

Rijen 1927.

V L A S T

MĚSÍČNÍK PRO POUČENÍ
A ZÁBAVU.

REDAKTOR ŘÍDÍCÍ:
FRANTIŠEK KOŠÁK.

REDAKTOR ODPOV.:
VÁCLAV VAJS.

ROČNÍK XLIV.

ČÍSLO 1.

TISKEM A NÁKLADEM DRUŽSTVA VLAST V PRAZE.

Redakce, administrace a expedice v Praze-II.
Čís. telefonu 23626. Žitná ul. č. 26 nové. Čís. telefonu 23626.

**Předplatné na Vlast ročník XLIV. obnáší 32 Kč,
půlletně 16 Kč.**

Používání novinových známek povoleno ředit. pošt a telegr. v Praze
čís. 226201/VI ze dne 30. Hjna 1924.

Členové družstva předplácejí ročně 30 Kč, kněží deficienti, alumnové,
klerikové a studující mají „Vlast“ ročně za 26 Kč. Do ostatních mimo
československých zemí, rovněž i do Ameriky Kč 46.—. Ročníky „Vlasti“
pokud jsou na skladě, prodávají se po 20 Kč (do roč. XXXV.), ročník
XXXVI. 24 Kč, od roč. XXXVII. po 32 Kč a běžná čísla po Kč 3-20.
Patisk celých prací se vybrazuje. — Rukopisy se autorům nevracejí
a neuschovávají. Reklamace se nefrankují a nezalepují.

Rukopisy buďtež zasílány na adresu :
František Košák, redaktor »Vlasti«,
Praha-Karlín, Riegrovo náměstí 8.

Redakční závěrka čísla je 8. každého měsíce.

O b s a h č. 1.

	Str.
Svatý Václav. Báseň. Napsal Vladimír Hornov.	1
Pašeráci. Napsal Václav Šlosar	2
Královně růží. Báseň. Napsal Vladimír Hornov.	11
Tábor na Moravě. Napsal Adam Chlumecký.	12
Osvětlená okna. Napsala B. Bečvářová	16
Pozdrav zarmouceným. Báseň. Napsal Jan Karník.	21
Milá vlasti! Kdepak tě bolí a kde nejvíc? Napsala Fr. Rezková	22
Za jitra. Báseň. Napsal Ant. Šerý.	24
Den osvobození.	25
O pobytě Langobardů v Čechách. Napsal Václav Oliva.	27
Věčný Bůh. Báseň. Napsal Fr. Taubic.	31
Smrt starého Orga. Napsala Aino Kallas. (Přeložil O. S. Vetti)	32
Věčný Řím. Báseň. Napsal V. Velvarský	39
Literatura	40
Hlídka sociální.	42
Literární obzor	44
Z našeho života	47

V L A S T

MĚSÍČNÍK PRO POUČENÍ A ZÁBAVU.

ŘÍJEN 1927.

Vladimír Hornov:

Svatý Václav.

Zní zvony slavně Prahou stověžatou,
výš k nebi roste Hradčan svatý tyn,
let tisíc vstává času ze hlubin
a hrob Tvůj věnčí aureolou zlatou.

Tvůj národ jsme, Tvé dědictví a léno,
v Tvé záštitě Čech spěchal v mnohou seč,
když cizák poroby mu chystal léč
a zdeptat chtěl, co Tebou posvěceno.

A věky letěly jak blýskavice,
proud jejich dravý nesl Boží soud,
Tys nedal lidu svému zahynout,
když v ranách -béd mu krvavěly lice.

Tep krve Tvé bil v srdce jeho zchladlé
a divem probouzel ho k životu,
vstal v síle nové, strásl cizotu
a jarem rozekvetlo nitro jeho zmladlé.

Tvůj hrad zas rozplesal se v slávě jasné,
vlast květem zdobí hrobu Tvého lem:
Tys české síly zářným symbolem,
jenž svítí nám a věky neuhasne!

Václav Šlosar:

Pašeráci.

Obrázek z doby předpřevratové z východního Slovenska.

Ještě nikdy smižanský gazda Kuděja nešel z Levoče domů s takou veselou jako dnes. A co se tam už v životě nachodil, na „odpusty“¹⁾ k sedriálnému soudu, k fiškálovi, do župního úřadu anebo jen tak, když se mu zachtělo! Třebas mu padesátka dávno seděla na „chrbátě“ a hodně mu hlavu posněžila, uháněl křepce po široké „hradské“²⁾ od Levoče k Harikovcům, jen se za ním prášilo, nedbaje červencového horka, ani délky cesty, ba ani hladu a žízně, ač se mu jazyk suchotou lepil na horní patro. A co ještě! Pohvizdoval si, hledme, pobručoval staré spišské písničky, kterých znal do kopy, a to tak, jak se mu vynořovaly z paměti, a které dávno, před třiceti lety, zpíval, když s ostatní chasou v podvečer chodíval za děvčaty dolů k Hornádu na besedy. A věru, od srdce si teď zanotoval jednu z nich, když se už octl pod Levočí na kopečku a když se před jeho zraky na úzké táhlé rovince mezi dvěma olesněnými stráněmi objevily v obilní a luční zeleni Levočské Lúky, neveliká dědinka, jako hrstka pestrých kvítek při potůčku:

„Hej, lúčka, lúčka, lučka zelená,
pásla má milá na něj jeleňa!

Hej, hej, hej,
na něj jelena!“

Přezpíval si všecky sloky, vkládaje do písne všecku radost, všecku pýchu, kterou dnes jeho duše překypovala a jásala. A proč by ne? Vždyť sa dněs rozprávaj v Levoči so samým vicišpánom³⁾ Berzevicom, po prvý raz v životě, a to velmi dlouho, skoro půlhodiny, ovšemže většinou maďarsky prostřednictvím hajdukovým, příhoda to neobyčejná i čest nesmírná, k jaké prostý gazda zřídka přichází a které mu otevřené záviděli a samozřejmě jistě nepřáli všichni, co tam venku na chodbě před kancelářemi stáli a marně se doprošovali a dožadovali přístupu k velkomožnému pánu podžupanovi. Nepřipustil jich k sobě, že se nezabývá maličkostmi, aby prý si došli k jiným úředníkům s takovými tretami, vždyť na župním úřadě tolik úředníků jako listí na stromě, ať také něco dělají, ale jeho, gazdu Kuděju, kázal hned vpustiti do své kanceláře, sotvaže uslyšel jeho jméno i příčinu jeho přichodu.

Kuděja se blaženě usmíval, rozpomínaje se na všecko, co dnes prožil. S blahým pocitem proto, že vykonal, co mu pán notár Farkaš poradil a k čemu se odhodlal po krátkém váhání. Nečekal

¹⁾ Pout. — ²⁾ Okresní sílnice. — ³⁾ Podžupan.

však, že dobude tak snadno a rychle svého úspěchu. Nebylo by ho na prostu překvapilo, kdyby se na něho pán velkomožný zle osopil hned při vstupu do dveří a vylál mu „somárů“⁴⁾, jako každému jinému, cože se opovazuje obtěžovati jeho, pána vicišpána, ale div se světě, pán podžupan se jenom od stolu obrátil a mile, přátelsky se ho tázal, čeho si přeje a čím mu může pomoci.

Kuděja přišel tímto laskavým přijetím do větších rozpaků než notným přívalem „somárů“. Zapomněl vůbec zavřítí dveře za sebou, mačkal toliko svůj „ošarpaný“⁵⁾ klobouk v ruce, bloudě nejistě očima po nádherné kanceláři, plyšových křeslech a pohovkách, klopě hned zraky před sebe na vyleštěné parkety a těžké koberce, hledaje marně v paměti několik maďarských slov, kterým se včera pracně naučil, podle návodu pana notára a kterými měl vyličiti pánu vicišpánovi svou starost. Ale slova nikde, jakoby je venku nechal.

„Ej, čo ta čupíš⁶⁾ a neodpovedáš, keďže sa ťa pýtam?“ tázal se ho teď ostřeji podžupan, ovšemže po maďarsky, což mu rychle přetlumočil do slovenštiny přítomný hajduk, ramenatý, silný chlap s ohromnými navoskovanými „bajúzy“ pod nosem, obličej plochého, jakoby rozplácleho, ale silně zardělého, očí černých jako uhlíky, oděný v modrý kabátec se žlutými šňůrami a v úzké hnědé nohavice, na stehnách pěkně vyšívané, vězící ve vysokých jezdeckých botách, lesklých jak zrcadlo a zdobených pestrými střípci na vnějších stranách.

Kuděja, uslyšev obávaný hlas, se otfásl, a přišel ihned k sobě. Uklonil se až k zemi a vzpřimil se jen tolik, že záda zůstala ohnuta, připravena k nové pokloně. Žmole a otáčeje stále klobouk v ruce, zvolna rozvazoval pouta ochromlého jazyka.

„Pán notár Farkaš mi povedali, by som sa obrátil s poníženou prosbou na veľkomožného pána vicišpána.... Prosím o prepačenie⁷⁾ na koľko sa môžem úfať... Pobíľ som sa v krčme, paně veľkomožný“, zpovídal se kajícně, „u nás, vo Smižanoch, u krčmára Silberštajna...“

Pán podžupan pozorně naslouchal slovům hajdukovým, nepouštěje ani Kuděju s očí. Kuděja cítě těžký pohled na své hlavě, začal se lehýnce chvěti.

„Teraz vypukne hrmavica⁸⁾ a spustí se lejavec ozrutých⁹⁾ slov!“ myslil si a v duchu se napřed křížoval.

„Hej, počuli sme tu o tom, počuli,“ promluvil až po chvíli pán podžupan pomalu a káravě. „A krčmára si nabil, a krk si mu pokrútil. To sme si do teba nepomyslili. Už sa ponosoval¹⁰⁾ u súdu. Zle bude s tebou. Aj žandárom tú vec oznámil a tí sem poslali pismo. Tu je, pozri sa!“ pokračoval silnějším a ostřejším hlasem, povstav si a sbíraje se stolu složený arch, který otevřel,

⁴⁾ Osel. — ⁵⁾ odřený. — ⁶⁾ zevlovati. — ⁷⁾ Odpuštění. — ⁸⁾ hromobití. — ⁹⁾ nepřekný, škaredý. — ¹⁰⁾ Stěžovatí si.

donesl sám Kudějovi a strkal mu jej až pod nos, aby si sám přečetl, co žandáři o něm napsali.

Kdeže by se Kuděja naučil čísti tyto maďarské číryčáry! Ještě tak v české bibli, kterou zdědil po rodičích. Osmělil se toliko, že vzhlédl smutně na velkomožného pána, a zase hlavu spustil, vědom si viny, které se dopustil.

„Ako to vlastne bolo?“ vyzvídal pán podžupan už trochu mírnějším hlasem, jakoby pohnut prosebným a lítostivým pohledem Kudějovým. Postaviv se rozkročmo před gazdu, zabodl se pevně do jeho obličeje, aby mu ani slovo neušlo, a hajdukovi nakázal, aby přesně překládal.

„Veru, veru, neviem, ako by som začal, — ale pravdu poviem, čiročirú pravdu. — Kravu som predal súседovi Kmoškovi, vel'mi lacno, peknú a rezkú¹¹⁾ kravu, že by sa páčila¹²⁾ aj vel'komožnému pánovi. Dva sto korun mi za ňu dal, viac nedať, beďákal, že priaraha, ale predsa dal. Ale aby som niečo zaplatil — Kmoško vravil, vieme, ako oľdomáš,¹³⁾ aby sme zapili kúpu. Pristal som na to. Lebo, keď sa hodí zapíť si? Mám síce vínko doma, pravé tokajské, zo spišskej kapituli mi ho doniesli, vieme, od pána kanoníka Rollného, ale nedať Bože dať ho vypíť, vieme, to víno Kmoškovi! Nie je navyknutý na mocné víno, zatrepalo by s ním. Stačí mu víno od Silberštajna. Reku, sadni si, idem k Silberštajnovi, donesiem vínko, má dobré vínko, vypijeme si ho tu izbe. Ale prečo tu? vzkrikoľ súсед. Cestou sa ti vínko zkváši. Choďme obidvaja do krčmára a ta si vypijeme čerstvé! Išli sme. Žid doniesol vína plnú flašu. Bolo naozaj¹⁴⁾ dobré. Preto zmizlo z flaše, akoby vietor doňho zafúkol. My do krčmára, aby novú flašu priniesol, takú, ako bola prvšia. Mrcha krčmár zle nám poslúžil. Ocot doniesol, čistý ocot, ako že tu stojím pred pánom vel'komožným, ocot, aký som nikedy nepil. Len raz sme si štrngli, napili a zrazu sme vypl'uli. A hneď do krčmára, či sme opití oplani,¹⁵⁾ že už aj ocot môžeme piť? Vypi si ho, tu máš, otvor hubu, pi, ty mrcha! Lapili sme ho, ja za golier, Kmoško za hubu, už mu ju otvoril a ja mu do neli lial vínko, aby predsa ochútil, čo predáva ľuďom. On víno nepije, povedal, a ja zas, a veru, že toto víno nepiješ, ale heďalské, aszú, ti piješ. Keď predsa nepil a víno vypl'ul, pažerák¹⁶⁾ som mu trochu pritisol, že predsa trochu vína zlgol. Ale pohryzol ma do prsta, nech sa vel'komožný pán pozre, ten mrcha krčmár! Preto som mu i flašu prihodil na hlavu a pofahal za čiernú bradu.“

„Vidiš, gazda, čo si urobil!“ pravil podžupan vážně, když mu hajduk přeložil poslední slovo. — „Nie som s tēbou spokojný,“ pokračoval přísně, ač se mu oči smály. „To stē boli tol'ko opití,

¹¹⁾ čilý. — ¹²⁾ líbiti se. — ¹³⁾ lítkup. — ¹⁴⁾ opravdu. — ¹⁵⁾ pobuda. — ¹⁶⁾ hrtan, hrdlo.

že stě nevěděli, aké somárstvo vystnájatě? — Kol'ko vina bolo v prvej flaši?"

„Za dva litre, vel'komožný paně!“ odvětil smělé již Kuděja, neboť porozuměl, čemu se smály oči podžupanovy.

„A mocné bolo, hejže?“

„Primocné.“

„Dost' stě tedy už mali.“

„Veru, že mali!“ přisvědčoval ochotně Kuděja.

„Prečo stě ešče chceli?“

„Chutilo nám a dobre sme sa zabávali i sme si zanotili.“

Podžupan se nyní zjevně usmál, a jak Kuděja soudil, zcela spokojeně. Ale hned zase zpřisnil obličej a dále se vyptával:

„A druhá flaša že bola planá?“

„Planá, ako že Boh na něbi, vel'komožný pane!“ zvolal Kuděja opravdově, bije sa do prsou, protože tušil a cítil, že ho podžupan tahá z bryndy. Ale z kterého zájmu, nechápal ještě.

„Mýlili stě sa snáď,“ pochyboval podžupan.

„Co by sme sa mýlili!“ uklouzlo Kudějovi, až se sám zarazil. Ale že se podžupan nijak nepohoršil nad tímto výrokem, hnal útokem dále: „Ale to krčmár, chlap naničhodný, dvojaké, aj trojaké víno predává. Najsamprv dá dobré, potom donie slivky. Každý sa ponosuje. Lebo, ako by predal vínko, ktoré iba v noci si dováža?“

„V noci, že ho dováža? — Nětáráj!¹⁷⁾ — A zkadial'?“ dotazoval se pán podžupan náhle živěji a pokročil ještě blíže ke Kudějovi.

„Vraj od rumunskej strany.“

„Pašované?“

„Hejže!“ přisvědčil Kuděja.

„A možeš dokázať, čo tu táraš?“

„Veru že! Jeho kočiš to verejně rozpráva po dědině. A Silberštajn vínko miešá a inčě predáva.“

Požupan se zamračil a několikráte zlostně přešel kancelář. Posléze se zastavil před skříní, a hrabal se chvíli v zásuvce. konečně vytáhl objemnou knihu, listoval v ní chvíličku, až se na okamžik zědržel na jedné stránce. Poté hlučně knihu zavřel a skoro zlostně ji opět hodil do zásuvky.

„Ci vel'a vina predá Silberštajn?“ tázal se dále suše Kuděje.

„Myslím, že priveľ'a. Lebo kočiš často chodí s vozom k rumunskej strane....“

„Chcel som, by si mi povedal, či doma, vo Smižanoch, dosť vina predá?“ přerušil ho podžupan.

„Veru, že dosť! Najmä teraz. Každý gazda si denně pridě vypíť vínka za jedno, za dve deci. Aj turisti, se uňho zastavia

¹⁷⁾ Žvaniti.

a v nedělu vždy uňho v krčme trma-vrma¹⁸⁾ a cigáni vyhrávají. To sa vínka vypije!“

„A mně tu bedáka, že málo predá, že nik ku němu neidě, a že sa mu vínko iba kazí!“ zlobil se nyní pán podžupan a opět začal běhati rozčilen po kanceláři. — „Sopliak,¹⁹⁾ sopliak! Až mi přidě, by som mu spustil na víně!“ volal a hrozil teď pěkně po slovensky. — „Už ani jeden rýnský něhce dať za liter tokajského! — Sopliak! — A rumunské, pašované, tak úslivu predává za naše tokajské!“

Kuděja zbystřil sluch, Poslouchal, nedýchaje. Zprvu obličej protáhl údivem, potom jej vyjasnil a zakulatil jako měsíček. Tedy je to přece pravda, že si pán podžupan po straně zaobchoduje vínečkem! Nikoli špatným. Pravým tokajským! A hl'a Silberštajn! Už ani rýnský nedává velkomožnému pánovi za litr, zatím co je prodává za dva.

„Veď som povedal, že žid Silberštajn je huncút,²⁰⁾ galgan, oplan, sopliak!“ prohodil Kuděja včas a vhod.

Hajduk už jeho slov nepřekládal do maďarštiny. Pán podžupan, poněvadž teď neběželo o věc úřední, ale spíše o věc čiste soukromou, ba jeho vlastní, rozuměl i mluvil už dobře slovensky. Zastavil se pojednou před Kudējou a položiv mu ruku na rameno, pravil:

„Nič sa neboj, gazda! Nebuděš sa so židom pravotit. Všetko sám urovnám. Ale niečo mi slúbiš...“

Zamlčel se na okamžik, vyčkáváje odpovědi Kudějovy.

„Všetko urobím, všetko, paně vel'komožný!“ zvolal gazda radostně.

„Viem, že to urobíš. — Tedy počúvaj! Akonáhle sa dozvieš, že Silberštajn posílal kočiša s vozom na rumunskú hranicu pre víno, oznámíš mi to. Rozumieš?“

„Rozumiem, paně vel'komožný, rozumiem!“

„Nič inšieho něhcem. Eště sa ti odvdáčim. — Máš rodinku?“

„Hej!“

„Děti?“

„Chlapca a dve dcéročky.“

„Komu dáš gazdovstvo?“

„Najstaršej dcérke.“

„A čo s chlapcom urobíš?“

„Něviem eště, paně vel'komožný!“

„Ci eště primladý?“

„Teraz vychodil v mestě polgárku — meštianskú školu.“

„Dobre sa učil?“

„Vel'mi dobre!“ pochvaloval si Kuděja.

„Akú notu²¹⁾ dostal z maďarštiny?“

¹⁸⁾ Tlačeňice, shon. — ¹⁹⁾ Ukoptěmec, usmrkanec. — ²⁰⁾ ničema.

²¹⁾ Známká na vysvědčení.

„Kitünö. — Haďám, že to značí výborně.“

Pán podžupan potakal hlavou. Na chvíli se zamyslel.

„Bol by teď z tvojho synčeka dobrý študent, dobrý štátný úradník. — Či by sa ti nepáčilo? Aj, tvoja česť by vzrástla. — Pomožem, ako budem mof. — Něchceš?“

„Kto že by něhcěl?“ zakoktal gazďa všecěk užaslý nad ne-nadálým štěstím, které jemu i jeho synovi kynulo. — „Moj synček štátným úradníkom! Ale veď som iba obyčajný sedliak, prosím za prepačenie, taký sopliak, sprostý Slovák — tót nem ember²²⁾ ktorý nie je ani ani človek, ako to rozprávateľ...“

Pán podžupan se pozamračil a rychle gazdu přerušil:

„Potrebuje verných úradníkov. Úfam sa, že aj tvoj synček by bol verný a vďačný. Premýšľaj, čo by sa тебе a tvojmu synčekovi hodilo a páčilo, a prídi mi povedať. Hajduk mi Ťa ohlásí každú hodinu,“ pravil, obracuje se na svého sluhu, který se uklonil na znamení, že přání pánovo je mu rozkazem. — Nězabudni, čo som ti nakázal!“ dopověděl a milostivě mu podal ruku.

„Veru, že nězabudněm!“ sliboval gazďa, líbaje poďanou ruku.

„A teraz id!“

Kuděja ukláněje se hluboce pánu podžupanovi i hajdukovi, šťastně se vymotal ze dveří i ze shluku lidí, kteří se tlačili před kanceláři.

Nešel, ale letěl po schodech do dvora, aby byl co nejdříve venku sám a sám se svými myšlenkami, se svou radostí. Byl by si s chutí už tu zavýskal, tolik ho nesmírná radost posedala, že nejen vyžrál na žiďa, ale že ještě velkomožného pána si získal a snad i trvalé štěstí svého synka zajistil, avšak tu nesměl, musil svou radost tlumit. Až bude venku, za Levočí na „hradské“, tam si zahaleká, že to uslyší lidé až ve Smižanech!

Byl by snad přeletěl dvorem až na ulici, kdyby jen mohl. Stáloť tu lidí, jen se na sebe tlačili a všickni do středu zvědavě hleděli a na špičky nohou se stavěli. Kudějovi bylo se též zastavit. Sám však už také krk natahuje, vyptává se sousedů, cože tu za podívanou. Shlédne ji také, co nejdříve. Tam uprostřed na volném místě vidí „soudní ruku“ — biroikéza — se svazkem silných liskových prutů v ruce a vedle něho na širokou dubovou lavici — „děreš“ — kohosi kladou, vysvlečeného z kabátu i nohavic, chrbátem k nebi a bradou do země.

„Exekúcia, hejže?“ ptá se potichu souseda. — „A koho že budú rezať?“

„Dajakého Kuděl'u zo Smižian.“

„Toho?“ zvolal radostně Kuděja. — „A kol'ko, že mu dajú?“

„Tridsať.“

„Tridsať!“ zvolal opět Kuděja, „ale zcela spokojeně. Neměl Kuděly v lásce, jako každý gazďa ve Smižanech. Kúděla neměl

²²⁾ »Slovák není člověk«, známý výrok ministra Apponyiho.

roli agni pašienky,²⁰⁾ přesto však dobře uživil dvě krávy... „Pozrem si, ako ho budú rezať,“ povidal si políchu, a už si hľadal miesto, aby videl dobre na exekuci.

V tom ho něco v hlavě píchlo a do ucha mu pošeptalo, až se mu vlasy zježily:

„Vidíš, i ty si tu mohol na „dėreši“ ležať a čakať, kým ťa budú rezať lieskovým prútikom, keby nebolo veľ'komožného pána. Preto čuś a ber sa domov, eśť tvoja pravota²¹⁾ nie je urovnaná!“

Zasmušil se, pošimral za uchem a stáhnuv si klobouk na oči, jakoby mu slunce do nich pralo, obrátil se a hledal nejbližší dvře „ze župního domu.“ Byl rád, že se dostal na ulici dříve, než počala „rezanica“, provázená pravidelně bědováním odsouzeného a smíchem diváků. A teď domů, aby co nejdříve gazdina i dědina zvěděly, jak pochodil u vicišpána! Sice se hned na levo usmívala na něho krčma s lákavým maďarským nápisem, tam že možno si zavdati do němoty vínka, piva i pálenky. Kuděja však dnes ođolal lákadlu, domů půjde a doma si vypije vínka, lepšího, než jaké prodává sám pán podžupan. Hej, jak se bude Silberštajn katit, zlostit, až mu pán velkomožný zarazí jeho pašeráctvo!

Vzpomínka na krčmáře Silberštajna vrátila Kudějovi ztracenou bođrou náladu. Ubíhaje levočskými ulicemi, nepoušťel žida s mysli, neboť měl teď právě nejlepší příležitost vypořádati se s ním aspoň v duchu.

„Dočkaj ty, — veď já ti skoro odmerám, ako ty si mi chceš namerať! Aj úroky dostaneš, aby si něrekol. A tuho ti to padne, pretože slúžiš lakomstvu a šuďíš hosťov. Nėpovedám, keby si cudzieho, no, nič z toho, ale domácích ľudí, ktorí za tďba orodovali u fiškála, by ti dali i licenciú. Teraz bude koniec tvojmu klamstvu a dođré vínko musíš predávať a šenkovať, by sa zabuďlo na všetko. Ale ja na tďba nězabudněm — něch mi to Pán Boh odpustí — veru, nězabudněm, už preto, že si aj pána vicišpána, mojho dođrodínca, klamal,“ hrozil mu pěťtí cestou.

Za podobného hovoru jeho bođrá nálada rostla, čím více se vzdaľoval od Levoče. Víme, že i do zpěvu ho strhla a že mu bylo tak lekho u srdce, že by byl kdekoho objímal. Na nešťestí, pro něho však na štěstí, nikoho cestou nepotkal. A kdo by se také přímo o polednách vydával na cestu po zaprášené nešťinné hradské, podle niž jen tu a tam pražil se na slunci vysoký, štíhlý, větrem i bleskem otřískaný topol?

Procházel Levočskými Lukami, dědinkou o pěti domcích. Žizeň ho už velmi trápila. Proto si tu odběhl ke studni a napil se vlažné vody, ovšem jen tolik, aby spláchl prach se rtů a osvěžil si hrdlo. Zrovna proti vůli namanul se mu zase v mysli Silberštajn, právě v okamžiku, když pil s Kmoškou litkup a když jim žid doňášel druhoú láhev vína. Pravda, toto víno mělo vsecky špatné vlastnosti, kterých víno nemá mítí, ale kdyby tu teď bylo, v tom

²⁰⁾ Pastvina. — ²¹⁾ soud.

parnu, jaké je dnes, neuškodilo by. Ba ani špinavý žid, chodící v zimě v létě v pomaštěném, opelichaném ovčím kožíše, s bradou a vlasy nikdy nečesanými, rozčuchanými, s krhavými očima nebyl mu nyní tolik protivný a odporný jako ráno, když tudy šel do Levoče k pánu vicišpánovi. Nepocuchal by mu brady, nelil by mu vína do hrdla, ba ani láhve by mu nehodil na hlavu, ale jistě svatosvatě by si popřál vína, kterým tehdy pohrdal. Litost vstoupila mu do srdce, když si představil chvíli, kdy hodil láhev po židovi, láhev se rozbila a víno se rozlilo po škaredé a prohnilé podlaze.

„Hriech som urobil, veru, veľký hriech! Veď sám Kristus požehnal víno, naozaj, pravé víno síce, ktoré premenil vo vlastnú krv. — Či bolo víno, ktoré nám žid doniesol, tiež pravé? — Neverím! Veď bolo horké, kyselé, aj pliesňou voňaló, sfa²⁵⁾ by žid nalial doňho zkaženého moštu! Stavím²⁶⁾ sa o krk, že Rumuni podobného vinka nepijú. A keďže ho nepijú, lacno ho predávajú a žid ho draho šenkuje. — Komu že? Iba Slovákom, nám hlúpým Slovákom. — Pred Maďara a Nemca neopovážil by sa postaviť tak úslivu na stol! Ale pre nás, Slovákov, všetko dobré, nám treba všetko trpieť! — A keďže sa ozveš, pojdíš na dčreš. Ako súsed Kúděl'a. Udreľ jen raz po pysku hajníka a tridsať mu ich narátali za jednu ranu. — No, teraz už má po exekucii! Mal som predsa čakať, či tú exekúciu vydrží. Čo robí? Niekde za kapurou (vraty) sedí, struhá lojovú sviečku a masť si stěhná. Veru, plano sa mu pojdě domov a dněs už nikomu nepřobeží na čatelinu pre kravy.“

Poslední slova řekl Kuděja soucitně a tak tklivě, jakoby mu bylo opravdu líto souseda Kúděly. Možná, že by došel v úvahách tak daleko, že by Kúdělovi odpustil všechny hříchy, které mu natropil na lukách a polích, a že by mu večer ještě dovezl na fůře jetele pro jeho kravky, kdyby se mu právě nenaskytla nová příčina k novým myšlenkám.

Na široké mezi, ve stínu dozrávajícího žita, spatřil parobka as šestnáctiletého nebo o něco staršího. Ležel na měkké trávě mezi kvetoucí mateřídouškou a převracel horlivě listy v objemné knize. V parobkovi Kuděja poznal harikovického učitele.

„L'al'a, čo tu, Imro, robíš v takej horúčavě?²⁷⁾“ ptal se ho zvědavě, sestoupiv, se silnice na mez.

„Študujem,“ odvětil parobek čile, zavíraje knihu a vstávaje se země.

„A čože študuješ?“ tázal se ho uctivěji.

„Prírodopis.“

„Čo to je prírodopis?“

„Természetrájt,“ vysvětloval mu mladík po maďarsky.

„To viem opäť tol'ko!“

²⁵⁾ Jakoby. — ²⁶⁾ Vsaditi se o něco. — ²⁷⁾ Vedro.

„Prírodopis je veda, ktorá nás učí, čo sú to rastliny, kameně, zvieratá, chrobáci a tak ďalej....“

„Reku, budeš veľmi učený, keď to budeš všetko vedieť. — A na čo ti to treba?“

„Chcem byť učiteľ'om.“

„Učiteľ'om? — Aj to ti treba vedieť, čo sú rastliny, kameně zvieratá a tak ďalej?“

„Aj to!“

„Veľa si žiadajú teraz od učiteľ'ov!“ politoval je gazda. — „A kdeže študuješ?“ — V mestě?“

„Hejže, na štátnej preparandii. — Teraz ale máme vakácie.“

„Keď vakácie, prečo teda študuješ? — Máš si odpočať“ divil sa a radil gazda.

„Dostal som z prírodopisu reparát a ten musím cez vakácie spraviť,“ odvetil stydlavě mladíček.

„Ani cez vakácie vám nedajú pokoja? — A aparát ešte spravovať?“ dordil se Kuděja.

„Reparát, strýko!“ opravoval ho nesměle student, zardívaje se do tmava a rozpačitě se rozhlížeje na všechny strany.

„Reparát — aparát, to všetko jedno! — No ale, keď si ho znivočil,²⁸⁾ to naozaj ho musíš napraviť, alebo kúpiť — vieš, Imro? — Musíš na otecka, aby hlbšie siahol do vrecka,²⁹⁾ by kúpil nový, alebo zaplatil profesorom. — No, buď s Bohom a pozdravuj doma!“ loučil se s mladíkem, hladkaje ho po tvářích.

Vyběhl znovu na hradskou a statně vykročil. Do Harikovec už neďaleko, tam se zastaví na pohárek. Nejde to v podobném horku Katuša neumřě zvědavostí a sousedě, přece se dnes dovědí, jak pochodil v Levoči.

Nicméně se ještě zastavil.

„Parom do těba! Ako som mohol len zabudnúť?“ pravil si, dloubnuc se palcem do čela. — „Veď si možem cestou zafajčiť! Choď sem, moja fajočka!“ řekl mazlivě, vytahuje z opasku krátkou dýmku — konárku — učouzenou a opálenou, že na ní původní barvy nebylo viděti.

Nacpal ji, zapálil, rozdýmal, několikrát si odplivl a přesvědčiv se, že fajočka dobře táhne, znovu se rozhýbal, hlavu v mraku dýmu, nohy v kotoučích prachu. Jak se mu teď pěkně kráčelo a rozumovalo!

„Pozrime sa, Imro chce byť učiteľ'om! — Štátným učiteľ'om, pretože študuje na štátnej preparandii. — Tatko nemysli plano. Vie, že na cirkevných školách je bieda, najmä v dedině, kde krem katolíkov sú luteráni, ktorí majú tiež svoju školu. — Štátnému učiteľ'ovi je lepšie. Plat má istý, i keby do školy něšiel, němusí v kostole organovať ani chodiť na pohřaby. Je pán a len s pánama se zabáva. — Hej, keby aj moj Jano mohol íst

²⁸⁾ Pokaziti. — ²⁹⁾ kapsa.

do preparandie a študovať na učiteľ'a!" zatoužil pojednou a silně zadýmal. „Kedže Imro, parobok harikovského učiteľ'a, môže študovať, prečo by nemohol Janko Kudějovie? Menovitě, keď mu pán veľkomožný pomoc prisľúbil. Za pisára do kancelárie nĕdám svojho Janka, lebo by mi ho ta pomútili,“³⁰⁾ povídal si už jen po tichu a opatrně se na všechny strany ohlížel, neslyší-li ho nikdo, neboť právě vcházal do Harikovec. (P. d.)

Vladimír Hornov:

Královně růží.

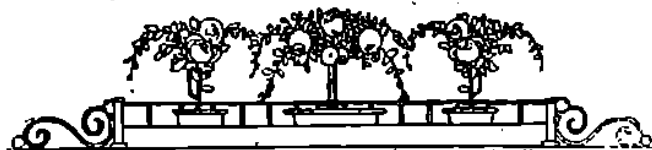
Maria, Tvé libám růže zlatolisté,
víry tajemstvím sní jejich květ,
svaté naděje v nich plane vznět,
něha lásky Tvé, tak liliově čisté.

Každá růže v kalichu děj svatý taji,
každá spásy věčné hlásá zvěst,
radost, boly Tvé i slávu hvězd,
jež se korunou Tvých skrání dotýkají.

Vše, čím plesá, sni a pláče lidské nitro,
Ty jsi, Matko, nesla v srdci Svém:
Radost Betlema Ti dala zem',
slzy Golgoty i velkonoční jitro.

Libám v modlitbě, Tvé růže, Boží Máti,
vůni nebes dýší v lidský žal,
jak by ráj své květy v duši svál,
jimž je přáno v podnoží Tvém rozkvétati.

Zdrávas Maria! — Ó, jak by duše ráda
věčně šeptala ten růží vzkaz,
kde Tvé lásky hřeje zlatojas
slunka úsvitem, jež nikdy nezapadá.

³⁰⁾ popléstl, odnárodniti.

Adam Chlumecký:

Tábor na Moravě.

(Historická povídka z 15. století.)

I.

Na Tučapském kopci, mezi staletými lipami krčila se tvrz, na níž seděla zámožná paní Markéta, vdova po vladyku Herši, příteli Petra z Mladenovic, jenž provázal mistra Jana Husa do Kostnice, a věrně mu sloužil. Petr z Mladenovic navštěvoval Herše s knězem Martínkem Húskou, čili Lokvisem, a staral se, aby kmeti zachovávali nové učení, a přijímali pod obojí. Za to je biskup Jan Železný z Olomouce na Moravě vypudil a návrat jim zakázal. Ale, chodili přece, a skrývali se nejen na Tučapech, nýbrž i ve Vizovicích u pana Bučka, z Vlachovic, jenž kněze Martínka zbožňoval, a svěřil mu svou dospívající dceru na poučení a cvik šlechtný. Také by to byl učinil pan Herš se svou dceří Častou, neb když mistra Jana upálili, vrátil se kněz Petr na Tučapy, vyčkávaje oltářnictví v kostele u sv. Michala v Praze.

* * *

Ale statečný vladyka skonal brzy po smrti mistrově, a paní Markéta, přísná katolička chovala a cvičila svou dceru sama.

Nejen, že však pečovala o dceru, starala se i o svou čeleď, která tonula v bludech a pověře, a dávala ji napravovat hlavy buď u plebána Václava v Boršicích, nebo též u veleby Mikuláše v Polešovicích, který tam tehdy faru obsluhoval.

Lid se podrobil, a vyhýbal kněžkovi Bedřichu ze Strážnice, jenž povrhl mnišským krznem na Velehradě, z kláštera prchl a kázal po dědinách kacířství. A vyhýbal se zrovna tak nevěrnému knězi Tomáškově z Vizovic, jenž se Panu Bučkovi kořil, a jeho pěknou dceru, svému příteli, knězi Bedřichovi, usedlému na Ostroze dohazoval. Lid spínal ruce, že posvěcené hlavy jsou tak zachtivy, že sytice ovečky slovem božím — tím čistým — myslí na světáctví.

Paní Markéta na svého nebožce chotě nezapomínala, ale, jeho rejdy s kacíři jí byly soli v očích, a jeho přátelé Petr s Húskou nejinak. A přece ti dva ji namlouvali vzácného ženicha, pana Haška na Ostrohu, jež kdysi první svou láskou milovala, a jenž jsa vdovcem, horlivě se o ni ucházel. Než, darmo jeho úsilí. Odtrhl se od víry otcovské a dal se k Táborům. Paní Markéta mu spílala zrádci, a nechtěla o něm ani slyšet, když jí ho kněz Petr z Mladenovic vychvaloval, a pustila se do něho i do Húsky, jako vichřice, vyčítajíc jim jidášství, když se k ní na svých potulkách otírali. Dávala jim noclehu a poživý jen proto, že byli přátely jejího nebožtíka a sem a tam jemu zprávami z Prahy posloužili,

ale sama jim nevěřila, a zakázala jak dceři, tak čeledi, aby se k nim nehlásili, jim neodpovídali, a tak se brzy ze tvrze vytratili.

Bylo právě v úterý velikonoční, roku 1421, když kněz Petr z Mladenovic Tučapy opouštěl, běže hustým vřesem k selským vinohradům a mezi nimi dále k Polešovicím. Toužil po panu Haškovi na Ostrohu a chvátal za ním. Chvilí se ohlížel po skrčené tvrzi Tučapské, kde na pavláčce pod vysokou lomenicí stála paní Markéta s Častou, hledíc uštěpačně za ním;

„Často, Častičko, hledíš za ním, jak‘ za sluncem, když zapadá. Snad tě bude po tom kacířském bakaláři teskno?“

„E — nebude, matičko. Již jsem mu odvykla.“

„No, dokud tatiček žil, byla’s jiná. Tenkrát tě měl rád a ty jeho.“

„Tehdy jsem byla děckem.“

„Ale taková děcka se již neberou na klín. Hleď, jak se červe-náš! Stydiš se za to — a nebožtík tatík — Bůh mu tam polev — byl všecek blažen, vzal-li tě na klín, mazle se s tebou. Bradáč, bradatý! Co je to za kněze? Neholí si pleše, neholí si brady, a nechodí v kněžském krzně, nemá na hlavě kněžského baretu. Když ho vidím v té šubě šamlatové, po předu i po zadu rozestři-žené, jak se mu při chůzi hází a poletuje, vždycky mně připadá, jak hnědý káčer, počechraný víchorcem. Jen se dívej za ním! A ty měchaté rukávy! Holé ruce rozparkem vystrčí a měcháče se za ním perou o sebe. Takového roucha by neoblékl žádný kněz spravedlivec — a Polešovský Mikulášek by se hanbou do země propadl. A ten smělec podává v něm večeři Páně.“

„Je protivný.“

„Nemohla jsem nikdy pochopiti, co tě k němu vábilo — —“

„Byla jsem hloupým děckem.“

„No, mlč — co tě k němu vábilo! Zda-li ty huňaté vlasy — jak cikán, nebo ta temná tvář s orličím nosem — — sám chlup a samé vousisko, nebo ty zelené oči — tak pichlavé — —? Nebo ta drobná, vysušená osoba s klátivou chůzí a ječivou řečí — —? Dej pokoj! Žádná děvucha by mu nebyla sedla na klín — a tobě se líbil a líbil.“

„To jen jeho pohádky se mně líbily.“

„A tatíkovi říkal, že jsi jeho nebem! Od takých sluhů Božích vysvobod nás milosrdný Hospodin. Takoví slouží ancikristu, ne Bohu, proto jsem tě před ním hlídala jako oko v hlavě. A Páterek Húska je tak mastný! To podchytili v Praze. Tam se zkazili a valí zkázu světem. Ani děcko není před nimi bezpečno — — tý, ty fífrnožko, žlučí se mně ulívá, vzpomenu-li si, že tě pudí-vitři chovali a láskali. Na Spasitele při dětech si hráli — ale viru by spásli, kdyby směli. Učinil by to kněz Polešovský? Nebo Bořický Václavek? Nebo Osvětimanský velebník Adam? Toto! Ti spravedlivě věří a dle víry se chovají. Ti nejsou chtědla!“

„Že by kněze Petr nebo Húska byli takoví, nevím. Nikdy jsem nepozorovala, že by byli zachtiví, či dotěrní. Naopak, ukazovali horlivost v dobrém. A jen Petr se mně zprotivil. Je sladký — jak zkysaný med. A kdyby nenosil těch pohádek — ani malé děti by po něm nechýtily. A jen hleď, hleď, tam se jich z vinohradu vysypalo celé klubko a pádí za ním, jak posedlé! Sedne jim někde na mezi a bude vyprávět. Nevidíš?“

„Nejsem slepa, Vidím. Kazisvět! Loudí za sebou malé i staré a je samá pohádka a samá kleveta. Lidé nás s ním stále přežvokují. Hned jsi nevěstou ty — takové škvěrně ještě — hned já, opuštěná vdova — —“

„A otec Pecha na zlé vůbec nemyslí. A věř, matičko, že již nepřijde. Teď jsi mu ani vlídného oka neukázala, a trápil se. Ale, ať je tam, alespoň ti dají lidé pokoj a nebudou tě přetřásat a přesívat.“

„Jen kdyby se nám pak nemstil.“

„E ne, takový není. Petr z Mladějovic se nikomu nemstí.“

„Jsi nezkušená. Nevíš co se stalo vloni Miloticím? Jak je pan Hašek z Ostroha splenil, kněží věrné trápil — a proč? Každý ukazuje prstem na kněze Petra, že Haška poštvál. V Miloticích a v okolí na něho brali metly a vymetali jeho učení, jak uhlí z ohniska. Každý ti řekne: Jaký šel, takého potkal. Kacíř Hašek, kacíř Petr, rozuměli si. Celé okolí splenili a zloupili. Neříkám, že Petr byl s nimi. Ale u Haška se zavdy skrývá, aby ho biskupští nedopadli. Hašek je jeho důvěrníkem.“

„Snad jen z nouze.“

„Kněz Húska mně přece onehdy ve Vizovicích pošeptal, že Petr napovídal Haškovi plnou hlavu o tobě, že máš k němu náchylnost — a že bude svatba. Húska si to z prstu nevycucal. Ty jsi za mými zády s ním asi mluvila.“

„Já jsem zase slyšela, že se Hašek chlubil — že ho návidíš a nejsi proti němu. Ale věř, matičko, po lidských korytech teče mnoho kalné vody. Kněz Petr neříkal Haškovi ničeho. To si Hašek vymyslel. Známe ho.“

„Tak — teď se ho budeš zastávat!“

„Kterak by, kněz byl mohl takové řeči žvanit — když za mnou sám ženicha poslal?“

„Mikše z Ořechova! Kterého žádná vladycká panna nechtěla, nechce! Na potupu ti ho poslal! Je papák a štěbeta — a dále — buď k ničemu. Trdlo bez ucha! Nevím, co se ti na něm líbí? Ten křivý nos? Nebo ta dlouhá tvář? Vlasy má zrzavé jak žid —“

„Má vlasy kaštanové.“

„Oči jak cikán a vždycky ospalé! A ta postava! Nastrojená tyč.“

„Každý je, jak jej Bůh stvoří.“

„Takové nevlezlo. Neumí se mezi lidmi chovat, neví co s rukama, co s nohama, bleptá a potí se. Nevlezlo. Inu, je z Ořechova.“

„Protože se tě bojí. Patříš na něho ostře, jak na vetřelce, jak se má osmělit v cizím domě? Ale lidé jej chválí.“

„Mně se hnusí již proto, že ti jej dohodil Petr z Mladěnovic.“

„Hodného člověka chválí přítel i nepřítel.“

„Ty tomu rozumíš. Mikeš byl na Ostroze. Co tam dělal?“

„Kněz Bedřich mu pomátl hlavu — a tak chodil za ním. Ale již nechodí a nevěří mu — ani knězi Petrovi. V Polešovicích mu otevřeli oči. Matičko, nebuď proti němu. Má tě přece tak rád.“

„Mne?! Heřež, ůrchničko, nepleskej! Nestojím mu o milost. Takový kandala, nehyba. Ani jednoho bobu bych nedala za něho.“

„Ale, matičko, ty na všechno biješ — ďurychem.“

„Jako zaječí bobky, ani nesmrdí ani nevoní. Ani k seči, ani k řeči. A již ani huby neotevírej! Herež, takové kotě nedochované nemá myslet na ženicha. Obírej se ženichem duše nevinné Kristem, a čekej, až se ti o vdavky postará matka. Pan Mikeš ať sedí na svém záhrobcí, jak cvrček a necvrká — o Tučapech. Z Ořechova na Tučapy má — jak z Tučap do nebe. To není pro něho. Sem se nehodí. Kdo nemá zubů, ať žvýká kaši!“ —

Paní Markéta, všecka zardělá se ještě ohlédla po vinohradech, kde nad sklepem se posadil kněz Petr z Mladěnovic mezi dětmi a sršíc hněvem, brala se po vyšlapaném schodě dolů. Na dvoře ji očekávala lepší kratochvíle. Mezi kraviny a konicí, před kolnou se proháněla již na louži housata se starou, a na samém kraji se čvachtala dvě rozkošná kachňátka. Jejich „matka“, slepice nemohla se vynadivit, že potomstvo si libuje ve vodě, a zajely-li mladé daleko, krákala a ulekaná je volala zpět. Z dvacíti vajec vylíhla pouze dvě a proto se o ně obávala. Ale také matka měla o ně velikou starost. Chovala je jak oko v hlavě. Den ze dne je večer ukládala do peří ve varně, chovala je na klíně, krmila vejci a masem a mazlila se s nimi jak se sirotky. A chovanci za ní běhali kudy chodila a k ní se hlásili. Měla na dvoře kopy kuřátek, půl kopy housat, půl kopy slepic, pávat a krocánků, měla plny chlévy, krav, jalovic a telat, po krmících bručelí ušípanci a brečely po valech kozičky s kůzlaty, ale kachňátka, dva malí sirotci jí byli nejmilejší. Bylo-li chladno, nechala je běhat jen ve varně, kde se vařilo a téměř celý den pod kotlem hořelo, a okřikovala slouhy, aby na ně nešlápaly. Nejvíce křičela s nemotornou Zuzkou, jež chodila jak bez hlavy, a Stimíra, obstarlá pastucha nebývala lepší a táhla se jak slepá. Měla matka s nimi kříž veliký. A chasa měla tlustou kůži. Dostala hubové polívky co chvíle a vědouc, že po bouři se zase vyjasní, nedbala.

(P. d.)

Osvětlená okna.

V přístavu na jezeře Königsee, které se rozlévá pod Watzmannem na hranicích Bavorska a Solnohradska, houpalo se několik malých, přepychových parníků, připravených k vyplutí. Na jednom z nich, který byl právě na řadě, seděli v proutěných křeslech před zábradlím dva lidé. Muž a žena. Muž činil dojem herce, dáma bezevší pochyby byla jeho kolegyní.

Nebyla již mladičká. Nebyla to jabloňově svěží a nedotknutá tvářička šestnácti-, osmnáctiletých stvoření, které se právem domnívají, že jim bude náležeti celý svět, nýbrž byla to tvář ženy sedm- až osmadvacetileté, ustálených tahů, bílé pleti, ale již drobnoukým písmem, jakým život v lidské tváři nemilosrdně črtává, popsane. Taková tvář jest snad zajímavější, nežli tvář porcelánových šestnáctiletých pannenek, ale přece jen je již popsána.

Na první pohled vypadala dáma mladší, jako všechny herečky, které se dovedou připravit. Měla duchaplný obličej, trochu sarkastická ústa, výrazný profil a pohrdavě přimhouřené, černé oči. Postavy byla vytáhlá, elastická. Když promluvila, výraz jejího obličeje obdržel cosi jižního, její pohyby byly živé, její oči se zaleskly. Když mlčela, byla hezčí a vyhlížela upjatě.

Její soudruh čítal třicet až dvaatřicet roků. Byl to typ dobře napapaného, statného komika. Oba byli filmovými herci. Jejich společnost právě filmovala na hoře Watzmannu a oni, poněvadž v té scéně neměli co dělat, vyjeli si po jezeře. Nebyli milenci. Ale byli dobrými kamarády, dobře si rozuměli a dobře se spolu vždy bavili. Jmenovali se: Hugo Raimann a ona Irma Ivanová. On byl Němec, čistokrevný Bavorák, svobodný a samé dluhy, ty jej konečně netrápily. Ona nezapřela jižní krev, bylo to nervosní, talentované stvoření, směs kočkovitosti a ukázněnosti. Její rodokmen byl vůbec zajímavý a složitý. Ale na ten je dosti času až později. Nyní plula po jezeře Königsee, a měla hrátí úlohu hrdinky ve filmovém dramatu „Osvětlená okna“. Pozorovala lidi na parníku, při čemž studovala jejich gesta, výraz v obličeji a hádala co si kdo o nich myslí. Nebyla obyčejnou filmovou herečkou, která omezí svá studia na zrcadlo. Irma Ivanová byla vlastně zpěvačkou. Poněvadž jí však lékař zakázal, na nějaký čas zpívat a ona neměla jmění, ani příbuzných, ani mecenáše, na které by se po dobu své rekonvalescence byla mohla spoléhati, ucházela se o angažmá u filmové německé společnosti, která ji přijala a jako hlavní sílu zaměstnala. Irma byla inteligentní. Proto také její hra jak v opeře na vídeňském divadle, tak ve filmu, byla vždy výrazná, měla duši a způsob jejího života nebyl podoben životu mnohých jejích kolegyní. Irma měla ráda společnost, byla

stále ve společnosti, leč neměla milenců. Milovala jen tehdy, dokud sama nebyla milována. Jakmile však pozorovala, že by předmět jejího obdivu chtěl její lásku opětovat, přestala se o něj zajímat a hledala nový ideál. Takovéto ustavičné vzrušování a vzdychání podporovaly jen její tvůrčí talent. To byla ona; nedosažitelná a stále hledající.

Jen s jedním mužem učinila výjimku. Měl ji rád, byl jí dost sympatický a měl odjet do bitvy. Bylo to před čtyřmi roky, v době světové války. Vdala se za něj. Nadporučík Jan Kornet byl jejím manželem. Jejich manželství trvalo však jen několik hodin. Kornet odjel po svatbě na italské hranice a zůstal tam. Zastřelili jej. Irma byla vdovou. Byla tenkrát smutným případem spíše překvapena, nežli rozlíceněna, byla jeho ženou, leč nebyla mu zvyklá. Provádala se pod nátlakem jeho proseb a že jí bylo mladého člověka před cestou na smrt líto. Proto na něj brzy zapomněla, spokojena, že byla opět svobodna a že se mohla bez výčitek svědomí vzrušovat novými platonickými láskami.

Na parniku na jezeře Königsee seděla Irma v proutěném křesle a dívala se na hory. Vysoké hory vroubily jezero, z nichž nejvyšší Watzmann byla zasněžena. Pak se zahleděla do jezera. Bylo barvy tmavězelené a do hloubky 11 až 15 m průzračné, takže viděla dobře písčité dno. Jezeru nescházel ani vodopád o mnoho silnější, nežli je vodopád lábský, ale proti vodopádu u jezera Obersee, od Königsee asi 20 minut vzdáleného, hotová stružka. Nače vším klenula se průzračná horská obloha. Irma nemohla se skvostného vzduchu ani dosti vynadýchat. Její společník bavil se četbou. Četl libreto filmu, ve kterém hrál a Irma, když se na hory dosti nadívala, naklonila se k jeho rameni a pročítala, listovala zároveň s ním.

Vlastně oba již dávno znali děj, ve kterém vystupovali. Irma měla úlohu hrdinky, Reiman obdržel dvě podřízenější epizodky. „Osvětlená okna!“ Když v nich Irma hrála, a když libreto na parniku, z dlouhé chvíle běžně pročítala, nepomyslela si, že i v jejím životě vyskytnou se osvětlená okna, která mnoho budou pro ni znamenat a na první pohled bezvýznamná, že změni docela běh jejího dosavadního života.

Děj filmu byl velice fantastický. Byl to pravý filmový děj, smyšlenka, založená trochu na španělské historii o comprachicos.

Comprachicos byla společnost lidí z různých končin světa sehnanych, muži, ženy, různé národnosti, různé víry, o kterých rozepisuje se Hugo svým strhujícím způsobem v ohromném románě „Muž, který se směje.“ Comprachicos byli kočovníci, pověstni v sedmnáctém a zapomenuti v osmnáctém století. Byli to lidé s vypáleným znamením Kaina a jejich poslání řídilo se zásadou: „Homo errans fera errante pejor“. („Člověk tulák, horší je toulavé šelmy“.)

Co dělali ti lidé? Kupovali děti. V trestním zákonodárství španělském a anglickém zanechali po sobě mnoho příšerných stop. Přicházeli jen tehdy, když jich bylo zapotřebí, přišli k těm, kteří si je zavolali. Bylo to v době, kdy rodiny odbojné, jsouc na překážku trůnu, byly odstraňovány, dědicové potlačováni, jedna větev oloupena ve prospěch druhé, terrorismu samovládců poslušnější, jak praví veliký spisovatel: „Zabití jest faktem. Každý neodhodlá se k tomu, potřísnití ruce své krví. Zmizení však jest tajemstvím, které někdy respektuje i ruka spravedlnosti. Zmizení jest pohodlnější.“ I přicházela společnost lidí, znamenanych, těch pověstných lidí v sedmnáctém století, koupila pod rouškou noci dítě, jehož zmizení znamenalo postoupení jeho statků, někdy i peerství na nedočkavého příbuzného a dítě se svými kupci se ztratilo, jakoby nikdy nebylo.

A co se stalo s dětmi v rukou comprachicos? Stali se z nich mrzáci. Stali se z nich šaškové, tvorové spíše k pláči, nežli k smíchu a sloužily jako žertovné stvůry bez paměti, přinášejíce mnohdy i nazpět do rukou svých korunovaných vrahů. Comprachicos mržčili své oběti a to různým způsobem. Operaci prováděli na operovaném, když mu předem odejmuli vědomí; počínali si s dovedností vyškolených chirurgů, takže dítě ani mnoho netrpělo. Potud historie.

Spisovatel filmového díla byl chytrý člověk, dovedl chytře krást. Uzmul něco Hugovi, od Dumasa si vypůjčil doktora Balsamo, jeho jasnovídky, překřtil je, a paběrkoval mezi Jókaiovými hrdinkami, které vysvobozují své milence z rukou špehounů, respektive umírají k vůli nim až na popravišti. Krade-li se u boháče a velikána, přece se něco ukradne a film „Osvětlená okna“ sliboval, že bude sensací saisony, hlavně, že hodně vynese. Režisér nelitoval nákladu, vypravil dobu renaissance, do které děj zarámoval, s celou tehdejší nádherou a šťastně volil mezi představiteli hlavních rolí.

Hlavní osobou arci bylo šlechtické dítě, které společnost comprachicos koupí a zmrzačí. Poněvadž však comprachicos byli jen z milosti trpěnou lůzou a když se panstvu znelíbili, byli pronásledováni tito comprachicos prchali a na útěku ztratili dítě, svoji oběť, které ještě nedospělo tak, aby je některému suverénu jako šaška mohli nabídnouti. Dítě potuluje se po horách. Bloudí bez cíle, vydané horám a jejich lavinám na pospas. Je zima. Zmrzačeného dítěte ujímá se místní šlechtic-starý učenec. Vrací se právě ze svého venkovského sídla do hlavního města a při té příležitosti hodlá svoji jedinou dceru představit u dvora. Starý šlechtic na první pohled poznává, s kým má co dělat. Dítě má údy z kloubů vyviklané, špatně mluví, za to však kokrhá. K vůli tomu byla na jeho hrtanu od comprachicos učiněna operace s následky usta-

vičného slintání. Na dítěti byl učiněn pokus učiniti z něho opici a navždy zahladiti podobu člověka. „Pokrok to nazad, mistrovské dílo zpátečnictví“, jak praví Hugo. Starý šlechtic pozoruje dítě a zasmuší se; jeho dcera, žasne. Ujmou se však dítěte, odvezou je sebou do města, ubytují ve svém domě a šlechtic malého hosta stále bedlivě pozoruje.

V znetvořeném obličejí dítěte rozpoznal podobu jemu známé rodiny, která dle úředního prohlášení vymřela a jejíž jmění přešlo na vzdáleného jejich příbuzného, rozmařilého dvorského hejska. Leč v hlavě starého učence-hloubala vzniklo podezření. Měl k tomu příčinu. Neviděl mrtvolu posledního člena vymřelé rodiny, třiletého hochy, svého to kmotřence; zabeďnili ji dříve, nežli na pohřeb přišel, s výmluvou, že dítě zemřelo na neštovice. A po osmi letech objevilo se před ním dítě, zmrzačené uměním comprachicos a podobné členům vymřelé šlechty.

Starý šlechtic, který jest o nějaké to století napřed před svými vrstevníky a jest již obeznámen s tajemstvím jasnovidství, má po ruce i jasnovidku ve vlastní dceři. Použije nejbližší příležitosti a jest ve svém podezření ujištěn, když jasnovidka v magnetickém spánku popisuje scénu únosu dítěte společností comprachicos, poznává v zmrzačeném dítěti posledního člena vymřelé rodiny a popisuje zločince. Starý šlechtic ocitá se v rozpacích co činiti? Dítě beze všech znatelných průkazů a bez hodnověrného svědectví nemohl přivésti ke dvoru, aniž rozmařilý hochovy příbuzné mohl žalovati. Nemohl tyto ze zločinu obviniti, ba nesměl se ani prozraditi, že dítě u sebe přechovával. Byl by na sebe uvalil jen hněv a mstu celé vznešené veřejnosti.

Starý šlechtic probudí dceru z magnetického spánku, zasvěti ji do svého tajemství a dcera mu porozumí. A nyní oba, rozlítostněni pohledem na ubohého mrzáka a rozhořčení zločinem dvořenínovým, umlouvají se, jakým způsobem by zločince usvědčili, jak by dítě pomstili. Dcera, která dvořenina nezná, je jako každé mladé stvoření, velice vznětlivá i vynalézavější. Chápe se všeho, o čem předpokládá, že ji to povede k cíli. Rozhodne se špehovati urozeného pána v jeho vlastním domě a naproti jeho paláci v sídelním městě najme v občanském domě podkrovní světnici, ve které střídavě s otcem za večera i za noci pozoruje, co se v protějších osvětlených oknech odehrává. Jsou to okna vedoucí do soukromých komnat majitelových, která jsou veliká, okenicemi nezastřena a na něž je vidět pouze z podkrovní protějšího na pohled bezvýznamného domu. Starý šlechtic s dcerou ze svého stanoviště dávají pozor. Celý soukromý život rozmařilého šlechtice, který se štítí denního světla a které oni svým vyvinutým bystrozrakem snadno pochopí, se před nimi odehrává a staroch ve své pomstychtivosti jest posilněn. Čeká jen na okamžik, jenž mu umožní, aby vystoupil jako mstitel bezmocného mrzáka. Až

pojednou — Adleta, šlechticova dcera, stává se zamlklou; stává se zamyšlenou. U dvora, kamž má přístup, stýká se s hezkým, zlotřilým dvořenínem, jenž se ji začíná dvořiti a ona — pozoruje jej celé večery. Zvyká mu, omlouvajíc jej. Zamiluje si jej a konec konců podvádí vlastního otce. Sleduje výjevy za osvětlenými okny, jenom k vůli sličné tváři dvořenínově, ačkoliv předstírá, že stopuje stopy jeho zločinu a k vůli sličné tváři nehodného, zapomíná na zmrzačenou tvář oběti comprachicos. Starý učenec zapomněl, že srdce hrálo v historii stejně velikou úlohu, jako spravedlnost, ba, že srdce přemohlo nejednou samu spravedlnost. Zapomněl, že milující srdce jest schopno lsti i zrady a že mnohdy raději zemře, nežli by se podvolilo rozumu.

Takové bláznivé srdce měla Adleta, šlechticova dcera. Uprosilá otce, aby ji ušetřil na čas magnetického spánku, s výmluvou, že ji to příliš vysiluje. Zatím se však obávala, aby se ve spánku neprozradila. Zamilovaná do dvořenína, sama pozorovala stíny za osvětlenými okny, aby do otcových záměrů byla zasvěcena. Jakmile by bývalo zapotřebí, hodlala dáti dvořenínovi, který se stále o ni zajímal a ke schůzkám ji lákal, výstrahu.

Stalo se. Jednou večer běře starý učenec na špehy i ubohého mrzáčka a téhož večera vidí oba, jak dvořenína navštívil jeden z členů comprachicos, aby mu zalhal, že dítě zemřelo a žádal za své sdělení zvláštní odměny. Dítě poznává člena comprachicos, kteří jej na svém útěku přes hory před půl rokem na horské pěšině ztratili. Starý šlechtic jest rozhodnut. Učiní spravedlnosti žádost. Hotoví se k činu.

Využije nespokojenosti poddaného lidu na zděděných statcích dvořenínových, přichází k nim, aby jim pravého jejich pána, ubohého mrzáčka, ukázal a ke svému záměru je naklonil. Několik vůdců poddaného lidu se umluví, že dvořenína v horách, až bude doba lovu na kamzíky, přepadnou a zabijí. V horském stavení na břehu jezera, kde obyčejně mladý muž v horách přenocoval, jej přepadnou, jakmile osvětlená okna jeho ložnice zhasnou, což bude znamením, že on, i jeho služebnictvo usnulo.

Doba honů načešla. Dvořenín přijíždí se svoji malou družinou po celodenním toulání po horách do loveckého pavilonu na břehu jezera a hodlá tu jako jindy, přenocovati. Ale dříve, než komorník světlo zhasne, přichází z venčí dáma, která si přeje se šlechticem bezodkladně promluvit. Dcera učence-mstitele přichází, aby milovaného muže varovala, sdělujíc mu vše, co se proti němu chystá. Vydává jemu na milost a nemilost nejen celou řadu ušlechtilých lidí, ale i vlastního otce a přemlouvá dvořenína, aby utekl z ohroženého místa. Dvořenín poslechne její rady. Zločinec uniká spravedlnosti, svoji ochránkyni a dámu svého srdce negalantně zůstaviv jejímu osudu. A mstitelé marně čekají, kdy světla za okny horského domu zhasnou, kdy nadejde jejich

chvíle. Nedočkaví, plíží se ke stavení a naslouchají. Starý šlechtic vchází dovnitř.

V osvětlené světnici vidí však jen svoji dceru. Rozbřeskne se mu v hlavě, Adleta se přiznává k tomu, co učinila. Čeká svůj ortel. Jest si vědoma své veliké zrady a horské stavení proměňuje se v soudní síň. Zrazený šlechtic, bezmocný proti rozhněvaným vůdcům lidu, vydává dceru jejich pomstě. Odchází s ubohým mrzákem ještě téže noci za hranice. A Adleta nalézá svůj hrob z vůle rozhněvaného lidu ve studených vodách horského jezera, na jehdž pobřeží do tmy stále svítí osvětlená okna horského, nešťastného stavení. — — — (P. d.)

Jan Karník:

Pozdrav zarmouceným.

(A. N.)

Když v jizbě bleskem ožehnuté
dnes pod křížem své sudby kruté
k stolu sedáte,
žel, marně pod krov pohostinný
dvě sladkých očí bez proviny,
marně čekáte!

Však za to hoch váš v říši Boží,
kůr serafinských hudeců množí
jasnou tvářičkou,
tam, kde mrak slunce nezastírá,
on na Tajemství věčné zírá
se svou babičkou.

Kde duším dobrých rostou křídla,
jim pokojného přejte sídla
z poutí k pohově —
Kdys oblačnými před branami
zas obejmou se vroucně s vámi
v novém domově...

Františka Rezková:

Milá vlasti! Kdepak tě bolí a kde nejvíc?

Pod tímto titulem napsal znamenitý český buditel, František Sláma (v Čechoslavu 1821), zármutky a touhy svého vlasteneckého srdce. Bolelo ho patření na chorou vlast, již všeliký pronárod vzal si v potupné přísloví neznaje pravé příčiny jejího hynutí. S rozehvěním pohlížel na bezdůvodné vyvyšování němčiny a na odstrkování češtiny ve školách i v úřadech. Z přesvědčení pak hájí ohebnost a lahodu češtiny a táže se: „Či jest jazyk Němců českého světější, bohatší, nebo jasnější? Ze všech těchto otázek ještě žádná na škodu češtiny zodpovídána nebyla a bohdá nebude.“ Sláma těžce nesl tříštění národa v různé strany, neboť v tom viděl chabou lásku k vlasti a povrchnost, z níž vyplývá mnohostranná škoda občanské společnosti. Sám jsa literárně činným znal dobře chudé počátky doby probuzenské, ale chápal je i omlouval. „Dlouho-li pak tomu, co víme, že se česky také psáti a čítati může?“ Ale hned projevuje přání, aby více původních spisů bylo, aby více psalo se pro lid. Pravdu měl, bez lidu není národa a lid žil tehdy v hrozné temnotě. Důležitost školy pro přítomnost a budoucnost jevila se mu tak dokonale, že kladl váhu na dobré vedení a zvedení mládeže, aby národ v dobrém, kteréhokoliv odyětví prospíval. Škola však učiní světlý mozek, ale prázdné srdce, jsou-li české děti vyučovány německy. A tu Sláma roztrpčen dokládá, že slyšel dosti pochvaly o těch, kteří z Čecha hupky Němce udělali i o těch, kteří vlažnost k vlastní zemi a minulosti vlastního národa pěstovali. Zato řídká nebo dokonce žádná zmínka se nečinila o těch, kteří čistou láskou k vlasti planouce mládež v mateřské řeči cvičili. A jak toužil, aby výpary mámicí mozky jiných národů k nám nepřicházely! Neučme se psáti dle cizích vzorů, varoval i radil Sláma, ale beřme si za vzor svoje podařená díla! Neučme se cizím mravům! Dobří obyčejové poctivých předků se zamítají, noví nám nepřiměřeni se přijímají! Jest-li pak kdy, tak v těchto dnech měla by mládež s planoucí láskou k dobrým mravům ze škol vykročiti, protože obyčejná hráz již nestačí zadržeti dorážlivé rozvodnění některých nepravostí. „Neohlížejme se, co dělají jinde, ale krácejme životem v náboženství, čistotě mravů a poctivosti!“ Jest přirozeno, že Sláma nejvíce se rmoutil nad tehdejšími zpustlými mravy. Květ za květem se otrhával a vadnul... Stud a stydlivost se odsuzovala, to prý jen způsob sprostáků — ne, ne! Dále nechtěl v psaní pokračovati, neboť vyzáblé oběti zpustlosti mluvily samy hlasitě dost. A ještě hůře zápolilo mezi lidem hladové sobectví. Pro malý zisk rušily se utvrzené smlouvy, mnohý jen užitku si hleděl.

i se záhubnou škodou svého souseda, leckterý snažil se bližního tak ošáliti, aby ani opřítí se nemohl! Otec skutky poučoval synka i své okolí, že peníze jsou nejlepší přítel, že boháč, jest rozumný a vážený, zlatý klíč že otvírá všechny dveře a — když nepokradeš, nemáš. Příkladem povzbuzují tím čerstvěji, čím mělejší je srdce. A tu jest ta rána, jež leží nejbližší srdci naší drahé Čechie!

Tak smýšlel před sto a šesti léty osvícený František Sláma; borlil proti cizotě z lásky k vlasti, káral nepravosti z lásky, k lidstvu, aby ubývalo zla, jež nás dusilo. — — —

Co zlepšilo se u nás od dob Slámových? Mnohé, ale některé rány zůstaly podnes otevřeny.

Jsme státem samostatným; opovrhovaná Popelka uvedena na trůn jí přináležející: V tak skvělý výsledek svého snažení nedoufal ani Sláma, ani ostatní buditelé, a dnes je to skutečností. V první chvíli štěstí byli jsme svorní a schopni každé práce i každé oběti pro vlast. Žel, že brzy se objevila naše národní nemoc (zdá se, že nevyléčitelná) t. j. tříštění v různé strany a straničky, jež nyní hrozně pustoší naše řady. Zasazujeme si bezcitně hluboké rány do vlastního těla! Čisti to všechno v denních listech, bývá tesklivo. A přitom každý volá, že chce jen dobro, a sice dobro všem, jenže po nepravé cestě k němu se nedojde. Slova se promění v dým, pýcha se vypne a volá směle: já, já a nikdo jiný, jen já! Ne láskou Kristovou, ale nenávistí Kainovou je naplněn leckterý „moderně pokrokový dobrodinec“. Jak je mu blaze, že tak lacino slávy pokroku si získal, ohlásil jen, že vystupuje z katol. církve a již se ocitl na výši doby. Co natom, že ztratil svědomí!? A mezi takovými dobrodinci jsou nebezpeční ti, jež se podobají sněhovým vločkám; jich bělostná krása, jež každému se líbí, trvá jen dokuď slunce nevysvitne, ale když jeho žár změní ve chvíli bílé ty hvězdičky — v kalnou vodu, jaké to vystřízlivění! Změnila-li se u nás státní forma, nezměnila se zeměpisná poloha, jsme tam, kde jsme bývali a sousedy máme tytéž, jež jsme mívali; tato skutečnost nemá nám sejití ani na vteřinu s myslí. Vždyť ve své vlasti pány býti, skoro dosud ani neumíme, zato si kazíme zrak častějším šilháním po cizině. Jenže stále napodobování jiných neznamena duševní sílu a povýšenost, nýbrž duševní nestatečnost. A tak vidíme jen samé zmítání na rozbouraných vlnách, protože lodičce života schází kotva víry. Hledáš a nevíš co, čekáš a nevíš nač a v srdci je poušť.

Polepšili jsme se v egoismu, jež Slámu tak bolestně svíral? Zde zlepšení téměř neznamena. Bolestno jest mi napsati, že láska byla by nejmocnější pákou života, kdyby nebylo — sobectví. Ono jest staletý, tvrdý příkrov mravní krásy, jež nemůže dříve zazářiti, dokud neprolomí tuto ledovou kůru. Proto radí Ad. Černý energicky „.... a sobectví zlom pěsti vaz.“ —

Jak se daří škole v osvobozené vlasti? Péče věnuje se jí veliká; pěkných, účelných budov všude přibývá. Bohužel, moderní rez ničí mnohé dobré snahy. Jakby Sláma dnes ztrnul, kdyby viděl, na nárožích veřejně vylepené plakáty s výzvou k rodičům: „Odhláste své děti z vyučování náboženství!“ Cožpak je možná řádná výchova bez náboženství? Nahradit je nelze ničím a proto všechny pokusy o nahražku, selhou. Naseješ-li semeno blínu, nečekej, že ti z něho vyrostou lilie. Škola nesmí být místem pokusů, kde by se nezdařené pokusy tak dlouho nahrazovaly, až by se náhodou některý podařil. Školu musí řídit pevná ruka, jež ví, co chce a jaký sleduje cíl. Pokusy zmrhaný čas více se nevrátí a dětem mládí také nikdy již se nevrátí. Zlomí-li kdo útlou květinu, nechť se potom netáže, proč neroste a nekvete, majíc vzduch, slunce a vláhu!

Pověst hrdinských obhájců vlasti obnovili naši legionáři. Byli to stateční hoši ze staré školy, v níž se pěstovala láska k vlasti a v níž podkladem k zdatnosti byla mravnost. A když naše drahá vlast, ten zářící drahokam, je opět náš, domohla se čeština svých práv a je řečí státní. Slyšíte naši buditele: Čeština je řečí státní! Máme české školy, všech oborů a české úřady, všech druhů. Bohatství a krásu češtiny ukázali nám básníci a spisovatelé v každém odvětví literatury, jež za století zmohla se tak, že pochybovači umlkli. Spisů pro lid i o něm vyšlo hojně. Zde se vyplnili Slámovi jeho vlastenečtí snové.

Smíme tedy již zpívat píseň vítěznou? To by ještě předčasně bylo. Až opadnou kalné vody a vytryskne čistý pramen mravnosti, práce a nezištné obětavosti — pak zapějeme si píseň jásající, jak jsme ji zpívali v prvních dnech státního převratu.

Ant. Šerý:

Za jitra.

Prchl sen,
vstal zas den;
k nové zas práci
každý se vrací
osvěžen.

Na lukách,
plných vláh,
rozkvetlé kvítí
rosou se třpytí
jak v slzách.

V alejích
ptačí smích;
nad svěžím polem,
skrivan s hlaholem
píseň zdvih’.

Den osvobození.

Na den 28. října připadá památka sv. apošt. Simona a Judy, patronů v nejkrajnější nouzi a zoufalství. Naši staří Čechové byli horlivými ctiteli těchto světců. Jistě na přímluvy těchto našich, je ctících předků, vrácena byla naše samostatnost právě v den jich svátku. Krásně o tom píše prof. M. Ludvík ve článku, který vyjde ve sborníku „Den osvobození“, který sestavil neunavný pracovník Antonín Šorm a vydá k 28. říjnu Rada Orla československého v Brně. Kniha obsahuje řadu vybraných motivů a složek z náboženského hnutí a jest velmi pečlivým výběrem všeho, co s naším osvobozením souviselo. Uvedeny tu zvláště důležité momenty katolické účasti na našem osvobození.

Z nejdrobnějších uvádíme tyto malé ukázky:

Stojan v boji za naše osvobození. Mezi rukopisy Stojanovými je načrtnuto tužkou: „My chceme poctivě smír na základě křesťanské spravedlnosti — s láskou k milému svému národu — spravedlnost spojití k ostatním národům. — Dejte jiným práva vrchovatou měrou, ale i nám, vždyť jsme přispívali (třeba si připomenouti jen 1848) k osvěť a ke zmohutnění říše rakouské. Chceme ve svém práva, chceme žítí jako s bratry, ale ovládati se nedáme.“

Z toho patrno, jak asi sledoval Stojan myšlenku českého státu. Svoji řeč na květnovém manifestu roku 1918 v Uherském Hradišti zakončil — jak často činíval — písničkou:

Oni pravjá, že nám ju nedajú,
oni pravjá, že nám ju nedajú,
aj ďajú, aj ďajú,
a ešte pridajú:
sloboděnkú drahú...

Pietní oslava 28. října. — Osobitým způsobem přijata byla zpráva o osvobození a oslavena naše samostatnost v dědině Miloticích na Kyjovsku. Když dne 29. října došla zpráva o české samostatnosti, svolán obecní výbor, který se usnesl, aby tato událost byla nejen zapsána v knize protokolů, ale uctěna též projevy charitativními. Ihned vyhlášeno, že podnikne se sbírka bramborů pro České srdce. A hle, v době této hrozné nouze dodali rolníci a domkáři 77 q, nájemce dvora 23 q, takže celý vagon bramborů mohl býti odeslán Českému srdci do Prahy; jiný dobrodinec se ještě našel, který zaplatil dovozné 254 Kč. Na návrh místní duchovní správy zasazeny lípy, z nichž první po-

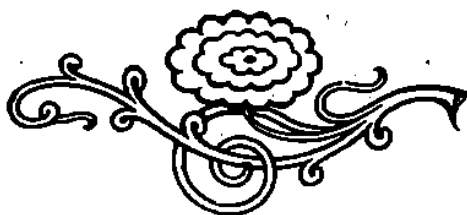
jmenována a zasvěcena Vítězné Královně Moravy, pod jejímž praporem naši legionáři ve Francii bojovali.

Dobrodružná oslava 28. října. Ve Vimperku na Šumavě byl 28. října 1926 oslaven nezvykle výroční den osvobození. Sedlářský dělník Eduard Lepschy vyšplhal se před půlnocí po hromosvodě na vysokou věž kostelní a upevnil na vrchol kříže státní vlajku. Když však sestupoval dolů, uvolnil se drát a odvážlivce rozřezal si o drát ruku. Velikými bolestmi a vysílen byl nucen drát pustit a zřít se k zemi. Strašlivě zohaven, s přelámanými údý a žebry, byl ihned dopraven do nemocnice, kde druhého dne skonal. Dříve se zdarem slezl dva komíny po hromosvodovém drátě. Prapor, který připevnil na věži, ještě o vánocích vlál. Němci chtěli by jej odstraniti, ale nevědí jak.

Dopis stařenky z Podještědí o 28. říjnu.

Milí drahý přátelé!

... Teď se člověk aspoň zas probudil. Vzácny mužové, z drahých rodičů zrození, z matek božských — tak sem volala na kolenouch a hořce sem plakala, když přišla slečna z pošty, totiž přilítla: „Tetičko naše, telefon, československý stát!“ — Celá jsem se třásla, najednou sem ze země vstala, běžela nahoru, nehládala, ale obrátila kufr, co bylo jindy vždy pečlivě složený, rozházela sem po zemi, chytila prapory, strhla sem z paulače bidla, utíkala jako bláznivá na půdu, zas dolů pro židli, otevřela sem ve střeše okna, v minutu byly venku prapory a jako hadi sem tam vlály. Ani sem nemněla tolik času někomu říct, aby mně to pomoch. Slečna Šurdová slyšela takovej outěk, ta křičala: „Paní starostová, co se stalo?“ Já zase: „jen pote nahoru.“ „Kde ste?“ Já zase: „jen pote, aš na půdě ve střeše“ „Ježíš Marja, co se vám to stalo, dyť ste jako smrt bledá! Co to děláte?“ Myslela, že sem se zbláznila. Teď všeckí k nám, nejdříve pan děkan; žádněj tomu nechtěl věřit. Druhý den byly prapory u sestry, na kostele, u starosty, ve škole a na poště. Nemohla sem se uklidnit kolik dnů. Když sem prapory pověsila, šla sem nejdříve do kostela Pánu Bohu poděkovat a těm našim drahým vymožencům vyprosit sílu, zdraví a trpělivost. A jak by se naše drahý s námi těšili, ty chudáci ubohý kryje černá zem, ani si spomenout nesmím...

Václav Oliva:

O pobytě Langobardů v Čechách.

Česká archeologie, jež v posledních dobách pílí několika vynikajících učenců otevřela hojnost „podzemních historických pramenů a archivů“, změnila také, jak je nyní téměř všeobecným přesvědčením, nejstarší knižní dějepisné záznamy, týkající se Čech na tolik, že již nelze za všech okolností mluvíti a psáti, že Bojové byli prvními obyvateli české vlasti. To ovšem částečně tušili čeští dějepisci již od dob nejstarších, ale nemohli uvést pro svou domněnku nižádných důkazů. Zásluha o to byla rezervována až dobám nedávno minulým a našim, t. j. dobám, kdy s opravdovou upřímností čeští inteligenti a zvláště profesori vysokých a středních škol po způsobu učených Francouzů a Němců věnovali se těžkému, ale zároveň vzácnému a lákavému studiu domácí archeologie. Proto, co yěkové hodlali a tušili, nezvrtla, abych se do-
tekla krásného rčení básníka Kolára, naše doba, ale naopak podepřela tolika důvody, že výsledek české archeologické pile ukázal se v nejkrásnějším světle.¹⁾

A tu, abych hned přistoupil in medias res, po archeologických objevech za posledních dvaceti neb o něco málo více let nezbyvá, než počátek obydlení Čech klásti až do doby diluviální.²⁾ Vždyť

¹⁾ Stáří země udává se velice různě. Thomson vypočítal je z uvolňování otáčení se země kolem své osy a stanovil z důvodů vesmírových asi na 100 milionů let. Helmholtz, vycházející z určitých hypothes (domněnek) o původní teplotě mlhoviny, našel, že země trvá 68,365.000 let. Dle Volgera potřebovala země 648 milionů let, než mohly se uložiti na jejím povrchu (kůře) jednotlivé geologické vrstvy. Tak zvaný útvar kamenouhelný dle počtu Bischofova sám potřeboval 1,004.177 let k svému usazení. Ložiska guana jsou místy až 30 metrů silná. Ale Alexandr Humboldt dovodil, že ptáci teprve za 300 let navrství tohoto trusu na 1 cm z výši. Podle toho bylo by na 30 metrů silnou vrstvu guana zapotřebí 900.000 let. Bischof vypočítal z pokusů učiněných s kostkou čediče, že vypršelo 350 let, než země ze 2000 stupňů tepla ochladla na 500 stupňů. A jakou musila mít země as teplotu, kdy byla ve stavu žhavě tekutém, o tom poučují teploty, za kterých rozpouštějí se těžké kovy. Platina na př. rozpouští se v žáru 2000 stupňů C. A takovým musil býti aspoň nejnižší stupeň původní teploty zemské, aby platina v něm mohla býti tekutou. Dobu tedy, po kterou země až na nynější svou teplotu se ochladila, dlužno dle toho stanovit na miliardy let. Klein vypočítal z výzkumů, jak země volněji a volněji se otáčí kolem své osy v posledních 2000 letech, že musilo nejméně 2000 milionů let minouti od chvíle, kdy poprvé na žhoucí zemské kouli ukázala se ztvrdlá kůra atd. Slovem stáří země, ač nedá se podrobně určit, jest nesmírně velikým. Ale neodporuje to Písmu sv., jedináci mu o stvoření světa 4000 let před narozením Ježíše Krista; ježto výrazy „rok“ a „leto“ míní se tu vlastně jen časová perioda, jejíž počátek a konec není určité stanoven.

²⁾ Geologie, pokud se týče zemských či geologických útvarů, rozeznává čtyři skupiny, a to archaickou či nejstarší, palaeozoickou, mesozoickou a kaenozoickou či nejmladší. Tato poslední má tři útvary, a to nejstarší či třetihorní, diluviální a poslední, t. j. nynější či alluviální.

dr. J. L. Pič, muž světového jména v monumentálním svém díle: „Starožitnosti země české“ praví výslovně: „Nade vší pochybnost je zřejmo, že v době poledové čili v době, kdy u nás panovalo takové podnebí jako dnes v Laponsku, v severní Sibiři nebo v Labradoru, žil zde první obyvatel této země. Odkud první člověk tento přišel, jakým jazykem mluvil, to pro nás asi navždy zůstane tajemstvím, ale již faktum samo, že v této dávné době ve vlastech našich člověk žil, má zajímavosti veliké... Člověk ten byl lovcem. Sob, patrně hojně tehdy v Čechách se vyskytující, poskytoval mu hlavní výživu... Člověk tehdejší byl však jen primitivním lovcem, bez potřeb i bez dovedností a patrně i bez citu náboženského“. Nepobyl však v Čechách dlouho,³⁾ neboť, jak dr. Pič dodává dále „meškal tu jen dočasně, že sobi byli příčinou jeho pobytu“, a přišel sem nejspíše z Francie, ježto „pazourky“, t. j. nástroje z pazourku zhotovené, jež po něm pozůstaly, „co do povahy kamene, podobny jsou francouzským a jsou s nimi asi téhož původu.“

Po době diluviální však se podnebí severní Evropy nesmírně zlepšilo. A hle, tehdy uprostřed obrozené přírody objevuje se v severních Čechách pokolení nové, které na rozdíl od pokolení diluviálního staví si stálá sídla, živí se vedle lovu chovem dobytka i orbou a upravuje pečlivě hroby pro své zemřelé na důkaz, že věří v život posmrtný. Toto pokolení dle způsobu pohřbívání v poloze skrčené, ať již v sedě anebo v leže, nazývá se pokolením skrčených koster a je o něm dále známo, že od jižního cípu poloostrova pyrenejského širokým pruhem podél moře až po Vislu zůstavilo po sobě buď obrovské kamenné pomníky, zvané megalithy, anebo alespoň zachovalo všude v připomenutých krajích stejný způsob života a stejný způsob pohřbívání.⁴⁾

³⁾ První stopy člověka v Evropě vůbec objevují se a jsou dokázány až v době diluviální. Že by byl v Evropě člověk žil již v době třetihorní je sice dosti pravdě podobno, ale není dokázáno. Alespoň proslulý český archeolog dr. L. Niederle praví: „O počátcích lidstva v Evropě je nesnadno povědět něco nřitého. Někteří, jako G. de Mortillet, A. Hovelacque, A. de Quatrefages, Capellini, Schaaffhausen a j., soudí, že člověk existoval v Evropě již v době třetihorní. Jest to sice velmi pravdě podobno ale dokázáno to není. Tím méně lze přistoupiti na mínění Mortilletovo, že třetihorní člověk evropský byl jen jakýmsi předchůdcem člověka, t. j. přechodním tvorem mezi opicí a člověkem, tak zvaným anthropoplthéquem či précurseurem. Za to není již sporu o tom, že za doby diluviální člověk byl určitě po Evropě, ovšem řídko, rozsazen, živil se lovem a dospěl v kultuře dosti daleko.“

⁴⁾ Tak zvaná praehistorie lidstva, t. j. vlastně archaeologie rozeznává při postupu lidských pokolení v Evropě dle posud učiněných objevů celkem 7 období či period nebo kultur. První období, následující po době diluviální, jež do period se nečítá a obyčejně dobou kamenou či palaeolithickou sluje jest perioda mladší kamenná či neolithická. V této době panovalo téměř po celé Evropě pohřbívání celých mrtvých těl, ač již za ní tu a tam zaváděn byl nový rítus pohřební, t. j. spalování. Kostry v hrobech pravidlem bývají velmi rozpadlé. Mrtvá těla pochovávala se nejvíce

Než právě zmíněné pokolení skrčených koster obývalo také dle archeologických výzkumů po celé věky v Čechách, a bylo tu prvním kulturním činitelem. Nenastoupilo však po člověku diluviálním hned, ale až v delší prostoro času, poněvadž mezi pobytem jeho a pobytem diluviálního lovce, nalézají se přes jeden metr vysoká nakupená vrstva naváté diluviální hlíny. Nevzniklo také v Čechách, ale přišlo sem v určitém již stavu svého vývoje, s určitými příznaky dovednosti, vzdělanosti, obřadu náboženského a typu tělesného. Upomíná svými památkami právě tak, jako člověk diluviální, na západ, a hlavně na Francii, odkudž postoupilo do Braniborska, Meklenburska a Durynska. Proto archeo-

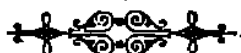
v poloze skrčené nebo sedící buď do prostých hrobů či jam, nebo se obkládala většími otesanými a i neotesanými kameny tak, že ležela v jakýchsi skřínkách. Tyto skřínky na některých místech vyvinuly se ve velké stavby náhrobní a jinde zase v mohyly. Až do nedávna byla domněnka, že tyto náhrobní stavby (megalithy, menhiry, dilitthy, trilithy ap.) a mohyly byly známkou a prací Keltů, ale v nejnovější době se shledalo, že nebylo tomu tak. Druhá perioda slove periodou kovovou, poněvadž lidé počali užívatí kovů a hlavně bronzu. Říká se jí tedy také doba bronzová. V ní rozmáhá se spalování mrtvol. Přišla cestou podél Dunaje, kudy do Evropy stěhovali se různí národové. Tato kultura mimo Dunaj postupovala také od břehů černomořských a jaderských přímo na sever. Hroby zemřelých bývají naplněny velkým bohatstvím předmětů zlatých a bronzových. Třetí perioda slove dobou železnou, poněvadž v ní počalo se zpracovávatí železo. Kultura její měla však mimoevropský původ a do Evropy proudila třemi pásy: středomořským, jihodunajským a severoevropským. Pás jihodunajský měl dvě centra. První v Bosně a Hercegovině a druhé velmi bohaté v Hallstatu. Proto za starších dob třetí perioda nazývala se také hallstatskou. Její pokolení, zabývající se zručným kovovým průmyslem, považují někteří za Kelty a jiní nazývají je Ariji. Čtvrtá perioda sluje dobou gallokeltskou či tènešskou, nebo i marnskou. Její kultura vznikla v Gallii. Nynější Francie byla totiž v té době obydlena řadou kmenů, z nichž zvláště vynikali Gallové a Keltové. Keltové byli starší Gallů. Ve hrobech doby této převládá ráz vojenský. Železo i šperky mají nový originelní ráz ve tvaru i výzdobě. Všude, kam Gallové vnikli, mají hroby jich naprostou podobu s hroby nad řekou Marnou ve Francii. Proto nazývá se tato kultura také kulturou marnskou. Jiní říkají jí laténská či prostě tènešská, poněvadž nejznamenitější její naleziště bylo objeveno na místě staré pevnůstky, jež se rozkládala na mělčině jezera neufschâtelského, zvané od rybářů la tène. V Čechách nabyla tato kultura zvláštního rázu, jak patrně z vykopávek na hradě u Stradonic, poněvadž tu počala stýkat se s provinciální kulturou římskou, t. j. kulturou pěstovanou v římských provinciích, z té příčiny mluví se v Čechách o mezidobí kultury stradonické. Pátá perioda nazývá se skytho-sarmatskou. Ta vyskytla se na evropském východě a v jižním Rusku. Její se polí popelnicovými. Šestá perioda bývá jmenována germánskou či gothskou nebo i merovejskou, poněvadž objevila se u Germánů a zejména u Gothů v čase stěhování národů germánských, kdy zakládala se ve Francii říše Meroveovců. Pohřebiště rázu germánského skládají se z hrobů v řadách. Těla leží pravidlem na znaku natažená, se zbraní po boku a nádobou u hlavy nebo u nohou. V Čechách našla se podobná pohřebiště u Podbab, Libně, Vysočan a j. Konečně sedmá perioda nazývaná bývá kulturou hrobů žárových či polí popelnicových nebo mladší hallstatskou. Je to kultura slovanská. Při tom rozumí se samo sebou, že kultury tyto, co do času, nejsou postupné, ale mnohdy dvě i více z nich současné, ovšem v různých končinách.

logie soudí, že dostalo se do Čech z Durynska, čili, že původní vlastní pokolení skrčených koster v Čechách podle vši pravděpodobnosti bylo Durynsko. Přesídlení jeho do Čech nebylo však dobrovolným, ale nuceným. Do Durynska totiž vnikl od severu nový národ, a důsledkem této invase bylo, že pokolení skrčených koster v Durynsku, byvši takto zatačeno, téměř vymizelo, zatím co v přechodném stadiu objevilo se v Čechách. Přišel tedy v pokolení skrčených koster do Čech lid usedlý a rolnický; přišel z krajiny velmi úrodné na Sále a vybral si v Čechách k obývání krajiny nejurodnější. Rozdíl byl jen ten, že na Sále byly krajiny již vzdělané, ale v Čechách byla půda ještě panenská, která se teprve musila orbou vzdělati.

Ale v době, kdy pokolení skrčených koster, jak se zdá v míru, obývalo v severních a středních Čechách, událo se do jihozápadních Čech vniknutí nového národa, národa to, který své mrtvé ukládal do kamenných mohyl, a to buď neporušeně, anebo po předchozím spálení, což stávalo se dosti často. Přistěhování tohoto nového pokolení, jinak neznámého, a zvaného proto pokolením kamenných mohyl, událo se dle všech známek o něco později, než příchod pokolení skrčených koster. Obojí pokolení však a to jak pokolení skrčených koster, tak kamenných mohyl zůstávalo tedy po delší dobu v Čechách, ač každé v jiných končinách, přece společně a lišilo se od sebe naprosto i obřadem pohřebním i kulturou tak, že každé z nich zachovalo svou národní neodvislost a samobytnost. Rozumí se ovšem samo sebou, že jinak při dosti blízkém sousedství obou pokolení docházelo jednak k vzájemným sporům a jednak k vzájemnému se pronikání, a to od severu k jihu, a od západu k východu, právě tak, jako od jihu k severu.

Než že tohoto vzájemného prostupování se obou uvedených pokolení počínají po jisté době náhle u pokolení skrčených koster ukazovati se kostrové hroby s kulturou galskou, či tak zvanou těnskou nebo marskou a postupují i na území kamenných mohyl. Archeologie ovšem vidí v tom, a to právem, nové kulturní proudy a mluví tedy o vniknutí do Čech nového pokolení hrobů kostrových s kulturou galskou, kteréžto pokolení zůstávalo ve stálém spojení s krajinami porýnskými, jak nálezy v hrobech učiněné svědčí. Toto nové pokolení nezůstavilo však po sobě žádných stop své práce, ale za to charakterisováno jest ve svých hrobech velice často železným mečem a oštěpem na znamení, že bylo pokolením vládnoucím, a že jeho povoláním byla válka. Dále, protože území tohoto nového pokolení galského kryje se s územím starého pokolení skrčených koster, jest zřejmo, že pokolení galské počalo panovati či panovalo nad pokolením skrčených koster.

(P. d.)

F. Taubic:

Věčný Bůh!

Dříve než prostor stvořen byl,
 vzduch, hmota, ether, čas,
 dřív nežli první oheň šleh',
 než zaplál jeho jas,
 dřív než země byla tu
 a žití prudký vzruch
 — již dávno — věky — pravěky
 byl ve Vesmíru Bůh.

Než Země byla zrozena,
 než Slunce začlo plát,
 než první lístek vyrostl
 a pták se počal smát,
 než první zvuk se ozval kdys,
 dřív nežli člověk žil,
 již dávno věky — pravěky
 Bůh ve Vesmíru byl.

Až velké Slunce vychladne
 a ledný bude svět,
 až zemí trosky, mrtvoly
 jen budou práchnivět,
 až mrtvé ticho bude jen
 kde člověk žil a pěl,
 pak ještě bude v prostoru
 Vesmíru Stvořitel.

A až se světy rozpadnou
 a prach jen bude vlát,
 až i prach z jich mrtvých těl
 přestane kolovat,
 až každá hmota zanikne,
 i prostor, ether, čas,
 jen On zde dále zůstane
 od Věčna k Věčnu zas.

Aino Kallas:

Smrt starého Orga.

(Z estonštiny*) přeložil O. S. Vetti.)

1.

V panském dvoře dávali na nový kravín šindelovou střechu. Kravín zabíral celý zadek dvora; jeho zdi z tvrdého šedého kamene trčely jako silná ohrada kostelní, nezasklená ještě okna zela na vás hlubokými dřami. Jen částečně bylo ještě viděti jeho vazbu, — pořízenou z kmenů prastarých sosen, jenž po věky šuměly v panském lese. Teď však seděl na ní rozkročmo muž a zatloukal kladivem na ni šindel.

Takového kravínu nebylo v desíti farních okresech kolem. I plány k němu byly objednány zdaleka zpoza moře, tam z té země, odkudž přivezeno i kravské plemeno, a stavitel, cizí řečí drmolící přijel vyměřit v přítomnosti milostpána základy. Ani kámen, z něhož bylo zdívo, nebyl ze zdejšího kraje; byl to kámen šedý a tvrdý jako železo. Tři sta krav mělo v tom kravíně místa, neboť milostpán minil příštího roku počet jejich opět zvýšiti. Bylo pak v kravíně roztodivných složitých zařízení, jichž účelu neodborné oči nedovedly pochopiti; byl tam otápěcí přístroj, jenž hnal teplý vzduch potrubím podél stěn vedeným; větrací soustava udržující protiproud vzduch stále čistý a napajedla dodávající hojnost čerstvé vody.

Všecky ostatní budovy panského statku zatlačil do pozadí nový kravín, ba i samo obytné sídlo, jež při vší své velikosti bylo přece jen malé a staromodní. Ani farní kostel nemohl se měřiti s novým kravínem, neboť kravský ten stánek měl také svou věž, několik střevíců vysokou, v níž byla nádržka, do níž se voda pumpovala. Jednoho dne objevil se na kravínské věži dokonce i kříž z dvou latěk sbitý, jenž však, tajemně zmizel, když se panský dráb měl ukázat. Od té chvíle však říkalo se kravínu „chrám“.

Krávy s hladkou srstí, pokojné dárkyně mléka, ráno jak ráno braly se mimo svůj budoucí domov a vrážely rohy jako by na zkoušku do rohu kamenné budovy.

Byl velice žhavý den před sv. Janem. Muži, co hore na střeše šindele přibíjeli, jen se potili, jak by ne, když pracovali v úrovni, s vrcholky staletých dubů a lip. Milostpán vykonav

*) Autorka je rodilá Finka, jedna z nejlepších finských spisovatelů vůbec, její manžel však Estonec. Z otčiny svého manžela napsala řadu obrázků, a to z doby poroby Estonska (nejm. za němec. nadvlády), jež vyšly finsky pod názvem »Meren takaa« a estonsky »Mere tagant« Překlad pořízen z estonštiny a sice z II. dílu »Mere tagant«, vydaného r. 1908.

svou ranní přehlídku, odešel. Práce vázla, neboť dělníci čekali na svačinu.

Na hromadě šindelu u kravína stál starý Org, bývalý panský kravák, na nohách máje lýkové střevice, a odplival hned na tu stranu, hned na onu. Poslední dvě léta krav už na pastvu nehonil, nýbrž dožíval svůj věk na pensi, kterou mu poukázali, — nebyla moc tučná, — za dlouholeté namáhání v panských službách.

Než přese vše to chořoval v létě pro své potěšení za kravami. Stále ho tam vábilo, tam na stráně u močálů, kde se krávy pásly; — tam celé dny na pařezu proseděl, loupal s bahenních bříz kůru a díval se, jak teď mladší nohy místo něho běhaly, zavrátit krávy od okraje močálového.

Hřešil o sto šest na krávy, vadil se s nimi, jako by rozum měly; z úst jen se mu valily, zlostně kolotavé zvuky, než přese všecko nejhorší klení nikdy krávy neuhodil.

Co však začali kravín stavět, jinde nebylo ho vidět. Hned při kopání základů byl přítomen; mlaskaje svými lýkovými střevisi pomalu, ale pravidelně docházel tam, kde si vybral k posezení kládu od slunka do palčiva rozechřátou. S dělníky hrubě nemluvil, mlčky snášel jejich úštěpky, aniž jen svailem pohnul ve své tváři strniskem zarostlé. Jen někdy sám se sebou hovořil na mnohé se dotazuje, po celý den se odtamtud nehnul a dýmky z úst nevyndal. Časem zašel si i do staveniska, prohlížel si nedůvěřivě trouby a kohoutky, jichž významu nechápal. Když pak kterýsi dobrý muž jejich význam a účel mu vysvětloval, pobroukával a povírával tiše pln spokojenosti a podívu. Druhdy však čtveráci hráli mu na nose, nalhávajíce mu plné uši nehorázností; staroch napřed všemu věřil, potom však poznal, že mají z něho blázna, i zasypal je spoustou nadávek, aby je všechny čerchman vzal.

Když bylo polední dojení, což se dělo na druhém konci dvoru, slezl se své kopky šindelové a — když myslil, že ho děvky neslyší, pouštěl se do řeči s každou kravou zvlášť. Dával jim nejhorší jména ze svého proklínacího slovníku, jako by to byly nejlichotivější titulatury. Po té jal se jim mluvit o novém kravíně, tamže budou moci žít jako hraběnky, ani pastor že nemá takového paláce, leda v neděle, kdy stojí na kazatelně. Že se budou moci velikými okny poohád dívat na silnici, — zrovna jak se urozené dámy z oken salonu dívají se na mimojdoucí. Org vykládal jim o všech nových zařízeních, o napajedlech a ventilacích, — krávy hleděly na něho vyvalenýma, ale tupýma a nevšímavýma očima, co jejich čelisti neustále pracovaly, přežvykujíce — a co opodál slyšení bylo černění mléka do škopků.

Jednou mu kdosi vyprávěl o chlěvcích kteréhosi barona, jenž prý má koňské stáje z černého, drahého mramoru, — kolik dní potom byl všecek mrzut, — neboť nikdo, co jeho mínění — nesměl se lépe míti než jeho krávy.

Teď zase byl na své obvyklé kopce šindelové, jež byla od slunce tak rozpálena, že byste byli řekli, už už chytne; se střechy duněly v jednom kuse rány kladiv; vazba tou měrou se ztrácela, jakou se po ní bílý šindel rozlézal.

Jakýsi muž vezl náklad kamení do kopce. V půli kopce kůň se zastavil, nechtěl zabrat. Vozka švihal ho bičem, do vpadlých slabin, pod jejichž koží bylo zřítí, jak se svaly k novému zabrání napínají.

„Vjó, stará mrcho, — kdopak ti kázal koněm se narodit, — to ses měla narodit kravou, když jsi nechtěla v tvrdém vrtat —“

Vozkův vtip zaslechli dělníci na střeše kravínu, a hned zaburácel ze všech hrdel pošklebek: „Proč ses nenarodila kravou, stará mrcho....!“

Org na hromádce šindele zkřivil rovněž ústa k úsměvu: to byl po jeho podařený vtip.

Než pojednou kdosi při přibíjení šindele zvolal: „Pro mnohé lidi věru lépe by bylo narodit se kravou, chtějí-li se po lidsku najíst a napít. Kravám stavějí chrámy, kdežto robotníkům — —“

Byl to nedávno z města přibylý toulavý dělník.

Ozval se jediný pokus o zachechtání, ale jen pokus, neboť smích uvázl smíškovi v hrdle.

Dlouho nikdo slova nepromluvil.

Ale bylo vidno, že se na střeše cosi ujalo a že to klíčí, jak po mlživém a deštivém počasí ze země vyrážejí jedovaté houby. Nad hlavami mužů stahoval se mrak; ač obloha byla jasna, přece naječnou pracovali, jakoby pod bouřenosným mračnem. V nitru jednohokaždého zvláště to kvasilo, rychle bobtnalo, jako se nadouvá a mohutní pestřec (jedovatá houba). Nikdo se druhému nesvěřil se svými myšlenkami, než pojednou každému bylo ku pocívu jasno a zřetelno: já tu teď sedím na vazú kravínu a buduju kravám vysoký a vzdušný chlív, sám však s dětmi žiju jako v prasečím chlívku. A nevěděli, čemu se více diviti, zda samé té myšlenky, či tomu, že si to teprve teď uvědomili, a ne již spíše.

Vtip o koni a krávě padl jako jiskra do suché trávy. Jiskra však nevyšlehla hned plápolavým ohněm, nýbrž jen doutnala jakoby ve vlhkém mechu.

Kladiva zvonila: cink — cink... zrovna jako dosud ve dni robotné,... ni nejmenší změny, nebylo znát...

Jenom jakési zvláštní, dusné horko pralo do střechy, horko, jež se zdálo ze slunce do srdcí lidí linout a tam páliť, stravujíc a oslepujíc je.

Org na své kopce šindele divil se mlčení na střeše se uhostivšímu; a tož rozmrzen odšoulal se posléze do chládku za rohem, kde si lehl, — stáhna si do očí pomačkanou čepici, — a po-dřimoval.

Slunce však palčivě sálalo, — pod jeho pak paprsky vše klíčilo, rašilo a rostlo... Cosi velikého a netvárného, cosi samo-

statného se pod těmi paprsky klulo, — hluboce brázdilo a rozrývalo klidnou dosud hladinu myšlenek tam těch lidí, — byly to první pokusy pochopiti sama sebe a svůj poměr a vztah k ostatním věcem.

Po nějakém čase dostavila se na statek k milostpánovi deputace robotníků se žádostí, „že by rádi byli také tak pěkně ubytováni jako panské krávy.“

2.

Starý Org měl jedné prosincové noci podivný sen. Stál u kravína, a tu najednou ti nezbední dělníci jali se jeho stěny červenou hlínkou natírat. A i střechu červeně obarvili, že zrovna hořela. Org vstoupil do kravínu, ale tam teprve vyvalil oči: i tam bylo plno lidí se štětkami v rukou a hrnci s barvou vedle, a považte, ti darebáci barvili na červenou také krávy! Natírali právě velikou Stračenu, jež měla bílou lysku na čele. Krávy byly omalovány světlorudě, takže jejich boky a kříže ohnivě svítily.

Org chtěl je okřiknouti: „Necháte toho, vy darebáci!“ než v té právě kdosi z mužů těch i jemu pohrozil štětkou, s níž červená barva kapala.

Tu se probudil. V jizbě bylo jasno od rudé záře.

Vstal, otevřel dveře, — před ním stírala se niva, slabým popraškem sněhovým posypaná.

Za bořím stála rudá záře.

Org myslil velice ztěžka a pomalu.

Najednou však jako by mu odkudsi byla do mozkovice vlétla žhavá jiskérka.

Dvůr hoří...!

Žhavá jiskra zavrtávala se pálic hloub a hlouběji; — najednou ucítil v hlavě ostrou bolest.

Nikdy v životě svém nebyl nucen, tak rychle mysliti.

Najednou šlehlo mu hlavou: krávy!

Zavrčel cosi hlubokým hrdelním hlasem, co si překotně na nohou uvazoval lýkové střevíce.

Teď už byl na cestě k rudé záři, jež ho přitahovala jako světlo mola.

Nepokládal se nikdy, za tvora světů zvláště potřebného, teď však se mu zdálo, že bez něho svět neobstojí. O statek starají se asi už druzí, ale kdo zachrání krávy. — —?“

Klel neustále za té, běžel; čepice sletěla mu s hlavy, a kutálela se větrem hnaná po roli, — on však uháněl dále — —“

Dopadl, jedva dechu popadaje, do zadního dvoru státku. Kravín stál na svém místě, jeho vysoká střecha rýsovala se chmurou na světlém pozadí plamenů.

Panské obydlí hořelo.

Org vzdal díky Bohu, že hořelo obytné stavení, a ne kravin. Zdálo se mu najednou, že příliš rychle utíkal, dech se mu v prsou tajil.

Bučení v kravině ozývalo se pořád hlasitěji. Byl to příšerný, řvoucí chor, plný úzkosti a strážně.

Org ucítil opět pálení téže jiskry. Nicméně přece pustil se napřed k panskému stavení podívat se, třeba-li tam pomáhat.

Než okamžitě poznal, že nelze ho zachrániti: hořeloť na všech čtyřech rozích.

Dvůr a sad byly plny lidí.

„V zahradním rybníku je přece dost vody,“ pravil prvnímu, jenž se mu do cesty namanul.

Oslovený však se na něho podíval jako nepřítel, zvláště se usmívaje, a nic mu na to neodpověděl.

Z pobočních budov, kde oheň ještě tak neřádl, vynášeli na dvůr kusy nábytku.

Org se tam odbelhal, mohl-li by v něčem vypomoci.

Na dvoře kupila se již hromada nábytku, — pozlacené pohovky a židle hedvábím potažené, — koberce, obrazy, rytířů a urozených dam s hluboce vykrojenými živůtky.

Najednou zahlédl Org k nemalému podivu, jak kdosi tam z toho davu hledí tu hromadu zapálit.

Tu ona jiskra v mozku ho pálicí vyšlehla v plamen. On, jenž nikdy moc nemyslí, začal najednou myslet, jako by se mu náhle v mozkovici rozbřesklo.

Pojednou porozuměl, že všichni ti lidé nepřišli hasit, jak si spíše myslel, nýbrž pálit.

Vlastníma rukama založili v zámku oheň, jak jej kdysi jejich předci vlastníma rukama byli postavili.

A spalovali nejenom zámek, ale i cosi jiného, cosi hrozně těžkého, cosi velice starého — prastarého — — —

A při tom měli pocit, jakoby se ono netvárně těžké a hrozně dýmem hore vznášelo, jako by toho ani nebylo bývalo.

Pozorovali kouř a domnívali se, že to teď s kouřem zajde.

Orgovi bylo téměř do pláče nad těmi lidmi a jejich bídou, nevolí.

Než náhle se vzpamatoval a jal se myslet, proč tu přišel.

„Proč krávy tak bučí? / — tázal se.

„Dva dni jich nedojili,“ odpověděl mu člověk valící suť vína.

Org i to pochopil; teď vše chápal. Ti, co se sebe shazovali po sedm set let hnětoucí je jařmo, neměli kdy myslet na to, že dvě stě krav zůstalo nepodojeno.

Dal se rychle v šok ke kravinu. Nikdo ho nezdržoval, kde kdo byl zabrán do svého.

Vrazil do chléva bočními dveřmi.

Uši rozdírající bučení naplňovalo celou místnost, — bylo to neustávající ručení, neutuchající, ač marné řvaní o pomoc.

Několik silnějších krav se utrhlo a po kravíně divoce lítalo a do sebe vráželo. Většina však jich ležela na zemi, jakoby v horečce, s očima zapálenýma, těžce sípající, v jednom kuse bučice — — —

Všecky bučely, — jedny mírně, plačtivě pobekávající, jakoby věděly, že všecko je marno, druhé co hrdla měly, natahující svoje svalnaté krky.

Seno v hrantech úplně ztráveno, některé z hladu ohryzávaly žlaby.

Org div se z toho tichého, jednotvárného pobekávání nezbláznil.

Slabší krávy, co se svému osudu byly poddaly, hleděly horečně zapálenýma očima, — z důlků vystouplýma, nehybnýma, jakoby skleněnýma.

Přistoupil k jedné, zavrátila bolestně hlavu, — zamrkala žtěžka očima, — najednou však jakoby byla zachváćena návaem zuřivosti, vrazila svými dlouhými křivými rohy do hrantu, až v něm zaprašťelo.

Org ohledal jim vemena; byla jako kámen tvrdá, horká, naběhlá.

Jal se jednu vydájet, přímo na zem — do stlaní.

Než současně poznal marnost svého počínání: nemohl přece sám jeden dvě stě krav vydojit.

Hlavu měl jakoby v ohni; ono tiché pobekávání jako by, mu do mozku vnikalo; v uších znělo a v hlavě hučelo.

Celý kravín jako by se byl proměnil v nejhlubší peklo, v němž panuje věčný nářek.

Org cítil, že se smysly pomine, pobude-li déle v kravíně.

A už pobíhal sem tam po náspí hrozně klna.

Ublížily komu krávy? což ony chtěly být ubytovány v kamenném chrámu?

Zdálo se mu, jakoby nářek všech těch zvířat zápasících s horečkou a hladem, jemu svědčil, — jakoby všecky tu pobekávající, bučící tlamy na něho mířily...

Jedna z krav svalila se mu zrovna před očima v krutých bolestech, jakoby prudkými křečmi zachváćena, s pěnou u huby —

Org nemohl to déle vydržeti, dal se na útěk, — jakoby celé stádo rozzuřených krav proti němu se obrátilo a s napřaženými rohy ho pronásledovalo.

Venku bylo světlo jako ve dne. Staré smrky v parku hořely v korunách jako vysoké pilíře při nějakém osvětlení.

Org zastavoval koho jen potkal.

Krávy — krávy; — stále opakoal.

Jazyk jeho nebyl už schopen nějaké jiné slovo vytvořiti, v tom slově obsaženo bylo celé jeho zoufalství.

Než, setkával se toliko se zraky zpolašílenými, blouznivými, jež na něho nechápavě výrovaly, — s očima ohněm oslepenýma, v nichž samých už plál zvláštní divoký žár.

„Krávy!“ breptal.

Nebyl by dovedl říci, zda všickni ti lidé byli opilí, a jestliže ano, zda z kořalky či z něčeho jiného.

Byli opojeni čímsi silnějším než opojivostí lihovin.

Tolik však srozuměl, že mu nikdo nemíní pomoci.

Než najednou spatřil, jak se kdosi s rohu kravínu škrabe na střechu, drže v zubech hořící louč.

Mozek jeho, jakoby příliš velkým napjetím na popel byl shořel; zbyl v něm z něho pouze rozuzdaný, slepý vztek...

Mínili zapáliti kravín — — —

Kdyby byl viděl hořeti svůj vlastní barák, nebylo by mu toho tak líto... Ba, mohli třebaš i kostel před očima mu v prach a popel obrátit.

Teď několik těch lidí hnalo se ke kravínu, — stíny jejich protahovaly se na sněhovém poprašku.

Org cítil zvláštní prázdnotu v hlavě, jako by vše z ní bylo vyteklo. Znova se rozběhl ke kravínu ani nevěda, co dělá; bučel, řval s kravami o závod v tom zmatku.

Jal se krávy — jednu po druhé — z držáků odvazovat. Krávy sbíhaly se do „guče“ (hromady), do krvava se zraňující, po po slabších šlapající — — —

Všecky do jedné tlačily se k východu, kterým je po dvou naráz pouštivali. Org, uvolňuje držáky, řval, co hrdla měl.

Na střeše praštěl šindel, — střecha chytala.

U dveří byla pranice a rvanice, — zvířata, horečkou zpola zběsilá, změnila se v příšernou obludu mnohohlavou, mnoho-rohatou. — —

Štiplavý, dusivý kouř valil se mračnem do kravína.

Org nemyslel už na sebe, sotva se pamatoval, kdo že jest, — stala se z něho takofka také kráva.

Komandoval, řídil je, byl jejich vůdcem; teď však mluvil k nim jejich vlastní řečí, které rozuměly.

V zatmívajícím se mozku jeho zrodila se jedinká rozumná myšlenka: „Proč nechtějí krav zachránit, tak drahých krav, proč jím neotevrou hlavních vrat?“

A odpovědí na to byla poslední myšlenka, kterou ještě za jasného vědomí pojal: „Právě od krav vše to začalo, protože měly lepší bydlo než deputátníci, teď se na nich mstíli — — —

Střecha již prohořívala, — začal se sypati žhavý chmour, — jakoby ohnivým deštěm siholilo (mrholilo) — — —

Zuřivost zvířat dostoupila svého vrcholu.

Orga však už nerušil pekelný lomoz a řev. Sám se ho zúčastnil, lítaje po kravíně, nedbaje ni kopanců, ni rýpanců smrti jej ohrožujících.

Najednou o cosi klopýtl a svalil se — — —

Vstal; před ním ležela mrtvá kráva, ještě teplá, — před chvílí se otelevší.

Telátko ještě mokré, stavíc se na slabé nožky, shánělo se po matčině vemenu.

Tu se v Orgovi cosi probudilo, co nebylo již myšlenkou, nýbrž jakýmsi pudovým hnutím; vzal telátko do náručí a odnášel je k oknu.

Najednou bylo mu vše jedno, — uši jeho nic už nevnímaly, jakoby rázem vše kolem bylo ztichlo — — —

Jenom mokré tělo telátka cítil v náručí.

Nesl je opatrně jako robátko.

V kravině bylo horko k zalknutí.

Dostihl okna, jež nebylo příliš vysoko od země. Snažil se je otevřít, ale nemohl najítí závorky; tož je rozbil.

Zdvíhal telátko k oknu, ano mu měkkou tlamičkou jemně po ruce jezdilo; — teď je vyzdvihl do výše okna.

V tom však cosi těžkého a planoucího sřítlo se na něho se stropu.

Skácel se na cementovou dlažbu kravína na bečící telátko —

V. Velvarský:

Věčný Řím.

I.

S Monte Pincio na Řím hledím,
jak se večer v mlhu halí
od pomníku Viktorova
až tam k Vatikánu v dáli —

Přede mnou je dvacet věků,
dvacet věků plných změny
od císaře Nero jménem
k Piu s láskou pro umění.

Palác za palácem hasne,
se sluncem se také ztratí
hrdý pomník sjednocení,
jen chrám Petrův ještě zlatí.

II.

V basilice Vatikánské,
tam, kde svatý Petr leží,
starobylá nízká krypta
těla svatých otců střeží —

Vlevo nedaleko dveří
mramorový oltář stojí
vpravo Pia desátého
karar skrývá deskou dvoji.

Kolem stále světla hoří,
stále zástup lidí kleká:
Ejhle, světec, prohlášení
který jistě brzy čeká.

LITERATURA.

ČESKA.

Svatá Terezie od Ježíška. Napsal Dr. Karel Kašpar, biskup královéhradecký. V Praze 1927. Nakladatelství V. Kotrba.

Malá knížečka, stručný životopis Terezičky psaný s neobyčejnou věrností a dokonalým vystižením všech charakteristických rysů. Vroucí čtitel svěťice, který její výrok „chci býti míčem v ruce Ježíškových“, tak si zamiloval, že přijal míč do svého znaku biskupského (nahore hvězda betlémská, dole míč), prohrál dílko vlastními vzpomínkami na místa a osoby svaté Terezií blízké, a nezapomenul na nic, co by mohlo z jejího krásného, čistého života působiti na duchovní povzbuzení a vzdělání našich čtenářů. Milý dojem knihy jest neobyčejně zvýšen i krásnými celostránkovými obrázky, jež znázorňují sv. Terezičku v různých příhodách jejího života dětství až do hrobu. Dílko na křídovém papíře tištěné, ve vkusné plátěné vazbě (za cenu opravdu nízkou 5 Kč), je velmi vhodným dárkem zvláště dívčí mládeži.

K.

Dr. Jos. Kratochvíl: Meditace věků. Dějinný vývoj filosofického myšlení. Díl I. Filosofie starověká, V Brně 1927. Nákladem firmy Barvič a Novotný. 218 str. Kč 30.—.

Na základě dlouholetých prací chce autor v celém svém spise podat veškerý dějinný vývoj filosofického mínění lidstva. Celý spis jest rozvržen na tři díly: filosofie starověká; středověká; novověká. Žádný z filosofů nepronikl úplně do záhady světa a života, ale každý hleděl svým způsobem k ní se přiblížiti a tajemství odhaliti. Autor nedává se zmásti ve svém studiu filosofie rejem soustav a domněnek, všude hledá určitou zákonitost a vystihnouti věčných pravidel myšlení. Jeho hluboký a podnikavý pohled objevuje ve spoustě lidských nauk a nápadů trvalé a pevné pravdy. Někde buduje autor na svých dřívějších spisech, jinde však vycházeje z nových poznatků a studií nauku filosofickou prohloubil, doplnil a ostřeji osvětlil. Po úvodních stránkách o úkolu a významu filosofie oceňuje v přehledných kapitolách filosofie orientální (indickou, čínskou), filosofii předsokratickou, attickou, školy etické a mysticismus v antické filosofii. Ke každému oddílu připojena jest použitá literatura, která je cennou pro ty, kdo by chtěli o předmětu více se poučiti. Předností knihy je nekompromisnost a objektivita a při vši vědeckosti je psána tak, že zůstává jasnou a srozumitelnou, takže ji bez obtíže může čísti i průměrný inteligent. Kniha prospěje profesorům škol středních k doplnění látky z realii a historie.

—u—

F. Há j: Darlš. Román. Str. 252. Cena Kč 15. Nakladatelství J. Birnbaum v Brtnici.

Pravíme předem, že je to román, jakých bychom v naší katolické literatuře potřebovali více. Je to román výchovný, ale nevtrhavý, čte se s láskou a radostí a jistě každý ze čtenářů zachytí tu pro sebe dobré zrnko. Románu děj umístěn do brdských lesů, kde na lesním záměčku a nedalekém statku se odehrává. Hrdina pochází z bohaté statkářské rodiny. Znechutí si rozkoše velkoměsta, vrací se domů k sestře vdově, která věrna náboženským a mravním tradicím rodu hospodáři na statku otcovském. Na záměčku pronajatém rodině Sajnově usadí se Dariš, aby nabyl klidu. Zbožná, zachovalá rodina Sajnova přivádí jej na pravou cestu víry a vzpomínka na ušlechtilou dívku Aničku Kubešovou na cestu mravnosti. Dariš zřídka se dosavadního života, odmítá dopisy bývalých pražských společníků, prchá před jejich návštěvou a očištěn z dosavadního kalu, nachází štěstí u čisté, krásné duše Aninky. Děj propleten hojnými epizodami, humorem, líčením přírody. Jak krásně na př. spisovatel dokazuje potřebu víry v Boha

na jednoduchém příkladu dokonávající laně. Jak přirozený je humor Pepíka Sajnových a Vincka ve dvoře. Krásně líčena láska bratrská v rodině nájemce zámečku. Nevtravně vylíčena zloba nemravného života, přípravně žrpěny vystřelky mody a zkáza plynoucí z rozvodů. (Tato část zvláště ukazuje, že za pseudonymem Háj skrývá se spisovatelka.) Háj je výborným pozorovatelem, vše líčí životně a je znamenitým obhájcem života mravného, života založeného na vlře po otcích zděděné. Knihu vřele doporučujeme do všech knihoven a přejeme autorovi hojně čtenářů, ale voláme k němu: takových spisů jen víc.

K.

Ota Kárek: *Radola*. Román. Díl I. Zborov. Stran 256. Cena 15 Kč. Nakladatelství Františka Šupky v Hradci Králové.

Autor v úvodu předesílá, že líčí „nezkreslenou pravdu o sibiřské anabasi a hlavně o jejím velkém reprezentantu generálu R. Gajdovi“. Uvádí čtenáře na zámek ruského knížete Nabokosa a líčí lásku jeho dcery Věry k českému dobrovolci, její osudy a dobrodružné příhody v době kdy celé Rusko bylo hroznou klecí, v níž řádil z řetězu puštěný lev. Bolševici, revolucionáři a k nim se připojivší darebáci, zloději, lupičové, vrahové ti všichni jednoduše kořistili z příhodné doby a ovládali širé nivy ruské. Loupili a vraždili po vesnicích i po městech. Autor líčí rozvrat v ruském vojsku a jak pořádek udržoval český voják. Krásně vylíčena statečnost českých vojáků v bitvě u Zborova. V druhé části jsou dobrodružné příhody strýce Věry hraběte Kalinkova, který se ocitne mezi bolševiky a stane se svědkem utrpení cara Mikuláše II. v domě Ipatovů a jeho smrti k níž dal rozkaz žid-bolševik Jurovský. (Připojen jedinečný obrázek jak cár s carevnou řezou dříví.) Spisovatel líčí vše svižně a lehce, tak že kniha dobře se čte. Čtenář poznává události jinak než jak je znal z novin a počíná se dívat kriticky na události a věci, jež až dosud zůstávaly skryty. Osvobozenecké dílo našich legií nebylo dosud nikde tak přesně a opravdově vylíčeno jako v Radolovi. A proto právem kniha způsobila rozruch a během tří týdnů byl sensační román ten dvakrát rozebrán. Nakladatelství obstaralo vydání třetí (naším čtenářům dává 25 proc. slevy). Román doporučujeme všem kdož touží poznati pravé poměry na Rusi v oněch dobách. Neotálejte s objednávkou!

- a -

Vlasta Javořická: *Děti štěstěny*. Román. Díl I. Str. 515. Cena 25 Kč. Nakladem Československé akciové tiskárny v Praze 1927.

Nejoblíbenější dnes spisovatelka V. Javořická, jejíž romány dychtivě se čtou pod čarou v denníku „Lid“ (Pražský večerník), ze svého bohatého pera líčí osudy bratra a sestry, jímž otec dr. Hrubeš, aby byli šťastni, dal jména Felix a Karmen. U mladých lidí je štěstím láska. A tuto líčí spisovatelka se všemi zápletkami, se vším bolem a obětavostí. V díle I. je to zvláště láska Karmen, která podává ruku tomu, koho nemiluje z lásky k matce, která kdysi v lázních neopatrně zapředla známost s mladým důstojníkem, který po letech využije jejího dopisu, aby ji donutil, by dceru přiměla k sňatku s jeho synem. Karmen z lásky k matce vyslovuje u oltáře osudné ano, zrazujíc tím toho, kterého opravdu miluje. Spisovatelka líčí živě a pouťavě a čtenář dychtivě očekává rozuzlení v díle druhém.

Převrat. Román ze života žen za války i po převratu. Napsala Julie Vlasáková. Ludmila roč. 28. sv. 1. a 2. Nakladatelství V. Kotrba.

Oblíbená lidová spisovatelka zachytila tu věrný obrázek poměrů v oněch těžkých dobách, jež bylo vytrpěti hlavně ženám strádajícím úzkostmi a nedostatkem. Děj koná se v menším městě, kde jako všude jedni trpí, druzí bohatnou, vylíčuje různé povahy dobré i zlé, obětavé i hamižné. Román oživuje vzpomínky na ty doby, nutí k srovnávání a vyhledávání podobných v našem okolí a proto se zájmem se čte. Spisovatelka vypravuje lehce, věrně a jímavě. Románek vřele doporučujeme.

Soud ohněm. Román ze současného našeho života. Napsal V. V. Tomek. Str. 262. Nakladatel Jaroslav Lukavský v Praze 1927.

V románě pěkně vylíčen boj dobra se zlem. Účetní továrny padělá poslední vůli náhle zemřelého továrníka, stává se majitelem a boháčem. Pravou poslední vůli před zničením zachrání jeho vlastní syn a ukryje pod mrtvolou v rakvi. Za to je otcem pronásledován a prchá do světa. Přítel jeho Pravoslav, syn statkáře, je spisovatelem a při příležitosti uveden do salonů zbohatlého Ventury. Pomsta kvapí, Blažej, syn účetního se vrací, když hrobník při kopání hrobu pro v bídě zemřelou bývalou továrníci kope hrob. Dramatickým zakončením vzpoury dělníků, požárem továrny a smrtí uchvátitele končí román, dobro vítězí a pravý dědic ujímá se dědictví po otci. Autor má dobré postřechy současného života, tepe poměry literární, politické a společenské, kde panuje jen požívačnost a vlastní já. Některé statí jsou velmi pěkné a na dnešní dobu přiléhavé. Román dobře se čte a možno jej doporučit do knihoven soukromých, obecných i spolkových.

-k.

František Střížovský: **Marlánský sloup**. Alegoricko-dramatická báseň v šesti obrazech. Cena Kč 7.80. Nakladatelství Družiny literární a umělecké v Olomouci 1927.

Událost s Marlánským sloupem na Staroměstském náměstí pražském jest motivem básně v níž básník oděl svůj sen usmíření viny a obnovení sloupu po padesáti letech. Básník vidí obnovení úcty mariánské v našem národě, jehož symbolem je v básni Pepi, který k Marii Panně důvěřivě se vrací. Kniha je pěkně vytištěna a ozdobena dřevorytem Hrabalovým. Je třetím podílem přispívajícím členům Družiny. (Roční příspěvek 25 Kč 60 h; členové dostávají tři knihy.)

-k.

	HLÍDKA SOCIÁLNÍ (Řídí Ar. Oliva.)	
---	---	---

Stávka stavebního dělnictva ve Velké Praze, vyvolaná komunisty z politických účelů, skončila porážkou dělnictva. Mzdy nebyly zvýšeny a místo kolektivní smlouvy nastupují smlouvy jednotlivé, které nikdy nevyrovnají se rámcové smlouvě kolektivní. Vůdcové komunističtí sehráli s dělnictvem komedii. Zmoudří aspoň teď dělnictvo jimi svedené?

XV. pražský veletrh navštívilo 375 tisíc návštěvníků z tuzemska i ze zahraničí. Ze zahraničí přijeli kupci ze 36 států, z čehož jest 24 evropských a 12 mimoevropských. Veletržní propagace stoupá v intesitě i ve výsledcích. Hospodářský efekt ukazuje jeho stoupající tendenci a mezinárodní význam.

Pro stavbu šekového úřadu byl zakoupen pozemek jeden čtvereční sáh za 20 tisíc Kč. Praha koupila pozemky od svatovítské kapitoly čtvereční sáh po 10 Kč. Pozemky ty prodávají se za cenu mnohokrát vyšší. Kdyby podobně jednal hokynář — bude zavřen pro lichvu! Seminářskou zahradu 42 tisíc čtverečních sáhů koupila Praha za 3 miliony! Odměňuje se tím, že nechce prodati pozemky na stavbu kostela katolického, ač sektářům prodává se vesele.

Dluh Prahy vzrostl minulého roku o 33 miliony Kč. Celkový dluh jest 1.296,425.76 Kč. Při tom se penězi poplatnictva plýtvá na různé zbytečnosti, nebo sokolům prodávají pozemky za směšně nízkou cenu. Věru nejvyšší čas odpolitisovati obecní hospodářství.

Výrobní kontingent lihu stanoven na 600 tisíc hektolitřů, tedy o 50 tisíc hektolitřů více proti poslední úpravě.

Spotřební daně vynášejí letos více než v loni. Letos v období leden — květen 691, loni 567.7 mil. Kč.

Vklady u všech čl. spořitelén v počtu 379 činily za první půlletí t. r. 14 miliard 408 mil. Kč. Z toho bylo u komunálních 204 spoř. čes. 8 miliard 970 mil. Kč, u 168 něm. 4 miliardy 579 mil. Kč. U dvou spolkových — Česká spořitelna v Praze a Mor. spoř. v Brně — 857 mil. Kč.

Zásoba valut Národní banky překročila dvě miliardy Kč.

V srpnu bylo celkem 41 stávek, z toho 32 jednotlivých a 9 hromadných. — Stávkovalo se v 82 závodech. Ze 45.449 zaměstnanců stávkovali 32.237 a 4 nepracovali v důsledku stávek. Stávkující zameškali 490 878 pracovních dnů a na mzdě ztratili 18,531.713 Kč. Nepracující v důsledku stávek zameškali 24 pracovní dny a na mzdě ztratili 720 Kč. Výsledek stávek byl v 8 případech kladný, v 10 částečný, v 8 záporný, v 15 dosud neznámý.

Státní rozpočet na r. 1926 určil výdaje na 9.740 mil. Kč. Výdajových poukazů bylo na rozpočet za 11.177 mil. Kč, tedy o 1.377 mil. Kč více.

Zemský sjezd strany lidové, konaný o sv. Václavu, přijal resoluce o novellsaci soc. pojištění a jiných sociálně-politických zákonech:

Novellsace sociálního pojištění budiž provedena v době nejkratší. Účelem jejím budiž: Zlevnění pojištění a rozšíření práv pojištěnců, jeho zlepšení. Zlevnění pojištění možno docílití jednak úsporami výloh správních, jednak dnešním výhodnějším uložením rezervních kapitálů.

Žádáme, aby snížena byla hranice věková a zmírněno ustanovení zákona, žádající u pojištěnce ve věku 65 let dvě třetiny invalidity. Vdovský nárok budiž rozšířen tak, aby vdovy přes 50 let věku bezpodmínečně vdovskou pensí dostávaly. Nemocenská podpora budiž vyplácena od prvního dne nemoci. Zaručena buď svobodná volba lékaře.

Zákon o podporování nezaměstnaných dělníků t. zv. gentský systém nechť jest v brzku změněn v tom smyslu, aby doba podporování byla prodloužena a státní příspěvek zvýšen.

Žádáme dále novellsaci živnostenského řádu, při čemž zvláště zřetel buď brán ná změnu paragr. 82. ž. ř.

Zákon o svátcích budiž změněn tak, aby ve dny sváteční zaveden byl nedělní klid. —

Pro odstranění sporů ve výrobě budiž zavedeno závazné uzavírání kolektivních smluv. Jako důsledek zavedeny buďte závazné rozhodčí soudy ve všech oborech výroby.

Sekce živnostenská přijala ohledně soc. pojištění zaměstnanců se stanoviska živnostenského tuto resoluci:

1. Příspěvky a renty nemocenského, starobního a invalidního pojištění buďtež nově přezkoumány a upraveny dle statistik nemocenského pojištění za léta 1923—25, poněvadž lze důvodně předpokládati kladnou nápravu dnešního jejich nepoměru jak ve prospěch zaměstnavatelů, tak i zaměstnanců.

2. Učňové v živnostenských a obchodních podnících buďtež ze starobního a invalidního pojištění vyjmuti, poněvadž nelze učební dobu v živnostech a obchodě zaměňovati s poměrem pracovním neb zaměstnaneckým.

3. Úrazové pojištění zaměstnanců budiž sloučeno se sociálním pojištěním po stránce správní agendy za účelem zjednodušení a zlevnění toho pojištění.

4. Budiž zajištěna parita zaměstnavatelů a zaměstnanců ve správě okresních nemocenských pojišťoven, poněvadž obě strany též paritně na pojištění přispívají.

5. Ústavním orgánům ČSR nechť zajištěn jest náležitý vliv a kontrola nad hospodářstvím se jménem ÚSP.

6. Nechť stanovena jest kvota, kterou bude ÚSP. dávat k dispozici pro úvěry: a) průmyslové, b) zemědělské, c) živnostenské.

7. Budiž co nejdříve provedena systemisace a úprava požitkových poměrů zaměstnanců okresních nemocenských pojišťoven a ÚSP. ve smyslu zákona č. 103-26 sb. z. a n.

8. Pokud zákony o sociálním pojištění mohou se státi příležitostí k získání základu samostatnosti hospodářské pro pojištěnce: kapitalisováním rent neb jinou pomocí, budtež v tom směru novelisovány.

LITERÁRNÍ OBZOR.

Nákladem Družstva Vlast vyjde dílo: *Katolické kněžství a jeho veliký význam v moderní době*. Zpracoval dle nejlepších pramenů Ar. O l i v a: Na časový spis ten upozorňujeme.

Literární novinky svatováclavské. Básník a spisovatel Moriturus (dr. Karel Vrátný) vydal veršem knížečku „Svatý Václav u Luticů. Vyšlo pouze 1000 výtisků. — Ladislav Lábek vydal spisek „Památky svatováclavské v západ. Čechách“ — Dr. J. Hanuš připravuje dvě knížečky o sv. Václavu, jednu francouzsky, druhou anglicky, ve které vysvětluje, kdo jest onen „dobrý král Václav“, kterého Angličané o vánocích opěvuji znárodnělou koledou. Ústředí Orla vydá sborníček k pořádání akademií a oslav svatováclavských. — Ústřední Jednota čsl. legionářů katolíků připravuje větší dílo. — Pilný národopisný pracovník Antonín Šorm chystá větší sborník o úctě sv. Václava v našich zemích.

V edici „Zodiak“ na Kladně vyjdou Petra Bezruče „Slezské písně“ doplněné několika novými básněmi. Tam vyjde legenda Jiřího Karaska ze Lvovic „Boží převozník.“ Oba spisy budou bibliofilsky upraveny a dřevoryty ozdobeny. — Autor románu „Radola“ O t a K a r e k vydá v Mazačově nakladatelství knihu o gen. Gajdovi: „Poslední stráž“. — K 50. výročí smrti spisovatele Kar. S a b i n y vydá Družina čsl. legionářů dosud nevydaný román K. Sabiny: „1848 — Předbřeznoví revoluční bouřliváci v Rakousku.“ — Básník Anatol Rubín (JUDr. Hanuš Voves), vydá nové svazky aquarel z četných cest „Na toulkách světem“ a svazek českých rhapsodií. V Dědictví sv. Cyrila a Metoděje v Brně vyšel podíl na rok 1927: J a n L a d a: Antikrist, přeložil Al. Koudelka. — Ve třetím svazku „Ludmily“ vyjde povídka Karla Waldhausera: „Snilkové“ a povídka Václava Špačka: „Neni Boha?“ — „Svatý František káže ptáčkům“ jest třetí sborník, který vydá Antonín Šorm v jubilejním roce františkánském. Ve sborníku není zastoupena jen literatura domácí, ale i význačné překlady z literatur světových. Sborník je bohatě ilustrován. —

K o t r b o v o nakladatelství čile pokračuje ve vydávání monumentálního díla, bohatě ilustrované Nové legendy zlaté zaredakce Dolenského, Pallase, Šimka a Zelinky. Dílu prvního: Pastoraal vyšel již sešit 9. Jsou tu krásné legendy o svatých provázené obrazy od nejlepších umělců ve vkusné úpravě. Dílo bude ozdobou naší literatury a nakladatelství zaslouhuje všestranné podpory. Znovu vřele doporučujeme dílo to a vrátíme se k němu delším posudkem až bude ukončen díl první.

Nakladatelstvím Elzevir v Praze vydávaný ilustrovaný sborník soustavného sebevzdělání, který rediguje Ph. Dr. Kar. Rón, udržuje v dru-

hém ročníku, jehož vyšel právě svazek 4. dobrou úroveň prvního ročníku. Tento svazek sborníku Poznání přináší ve skupině biolog. tělověda a hygiena důkladný článek dr. Drimla o chorobách pohlavních. Ve skupině III. píše dr. Matula o mystice čísel v chemii a dr. Rón o prvních počátcích elektrotechniky. Dr. Petrboř píše o stáří lidstva a dr. Šišma o Jiřím Poděbradském (v článku přiznává, že poměry lidu selského husitskými válkami se zhoršily). Dr. Lexa píše o staroegyptském písmě, prof. Mládek o lidských citech a snahách; JUDr. Kopál o právu rodinném. Poznání (cena svazku 10 Kč), možno obdržeti i na splátky.

Ke sporům o pravost Rukopisu Královédvorského. V měšťanské besedě v Praze přednášel František Kolda dne 27. září o svém poznatku nových stop pravosti Rukopisu. Konstatoval, že stará, pravá písemná památka ze XIV. stol., tají v sobě z části děj několika básní Rukopisu Královédvorského. Válečnou kořistí Švédů stal se v r. 1648 mezi jiným rukopis, který po 200 let byl neznám, až do roku 1850 — tedy 33 roků po nalezení Rukopisu Královédvorského. MUDr. Josef Pečírka našel vzácnou tu knížku „Život sv. Kateřiny“ ve Štokholmu. Přinesl opsaných 500 veršů, které zůstaly nepochopeny, až na intervenci kardinála Schwarzenberga zapůjčen byl originál diplomatickou cestou k přepisu do Prahy a r. 1860 vyšla Legenda sv. Kateřiny tiskem. Je to pravý skvost, do kterého na zkrášlení církevního děje čerpáno z některých pramenů domácí tvorby. Má „Ex libris“ Rožmberské knihovny obsahuje 3519 krásných veršů, kterých na straně 20–21 utajen celý děj z „Róže“ a část básně „Ludiše i Lubor“ a z malé části „Opuštěná“ (str. 24–25, 28, 31) a konečně část básně „Jaroslav“ na str. 80 (uťajce) a str. 81, kde hrom bije do pohanů, jako na Hostýně. Na str. 87 verš 3112–3113 je známé dvojverší „I káza všem svým vítězem, pánom, kniežatóm, rytieřóm“ . . . hle, jak „Kublaj káže všem svým“. . . v Rukopise Královédvorském! Zdá se, že do sporu, který trval 110 roků, vnkl důkaz pravdy, neb ani latinský text Legendy sv. Kateřiny (u sv. Víta), ani zlomek Paterův ta místa nemají, jak spisem univ. prov. dra Spiny „Die altteichische Katharinenlegende“ je prokázáno. Porovnáním textu francouzského „Millionu“ (Marko Polo) vychází na jevo, že není v něm „Kublaj káže všem svým čarodějem, hadačem, hvězdárem, kúzelníkom, aby zvěstovali uhodnuce, kterakýby konec boj měl vzietl.“ A zdá se proto, že do českého překladu „Millionu“ použito bylo pěknějšího a vystižnějšího verše z domácí tvorby, jako do „Legendy o svaté Kateřině“.

Pocta katolického spisovatele a konvertity v Paříži. President pařížského magistrátu účastnil se svěcení pamětní desky na domě v ulici sv. Placida, v němž před 20 lety zemřel Joris Karl Huysman. Před svěcením sloužil za Huysmana v kostele sv. Severina zádušní mši svatou opat Mugnier, jenž spisovatele do katolické církve přijímal. Všichni přítomní odebrali se pak na Montparnasský hřbitov, kde básník odpočívá.

Francouzská práce o lužických Srbech. Vynikající kulturní pracovnice v Paříži, madame de Vaux Phalipau napsala časovou úvahu „Une Venise verdoyante — Lužická Blota“, jež vyšla nákladem pařížské společnosti „Amis de la Pologne“ (Přátelé Polska). Obeznamuje zde francouzskou veřejnost s čarokrásnými Bloty, jež Němci nazývají Spreewald. Líčí život tamní, zvláště na vodě a při svatbě a v zimě na ledě a přináší ukázky též z lidových legend a vyobrazení dolnolužických ženských krojů. Spisovatelka praví o lužických Srbech, že jsou zbytek mocného plemene, které bylo mírumilovné a dodnes poskytuje nevyčerpatelnou látku dějepiscům, národopiscům, folkloristům, malířům a hudebníkům. Přijdeš tam se zvědavostí a opouštíš lužické Srby s úctou a sympatií.

Ve státní bibliotéce v Mnichově byla o prázdninách výstava znázorňující dějinný vývoj německého písma. Byly tam poklady:

tak: „Codex Alaricianus“, rukopis pocházející ze VI. století, „Evangeliiar“ z VIII. st., „Codex aureus“ z IX. st. a m. j.

Edgar Wallace nejplněnější romanopisec? Anglické listy prohlašují svého romanopisce Edgara Wallace za neplodnějšího a jeho divadelní hry mezi nejoblíbenější. Wallace počal svou veřejnou činnost jako roznášec novin v Londýně. Podařilo se mu najít zástupce i nástupce, který mu zaplatil za to, že mu postoupil své zákazníky i odběratele třicet šillingů. Byl pak u vojska, kde byl nejhorlivějším čtenářem všeho, čeho se mohl dopídit. Tak pojal úmysl i sám pokusit se o verše a napsati román. Některé žurnály uveřejnily jeho veršované pokusy. Odsloužil leta vojenská uchytil se u kteréhosi listu jako spoluredaktor, kde začal psati romány. V několika málo letech napsal a uveřejnil sedmdesátosm románů, které jsou velkou většinou tak zvané detektivní. Od nedávné doby, kdy opustil toto pole a věnoval se docela okultismu Conan Doyle, oblíbený a velmi čtený autor dlouhé řady detektivek, jest jeho důstojným a stejně pilným i oblíbeným nástupcem Edgar Wallace. Rád vyhledává a pohybuje se ve společnosti zlodějů, dobirodruhů, podvodníků, snaží se též udržovati dobré styky s policií. Děj jeho truchloher, jichž napsal několik v poslední době, jest též velkou většinou z ovzduší zločinců. Vypravuje se o tomto oblíbeném romanopisci, že pracuje velmi lehce i rychle, ba dovede prý v době, kdy čtenář přečte jeho román, napsati další nový. Ač zní toto tvrzení skoro neuvěřitelné, jest prý naprosto pravdivo. Před několika málo lety usedl ke svému psacímu stolku a napsal na jedno posezení ve čtrnácti hodinách drama o pěti jednáních. Jindy prosil jej známý redaktor o řadu desíti souvislých kratších povídek. Po třech týdnech potkali se na ulici. Na otázku redaktorovu, zda a kdy by si mohl poslati pro slíbené povídky, sáhl Wallace do kapsy svého svrchníku, podal udivenému redaktorovi větší počet archů rukopisu, řka: „Tuto jsou žádané povídky!“ Wallace má k ruce výtečně zapracovaného písaře na psacím stroji, který postačí psát, když mu autor i sebe rychleji diktuje. Napíše spolu román o 80.000 slovech na necísto a ještě ho písař opíše během jednoho týdne, při čemž pracuje denně sedm hodin bez odpočinku, totiž od desíti ráno do pěti odpoledne. Wallace čítá nyní 51 let, je docela zdrav, má bohatou fantazii dosud nevyčerpatelnou, lze tedy vším právem doufati, že napíše ještě celou řadu dalších románů.

Ign. Zh.

Američané jako přátelé literatury. Z novin, které cestující čte v místech, jimiž cestuje, může se velmi často v mnohém poučiti i opravit svůj názor, který získává v některé zemi obyčejně po velmi krátkém pobytu. Mívá celkový dojem, jemuž chybí mnoho podrobností, často získává naprosto falešný obraz. Kdo pobyl kratší dobu v Itálii, obyčejně říkává a mívá dojem, že je zemí zpěvu. Francii prohlašuje povrchní pozorovatel za zemi manželských rozvodů. Ameriku za vlast nemírné, naprosté práce a honu po výdělku. Mnohý přítel obrazů má větší zálibu v reprodukcích třeba i méně dokonalých nežli v originálu, kolem něhož obyčejně rychle přeběhne. Množství obrazů vystavených v galeriích nutí k rychlému a povrchnímu studiu, kdežto doma lze reprodukci se podívat, jak dlouho libo.

Docela jiný obraz utvoří si o Americe, kdo čte tamější noviny. Novyorský „Times“ měl v neděli v druhé polovici června 1926 32 strany čítající literární přílohu v témže obrovském formátu jaký má tento list. Dokazuje, že mají ve střízlivé Americe, kde prý vládne jediný shon po penězích, přece jenom velmi mnoho času pro romantiku, pro věci bezúčelné i marné. Celá jedna strana má nadpis: „Otázky a odpovědi“. Jsou tu uvedeny vesměs citáty z krásné literatury, u nichž se prosí o udání odkud jsou? Asi takto: „Může mi některý z laskavých čtenářů sdělit, jak počíná a od koho je báseň, v níž přichází verš: „Východ slunce dotekl se země — růžovými prsty a zmlzel v tmavém údolí.“ Podobně sladce, lyricky unyle čtou se následující řádky, v nichž je přes dvacet otázek, v nichž se pátrá po autoru, knize a uvádí se buď počátek nebo konec

nebo jenom úryvek nějaké básně. Ameriko, sníš? Obyčejný cestovatel pranic nepozoruje o této tvé, tak vzácné vlastnosti, teprve z novin poznává, jak jsi idealistická! — Naopak bývá v pařížských listech obyčejně oznámení asi v tomto smyslu: „Rozvod provede „Bureau x. y.“ a ručí, že bude úspěšně skončen nejdéle do tří měsíců.“ Ign. Zh.

Italská spisovatelka románů a novinářka Matylda Serao zemřela v Neapoli, byvši raněna mrtvicí. Matylda Serao narodila se 7. března 1856 v Patrase v Řecku jako dcera italského politického uprchlíka a řecké šlechtičny. Od roku 1878 působila žurnalisticky v Římě, kde se provdala za Eduarda Scarfoglia a s ním pak vydávala list „Corriere di Roma“. Potom se přestěhovala do Neapole, kde s manželem vydávala „Corriere di Napoli“ až do roku 1899. Serao je oblíbená spisovatelka četných románů a novel a drobných črt, z nichž některé jsou z nejlepších italských próz. Většinou však mají sice obratnost vypravovatelskou, avšak přesto nejdou nad úroveň fejetonní beletrie. Jejich sužety jsou různé časové otázky, hlavně ze života ženina. Jednu dobu přikláněla se k naturalismu. Do češtiny jsou přeložena tato díla: Květ vášně, přeložil V. Klem. Povědky, přel. V. Rovalský. Při západu slunce, přel. V. Hanus. Tak zmírá láska, přel. B. Klika. V lávě a zemi Kristově (vzpomínka na cesty do Palestiny), přel. dr. F. Maleček.

Z NAŠEHO ŽIVOTA.

Rok 1929 bude nad jiné významnou památkou výročí, již celý národ oslaví. Krátká doba dvou let děl nás od chvíle, kdy vzpomeneme všichni události, jež z nejasnosti báji přivedla nás do světla skutečných dějin. 28. září 1929 bude tomu právě tisíc let, kdy národ celý přijal dědictví toho, jež nazývá „dědicem české země“. Tak počíná slavnostní manifestace výboru pro oslavu tisícího výročí smrti sv. Václava k národu československému. Nastává doba usilovných příprav. Vláda republiky čsl. přijala nad slavnostmi protektorát. Rozhodnutí to projevilo se jednak v řeči ministra Dra M. Ho d ž i počátkem září v Hradci Králové, jednak ve formě spolupodpisu manifestu, jednak v offic. účasti zástupce vlády na slavnostním matinée ve Smetanově siní Obecního domu hlav. města Prahy letos 28. září. V rámci oslav letošních provedena ve Strahovském divadle **Křísťanova legenda** pod titulem „Život svatého Václava a báby jeho svaté L u d m í l y“ za spolupůsobení recitace hudby, zpěvu a umění výtvarného ve dvanácti scénách. V Plzni o prázdninách uspořádána byla krásná výstavka svatováclavská, k níž vydal správce Národopisného musea Plzeňska, **Ladislav Lábek** velmi pěkně vypravený katalog a soupis památek svatováclavských v západ. Čechách. Výbor pro oslavu tisícileté památky mučednické smrti sv. Václava vydal nádhernou reprodukci Škretova originálu, rodný obraz sv. Václava. Ve státní mincovně v Kremnici bude péčí výboru ražena pamětní medaile, dle návrhu sochaře Šejnosta. Jedna strana představuje velechrám Svatovílský, druhá strana trůnicího sv. Václava.

Na svátek sv. Františka z Assisi vysvětil nejdp. arcibiskup pražský **Dr. Kordač** v nové moderní čtvrti pražské v Dejvicích monumentální budovu arcib. semináře za účasti četných hostů. Po svěcení budovy promluvil nejdp. světitel krásnou řeč již zakončil slovy: **S v ů j o d k a z ž i v o t n í: gymnasium s malým seminářem v Bubenci a velký seminář s oběma fakultami v Dejvicích odevzdávám dnes církvi a vlasti.**

Kde stával Velehrad říše velkomoravské je otázkou dosud nerozřešenou. Někteří kladou jej na hranice říše velkomoravské (Děvín, Bratislava)

jiné do středu (dnešní Velehrad, Olomouc, na Žitný ostrov — [Ráb, tak málo všimáný spis Ant. Šína]). Oživuje ale i starší mínění, že stával kde je dnes Staré Město u Uher. Hradiště. Tam podnikl se zdarem slibné vykopávky učitel Ant. Zelnitius a akce se ujal „Archeolog. spolek Starý Velehrad“, který změnil stanovy a přeložil své sídlo na Velehrad. Předsedou spolku jest biskup Jan Stavěl, spolek má 50 činných členů.

Dr. Jos. Kratochvíl, vrchní zemský a universitní knihovník v Brně, redaktor „Vychovatelských listů“, bývalý profesor reál. gymnasia v Příboře, byl jmenován docentem dějin filosofie na Karlově universitě v Praze. Stolicí dějin filosofie měl zesnulý dr. Drtina. Dr. Kratochvíl vydal řadu spisů o filosofii, nejnověji první díl velkého díla *Meditace věků* — dějinného vývoje filosofického myšlení.

Dne 5. října dovršil býv. zasl. starosta města a okresu Kladenského MUDr. Jar. Hruška osmdesátý rok svého života, zasvěceného blahu a rozkvětu města a okresu. Narodil se v Solnici r. 1847 a od r. 1872 působí na Kladně. Vedle svého povolání působil na poli literárním a přispíval veršem i prosou do různých časopisů a do „Vlasti“ psal po řadu let, ode dvou let však se odmítl. Několik knih básní vydal samostatně. Literární své příspěvky podepisoval H. U d e n. Přejeme bývalému spolupracovníku Vlasti ještě dlouhá léta při svěžím zdraví!

Ústřední výbor Národní jednoty pro Jihozápadní Moravu provádí na základě předválečného usnesení akci na postavení pomníku na trvalou památku Bible Kralické v Kralicích. Pomník postaven bude podle návrhu akad. sochaře Štursy. Prostředky opatřeny budou sbírkami.

Pěčí Jednoty čsl. úředníků samosprávných byla 25. září v Novém Bydžově odhalena pamětní deska na rodném domě Aloise Gallata, spisovatele, který věnoval se hlavně pisemnictví humoristickému. — V Lysé n. L. byla 2. října odhalena pamětní deska na rodném domě lékaře a lidumila prof. dra Rud. Jedličky. — V Semilech postaven bude r. 1928 pomník dru Fr. Lad. Riegrovi. — Moravské kolo spisovatelů usneslo se postavit r. 1928 na výstavě v Brně pomník spisovateli Josefu Merhautovi. Pomník vytvoří sochař Emil Hlavica. — Pro foyer Městského divadla brněnského pořízena bude busta spisovatele Viléma Mrštíka.

Po delší bolestné chorobě zemřel 17. září vynikající člen strahovské kanonie převor a knihovník Cyril. Ant. Straka, muž vzácné srdečnosti a vynikající ochoty. Narodil se v Milevsku 1868 a vstoupil po studii na Strahov, kde r. 1893 složil slavné sliby. Byv vysvěcen na kněze byl ustanoven kaplanem v Radonicích (1893—1906), kde vlivem faráře Fr. Štědrého stal se z něho výborný historik. S ním napsal do Sborníku Hist. kroužku článek „o školách okresu lounského“. Stav se r. 1906 knihovníkem na Strahově objevil v nepřeberném a nepřebraném bohatství strahovské knihovny mnohé poklady kulturní a literární. Vydal řadu statí a črt v různých časopisech, v Čas. Musea Českého, v Památkách archeologických, Methodu, Cyrillu, Čes. Lidu, Čes. květech a m. j. Samostatně vydal v Praze 1911: „Albrecht z Valdštejna a jeho doba“. Když mu přede dvěma lety psal redaktor t. l. o příspěvek, odpověděl dopisem ze dne 21. září 1925: „Rád bych žádosti Vaší vyhověl a neodmítám své účastenství, ale pro blízkou dobu nebude mi to možné.“ Stěžuje si na nedostatek času, na churavost (odjíždí na 3 neděle do Itálie) a končí „nyní už jest nejvyšší čas, abych se dal do práce o Přenesení sv. Norberta do Čech na Strahov . . . musím s tím být hotov do léta příštího roku“. Dílo to bylo nedávno vydáno a přijato velice příznivě českou kritikou. Na díle tom pracoval P. Straka v nemoci své a krátce po vyjití jeho zemřel. V Cyrilu Strakovi odešla duše vzácná, pilný pracovník, ušlechtilý český kněz-spisovatel.

Listopad 1927.

V L A S T

MĚSÍČNÍK PRO POUČENÍ
A ZÁBAVU.

REDAKTOR ŘÍDÍCÍ:
FRANTIŠEK KÓŠÁK.

REDAKTOR ODPOV.:
VÁCLAV VAJS.

ROČNÍK XLIV.

TISKEM A NÁKLADEM DRUŽSTVA VLAST PRAHA

Redakce, administrace a expedice v Praze-II.
Čís. telefonu 23626. Žitná ul. č. 26 nové. Čís. telefonu 23626.

**Předplatné na Vlast ročník XLIV. obnáší 32 Kč,
půlletně 16 Kč.**

**Používání novinových známek povoleno ředit. pošt a telegr. v Praze
čís. 226201/VI ze dne 30. října 1924.**

Členové družstva předplácejí ročně 30 Kč, kněží deficienti, alumnové, klerikové a studující mají „Vlast“ ročně za 26 Kč. Do ostatních mimo československých zemí, rovněž i do Ameriky Kč 46.—. Ročníky „Vlasti“ pokud jsou na skladě, prodávají se po 20 Kč (do roč. XXXV.), ročník XXXVI. 24 Kč, od roč. XXXVII. po 32 Kč a běžná čísla po Kč 3.20. Patisk celých prací se vyhrazuje. — Rukopisy se autorům nevracejí a neuschovávají. Reklamace se nefrankují a nezalepují.

*Rukopisy buďtež zasílány na adresu :
František Košák, redaktor »Vlasti«,
Praha-Karlín, Říegrovo náměstí 8.*

Redakční závěrka čísla je 8. každého měsíce.

O b s a h č. 2.

	Str
Sedmdesát tisíc. Báseň. Napsal Jan Karník	49
Památce Elišky Krásnohorské. Napsala L. Grossmannová-Brodská	50
Pašeráci. Napsal Václav Šlosar	51
Studánka. Báseň. Napsal E. Dlask	58
Tábor na Moravě. Napsal Adam Chlumecký.	59
Nevděčník. Báseň. Napsal Frant. Taubic	64
Osvětlená okna. Napsala B. Bečvářová	65
Hvězda s hvězdičkou. Napsal Antonín Hruza	70
Sv. Anežka z Monte Polittiano. Báseň. Napsal Jan Voborský	73
Vánoční stromy republiky. Napsal Ant. Šorm	74
O pobytě Langobardů v Čechách. Napsal Václav Oliva.	78
Za českou stopou v Itálii. Napsal JUDr. Michal Navrátil	82
Slovanská hlídka. Fr. H. Žundálek	85
Zprávy z ciziny. Referuje H. Žundálek	87
Hlídka sociální.	88
Literatura	90
Literární obzor	93
Z našeho života	96

V L A S T

MĚSÍČNÍK PRO POUČENÍ A ZABAVU.

LISTOPAD 1927.

Jan Karník:

Sedmdesát tisíc . . .

Netopýrů mračno rudým stínem
sháší slunce nad Prahou.
Sedmdesát tisíc za Leninem!
Máti měst — zlou výstrahou!

V područí kdys byla renegátů.
Svatý oheň dusili,
podrývali v cizím šatu
synů věrných úsilí.

Běda nám! Když volna zvedla téměř
bez okovů příhany,
Kain tu plodí bratrovrahů plémě,
nové jařmo s tyrany.
Na obzoru — Lipany!

L. Grossmannová-Brodská:

Památce Elišky Krásnohorské.

*18./XI. 1847. † 26./XI. 1926.

Jak nezelet, že opustila nás
ta, která měla duši tolik něžnou,
jejížto mysl byla plna krás,
že byla v chrámu Poesie kněžnou?

Odešla, by se nevrátila víc,
tak tiše spala v rakvi mezi květy
a při plápolu velkých voskovic,
kdy určila smrt konec žití mety. —

Sklonila hlavu tiše, oddaně
před Stvořitele neodvratnou sudbou,
květ fialek jí dali do dlaně,
spočívající na srdci, jež hudbou

svých písní probouzelo nadšení
a lásku k vlasti, víru v lepší příští,
naději na všelidské sbratření,
v němž dobro přebývá a lež se třísťí...

Jí splnil se života ideál,
zřela, jak národ poroby se zhostil,
sen blažený, kdy skutečnem se stal
a spoutaný jak okovů se sprostil.

A přece pouze smrti majestát
úplně zjasnil její čelo bílé,
vždyť zřela s bolem proti sobě stát
i bratry, i ti různé měli cíle...

Dnes vzpomínáme: Byla stará již,
leč její smrt přec byla ztráta těžká,
ukazovala stále výš a výš,
nad rmuty země, nad úroveň dneška.

Svůj národ velkým mítí přála si
ta útlá žena s pevnou myslí muže;
ó kéž ji za to věčné na časy
sypeme na hrob růže, růže, růže!

Václav Šlosar:

Pašeráci.

Obrázek z doby předpřevrátové z východního Slovenska.

(Č. d.).

II.

Harikovské domky kus cesty běžely dvěma řadami podle silnice a vzdalovaly se od sebe teprve před potokem a kostelem, kde tvořily nevelkou náves. Do návsi jako na skoku se tlačil obecní dům a nad jeho dveřmi visel vybledlý a špinavý štít, který hlásal, že v tom domě je krčma a tu že spravuje Móric Grünwald.

„To akistě³¹⁾ žid!“ uplivil si Kuděja, když stanul před krčmou a přeslabikoval si jméno krčmářovo. „Mám taíšť či nie?“ rozmýšlel se chvíli, neboť se jeho vědomí znovu pobouřilo. — „Len židom aby človek nosil peniaze! — Krčmár — žid, trafikant — žid, sklepár, obchodník — žid!“ ulevoval si. „Ale čo robiť? Som hrozně smädný do Iglovej³²⁾ ešte ďaleko a aj ta sú krčmári židia. No, choďme!“ sám sebe pobízel.

Vstoupil odhodlaně do jizby. Krčma jakoby byla sestrou smičanské krčmy a krčmář, Grünwald jakoby byl rodný bratr Silberštajnův, právě tak špinavý a ufúlaný,³³⁾ usmolený a rozcuchaný. I podobný tu vzduch, zatuchlý, kyselý a štiplavý. Za odřeným stolem hovělo si několik místních gazdů, Kudějovi neznámých, a před nimi sklenky s pálenkou, patrně proto, aby gazdům dobře po chudém obědě trávilo. Kuděja se uškíbl. Pravda, rád si vypil něco, ale pálenku leda o svatbách, a křtinách podle dávného zvyku. Jinak mu nevoněla.

Židák poznav Kuděju, honem se k němu přišmatral,³⁴⁾ popozdravil ho poníženě, neboť o Kudějovi bylo dobře známo, že je dobře zazobaný a nemá haléře dluhu, ptal se ho, čeho si přeje, či něco pítí nebo jísti, že má všechno, pálenku, víno, pivo, gulášek i papričku, klobásy, i slaninku. Kuděja se rozhodl pro slaninku, pivo a chléb.

Poté se ohlížel, kam by se posadil. Ostýchavě se blížil k obsazenému stolu. Ale že se nikdo z nich nehnul, ba sotva kývl hlavou na jeho pozdrav, minul je a zamířil do kouta k osamělému stolu. Klobouk zavěsil na hák nad sebou, utřel si pot a prach s čela a uvelebil se co nejpohodlněji za stolem.

Žid donesl brzy žádané. Kuděja chystal se jísti, snášeje pohledy přítomných, kteří z nedostatku látky k hovoru, bloumali očima po jizbě a pozorovali ho zkoumavě. Znají ho, neznají, pramálo mu na tom záleželo. Přednější mu byla teď slaninka. Ukrojil si veliký plátek, přivoněl k ní a položil ji na skývu. Lačně zaboril do ní své zuby.

³¹⁾ Právěpodobně. — ³²⁾ Spišská Nová Ves. — ³³⁾ Umouněný. — ³⁴⁾ Přiblížil.

„Hej, žid, čože to máš za slaninku! Mrcha je to, tvrdá sfa skala. Sviňa by sa za ňu hanbila. — A takú mám zjesť?“ zabromžil Kuděja hned po prvém soustě.

„Tú najlepšiu som priniesol. Ani v Iglovej takú nemáú,“ hájil se žid.

„Veru, že nemáú, lebo pohádzajú zdochnuté svině do Hornádu, zkadiaľ ty ich vyberieš, slaninky z nich narobiš a nasoliš a všetkým tu ju predávaš.“

„Pán Kuděja je figliar!³⁵⁾ Velmi pékně žartuje. A to dobre. Smiechom a figl'om si človek predlžuje život,“ obracel žid kruté žerty Kudějovy na rub.

Kuděja sice už ani slova neřekl, ale zamračen pustil se znovu do slaniny, hryzl ji a převaloval zlostně sousta po zubech i jazyku.

„A teraz si zapijem,“ usoudil a se těšil, jak si svláží vyprahlé hrdlo studeným a nahořklým nápojem.

Nejdříve pozdvihl sklenici proti světlu, zda je pivo čisté nebo kalné.

„Trochu zažmúrené, nu, uvidím, až si glgněm,“ bručel si.

Nakloniv hlavu dozadu, notně si přihnul. Pivo hojným tokem převalilo se ze sklenice do hrdla. Kuděja nestačil ho spolykati. Dech se mu zatajil a něco piva zrádně vklouzlo do průdušek a podráždilo sliznici. Krev vstoupila Kudějovi do hlavy. Rudl, modral, poučil očima, dusil se a chňapal ústy po vzduchu. Aspoň vydechnouti kdyby mohl! Kroutil sebou, rýpal se do žeber, až se plíce vzedmuly a násilím vyrazily ze sebe všecku hořkost.

Kuděja si oddychl. Kapesníkem utřel si zpocené čelo i zpěněná ústa. Ha, jak šerednou chuť má teď po nabřesklém pivě v ústech! Jakoby se napil droždí!

„Fuj, aj tá vůňa! Sfa by som ňuchal³⁶⁾ spálené perie! — Tu máš žid, navar si z něho lekvara!“ vykřikl zlostně a hodil po něm za pult sklenici se zbytkem piva.

Žid se ovšem uhnul, sklenice se roztřískla o stěnu a pivo se rozstříklo po zemi.

„Můj pánko, akú škodu mi robíš,“ zabědoval žid a spínal ruce.

„Koruna to spraví. — Hl'a, už letí! Lapaj, žid!“ volal Kuděja, házeje mu stříbrnou korunu. — „A teraz, daj tri deci vína, ale skutočného vinka, vieš? — Heďalské (tokajské), aké piju iba na kapi-tull, máš-li...“

„Mám, můj pánko, a znamenité! Priam z Tokaja. Ale i lacnějšíe můžem doniesť.“

„Nie, heďalské chcem! Dnes si můžem zapít. — Či vieš, prečo? — Nevieš. S veľkomožným pánom, vicišpánom som sa ja dnes rozprával, vieš, ja Kuděja. — Či vieš, čo je to vicišpán?“

„Pán veľkomožný, urodzený z Levoče, zástupca pána župana,“ odpovídal žid uctivě.

³⁵⁾ Šprýmař. — ³⁶⁾ Čichati.

„Tedy to vieš. Musíš to vedieť! — A preto donies iba heďalské, budem piť na jeho česť. — Nie, abys mi dal hocjaké rumunské, pašované! To by som ťa potom pohladkal ako nášho Silberštajna. — Ponosoval sa síce, ale čo spravil? Nič! — Ešte pokutu dostaně, že miešal vínko. Sám veľ'komožný pán vicišpán mi to povedali. — Preto čisté heďalské!“

„Donesiem, donesiem,“ sľboval žid, nápadne poděšen vyhrůžkou a se schlíplou hlavou pospíchal s lahví do sklepa.

„Uvidím, čo donesie z pivnice. Ak to budě sliva, veru, že mu ju nalejem taktiež do pašeráka ako Silberštajnovi!“ vykládal více susedům než sám sobě.

Mdlé, jakoby unavěné a lhostejné oči domácích hostů náhle zasvitily. Jak by ne? Tu slyšeli, že se jejich nepříteli — židovi — stala nehoda a jiná že ho může stihnouti.

„Ako, že to bolo so Silberštajnom?“ ptal se nejbližší.

„Tak to bolo,“ pravil Kuděja a ochotně vypravoval svou příhodu se Silberštajnem od počátku až do konce.

Dopověděl ji už se sklenkou tokajského v ruce a vyslechl ji též zdánlivě bez zájmu žid Grünwald.

„Všetko to ešte nie je. Hlavnějšie pridě něskoršie. My mu povieme rumunské, pašované!“ kasal se Kuděja.

Umlkl, ovlažil jazyk notným douškem a zahleděl se na chvíli do začazeného stropu. Sousedé dopili pálenku, pozdravili se s Kudějou, tentokrát srdečněji a vytráceli se z jizby.

Kuděja osaměl v krčmě. Žid zmizel za nákevnu ve dveřích susední místnosti, odkudž se potom ozýval tlumený maďarský hovor. Kuděja z toho nerozuměl ani zbla. Až slovo Silberštajn zavadilo zřetelněji o jeho uši. Usmál se samolibě. To asi žid vypravuje rodině, co on, Kuděja, vyvedl smížanskému Silberštajnovi a jaký trest ještě na něho čeká.

S chutí se tomu hlasitě zasmál a ještě s větší chutí upil si ze sklenky. Vínó bylo skutečně heďalské, nemíchané, nezkažené, téměř takové, jaké má doma. Síce mu již pomaloučku lezlo do hlavy, ale přesto ho lákalo, aby si poručil znovu tři deci.

V tom však přeletěl přes jizbu zakrslý a pokrivený kluk s chundelatou hlavou, černý, bez klobouku, bez čepice, bos a v ošuntělém, potrhaném kabátě a výběhl na náves dveřmi, nechav je za sebou otevřeny. Kuděja se mimoděk za ním zadíval, jak peláší po silnici k Iglovej, tryskem, až se prach za ním zdvihal. I žid, otecko, přiblížil se jako tichošlápek ke dveřím a neobrátil se, dokud se synek neztratil za chalupami.

„To tvoj parobok?“ ptal se Kuděja krčmáře.

„Nie!“ přisvědčil žid.

„A kde ho posielaš?“

Žid hned neodpověděl, jakoby se rozmýšlel.

„Do Iglovej k priateľ'ovi s posolstvom,“ pravil teprve po chvíli, ani se neohlédnuv.

„Něriekol pravdu, ošúlil Ťa,“ pomyslíl si Kuděja.

Náhle vyskočil, chopil se klobouku a zvolal:

„Zaplatím, chytro!“

Žid se zvolna obrátil a lentokráte pomalu šel k němu.

„Kol'ko?“ pťal se spěšně Kuděja, vytahuje váček z nohavic.

„Chlieb, slaninka, pohár piva, tri deci heďalského, je dovedna jeden rýnsky osemdesiať grajciarov,“ počítal žid vážně.

„Tol'ko že?“ děsil se Kuděja.

„Vínko bolo staré, tridsať ročné,“ šklebil se žid.

„Alebo ty si starý zloděj!“ odplivl si Kuděja. — „Akonáhle sa sídēm s pánom vicišpánom, poviem mu, ako krestianských ľudi okrádáš. Pridraho rátaš víno.“

„Päť rýnskych som platil za liter tohto vína pánu vicišpánovi. Múže sa páňko opýťať,“ usmíval se žid. „Nič som nēzarobil na páňkovi, mám len tol'ko radosť, že som mohol poslúžiť.“

Kuděja už ničeho nenamítal, hodil židovi peníze a vyrazil z krčmy, samozřejmě rozhněván. Na sebe, že vlezl do krčmy, takovou útratu učinil a všechno před židem vybreptal, na žida, že jistě kluka poslal do Smižan k Silberštajnovi, aby mu dal výstrahu před vicišpánem i Kudējou.

„Teraz si dá žid pozor, aby sa nēďal polapiť, a keď sa to dozvie páň vel'komožný, dostanēm sa na „děreš.“ A můj synček má po študiách!“ hromžil na sebe, sotva se octl na silnici. — „Parobka už nēlapím. Kdē že je! Ta beží cez Blaumont, aby bol skorej vo Smižanoch ako ja! — No, půjdēm tiež tadiaľ'. Uvidím, či skutočně ídē do Iglovej, ako žid táral.“

Kuděja seskočil za mostem se silnice a pěšinkou mezi domky doběhl ke trati. Dvěma skoky octl se za kolejemi a rovnou pustil se strání na vršek Blaumont, dosti příkrý a korunovaný smrkovým lesem. Kuděja se potil, dýchal, funěl vydatněji než nákladní lokomotiva. Ale nepovolil. Vzal v pravém smysle slova Blaumont útokem, stíhaje krok krokem.

„Už zmizol v lese,“ zahromžil, svlékaje si halenu. „Ale s hory dobre ho uvidím. A snáď sa dá potom ešťe dačo robiť,“ utěšoval se.

Napjal poslední síly, nabral dechu a přerazil šťastně nejbližší břeh. Za ním octl se již v lese. Tu stanul, jen co si utřel s čela a lící potůčky potu, a oddychl si zhluboka.

„Teraz sa to půjdē chytrejšie a lepšie. — A hl'a! Parobok si hl'adá jahůdky! — No, hl'adaj si, prajem ti ich, veď Ťa pohodlnejšie dostihnēm,“ smál se pořouchle a tišeji a tišeji našlapoval, jen aby kluka nevyplašil.

Neminulo ho, čeho se obával. Kluk, jakoby ho zvěřtil, náhle se vzchopil, upřel naň vyděšen černé, pichlavé oči, ovšem jen na okamžik, a už jako veverka unikal Kudějovi mlázím a houštím.

„Dočkaj, prečo utěkáš! Dám ti rýnský, počůvaj, celý rýnsky, keď půjdeš so mnou! — Veď mi otěcko povedali, že ídēš do Smižian k pánu Silberštajnovi,“ křičel za chlapcem.

Chlapec se sice zastavil, ale pozoroval bedlivě Kuděju, jakoby chtěl vyčísti z jeho obličeje, zda opravdu mu dá zlatník. Asi nevyčetl, neboť vzal opět nohy na ramena a zaběhl do lesa.

„Mrcha kluk!“ ulehčil si Kuděja upřímně. „Keď sa budeme takto doháňať, pustím dušu a párobok předsa budě skorej ve Smižanoch ako ja.“

Ale v osudu židovského chlapce bylo psáno, že toho dne nepříjde do Smižan. Lesem rozlehl se bolestný výkřik. Kuděja se zastavil a poslouchal. Nic! Bylo to však před ním! A hlas téměř dětský! Či snad židě? Upadlo či snad „vretěnica“³⁷⁾ ho pohryzla?

Natáhl nohy a napjal zrak. Po několika kročejích zaslechl úchy sten. Spatřil skutečně chlapce. Seděl na kořeně stromu a z nohy si vytahoval ostrou větev.

„Nože, vidíš! Čakať si na mňa nechcel,“ pravil káravě Kuděja. — „A čo sa ti pritrafilo?“ ptal se už soucitně chlapce a pomáhal mu ošetřiti ránu. „Je hlboká a krv ti tече prúdom. Treba ju zastaviť.“

Kuděja nerozmýšleje se, vytáhl kapesník a pevně jím nejprve ovázal nohu. Potom se ohlížel po vhodném listí, které by vložil na ránu. Podal užtel kvetoucí jitrocel. Natrhal jeho listí a převázal chlapci ránu.

„Či buděš můct urobiť krok, něviem,“ pravil Kuděja starostlivě.

„Budem, musím,“ řekl chlapec. „Taťko nakázali.“

Vstal, udělal dva, tři kroky a svalil se bolestí opět na zem. Avšak ani nepípl. Hryzl se ovšem do rtů a slzel jako strom po dešti.

„Vidiš, čo som povedal? Ako sa chceš teraz dostať do Smižian? Ani do Iglovej! — Eště najlepšie by si urobil, keby si sa vrátil domov,“ radil mu upřímně Kuděja. „Choď, poněsiem ťa kúštik cesty!“ doložil a bral chlapce do náručí.

„Něsmiem, něsmiem,“ bránil se chlapec a začal skučeti.

„Prečo něsmieš?“

„Musím dojsť do Smižian. Keby som něšiel, otěcko by mali veľ'kú škodu.“

„A keby som sám povedal pánu Silberštajnovi, čo treba, musil by si taist?“ nabízel se Kuděja.

„Taťko mi nedozvolili, aby som každému povedal, čo iba strýko má vedieť.“

„Nož idť si tedy sám, keď sa ti páči!“ rozlobil se Kuděja nad tvrdošíjností chlapcovou. — „To istě žid vzkazuje, o čom ja něsmiem vedieť. — Tak to je, rozumoval v duchu. — „A čo keby, som ťa vzal na chrbát a doniesol ťa až do Smižian? Išiel by si so mnou?“ optal se náhle chlapce.

Chlapec zajiskřil radostí očima a souhlasně přikývl.

Kuděja se podrbal za ušima.

³⁷⁾ Zmlje.

„To som si myslel!“ usmál se. „L'a, l'a! Ty teda myslíš, že som kúň, alebo dajaké hovädo a že ťa môžem poldruhej hodiny nieť na chrbátě? — To nepojď, nie. Som už tiež ustalý. Ale tu si sadni pri chodníčku a snáď sa vol'akoho dočakáš, kto ťa ta donesie. Ráno akistě tadial' pôjdu l'udia do Iglovej a ti ťa sprievodia,“ hovoril Kuděja a měl se k odchodu.

„Ráno už něskoro!“ zvolal za ním chlapec. Keby stě boli láskavý a doniesli ma kúštik cesty domov! Otěcko může někoho iněho poslat k strýkovi,“ prosil chlapec.

Kuděja se sotva znatelně zaškaredil. Prosbě chlapcově přece vyhověl. Sebral ho na záda a sestupoval s ním lesem až na harikovskou stráň. Pod posledním stromem ho složil a posadil na zem.

„Ztadial' aj po chrbátě sa dostaneš domov,“ pravil. „Ďalej němůžem ísť. Veď i ja sa musím ponáhlat domov. Vol'ačo súrneho musím oznámiť pánu Silberštajnovi. Počul som v Levoči...“ napovėděl toliko chlapci.

Chlapec zastříhal ušima.

„Hrozí něčo strýkovi?“ optal se zvėdavě.

„Naozaj, hrozí a preto sa ponáhlam. Ráno by tiež bolo něskoro.“

Kuděja se obrátil a vzdaloval se opravdu rychlými kroky. Chlapec ho nespouštěl s očí. Když však mu zmizel za stromy, počal na něho křičeti z plna hrdla:

„Paně, paně!“

Kuděja se pozastavil.

„Daj mi už pokoj!“ zvolal zpoza stromů.

Potě jal se nohama šlapati po chraťi, jakoby se vzdaloval, ale nehnul se s místa ani o krok.

„Paně, paně, snáď by stě mohol povedať strýkovi, že —“

„Něch mu to povie teraz někto iný!“ vymlouval se Kuděja. Mať mojej novinky doť a doť. Až ho hlava zabolí.“

A znovu začal nohama šlapati, tišeji a tišeji, až přestal.

„Paně, paně, dočkajtě! — Ja vám poviem už...“, volal chlapec hlasitěji a o jedné noze jal se za ním skákati.

Kuděja opět začal dupati, silněji a silněji, jakoby se vracel, a vykročil z podrostu chlapci v ústrety. Mračil se sice, ale kůže se mu chvěla ve tváři pořouchle. Cha, cha, jak doběhl chlapec! Teď zví pravdu, proč žid Grünwald posílá synka do Smižan!

„Vrátil som sa síce, ale němusiš mi nič povedať, keďže něchceš“, pravil k chlapci.

„Doverujem vám. I keby som sa vrátil domov, nie je to nič platné, lebo otěcko němajú koho poslat. — Podveztě tedy strýkovi, aby eťtě dněs večer íšiel s vozom do Margecian. Na stanici je päť bočiek oleja. Keby ich zavčasu něodviezol, železnica by ich poslala nazad. A něch otěckovi pošle dve bočky čim najskor, lebo ich súrně potrebuje,“ svěťoval chlapec Kudějovi svůj vzkaz.

„To len si mal strýkovi povedať?“, pravil Kudēja poněkud zklamán. — Ja myslel, že beží pri najmenšom o uhorskú korunu! A ty len o oleji! — No, dobre, dobre. Poviem všetko strýkovi. A teraz s Bohom!“, loučil se s chlapcem. — „Tedy olej, olej!“, hučel si cestou. „Len aby to bol skutočný olej!“ pochyboval.

Už byl na vrchu a probírkou uviděl přímo před sebou Spišskou Novou Ves — či jak lid říkal — Iglovou podle maďarského jména Igló. Tu se zastavil a fukl do čela.

„Pekný olej! — A jemu dve bočky hněď! Na čo sú mu treba? Pre sedliakov? Či ti olejom si mastia vozy? — I kdeže! Veď majú slaninky nadostač! — Niečo inšieho to budě. Něch ma parom! — Vínko to budě, naozaj! Teraz už viem, prečo mi rumunské vždy voňalo olejom! — Hej! Natierali bočky, v ktorých vozili víno, olejom, aby oklamali financ! Veru, — znamenitý figel! — Ale ja vam poviem!“ zahrozil rukou ku Smitžanům, které se skrývaly vpravo za stromy, i zpět směrem k Harikovcům. — „Akí to huncúti židia! Dajú si poslať vínko ako olej do Margecian, kde sú továrne a kde sa ich bočky ľahko ztratia, len aby neplatili daně a clo! — Keby nás len milostivý Boh ráčil zbaviť tých sopliakov! Len nás nivočia, štát okrádajú...“, hněval se opravdově. „A my platíme daně!“

S vrchu se mu běželo jako plnému soudečku. Však také měl pojednou hlavu přecpánou nápady a myšlénkami, které se mu teď do ní jen a jen tlačily. Ale nic z toho se mu nezamlouvalo. Slíbil sice chlapci, že vyřídí poctivě vzkaz Silberštajnovi, ale přemýšleje o tom, usoudil, že nebude možno jen tak vyříditi vzkaz.

„Predsa k němu nepojďem a nepoviem mu priam: Žid, pošli si zrazu voz do Margecian, máš ta olej a dve bočky pošli Grünwaldovi do Harikoviec! Veď by ma k sebe ani nepustil! Akonáhle by ma zbadal, utěkol by alebo by sa predomnou ztvoril. — A predsa musí ešte dněs žid poslať voz do Margecian, musí! Lebo iba tak chytíme žida a potom môže moj Janko študovať na učiteľ'a!“ soudil moudře Kudēja.

To už byl pod vrchem na silnici a kráčel k městu. Poctivá rada nepřišla mu na um. Škrábal se sice často za ušima, ale ničeho tam nenašel.

„Keby bol dal žid chlapcovi kartočku a keby mi ju oddal, poslal by som mu ju a žid by uveril. Naozaj!“ řekl si, když u železničárské kolonie potkal listonoše s náručím dopisů. — „Ale dočkaj, Katuša poradí! — Veru, na čo mi žena? Len aby varila, bělizeň prala, děti rodila? Něch tiež radí! usmál se pojednou a tváře jeho se hned rozjasnily. — „Katuša, naozaj, je múdra ženička! Už často dobré poradila. Aj to, by som išiel k notárkovi, keď sa mi tá nehoda so Silberštajnom pritrafila. Slúbim jej peknú mašlu a ona poradí.“

Kudějovi bylo, jakoby mu někdo pět sudů oleje svalil s prsou. Už ho netlačily ani mu nedělaly starosti. Však to Katuša zařídí!

Aby byl co nejdříve doma a poradil se s Katuší, nešel městem, ale pustil se pěšinou podle stanice k Smižanům. Tudy měl blíže o několik set kroků a také pohodlnější cestu. Ubíhala mu pěkně, neboť si ji krátil tím, že přemýšlel, co asi Katuša vymyslí, jak židovi oznámiti, aby jel do Margecian pro olej.

Ani se nenadál, octl se na smižanské silnici. Vedla širokou rovinou, na levo pod lesy hučel Hornád, v pravo se do šíře rovnala pole a luka, až pod zelené stráně Blaumondu. Kuděja nedočkavě vyhlížel střechu svého statku. Po několika krocích ji uviděl. Červenala se novou krytbou, jediná ve vsi. (P. d.)

E. Dlask:

Studánka.

P octivec starý, studánku stavěl,
vodičku do ní z praménku sváděl;
studánka čistá leskne se, třpytí,
vzrůstá kolem krásné též kvítí.

Mnozí se napili,
z kvítků se těšili,
studánku chválili.

Jiní však kolem šli, šlápli v ni botou,
kamenem hodili, nadávkou sprostou.
Ten přišel, tvářil se přítelem být,
dokud z té studánky mohl jen pít.

Časy se změnily,
praménky zapadly,
kvítečky povadly.

Studánka vody hned nemohla dát,
přítel se zamračil, přestal se smát
na tu, co dříve z ní pil,
mstivě a zlobně teď plil...

Adam Chlumecký:

Tábor na Moravě.

(Historická povídka z 15. století.

(C. d.)

II.

Paní Markéta neměla nikdy dlouhé chvíle. Jaro honilo do pole, do lesů, a zase, jedva poněkud odměchlo, do skal a holomci s kmety lámali kamení do valů. Býly zlé časy. Z Čech se valila na Moravu bojovná nálada, jako povodeň. Kněz Bedřich ze Strážnice a Tomáš, plebán z Vyzovic se usadili na Ostroze a pod ochranou pana Haška, a pana Petra z Kravař kázali podivné slovo Boží po kostelech a poutích a převraceli kmetům hlavy. Kdo se nepodrobil, zkusil výprasku a tak se kalich povznesl a nespokojenost mezi spokojeným lidem se chytře podpalovala. Kněz Bedřich uměl podpichovat — a navnadit na myšky lákadlo. Načatá slanina se pak zhusta krájela a nespokojenci se hlásili na Ostroh. U Nedakonic se již od února na říčním ostrově zakládal nový tábor. Zhýrali zemané a vladykové se hrnuli s kmety do něho. Mnoho se slibovalo a mluvilo se o něm, jako o království Božím, které prý přišlo na zemi. — Ale obezřelí zkušenci nevěřili. Na Velehradě opat Václav se všemi bratry bouřil proti kněžím tábořským a Bedřich ze Strážnice byl mu ancikristem, před nímž věřící varoval a na pana Bučka, jenž nedávno klášter Vyzovský vyloupil, ukazoval. V Žeravicích na pevné tvrzi seděl Aleš Kužel s bratrem Václavem a posílal na Osvětimany k panu Janu ze Zborovic a jeho choti Markétě, na Břestek k vladykovi Václavu z Morkovic a choti jeho Anně Sazovské, do Ořechova k zemanu Zdeňkovi z Rostic, do Veselí a do Boršic, aby se biskupu Olomuckému, Janovi Železnému pomáhalo vyhubiti pych kacířský, což, nestane-li se, že nový tábor bude hnízdem vrahů a zbojníků, jimž spravedlivci skočí do spárů.

A proto paní Markéta na Tučapech nasýpala a zdiela náspy, prohlubovala a šířila příkopy, pokládala pažitem střechy. Práce do Boha a všudy chtěla býti při ní, aby kmeti nezaháleli.

A ke všemu všudy jí náhle zavítá na tvrz otec Vacek z Boršic, velebný kněz Boršický, dědoušek vetchý a bílý, jako pára nad hrncem.

Sedli si spolu v piterně vedle várny za těžkým stolem a střeček se posiluje mlékem a skývou chleba a povídá:

„Materno, materničko, kde máš dcerku?“

„Je u paní Anny Protivcové na Ořechově na hodech.“

„To je dobrá a dokonalá paní. Druhá svatá Monika! Dobře, materno, že jsi ji tam poslala! Tam ji posílej často, a zdokonalí se.“

„Ach, otče, dceři je nejlíp u matky, věř mi to. Neposlala jsem ji, ale postavila si hlavu, že ji navštíví, a byla by, onemocněla.“

Řku, jdi a pamatuj, co jsem ti řekla: Mikeš se na Tučapy nehodí a já ho zde nechci!“

„To jsi jí řekla?“

„Řekla.“

„A proč, materničko?“

„Takové kotě! A myslí na ženicha! A na takého nemoloru!“

„Tys nebyla starší, když tě vsadili pod čepec.“

„Ale můj nebožtík nebyl neohrabanec, ani bekart — — alespoň tenkrát ne, když jsem si jej brala, Herš byl Herš — a Mikeš je Mikeš.“

„Ale Herš se potábořil a nezemřel v milosti Boží — a Mikeš Táboř opustil a je křesťanem, jak má býti. Tu milost mu matka vyprosila, jak svatá Monika svému Augustinovi. Hleď materničko, takovou matkou buď a střež svou dceru moudrým opatrováním. Buď křesťanskou ženou i matkou.“

„To také otče jsem. My ve čtvrtek nepřademe, v kvatembu nepečeme chleba, nepereme šatů, nevozíme hnoje a v sobotu těžké práce nekonáme.“

„A proč?“

„Ve čtvrtek se nemá přisti — to by znamenalo přízi na rubáš, v postě nepečeme chleba — to by na poli potlouklo — nevozíme hnoje — to by bylo mnoho plevle a hrom by do nás při práci bil.“

„To je nekřesťanská pověra, nic jiného.“

„A já myslím, že to patří k víře. Naši otcové to také věřili.“

„Ale horší než tyhle poboňky je pověra kacířská, již máš odporovati, ale neodporuješ, a pokoušíš pána Boha. Hospodin mne k tobě poslal, jako Eliáše k Achabovi, abych se tě otázel, dokud budeš kulhati, hned na pravou, hned na levou? Hned sloužiti Kristu, a zase ancikristu?“

„Co miníš, otče?“

„Slyším, že ukrýváš kacířského kněze Petra z Mladěnovic — ba někdy i Húsku, tábořského sektáře, na tvrzi. Nevíš, že je biskup dal do klatby a že je z Moravy vypudil? Nebo jednáš schválně proti biskupu?“

„Ne, já si biskupa vážím a dám mu kmety ve zbrani, půjde-li rozkotat nový tábor. Nevěf, otče, že bych byla při Tábořech.“

„Je plno řečí, že ti bakalář namlouvá pana Haška na Ostroze. Živý Bože, víš, co to znamená másti se s nádobou takovou? S Petrem?!“

„Vím, a proto se ho střežíme. Je starý známý, prokázal nám nejednu dobrou službu, kterak mu říci — již k nám nechoď? Ať se vyspí, ať se nají, ať se schová, když po něm slídí — ale vyháněti ho?!“

„Maří církev Boží a proto jej máš vydati biskupu a zachováš duši svou. Nehrej s ohněm, aby ti neskočil na střechu. A co se týká dcery — — nebraň jí, aby se přátelila s Mikšem z

Orechova. Mikeš donese Boží požehnání, a budeš ho mítí ráda.“

„Ten zde hospodařiti nebude! To smáhám pánu Bohu, že ne!“
přisahala podrážděná žena, vyrazivši pravou ruku k nebi. „Kněz ať se obrátí a chytí se oltáře a panic — šafáře. Jeho dcera pro něho dávno dobrá. Na Tučapech nebude.“

„Ale — mají-li se již rádi, nač je trhati? A právě v dobách tak nejistých by ti mohl býti dobrý. Není tak neobratný jak myslíš. Naopak, slušný to šohaj. Že již poněkud obstarlý? No — není to tak zlé! Čas sice má, aby se ženil, ale přezrálý není. A nepodaří-li se mu u vás — dá se na bludnou cestu, a co z něho bude? Nebudeš ho mítí na svědomí?“

„Obnošený klobouk cestou nezmokne.“

„Nevíš, co večer zlého přinese. Na Tučapích leží těžká ruka Boží, a bude šlehati. Kdo s vlky honí — toho snědí krkavci. Vlky skrýváš jako vlastní bratry a oveček Kristových nedbáš. Materno, materno!“

„Nenávidím přeucených kněží, přemrštěných a jitrivých kazatelů. Ale, kterak je vydati a zavolati na ně biskupovy biřice když mně přijdou hladní, otrhaní a zimou se třasou, jak osyka?“

„Ctíhodný opat Jan na Velehradě ti vzkazuje, že dokud budeš chrániti kazately kacířské, je přijímati, odívati a krmiti, nebudeš hodna ani ty, ani dcera tvá, ani čeleď tvá, ani poslední kmet z tvé dědiny, abyste překročily práh do svatyně, v níž svítí památka svatých věrověstů Cyrilla a Metoda! A budeš mu se svým domem jako pohan a publikán, jako pan Buček Vyzovský, jehož zavrhl a kletbou porazil! A hle následky! Žena mu prchla s dcerou a nechala jej v zoufalství.“

„Co nepovídáš, otče? Paní Unka by opustila svého chotě?! A kdy?“

„Není tomu ani týden. O svátcích velikonočních přijela v noci na Velehrad a dala se jeho milostí pánu opatu pod ochranu — a na milost i nemilost. A dobře učinila. Nebo měla hleděti stále na mužovy nepravosti? Tam sám satanáš hospodaří. Tam se zvrhl farář — a Bůh ví, kdo pokazil pana Bučka, zda Húska, nebo páter Tomáš. Jeden kněz pokažený jako druhý. Tam se táhal teď tak často — Bedřich ze Strážnice, člověk úskočný, chtivý a neřestný a ucházel se — vlk o něžnou ovečku. To nevíš?“

„Ó, Bože! Něco jsem doslechla, že páter Lokvis mu nadhání ženidlo.“

„Ano, Húska je to, nebo jak mu říkají pošklebkem — Lokvis. Matka nemohla se na hříšné rejdy déle dívat a — teď je s dcerou dobře schována a sláva Bohu na výsostech za to! Jsou dobře schováni!“

„A kde? Na Velehradě?“

„Toto! Klášter není ohrazen. Tam by je Buček našel. Opat je dal zavést do Kroměříže pod ochranu biskupovu.“

„Jejá! Jejá! Jsou to věci! Ano — paní Unka je věřící — ale panna dcera je podivně vychována. Je přepjatá. A hned tak, hned jinak. Celý tatík. Krásná muchomůrka. Běda mlsnému, jenž se do ní zakousne.“

„Matka ji vstrčí ke Klaryskám v Olomouci — tam zkrotne.“

„Nevěř, ta není zkrotné povahy. Vlka člověk za uši neudrží. Ta skočí se zdi pod hradby a zabije se, než by se podrobila. Anebo uteče, a nikdo se toho nenadá. Oh, je to lstivé stvořeníčko. Liška mladá, ale přece liška.“

„Jsem hotov materno a s pánem Bohem půjdu. Teď víš, co tě spasí. Neleň a jednej a vyčisť dům od kacírů, anebo nehlas se na místo svaté ani ty, ani dcera tvá, ani tvůj poslední kmet!“

„Hrůza mne pojmá, abych uvázla na místech podpálených klatbou a vzdorovala církvi! Velehrad je mým druhým Betlemem a budu ho milovati do posledního dechu. Co by řekli holomeci a kmeti, kdyby nesměli na pouť za svatým Cyrilem a Metodem? Chvála Bohu, obrátili se a povrhli svůdníky. Na Velehradě je přijali znova do Církve — a teď by se jim brány klášterní měly zavřít? To by mne svázali a zavezli na některou tvrz biskupskou, abych odpovídala. — za hříchy nespáchané.“

„Materno, nevytáčej se. Nejsi lepší, než tvá pověst.“

„Má pověst a má čest je — jako sníh!“

„Je. Utekla — čertu s bělidla! Naprav se a nechovej hadů za řadry. Spravedlivý křesťan nehledí na dvě strany zároveň, jak šilhavec. S Bohem materno, Bůh ti požebnej! A varuj se Petra i Haška!“

„Bůh tě voď, otče a přijdi zase, ať se i dcera potěší.“

A velebný kmet, podpíraje se o hůl, ubíral se pomalu ze dvora. Dlouhé bílé vlasy valily se mu na černé krzno s úzkými rukávy a zažloutlé pateříčky chřestily při chůzi nevesele, a kněz je vzal od pásu do prstů a říkal otčenáše. Na náspech strmých a vysoko nakupených se zastavil a hleděl po nádherném okolí. Buchlov s lesnatou Modlou tonuly v červánkách zapadajícího slunce jako snivé pohádky a věže a lomenice Velehradské se pomalu trátily v namodralé mlze, ve stínu staletých lesů. Stařec se zamyslíl a nadšení mu zaplálo na tváři. Jak nevýslovně krásné to zátiší, kde se rozlilo veliké město moravské, kde sláva se dotýkala nebes a rozcházela se mezi hvězdami, až se rozešla úplně. A kde nyní dlí? Ve hvězdách jí není, mezi lidem vymřela, mezi horami zpustla. Hanba je nám slávou! Knězi vytryskly slzy z očí. Rozběhl se s náspů k Boršicím. Velehradské zvony hlaholily klekání. Hlahol tklivý, zastřený smutnou předtuchou, zvučel údolím, rozléhal se v horách a teskná ozvěna kvílela hvozdem, a z propastí šuměli snové, slova Cyrillova — bratře drahý, neopouštěj Moravanů dobrých! A hle ti dobří Moravané postavili na zříceninách Velehradských tábor, do něhož ancikrist vlákal všechny nepokojné a zachtivé hlavy, a chystá se ke skoku na tiché stádce

na nivách, jež posvětili svatí věrověsti — —! Požár založen, dům se chytá a kdo bude hasiti? Peci ancikristovy kmet se boji a sami páni na hradech se krčí a mlčí. — — —

A kněz potřásl šedivou hlavou a posadiv si na ni kuklici, pohleděl k nebesům. Rudá záplava na západě již modrala a větřík po obloze přeháněl divoké a rozdivné mraky, podobné tlupám jezdců a těžkých vozů, jež se valily proti Buchlovu a Velehradu a zastínily úplně večerní šero. Mizely hory, a ježaté lesy trčely na vrších jako přišery ozbrojené sudlicemi, čekající na pokyn. Náhle vyšlehl na Radovanech za osadou ohníček a švehol dětský oznamoval, že si malí hrají na Táboř — a upalují višky, nastrojené za kněze — za bojovníky boží, za křížáky Zikmundovy — — —! Zaječel ryk a křik: „My jsme vítězi! Neživte nikoho. Všecko na hranici! Kde je kněz Vacek?“

„Tady jsem holoubci, co po mně chcete?“ — Děti se zarazily.

„E — tak — ničeho nechceme. My si jen hrajeme na Táboř a na křížáky!“

„A kdo zvítězil?“

„Dnes je na vrchu Tábor — Zikmunda uhodili po koleně a chromá. Tamhle sedí i s vojskem. Kdekdo kulhá a kňučí. My jsme vyhráli.“

„Nemáte si při hře ubližovat. A proč jste volali — kde je kněz Vacek?“

„To volal zde Gabrhel. Je Žižkou, a chtěl tě upálit. Ale, neboj se, tebe ne, ten višek tady! My si jen tak hrajeme. A tuhle máme klášter, ten — — —“

„Ta slaměná bouda je klášterem? A co s ním uděláte holoubci?“

„Chceme ho zapálit a drancovat. Tenhle — Klečků Stašek bude panem Bučkem z Vyzovic — a ti zde budou mnichy, a budou naříkat a utíkat — — —“

„A kdyby Táboři na nás přišli — nechali byste mne spáliti?“

„Ne! My bychom tě bránili.“

„Čím?“

„Kamením. Tady Gabrhel dohodí přes celé Radovany a já přehodím věž a všecky topoly. A ten, co je Zikmundem, strlí z praku, jak David na Goliáše. Ať jen přijdou mříhladi! Vypereme je a poženeme až k Nedakonicím.“

„Děti milé, to mne těší, že se kněze ujímáte. Važte si kněze do smrti. Kněz je sluhou božím a modlí se za celou osadu, a za našich časů mnoho vytrpí, pomluv a muk — často i život obětuje za své ovečky. Važte si kněze, Bůh vám to odmění.“

„Ale otče, onehdy zde jeli dva velební — vousatí, světsky oblečení, a lidé povídají, že to byl kněz Bedřich ze Strážnice a kněz Tomášek z Vyzovic. Jeli prý se podívat na Velehrad. Ujížděli k Tupesům.“

„A kdy to bylo?“

„Předevčirem teprv. A tak — kdyby ti dva snad vedli Táborny na nás — — co máme dělati? Máme si jich také vážit a neházeti?“

„Nehažte po nikom a schovejte se doma, holoubci.“

„A přijdou na nás?“

„Přijdou děti, jistě přijdou! Na Velehrad podaremně nejeli. Pojdte domů, stmívá se. Musíme se na Táborny nachystat. A přemohou-li nás — pánu Bohu poručeno. Budeme mučenníky!“

„My tě otče nedáme. Půjdeme za tebou, kam se hneš — —“

„A skočíme za tebou — i do ohně — —!“

Mračna se převalila přes hory, na modré obloze vyrazilo tisíce hvězd. Větrík hučel ve starých ořeších a z osady se ozývaly zádumčivé písně. Doškové střechy se hrbily na chlumu v kouři, chystajíce se k spánku. Jen dřevěná věž kostelní strměla ostražitě nad dědinou a kohout na vlajce se obracel na všechny strany a hleděl až k Novému Táboru, kde hořely ohně, houkaly strážé a hutaly břeskné rohy — —. (P. d.)

Frant. Taubic:

Nevděčník.

Jen v zármutku a v bolu člověk vzhledne,
to znaven je a úpěnlivě prosí,
jak žebrák v cárech hubený a bosý,
kdy bolest zírá z jeho tváře bédné.

A člověk prosí stále, v noci, ve dne
a v jeho očích stojí slzí rosy
a v jeho mysli vstává onen Kdosi,
jenž z propasti jej znovu k slunci zvedne.

A člověk lká a na kolena padá,
a když pak ví, co strastí chvíle mnohá,
Bůh skloní se a dá mu to, co žádá.

A člověk jde a opět žije v hříchu
a druhým lidem říká v pustém smíchu:
— Vy věříte? Vždyť přece není Boha! —

B. Bečvářová:

Osvětlená okna.

(C. d.).

Režiser-spisovatel sliboval si od tohoto kusu nejlepší výsledek. Bylo tu mnoho na efekt vypočítaných scén, na které si filmové obecenstvo potrpí, úlohu Adlety svěřil Ivanové, která na veřejnost stále vystupovala pod svým dívčím jménem a jím se podepisovala. Irmin nervosní, velkopanský obličejíček, živý temperament byly podmínkami pro úlohu šlechtické tragédky, znervosnělé i energické ženy-jasnovídky. Jejím partnerem byl filmový krasavec Guth, světák v životě jako na jevišti. — — —

„Ivanová, kdy pak vás budou shazovat do jezera?“ otázal se Raiman s komicky ztaženým obličejem.

„Mne nebudou shazovat. Voda v jezeru a obzvláště v noci je příliš ledová, mohly by mne vzít křeče a pak jsem špatnou plavkyní. Do vody hodějí obléknutou figurku,“ se strojenou vážností vysvětlovala Irma, ačkoliv to Raiman věděl.

Raiman se zasmál: „Pro pána krále! to to popadá za srdce, když se jeden vžije do celé situace.“

Irma pokrčila rameny. „Nechte být! Takový kus udělá domy a o to režiserovi především jde. Co se pak krajinových snímků týče, budou rozkošné. Ku příkladu hned zdejší jezero; pak momenty slézání comprachicos na Watzmannu; dále kus staré Vídně, solnohradský hrad; to má velikou přitažlivost. Já sama se těším, až věže hezkého kláštera St. Bartholomä na večer zazáří okny, do tmy a zachytíme jej jako hezký dům dvořenínův. Sama si ráda zahraji ve zdejší krajině. Zneuspokojuje mne jenom můj partner.“

Raiman obrátil se udiven: „Guth vám není pochuti? Vždyť je to krasavec!“ — Irma pohodila hlavou. „Neříkám, že není krásný; ale on je více krásný, nežli vznešený. Víte, on je sportsman a do té vznešenosti se nutí. Sehraje ji; ale mně, když se na něj dívám, připomíná číšníky v ženevském Kursaal, kteří se vznešeným gestem odmítají zpropitné ve stříbrné minci, ale za zlatou plazí se po kolenou po zemi. Z těch pánů máte opravdový respekt, když k vám na stolcích na kolečkách přistrkují zákusky, ale co platno, pod kůží se chtějí nechtějí jejich upjatosti přece jen smějete. A takovým lordem je náš Guth. Marno, neinspiruje mne a já bych si na poslední scéně s ním ráda nechala záležet. Moje úloha je jinak dosti vděčná.“

Když domluvila, sklápí Raiman knihu; poklepal ji na rameno a povídal: „Nic naplat, budete muset hledat inspiraci jinde. Nabídl bych vám sebe, kdybych byl domýšlivý. Ale protože jste si mne vyvolila již před delším časem jenom za kamaráda a já jsem na úlohu Franty z nouze vůbec jako stvořený, tedy jako upřímný přítel budu vám raditi. Otevřete oči! Zde mezi cestujícími je dosti opravdových gentlemanů, kteří by stáli za to, abyste

k vůli nim na chvíli, jak vy to umíte, ztratila hlavu i srdce. Adletě by to jen prospělo. Pojdte, budeme se dívat oba. Pozor, začneme!“ A ačkoliv jej Irma se smíchem napomínala, aby nebláznil, vstal, přiblížil se k zábradlí, o které se opřel zády a pozoroval docela nenuceně promenující cestující. Na parníku naposledy zazvonili. Pasažéři byli všichni pohromadě.

Vyplulo se: „Pozor na mořskou nemoc!“ volal Raiman na Irmu, která stojíc u svého křesla, při prvním nárazu lodního šroubu slabě se zapotácěla: „Raimane, buďte již zticha!“ napomenula jej mladá žena, tentokrát doopravdy a opírajíc se o něj, s rozkoší sledovala průběh plavby. Voda v jezeře, čím byla hlubší, tím byla tmavší a proti cestovatelům otevírala se kotlina hor s ohromnou stěnou zasněžené hory Watzmann.

„Naši se na vrcholek nedostanou, to je marné,“ povídal Raimann, když se na příkré ledovce taurského velikána zahleděl.

„To je vyloučeno. Režisér chce se dostat alespoň na hřebeny, ale ani tam se s aparátem nedostane. Vidíte vy něco? Já ani dalekohledem nevidím, že by se tam filmovalo,“ odpovídala Irma.

Pod Watzmannem na břehu jezera stál klášter St. Bartholomä se svými kulatými věžemi podoben hračce. Na palubě bylo živo. Roztomilá byla podívaná na hlouček opálených studentek, které chvílemi jodlovaly a jiné se závidění hodným apetitem polykaly ohromná sousta suchého salámu a chleba. Zase bylo na světě hezky. Lidé byli veselí, cítili se šťastni, jako by před třemi roky nebyla ještě zuřila světová válka. A na malém luxusním parníčku hemžilo se to, jako v kaleidoskopu. Bohatí, elegantní, chudí pobíhali kolem Raimana a Irmy, a ti to ve svých bílých plátěných oblecích vypadali, jako by byli od moře utekli.

Později přešel kolem nich černochoch. Ustrojen byl s elegancí, poněkud výstřední, oblek žemlové barvy, bílé střevice, a doprovázel jako sluha třicetiletého silného pána.

„Sapristi! Tohle vypadá ukrutně vznešeně,“ prohodil Raiman, sleduje, jak se nechává pán černochochem obsluhovat. „A ten černochoch, Irmo, podívejte se, to černé chlapisko se také tváří, jako by byl rozený markýz,“ upozorňoval.

Irma se dívala. Nezajímal ji mladý černochoch, ale zajímalo ji velkopanské chování jeho pána: „Raimane, podívejte se, tomu se říká noblesa! Takovým pohybům se nenaučíme, ale s tím se musí člověk narodit. Podívejte se, s jakým gestem přijímá gentleman od sluhy noviny. Jak elegantně drží cigaretu v ruce.“ Mladá žena byla nadšena.

Ale Raiman s ní tentokrát nesouhlasil... „Co vidíte? Ten pán je příliš silný, vždyť, ó, hrůzo! on má bříško! To přece není figura hrdiny,“ namítal. Irma však stála na svém: „Bříško sem, bříško tam. Ale výraz jeho obličeje a očí je ušlechtilý, jest pánovitý, ale není to povýšenec a má hezký úsměv. Jest rozhodně

zajímavý již tím, jak nevšimavě vůči nám ubohým, obyčejným smrtelníkům se tváří.“

„A proto přece si sedl na moji židli a mně to ani za mák neimponuje, protože mne začínají bolet nohy,“ ušklíbl se herec.

„Jste vtělená prosa, mohl jste tedy zůstat sedět,“ domlouvala mu mladá žena. Potom doložila, jakoby se nakvap ustanovala: „Zahrají moji poslední scénu tak, jak jsem chtěla. Našla jsem člověka, který mne inspiruje. Stačí, když si jej představím.“

Raiman spráskl ruce: „Můj ty světe! Irmo, neznámý majitel černocha stane se dokonce vaším ideálem?“ —

„Zajisté,“ pohodila tázaná hlavou a vzdor Raimanovým komickým posuňkům nespustila již s neznámého oči.

Zatím doplul parník doprostřed jezera. Zde se loď zastavila a průvodce pasažerů jal se vysvětlovati co pozoruhodného kolem bylo k spatření. Také zatroubil na křídlovku fanfáry, které se nádherně v horské kotlině rozléhaly.

A zase se vyplulo. Irma neznámého silného pána nespustila s oči. Nadchla se, jako každá umělecky založená žena pro jeho vybrané pohyby, pro jeho velkopanský vkus, příjemně ji rozčililo, když na okamžik jeho šedohnědé oči také na ní utkvěly.

V ohybu jezera přistála loď u břehu a turisté navštívili klášter. Nalézala se v něm turistická jídelna, něco podobného jako v klášteře ve Švýcarsku, kde měli stolování na starosti mniši. Dostal se tu sýr a mléko. Irma ztratila svého elegána s oči: „On zde není,“ upozornila Raimana, který se ušklíbl: „Bodejť! On vám bude jíst sýr a zapíjet syrovátkou.“

Za to hlouček studentek podnikal v jídle hotové zápasy a ještě na cestu se opatřily výtečným sýrem.

Po odpočinku v klášteře, Irma s Raimanem budovu obešli, aby si prohlédli místa, kde měli příštího dne filmovati, Irma si stýskala na těžkopádnost renaissančního kostýmu, který jí její úloha předpisovala a měla trému před jízdou na koni, ačkoliv jezdit uměla. Chvilé ubíhaly. Vracejíc se na loď, Irma zase ke své radosti konstatovala, že černoch s ramenatým obtloustlým elegánem jedou dále a zdálo se jí, že hrdé oči tohoto podruhé o ní zavadily. Také Raimanovi to neušlo. Poznamenal: „Jaký nešika! Tváří se, jako by kouknutí prodával a má přece dvě oči a je právě tak zvědavý jako jiní.“

Z druhého přístaviště Königsee šlo se asi půl hodiny luční horskou cestou, balvany sem tam zavalenou k druhému jezeru Obersee, které bylo vklíněno mezi zasněženými horami. Na cestě znamenali turisté zajímavý klam zraku. Horská pěšina zdála se jim být kratičká, jen co by kamenem dohodil, něco jako cesta napříč rozsáhlejším náměstím. Ale všimli si, že uprostřed cesty cosi se pohybuje a byly to dvě tečky lidí, na dobrých deset minut cesty vzdálené. Obersee nebylo již tak veliké, ani hluboké, jako Königsee.

„Obejdeme je pěšky?“ zeptala se Irma.

„To si mnoho troufáte ve vašich bílých střevíčkách,“ vysmál se jí Raiman. Vždyť bychom musili jít několik hodin cesty a tamhle na té straně je vůbec nepřístupné, leda byste skálu přeletěla. Jen se vraťme zase k přístavišti.“ Obersee nebylo na plavbu pro lodi zařízeno.

Společnost se trochu rozptýlila. Studentky, které podnikaly vycházku na Watzmann, ztratily se v lesíku, který po jedné straně jezero vroubil a měly v turistické chýši za jezerem přenocovati. Jenom sváteční turisté, a filmoví herci, kteří měli svůj čas vypočítaný, vraceli se zpátky na loď. Na lodním můstku sešla se Irma se svým ideálem. „Pardon“, zaslechla za sebou a když se otočila, viděla Raimana, jak se kysele tvářil a gentlemanovi na jeho omluvu odpovídal: „Nic se nestalo.“ Když se herci ocitli od velmožného pána a jeho sluhy v jisté vzdálenosti, Raiman prohodil: „Ale váš vznešený pán, Irmo, dovede docela po našinsku šlapat druhým lidem na nohy.“ Irma nezdržela se smíchu: „Ach proto! Proto vy jste říkal: nic se nestalo!“ —

V St. Bartholomä nastoupily na loď jiné studentky, které se vracely z výletu na Watzmann a byly to patrně Francouzsky. Francouzsky hovořily a byly subtilnější i vkusnější, nežli jejich kolegyně Němkyně. Stěžovaly si, sotva dosedly, jak na Watzmannu, vzdor svým vlněným swetrům, vymrzly. „Fí, to naši při filmování také dostanou co proto,“ vzpomněla si Irma, která studentkám rozuměla. Pak se studentky mezi sebou umluvily, a jedna z nich pěkným hlasem zazpívala: „Tu m'as dit: Nos yeux sont pareils. Et le même bleu les colore La teinte des couchants vermeils, Ressemble á celle de l'aurore.“

Turisté na lodi zmkli. Se zájmem naslouchali zpěvu i ozvěně, která se třepetala nad zelenými vodami jako paprsky. Hory vracely se stejnou roztoužeností refrain písně: „Dans tes yeux c'est l'Espoir qui luit: Dans les miens le souvenir pleure...“

Aniž si hned uvědomovala proč, Irma cítila proti zpívající hezké přibledlé studentce cosi jako žárlivost. Pak přistihla se při tom, že skutečně žárlí na pěvkyni, protože tato upoutala na sebe pozornost i vznešeného elegána. Irma cítila dokonce jakési zadostiučinění, když konstantovala, že studentka má pěkný hlas, ale chybný přednes. A konec konců dala se Irma sama sobě do smíchu: „Co je mně vlastně do neznámého gentlemana? Vidím jej dnes poprvé a jistě naposledy,“ a přestala si jej všimati.

Když však vystoupila z přístaviště a vracela se s Raimanem pěšky do Berchtesgadenu, kde filmová společnost bytovala, v prsou jí jaksi radostně zatrnulo. Raimenatý elegán, když vstoupil do automobilu, ohlédl se ne za mladičkou, přirozenou studentkou-pěvkyní, ale za ní, koketní sedmadvacetiletou herečkou. A nyní jako kouzlo sladké vzpomínky zazněla jí v uších nad jezerem dávno rozplynulá ozvěna refreinu francouzské písně: „Dans tes

yeux c'est l'Espoir qui luit: Dans les miens le souvenir pleure..." Melodie této písně doprovázela ji i po cestě mezi villami, popínavými růžemi a fialovými zvonky zarostlými.

Před Berchtesgadenem, pěkným městem s nádhernou horskou scenerií, potkali Irma s Raimanem kolegu Gutha. Šel jim se svojí velkou, hezkou a žárlivou ženou naproti a z daleka na ně volal. Použil dnešního dne prázdná k vycházce do solných dolů a vypravoval o tom:

„Děti, mne to vyplatilo! To jsem dostal co proto,“ vykládal se smíchem: „Do dolů sjíždíte ne jen na vozíčkách, ale také po jakési skluzavce, něco jako v Prátru, ale opravdovějšího. Dostal jsem oděv jak se patří a nohavice s kusem kůže na patřičném místě. Ale bůhví! co jsem dělal, zapoměl jsem sednout na kůži a seděl jsem jenom na svých a vypůjčených nohavicích a to se neptejte, co jsem zkusil! Vypůjčené nohavice byly propáleny a já jsem byl jako v ohni. To byla projížďka, to byl let!“

„A já jsem trnula úzkostí, když jsem seděla za Guthem a sjížděla za ním do solného podsvětí,“ přidávala svůj trošek do mlýna hezká Guthova žena: „Také jsem měla nohavice, bílé, s koženým příslušenstvím, černý kabát a čapku se dvěma modrými pruhy. Musila jsem vyhlížet směšně: asi jako zdejší občané v jejich cylindříčkách se zlatými střapci. Ale v dolech se mně to nelíbilo. Bylo mně úzko ve štolách, v tom divném, zelenavém světle žárovek a v ledovém svitu solných stěn. Mezi jiným jest tam oltář vytesaný ze soli, na kterém hoří světla a veliké písmeno „L“, počáteční iniciálka jména bavorského krále Ludvíka.“

„Mohla jste jít s námi. My jsme si zatím prohlédli místa, kde budeme filmovat a udělali si dobré oko u režiséra,“ s kantorským výrazem v obličeji poznamenal Raiman, k čemuž se Guth ušklíbl a stejným způsobem odvětil: „Chápu. Na ty tvoje epizodky musil jsi se náležitě připravit.“

„A, člověče, vidíš, já jsem ti vzdor tvému umění zadrhl smičku na krku. Naše Ivanová není s tebou spokojena. Hledala jiný protějšek. Našel jsem jí ho. Krátce: zítra, až tě bude zachraňovat před ramenem spravedlnosti, nebude vidět tebe, ale jakéhosi elegána, který váží dobrých devadesát kilo a k vůli němu bude hrát tak, že ty vedle ní docela pohoříš.“

A Irma nezapírala: „Reiman má pravdu. Vím již, jakých pohybů zítra večer při filmování před klášterem St. Bartholomä použiji, vím již, jaký výraz svému obličeji a očím propůjčím, až muže nadevše milovaného budu varovati: „Uteč! Odejdi a o mne se nestarej. Mne ponech Bohu a mému osudu,“ — hovořila.

Neznámý ji inspiroval. Její lehce vznětlivé, nestálé srdce zase se jednou rozpovídalo. A odcházejíc, zpívala si. „Dans tes yeux c'est l'Espoir qui luit: Dans les miens le souvenir pleure..."

(P. d.)

Antonín Hruza:

Hvězda s hvězdičkou.

Minul sv. Mikuláš a z výkladních skříní zmizel rudý satanismus, který se šklebil vyplazenými jazyky na bázlivé děti i na bíhající se žabky se zarudlými nosičky. Jako by byl kdosi čarovným proutkem mávl, přeměnila se hned druhého dne dekorace lahůdkářských obchodů i knihkupeckých, hračkářských i ozdobnických skříní a nastěhovalo se do nich zboží předvánoční.

Zároveň oživila také náměstí i náměstíčka, probudily se hlavní třídy, ulice i uličky, ba každý skoro koutek Prahy. Světla velkých svítlen zářila každého dne oslnivěji, plameny acetylenových, lihových i petrolejových lamp u stánků šlehaly bílými jazyčky do promodrávajícího šera ulic a zjasňovaly je, zrcadlily se v nazelenalých tabulkách oken protějších domů.

Masivní klenby loubí, lemujícího prostranné tržiště, zpřísněly zbytky gotických žeber, jichž sepětí mizelo v stínu nad linií vnějšího oblouku. Však i do tohoto nevlídného zášeří padal a dral se odlesk stříbrných i zlatých řetězů, jichž celé přivaly jako by byly stékaly s věšáků pod stříškami stánků. Křehoučké, za to však tím třpytněji a vyzývavěji se lesknoucí skleněné hroty k ozdobě vánočních stromků, mnohobarevné koule a tretky všech možných tvarů vrhaly ostrý svit lamp všemi směry a každý stánek byl proto jakoby ohništěm sršícím zlaté, stříbrné, smaragdové a diamantovým třpytem zářící jiskry.

Sníh na ulicích ještě nezůstal, ale tvrdá dlažba již studila. Jen na římsách domů a jejich štítů a ve žlabech prejzových střeš se zachytil a zdobil je bílými krajkami. Linie jejich rozplizly se proto v šeru, takže okna z nich civěla jako nažloutlé oči zpod víček bez obočí.

Každého dne však přituhovalo a zima vtírala se dotěrněji jak do stánků, tak do otevřených dveří obchodů. A ráno na Štědrý den bylo již bílo a po celý den se sníh trousil, ale netál již ani v nejživějších ulicích.

Štěstí pro prodavačky ve stáncích, že pod loubím byla lidová kavárna a také čajovna „matky Brožové“, jak trhovci říkali majitelce tohoto velmi čile jdoucího a výnosného obchůdku. Vedla jej s dcerou Lojzičkou, hezkým, as dvaadvacetiletým děvčetem, a protože vařily chutnou a silnou kávu a prodávaly ji za stejnou cenu trhovcům, ať již přišli s nádobami většími nebo menšími, bylo i jim přáno a každý je měl rád.

Zejména v zimě sem kde kdo rád zaskočil, aby stoje vypil číšku lahodného a horkého čaje a nahřál si při tom u teplého sporáku prostudy kříž. Ženy z trhu, zachmulané v několik vlnáčích a s bačkorami jako čluny, také se sem namahavě došouraly a těžce a sípavě oddychující, usedly na lavici u kamen, před

niž stál prostě natřený, leč vždy čistě utřený stůl. Srkaly vřelou kávu, lapající zrudlými skřípěmi její lahodnou, teplou a vonnou páru.

Za několika ostatními stoly, rozestavenými po celé místnosti tak, aby hosté viděli jediným oknem na tržiště, posadili se jen ti, kterým půlhodinka klidu neublížila, neboť zatím, než se otec posilnil a ohřál buď čajem nebo kávou, počkala u stánku dcera nebo matka. Zašli sem ovšem i lidé jiných povolání, dle okolností, které je v tato místa přivedly. Řídící učitel z vedlejší školy, od prázdnin vdovec a letos již dosluhující, býval tu hostem už dávných let. A ani teď nezapomínal na koutek za oknem, odkud mohl přehlédnouti celý rynek.

Znal nebožtíka Brože, vyprovodil ho svou písní při pohřbu, a když jemu letos umřela žena, šly jí na pohřeb jak „matka“, tak Lojzička. Pan řídící měl děvče rád, protože k němu chodilo do školy a dobře se učilo. Nemohl proto matce odpustiti, že Lojzičku se studii strhla a nenechala ji dochoditi celé gymnásium, ač dívka toho nikterak nezelela.

Měla ráda maminku, a když otec zemřel po náhlém zánětu ledvin, sama se matce nabídla k pomoci.

„Také dobře volíš“, pochválila ji matka. „Tenhle chléb, budeš-li si ho hleděti, nebude o tvrdých kůrkách!“ dodala.

A když se s ní nato řídící vadil, že jako matka má míti více rozumu, nežli nezkušené děvče, odbroukla mu skoro mrzutě:

„E bodejť, studie! A pak se hrbít někde v židovské kanceláři u psací mašiny! Psát a počítat již umí, teď ať se učí v kuchyni! To je taky kumšt, těžší snad než bříkat na piáno!“ řekla bodře.

„Přece z ní nechcete míti kavárnicí“, žasl řídící.

„A je to snad něco špatného?“ podepřela si matka Brožová boky a blýskla po učiteli hněvným okem.

„I Bůh chraň!“ bránila se. „Je však rozdíl mezi špatným a nevhodným zaměstnáním. Na to poslednější jsem právě myslel, když byla řeč o Lojzičce.“

„Co je pro děvče vhodnějším, nežli aby bylo u matky? Čím je jí blíže a čím déle může býti pořád u ní, tím pro ni lépe. U pořádné a dobré mámy se ještě žádná nezkazila!“ bránila své rozhodnutí matka.

„Což o to, kdyby to mohlo býti pořád, jak říkáte, paní Brožová. Ale to je právě chyba lávky! Vidíte to u mě“, řekl smutným hlasem, „což mi někdy napadlo, že tu zůstanu, tak říkajíc, jako kůl v plotě? Před prázdninami jen radost a těšení, jak toho venkova užijeme — a po prázdninách funus!“ a zamžikal krátkozrakýma očima, jako by s nich plašil náhlé šero.

„Ale to jsem nechtěl říci, že i když by se takový pád nepříhodil, jako u mě — no však mi rozumíte, paní Brožová — krev není voda — a chtít mladé děvče k sobě vázat až do smrti, je velmi těžko! Přijde někdo, zeptá se jí: „Koho máš radši, mne

nebo matku, a když ji padne do oka, řekne mu: „Mám vás oba stejně ráda, ale za tebou půjdu třeba kraj světa!“ Tak to bude taky s Lojzičkou!“ varoval řidící a usmál se šelmovsky.

„Na to je ještě dost času“, odpověděla matka.

„Dost času?“, skoro jako by se vysmíval, mínil řidící. „Myslím, že mám léta Lojziččina lépe spočítána, nežli její maminka.“ — „Je jí dvaadvacet pryč!“ řekl přtlumeněji, nahnul se hodně ke sporáku, aby ho nikdo neslyšel. „Sobě to zapíratí nesmíte!“ pohrozil jí.

„Toť je toho! Já jsem se vdávala v pětadvaceti, a kdyby to bylo bývalo o deset let později, ještě nebylo zmeškáno“, odbyla ho matka.

„Toho nechme — s tím nemá osud Lojziččinic co dělat. Ale chtěl jsem jen říci: „Kdo sem pro ni přijde?“ Však víte líp, nežli já, jaká bývá u vás společnost. Vozejčkáři, trhovci, nějaký tovaryš tamhle od krejčího Duška, metař — no a kdo víc? A přijde-li někdo v lepším kabátě, je to větší chudák, nežli ti, co chodí na pohled v hadrech. Písař, nebo chudý student — a ti chtějí spíš dobrodruží od vás!“

„Na nějaké strachy je pořád času dost!“ odbyla řiditele matka, podávajíc Lojzičce šálky s kávou, aby je donesla hostům.

„Nezlobte maminku, pane řidící“, napomenula svého někdejšího učitele, když viděla matku v postoji skoro bojovném a s ostrou vráskou na čele.

„Však se hašteříme jen k vůli vám, Lojzičko“, zasmál se starý pán, pokouje zbytek portorika.

„To dnes, o Štědrém večeru, nedovolím!“ žertovala dívka a oči ji zahrály šibalstvím. „Dnes má býti všude jen radost a štěstí!“ řekla vážněji, přisedajíc na chvíli ke stolku řidícího.

„Ba, dítě, má, má! Ale když ono není vždycky všechno, jak by mělo býti“, posteskl si pan řidící a zapomněl kouřit.

„Všude může býti radost, pane řidící, jen když člověk chce!“ přetrhávala Lojzička jeho chmurné vzpomínky.

„Vám radost a štěstí sluší, Lojzičko. Těšíte se z nich a je to tak dobře — vždyť jste v prvním květu, jako růže prvního červencového dne. Dej Bůh, aby tak pořád bylo!“ přál jí, povstává, aby také odešel, protože bylo už k šesté večer a trhovci již sklízeli, a ulice se prázdnily.

„Přijďte po večeři“, zvala ho matka, jako dobrého souseda.

„No, přijdu a pobudu třeba až do půlnoci, nebudete-li dříve zavírat“, přijal řidící rád pozvání paní Brožové.

„Ale nebudeme, ať se lidé, kteří nemají doma teplo, aspoň u nás ohřejou“, mínila kavárnice upřímně.

„Taky už jako bych patřil k takovým světemjdoucím, kteří nemají domova!“ posteskl si řidící. Proč mne tu nechala tak samotného?“ zatoužil po společnosti své hodné ženy, ale řekl to již.

skoro venku, kam rychle vyšel, aby mu obě ženy neviděly smutek v očích.

Rynk plnil se tichem a světla stánek znenáhla zhasínala. Loubí ztmavělo a jen široké okno osvětlené kavárny hledělo do jeho přítmi.

V kavárně voněla již smažená ryba, kterou paní Brožová uchystala k večeři. Lojzička prostírala za zástěnou na stůl a chystala dva přístroje pro sebe a pro matku. V koutku stál připravený stromček s nerozžehnutými ještě svíčkami.

S jeho pryskyřici vonících snítek lesklo a třpytilo se cukroví v pestrých obalech a pod ním byl již dárek pro maminku, krásná vlněná šála, kterou Lojzička sama upletla.

Lojzička bylo smutno, když popatřila na místo, kde loni seděl s nimi ještě otec. Postála chvíli nad jeho židli a pak, jako by ji bylo zabořelo, že místo na stole pro něho mělo být prázdné, vyňala z kredence i jeho přístroj a položila jej na stůl. Pak poodešla ke stromku a ulomivši s něho nejlepší snítku podoby křížku, položila ji na otcovy talíře.

„Budeš s námi večeřeti, tatíčku!“ šeptala, mazlíc se se vzpomínkou na otce, jakoby tu seděl a čekal, až přijdou ke stolu.

V lokále bylo už skoro prázdné. Dva prokřehlí dráteníčkové stáli uprostřed a zpívali koledu. Paní Brožová jim dala po hrnku kávy s vánočkou a několik jablek a ořechů. (P. d.)

Jan Voborský:

Sv. Anežka z Monte Politiano.

Tvé modlitby když k modré obloze zněl hlas,
myrt bílá rosa s hůry na tvé roucho padala
a květů koberec s poduškou sedmkrát
se všude zpestřil, kde jsi na zem tvrdou klekala.

Tak k tobě často mluvil Bůh sám zázrakem
a jako díkem za tvou svatou srdce čistotu. —
Skrývání píseň zněla k nebi oblakem,
tvých modliteb nes anděl vzhůru něžnou prostotu.

Ó nauč nás, ó nauč, jak se modlit máme,
by srdce naše jako réva výš a výš se pnoucí,
dospěla k cíli, svou kde slabost odkládáme

a štít svůj chceme dál nést, bez poskvrny, čistý,
by jako z Tebe i z nás měl vždy radost Všemohoucí
a my jen dobro psali v životů svých listy! —

Ant. Šorm:

Vánoční stromy republiky.

(Příspěvek ke kulturním dějinám vánočního stromku u nás).

Ve středověké katedrále města Ringstedu v Dánsku spí věčný sen kněžna Dagmar, dcera českého krále Přemysla Otakara. Náhrobek byl kdysi vypáčen a snad nezůstal pod ním ani prach té, jejíž památka žije po staletí v pověstech a písních vděčného Dánského lidu. Severskému národu nezvykle znělo její české jméno Drahomíra a nazval ji Dagmarou, to jest „Jitřenkou“. Četné pověsti vypravují o dobrotě české královny a národní dánská píseň o ní pěje: „Přišla bez hříchu, přišla s pokojem“... Její krajané přicházejí do smutné země pozdraviti hrob ringstedský; roku 1925 stanuli nad ním zástupcové města Prahy, Plzně a Králové Hradce. Přinesli pozdrav z rodné země Dagmar¹⁾, pozdrav svobodné republiky královně z naší krve.

Dánský národ poznal utrpení a hrůzy bitev za války, která v minulém století roztrhla jeho zemi. Když vypukla světová válka, postavil o vánocích roku 1914 v Kodani na náměstí strom (vánoční) před radnicí, s hvězdou na vrcholu, aby hlasala mir a pokoj nešťastné Evropě: „Pokoj lidem dobré vůle“. Touha malého státu, obklopeného vichřicí válečnou, byla vyslovena verši, jež se čtou nad hrobem Dagmary: „Boží anděle, Dagmaro, pros za nás, aby bylo zase spojeno; co bylo vzato zemi dánské!“...

Napodobujeme-li tyto obrovské jeho druhy, nezapomeňme, že Dánsko a jeho hlavní město může nám býti vzorem v dobročinnosti vůbec. V Kodani není žebráků (nebo aspoň do války jich nebylo), kdežto jejich množství u nás svědčí o nedostatečné nebo neupravené péči o chudé. Ale i tam je chudoba, a právě v umění upozorniti na ni, budit soustrast, vyvolati náladu štědrosti a získati tak i prostředky k vítěznému, účelnému potírání nouze, jsou Dánové mistry. Jejich — Börnehjälpodag — (den pomoci dětem) byl napodoben v nesčetných městech, ale byl všude znešvařen. Dánskou myšlenkou je též — jule mærke — vánoční známka; ne-li čistě dánská, tedy jistě skandinávská je „pod-

¹⁾ Roku 1924 v září meškala dánská výprava v Praze s kodaňským starostou; tehdy vděčně vzpoměl tento hodnostář dr. E. Kapper ve své promluvě v Obecním domě Dagmary těmito slovy: „... V našem národním museu v Kodani je uschován zlatý kříž, jeden z největších klenotů země, který byl v jejím hrobě nalezen a který mnohá dánská dívka nosila v napodobení kolem svého krku...“ Sám Sv. Čech zajížděje do Dánska za motivy pro svoje epos „Dagmar“ vyhledal tento křížek. Národ dánský oslavuje Dagmaru jako dobrodějku ve svých národních písních z nich nejpopulárnější velebí za osvobození z poddanství. „... Přišla bez břemen, přišla s pokojem, přišla dobrému sedláku k ulehčení. Mělo-li by Dánsko vždycky takové květiny, musily by býti ctěny a slaveny...“ Proto není divu, že vzpomíná jí i při slavnostech vánočních, jako zase v Angli vzpomínají o vánocích v krásné koledě štědrosti sv. Václava.

zimní květina“, prodávaná v září po tisících ve prospěch léčení souchoťinami stížených. —

Stál tehdy v Kodani veliký vánoční strom na radničním náměstí ozářený sty světél, jako maják nad rozbouřeným mořem, jenž vzdoruje příboji vln. Stál jako hlasatel cest k míru, jako hlasatel lásky bratrského citění.

Roku 1924 převzali jsme obyčej vánočního stromu po způsobu kodaňském od Dánů. Zářil na náměstích měst jako znamení, že obec a stát jsou velkou, jednotnou rodinou. Proto byl nazván vánočním stromem republiky nebo také stromem „Svobody.“

Hlavním jeho vznešeným posláním měla být vzájemná pomoc a „vzbudit v lidských srdcích ušlechtlejší city a snahy prospěti veškerému tvorstvu“..., jak hlásá provolání České zemské komise pro péči o mládež v Brně s Československým Červeným křížem a jinými korporacemi, které první vánoční strom republiky v Brně vztyčovaly. Již porážení a nakládání stromu v Bilovicích stalo se v obci zimní slavností dětskou, pořádanou všemi korporacemi a občanstvem. Na rozhraní obce za zvuků místní hudby odevzdán byl ověncený strom zástupcům České zemské komise pro péči o mládež v Brně a pozdravován byl ve všech obcích, kterými projížděl. Městská rada brněnská svými zřizenci dala strom na náměstí svobody postavit a uhradila náklad za elektrické osvětlení; jeho instalaci provedly firmy zdarma. Strom převyšoval i nejvyšší budovy na náměstí. Slavnost zahájena 13. prosince 1924 večer za účasti všech úřadů, korporací a spolků a zástupců cizích vlád. Proslovy učinili zástupci zemí, starosta města a zástupci čelnějších korporací. Na to strom osvětlen za zvuků národních hymen vojenské hudby z ochoty účinkující. Účast obecní byla veliká. Pod skvostně ozdobeným a ozářeným stromem stály pokladničky a ohrada pro dary věcné. Všechny třídy brněnských škol musily sbírat na dar pod vánoční strom republiky, takže celá akce vynesla Kč 42.674.01 na hotovost a dárků v úhrnné ceně 24.000.—, z nichž bylo zabezpečeno na celý rok 66 dětí.²⁾ Na Štědrý den z prezidia městské rady brněnské poslán radiový pozdrav městu Kodani, v němž vzpomínáno vánočního stromu Kodaňského a královny Dagmary.

Též v jiných městech současně s první slavností vánočního stromu vztyčován byl na náměstích „strom svobody“ či vánoční strom republiky. Alespoň o větších budiž tu zmínka.

V Jihlavě postavena 20 m vysoká jedle 18. prosince na Masarykově náměstí před radnicí. Strom vyzdoben též velikým praporem dánským, což u pozdějších slavností, zvláště v Praze pomíjeno. Při zahájení slavností u vánočního stromu republiky zahrála vojenská hudba též dánskou národní hymnu.

²⁾ Pro zajímavost bylo by dlužno konstatovat, že jsou vychováváni sirotci v našich sirotčincích pod správou řádů katolických.

Podobně jako v Brně a v Jihlavě, byl postaven vánoční strom republiky také v Uher. Hradišti. Při zahájení Pěvecký sbor „Svatopluk“ zapěl chorál Čechů, načež okres. školní inspektor jakožto zástupce zemské sociální péče o dítě, odevzdal „stromek“ do ochrany starosty města. Tři čtvrtiny dárků připadly chudým dětem městským a jedna čtvrtina dětem z okolního venkova.

Vánoční strom v Táboře byl postaven péčí Ústřední matice školské, Nár. jednoty pošumavské a válečných poškozenců na Náměstí republiky. Strom téměř 5 m vysoký zazářil na Štědrý den elektrickými světly od 4.—6. hod. večer a od 10.—1. hod. v noci a působil dojímavě. Do pokladniček byly skládány milodary pro děti válečných poškozenců, pro Ú. M. Š. a Národní jednotu pošumavskou. Strom postavilo město a ozdobila městská elektrárna.

Však nejen větší města mohou si osvojovat roku 1924 primát „vánočních stromů republiky“; i menší dědiny prokázaly stejnou sympatii k vánočnímu stromu v Kodani. Tak vztýčen vánoční strom 15 m vysoký, dar lesní správy v Dolním Přímě — ve středu obce v Plotištích nad Labem u Hradce Králové. Na jeho kmeni připevněna pokladnička s nápisem: „Přispějte potřebným.“³⁾

Za noci zářila jeho bílá, červená a modrá světla nejen na tichou českou dědinu, nýbrž i k soucitu vybízela srdce širého okolí polabského.

Velmi nepříjemnou vzpomínku na první vánoční strom republiky má město Uher. Hradiště. Bez vědomí správce parku vykácen byl nejkrásnější strom městských sadů pro vánoční strom republiky, ač mohl býti velmi snadno jiný strom opatřen v blízkém háji.

Zvyk dánský hojněji se rozšířil působením Čsl. Červeného Kříže v roce následujícím. Alespoň některé připomenu.

V Brně vánoční strom republiky opět postaven, aby jím trvale uctěna památka české ženy, jež si dobyla srdce a duše cizího lidu svou dobrotivostí. Z výtěžku ne pomník, nýbrž útulek opuštěných dětí měl býti zbudován, aby jménem Dagmar připomínal slavnou minulost, byl k užitku přítomným a příkladem pro budoucnost.

Slavnost vánočního stromu republiky v Roudnici n./L.⁴⁾ ve prospěch dětí našich hraničářů, pod protektorátem městské rady uspořádala Okresní péče o mládež a Nár. Jednoty severočeské v neděli 20. prosince. Účinkoval pěvecký spolek „Hlahol“.

³⁾ Viz „Královéhradecko“, roč. II. str. 31.

⁴⁾ Viz podrobněji „Vánoční strom republ. v Roudnici n/L.“ ve Vlastivědném slovníčku Podřipska“, roč. IV., str. 37.

ochotnický sbor hudební a žactvo národních škol. Strom zůstal vztýčen od 20. do 27. prosince a byl vždy večer osvětlen.

Dne 20. prosince v malebné skupině stromků menších a pěkné dekoraci stromkové zahájena slavnost velikého vánočního stromu v Čáslavě Smetanovou „Modlitbou“; slavnost zpestřena alegorickými představami vloček, rampouchů a sněhových koulí i reji pidimužiků. Večer, když vánoční strom se rozzářil, trubači s balkonu radnice zvyšovali fanfárami vánoční náladu. Naposledy vánoční strom republiky zazářil o Novém roce.⁵⁾

Vánoční strom Svobody v Českých Budějovicích byl postaven z popudu spolku „Pražské děti 28. pěš. pl.“, odbočka Čes. Budějovice, za pomoci místních i okolních odborů N. J. pošumavské, veřejných i menšinových škol národních, Obce baráčníků „Vitoraz“, Čsl. obce legionářské, Čsl. Červeného kříže — a pod protektorátem městské rady, okres. správní komise, okres. péče o mládež, inspektorátu stát. škol menšinových, okres. škol. výboru a velitele V. pěš. divise pana generála J. Horáka. Ve dnech 19., 20., 25. a 26. prosince uspořádána na hlavním náměstí v Českých Budějovicích slavnost, „Vánočního stromu Svobody“ ve prospěch jihočeských menšin.

V Brandýse n. L. b. postaven veliký smrk 20. prosince dělostřelci 1. pluku; darovala jej lesní správa a ozdobily městské elektrické podniky.⁶⁾

V Moravské Ostravě ozdoben Vánoční strom republiky věnci trnovými a lípovými, do nichž dle dárku zasazovány listy. U stromu dozor měli studenti všech středních škol českých. Od 18. do 31. prosince ševalily zelené větve vánočního stromu (péči spolků Čsl. Červeného kříže, Okresní péče o mládež, Masarykova liga, Ochrana matek a dětí i chudinské rady města Pardubic) na starobylém náměstíčku Viléma z Pernšteina v Pardubicích.⁷⁾ Plzeň ozdobila náměstí republiky čtyřicetiletým smrkem z lesa „Pytle“; praporky národními a Čsl. Červ. kříže. Dostavenička u něho dávala Armáda Spásy. Též v Olomouci, Bratislavě a Praze stály vánoční stromy republiky.

(P. d.)

⁵⁾ Podrobněji viz „Podoubraví“, roč. III. 1925/26, str. 79.

⁶⁾ Vánoční strom v Brandýse n/L. ve sborníku „Naše Polabí“, roč. III., (1925/26), str. 80.

⁷⁾ Podrobněji viz: Jan Hloušek: „Vánoční strom republiky v Pardubicích“ ve sborníku „Krajem Perštýnů“ roč. VI., str. 66 a 79. 1925/26.

Václav Oliva:

O pobytě Langobardů v Čechách.

(č. d.).

Takovéto poměry vládly v Čechách až do počátku druhé polovice prvního století před Kristem Pánem. V té době však mizí tu pokolení galských hrobů kostrových a po mezizavládnutí kultury stradonické a germánské počíná objevovati se mladší kultura hallstatská, vyznačující se hroby žárovými, či popelnicovými, z čehož je patrné, že pokolení skrčených koster, jež i po odchodu pokolení galských hrobů kostrových v Čechách, ač dosti zeslabené zůstalo, postihla záplava nového pokolení, a to jednak pokolení stradonického a germánského a jednak pokolení hrobů žárových. Pokolení hrobů žárových posléze nejen ovládlo krajiny skrčených koster, ale zároveň i staré pokolení toto národnostně pohltilo. To stalo se dle archeologů během druhé polovice prvního století před Kristovým narozením, anebo během první polovice prvního století po Kristu. Tím zmizela v Čechách samobytnost národa, který tu první dědiny zakládal, první brázdu na úrodných nivách vyoral a svou kulturou pole zkyplil. O národní příslušnosti jeho, t. j. tohoto vymizelého pokolení skrčených koster, můžeme, jak se dí, „s velikou pravděpodobností, ba skorem bezpečností“ pověděti, že ono jest „jen ratolestí dosti četného národa, který po době ledové v jednotlivých skupinách osídlil obývání schopné krajiny střední a severní Evropy, a později novým přistěhovalcům historicky již známým, na všech stranách podlehl.“

Zatím, jak výše bylo připomenuto, v tmavých jihozápadních hvozdech Čech žilo již od delších dob pokolení kamenných mohyl, jež vstoupilo sem nejen s úplně vyvinutým a ustáleným obřadem náboženským, ale i s úplně vyvinutou a svéráznou kulturou bronzovou. Dějiny nezachovaly o někdejší obydlí a osudech tohoto mohylového pokolení ani nejmenší zmínky. Toliko dle archeologických vykopávek je jisto, že pokolení kamenných mohyl nebylo přemoženo, anebo zatlačeno ze svých sídel jiným či novým pokolením, ale že žilo tu celkem klidně a po několika stoletích zmizelo. I činí to vše dojem, poněvadž krajina jihozápadní byla chudá a značně studená, jako by pokolení toto přirozeně pomalu se tenčilo, t. j. vymíralo a konec konců v posledních svých zbytecích zmizelo nejspíše dobrovolným odchodem k nejbližším svým pokrevencům za Šumavou, kteří měli tam do jisté míry lepší podmínky k živobytí. O národní příslušnosti jeho může se „s absolutní jistotou tvrditi“, že tvořilo „haluz neboli kmen pokolení mohylového, které původně mezi Rýnem, Mohanem a Alpami zaujalo svá sídla“ a v „Bavořích a za Rýnem se udrželo až do

dobý Caesarovy“. Archeologie jmenuje je větvi evropských Areitů či Arijeů a dějepis keltickou haluzí Tektosagů.

Dle toho na základě české archeologie vytvořil by se tedy postup jednotlivých pokolení v Čechách, mimo člověka diluviálního, celkem v šestero skupin. Prvá skupina, ze všech nejstarší, je skupina skrčených koster. Ta přišedší z Durynska, usadila se v Čechách, když člověk diluviální po mnoho století již tu nebyl. Druhou skupinou je skupina jihočeských mohyl. Tato skupina přišla do Čech o něco později než prvá, ale žila s ní v Čechách, ač odděleně, přece současně. Zmizela pak sama sebou. Třetí skupinou je skupina kostrových hrobů s kulturou lateneskou. Čtvrtou je skupina stradonická, nazvaná tak dle Hradiště u Stradonic. Pátou skupinou je skupina germánská, či dle jiných merovejská. A konečně šestou skupinou je skupina hrobů popelníkových.

Přirozeně po tomto rozdělení vzniká dále otázka, kteří národové a národní kmenové do jednotlivých těchto skupin náleželi a jak dlouho asi která skupina v Čechách bydlila. A tu archeologie sama jasně prohlašuje, že o člověku diluviálním a o skupině prvé nedá se nic určitého více povědět, než tolik, že člověk diluviální přišel do Čech nejspíše od západu, a to v době všeobecného jeho pobytu v krajinách poblíž pobřeží atlantického oceánu a baltického moře a skupina prvá že nedá se nižádným, dle historických záznamů známým jménem některého národa označiti. Za to však již při skupině druhé připomíná táž archeologie dle historických zpráv keltické Tektosagy, při skupině třetí galské Boje, při čtvrté Markomany, při páté Langobardy a při šesté Slovany. Tím také věda tato jednak potvrzuje nejstarší prameny dějepisné, jež zcela na určito před zabráním Čech od Slovanů připomínají v této zemi Boje, Tektosagy a Markomany a jednak naznačuje, že mezi Markomany a příchodem Čechů do krajin našich zdržoval se tu nějaký germánský kmen, byť ne nádlouho, kmen, jenž v pozdějších historických pramenech byl označen jménem historicky známých Langobardů.

Tím by zajisté byla zodpovězena otázka o národech, kteří před Čechy v Čechách sídlili snad dosti uspokojivě. Ale za to mnohem nesnadnější vznikne situace, tážeme-li se po určitých letech pobytu jednotlivých archeologických skupin v české vlasti a srovnáme-li archeologii s historickými prameny, pokud ovšem tyto o jednotlivých národech mluví a jsou zachovány. A tu, uchýlíme-li se od archeologie ku geologii, jež vykládá, že nejstarší stopy člověka nalézají se teprve v útvaru třetihorním, t. j. v prvním útvaru poslední či čtvrté nebo kaenozoické skupiny zemské, po němž následuje hned útvar diluviální a pak poslední útvar vůbec, tak zvaný alluviální, a spokojíme-li se s tvrzením, že v Evropě první člověk ukázal se až v době diluviální, mohli bychom pobyt diluviálního člověka v Čechách stanoviti nejméně před časem

(říceli tisíc let.⁵⁾ Ostatně do této doby opravdu kladou archeologové nejnovější vykopávky v Dolních Vistonicích na Moravě.⁶⁾

Za to příchod pokolení skrčených koster do Čech klade se již do doby význačně pozdnější. Alespoň Dr. Pič míní, že pokolení toto usadilo se v české vlasti asi mezi 1500 a 1200 rokem před Kristem Pánem, významně ale dodává: „Možná, že to bude o nějaké století méně, až se začne počítati na základě nových zkušeností.“ Podobně neurčitě dá se stanovit i do Čech také příchod Tektosagů. Udál se toliko o několik století později po pokolení skrčených koster. Stejná neurčitost platí i o jich z Čech ustoupení. Dr. Pič klade je totiž „ještě před počátek našeho křesťanského letopočtu.“ Jinak tomu však je u galských Bojů a dle jiných galckeltických. Tu archeologie v celku potvrzuje přesvědčení historiků, dle nichž Bojové bydlili v Čechách od polovice druhého do polovice prvního století před Kristem nebo, jak dle dr. Václav Novotný: „Vše nasvědčuje tomu, že střed prvního století před Kristem jest poslední možnou hranicí bojské kolonisace v Čechách.“ Za to určitějšího data máme o příchodu Markomanů do Čech. Týž udál se určitě roku 9. nebo 8. před Kristem Pánem. Nevíme však, kdy a za jakých okolností z Čech odešli.

Než tím právě ocitáme se u jádra své otázky, t. j. o pobytě Langobardů v Čechách, o němž dr. Novotný píše dosti všeobecně slovy: „Mínění již ode dávna se vyskytující a občas vra-
cející, jako by země česká po Markomanech byla hostila také

⁵⁾ Srovnej poznámku 2 a 3.

⁶⁾ O tomto nálezu bylo referováno: Pro historii lidského života a jeho projevů vůbec má letos (1925) největší význam objev sídlště díluvlánního člověka, lovce mamutů a podle všeho asi lidožrouta (?) v Dolních Vistonicích ve vinorodém kraji pod Pálavskými kopci na jižní Moravě. Díluvlánní vistonický člověk totiž mimo lov oddával se i umění. Země vydala alespoň mimo vzácnou sošku, zvanou podle jiných díluvlánních figurek žen Venuší, také sošku mamutího telátka, jen 26 mm dlouhou, a hojně úlomků zvířecích i lidských figurek, jež v lůně svém skrývala nejméně již 30 tisíc let. Lovec mamutů od Vistonic zdobil také či vlastně byzdil své tváře nátěrem, připravovaným z hematitu nebo z okru s tukem, aby vzhled jeho byl broznějším. Proč si zvolil tento pradávňý člověk-lovec toto místo za své sídlště? Úbočí Pálavských kopců spadá do bývalé rozlehlé tundry, jež oplývala zvíř. Žil tu sobi, lvi, mamuti, rosomáci, koně, tuři, medvědi, vlci, pod zemí občas křečkové a syslové. Pravěký člověk odlučoval jednotlivce ze stád řevem a ohněm, doháněl je na temena kopců, odkudž lito ve smrtelných úzkostech spadávali s přeráženými hnáty do velikých propastí. Pak už docela podlehal kamenným nástrojům tehdejšího člověka. Na ploše 240 m nalezly se zbytky pěti lvů různého věku. Na téže ploše bylo snéděno, mimo oněch pěti lvů, také 5 medvědů, 13 koní, 2 jeleni, 16 sobů, 31 mamutů, 5 turů, 6 lišek, 23 vlků, 49 ledních lišek, 12 rosomáků, 2 lumíci, 16 sněžných zajíců, ptáci, z nichž byli 4 sněžné sovy, celkem asi 105 tun masa. Bylo vypočítáno, že tuto zásobu ztrávillo by 10 lidí za 28 roků a 7 měsíců, 100 lidí za 2 léta a 10 měsíců. A poněvadž zde byly nalezeny úlomky jenom z jedné lidské lebky, dá se z toho také souditi, kolik asi lidí a jak dlouho zde přebývalo.

celou řadu jiných kmenů německých, jako Herulů, Skirů, Vandalů, střízlivá věda již dávno odkazuje do říše fantasií. Určitěji toliko o jednom kmenu germánském lze mít za to, že Markomany aspoň na chvíli v jejich někdejších sídlech vystřídal. Jsou to Langobardi,⁷⁾ a potom po několika vývodech o svém tvrzení dospívá k závěru: „I kdyby bylo lze připustiti, že Langobardi, zmocňující se (při svém odchodu z Čech) Rugilandu (nynějších Rakous), neopustili Čech úplně, síla jejich jistě nestačila, aby je udrželi trvaleji... Osudy Langobardů s dějinami českými nebyly spjaty na dlouho a jistě přerušeny, ne-li hned po odchodu k Dunaji, tož již dávno před tím. Úplně je však znemožnilo zabrání Panonie a konečný odchod Langobardů do Itálie roku 568.“⁷⁾

Těmto vývodům nasvědčuje v celku také, jak se zdá, archeologie. Ta alespoň dle dr. Píče hlásá, že v době všeobecného spalování mrtvol a ukládání pohřbů buď v mohylách nebo pod úroveň země s chudými stopami starší kultury hradištné, v době, jež stojí v dosti těsném spojení se zeměmi slovanskými až po Balt a Dněpr, objevily se v Čechách beze všeho spojení s předcházející archeologií českou a k tomu pouze v severozápadní části země, kostrové hroby s kulturou merovejskou, jež mají souvislost v úplně opačnou stranu, totiž do západní Evropy. O lidu, který v těchto hrobech našel posledního odpočinku, není nejmenší pochybnosti, že žil v Čechách po pádu říše římské, kdy kvetla francká říše Meroveovců. Než, protože tehdejší obyvatelé země české spalovali své nebožtíky, vymykají se hroby s kulturou merovejskou, pokud se týče obřadu pohřebního, ze všeobecného ústředí a jelikož v tehdejší sousedství Čech pouze Germáné na západě od Čech mrtvé pochovávali, vnucuje se neodolatelně myšlenka, že hroby tyto náleží pokolení germánskému. Stojíme tedy archeologickým objevem tímto před neklamným historickým faktem, že tehdy v zemi zůstával větší počet lidí s cizím obřadem pohřebním či s cizí vírou a s cizím krojem, podle vši pravděpodobnosti původu germánského, jenž v hrobech mužských zastoupen jest několika vyzbrojenci a v hrobech ženských dosti skrovnou nádhrou.

(P. d.)

⁷⁾ „České dějiny“ I, 162 - 170.

JUDr. Michal Navrátil:

Za českou stopou v Itálii.

(C. d.).

Roku 1368 2. dubna odhodlal se Karel IV. ke druhé cestě do Říma a opustil s chotí Prahu, aby papeži Urbanovi zjednal pokoj se sousedy jeho vlaskými. Vojsko své vypravil dříve do Itálie. Toto spojilo se tam s vojskem sebraným od ligy, ježto byla utvořila se proti Bernabovi Viscontimu. Visconti v Miláně a Skálové ve Veroně jsouce spolčení, měli také německé, uherské, anglické a burgundské bojovníky ve svém žoldu. Postavivše se vedle Mantuy, kteréž císař hájiti přišel, vyhýbali se bitvě. —

24. srpna Karel IV. vydal v Modeně rozkaz, aby syn Václav s arcib. Janem Očkem z Vlašimě uvázal se v panování Lužice. Po mnohých potrkách neprospěšných císař, ponechav k ochraně Mantuy as 5000 mužů, jal se dobývati jiných měst ohražených. Verona vzata útokem. 27. srpna uzavřen mír v Modeně. Visconti zavázali se mezi jiným sloužiti císaři, kdy a pokud bude v Itálii, vojskem tisíce mužů na vlastní své útraty. Zato přijati na milost, jakož i Veronští páni, a pojištěny jim statky jejich. Při dalším pochodu skrze Toskanu konáno poslušenství císaři všude jako před tím, a odváděny ony subsidie, kterýchž k chování vojska potřeboval.

Karel IV. císařskou svou korunu musel ve Florencii dáti do zástany, jen aby penězi se opatřil.

Teprv ve Viterbu setkav se císař s papežem, pospíchal před ním do Říma. Když pak Urban 21. října přiblížil se k věčnému městu, vyšel jemu v ústrety s celým duchovenstvem a hojným lidem uvedl ho do města. Ssednuv s koně u brány vedle kastellu sv. Anděla, pojal bílého mimochodníka, na němž jel papež, za uzdu, a pěšky vedl ho až ke stupňům kostela sv. Petra. Nad tímto zjevem křesťanské pokory většina diváků stanula radostí jako u vytržení; jiní patřili naň s hněvem a s posměchy. 1. listopadu císařovna korunována od papeže v kostele sv. Petra. Císař zůstal do prosince v Římě a dobrému Čechův každoročně do Říma putovavších, koupil dům na blízku Campo di Fiori, jež ustanovil za český hostinec. Potom táhl do Sieny, kdežto se zdržel do 25. ledna 1369. Tu bylo mu 18. ledna podniknouti těžký boj se šlechtou i s lidem obecným, ježto pozdvihli se proti jeho vikáři; mnozí statní mužové z jeho komonstva tu zavražděni nebo těžce raněni, císař pak obléhán ve svém paláci; konečně odhodlal se změnití vládu dle přání Sienanů, když mu ku placení pokuty 20.000 zl. se zavázali. V městě Luccce, kam se ze Sieny odebral, meškal až do letní doby. Osvobodiv město od panství Pisanů, zřídil tam formu vládní, která přetrvala po celá století. Odtud vypravil své komonstvo ku pomoci papežově proti spolku bojovníckému, kterýž od něho u Rieti 15. června

potřen; začez papež díky vzdával psanými vlastnoručními. Ustanoviv svého náměstka v Toskaně, vykázal mu za sídlo město Lukku. — V srpnu pak opustil Itálii. —

Roku 1369 Karel IV. přivezl obraz Panny Marie do Prahy z Itálie, o němž se pravilo, že jej maloval sv. evangelista Lukáš a jiný obraz z Říma, představující obličej Kristův, jenž prý byl přinesen Abagarovi, králi mesopotamskému.

Roku 1369 papež dal svolení, aby vybrán byl desábet papežský pro krále, nejspíš s ohledem na útratnou jízdu Karla IV. do Itálie, vykonanou před tím ku prospěchu papeže.

Za svého života spůsobil Karel IV. zvolení Václava IV. za krále římského roku 1376.

Papež Urban V. ukazoval se nespokojeným proto, že Karel opustil Itálii, rod Viscontův ponechal v držení Lombardie.

Karel IV. vyznamenával muže učené jako Petrarku, Boccaccio a j.

Karel IV. ve svém psaní ku kardinálům a ku královně Johanně Neapolské vyložil všechny důvody, svědčící o platnosti volby Urbana VI.

Nechtěje slyšeti o papeži Klementu VII., stal se Karel IV. Urbanovi VI. nejvěrnější a nejúčinnější podporou, který Janu Očkovi z Vlašimě, prvnímu rodilému Čechu v listopadu 1378 udělil kardinálský klobouk. —

Roku 1379 Václav IV. psal Johanně, královně Neapolské a vyhrožoval ji říšskou klatbou, nepřestane-li hájiti vzdoropapeže Klementa VII.

Roku 1380 Václav IV. jmenoval Jana Galeazze, vladaře mediolanského, vikářem říšským v Itálii, začez měl arcib. Jan z Jenšteina, co kancléř králův obdržeti taxu 600 zl.

Roku 1382 Václav IV. podrážděn, že Urban VI. několkero biskupství obrátil v Němcích ne dle jeho přání, zjevně vytýkal papeži jeho nevďěčnost a hrozil mu, že opustí jeho stranu, nebude-li budoucně jinak se chovati.

Roku 1383 5. července ustanovil Václav IV. Jošta, moravského markrabí, za svého gen. náměstka s plnou mocí, uvalil naň potom všecku péči o spořádání záležitosti té země.

Roku 1386, když Eliška, královna uherská a její dcera Marie, choť markraběte Sigmunda, od strany napolitánské byly zajaty a v N. Gradu v Dalmatsku uvězněny, spolčil se tento s Benátčany, aby oni, doléhali na Chorvaty s jedné strany, když on s druhé strany blížil se s vojskem. Teprve roku 1387 vypraviv se opět do Chorvatska, pomocí Benátčanů, vymohl manželku svou z vězení. —

Roku 1390 v milostivém létě hrnuli se zvláště ze zemí koruny české hojní zástupové poutníků do Říma, aby podrobivše se předepsaným tam po kostelích procesím a skutkům kajícím, účastní se stali odpustků za to propůjčených.

Roku 1390, 21. listopadu vypravil Václav IV. dra Ubaldina z Florence, tajného radu a minoritu Mikuláše, zpovědníka svého, aby oznámíce papeži Bonifacioví, že úmysl jeho vykonati císařskou jízdu do Říma, vyprositi na něm také některé milosti: jedna z nich týkala se vybírání církevní pomoci na jízdu římskou, druhá propůjčení pro Prahu a Čechy zvláštního milostivého léta. Papež povýšil oba poslance na biskupství a prvního vypraviv do Prahy zase, co vlastního svého nuncia i sběratele pro komoru papežskou, poručil mu domáhati se dotčené církevní pomoci pro krále, ale neodevzdati ji dříve, nežli až král nastoupí cestu do Říma; svolil také ku prosbě o milostivé léto pro Prahu.

Roku 1393, když papežský kolektor v Čechách biskup Ubaldin nasbíral za odpustky pražského milostivého léta značné sumy peněz a počal těžiti jimi ku prospěchu vlastnímu, král Václav dal o tom papeži zprávu, postaral se o to, aby peníze ty bez dalšího zpronevřeni dostaly se, kam náležely. (Palacký II.).

Roku 1395 Václav IV. vypravil listy a posly do Itálie jak ku papeži, tak ku knížatům tamnějším, po kterých omlouval své obmeškání v jejich záležitostech svými nesnázemi s panstvem českým. Při dvoře papežském dal znovu přednésti žádost o zřízení biskupství z opatství Kladrubského a žádal, aby arc. Jan z Jenšteina byl zbaven svého duchovního úřadu. (Tomek III.).

Roku 1396 Dr. práv Jan Kbel, oficiál, byl v záležitostech Václava IV. i nového arcibiskupa pražského Olbrama, odjel ku dvoru papežskému do Říma.

Roku 1396 Václav IV. netoliko v papeži měl přítele, ale v Milánském vévodovi také služebníka nejvěrnějšího.

Roku 1397 Václav IV. psal vévodovi milánskému o úkladech v Itálii proti sobě strojených. Přes odpor Václava IV. podařilo se hr. Janu Nasovskému nabídnutím velké sumy Bonifácia IX. získati tou měrou, že jej Mohuckému arcibiskupství formálně vnutil.

Václav IV. přes odpory Florentinských do Prahy příšlých poslů vydal biskupovi novarskému Petrovi Filipovi Filargovu listinu, kterouž Jan Galeazzo, za vévodu Milánského povýšen a co říše římské všem knížatům říšským roveň postaven. Za to sobě dal zaplatiti taxu 100.000 zl. V září králův rada Beneš z Choustníka na Milánském náměstí před kostelem sv. Ambrože uprostřed velikých slavností novému vévodovi odevzdal cis. diplom a insignie jeho důstojenství. Tímto a podobnými důkazy přízně získal si Václav v Itálii služebníka neméně věrného nežli moudrého, jehož oddanost, při zamyšlené jízdě do Říma, nabývala proň váhy důležité. Naproti tomu Florenčané stali se mu za to nepřáteli nesmiřitelnými a přičiňovali se, aby Václav svržen byl s trůnu.

(P. d.)

SLOVANSKÁ HLÍDKA.

Píše Fr. H. Žundálek.

Bulharsko. Hudba. Hudba v Bulharsku je teprve v začátcích. Z dopisu, jež uveřejnil ve „Slovenském deníku“ Dobří Christov, profesor konservatoře v Sofii, sběratel národních písní a hudební skladatel, vysvětluje, že Bulharsko je mladou zemí ve příčině vzdělanosti. Nemá stoletých tradic v průmyslu, ve vědách a v umění a neměla možnosti účasti na se vzdělanosti evropské a těšiti se z ní. Duševně i politicky byli rdoušeni divokým Turkem. Vděčně vzpomínají cara osvoboditele Alexandra II., který dal nezlomný výraz myšlence osvobození porobených slovanských národů na Balkáně. Prvními hudebními školami byly vojenské hudby s českými kapelníky. Tak Bulhaři poznali nové hudební nástroje a vychovávali sluch pro harmonickou hudbu, která je dosud bulharskému venkovu cizí. Dnes již mají ve větších městech hudební sbory a v Sofii hudební akademii, filharmonii a operu. Lid bulharský zachoval si tisíce písní, které se nyní zapisují. Mladý skladatel bulharský Pančo Vladigerov, jehož díla vydává Edition Universal, razí si cestu více do světa než do Bulharska. Je odchovancem moderní německé hudby a cítí se více doma v Berlíně než v Bulharsku. Před několika roky byly hrány v Praze skladby orchestralní tvorby Bulhara Osena Dimitrova. Z domácích skladatelů těší se oblíbenosti Georgi Atanasov, odchovanec italské hudby. Složil pět oper, z nichž „Gergana“, psaná národním duchem, je nejoblíbenější. Jeho poslední opera „Korsana“ je pracována moderním duchem. V symfonické orchestralní hudbě projevují se hlavně N. Atanasov a Stajnov (slepec). Bulharskou národní hudbou ve vědeckém zpracování se obírá několik skladatelů, mezi nimi i Dobří Christov. Opera bulharská trvá 18 let. Před pěti lety převzal její vydržování stát. Na činohru a operu povoluje státní rozpočet 15 mil. lvů. Někteří bulharští umělci, kteří z ní vyšli, požívají světové slávy, jako Anna Todorová, Petr Rajčev, M. Zolot-vič, Christina Morfová a jiní. R. 1903 byla založena soukromá hudební škola v Sofii, r. 1912 stala se školou státní a před pěti lety byla z ní vytvořena hudební akademie.

Polsko. Pověstka ze života bl. Jana Sarkandra. Zofja Kossak-Szyrucka vydala koncem r. 1926 v Krakově sbírku povídek s názvem „Wielcy i mali“ (Velcí i malí). Spisovatelka ponořila se do náboženského života polského lidu ve Slezsku pod Karpaty a sáhla na kořeny rozdílu náboženského, který nejednou i v rodinách vytvořil dva tábory, katolický a protestantský. Našla v dějinách Slezska zapomenutou postavu blahosl. Jana Sarkandra, vrženou na podklad velkých bojů náboženských ve 30leté válce. Jan Sarkander, syn starosty ve skočové ve Slezsku, byl malý, tichý i skromný, když po studii bohosloveckých v Olomouci působil u faráře Gagalkovského. Jeho duše v radostném rozjímání vznášela se k Bohu a těžce nese vlažnost náboženskou. Modlí se s celou duší k velkému Bohu, který v nestihlém milosrdenství svém pamatoval na každého tvora. Nálada, líčící tajemně zasažení divem života, vody a lesa, nebe i země, je znázorněna básnicky. Jan Sarkander stal se r. 1616 farářem v Holešově na Moravě. Pokoj vládne v duši sluhy božího a neodvážil se proto ani rozmlouvat se zajatým Vlachem o náboženských otázkách, poněvadž se považuje za prostého a malého a nechce zkoumat tajemství božích rozumem. O tom může mluvit jen učený kněz Melichar Grodziecki; kněz Jan umí pouze Boha milovat a velebiti nade všechno. I povstane Sarkander proti rozbouraným Lisovským v průvodě s nejsvětější svátostí a napomíná je, aby nečinili křivdy pokojným lidem oni, vynikající obránci císaře a katolictví, polští rytíři. Za to jej umučili jinověrci a velký Niccolo Pacuta se zadumá smutně nad smrtí Jana Sarkandra, když v jeho světle pochopí, že nadarmo se namáhal celý svůj klopotný život. Pravda, které hledal po šlém světě, na obtížných, dlouhých cestách, stála, jak vidě

u prostého a tichého člověka, kterého sám Kristus navštívil v hodině jeho smrti. Pravdu znal, kdo Boha ve skutečnosti viděl. Ale odešel s úsměvem, bera tajemství své záchrany s sebou. Spisovatelka vydala již dříve sbírku novel „Klopoty Kacperka“, podobně sloučené se Slezskem. Sbírkou hořejš vydala Krakowska Spółka Wydawnicza.

Slovensko. Časopis pro mládež. Matica Slovenská spolu s dílní Červeného kříže v Turčanském Sv. Martině začala vydávat časopis pro děti. Dříve vydávala „Včelku“, která se těšila značné oblibě. Místo ni vydává se „Slniečko“, má rozšířený formát; obálka je podle návrhu M. Benka. Redakci obstarávají pedagogové, články jsou obsahem cenné, zábavně-výchovné a přiměřené dětskému věku. — Předplatné na 10 čísel stojí pouze 12 Kč.

Proč zanikla „Kultúra“? „Spolek sv. Vojtěcha“ v Trnavě vydával katolický vědecký měsíčník redakcí dr. Knöpfra, ale ne dlouho. „Kultúra“ zašla. Redakce „Pútníka“ v č. 9 r. 1927 vysvětlila příčinu tohoto zániku v redakčním odkazu takto: „Proč zanikla Kultúra? Nechceme se o tom rozepisovati, poněvadž naši lidé nejsou ještě tak vytríbeni, aby snesli i od malých lidí pravdu . . . Potom kdo dá něco Spolku? Nejen nedostane podpory, aby mohl vydávat pro naše katolické školy učebnice. Redaktoři jistých tak zvaných katolických časopisů píší učebnice, ale pro koho? Pro Žida a ten může dodávat knihy do katolických škol a má z toho užitek milionový. A o tom vědí i naši katolíci veřejně činní i členové výboru a nechá se to tak. Podle některých moudrých pánů Spolek je na to, aby vydával ty věci, na které se doplácí. Smetana zůstane druhým, ale v Dánsku je něco v nepořádku!“

Kulturní slovenská práce v Bulharsku. Gorna Mitropolj je název vesnice v Bulharsku, ve které jsou usazeni Slováci. Nemizej v bulharském živlu, který je obklopuje. Na počátku školního roku 1926/27, dostavěn byl „Národní dom“ a čeští učitelé vyučují slovenské děti ve škole o čtyřech odděleních. Byl založen též divadelní „Krúžok“. Po prvé vystoupil 31. října 1926 na oslavu svátku svobody (Slováci přistoupili k naší republice resoluční v Turčanském Svatém Martině 30. října 1918) a předvedl divadelní kus „Všetko za národ“. Z čistého výtěžku bylo zřízeno stálé slovenské jeviště. Dne 26. prosince 1926 byla sehraána Molierova veselohra „Na silu lekárom.“ Mladá děvčata tehdy odřekla účinkovati, ale vdané ženy vypomohly ochotně. 4. ledna 1927 vykonali zájezd ke Slovákům do Mrtvice, kde byl sehraán poslední jmenovaný kus. Před divadlem byla přednáška, kterou posluchači pozorně vyslechli. Bylo by si přáti, aby mládež se chopila práce národní, aby jednou nahradila staré pracovníky. Pořádání večerních kursů školních se nedaří. Mládež dospívající se nechce vázati. Škoda!

Slovenští výtvarníci na výstavě ve Varšavě. Čsl. ministerstvo školství s čsl. zahraničním ministerstvem na pozvání z Polska uspořádalo skvělou výstavu československého výtvarného umění ve Varšavě za účasti předních výtvarných spolků českých a Umělecké besedy slovenské. Na této výstavě jsou zastoupeni lováci nejlepšími umělci. Je to po prvé, co Slováci vystavují v tak velkém rozsahu a v zahraničí, a to ještě v zemi, která stojí ve výtvarném umění tak vysoko jako málokterá země. Slovenské oddělení vzbudilo značnou pozornost a velmi příznivou kritiku. Jsou zastoupeni: Lehocký pěti obrazy, Malý čtyřmi, Alexej, Kern, a Kováčik třemi, Hanula a Koreska dvěma, po jednom vystavují Benka. Úprka a Žabola, Motoška vystavil 5 soch a architekt Jarkovič 1 dílo. Z nejmladších byli tam zastoupeni Anďal, Cordák a Flache. Celkem Slovensko vystavilo 50 děl, které možno pokládati za vrchol nynější výtvarné tvorby. Je velká škoda, že i ostatní výtvarní umělci slovenští nejsou zastoupeni pro nedorozumění.

Slováci v Bekeščabě v Maďarsku. Slovenskou literaturu v Bekeščabě udržuje zpěvník Tranoscius, který vyšel ve dvou nových

vydáních po 10.300 výtiscích, a „Čabiansky kalendár“, který vychází na rok 1928 již devátý rok; byl vydán v 10.000 výtiscích. Jest oblíben i na Slovensku. Čabští Slováci mluví s výjimkou několika starců též maďarsky, ano i lépe než slovensky. To působí škola, která takto odnárodňuje Slováky.

Nová slovenská opereta. Vladimír Hurban Vajanský, ev. farář ve Starém Pazově v Jugoslavii, složil libreto k operetě slovenské: „Nápitok lásky“. Děj její je vzat ze života Slováků v Jugoslavii. Hudbu k ní složil nadaný skladatel Janko Podhradský, učitel v Hložanech. Vladimír Hurban složil již před tím libreto k operetě „Pekná nová malovaná kolíska (kolébka)“. Také její děj je vzat ze života Slováků v Jugoslavii.

ZPRÁVY Z CIZINY.

Referuje Fr. H. Žundálek.

Konec porculánové věže v Čině. K divům světa náležela porculánová věž v Čině. Stála nedaleko věže Nankinu na pozemku buddhistického kláštera na malém pohorí. Osmihranná věž tato měla devět pater a byla 261 stop nad zemí. V každém patře byla pozlacená a malovaná světnice a stálo v ní mnoho pozlacených bůžků na stěnách. Věž byla vystavěna z cihel pokrytých porculánovými kachli v nejrůznějších pěkných barvách. Každé patro bylo označeno vyčnívající římsou ze zelených kachlí a na rozích visely zlaté zvonky. Střecha byla měděná a na m vysoký stožár, zakončený zlatou koulí. Tento stožár byl umístěn v ohromné železné kouli, na které byly vykuty symbolické podoby. Tato koule byla zároveň i pokladnicí kláštera, neboť v jejím nitru přechovávali mniši klenoty, zlato, stříbro, perly, kusy hedvábí a brokátů, vzácné knihy i léčiva, jakož i tisíce penězů. Vnitřek věže byl v noci osvětlen sty lampami a i zevnitř byla věž osvětlena. Na věži byly umístěny 152 zvonů. Byla stavěna 19 let a dokončena roku 1430. Její cenu odhadují na tři a půl milionů amerických dolarů. Blesky, bouře, oheň a války zničily část této pamětihodné budovy a nynější boje okolo Nankinu dokončily zcela dílo zničení. Nyní zbyly pouze rozvaliny této památné věže.

Spiritistické sanatorium. V jedné z nejpěknějších ulic londýnského Westendu bylo před několika otevřeno sanatorium, nejdražší ze všech sanatorií londýnských. Třeba ceny byly přemrštěné, bylo přece sanatorium stále naplněno. Kdo se chtěl v něm léčit, byl přijat jen na doporučení. Bylo vyhledáváno hlavně osobami s plicními chorobami, neboť dohled na ně vykonával kdysi známý a oblíbený lékař srdečních nemocí dr. Beale. Byl sice již dávno mrtev a zůstala po něm jen dobrá pověst. V sanatoriu však měli zázračné medium, ošetřovatelku miss Harvey, prostřednictvím které prý zesnulý specialista dr. Beale uděloval pacientům ordinace. Poněvadž do léčení byly přijímány jen osoby doporučené, které věřily v záhrobní spiritistické projevy, šířila se pověst o způsobu léčení v sanatoriu, prováděného jen mezi těmi, kteří byli již napřed přesvědčeni o záhrobní praxi zemřelého dr. Bealeho. Náhodou však se o tom dověděl podnikavý žurnalista, který v zájmu veřejnosti chtěl věci přilíci na kloub. Když si opatřil potřebné doporučení, byl přijat do léčení v sanatoriu a uveden do přijímací síně. Tam s ním byla sehraha celá spiritistická komedie, při níž jako medium účinkovala miss Harvey. Dříve však, než se směl účastnit sedánky spiritistické, musel novinář složit 100 liber šterlinků (16.40 Kč). Když medium se dostalo do transu, oznámilo příchod dr. Bealeho. Dr. Beale se sice osobně neobjevl, ale ohlásil se ústně prostřednictvím media a ohlásil, že ihned vyšetří pacienta. Po malé přestávce, při které neviditelný duch konal asi lékařskou prohlídku, ozval se hlas, který oznámil, že prohlédnutý pacient trpí těžkou srdeční vadou. To již bylo novináři mnoho, neboť nikdy nepociťoval obtíží srdečních. Proto prohlásil, že jest úplně zdrav a

že se duch Bealeho asi zmýlil nebo že je všechno podvod. Aby novinář-
duchu ze záhrobí mluvícímu poskytl možnosti se ospravedlniti, požadal,
aby mu oznámil obsah dopisu, jež stále nosí v kapse. Na tuto otázku me-
dium nebylo připraveno a tak spirilistické léčení v sanatoři se skončilo ha-
nebně. Novinář dostal svou zálohu zpět a byl by dostal i více, kdyby ne-
byl upozornil na podivné sanatorium v novinách. Sanatorium bylo úředně
uzavřeno a ti, kdož ještě dále věří v zázračné léčení ze záhrobí, "jsou nu-
ceno najít si jiné medium, neboť miss Harvey sedí nyní pro podvod ve
vězení, kde ovšem nemůže přijmouti návštěv.

Požádovství polských universit. Každého roku v září se opakují
v židovském tisku nářky na „*numerus clausus*“ — nejvyšší určitý počet
studentů židovských na universitách polských. Ale stesky židů nejsou oprá-
vněny. Na universitě Jana Kazimíra bylo v předešlém roce školním na lé-
kařské fakultě 10 proc. přijatých židů, r. 1927/8 pak 12 procent, na právech
bylo v obou letech zapsáno 30 proc., na filosofii roku minulého 5 proc.,
letos 56 proc., na fakultě matematicko-přírodní bylo r. 1926/7 přijati 30 proc.
židů, r. 1927/8 pak již 40 procent. Je viděti, jak se židům stále v Polsku
ustupuje.

Památka organizátora českých hluchoněmých. Na den 22. prosince
1927 připadá památka sta let, co se narodil v Josefově Václav J. Wilczek.
Byl od narození hluchoněmý a dostal se do pražského ústavu hluchoně-
mých, na kterém později stal se i učitelem. Wilczek založil pražský pod-
půrný spolek hluchoněmých, jehož předsedou byl dvacet let. Na jeho návrh
byla r. 1875 uspořádána výstava prací dospělých hluchoněmých na staro-
městské radnici v Praze, r. 1881 byl konan v Praze V. sjezd hluchoněmých,
kterému předsedal Wilczek. Wilczek zemřel před 30 lety a byl pochován
na Olšanském hřbitově, kde 19. prosince t. r. stanověno slavnostně odha-
lit pomník.

Nový nerost. Na poloostrově Kola objevil ruský profesor Borisov
nový nerost, jež nazval nefelinem. Odhaduje jeho zásoby na 50 milionů
tun. V keramickém ústavě v Petrohradě konali pokusy s nefelinem, při čemž
se přišlo na to, že nefelin smíšením s pískem a křídou dává znamenité
sklo. Při tom padá na váhu, že sklo takto vyrobené je nepoměrně lacinější
nežli sklo dosavadní.

Zvířata jako dělníci. Ruský znatel živočišstva V. L. Durov zakoupil
v Berlíně dva vagony cizokrajných zvířat u Hagenbecka, a to slona, šim-
panze, mravenčeka, hyeny, japonské myši a p. Durov chce proměnit
zoologickou zahradu v Moskvě v pracovnu živočichů, kde zvířata budou
konati jisté práce. Šimpanz bude vydávati návštěvníkům lístky, papouškové
křikem „Soudruhové vpravo, vlevo“ budou udávati směr cesty, medvěd
bude zvoniti na zvon a upozorňovati na tabule s návštěvními, které bude sám
vytahovati. Pštrosi, velbloudi, lámy a jeleni budou zapřaženi do vozíků,
které budou rozvážeti návštěvníky po závodě. U každého zvířete budou
i nápisy, kterak bylo docíleno vycvičení jich.

HLÍDKA SOCIÁLNÍ.

(Řídí Ar. Oliva.)

Podzimní zasedání obou sněmoven zahájeno dne 25. října. Ministr
financí předložil státní rozpočet na rok 1928 a podal o něm výklad.

Výdaje státní správy na rok 1928 jsou stanoveny částkou 9. 62 mll.
270.422 Kč a příjmy částkou 958.073.544 Kč, Z toho připadá na:

	Výdaje	Příjmy
President republiky a kanc. presidenta republiky	8,46.384	2,47.663.
Zákonodárné sbory	43,614.984	204.000.

Předsednictvo ministerské rady	31,423.675	19,085 000
Ministerstvo zahraničí	14,990.050	16,690 000
Ministerstvo národ. obrany	1.400,000 000	35,86 000
Ministerstvo vnitra	648,268.600	11,505.960
Minister. spravedlnosti s Nejvyšším soudem	299,741.210	14,347.333
Ministerstvo unifikací	1,939 972	—
Nejvyšší správní soud a Volební soud	6,016 997	164,000
Ministerstvo školství	89,872 048	30,217.393
Ministerstvo zemědělství	216,357.26	15,841.990
Státní pozemkový úřad	28,427.565	28,427.565
Ministerstvo obchodu	41,712.542	9,345 900
Ministerstvo veřejných prací	714,378.733	98,145 800
Ministerstvo pošt a telegrafů	15,646 890	15,646.890
Ministerstvo železnic	29,945.520	29,945.50
Ministerstvo sociální péče	865,804.011	16,823.300
Agenda minist. zásobov.	10,610.337	60 000
Minist. veř. zdravotnictví a těles. výchovy	140,753 616	28,862.292
Odpočivné a zaopatřovací platy	650,287.000	91,037 990
Ministerstvo financí	534,485 948	7.441,782.650
Všeob. pokladní správa	2 774,369.878	1.656,223 170
Nejvyš. účet. kontr. úř.	5,179 254	—

Rozpočet státní jest tedy aktivní s přebytkem 26 mil. Kč.

Státní dluh k 31. prosinci t. r. činí 34.385 mil. Kč. Za rok 1927 bylo splaceno na státní dluh 560 mil. Kč. Státní dluh jest rozdělen na tři skupiny: 1. vnitřní státní dluh 23.592 mil. Kč, 2 zahraniční dluh 6.392.9 mil. Kč a 3. různé povinnosti, vyplývající z plnění mírových smluv 4.400 mil. Kč. — Kolik budeme platiti reparací či podle p. ministra financí náhrady za převzaté statky — neví ani sám ministr! Stoupne tedy státní dluh o tolik miliard, kolik budeme nuceni platiti. Psalo se asi o 30 miliardách. Snad by mohl p. ministru financí a pánům poslancům něco o tom povědět pan ministr Beneš.

Na zúrokování a úmor státního dluhu jest vložena do rozpočtu částka 2.354.3 mil. Kč.

Ze státního závěrečného účtu republiky za r. 1926 vidíme, že nejvýnosnějším podnikem jest tabáková režie, která odevzdala v tom roce státu čistých 1.297,358.689 Kč. Státní lesy a statky vynesly 48 mil. 852.175.15 Kč, státní loterie odevzdala 45,582 618 57 Kč, kremnická mincovna 1,442.248.40 Kč.

Rozpočet státních podniků, jejichž hospodářství jest od státní administrativy odděleno, vykazuje ve výdajích 8.064.172.372 Kč a v příjmech 9.591,972.810 Kč. Výdaje čsl. státních drah jsou preliminovány částkou 44.4 mil. Kč a příjmy 4575 mil. Kč, zisk 161 mil. Kč (loni 135 mil. Kč). Tabáková režie vydání 1013 mil., příjmy 2092 mil., zisk 1079 mil. Kč. Čsl. pošta výdaje 1154 mil., příjmy 1311 mil., zisk 157 mil. Kč. Státní lesy a statky výdaje 639 mil., příjmy 691 mil., zisk 51 mil. Kč. Zisk, jež jest odvésti státní pokladně, činí 1302 mil. Kč proti 1151 mil. Kč v r. 1927.

Stát postavil z výnosu losové půjčky pro ubytování státních a veřejných zaměstnanců v celé republice 489 domů o 5599 bytech se 14.623 místnostmi. Celkové náklady činí 458 mil. Kč.

Ve 525 pivovarech v republice bylo vystaveno 9,712.625 hl. piva. Pro tuzemskou spotřebu 97.7%, a pro vývoz 2.3%.

Nová mincovna nákladem asi 8 mil. Kč bude postavena v Karlíně na pozemku vojenského cvičiště za invalidovnou. Vedle mincovny má býti postaveno také museum a mají tu býti postaveny i obytné budovy pro vedoucí úředníky a stálé dělníky. Státní mincovna v Kremnici zrušena nebude, bude dále udržována v původním rozsahu. Nová mincovna staví se proto, že tak vyžaduje jednak zvýšená potřeba ražení mincí pro náš stát, jednak

zájem ciziny o ražbu peněz v Československu. — Tak se ovšem píše v listech českých, ale Slováci tomu nechtějí věřit. Ludový poslanec Dr. Labay učinil v rozpočtovém výboru dotaz, zda úhrada jest v rozpočtu někde zastrčena, aby bylo jasno a věděli, zda mohou či nemohou pro rozpočet hlasovati. Chápeme roztrpčení ludových poslanců jako chápeme i roztrpčení občanstva příbramského, že vláda chce přenést baňskou akademii do Prahy. I jiní chtějí žít a mají právo na život.

Definitivní výsledky o plochách osevu r. 1927 v republice Československé uveřejňuje státní úřad statistický v č. 110. svých „Zpráv“. Podle nich orná půda zaujímá 5.914.825 ha, ze které 3.211.399 ha (54.29%) bylo věnováno obilninám (641.638 ha pšenici, 821.352 ha žitu, 712.001 ha ječmenu, 855.211 ha ovsu), 1.074.956 ha (18.17%) okopaninám (z toho bramborům 630.823 ha, cukrovce 204.231 ha), 1.151.727 ha (19.47%) plodinám, 175.031 ha (2.96%) luštěninám a směsce na vyzrání.

Statistika čsl. patentů. V první polovici letošního roku bylo podáno patentnímu úřadu v Praze 3975 patentových přihlášek. Nových patentů bylo uděleno 1720, zaniklo nebo bylo zrušeno 1101. Celkem bylo u nás koncem pololetí t. r. v platnosti 11.844 patentů.

LITERATURA.

ČESKA.

Hovory duše, básně od Anny Jiráskové-Peškové. V Praze 1927. V krásné vypravené knize, úhledným tiskem a na pěkném papíru vydala paní Jirásková-Pešková své lyrické básně „Hovory duše“, věnované světlé památce jejího otce. Jsou rozděleny na tři oddíly a obsahují intimní dojmy a impresse duše neskonale snivé, která podává své nálady, vyvřelé a inspirované poetickým okolím, vesmírem nebo citem národním, formou krásnou a veršem vybroušeným. Básně vznikly v Rumunsku, a to většinou v hlavním městě bývalé Transylvanie Kluši, kde autorka žila v roce 1921–1926. Autorka viděla tu kolem sebe osvobozený rumunský národ žít intenzivním životem národním a kulturním, zatím co doma v dálce vyprchalo první nadšení z národního osvobození a řádila planá poválečná hesla a materialismus. Nutno se vrátiti k čínorodé lásce k vlasti, státi na stráži nebezpečí dřímajících, ale tvrdých nepřátel a vrátiti se k starým hodnotám osvědčené kultury, lásky k vlasti a poesie, jež očisťuje národ od hrubosti a materialismu. „Hovory duše“ básnicky právě prozradí hmotu, v níž ona vidí duši, vyzvedá krásu, dýchá náladu a podává ji formou duchovně plastickou, ať je to báseň „Zátiší“, či „Podzimní večer“, „Naše Zahradka“, „Chrysanthémy“ atd.

Nejněžnějšími básněmi „Hovorů duše“ jsou básniřčiny vzpomínky na vlast v dálce, jak je tlumočiti dovede jen duše básníka, který z dálky ciziny vidí každou tu sáňku, petrklíč i chrpu rodných strání, jež jsou tím živější a milejší, čím jsou vzdálenější. Tlumočí je básně „Touha po vlasti“ a zejména široce založená a proudem vzpomínek prozářená báseň „Rodnému kraji“, v níž vzpomínky na místa, detaily i vroucí zkazky náboženské jsou podány s vroucností a vzletem velkého básníka. Improvisace vlastenecké v básních „Naše samostatnost“ a „Mladým vlastencům“ zakončují dílo, jež můžeme vřele doporučiti. Cena knihy jest 20.— Kč. V. Josef Pospíšil: Tiché rozkoše. Tiskem a nákladem Československé akciové tiskárny v Praze 1927. Str. 104, cena brož. Kč 20.—, v elegantní vazbě Kč 30.— Jméno Pospíšillovo je dobře zapsáno v katolické poesii.

Po krásné idyle „Jan Prchalů“ a sbírce básní „Život“, vychází nová sbírka drobných jeho básní z přírody. Básník jde polem a lukami, po březích řek, prochází se hájem a lesem, doma i v cizině, zpívá o nich a líčí jejich krásu, náheru, vůni a zvuky. Čtenář rozrušený všedním během života, jeho shonem, neupřímností a šalbou, nalézá tu klid duše, sladkou utěšující radost, duch jeho hoří radostí a rozmar. Zlý mu z hlavy prchá a mizí do dálavy. Nová sbírka básní Pospíšilových „Tiché rozkoše“ jest opravdu kniha míru, ticha, snění a odpočinku. Všele doporučujeme tuto něžnou knížku, vkusně nakladatelstvím vypravenou.

Jan Václav Rosůlek: První. Román z italských legií. Ilustroval Al. Moravec. Nakladatelství „Sfinx“, B. Janda v Praze 1927. 30ti korunová serie, řada III. kniha 6. — Spisovatel líčí události na tyrolské frontě a v zajateckých táborech v Itálii od konce r. 1917 do léta 1918. Na frontě jevila se beznaděj, důstojnictvo hodovalo a užívalo všech rozkoší a prostí vojáci byli vydáni všemu nebezpečí. Nejhůře vedlo se Čechům. A tu mezi nimi počalo se šířiti přeběhlictví. Hlavní osobou je tu sympatický poručík Vojtěch Hora, který se svým sluhou Ferdou Karáskem jsou prvními přeběhlíky. Spisovatel nezapírá, jak opovrhlivě dívali se zpočátku na ně Italové, jak s nimi hrubě zacházeli a jak je odstrkovali. Líčí život v zajateckých táborech a počátky tvoření se legií, až k výpravě jejich na frontu. Hora i Karásek jsou hrdinové, ale poručík Kadlec, učitel, je líčen jako nerozhodný a jako zrádce svých krajanů. Hyne v bláznici. Kolem těchto tří pohybuje se celý děj románu, který je dokladem jak pomalu rodila se naše svoboda prací a přičiněním hrdinů dříve neznámých, věrných vlasti a národu. Kniha pěkně se čte, je kapitolou z historie našeho osvobození a kdyby byl spisovatel vynechal hrubé urážky náboženství a církve, jež tu a tam zbytečně do románu vpletl, byla by kniha jeho na ceně velmi získala a mohla býti dobře zařazena do všech knihoven.

V. Peřina, F. Vavřín: Velký vzdech. Nákladem a tiskem Československé akc. tiskárny v Praze 1927. Obálka akad. malíře J. Sejpka. Cena Kč 18.—.

Autoři položili za moto ke knize z T. Kempenského „O následování Krista“ výrok: Kdo má srdce na pravém místě, pro toho je každý člověk zrcadlo života a kniha svatých učení.“ Hrdinka románu kolísá mezi láskou duchovní a láskou smyslovou. Klesá, ale její poklesek je branou k sebepoznání, poznání slabosti a potřeby pomoci a podpory, které se jí dostává od toho, který svou láskou povznáší ji z ponížení k novému vyrovnanému žití. Je to kniha plná rozruchu a poesie, která se nepachtí po marnostech dneška, která krásně líčí psychologii ženina nitra, vzrušuje, ale zároveň smírně uklidňuje. V záplavě dnešní zruďné sensace chltivé literatury, je to opravdu vážný počín umělecký. —o—

Petr Fingal: Z Přikopů i z Podskalí. Pražské novely a humoresky. Barevná obálka akad. malíře V. Čutty. Nakladatel „Družstevotisk“ v Praze-Třeboni. Cena Kč 18.—.

Povídky z pražského ovzduší měly vždycky hojnost čtenářů. Petr Fingal podává tu devět sytých a poutavě psaných pražských povídek, které zachycují život Prahy dnešní i nedavno minulé. Vybírá své postavy hlavně z Karlína a Libně. pěkně je kreslí a dobře zachycuje i psychologicky. K nejlepším patří příběh prokuristy Zemana v povídce „Děvče jako obrazek“. Milý a čistě ze života vzatý je příběh paní Pecánkové „Váhy“, dobře vystižena povaha Mančí a rozpór bratra jejího Bobeše v „Koničkářích“. Psychologická novella „Ztratila jste rukavičku“ upoutá. Kniha Fingalova je pěkným přirůstkem literatury o pražském prostředí, z něhož vybrány ty veselé i smutné figurky. —a—

Viktor Hánek: Nepomstěné viny. Román. Zemědělské knihkupectví A. Neuberl v Praze. Kč 22.—.

Autor zachycuje v tomto románě život ruských emigrantů, které bolševická vláda rozprášila po celém světě. Kdysi nadšená propagátorka bolševismu

stává se běženkyní, ocitá se v Praze jsouc pronásledována chtlivým bolševickým komisařem. Její postava je nejlepší z románu a zatlačuje do pozadí i hlavní osobu, děje Valeriana Stera, stále po něčem toužícího a jeho zvláštní poměry k ženám, leckde až příliš smyslně ličené. Hánek vykresluje v tomto románu celou řadu postav tu vášnivě vzplanulých žen, tu zase mužů životem rozvrácených. — Hánek novým svým románem řadí se po bok těm nebojácným spisovatelům dnešní doby, kteří nebojí se ukázat na dvojsečný meč komunismu a neváhají říci rozhodné a výstražné slovo včas. Skvělé básnické pozadí díla zaručuje V. Hánkovi pozornost, a kniha jeho bude se s chutí čísti. — o —

Helena Mniszkowa: Rok života. Z polštiny přeložil Václ. Kredba. V Praze Zemědělské knihkupectví A. Neubert. V barvotisk. obálce V. Čutty. Kč 15.—

Svazek drobných prací oblíbené polské spisovatelky, která svými společenskými romány získala si dobrý okruh čtenářů. Její drobnokresby, v tomto svazku, tvořící cyklus „Měsíce“, jsou poutavé a děj jejich připíná se k jednotlivým měsícům ročním. I tři další práce, drobné črty „Knížata boru“, „Fedotka“ a „Kříže“ jsou velmi pěkné. Zvláště poslední z nich — „Kříže“ — mile uchvátí ličením obětavosti lidu, který za noci vyměňuje staré, ztrouchnivělé kříže za nové. Kniha velmi pěkná, která dobře se čte a zaslouží zařazení do všech knihoven. Všele doporučujeme.

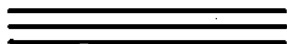
Owen Rutter: Seple. Román z Bornea. Přeložil W. F. Waller. Ilustroval A. L. Salač. Sphinx — B. Janda — Praha 1927. 30ti korunová serie. pořadí III., kniha 7.

Autor dal románu svému název Seple, ukazuje v něm na obyčej východu, který v chapadla svá uchvacuje muže západu a ničí je, nenajdou-li spásu v bílé ženě své rasy. Je tu podobný námět, jaký zpracoval Pierre Loti ve své „Paní Chrysantemě“, Jean d'Esme v povídce „Thi-Ba“ a i náš Jos. Hloucha „Láska ženy východu k muži západu“, záhada to o níž v románu Rutterově rozumně praví domorodý sluha Bakar: „Každý se musí držeti zápachu svého plemene. Hrdina románu Denis přichází jako úředník na Borneo, zamiluje se do něho domorodá dívka, ale Denis odolává jejím nabídkám vzpomínkou na svou snoubenku v Anglii. Ta však pojednou jej zapuzuje a Denis podlehne na čas. Za dovození v domovské ožení se s něžnou dívkou Dawn, kterou odváží na Borneo, zapominaje zmíniti se o své chybě. Dawn se dovídá o jeho poklesku, ale po duševním boji vítězí láska k manželi a dítě, jež nosí pod srdcem. neopouští muže, ale zůstává s ním. Román patří k nejlepším dobrodružným románům a je velmi literárně cenným. Jsou tu krásná ličení přírody, popisy džunglí i úředních stanic, takřka fotografie úředníků anglických, jejich života, vyličený boj mezi domorodci a Angličany, ale zvláště pěkně vykreslena povaha Denise a jeho ženy Dawn, mající případné jméno „Duha“. Dobrodružný tento román hodí se dobře za četbu dospělých, zkušených čtenářů.

K

Den osvobození. Sborník poesie i prosy k 28. říjnu sestavil Antonín Šorm. Nákladem vlastním vydala Ústřední rada Orla ČS. v Brně za redakce Fr. Pospíchala I. P. 1927.

Tato ojedinělá příručka nejen orléská, ale vůbec osvětová je něčím úplně novým, co dosud u nás vydáno nebylo. Materiál, který tu sestavil vynikající pracovník, spisovatel Ant. Šorm, zůstane trvalým na celou řadu příštích let. V knize na prvním místě jsou články, přednášky a proslovy k 28. říjnu, v nichž nezapomenuto na dokumenty osvobozovací akce se strany katolické. Hojný je výběr poesie z let 1890 až do naší doby. Krásná prosa o 28. říjnu, modlitby za vlast našich básníků a spisovatelů a varia doplňují cenný obsah krásně upraveného sborníku. Nepatrná cena Kč 25.— při 298 stranách zabezpečuje možnost každému tuto krásnou knihu se opatřiti.

LITERÁRNÍ OBZOR.

Kanovník vyšehradský Msgr. Ed. Šittler vydá nakladem Kuncířovým monografií „Památky vyšehradské“. — Msgr. Jan Pauly, kanovník a farář smíchovský, vydá obsáhlé dílo určené snoubencům a novomanželům „Brána do štěstí“. — Katol. spisovatel Fr. Haj vydal v Čes. Budějovicích nový román „Lasky světlo a vášně stín“. — Spisovatel V. Kašpar vydal román „Kain“, Originální katolický básník Jakub Deml vydal nové tři své starší knihy: „Rosničku“ (z r. 1912), „Tanec smrti“, kniha pros z roku 1914 a „Z mého okovu“ (po prvé r. 1920). — Prof. dr. Jos. Sakař vydal 2. část dílu III. svého díla „Dějiny Pardubic nad Labem“. Tato část jedná o školství města P. — Ikongrafické dílo o svatém Stanislavu Kostkovi vydá polský jezuita P. Alex. Ziemiński. Sebral z celého skoro světa všecko, čím umění křesťanské po čtyry věky oslavilo jméno světcovo. Kniha obsahovatí bude několik set reprodukcí. — V Přerově vyšla kniha „Duch sv. Terezie Ježíškovy“, sepsaná podle aktů svatořečení. — Ot. F. Babler vydává svým nakladem (Olomouc, Resslerova 13) edici „Hlasy“, jako šestý svazek vyjde pod názvem „Strom ze srdce“ sbírka národních písní o Kristu, která bude obsahovati národní zpěvy; srbské, chorvátské, slovinské, polské, lužicko-srbské, latinské, italské, německé, holandské a anglické. Cena této knížky bude asi 12 Kč. Stejným nakladem vyjde rovněž v listopadu Goetheova baseň „Paria“ v přepychovém vydání s původními litografiemi Rudolfa Michalika v omezeném počtu výtisků. Cena výtisku 50 Kč. Před Vanocemi vyjde III. a IV. díl románu Fr. Háje „Školák Kája Mařík“, líčení života venkovského čipery, nejkrásnější dílo o našich dětech. Vydává Občanská tiskárna v Brně. — V nejbližších dnech vyjde knížka pohádek ve Vzdělávací četbě (Druž. Vlast); „Pohádky jarních květů“ od A. Šimerské.

Dr. Jos. Müldner vydá v zimě velké cestopisné dílo „Po stopách baltských Slovanů“ s četnými vlastními snímky z cest po pobřeží Baltu, Německa, Polska, Vých. Prus a Litvy. Objednávky předem u autora Praha I.-303, opravňují k 20 proc. slevě. — Nakladatelství „Sfinx“ chystá souborné vydání všech dramat Henrika Ibsena v nových překladech za redak. prof. Gustava Pallasa, který vydá nejdříve studii o životě, díle a významu H. Ibsena. — Dcera K. V. Raise, Marie Míšková-Raisová vydá v nakladatelství A. Bečkové knihu povídek „Stíny v srdcích“.

Nakladatelství „Družstevotisk“ v Třeboni počalo vydávati v sešitovém levném vydání mohutný román slavné pěvkyně, Emy Destiniové: „Ve stínu modré růže“. Destiniová zvolila si za svůj útulek zámek nad Nežárkou, sídlo kdysi rodu pánů v jejichž erbu byla modrá růže a ličiv trojdielném svém románě (I. Z nepravého semene, II. Květ blínu, III. Rozvrat) příběh posledního majitele zámku obetkaný romantismem. Román vychází po dvou letech v druhém laciném vydání ve lžutách týdenních. Spisovatel Ad. Velhartický napsal o tomto románě: „Jako pohádka, jako výmysl čte se toto dílo a přece je v něm nejpravdivější život“. Upozorňujeme na tento román, který slibuje čtenáře upoutati.

Nakladatel a překladatel St. Minařík na Smíchově vydal již 12. svazků děl slavného polského spisovatele Wl. Reymonta a připravuje další. Nejnověji vydal román o 2 svazcích Jitření. V pěkné úpravě vydává i spisy jiných spisovatelů polských a ruských a tak čile podporuje znalost slovan-ských autorů u nás. Překlady jeho jsou dokonalé. V časopise „Země“ jako přílohu vydává Ruské dějiny, které napsal V. Ključevskij a překlad románu Borise Zajceva Zlatá kresba.

Bliskup msgr. Michal d'Herbigny T. J. vydal o své studijní cestě, kterou vykonal v říjnu r. 1925 po bolševickém Rusku, knihu, jež nyní vyšla

také v německém překladu pod názvem „Das Kreuz unter dem Sowjetstern. Moskaus religiöses Antlitz im Oktober 1925.“ Letos ještě vyjde v německém překladu další kniha d'Herbignyho, popisující jeho druhou a třetí cestu do Ruska v r. 1926, a to pod titulem „Seelsorgefahrten in Sowjetrussland.“ Obě knihy přeložil baron R. von Lama a vydalo Martinusbuchhandlung v Illertissen v Bavořích.

Sborníku pro studium lidu československého Český lid ukončen právě roč. XXVII. číslem 9. a 10. Z připojeného obsahu a seznamu vyobrazení jest patrné, jaká pokladnice vědomostí o lidu českoslov. nastřádá se za celý rok do tohoto tak krásně dr. Č. Zíbrtem vedeného časopisu. Redaktor děkuje na konci nakladateli Janu Svátkovi, že vzkřísil po válce časopis k životu a přes velké hmotné oběti pokračuje dále v nákladném vydávání. Kéž česká veřejnost horlivým odebráním odmění snahu redakce i nakladatelství a zajistí další existenci „Česk. Lidu“. Celý ročník o 400 stranách stojí 56 Kč.

Božena Němcová, zakladatelka české epické prózy, neměla mnoho štěstí se svými knihami. Krásné chvíle čisté radosti, které prožívá autor nad prvními exempláři svého díla, byly jí skoro vždy ztrpčeny chatrnou úpravou a tiskovými chybami, ač víme, jak právě ona toužila po pěkném vydání a sama ze skrovného honoráře nelitovala přispěti na Manesův dřevoryt k Slovenským pohádkám. Její životopisec vypravuje, kterak den před skolem, když přišly z Litomyšle první výtisky Babičky, tištěné na hrubém, chatrném papíře s hrubou obálkou, plné chyb, zaplakala žalostí, že se nespínilo ani poslední její přání spatřit své životní dílo v úpravě dokonale. Letos šedesát pět let po její smrti vychází dvojitý souborné vydání spisů Boženy Němcové. V nakladatelství Fr. Borový v Praze vyjdou spisy ty v 8 svazcích ze redakce prof. Dr. K. Híkla v grafické úpravě akad. malíře P. Dillingera. V nakladatelství Kvasnička a Hampel, Praha-Královské Vinohrady ve 12 knihách. Toto latiné vydání (svazek Kč 9) pořádá Dr. Mil. Novotný a graficky upravil klasik knižních úprav prof. V. H. Brunner. — „Babička“ Boženy Němcové vyjde v slovenském překladě Terezie Vansové, která za svou knihu „Kliatba“ poctěna byla státní cenou 1927.

Udělení výročních státních cen pro rok 1927. Ministr školství a národní osvěty udělil k 28. říjnu t. r. výroční státní ceny k návrhu porot takto: A) státní cenu pro umění slovesné po třetí K. M. Čapku-Chodovi za román „Řešany“, dále A. Sovovi za knihu veršů „Drsná láska“, Josefu Koptovi za román „Hlídač č. 47“ (z loňského období), Janu Opolskému za knihu povídek „Úpír a jiné prósy“, Viktoru Dykovi za knihu „Vzpomínky a komentáře 1893—1918“ a Tereze Vansové za román „Kliatba“; B) státní cenu pro umění dramatické za hry: Bratřím Čapkům za drama „Adam Stvořitel“, St. Lomovi za drama „Kající Venuše“, za herectví Eduardu Kohoutovi a Anně Sedláčkové a za režii K. H. Hilarovi; C) státní cenu pro umění hudební: Leoši Janáčkovi za operu „Věc Makropulos“, J. B. Foerstrovi za životní dílo symfonické, Ferdinandu Vachovi za životní dílo vokální reprodukce v PSMU, Českému kvartetu za životní dílo, Gabriele Horvátové za životní dílo v operní reprodukci a Otakaru Odstrčilovi za provedení upery Albana Berga „Wojczek“. V oboru skladby vokální, skladby komorní a v oboru hudební reprodukce státní cena udělena nebyla. Členy porot byli: a) pro státní ceny za umění slovesné: Miloslav Hýsek, Arne Novák, Albert Pražák, Karel Seizma a Jindřich Vodák, b) pro státní cenu za umění dramatické: Vincenc Cervinka, Otakar Fišcher, Jaroslav Hilbert, K. Elgart Sokol a Jindřich Vodák, c) pro státní cenu za umění hudební: Josef Bartoš, Jan Branberger, Frant. Neumann, Lad. Vycpálek a Otakar Zich. — Moravský zemský výbor rozdělil podle návrhu poroty zemskou literární dotaci pro rok 1927 takto: Ceny obdrželi: Čeněk Kramolíš za dílo „Moravská babička“, V. K. Jeřábek za román „Gloria Manzoni“, K. E. Sokol za román „Černý a bílý“, Jaroslav Durych za román „Sedmlkráska“ a V. Závada za knihu básní „Panychida“.

Jedenáctá Zinkova aukce konala se dne 30. října v obvyklých místnostech pod heslem „antogramy, korespondence, dedikace“. Přivábila hojnost sběratelů a čile se dražilo, mezi kupujícími byli zástupci universitní knihovny v Praze a rukopisného oddělení Národ. Musea. Nejvíce zajímaly drobnější rukopisy v celku a knihy s dedikacemi, méně zlomky rukopisů a dopisy. Macharův rukopis „Pětí roků v kasárnách“, vyvolaný na 4500 Kč, prodán nebyl. Nenašel se ani jediný zájemce, který by přihodil. Za to Masarykova řeč politická z r. 1908, věnovaná dru Václavu Boučkovi, stoupla z vyvolaných 5 Kč na 375 Kč! Smetanova fotografie s autografem při 100. provedení „Prodané nevěsty“ 620 (vyvoláno 350), téhož potvrzenka za tance „Tajemství“ 165 (50), Marten: Styl (s dedikací) 405 (80; v dřívějších aukcích 205, 210, 415). Připojený oddíl knih (bez dedikací) s tradičním názvem „Pro každého něco“ vykazoval tyto zajímavější ceny: Mádl: Mánes 500 (500, u nakladatele 1400), Jungmann: Slovník 420 (400), Hlaváček: Mstivá kantiléna (1. vyd.) 305 (50, dříve 460, 235), Němcové Divá Bára 1862 za 250 (15!) atd. Martenovy knihy udržely svůj kurs. Laforgue: Šibal (Nová edice) 135 (80; dříve až 320 Kč), Havlíčkův Český lev (1848) 160 (15!). „Pomněnky“ z českých balů před r. 1848 stouply značně z vyvolací ceny po 40 Kč na 88 až 200 Kč. — K aukci vydán byl krásně vypravený katalog, jak u firmy je obvyklo. Příští aukce koná se v prosinci, dražiti se bude druhá část knihovny Arnošta Procházky o 700 číslech.

Ovládání cizích jazyků jest dnes nejen nutností, ale i značnou výhodou. Upozorňujeme na metodu pro samouky a kroužky „Světové řeči v 1000 slovech“, která právě začíná vycházeti v levných sešitech. Není to nějaká suchopárná, nezáživná školácká gramatika, ale ideální metoda pro praktické lidi dneška. U každého slova připojena výslovnost, přízvuk, překlad, zkratka tato metoda se hodí jak pro úplné začátečníky tak i pro pokročilé. Vychází: německy, rusky, italsky, anglicky a francouzsky. U všech knihkupců na skladě. Podrobný prospekt s ukázkami lekcí všech pěti jazyků na požádání zdarma a vyplaceně zašle Zemědělské knihkupectví A. Neubert v Praze, Hybernská 12.

Dle „Swenska Morgenbladet“ byla za rok 1926 Nobelova cena za literaturu udělena italské spisovatelce Grazii Deleddě. V naší literatuře máme přeloženy její povídky: „Jižní láska“, „Poctivé duše“, „Sardinské povídky“, „Ze sardinských hor“.

Lindberghova kniha o letectví, která vyšla za několik týdnů po jeho návratu do Spojených států, je počítána za nejúspěšnější knihu na knižním trhu. Až dosud bylo prodáno 200.000 výtisků této knihy a sám Lindbergh obdržel 95.000 dolarů honoráře.

Nový typus časopisu. Je jím mezinárodní přehled revui „Die Auslese“, jež v Berlíně (SW 68, Zimmerstr. 71) vydává nakladatel O. H. Luken. Tento časopis nepřináší příspěvků původních, nýbrž otiskuje pouze nejlepší články a studie, vyšlé v jiných odborných i všeobecných revuích.

Za dobrý tisk. Msgr. Duparc, biskup v Quimper-u, nařídil, aby 16. října byla ve všech farnostech sloužena mše svatá za obrodu tisku a aby při každé mši svaté byla promluva doporučující věřícím zdravý katolický tisk.

Spisovatel Maximilian Harden zemřel ve Švýcarsku ve stáří 66 let. Harden vydával od roku 1892 známý politický týdeník „Die Zukunft“. Populárním učinila jej zejména jeho kampaň proti knížeti Filipu Eilenburgovi. Roku 1922 byl na Hardena spáchán atentát. Harden byl tehdy lehce zraněn. Mravní význam Hardenova působení tkví v tom, že vždy důsledně s neobyčejnou houževnatostí a ovšem i nevybíraným způsobem hájil myšlenku ústavní odpovědnosti v politice německé. Harden dovedl si získat vždy nejpřesnější informace z kruhů nejvyšších, jimiž právě jeho projevy nabývaly váhy v aktuálních otázkách dne. Konečně i forma jeho projevů břitký vtíp, zřítavá ironie a šlehavá satira učinily ho odpůrcem obávaným.

Z NAŠEHO ŽIVOTA.

Letošní konference československého episkopátu, které se konaly 25 a 26. t. m. za předsednictví pražského arcibiskupa dr. Kordače měly jako hlavní bod programu prohloubení a rozšíření náboženského života na základě věrouky a mravouky katolické. Ostatní jednání se týkala ponejvíce katolické duchovní správy.

V Dejvicích v Praze byl 6. listopadu slavnostně ndp. biskupem Msgr. J. Sedlákem posvěcen nový kostel sv. Vojtěchu zasvěcený, který bude zároveň kostelem nového arcib. semináře, později farním. První mši sv. sloužil ndp. arcibiskup Dr. Fr. Kordač.

Vendelín Budíl, divadelní ředitel a spisovatel slavil 19. října v Plzni své osmdesatiny. Jeho „divadelní vzpomínky“, které již přes deset let otiskuje „Český Deník“, jsou vlastně dějinami divadla. — Slavný fyziolog, prof. Karlovy university Dr. Frant. Mareš dožil se 20. října 70 let. Narodil se v Opatovicích u Hluboké v již. Čechách. Prof. Mareš ve svých člancích a statích hlásá víru v Boha a nesmrtelnou duši. — F. X. Jířik historik umění a ředitel Uměl.-průmyslového musea dožil se 5. listopadu šedesátky.

V Dražicích nad Jizerou chtějí min. předsedovi Švehlovi postavit pomník. — Pomník hudebnímu skladateli a národnímu buditeli Jakubu Janu Rybovi má být postaven v Rožmitále pod Třemšínem, kde Ryba skoro celý život působil a zemřel. — V Mladé Boleslavi bude postaven pomník Jana Amose Komenského. — Nový pomník generálu Štefaníkovi postaven bude v Březně na Slovensku, nákladem města. — Na Malostranském náměstí v Praze bude postaven pomník Arn. Denslovi.

Na olšanském hřbitově postaven byl 27. října spisovateli Janu Lievrovi na jeho hrobě pomník s bronzovou plaketou s jeho podobou a mramorová deska se snímkem jeho podpisu. — V Opavě byl 30. října odhalen pomník Bedřichu Smetanovi. — Dějepisci Moravy dr. Rud. Dvořákovi, autoru pětisvazkového díla „Dějiny Moravy“ byla 31. října odhalena v Zábřeze na sev. Moravě bronzová busta. Dvořák tam byl 1908–1919 ředitelem gymnasia.

Česká lékařská věda postižena byla 18. října těžkou ztrátou. Zemřel prof. Dr. Josef Thomayer, veliký lidumil a mecenáš. Pocházel z Chodska, nar. r. 1853 v Trhanově. Vedle svojí bohaté lékařské činnosti byl činný i literárně (pod pseud. R. E. J a m o t) a zanechává po sobě nejedno cenné dílo. — Dne 19. října zemřel v Praze redaktor a spisovatel J. O. Královec, nar. r. 1874 v Domažlicích. Napsal mnoho feuilletonů, divadelních her a povídek do různých časopisů. Tak román ze železničního života „Mezi barevnými světly“, „Jedovaté črty“, „Když světla pobasnou“, „Poslední Martanové“, „U dvou čertů“, „Na pokraji víru“ a jiné. — V Praze zemřel 19. října člen metrop. kap. svatovítské prelát dr. K. Schuster, rodák z Bystřice pod Per. na Moravě. — Dne 27. října zemřela v Praze vynikající ženská pracovnice, spisovatelka Olga Stránská-Absolonová. — Jeden z nejlepších spisovatelů K. M. Čapek-Chod zemřel 3. listopadu. Vyšel ze žurnalistiky (prvně byl činným v „Našinci“ a dožil se plného uznání svého díla. Karel Matěj Čapek narodil se 21. února r. 1861 v Domažlicích. Z jeho děl jsou nejznámější: „Povídky“ (1892), „Zvířátka“, „Petrovští“, „Kašpar Lén Mstítel“ (1908), „Páter povídek“, „Turbína“, „Antonín Vondřejc“, „Vilém Růžkoč“, „Věrník“, „Ad hoc“, „Humoreska“, „Řešany“. Za poslední román dostal K. M. Čapek-Chod po třetí státní cenu, letos v den 28. října, docíliv tak nejvyššího významání, jaké národ dává svým lidem nejvýznačnějším. — Literární historik a dialektolog Josef Bartocha zemřel v Olomouci 4. listopadu. Narodil se v Lověšicích 23. března 1859, jejichž dějiny také napsal.

Knihy a časopisy redakci zasláné.

(Do 10. ledna.)

„Argus“ 5. a 6. — „Časopis katol. duchovenstva“ 10. — „Časopisecký zpravodaj“ 9. — „Hlídky“ 12. — „Naše doba“ 3. — „Naše omladina“ 23. a 24. — „Pán přichází“ 5. — „Pax“ 11.—12. — „Poznání“ 5. a 6. — „Růže Dominikánská“ 9. — „Selské hlasy“ 52. 1.—3. — „Serafínské květy“ 1. — „Serafínský prapor“ č. 1. — „Věstník díla šíření víry“ 6. — „Věstník kat. duch.“ 4. — „Věstník katol. učitelstva čsl.“ 4. — „Zasvěcení“ 1. — „Země“ 4. — „Zeměděl. druž. listy“ 51., 52. — „Život“ 19. — „Ženský obzor“ 9.—10.

Z nakladatelství Družiny literární a umělecké v Olomouci. Jaroslav Hruban: Duše mosalk. Román.

Z nakladatelství „Družstevotisk“ v Praze. Ema Destinová: Ve stínu modré růže. Román. Sešit 2.—9. Po ukončení románu otiskneme obšírný posudek.

Z nakladatelství B. Kočí, knihkupec v Praze. Karel Ewald: Stvero něžných přátel a jiné příběhy.

Z nakladatelství Občanské tiskárny v Brně. Knihovna našeho lidu: F. Háj: Kája Mařík.

Z nakladatelství Zemědělské knihkupectví A. Neubert v Praze. Vilém Neubauer: Sextánka. Román. Třetí vydání. — Vilém Neubauer: Čaroděj tonů. Román. — Dr. Antonín Osička: Ze země mrakodrapů. Obrázky a dojmy. — Josef Roden: Křehnoucí ptáče. Román dítěte. — Jan Pauly: Brána do štěstí života. Ty a Tvá známost, Tvé manželství a Tvé děti. — Literatura. Bibliograficko-vzdělávací věstník. B. čís. 25. V něm podrobně uvedeno je 812 knih hospodářských. Číslo přináší i velmi zajímavý článek redaktora Boh. Foita: „Kouzla starých knih“ a řadu různých literárních zajímavostí. Na požádání zasílá se zdarma. — Světové řeči v 1000 slovech: Jaroslav Ulrich: Německy seš. 4. a 5. — Prof. Dr. Jan Schmidt: Italsky seš. 4. a 5. — Vl. E. Bělanovič-Zubov: Rusky seš. 3. a 4. — A. Formánková-Kubínová: Dokonale německy pro samouky seš. 4. a 5. Systematický kurs pro začátečníky a příruční kniha k opakování a zdokonalení se v němčině. Vyjde v 11. sešitech po Kč 3.60. — Světové řeči v 1000 slovech je ideální metoda pro praktické lidi dneška. Metoda velmi účelná, která vede rychle a jistě k dokonalému ovládnutí řeči. U každého slova uvedena výslovnost a přízvuk a proto se hodí výborně pro samouky. Úplný kurs v 10 sešitech, sešity vycházejí každých 14 dní.

Z nakladatelství J. Svátek, Praha II. Svátkova lidová knihovna sv. 48.: Josef Jahoda: Starý student vypravuje. Ilustrovali Fr. Vrobel a j. — ABC československý svéráz. Čís. 1. Časopis tento má rubriky móda, domácnost, ruční práce, dítě, výživa, společnost, literatura, divadlo, umění, film a přináší 70 blubotiskem provedených obrázků módních. V textové části vedle uvedených rubrik přináší pro zábavu slavný román „Honorina“ od J. Balzaca a román lásky „Černá labuť“ od J. Puldy, článek z říše neznáma a slovenský článek. Cena sešilu je nepatrná Kč 1.80. Vychází čtrnáctidenně a jednou měsíčně připojena je stříhová příloha. Zadejte číslo na ukázkou.

Doporučujeme!

Doporučujeme!

Vhodný dárek pro dívky.

Stran 152. **Dětem i rodičům.** Cena 10 Kč.

Překrásné povídky a příběhy ze života Pána Ježíše.

Upravil AR. OLIVA.

Objednávky přijímá a vyřizuje Družstvo Vlast, Praha-II., Žitná ul. 26.

Veledůstojnému duchovenstvu a slavným patronátním úřadům
dovoluje si doporučiti veškeré kostelní nádoby a náčiní, a to:
monstrance, kalichy, ciboria, pátenky, nádoby, pacifikály, svícny,
lampy, kaditelnice, kropenky atd. své vlastní výroby, předpisům
církvními vyhovující. Staré předměty opravuje v původní intenci
a znovu v ohni zlatí a stříbří neb proti doplatku za nové vy-
měňuje. Hotové předměty neb výkresy, zasílá na ukázkou franko
bez závaznosti koupě. Vše se posílá posvěcené. Práce ruční. Sklad
veškerých zlatých a stříbrných klenotů, jako řetězů, madonek,
křížků, prstýnků, náramků atd. Notářské prsteny, tabatěrky, jí-
delní náčiní ze stříbra pravého a čínského vždy na skladě. Staré
zlato, stříbro a drahokamy kupuje za nejvyšší ceny,

Jan Staněk, pasír, ciseleur a
přísežný znalec zemského trestního soudu.
PRAHA I., ul. Karoliny Světlé č. 12 n. Telefon 33133.

Zubní krém LIBUŠE zubní prášek
zubní voda

dnes nejlepší zubní hygienické přípravky.

Zdravý zub ve zdravém těle! Bílé zuby okrasou obličej.

Zubní prášek, ústní voda činí zuby běloskvoucí a zdravé.

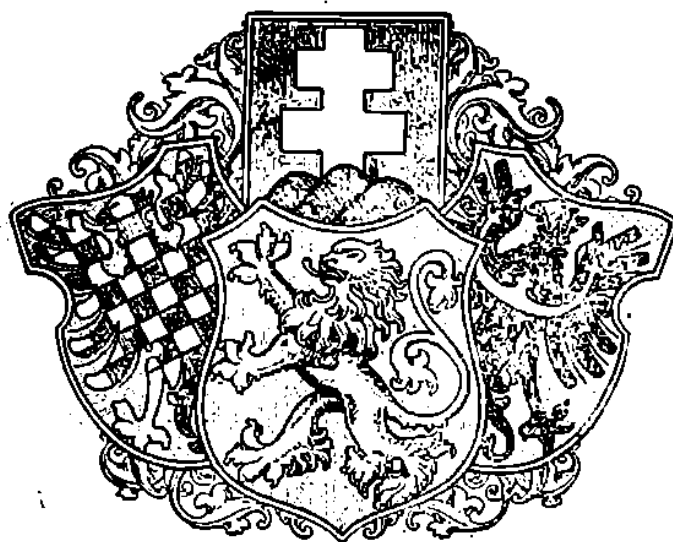
Zubní pasta Libuše neobsahuje Chlor-kali, který zuby sice
bělí, ale lékaři zjistili, že chlor zuby ničí. Při nákupu žádejte
výslovně zubní pastu L i b u š e.

Alois Mikulášek, Brno, Nová ul. 47.

Prosinec 1927.

V L A S T

MĚSÍČNÍK PRO POUČENÍ
A ZÁBAVU.

REDAKTOR ŘÍDÍCÍ:
FRANTIŠEK KOŠÁK.

REDAKTOR ODPOV.:
VÁCLAV VAJS.

ROČNÍK XLIV.

ČÍSLO 3.

TISKEM A NÁKLADEM DRUŽSTVA VLAST V PRAZE.

Redakce, administrace a expedice v Praze-II.
Čís. telefonu 23626. Žitná ul. č. 26 nové. Čís. telefonu 23626.

**Předplatné na Vlast ročník XLIV. obnáší 32 Kč,
půlletně 16 Kč.**

**Používání novinových známek povoleno ředit. pošt a telegr. v Praze
čís. 226201/VI ze dne 30. října 1924.**

Členové družstva předplácejí ročně 30 Kč, kněží deficienti, alumnové, klerikové a studující mají „Vlast“ ročně za 26 Kč. Do ostatních mimo československých zemí, rovněž i do Ameriky Kč 46.—. Ročníky „Vlasti“ pokud jsou na skladě, prodávají se po 20 Kč (do roč. XXXV.), ročník XXXVI. 24 Kč, od roč. XXXVII. po 32 Kč a běžná čísla po Kč 3-20. Patisk celých prací se vyhrazuje. — Rukopisy se autorům nevracejí a neuschovávají. Reklamace se nefrankují a nezalepují.

*Rukopisy buďtež zasílány na adresu:
František Košák, redaktor „Vlasti“,
Praha-Karlín, Riegrovo náměstí 8.*

Redakční závěrka čísla je 8. každého měsíce.

O b s a h č. 3.

	Str
Koledy. Básně. Napsal Vladimír Hornov	97
Pašeráci. Napsal Václav Šlosar	99
Tabor na Moravě. Napsal Adam Chlumecký.	106
Osvětlená okna. Napsala B. Bečvářová	109
Advent. Báseň. Napsal Cyril Berka	112
Hvězda s hvězdičkou. Napsal Antonín Hruza	113
Svatí tři králové. Báseň. Napsal Cyril Berka	117
Koleda. Báseň. Napsal Jan Karník	118
Vánoce. Báseň. Napsala L. Grossmannová-Brodská	118
Vánoční stromy republiky. Napsal Ant. Šorm	119
Za českou stopou v Itálii. Napsal JUDr. Michal Navrátil	123
O pobytě Langobardů v Čechách. Napsal Václav Oliva.	125
Msgr. Th. Dr. Rudolf Horský. Životopis a vzpomínky. Napsal T. J. Jiroušek	129
Slovanská hlídka. Fr. H. Žundálek	131
Zprávy z ciziny. Referuje H. Žundálek	133
Hlídka sociální.	136
Literatura	137
Literární obzor	141
Z našeho života	144

V L A S T

MĚSÍČNÍK PRO POUČENÍ A ZÁBAVU.

PROSINEC 1927.

Vladimír Hornov:

Koledy.

Zvěstování.

Radujte se, pastuškové,
Mesiáš, jenž slíben byl,
ve městečku Davidově
světu dnes se narodil.

Na cestu se vydejte,
Jezulátko hledejte,
ovinuté plénkami je
v klínu Panny Marie.

Pastýři jak uslyšeli,
andělskou tu novinu,
na cestu se ihned měli
v půlnoční tu hodinu.

Dítka krásné viděli,
s nebeskými anděly,
Pána Krista velebili,
rajský kvítek spanilý.

Pastýři u jesliček.

Ó, jak duše naše žasne,
pravdu anděl Páně děl,
v jeslích dřímá Dítka krásné,
Boží Syn, náš Spasitel.

Nebes Pán se smíloval,
Syna svého světu dal,
aby ten, kdo věří v Něho,
na věky s Ním královal.

Jezulátko, Bože pravý,
v úctě se Ti klaníme,
uděl nám, ať v světle slávy
věčně, na Tě patříme:

v nadehvězdne výšině,
tam kde vládneš jedině
s Otcem svým a Duchem svatým,
vyvolených rodině.

Hvězda krále.

Hosanna pěj, šťastná země,
Bůh se blíží přetajemně,
Spasitel všech národů;
propast hlubin, břehy moří,
vše se Pánu svému koří,
v lásky svatém závodu.

Radostnými plesej hlasy,
vítej Pána věčné spásy,
v andělském jde průvodu;
hvězda jasná nebem plane,
světlo její požehnané
svítí králům východu.

Svatí králové:

V noc zasvitl nebeské lásky div,
tajemné hvězdy znamení,
jež uviděl zářiti z judských niv
Balam kdys v Ducha nadšení.

K Tvým jesličkám vedl nás její jas
přes hory, doly, pouští dál:
„Již spásy se naplnil svatý čas,
v Betlémě trůní Kristus Král!“

V klín kadidlo, myrhu a zlata svit
klademe Tobě v lásky dar,
žes opustil nebe a za svůj lid
vydáváš sebe v smrti zmar.

Ó, Bože náš tajemný, hvězdy nach
zahořel při Tvém příchodu,
skrání chýlíme před Tebou v země prach:
„Klaňme se Králi národů!“

Václav Šlosar:

Pašeráci.

Obrázek z doby předpřevrátové z východního Slovenska.

(Č. d.).

III.

Smižany jsou veliká, bohatá dědina, snad nejbohatší v kraji, s vlastní farou, vlastní římsko-katolickou školou i vlastním rychtářem a obecním notářem. Až do roku 1792 byly městem. Proč ztratily tento predikát, Bůh ví a dokumenty o tom jen skoupě hovoří. Ztrátu prý zavinil všemocný pan hrabě Csáky, ale proč nešťastné město uvalilo na sebe jeho neblahý hněv, o tom se už nepíše.

Gazdovstva smižanských sousedů jsou prostorná a výstavná, většinou už zděná. Střechy stavení nekrčí se bojácně při zemi jako v jiných dědinách, nýbrž směle a hrdě se týčí k obloze, ukazující jí aspoň čisté došky, nové šindele a Kudějova střecha dokonce se pyšní taškami pěkně do červena vypálenými.

Vkročíš jen do vsi a užšíš hned všady vzorný pořádek a nepopíratelný vliv blízkosti hlavní trati a větších měst. Košicko—bohuminská železnice dotýká se téměř jejích zahrad a v sousedství uvidíš Spišskou Novou Ves, dávné středisko hornické a zvonářské, starobylou Levoču — dnes slovenský Norimberk — Spišské Vlasy, založené vlašskými staviteli a zedníky v dávném věku, Poprad, Spišskou Sobotu, Kežmarok, města tatranská. Ani byste nefekli, že všechna tato města, původem německá, byla v 15. století velmi blízká české historii, že jimi po 30 let procházela vojska husitská, jež až sem uvedl Jan Jiskra z Brandýsa. V Jiráskově Bratrstvu dočtete se o nich jistě.

Smižany jsou slovenské jako všechny dědiny v okolí, města však, jichž jsme se dotkli, jsou silně pomaďarčena v době našeho vypravování. Zákon Apponyiův zákeřnický zaváděl maďarštinu do městských zastupitelství, středních, měšťanských i obecních škol, třeba se rytířský národ maďarský chvástal po světě, že on je nejsvrchovanějším plnitelem zásad Slovana Komenského a drží se jeho příkazu, aby dítě bylo vyučováno od útlého mládí v mateřském jazyku. Učitelé, kteří zvláště horlivě pomáhali maďarčiti slovenské děti, dostávali premie a pochvaly od vlády prostřednictvím janičárského spolku „Femka“, ano i zvláštní úřady.

Třebaže Smižany byly slovenské, až na panský dvůr, lihovar, notáře a žida Silberštajna, nevadilo, aby se ve škole nevyučovalo maďarsky kromě náboženství. Děti chodily velmi pilně do školy, ovšemže toliko v zimě, ale na jaře a v létě, sotvaže se

otevřela práce na polích a lukách, zůstávaly doma, aby pomáhaly rodičům. A tak na dvoře mezi sebou nebo na „pašienkách“, hlídající dobytek, zapomínaly rychle, čemu se naučily z maďarštiny ve škole. Proto bylo učitelů znovu začít, aby po roce opět a opět totéž opakoval. V maďarštině prospívaly toliko děti Silberštajnovy, učitelovy a železničního hlídače, neboť chodily po celý rok do školy a byla jim proto slibována skvělá budoucnost.

K Smižanům patřila též cigánská dědinka as o patnácti číslech, ležící za tratí při velké panské pile. Tento nárůdek ohnivý, smyslné krve, snědé pleti, černých kádeřavých vlasů, těla špatně živěného i odívaného, byl už poněkud zcivilisován, neboť náležel ku zdejším usedlíkům od nepaměti a požíval tu práva domovského. S kočovnými bratřími neměl nic společného, leda touhu po lehkém a snadném živobytí a smysl pro společné vlastnictví. Sousedů smižanských šetřili. Nevyšli by z nepřátelství. Je lépe skočiti do cizího chotáru. Šikovný, smělý cigán, má-li jen trochu štěstí, nedá se snadno chytiti, ale je-li lapen, hledí utéci nebo se slavně obhájit. Smižanští cigáni však jen v největší nouzi vydávali se do cizích „chotárů“*) na výpravy. Nepotřebovali. Nad kočovné příbuzenstvo vynikali určitým stupněm pracovitosti a dědičně hudebním uměním. Za příznivého počasí pomáhali sousedům na polích, lámali kámen, vybírali písek v řece, klepali šterk, přidávali zedníkům anebo v zimě káceli v biskupských lesích stromy. Živobytí tedy bylo. V sobotu a v neděli rozběhli se do Iglové po hospůdkách a kavárnách, aby si tu hudbou něco vyhráli. Byli skutečně hledáni, svatba, křtiny nebo jmeniny se nestrojily bez nich. Ale i na panské plesy byli zváni. Dovedli stejně rozproudit krev řemeslníka jako úředníka, jestliže vyloučili ze svých houslí divoký čardáš, a chtělo-li panstvo, zahráli z paměti bezvadně všechny běžné tance, i francouzskou čtverylku.

Do školy však cigánské děti nechodily. Zákon jich nenutil, rodiče nedbali a učitelé o ně nestáli. Objevilo-li se přece cigáně ve škole, byla to zvláštnost, o které se po léta mluvilo na krajských učitelských konferencích a psalo i v cizozemských novinách.

Podobného měly Smižany. Samy nevěděly, jak k němu přišly. Přišel odkudsi do vesnice a už v ní zůstal. Bylo mu sotva sedm let, rozum však měl dospělého člověka. A přece nedovedl říci anebo nechtěl, odkud ho sem nohy přinesly a či má ještě rodiče. Z daleka byl, neboť sami cigáni, kteří se znají na deset mil široko, se nepamatovali, že by chlapce kde viděli. Ani vlastního jména neměl. Prý mu všude říkali Moró, jméno, které dávají vůbec cigánům. A či má ještě rodiče? Chlapec se díval nechápavě, jako by to slovo slyšel po prvé.

Co s chlapcem? Mohou ho poslati tam, odkud přišel, když se neví, či je a odkud je?

*) Obecní majetek, oblast obce.

„Keďže je cigán, nech si zostane pri cigánoch“, rozsoudil moudře obecní notár.

Chlapec se tedy vrátil do cigánské víscky a usedl si na vyrovnané klády před chatrčemi. Cigáni mu dali jísti, ale s upozorněním, že se musí sám o sebe starati. Nechť si dojde do vsi a ohlédne se po jídle.

Moró tedy šel. Jsa nasycen, zapomněl na hlad a kráčel loutavě znovu do dědiny. Na návsi spatřil hloučky dětí. Všecky mířily ke škole. Touha po dětské družnosti pudila ho za nimi. Nebojácně vkročil za dětmi do třídy. Když si děti sedaly do lavic, sedl si také, ale do poslední prázdné lavice. Že byl silný a smělý, děti ho nechaly na pokoji.

Jakmile učitel vstoupil do třídy, už mu hlásily, že přišel nový školáček.

„Ktože Ťa semká doviedol?“ pŤal se hned učitel chlapce.

„Nik. — Sám som došiel“, odvětil chlapec upřimně.

„Či sa chceš tiež učiť?“

„Hej!“ odtušil klidně chlapec.

„Nože, sadni si a daj pozor!“ napomenul ho prostě učitel, mysle si, že chlapec se brzy bude nuditi, že školy uteče a nikdy už neprijde.

Počal vyučovati. Chlapec nespustil s něho očí. Otevřel ústa dokořán, jak ho vyučování poutalo. A když děti po chvíli opakovaly, co slyšely, hlásil se jako jiné, že to také dovede. Potom bylo psaní. Moró zvědavě hleděl na ty klikyháky, které pan učitel namaloval na tabuli a které děti obkreslovaly do svých sešitů. Že neměl papíru, aspoň prstem po lavici jezdil a jal se napodobovati tvary jednotlivých písmen. Učitel mu dal proto čtvrtku papíru a tužku. Chlapec psal a úsilovně se snažil, aby se písmena podobovala světu. Učitel chtěj nechtěj musil pochváliti snědého a špinavého žáčka, ba lenochům ho dával za příklad.

Po škole se děti sblížily s Morem. Viděly v něm také jen dítě, dítě ovšem z jiného světa, ku kterému je lákala dětská sdílnost a zvědavost. A nejen že se s ním sblížily, ale i o mnohé věci se s ním podělily. Dostal papír, dostal tužku, od někoho lesklý knoflík, od jiných po kuse chleba. Černá očka chlapcova zářila, snědá tvář se radostí leskla jako vyleštěná měď.

Vrátil se s dary do cigánské víscky. Náhodou potkal cigánského primáše Lucky-ho, starého, osamělého mládence. Primáš osvojoval si moc rychtářskou nad smižanskými cigány. Cigáni mu moci neupírali, úřady mu ji klidně ponechávaly, protože to bylo v jejich prospěch. Lucky se hocha vyptával, kde byl, co dělal a jaké má plány do budoucna.

„Budēm chodiť do školy“, odtušil chlapec dobromyslně.

Lucky se zamyslel, jakoby přemýšlel o nové písni.

„Keďže sa ti páči, choď! Môžeš u mňa bývať. Dnes aj pre cigána lepšie, vie-li čítať a rátať. Ani písať nežasškodí“, pravil po chvíli.

Od toho dne počal Moró pravidelne chodiť do školy. Měl všecko, čeho potreboval. Něco dostal od učiteľa, něco od faráľa, ano i Lucky koupil mu. dvě knížky. Nájemce panského dvora poslal mu obnošené šaty po svém synkovi.

Moró se činil. Učil se vytrvale, že i školní inspektor, čta o něm v učitelově zprávě, přišel se schválně na něho podívat. Byl skutečně překvapen cigánovou učelivostí a mile spokojen jeho vědomostmi. Zmínil se o něm při náhodilém setkání také levočskému županovi, který poslal chlapci několik zlatých a doporučil ho dobročinným maďarským spolkům před vánoční nadílkou.

Cigáni počali býti samozřejmě hrdi na Moró, slyšíce o jeho úspěších ve škole. Šeptali si o něm, že to není obyčejné cigánské dítě, dítě z chudého rodu, ale ze vznešeného, že jeho „apa“ — otec — byl cigánské kníže a že sám stane se jistě aspoň cigánským starostou.

Jejich domněnku potvrzovaly i jiné věci. Chlapec byl na svůj věk neobyčejně moudrý, zvláštních názorů. Nešťítal se sice ostatních cigánských dětí, hrál si s nimi, ale nijak si neosvojoval jejich zvyků. Nikdo ho nikdy neviděl, že by cizinců obtěžoval, že by kradl, lhal nebo chodil špinavý. Časem také neplýtl. Jakmile donesl domácímu, primášovi Lucky-mu, vše potřebné, pracoval své úlohy anebo se učil. Věrným společníkem byl mu toliko primáš, pokud neobcházel se svou družinou hostince, kavárny anebo sousední dědiny. Vydržel třeba tři hodiny dívat se na chlapce, jak se učí. Nezřídka zmocnila se ho samého touha po učení a vyptával se chlapce, jak se to slovo píše a jak to a to se vypočítá. Čísti sám sotva věděl, proto nejednou sáhl po chlapcově čítance a s jeho pomocí si v ní slabikoval.

Sotvaže však chlapec odložil knížky, stával se sám chlapcovým učitelem. Učil chlapce zpěvu a hudbě obvyklým cigánským způsobem, bez not, toliko návodem a podle sluchu. Vždyť sám not neznal a přece byl hledaným primášem, kterého nejednou volali o lázeňské sezoně až do bardijovských lázní, aby tam vyhrával vznešeným hostům. Chlapec se hravě chytal hudby a v necelem roce dovedl se probírat v strunách cimbálu jako který jiný člen Lucky-ho kapely. I ve hře na housle rychle prospíval a byla naděje, že se naučí všem písňím, které znal jeho mistr. Dokazoval to při zkouškách, které se často konaly v chatrči Lucky-ho nebo na louce před pilou za pěkných a teplých večerů. Lucky chtěl ho brát už do kaváren a hostinců, jenže ani učitel ani farář nedovolili. Lucky se podvolil, uvěřil, že taký chlapec ještě nepatří do hospody, a sám přisvědčil, že by tam neviděl nic dobrého pro sebe. Cigánského chlapce se netkne sice cizi

mrav, neláká ho, co není vlastního cigánské krvi. Ale chlapec je ještě mlád, nemusí ještě poznávati lidské špatnosti. Lucky se tolik do chlapce zamiloval, že už ho nepokládal za cizího, ale za vlastního. Ani ne po roce zakázal mu, třeba to nebylo nic špatného ve smysle cigánské morálky, doprošovati se kusu chleba před cizími vraty, aby obcházel smižanské sousedy žebroně o jídlo, a sám se s ním o svůj výdělek dělil. Netajil se nikomu později svým úmyslem, že v chlapci vychová svého nástupce, když nic lepšího se mu nenaskytne.

Sen jeho se mu vyplnil, když chlapec, sotva dvanáctiletý, jednoho dne při společných zkouškách projevil přání, že sám bude řídit hudbu a ostatním předehrávati. Lucky svolil, usmívaje se a půjčil mu své housle, kterých dosud nikomu nesvěřil. Moró hrál... Lucky s tajeným dechem poslouchal, nevěřil svému sluchu. Moró nejen srdce, ale veškerou duši vlil do své hudby. Hned plynula z jeho houslí tesklivá stepní píseň, hned snivá dumka podtatranských niv, hned zase divoká a vášnivá hymna volného cigánského života... A jak nesnadné přechody překonával s opravdovou uměleckou dovedností! Lucky trnul, boje se, že se s ním ostatní neshodnou, že z písně směle načaté vyplyne pravá kočička. Komu se budou potom smáti? Chlapci nikoli, ale jemu, Lucky-mu, že chlapce špatně učil! A chlapec si vede zatím jako nejlépe vyškolený primáš! Jen smyčcem zavadí o strunu a ta se rezozpívá jako slavíček a druzí ho slepě a jistě následují, jakoby četli v jeho srdci i duši. — Cigáni šetří chválami pro své, šetříce jich spíše pro cizí. Jestliže přece někoho ze svých vyznamenávají, staví ho tím do řady cigánské šlechty.

Když Moró přehrál s kapelou všechny primášovy písničky, a odevzdával Lucky-mu starobylé, mistrovské housle, Lucky jich nepřijal, ale vrátil je Moró-vi a pravil s úsměvem sotva znatelným:

„Odtěraz sú tvoje. Stráži ich, by sa nedostaly do rúk bielych ľuď!“

Nejen Moró, ale i staří cigáni ustrnuli. Věděli, co to znamená. Lucky se zřiká svého primášství a je postupuje Moró-vi, což se často přihází v cigánských dějinách. Ježto slovo a čin primášův platí více než psaný zákon bílých lidí, nikdo se neopovážil ani vzdechem zareptati, ačkoli nejedno srdce si přálo tajně býti na místě chlapcově. Dle cigánského zvyku dva nejstarší přítomní cigáni vzali chlapce za ruku, přistoupili k Lucky-mu a vážně se ho otázali v cigánské řeči:

„Rekl jsi?“

„Rekl“, odtušil prostě Lucky.

„Bůh a příroda s tebou!“ přáli mu.

„I s vámi!“ přál jim vzájemně.

Těmi slovy přestávala mezi nimi jakákoli poddanost i jakákoli nadřizenost. Lucky se stal všem rovný.

Poté oba starší z cigánské obce vydali se na cestu dědinou. Měsíc v úplňku a kde kdo byl přítomen je provázeli. Zastavili se před každou cigánskou chatou a všude do dveří zavolali:

„Starý kníže odešel, hle, mladý kníže přejímá jeho lid!“

Každý mlčky přijal tuto zprávu. Mlčení bylo zároveň slibem věrnosti. Tutéž zprávu oznámili ještě téhož večera vesnickému rychtáři i farářovi. I ti ji přijali na vědomí, ničeho nepochybně namítati proti vůli cigánské obce, neboť v této věci dosud pro cigány neplatily královské uherské zákony. Sousedé smířanší se sice usmívali nad mladým primášem, ale když o něm chvíli uvažovali a si popovídali, byli konečně nuceni říci:

„Je sice ještě primladý, ale rozumu má nadostatek jako člověk dvadsaťročný. A planý nie je. Veru, keby všetci cigáni boli ako Moró, bolo by možno nechať peniaze na ceste a nezkapaly*) by!“

Příštího dne se Moró rozloučil se školou, s učitelem i farářem, odnášeje si pěkné vysvědčení i několik knížek v kapse a náruči. Večer byly u Silberštajna cigánské hody. Starý primáš se loučil se svou obcí, mladý mu výhrával jeho nejzamilovanější písničky. Kde jaká místní cigánská tvář byla na hodech, vymydlena, načesána, na tělech pestřily se křiklavé šaty, na nich laciné i stříbrné a zlaté cetky. Občas kapela zanotila divoký čardáš, cigáni houkli si nebo zahvizdli na své ženy nebo milenky a už se pod nimi chvěla podlaha, prach se zdvíhal a z rozvášněných stísněných těl vystupovaly páry a dusily blikavé světlo petrolejové lampičky.

O půlnoci si vyžádal slovo bývalý primáš. Stručně oznámil cigánské obci, že ještě teď odchází do světa, že svou chatu ponechává, mladému primášovi a aby nikdo po něm nepátral. Nakonec přistoupil k Moró-vi, pohládl své bývalé housle, pošeptal cosi svému nástupci, vytáhl zpod stolu pytel, přehodil si jej přes ramena a bral se vážně a pomalu ke dveřím. Cigáni ztichli, řádili se v špalír a jím kráčel a navždy odcházel bývalý jejich starosta či kníže. Ve dveřích se pozastavil, ke kapele vzhledl, rukou do výše švihl, jakoby dával povel. A kapela skutečně spustila, zanotovala cigánskou hymnu, která vždy dovedla nejen cigánov, ale kdysi i slavného hudebního skladatele Strausse uchvátiti slovy i melodií:

„A já cigán, já puszty pán,
nikomu tu nejsem poddán!
Mně patří svět, lesů, luk květ,
všady smím spět, volnost si pět.
Vždyť jsem cigán, svobody pán,
ni zákonem nejsem poután!“

*) Ztratiti se.

Cigáni zaslechše píseň, vpadli všemi hlasy do melodie. Lucky s hlavou vztýčenou a rozzářenými zraky vsál sluchem i celou duší prvé dva verše, nato se na prahu mladicky otočil, skok a byl pod širým nebem, provázen ještě daleko a daleko tklivou a přece místy jásavou a pyšnou hymnou svého kmene. Nikdo z cigánů se neopovážil za ním vyjít z krčmy a aspoň zrakem ho provázeti. Teprve druhého dne zvěděli od smižanských sousedů, že se pustil silnicí k Popradu, později od svých soukmenovců, že Popradu nedošel, ale u Hadušovců že se před úsvitem stočil nalevo, prošel stezkou tomašovickou k Slovenskému ráji, Nízkým to Tatrám, dodnes ještě zcela neprozkoumaným a plným strží, roklí, pralesů a jeskyň, kam dosud lidská noha nevstoupila. A tam kdesi Lucky zmizel a nikdo ze známých se s ním už v životě nesetkal...

S cigánskou kapelou začal nyní choditi Moró. Převzal právo Lucky-ho dědictvím, které mu přiznala cigánská obec a proti kterému ani světská vrchnost ničeho nenamítala. Jednalo se s ním jako s dospělým, již proto, že smižanský učitel i farář mu písemně potvrdili, že ho mají za dospělého. Vedle hudby, v Maďarsku i jinde velmi ceněné, Moró měl na svůj věk, stav i původ značné vědomosti, ba po mnohé stránce daleko větší, než někteří jeho současníci. Nezahálel, doplňoval si je stále četbou z knih a ještě více z časopisů, jež dostával zdarma v hostincích a kavárnách, kde hrával, mluvil plynne slovensky, třebaže jen spišským nářečím, maďarsky, německy a dokonale cigánsky, že si ho proto každý vážil a soud často jej volal do města za tlumočníka ve sporech s cigány.

Nejlépe dovedl oceniti jeho schopnosti a využítkovati jich takofka za babku smižanský krčmář, žid Silberštajn. Zvolil si ho za sekretáře, zasvětil ho do svých veřejných i tajných obchodů a svěťoval mu nejednou choulostivé obchodní poslání, které mlčelivý a spolehlivý Moró vyřizoval zcela uspokojivě. Zato mu žid velkomyslně dovoloval v neděli i někdy v týdnu choditi vyhrávati s kapelou, čímž si Moró značně přivydělával, neboť to, co dostával za své sekretářství, nestačilo ani na smrt, ani na živobytí. Občas hrával i v krčmě sousedům, když se rozveselili nebo se chtěli rozveseliti, někdy šohajům i jejich vyvoleným pod okénkem za májových a letních nocí, takže ho v dědině všude rádi viděli. Také u Kudějů.

(P. d.)

Adam Chlumecký:

Tábor na Moravě.

(Historická povídka z 15. století.)

(C. d.)

III.

Paní Markéta Tučapská jela na Velehrad, aby se u nábožného opata z pomluv očistila a jeho požehnání si domů donesla. A hle, divnou náhodou se octnul na Tučapské tvrzi panic Ořechovský, pan Mikeš, roztomilý ženich panny Časty. Snad náhodou, snad úmluvou přišel, ale bylo mu u srdce blaze, že stará paní nebyla doma. Co tam kdy byl, seděl jak na trní, a chovala se k němu, ne jako k vladyckému dědici, ale synku kmetskému a dávala mu polýkati všelike nechutenství a náražky na chudobu na Ořechově.

Za to panna se vynasnažila, aby mu obhroublost matčinu vymluvila a roztomilostí nahradila. Povodila jej po tvrzi, aby si vše prohlédl a ocenil pevné zařízení. A co se nadivil ohromným zámkům u těžkých vrat dubových, nebo mohutným náspům kolem zámečku, konice a chlívů a kolny plné vozů, radel a náčiní, hrubé zbroje pro holomce a celou osádku na tvrzi, kolem nákladných stodol plných obilí a slámy — — —! Věru, dobrý hospodář zanechal tam své stopy a svůj ráz na celé tvrzi i v dědině pod ní! Škoda ho pod drnem! Dokonal, když vše upravil — pro svého nástupce a dědice.

A panna zavedla ženicha do sklepené jízby, aby se mu pochlubila svým zavítím a výpravou ke svatbě — — na níž, žel Bohu žádné naděje nebylo!

Hned u nízkých dveří stály dvě malované truhly, plné žlutých pampelišek a jiřinek, sluníček a vlaštoviček na modravé půdě — a v nich celé bohatství! V jedné několik pozlacených a postříbřených pásů s jablíčky, makovým květem a sluníčky, sukně tyklové, muchejrové, živůtky aksamítové a rozínové, dva čepce zlatohlavové, a mnoho šatů chodících. Ve druhé truhle, zelené jak brčál, pomalované lilijemi a andilkami se kupily trouby plátna a kmentu — v přihrádkách korálové páteříčky a řada zlatých grošů s oušky na hedbávné niti — na hrdlo, a náček s perlami a tafatový vínek s křížkem byl hoden samé princezny! Toho ovšem na Ořechově nemají. Tam to chodí více po kmetecku než po vladycku, a místo hedvábí, zavírají do truhel plátno a šaty, na něž si sami napřadou. A panských oděvů na veliké svátky je u nich vůbec pomalu. Kmeti vtipkují — že jde-li na slavnost matka, nemá se dcera do čeho obléci. A jde-li dcera, nemá matka, co by na sebe vtrhla! A proto pozíral panic na výpravu panninu s ostýchavou uctivostí, a když si děva opásala hedbávný punt s tkanicí

zlatou a strunkovou, spráskl své hrubé dlaně nad ní údivem: „Ó, jak ti to sluší! Jak jsi krásná Často!“

„Libím se ti Mikši opravdu?“

„Ach, nesměj se, víš, že jsi krásná jak Ráchel — a já proti tobě jsem jak odraný dub, po kterém jezdí hrom rok co rok s vichřicí a čarodějkami.“

„Tak má být muž. Ne jako lilije, ale jako dub!“

„Ty jsi tak spanilá, bělostná a tak podobná Matce Boží Velehradské a v očích ti září kus modrého nebe. A já mám oči zelené jak vlk — —“

„Muž za našich časů pere se — a bude se prát ještě dlouho s vlky a proto třeba na ně oči vlčích, i síly vlčí. Máme to vlčí hnízdo tak blízko. To je ovčinec kněze Bedřicha ze Strážnice.“

„Tvým vlasům, plavým jak len a bohatým jak ohon koňský, se nemohu vynadivit. Schováš se do nich jak do krzna a jsi v nich spravedlivou zlatovláskou z pohádky! A já mám hlavu hnědou jak zralý kaštan a mé vousisko je šafránové jak frňousy císaře Zikmunda. A ty jsou přece pověstny!“

„Nestydí-li se za ně císař, nebudeš se za své také stydět.“

„Zikmund se směje, že je nemá pro krásu, ale pro mouchy, aby si měly v poli nač sednout. Kdybych měl tvé vlasy, co bych za to dal!“

„A já tvou sílu a mohutnou postavu!“

„Nejsi ani o vlas menší než já a časem sesílíš a ještě více se zlahodíš! Pak tě nebudu hoden a utrám se a uschnu někde v trníčku. Vždycky toho lituji, že jsem tě poznal — a přece bez tebe být nemohu. Jsi mně sluncem, jsi mně povětřím, jímž dýchám a žiji. Tvá máti má klíče od mého života. Zapudí-li mne, vyrazí mně ducha z těla. Nemohu za to. Je to mou chorobou, která mne blaží. Má láska je mou nemocí, která chová po hromadě mou sílu a zdraví. Odpusť panno ctihodná, že tě obtěžuji.“

„Nemám čeho odpouštět. Spíše ty naší dobré máteři! Ale, nesmiš ji mítí za strašivou mošnu, co ráda poleká a honí. To jen chvílemi je divná — anebo se nám jen zdá, že divná je — a hned zase, jakoby dlaň obrátil, je jak med. Není lepšího srdce nad její, a není uznalejšího člověka nad ní. Lecjakou maličkost odměňuje královsky. Jen budme trpělivi. Připlíží se chvíle, kdy se k tobě schýlí a zasype tě přátelstvím. Je to stará zkušenost.“

„Ty jsi taková dobrá duše a každé slovo tvé je zlato. Víím, že mě nesklameš a proto budu dále kojiti se naději, že se mraky nade mnou proberou a slunce mně zasvíti — — —“

„Já tě nesklamu a na mou věrnost se spolehni. Ale víš-li co, nermuťme se zbytečnou starostí a podívejme se dále, než matička se vrátí. Bývá někdy po cestě utlučena a nevrlá a zavřela by nám před hubou dvěře. Pojď!“

A panna jej vedla po nízkých jizbách s malými okny, plných starodávného nábytku, hřmotného díla, ke komnatě sklenuté do křivých koutů a výklenků a ukázala mu v dubové alměji zbraň po otčíku nebožtíku. Kolem, na stěně visela zbroj muzírovaná na parozích jeleních — a v alměji visela košile pancířová, zárukávi, šorc, česká šavle, kyrys ocelový a palcát s řetízkem. Dole nákolanky, přilba, kukle, plech přední a zadní, několik pevných luků a toulců a hromada šípů z tisového dřeva. V koutech se leskly halapartny a sudlice, a na podstavci se nadýmalo kožené brno, pobité kovovými šupinami. To bylo něco pro Mikše! Byl několikrát na Tučapech, ale sem se nedostal. Jak by byl šťasten, kdyby směl býti nebožtíkovým dědicem! Trásl se sladkou nadějí.

„Jsou zde celé rytířské poklady. Kdyby byly mé — uměl bych si jich vážit a také jich správně využít. Nač by zde ležely?“

„Bude snad co nevidět příležitost, aby se jich použilo. Přála bych si, aby naše tvrz měla velitele lepšího, než má. Holomlec není hospodář — a matička je velice úzkostlivá. Dokud není zle, drží se, ale, jde-li do živého, klesá. Aby se v těchto hrozných dobách pán Bůh nad námi ustrnul a poslal nám strážného anděla — — —“

„A kdo teď obstarává tvrz?“

„Holomouc Pašek.“

„Je to vlastní syn holomcův, že praviš holomovic Pašek?“

„Ano vlastní. Proto říkám, že je holomouc — čili holomovic. To my zde tak zkracujeme.“

„Náš holom je velice spolehliv a pravý zkušenec v tvrzení. Je to tvrzník, jakému ne hned rovno na světě. Opevnil Ořechov — a Táboři si mohou na něm zuby nalámat. Je to holom, jak má být. Pošlu ho sem, kdyby si vzácná paní matka přála. Ale, já tě bavím v práci a je čas, abych si pospíšil. Kůň je nepokojný a dovádí. Tedy, drahý a vzácný poklade, děkuji ti za všecku vřelost a lahodu, za všechny naděje a útěchu a poručím tě boží ochraně!“

„Povod Bůh a přijed zase a vzkaž vzácnou paní Annu pozdravit.“

„Zdráva vzkazovala, holubice rajska!“

Špalíčkovou dlažbou zaduněla kopyta. Kůň zaržal a vyletěl větrem z brány do náspů. Zdvihal se za ním most pobitý železem, skřípaje na rezavých patnicích. Psi zavyli a husy se rozkejhaly na veliké louži a za chvíli ječel všeskem celý dvůr. Vyšla holubice krásná z komnatky na záhrobec a havěť pospíchajíc k ní, se utišila. Vylezla pak na pavláčku pod lomenicí, pozorujíc, jak se milý panic tratí v hlubokých úvozech, jako pěkný sen. v šefi ranní — — —! —

P. d.

B. Bečvářová:

Osvětlená okna.

(C. d.).

II.

Za půl roku. Ve staré části Prahy, která, patříme-li na ni večer s mostu, připomíná osvětlenými okny ve tmě kus zkamenělého tajemství, v oné části Prahy s architekturou betlema opustila Emma Rousová, žena inženýra, svůj pokojík ve druhém poschodí starého domu, který již dlouhou řadu let obývala a odstěhovala se za mužem do Rumunska. Pokojík se vším zařízením i své místo epizodky — zpěvačky v divadle, přenechala sestře. Irma Ivanová, která byla opět zdráva, přijala Emčin návrh. Získala s ním jisté zaměstnání, měla mít samostatný příbytek, (ve Vídni bydlila vždy v podnájmu) a měla bydlet opět v Praze, ve které ztrávila své dětství. Zrušila svoji smlouvu s filmovou německou společností a sotva se Emma odstěhovala, Irma se svolením domácího starého pražského domu se na její místo přistěhovala.

V pokojíku s vyhlídkou do zahrádek a na palácové budovy vedle kláštera, oddychla si z hloubi duše, že měla cikánský život za sebou. Usmála se na starý, známý nábytek, trosky to bytového zařízení, které používali již její rodiče a hned si vše zařídila podle svého vkusu, hned vše přizpůsobila svojí duši. Nábytek byl odřený, koberce laciné a vybledlé jako malba stěn. Ale Irma jen se rozhlédla, jen se orientovala, jen rozbalila svá zavazadla a hned odřený nábytek, seprané záclony a vybledlé potahy jinak vypadaly.

Sestra Irmina byla víc praktická, byla příliš střízlivá. Dbala jedině na čistotu a jinak pozornost starému haraburdí nevěnovala. Ale Irma, ačkoliv byla mnohem více pro společenský život, nežli její sestra, která se beztoho provdala jenom proto, aby měla vlastní, klidnější domácnost, Irma, snad právě proto, že byla kolik let v cizině a mezi cizími lidmi, chtěla mít příbytek co nejútulnější, co nejvíce svůj. Emma prostřednictvím svého otce, také operního zpěváka na pražské scéně, dostala se k pražskému divadlu, zdržovala se od malička tam, kde žila se svými rodiči a které také na Olšanech oba pochovala, kdežto Irma musila po absolvování pěvecké školy za chlebem do ciziny.

Až nastal konečně obrát. Měla mít domov. V Praze neměla již sice ani jediného přítelička, její známí byli za hranicemi, byli cizinci, ale přece jen byla alespoň mezi tím starým nábytkem.

Po dlouhých letech rozvěsila zas nad kulatým stolem, nad postelí, nad pohovkou rodinné trety, které sebou po světě vozila jako milé upomínky. Byly to: veliké zrcadlo v cínovém rámcí

italské práce, zčernalá icona, úlomek zakřivené srbské šavle a různé fotografie. V koutě pokoje u kamen zakrývala tyto i koupací vanu široká plenta polepená pohlednicemi ze všech těch míst, které Irma prošla a které zanechaly v její duši stopy pěkných vzpomínek. Na piano položila housle, svatební dar svého muže, nad pianem rozvěsila podobizny oblíbených skladatelů. Nad knihovnou visely fotografie spisovatelů s fantastickou rytinou, představující Shakespeara a jeho Musu, a nad postelí shlížely podobizny příbuzných, a známých. Nad stolem pak mezi suchými květinovými trofeji, které Irma dostávala při filmových premiérách, sešla se na zvláštní Irmin rozmar zvláštní společnost, totiž visely tu dřevorytiny podobizen slavných, krásných ale nešťastných žen: Marie Stuartovny, Marie Antoinetty, poslední ruské císařovny a jiné.

Jenom podobiznu mužovu Irma nikde nevyvěsila a také ani snubní prsten nenosila. Pohled na nebožtíkovu hezkou, dobrou tvář a na snubní prsten, který tak na krátko ji zasnoubil, působily na ni vždy takovým dojmem, jakoby měla k očekávání ještě něco smutnějšího, než-li co může mladé ženě přinést ztráta hodného muže. Trpěla dojmem strašné cizoty při vzpomínkách na svůj sňatek, bylo jí líto Korneta, ale připadala si taková cizí, jakoby to ani ona nebyla, která se provdala. Ubohý, nebožtík! Nebude se jí za to v budoucnu mstít? Netrápí jej na věčnosti jak málo mu zvykla, ačkoliv on jí měl tolik — tolik rád! Irma, mladá, těkavá Irma nerada o tom uvažovala.

Když pořádala knihy, ocitla se v její ruce malá, v kůži vázaná a na tuhém zhnědlém papíře vybledlým písmem švábachem, starou ne právě správnou němčinou popsaná kniha. Dřív, než ji uložila, otevřela ji a hned na prvním listě v ní četla:

„Já, Istvan, Georg, Šandor Radinovič, soukeník a dobrý poddaný Jeho nejkřesťanštějšího Veličenstva Josefa II., císaře a krále Rakouska a Uhrů, zapisuji, co poslední pamětník, historii rodiny Radinovičů z Erlau, jak mně ji vypravovali můj otec, děd, a jak ji sobě pověděli všichni ti, kteří žili před nimi.“ Následoval letočet 1779.

A další stránky obsahovaly historii ne právě obzvláštní, výjma svým mlhavým počátkem. První Radinovič, který se do Uher přestěhoval, měl dle pověstí, ničím písemným nedoložené, pocházeti ze Srbska. Jako hlava vzbouřenců při jakémsi povstání proti svému vladaři, uprchl přes hranice a více se do vlasti nevrátil. Od něho pocházel úlomek zakřivené srbské šavle a víra řeckopravoslavná. Tak se o tom v rodině od nepaměti povídalo. Zatím se Radinovičové pomaďarštili, stali se Maďary tělem i duší a jako jejich charakteristickou zvláštností bylo, že se ženili výhradně s cizinkami. Pisatel knihy měl za manželku Italku, a také jeho vnuk přivezl si ženu z cesty na zkušené až z Neapole. Leč víry k vůli manželkám — římankám Radinovičové nezměnili.

Naopak, ženy musily se přizpůsobovati jim a děli ve víře řecko-pravoslavné vychovávat. Teprve sňatkem Irmina dědečka, otce její matky, který jako vojenský úředník přišel do Čech a oženil se s Češkou, skončilo toto náboženské třídění. Matka Irmina byla již vychována v římskokatolickém duchu a její otec, ačkoliv zůstal věren víře svých otců, nečinil proti tomu námitek. Pak dostala se zčernalá icona i s úlomkem zrezavělé šavle, se starým zrcadlem v čínovém rámci a rodinnými zápisky jako poslední památky po vymřelé srbsko-maďarské rodině Radinovičů do rodiny Ivanovy. Paní Ivanová byla poslední bytostí, která nesla jméno Radinovičů.

Takový byl rodokmen Irmy Ivanové-Kornetové. Její matka, také herečka, seznámila se se svým mužem v Praze, kde byli oba na pražské scéně angažováni a otec Irmin byl čistokrevný střizlivý Čech. Kornet pocházel z Vídně. Mluvil jen německy. Irma velice si zakládala na tom, že byla míšenkou. Domnívala se, že jen tomu vděčí za své schopnosti, že rychle chápala cizí řeči, jen to, že podporovalo její lásku k hudbě, k umění, k historii, raca míšenky že to byla, která v ní sebou přinesla tvůrčí talent. Byla příliš citlivou, což bylo slovanskou charakteristikou, byla temperamentní jako pravá Maďarka s trochou italské kočkovitosti. Její sestra zdařila se již po otci. Necítila se intelligentnější, proto, že snad pocházela z rodiny, na které kultura o nějaké to staletí déle pracovala, nebyla takovou duševní aristokratkou, jako Irma. Irma však — snila.

Uložila zápisky mezi knihy a postavila se, zamyšlena, před zrcadlo; před to zrcadlo, které sebou ze země věčného jara přivezla některá její italská prabába. V zrcadle, zezelenalém stářím, ve kterém odráželo se kdysi mořské pobřeží s nekonečným modrem nebes, odrážely se nyní obrysy kamenných stavení, chvěl se v něm již jen svit sametově černých očí, dlouhými fasami polozakrytých, očí potomkyně těch, které již dávno, daleko zemřely. Irma s jakýmsi rozbolestnělým rozkošnictvím si povzdychla. Konečně byla svojí paní, na cizích lidech nezávislá, zase se měla rozezpívat a ne jen jako filmová herečka svůj talent omezovati. Konečně měla své hnízdo, kam snesla vše, co srostlo s její duší a co, ačkoliv neživé, lépe jí rozumělo, než-li lidé. Byla doma. Bude-li jí na příště něco boleti, zasteskne-li se jí někdy po neznámém, ve světě ztraceném zajímavém muži z paluby lodě na Königsee, na kterého ještě teď ráda si vzpomínala, postěžuje si o tom tam těm krásným, korunovaným nešťastníkům; bude-li šťastna, vezme housle do ruky, otevře piano, zazpívá si. A večer, nebude-li v divadle, použije koupele, byla jí na světě nejmilejším tělesným požitkem, zahrabe se do polštářů a s očima upřenýma na zelené stínidlo lampy oddá se rozkošnické nečinnosti, pomalu vypije malou sklenici horkého

červeného vína přes sousta pomoranče, bude se těšit svými dlouhými, jemnými vlasy, až pozvolna, pozvolna usne.

Bude sama; volná, šťastna, spokojena se svými ilusemi, i se svými nesplněnými touhami, poněvadž touhy přestávají být krásnými, jakmile stanou se skutkem. Irma rozběhla se k pianu. Cítila se šťastna. Vzala do ruky housle a vrátila se k oknu před zrcadlo. Zahrála sladkou, dnes často se opakující Serenatu Toselliho, při jejíchž tonech zatočí se laikovi netoliko hlava, ale i srdce. A ta, v jejíž žilách kolovala jižní krev lehko vznětlivé race, vložila do hry všechno to, co nazýváme exotickým blouzněním, hrála s přednesem zlahoděným slovenskou citlivostí. Hrála z paměti. A hrajíc, unikala svému okolí.

Zatím setmělo se úplně. V protějších palácových budovách a v zamřížovaných oknech kláštera zazářila světla, která v hladině starého zrcadla odrážela se jako v jezeře.

„Osvětlená okna!“ — napadlo Irmu a zase si vzpomněla na klášter St. Bartholomä, před kterým loni v létě ve filmovém kusu „Osvětlená okna“ hrála a ve kterémžto kuse zhostila se své úlohy s úspěchem jedinečným jenom proto, že hrála v místech, kde se sešla s neznámým, zajímavým. Hrála s ní vzpomínka.

Svit sametově černých očí bloudil v zrcadle z jednoho osvětleného okna protější budovy na druhé. Poslední akkordy Serenaty protahovaly se a zastavovaly. Poslední ton na rozechvělé struně uletěl. A v tom struna praskla. Irma procítila ze svého zasnění. Odlesk černých očí v zrcadle se zvětšil, svit jejich ztrnul. V jednom okně protější palácové budovy objevila se tvář černocho. Jenom na chvíli. Černoch — sluha stahoval záclony. Potom záře z osvětlených a zastřených oken padala do ulice tlumeně jako by také usínala. (P. d.)

Cyril Berka:

Advent.

Doba vánoční se blíží.
Spasitel na nás, zkoumavě shlíží,
zda snaží se všichni
v adventě svatém,
velcí i malí,
by vánočních darů jeho,
hodnými se stali.

Antonín Hrůza:

Hvězda s hvězdičkou.

(C. d.)

Po odchodu koledníků zavolala dceru, aby dávala pozor na plotnu, nežli se ve vedlejším pokojíku převlékne.

Na plotně syčely ještě poslední kousky ryby, smažící se na másle, s kamen voněl piškotový nákyp s bílkovým sněhem a se zavařenými višněmi.

Lojzička si počínala velmi čile a věnujíc všechnu pozornost přípravě ryby, nepostřehla skoro, že do kavárny vstoupil mladý, pěkně urostlý a slušně oblečený muž.

Pověsil zimmer na věšák nad stolem blízko kamen, uklonil se Lojzičce a zamnuv si prokřehlé ruce, požádal Lojzičku o šálek bílé kávy.

„Slečna se už na mne nepamatuje?“ zeptal se Lojzičky, bera od ní kávu, aby nemusila od plotny.

„Nemohu se upamatovati — odpusťte — přichází sem mnoho lidí, někteří jen tak letmo sem zaběhnou“, omlouvala se Lojzička a pohlédla pátravěji cizinci do očí.

„Chodívali jsme sem s kamarády, jako studenti — arci již před dvěma léty“, připomínal host. — „Jsem auskultant Hvězda!“ uklonil se.

„Těší mne, pane auskultante. Já se již nepředstavím, když jsem slyšela, že mne znáte!“ usmála se dívka.

„Přišel jsem promluvit s tatínkem!“ řekl Hvězda, bera si z košíčku na stole řízek vánočky a usedaje za stůl u kamen.

„Tatínka jsme pochovali letos na květnou neděli“, řekla Lojzička smutně. „Ale tamhle jde maminka“, ukázala na dveře, jimiž do lokálu vcházela matka, již převlečená.

„Slyším velmi překvapující a smutnou novinu, paní Brožová“, pravil jí auskultant, když se byl představil.

„Smutnou, smutnou, milý pane Hvězdo, a pro nás dvě nej-smutnější“, přisvědčila matka a zvedla k očím cíp bílé zástěrky.

„A co jste chtěl tatínkovi?“ ptala se, usedajíc proti hostu.

„Je to pro mne trochu zahanbující přiznání, milostpaní, ale musím je učiniti a chybu napravit, abych nebyl považován za nečestného člověka!“

„My nevíme o ničem, co by vás v našich očích ponižovalo, tatínek nám nic takového o vás neřekl!“ pravila paní Brožová upřímně a vlídně.

„Ale tím závazek můj nepominul“, bránil se Hvězda. „Chci býti čestným mužem i vůči památce zemřelého“, dodal, vyjímaje z náprsní kapsy tobolku. Pak se přiznával:

„Pan Brož pomohl mi před půltřetím rokem zálohou na zkušební taksu k poslední státnici, a nebýti jeho pomoci, byl bych

musil od zkoušky ustoupiti. Dluh trval poněkud dlouho — měl jsem jej dle svého slibu zaplatiti nejdéle do roka, leč mladý člověk lehce na podobné povinnosti zapomíná“ — usmál se poněkud rozpačitě auskultant.

„Byl jsem také mimo Prahu a teprve včera jsem se sem opět přistěhoval, byv sem úředně přeložen. Jsem i tu ovšem cizincem, jako jsem byl cizincem v dřívějším působišti, leč kouzlo Prahy promluvilo přece důvěrněji k mému srdci a vylákalo mne hned dnes, abych se pokochal jejími půvaby a oddal se vzpomínkám na léta studií i na léta bolestného strádání, kdy-si chudého a opuštěného studenta.

A bezděky zabloudil jsem před váš obchod. Bolestná výčitka zabolela mne v srdci, když jsem stanul před ním, uvědomil si svůj dluh panu Brožovi. „S touto skvrnou na své cti a na své duši nevstoupíš do nového života“, řekl jsem si a tu tedy jsem, abych zaplatil, co jsem dlužen“, usmál se Hvězda a kladl před paní Brožovou pět stokorunových státovek.

„Jste čestný člověk, pane Hvězdo, ale my nejsme lidé hamizní“, pravila vážně paní Brožová, peněz se dosud nedotýkajíc. „Nebožtík tatínek byl příčinlivý muž a nenechal nás tu v nedostatku. A když umíral, ukázal k nebi a řekl, že tam za nás bude prositi, aby se nám nedařilo zle. Pán Bůh nám žehná, pane Hvězdo, a bylo by hříchem proti Jeho dobrotě, přijímati peněz nezaslouženě!“ a paní Brožová odsunula peníze k Hvězdově ruce.

„Milostpaní“, zaprosil auskultant, „prosím spažně, abyste mne nepřipravovala o radost, kterou jsem pocítil, když jsem si umínil vrátiti vypůjčené peníze. Učiňte s nimi, co je vám libo, podle zákona božího i lidského jsou vaše, jen mne nenutte, abych se jich znovu dotkl!“

„Nuže dobře“ — usmála se paní Brožová. „Mládí neuvažuje a nemyslí na léta možných svízelností. Peníze máte tedy uloženy zase vy u nás, a jsme teď my vašimi dlužníky. A dáme je pod úrok, aby vám přibývalo. A vyplatit si je můžete dát, kdy vám bude libo — k tomu se s Lojzickou právoplatně zavazujeme!“

„Ano“, přihlásila se také Lojzicka za svědku.

„Děkuji vám, milostpaní i vám slečno, za tu krásnou radost. Vzpomenu-li si o svátcích na dnešní večer, naplní se mé srdce štěstím a proto budu naň pořád myslet“, povstával Hvězda, aby si oblékl zimník.

„Odpusťte mi, mnohokrát prosím, že jste se k vůli mně opozdily s večeří“, podával ruku oběma ženám.

„Jsme samy a nic nepromeškáme, ale vy sám jste se zdržel“, mínila matka.

„Jsem již po večeři, milostpaní“, ukázal Hvězda na prázdný koflíček od kávy. „Ostatek jsem dosytlil radostí, že jsem se zhostil svého úkolu. Mohu se aspoň těšiti, že uvidím zlaté prasátko!“

„Znal jste tatínka, pane auskultante, a vidíte prázdné místo u stolu, kde sedával. Věříme, že host do domu, Bůh do domu, pane Hvězdo, a skoro bych si jako hospodyně vyčítala, že jsem vás nechala odejít a nepožádala vás, abyste s námi povečeřel!“ zvala paní Brožová Hvězdu nesměle.

„Jsem velmi povděčen vaší laskavostí, ale bojím se, abych nerušil svou přítomností rodinný ráz vaší štědré večeře“, bránil se auskultant, ale když i Lojzička se přidružila k matce a vzhlédla k němu všechna zrudnělá cudným ostychem, přešel od stolu v lokále ke stolu za zástěnou.

Pomodlili se před večeří, při čemž paní Brožovou i Lojzičku mile překvapilo, že i Hvězda se s nimi modlil hlasitě, nikterak se neostýchaje. „Pane Bože, Otče všemohoucí, požehnej nám těchto darů, které z Tvé štědrosti brátí a požívati budeme“, ukončila paní Brožová modlitbu a požehnala přichystaný stůl svatým křížem.

„Amen“, odpověděli Hvězda i Lojzička a jali se večeřeti.

Nedojedli ještě, když přišel pan řídící, který musil také okusit smažené ryby a jemuž pro štěstí dostalo se také dárků se stromečku.

„Jsem rád, že nás není lichý počet“, škádlil Lojzičku, když přinesla na stůl košík s jablky a ořechy. „To by mohla býti směla!“

„A teď ať pan auskultant překrojí jablíčko — uvidíme, zazářili-li mu z něho hvězdička štěstí!“ vybídl hosta. „A vy také Lojzičko!“ pokoušel dívku.

„Jako ty hvězdičky nad Betlémem“, zaradoval se, když z překrojených jablek usmály se na všechny pravidelné hvězdy se zdravými nahnědlými jádry. „To znamená štěstí po celý rok!“

Na naléhání obou mladých lidí pokusil se i pan řídící o věštbu překrojením jablka, potom i maminku donutili, aby „pokoušela“ osud, a když i jím jablíčka zvěstovala, že nebudou stonat, oddali se všichni srdečné zábavě.

Vyda-li se pak na půlnoční do blízkého chrámu sv. Jiljí, při čemž Hvězda vedl Lojzičku, a pan řídící s paní Brožovou šli za nimi.

S modré báně nebes svítily jim na cestu jiskrné hvězdičky a Lojzičce se zdálo, že zář jejich zahřívá nejen blankyť, plný těch tajemných světél, nýbrž i její srdce, bušící v mladé hrudi tajemnou touhou a sladkým nepokojem. A také jen ony byly, toho večera svědky jejich citův i jejich šeptem pronášených slov, kterými odpovídala všetečným, ale upřímným a krásným otázkám Hvězdovým. Svěřila se se sladkým tajemstvím v té noci jedině Ježíškovi, odpočívajícímu v prostých jeslích a pak jeho nejsvětější Matce, prosíc ji za přimluvu, aby krásný sen její čisté dívčí duše byl splněn.

Ostatní prozradil za několik neděl Hvězda, když všecek v sa-

loním úboru, žádal ostychem prochvřenými slovy paní Brožovou o ruku její Lojzičky.

Novinkou pro maminku tato zpráva ovšem nebyla, neboť jak ona, tak řídící věděli již, že Hvězda ve svatvečer vánoční našel svou šťastnou hvězdičku nejen na nebi mezi milióny jiných hvězd, nýbrž i na zemi a to v čistém srdci Lojziččině a v jejích krásných, hvězdami nejsladčího štěstí rozzářených očích.

K oltáři doprovodili oba snoubence pan řídící s maminkou Brožovou; před oddavkami však se řídící vytratil na kůr, aby za doprovodu varhan milým snoubencům zazpíval a přál jim v písni

„Žijte Bohu, vlasti sobě,
rájem buď vám celý svět!“

hojnou mírou všeho štěstí.

Po návratu z kostela „podali si“ kamarádky maminčiny Lojzičku, jak náleží. Šla z náruči do náruči a dostala nádavkem k hojným darům květinovým tolik upřímných a mateřsky laskavých pus, že ji pod nimi tváře zčervenaly jako plně rozkvetlé pivoňky. Nazvaly ji Hvězdovou hvězdičkou, přejíce všichni oběma snoubencům, aby jim po celý život svítila hvězda štěstí, míru a pokoje, jako zvěstovala příchod radosti, spásy a nejplnějšího štěstí v krásné noci vánoční, když Hvězda poprvé šel na půlnoční s Lojzičkou, nyní již svojí hvězdičkou. —

Za dva dni po svatbě zastavil se pan řídící v kavárně a ulekl se skoro paní Brožové, jak byla nevyspalá a uplakaním pobledlá. A sotvaže ho uviděla, měla hned zase v očích plno slz. I řídícímu bylo smutno a připadalo mu, že je tu jako po pohřbu. A bylo mu jí líto v její opuštěnosti. Vzlykajíc vypravovala mu, jak obě noci proplakala steskem po dítěti a naříkala si, že teprve teď vidí, jak měla Lojzičku ráda.

„Věděl bych radu, paní Brožová, jak se té osamělosti zbavit!“ pravil pan řídící a trochu se usmál.

„Lojzička už nikdy nebude jen mou! Je tu po ní všude prázdno a ticho, jako by byla umřela“, posteskla si stará paní.

„U mně je nejínak“, požaloval si také vdovec upřímně. „A tu mi právě napadlo, že břímě ve dvou nesené je lehčí, nežli když je nese člověk jenom sám. Mohli bychom si v tom svém neštěstí podati ruce, jako si je podali Hvězda s Lojzičkou!“ nabídl přímo svou pomoc opuštěné vdově.

„Nemohl by nám to nikdo mítí za zlé, paní Brožová, ani ty naše děti ne — vždyť proto nepřestali bychom je mítí rádi“, mluvil vroucněji, když se paní Brožová začervenala, jako by jí byl krví polil.

„Musím se jich přece jen zeptati!“ váhala ještě s odpovědí.

„To jsem již před nedávnem vyřídil za vás, paní Brožová — ba byl jsem k této nabídce přímo vyzván panem Hvězdou i Lojzičkou. Ale báli jsme se všichni, že budete proti tomu vy!“ řekl

pan řídící vesele.

„Když jste již tedy vše ujednali, tak s Pánem Bohem!“ podala mu vdova ruku a zarděla se studem, když jí pan řídící ruku políbil. — — —

A zas bylo na trhu veselo o té jejich svatbě, kterou měli v červenci, v době, kdy nejplněji kvetly růže. Trhovkyně ozdobily jimi celý vůz, v němž Hvězda odvážel maminku do kostela a neméně krásným byl i automobil, ve kterém doprovázela Lojička svého druhého tatínka k novému štěstí...

Pan řídící odešel do výslužby a stal se „pravou rukou“ své druhé manželce a to nejen v obchodě, v němž si velmi čile a rozšafně počínal, nýbrž i doma, nahrazuje laskavostí a starostlivou péčí o svou druhou ženu vše, na co si oba před sňatkem stýskali. Vybudovali si ve svých srdcích útulný stánek pokoje a klidného, nijakou nárůživostí nekaleného štěstí a nebylo proto divu, že je i mladí manželé častěji navštěvovali.

Bývalo zase veselo v tiché, útulné kavárně Brožově, vždyť i bývalý řídící se o to přičiňoval nejen svým prostým a upřímným humorem, nýbrž i hudbou na klavír, jež přestěhoval ze školy do svého nového bydliště.

„Mají štěstí“, říkali o nich lidé, míníce, že jejich obchod je zlatým dolem, jako zlatými bylo několik hvězdiček, které majitelka kavárny dala umístiti nade vchodem do lokálu. Ale málokdo znal jejich symbolický význam — vzájemnou lásku jak rodičů k dětem, tak naopak i upřímnou lásku všech ke všem trpícím, jimž „matka Brožova“ zůstala matkou účinně pomáhající v kdejakých svízelných a těžkostech. — —

Cyril Berka:

Svatí tři králové.

Jdou svatí tři králové, jdou
za Spasitelovou hvězdou nádhernou.
Když božské Dítě nalézají,
před zázrakem velikým poklekají.

Dítěku obětuji drahé dary své,
plody pohanské vlasti daleké.
Zlato, kadidlo a myrhu
a v duši odevzdanou víru.

I když odešli do své otčiny
z jeskyně Svaté Rodiny,
Spasitelova hvězda vždy jim září
a srdce jejich věčně blaží.

Jan Karník:

Koleda.

Já jsem malý koledníček,
jdu k vám, mamičko,
abyste mi darovala
celé srdíčko.
Rozviju se jako květ,
a chci pro vás uvíjet
blaha klubíčko.

Já sem malý koledníček,
jdu k vám, babičko,
abyste mi darovala
groš a jablíčko.
Zato nové jaro vám
o Vánocích otvírám,
vaše sluníčko.

Venoušek jsem, koledníček,
hledám dědouška,
koledu chci pošeptati
jemu do ouška:
děde, přestaň veršovat,
pohádkou hled častovat
svého drahouška!

L. Grossmannová-Brodská:

Vánoce.

O svatá noci, o tichá noci,
v níž památkou vždy ožije,
jak útlé dítě do nuzných jeslí
vkládala Matka — Marie. —

S dárečky k němu šli pastouškové,
šly dítky, vážní mudrci,
a jasná hvězda tam nad Betlémem
jim síla radost do srdcí.

Vánoční doby, pohádka sladká,
od věků stará vždy novou jest,
jakoby stkali ji andílkové
z oblohy modra a zlata hvězd...

Vždyť Dítě, které před věky zřelo
v chudičké stáji pozemský svit,
jako bělounek beránek tichý
svět celý přišlo vykoupit!

Ant. Šorm:

Vánoční stromy republiky.

(Příspěvek ke kulturním dějinám vánočního stromku u nás).

(C. p.).

Dle oficiální zprávy tiskové vynesly Vánoční stromy republiky: Ve Velké Praze 83.201.10 Kč, v Berouně 3378 Kč, v Mladé Boleslavi 2254.40 Kč, v Brandýse nad Labem 752.62 Kč, v Železném Brodě 656.80 Kč, Novém Bydžově 2754.98 Kč, v Čáslavě 1934.50 Kč, v Králové Dvoře 6177.41 Kč, v Kutné Hoře na 800 Kč, v Jindřichově Hradci 1630.11 Kč, v Hradci Králové 13.000 Kč, v Královém Městci 1668.67 Kč, v Mnich. Hradišti 533.15 Kč, v Jilemnici 58.41 Kč*), v Jílovém 3524.56 Kč, v Kolíně 4668.05 Kč, ve Vysokém Mýtě 3945.60 Kč, v Pardubicích přes 40.000 Kč**), v Pelhřimově na 840 Kč, v Písku 2600 Kč, v Plzni 42.042.20 Kč, v Roudnici nad Labem 3659.01 Kč, v Rychnově nad Kněžnou 2300 Kč a ve Strakonici 2529.53 Kč na hotovosti vedle různých darů šatstva, knih atd.

U rozváznějších však korporací, které nepočítaly jen s povrchným účinkem záře a svitu barevných žárovek, ale kalkulovaly s výsledky, vychladl již roku 1925 zájem o způsob „vánočním stromem republiky zvyšovat“ dobročinnost.

Proto čteme v denních listech toto: Vánoční strom v Hranicích letos postaven nebude. Usneslo se tak město, že to vyžaduje značné výlohy. Na náměstí Žerotinově, kde loni stál vánoční strom, bude však pokladnička a obecnstvo se žádá, aby do ní přispělo na stavbu sirotčince, jež na jaře má počítí.

V roce 1926 o vánocích předčí všechny vánočními stromy Praha. Olga Fastrová zachycuje jich stafáž řádky: „Vzpomíná-li velkoměšťák, odsouzený k životu na venkově, toužebně na Prahu, myslím, že si nejčastěji připomíná hlavně její ulice v té době, jakou mají za předvánočních podvečerů. V těchto předvánočních dnech přibyla na hlavní pražská náměstí ozdoba, která jim přidala ještě víc útulnosti, učinila je ještě víc podobnými rodinným světlicím: přibýly do nich ozářené stromy vánoční. Vztýčují se tam vysoké, mohutné smrky nebo jedle, na kterých večer září světla barevných žárovek. Na náměstí Václavském, před sochou sv. Václava, na vinohradském náměstí Mírovém mezi kostelem a divadlem svítí vánoční stromy už několik dní, a na náměstí Staroměstském bude slavnostně vztýčen Vánoční strom republiky zítra v neděli...“

*) O Vánočním stromě republiky v Jilemnici viz »Almanach sociálně zdravotní péče okresu Jilemnického 1924«, str. 28 a 29.

**) Dle sborníku »Krajem Perštýnů« Kč 33.250 — bez hodnocení darů naturálních.

První slavnost vánočního stromu „Svobody“ konala se na novém výstavišti pražských vzorkových veletrhů v Praze VII. Již od 3. hod. odpolední docházely na výstaviště průvody dorostenců československého Červeného kříže a škol pod vedením učitelů. O 4. hod. odpo. přibyl na výstaviště starosta měst pražských dr. Baxa a promluvil k dětem, jichž počet přesahoval 3000 řeč o významu stromku Svobody a zdůraznil, že lidé dobré vůle, hospodářsky silnější podávají ruku ubohým a jejich nešťastným dětem. Po jeho řeči zahrála vojenská hudba státní hymny, a vztýčena na stožáru státní vlajka. Potom děti byly pohostěny čl. Červeným křížem, který slavnost tuto arranzoval.

Sdružené Péče o mládež v Praze I. až VII., pořádají ve dnech 20. až 27. prosince slavnost vánočního stromu republiky ve prospěch chudých dětí v Praze I. až VII. pod protektorátem rady městské a pana primátora. Slavnost byla zahájena v neděli 20. prosince na Staroměstském náměstí o 2. hod. odpo. slavnostní řečí dra K. Baxy.

Vánoční strom republiky žižkovským dětem darovaný dětmi z Hrdlořez a Malešic, byl vztýčen v neděli 20. prosince o 4. hod. odpo. na Havlíčkově náměstí. Slavnost uspořádala Péče o mládež v Praze XI. — Žižkově za součinnosti místního odboru Masarykovy ligy, Dorostu čl. Červeného kříže, škol žižkovských a j. humanitních a kulturních institucí. Dárky pod strom položené měly vnést radostný jas i do nejchudších světniček dětem, které těžké sociální poměry připravily o šťastné dětství. Že i chudší může skrovnou hřivnou způsobiti radost ve vánoční době, dokázaly chudé děti žižkovské, které za vedení učitelstva zhotovily do vánočního bazaru Péče o mládež množství ozdob a vkusných dárečků.

Dne 12. prosince vztýčen „Pěčí o mládež a Válečnými poškození na Purkyňově náměstí obrovský vánoční strom vinohradských dětí s nápisem: „Vánoční pozdrav od dětí z Kamenice.“

Vánoční strom ve Vršovcích zvaný „Stromem soucitu“ v Heroldových sadech od 13. do 28. prosince byl ozařován denně od 17. hod. Dne 20. prosince uspořádán promenádní koncert. U „Stromu soucitu“, o 5. hod. odpo. zpívaly školní děti kolédy, by pozvaní přátelé mládeže otevřeli svá srdce a nedopustili, aby v době vánoční byly děti, které pronásledovány osudem, nemohly by se potěšiti.

Z venkovských slavností vánočního stromu republiky cituji tiškovou zprávu z Hradce Králové:

Velký vánoční strom republiky byl vztýčen v sobotu 12. prosince pěčí městského chudinského odboru na náměstí. Na vrcholi nese vlajku republiky, jest večer i v noci ozařen různobarevnými žárovkami a působí uprostřed starobýlého náměstí

přímo pohádkově. Byl pečlivě vybrán a přivezen z královéhradeckých lesů. Instalaci a osvětlení obstaraly měst. elektrické podniky, úpravu a výzdobu měst. technická kancelář a zahradnictví. V bednách se kupily již první dny dary místních obchodníků i občanstva královéhradeckého a do pokladniček se scházejí drobné i papírové peníze a budí naději, že se akce „Vánočního stromu“ setká s plným zdarem. Zásilky, které není možno složit pod strom, hlásí se u městského úřadu. (Tak zaslala jedna z místních firem uhlí pro chudé.) Z úsměvu na tvářích těch, kdož přinášejí osobně své dary, lze čísti, jak ochotně a rádi přispívají ke společné nadílce, která se letos po prvé uvádí v této formě v Hradci Králové v život...“

Uvážíme-li všechny okolnosti, které provázejí stromkové slavnosti republikánské, přicházíme k tomuto závěru:

Stromy republiky jsou stavěny na „vyšší přání“, slavností musí se účastniti mládež, vojsko, určité korporace na komando, při tom často lesk zásluhy o jich pořádání osvojuje si jen jistá korporace, někdy i politická strana. Po stránce finanční vyžadují vánoční stromy velikých obětí peněžních a značné fyzické námahy, jež opět je vynucována (na vojsku, hasičstvu, na elektr. podnicích osvětlení, rozpočty obecní zatěžují se výlohami za dopravu, instalaci atd.). Kdyby se tyto náklady věnovaly přímo vánoční nadílce, byla by jistě dosti bohatá. Nedivíme se proto, že výtěžek jest často nepatrný — nečítaje ani všechnu energii oněch korporací, které pracují často s rozsáhlými silami spolkovými a školními dětmi. Účty přesné a úplné pohnuly by nás až k slzám nad nepatrným výtěžkem. Též způsob, jakým se provádí slavnosti u vánočních stromů republiky nezdá se býti dosti důstojný účelu, jemuž má sloužiti.

Strom vánoční, jak byl míněn v roce 1914 v Kodani, má sám hovořiti k duši i srdci lidí soucitných; ale nejčastěji méně soucitných a sice zcela jinou řečí, než táborových řečníků, kteří právě často na těchto místech hovoří; strom má hovořiti řečí neslyšitelnou uchem, ale svolávající lidstvo vánočními zvony k soucitu. Patrně i z toho, že nejvíce působily stromy republiky v Plzni a na Staroměstském náměstí v Praze před Týnem, kde zvony, sousedících chrámů tajemně působily na zvědavě se tlačící posluchače kol vánočního stromu. To jest zcela jiná mluva o štědrosti, než když má srdce lidská otvírati vojenská promenádní hudba, vřískání Armády spásy neb vystoupení YMCY a YWCY. Zde musí najíti se řečníci, kteří o „lásce k bližnímu“ a o „pomoci potřebným“ musí si najíti formu méně vtíravou, než jak ji bylo dosud u republ. stromů používáno. Vysocě postavený a zasloužilý kulturní pracovník doporučoval předloni k tomu jesličky a poukázal, i kde měly býti postaveny, (pod balkonem Staroměstské radnice), a kde by se daly za tím účelem opatřiti.

Ač stály tehdy naši pracovníci čsl. Červenému kříži k dispozici — nebylo jich služeb použito.

Ani u moderních veršotepců netěšil se zvláštní oblibě republikánský strom svobody, jak tlumočí v „Českém směru“ v Plzni ze dne 21. prosince 1926 báseň P. Viklana:

Strom na náměstí.

Strom vyrost' někde na stráni
a myslil, že je všecko jeho dole.
I přišli, zařali a zabili.
A teď je v městě, v světél kole.

Jdou kolem úsměvy i slzy pod řasou,
jde kolem kožíšek i roztřepaný svetr.
Na nebi hvězdy mluví po lidsku
a lidi třikrát zapře Petr.

Zvonečky zvoní nad světem,
smích kovu zatraceně bolí.
Ne, nenamrzneš v noci sám,
a nebudeš sám holý.

Ten, kdo si radost tady vykoupil,
nechť jmélím dneska kvete,
my, strome, vzpomenem i v den,
jenž srdce tvé i naše smete.

Jest nesporno, že tyto stromy vedle jasu pestrých žárovek vrhají stín často dlouhý a temný. A ještě jednu poznámku o nich, jako památném zvyku původu dánského. Nejlépe snad by bývalo, uspořádati jen řídčeji jubileum kodaňského vánočního stromu, řekněme vždy za 10 roků a vždy jinde, ovšem na jediném místě; tak zůstala by jeho původnost vzácnější a i účinek sbírek při něm by byl snad výnosnější.

JUDr. Michal Navrátil:

Za českou stopou v Itálii.

(C. d.).

Roku 1397 v dubnu Václav IV. půjčil Bonifaciovi IX. 5000 zl.

Roku 1398 poselstvím k Bonifaciovi IX. vypraveným, oznámil Václav IV. svou vůli, aby papežové oba i donucením k resignaci byli přivedeni, ale nesetkal se s žádoucí odpovědí. Papež vždy žádal, aby Václav přijel do Itálie k dosazení koruny císařské. Ale poněvadž bylo najevo, že Václav k jízdě do Říma sotva pohnouti se dá, Bonifacius žádal, aby aspoň bratr jeho Sigmund do Itálie přijel. K žádosti takové nesvolil žádný z obou bratrů.

Roku 1398 Václav IV. shodl se s králem francouzským, aby se oba papežové v Římě a v Avignoně odřekli svého důstojenství.

Roku 1401, 12. prosince král Sigmund z Trnavy dal výstrahu Benátčanům, aby se vzdorokrálem Ruprechtem do žádných spolků proti Václavu IV. a jemu se nedávali.

Roku 1401. Jan Galeazzo, vévoda mediolanský vyzýval Václava IV., aby pospíšil do Itálie a dal se korunovati císařskou korunou. Tu bylo konečně předsevzetí jízdy do Říma hlavním předmětem péče Václava IV., který smlouvou v K. Hradci 4. února 1402 jmenoval Sigmunda na čas, až do navrácení svého z Říma správcem království českého.

Roku 1403 9. Augusta Sigmund zapovídal, aby nikdo neopovážil se odváděti jakékoli platy nebo daně do papežské komory, aneb bully, listy a rozkazy ani od papeže aniž od legata a dvoru jeho plniti. Chování své snažil se ospravedlniti psaním kolleji kardinálů, ve kterémž byly obsaženy nejtěžší obžaloby na Bonifacia IX. (Palacký II.).

Roku 1404 Jakub písař rychtáře Starého města a Beneš služebník jeho, též představení čtyř klášterů pražských, sv. Klimenta, sv. Františka, sv. Kříže a sv. Jakuba vykonali pouť do Říma do chrámu sv. Petra a Pavla a přijmutí duše Pešíka Šilhavého do bratrství a oučastenství modliteb.

Roku 1405 universita pražská vymohla si bullu od Innocence VII., aby za uprázdňení arcibiskupství rektor směl užívati práva kancléře.

Kříž kramář, zakladatel Betlémské kaple, obrátil se se žádostí do Říma, by založení její potvrzeno bylo z moci papežské. Kříž dosáhl bully od Řehoře XII. 14. května 1408 velmi pochvalného znění o zvláštním určení kaple ku kázání slova božího.

českým jazykem, již papež uložil arcibiskupovi Zbyňkovi, aby založení kaple stvrdil z jeho moci apoštolské. —

Roku 1408 pět studentů pražských Přibík z Hůzné, Hroch z Podvek, Michal z Drnovic, Pek z Valencie a Jan z Landšteina nevydali arcibiskupovi Zbyňkovi knih Wiklefových, nýbrž také učinili odvolání k papeži. Kárali předpis arcibiskupův, jak se mělo učit o svátosti oltářní, z bludu, ano z kacířství. Co právní zástupce studentů, kteří se odvolali, odebral se ke dvoru papežskému přítel Husův, mistr Marek z Hradce, jeden z tehdejších profesorů fakulty artistické v Praze.

Roku 1408 Václav IV. poslal ke kardinálům co plnomocníka stran koncilu v Pise dvojená mistra Jana řečeného kardinála z Reinšteina, jednoho z přátel Husových. — Již dříve, než mistr Jan Kardinál (brzy po sv. Havlu 1408) byli se odebrali do Itálie, soudruzi mistra Jana Husi, Stanislav ze Znojma a Štěpán z Pálče, majíce též nějaké uložení od krále Václava v příčině nastávajícího koncilu, ač nevím najisto, byl-li to jediný nebo hlavní účel jejich cesty. V Bononii byli zadržáni z rozkazu tamnějšího legáta papežského, kard. Baltazara z Kossy, pobrány jim jejich věci, jmenovitě koně a 20./8. uvrženi ve vazbu jakožto podezřelí z kacířství. Stalo se to bezpochyby z nastrojení domácích jejich protivníků z Čech. Proti Stanislavovi ze Znojma byl předmětem obžaloby hlavně onen traktát jeho o svátosti oltářní. Příčiněním mistrů Jana Husa, Jana z Jesenice a Křišťana z Prachatic nespíše stalo se, že bylo od university samé vydáno velmi chvalné vysvědčení o obou zajatých mistřích, jakožto členech university 5. prosince a posláno sboru kardinálů v Pise se žádostí, aby způsobili jich propuštění na svobodu.

Teprv po vystěhování mistrů a studentů německých z učení pražského navrátili se Stanislav ze Znojma a Štěpán z Pálče z Bononie. Byloť k vysvobození jich potřeba dalšího usilování. Krom přímluvného dopisu university obrátil se také národ český učení Pražského ještě obzvlášť se žádostí ku kardinálům o jich propuštění, neopominuv zmíniti se o svém přičinění ku prospěchu snah sboru kardinálského ve věcech jednoty církve, a kterak i zajatí mistři byli toho účastni. Rozhodná byla však přímluva krále Václava, učiněná ku kardinálům jak dopisem, tak oustním vynešením, na ně skrz mistra kardinála z Reinšteina. Dle žádosti královny psali kardinálové z Pisy 12. února 1409 legátovi Baltazarovi do Bononie, aby zajaté mistry propustil a věci zabavené jim navrátil. Stanislav ze Znojma musil traktát svůj tak opravit, že uznán za prostý všeho bludu, kterýž rozsudek o něm stvrzen také od nového papeže Alexandra V.

Roku 1410 Václav IV. uložil poslu svému při dvoře papežském dr. Janovi Názoovi, aby v příčině Husa představil papeži, že by král mohl svou mocí snadno pokárat škůdce svého. Krá-

lovství, než že snáší s pokorným ohledem na stolicí papežskou. Další nařízení k vedení té věci při dvoře papežském dal Václav mistrovi Janovi z Reinšteina.

Roku 1414 vypravili Mistři učení pražského dva ze spolku do Říma k papeži Eugeniovi, aby jim stvrdil privilegia, jež mělo učení pražské od papežů.

Téhož roku z jara Zikmund za přebývání svého ve Furlansku požádal p. Václava z Dubé a z Leštna a p. Jana z Chlumu, řečeného Kepku, kteří tam byli u něho nejspíše s nějakým poselstvím, aby po navrácení svém do Čech s Husem o to jednali, by se odebral do Kostnice.

Roku 1414 dne 11. června psal papež Jan XXIII. králi Václavovi, že se v zemích jeho pod jeho panstvím rozmáhá kacířské učení Wiklefovo. Týž Jan k nalehání krále Zikmunda, který jemu ku pomoci a také z příčiny války mezi Uhry a Benátčany byl přitáhl do Italie, svolil 9. prosince 1413, aby koncilium konalo se v Kostnici. —

Roku 1423 koncilium v Sieně vydalo přísné rozkazy proti nadržování kacířům. Král Václav vydal již 9. dubna 1424 rozkazy ve svém království, by nálezy ty byly pilně zachovávány.

(P. d.)

Václav Oliva:

O pobytě Langobardů v Čechách.

(C. d.).

A tu, ač dosti všeobecně přijímá se názor, že tímto lidem nebyli nikdo jiní, než Langobardové, jsou přece i dějepisci, kdož toho upírají. Ale vývody jich neznamenaají mnoho, pokud není historicky zjištěn opak, t. j. pokud není prokázáno, kterému germánskému národu hroby s kulturou merovejskou v Čechách, náleží, neboť dle historických zpráv je zcela určito, že Langobardé tehdy v Čechách dleli či, jak uvádí dr. Novotný: „Že tedy Langobardi za svého bloudění dotkli se také zemí českých, to z pramenů vysvítá nade vší pochybnost určitě.“ Mimo to dějiny neznají vlastně ani jiného národa germánského, který by tehdy do styku s českou zemí byl přišel.

Z této příčiny nemůže tedy býti správně, píše-li na př. dr. Píč: „Němečtí historikové uvádějí arci dva národky germánské v době tak zvaného stěhování národů ve spojení s vlastní naší, totiž Langobardy, kteří prý z vlastní Germanie, někde na severu Harcu a na západ Labe podle vypravování Pavla Diakona přes zemi Anthaib—Banthaib k Dunaji se prodrali a vedle nich uvá-

dějí se i Boioaři (Baiovari), kteří prý z Boiohoema (Baiahajmu) k Dunaji se stěhovali snad jako pozůstatek Markomanů. Obojí dohady německých historiků nehodí se však na naše kostrové hroby, s kulturou merovejskou, neboť příchod Langobardů na Dunaj klade se až k roku 487 nebo 488, nehledě ani k tomu, že v někdejší pravlasti langobardské na severu Harcu a na západě Labe kultura merovejská není zastoupena a Langobardé kulturu tuto s kterou pak roku 568 do Itálie odtáhli, patrně teprve na Dunaji přijali.“ Pravím, že nemůže toto tvrzení býti správné, a to prostě z důvodů, že dějiny Langobardů a dějiny válek císařů římských s Germány vůbec nesou se právě opačným směrem.

Římané totiž od druhého století před Kristem Pánem, kdy v letech 113—101 byli nuceni sváděti kruté boje s předchůdci velikého stěhování národů, Cimbry a Teutony, měli s Germány stále co činiti až k úplnému rozpadnutí se jich říše. Alespoň již Caesar v letech 55—53 před Kristem vpadl po dvakráte do Germánie přes Rýn a počal oproti Němcům pěstiti politiku, jejímž cílem bylo stanovit Rýn a Dunaj za nepřekročitelnou hranici říše, politiku, v níž pak zvláště pokračovali Augustus a jeho nástupce Tiberius. Vždyť, když roku 35 Augustus přemohl kelticko illyrský kmen Japydů a rozbořil jich hlavní město Metullum, v letech 35—33 podrobil si panónský národ Segestanů, roku 33 pormanil Illyry, roku 15 vypravil se proti Keltům v Raetii a když téhož roku nevlastní syn jeho Drusus porazil Isarky a Tiberius Vindeliky, nesporně celá Raetie a Vindelicie připadly k říši, ba když v téže době Norikum přijalo dobrovolně nadvládu, římskou, stal se opravdu Dunaj hranicí římského imperia.

Potom přirozeně obrátili Římané zřetel svůj k Rýnu. Alespoň když roku 13 před Kristem Nero Claudius Drusus, v 25 letech svého věku, stal se místodržitelem Gallie, týž hned seznal, že národové usedlí na dolním toku rýnském jsou velikým nebezpečím římským lodím a římskému obchodu na pobřežích nynější Francie a Anglie. Proto dal stavěti veliký kanál, jenž by spojoval Rýn s Isselou. Mimo to roku 12 překročil Drusus Rýn a poplenil území Usipetů a Sugambrů. Potom přinutil Frýsy ku spolku s Římany a obrátil se proti Chaukům, jež zpoplatnil. Roku 11. znovu překročil Rýn, porazil Usipety, protáhl územím Sugambrů a dorazil až k Cheruskům. Ale na zpáteční cestě utrpěl několik menších porážek. Roku 10. napadl Chatty a pronikl až ku Suevům, jež porazil. Potom obrátil se proti Cheruskům a ocitl se až na březích Labe. Na této cestě dle dějepisce Flora porazil také Markomany, nejspíše na Sále, kteří pak obrátili se k jihovýchodu a částečně obsadili Čechy, t. j. usídlili na severozápadě Boiohaema.

Po smrti Drusově ujal se bojů s Germány Tiberius. Týž usídlil 40.000 Sugambrů a Suevů na levém břehu rýnském v krajině dutichské, ale již roku 6. před Kr. opustil Gallii a odebral se

do dobrovolného vyhnanství na Rhodu. Proto ve válce s Germány pokračoval bývalý místodržitel illyrský L. Domitius Ahenobarbas. Týž vytáhl z Augsburgu a dospěl k Labi, jež překročil a pronikl až k Havole. Po Ahenobarbovi a to od 1—3 roku po Kristově narození stal se místodržitelem a tím i vládcem a vůdcem v Germanii M. Vinicius, jenž Germány na všech stranách porážel. Jeho nástupcem byl Sentius Saturnus a za nedlouho opět Tiberius. Ten roku 4. uzavřel nové přátelství s Chauky a roku 5. proniknuv až k Labi, porazil Langobardy.

Alespoň dějepisec Velleius Paterculus, jinak Tiberiův obdivovatel a chvalořečník, když byl vyličil, že Tiberius se zbraní v ruce celou Germanii prozkoumal, národy její, jichž jména ani nikomu známa nebyla, přemohl a všechny kmeny Chauků si podrobil, dodává doslova: „Nesmírný zástup mladistvých Chauků, mužů to mohutných těl a chráněných přirozeným opevněním krajiny, složil zbraň. Ti, zároveň se svými náčelníky, na stupních soudního trůnu našeho vojevůdce, obklíčeni nádherným sborem našich, plnou zbrojí vykrášených vojáků, leželi na svých tvářích. Byla zlomena síla Langobardů, národa to, jenž je divočejším nežli germánská divokost sama a posléze, v co před tím nikdo neodvážil se ani doufat a tedy tím méně o něco podobného se pokusiti, pod jeho (Tiberiovými) prapory proniklo římské vojsko až na 400 mil do vnitřku země, a to od Rýna až po Labe, kterážto řeka proudí nedaleko hranic Senonů a Hermundurů. Tam spojilo se s císařem loďstvo, jemuž jednak štěstím a jednak věhlasem vojevůdce a co nejpečlivějším pozorováním počasí pro vhodnou plavbu bylo umožněno obeplouti zálivy oceánu a až posud z neznámého moře vplouti do Labe s velmi bohatým pro vojsko nákladem,“ když bylo zvítězilo nad několika menšími národy.“

Tím však úloha Tiberiova v Germanii nebyla skončena, ježto týž záhy nabyl přesvědčení, že jeho vítězství nad severními kmeny téhož národa téměř nic neznamená, pokud v Čechách Marobud, král Markomanů, bude disponovati vojskem, skládajícím se ze 70.000 pěších a 4000 jezdců. Proto umínil si moc Marobudovu zlomiti. I vytáhl tedy proti němu asi se 150.000 muži. Marobud, jenž vládl tehdy mimo Markomanům, Gutonům, Semnonům, Kvádům, Hermundurům, Langobardům a Lugiům, byl by přece býval najisto podlehl, kdyby, když již obě vojska byla si dosti na blízku a šikovala se k boji, Tiberius náhle neobdržel zprávy o povstání proti panství římskému obyvatelstva v Panonii a Illyriku. Musil tedy s Marobudem uzavřítí mír a odebrati se k potření vzburčených zemí. Tak Labe stalo se hranicí římské moci zatím, co Rýn nejméně s 50 pevnostkami byl její základnou a Dunaj o něco málo později po upokojení Panonie a Illyrika mocnou oporou.

V té době však vzbouřili se proti Římanům germánští kmenové na západě. Tam totiž po rozvážlivém a obezřetném Sentiovi

Saturninovi byl roku 8. po Kr. poslán za místodržitele Quintilius Varus, jenž počal bezohledně Germány zvykatí římským mravům a římskému pořádku. To zavedlo podnět Arminovi, synu Segimerově, sotva 26 let starému, aby roztržštěné kmeny germánské sjednotil v celek, jenž by v daném okamžiku nadvlády římské se zbavil. Tak stalo se, že Cheruskové, Brukterové, Marsové a Chatové vlákali Vara do Teutoburského lesa a tam jej v bitvě ve dnech 9, 10 a 11 září roku 9. po Kr. na hlavu porazili. Přes 20.000 římských vojáků zůstalo na bojišti a Germanie až po Rýn ocitla se v rukou vítězných Němců. V Římě povstal z toho náramný strach, jako kdys po vítězství Cimbrů a Teutonů, ale Armin nemohl anebo nedovedl užiti vítězství. Spokojil se je tím, že po dobyté slávě odeslal hlavu ubitého Vara Marobudovi, který již od počátku své vlády v Čechách stále buď udržoval s Římany přátelství anebo alespoň v zápasech jich s Germány sledoval cestu neutrality. Mělo tím dostati se tomuto stoupenci říše poučení, jak sám by si měl počínati oproti imperiu. Ale Marobud nedal se ve své politice ani tím zviklati.

Než sotva zpráva o porážce Varově dostala se k Tiberiovi, tento rychle pochopil situaci. Opustil Panonii, uchýlil se do Galie, zabezpečil hranice na Rýně a přestoupiv s vojskem tuto řeku, sváděl jenom menší s Germány půtky, a to pravidlem tehdy, když znamenal, že vítězství ho nemine. Tím dodal vojsku nové zmužilosti. A když se tak stalo, předal roku 12. velení Germanikovi. Ten roku 14. přepadl Marsy a když poznal, že zástupy Brukterů, Tubantů a Usipetů se proti němu blíží, ustoupil za Rýn zpět. Ale roku 15. vytrhl zase proti Chattům a Caecina, jeho podvelitel, se čtyřmi legiemi byl vyslán proti Cheruskům. Popleniv a zpusťošiv tehdy Germanikus daleko široko nepřátelské kraje, dostal se až do Teutoburského lesa. Potom roku 16. přeplul s 1000 lodicemi Severní moře a přistál na březích Emže, zatím, co na druhém břehu stál v plné zbroji Armin v čele Cherusků. Došlo k bitvě u Idistavisa poblíže Minden na pravém břehu Vesery. Armin byl přemožen. Tím skončilo se v Němcích poslání Germanikovo. Po něm ujal se tam velení Drusus.

Ale z porážky idistaviské vzniklo veliké rozladění mezi Arminem a Marobudem, který i tentokráte choval se neutrálně. Rozladění toto vedlo docela roku 17. k válce, v níž Langobardi a Semnonové, opustivše Marobuda, přidali se k Arminovi. Tím Marobud seslaben, když mimo to také marně prosil o pomoc v Římě a napaden byl ještě z návodu Tiberia od Katvaldy, krále gotského, ztratil roku 19. nejen trůn, ale i vlast a zachoval si toliko holý život útekem k Římanům. Potom až do vypuknutí válek markomanských choval se Řím ku Germánům celkem defensivně, vzdav se obmýšleného plánu, aby Labe místo Rýna bylo hranicí imperia.

(P. d.)

T. J. Jiroušek:

Msgre Th. Dr. Rudolf Horský,

vynikající řečník politik a křesťanský sociolog český.

Životopis a vzpomínky.

Úvod.

D nové mizí, léta mizí, zapomíná se, zapomíná se často i těch účastníků doby, které nám i dalšímu pokolení mohou býti svojí obětavostí a prací — vzory. Jako jest historie učitelkou národů, tak i ušlechtilé, obětavé a pracovité osoby, mají pro nás a pro ostatní pokolení býti příkladem, mají býti našimi duševními vůdci na další pouti životem.

Proto osob takových píší se životopisy, aby se na ně nezapomnělo a aby nám jako vzorové nevymizeli z paměti i z dějin. S jejich pozůstatky nepochovali jsme jejich ducha, ten má žítí v nás jako žije jejich duše na věčnosti. Toho si budme vždy vědomi, v zájmu svém vlastním i v zájmu celého národa.

Mám psáti životopis jednoho z našich katolických, vlasteneckým a národním duchem nadšených lidí, vzdělavatele nad jiné osvětově nadaného, publicisty, řečníka vynikajícího a sociologa křesťanského směru nepřekonatelného — Msgra Th. dra Rudolfa Horského.

Napsal jsem již hodně životopisů, ale k žádnému nebral jsem do ruky péro v tak smutné náladě, jako k životopisu tomuto. A jaký div, kdo okolo někoho pohybuje se třicet sedm let a po jednou, neočekávaně jej ztratí, s jakým nadšením, v jaké náladě může pak popisovati běh jeho života? Postihla mne v životě podruhé taková náhoda; poprvé, když zesnul v Pánu Tomáš Škrdle, redaktor a zakladatel Družstva Vlast a nyní podruhé, když zemřel dr. Rudolf Horský, mnohaletý předseda Družstva Vlast a jeho nejvýznamnější spolupracovník, náš sociální vůdce v hnutí katolického lidu českého. Byl vždy tak pevného zdraví, nepamatuji, že by byl kdy vyhledával lékaře; byl tak živé letory, že ani myšlenka v žádném z nás nevznikla, že bychom se měli s ním někdy rozloučit. Mysleli jsme, že i nás mladší všecky přežije. A přece, co nám na mysl nepřišlo, toho jsme se dočkali, dr. Rudolf Horský předešel nás na věčnost.

Když půl roku před svou smrtí nepřišel do schůze výboru Katolicko-Politické Jednoty, které pravidelně navštěvoval, byl jsem k němu vyslán, abych se jej otázal po příčině a vyzvěděl na něm, nehněvá-li se na nás.

„Nehněvám se na nikoho z vás“, řekl dr. Horský na můj dotaz. „Rád mezi vás chodím, ale v posledním čase se mně z Prahy do Šárky, do toho vrchu, těžce jde — dech mně již

tak neslouží jako dříve. Musím se trochu šetřit. Až se mně dech polepší, rád zase mezi vás přijdu. Mějte tedy strpení. A nezapomeňte všem ve výboru sdělit můj srdečný pozdrav.“

Poslouchaje, zadíval jsem se na dra Horského a pozoroval jsem, jak v tak krátkém čase, od poslední schůze Katolicko-Politické Jednoty, která se konala dne 7. května r. 1926 velice se změnil. Byl bledý, oči již neměly ten žár jako jindy. Viděl jsem, že je opravdu nemocen, ale nepřikládal jsem té změně velkou váhu, vždyť to bylo, pokud se pamatuji, po prvé, že byl nemocen.

„A co děláte, pane doktore, že máte tolik papírů a dopisů ze stolku na hromádkách?“ tázal jsem se.

„Pořádek si dělám, občane, pořádek! Už toho mám více než moc a překáží mně to. Musím z toho něco spálit. Koukejte, vždyť zde mám také i vaše redakční dopisy z roku 1891. Považte si, kolik let jsem už nedělal v mých papírech pořádek. Památujete se, tenkrát v roce 1891, začali jsme spolu dělat tu sociální politiku od gruntu, která ve směru vzdělávacím pokročila tak, že stala se základem pro politické organizace naší doby. Občane, my jsme něco udělali, co bude mít cenu až i nás nebude. A co vy nyní děláte?“ —

Misto odpovědi sáhl jsem do kapsy své čamary a vytáhnul na třech arších napsaný rukopis obsahu své „Sociální kroniky za dobu prvních 50 let dělnického hnutí do roku 1894“ u nás, o 148 kapitolách a podal jsem mu jej se slovy: „Tohle, pane doktore, dělám.“

Dr. Horský vzal papíry do ruky, pohlédl na nadpis, zamrkal a po chvíli, když přehlédl celý postup obsahu, všechny kapitoly, obrátil se ke mně a pravil:

„Poslechněte, občane, to vám věřím, ačkoliv jste mně to neřekl, že jste s tímhle měl pořádnou robotu. No, to budou socialisti koukat, co my, zpátečníci, dovedeme. A pokračujete na této práci dál?“

„Pokračuji.“

„Dobře, to rád slyším. Ale, občane, o mně jste tam toho tolik neměl psát, co pak na mně záleží.“

„Ne, ne, pane doktore, o každém se musí psát, co dělal a o vás také. Historie bez pravdy a činů nebyla by historií“, odvětil jsem.

Dr. Horský po těch slovech umkl a přehlížel rukopis poznovu.

„A pane doktore“, hovořil jsem dále, „přišel jsem k vám také z té příčiny, máte-li nějaké zápisky, máte-li nějaké své paměti? Potřeboval bych do nich nakouknout, abych nemusel mnoho shánět po časopisech až nyní začnu psát další části, od roku 1895 počínaje.“

„Občane, já a zápisky? Paměti? Já nic nemám; mně na nic takového nezbyl čas. A když trochu času mne zbude, píšu do novin“, vysvětloval dr. Horský.

„I nechte noviny novinami a pište svoje paměti“, jal jsem se domlouvatí dru Horskému. „Noviny mají cenu z jednoho dne do druhého, to přece jako starý novinář víte, a pak se s nimi v domácnostech rozdělává v kamnech oheň. Ale zápisy, paměti? Ty mají cenu pro vždy, cenu historickou.“

„Občane“, vysvětloval mně dr. Horský, „tohle psát zanechal jsem vám. Vy k tomu máte vzornou trpělivost a vyznáte se v tom. Ale já? Já vím, že vy víte lépe než-li já, — a máte to jistě zapsáno, — kdy a kde jsem mluvil, co jsme dělali a kde jsme spolu byli. Já spoléhám na vás, že tu naši historii napíšete sám.“

Usmál jsem se. Tak, šikovně jsem na panu doktoru Horském vyzvěděl, aniž bych se v jeho nemoci stal dotěrným, že v rukopise ze svého života nemá napsaného nic. A to jsem chtěl vědět.

Rozmlouvali jsme spolu o povšechné situaci dlouho, asi hodinu, načež jsem se poroučel a odešel. Dr. Horský tentokrát mně už se svým bílým psíkem Meissou, jako jindy nedoprovázel, alespoň kousek cesty. Omluvil se, že o holi obcí nerad chodí...

Věřil jsem mu. Cestou ze Šárky ku Praze v uvedený den, rozhodl jsem se sebrati o doktoru Horském vše, co o něm kdy a kde bylo psáno, když sám toho nečinil — a zachovati vše pro budoucnost.

Než, to mně však ani na mysl nepřišlo, že těchto pramenů — dvě plné knížky, budu potřebovati jednou k napsání jeho životopisu — sám.

Tolik úvodem, jak a proč došlo k tomu, že píši tento životopis a vzpomínky na spoluprákownika křesťansko-sociálního hnutí u nás nezapomenutelného — dra Horského. (P. d.)

 SLOVANSKÁ HLÍDKA.
Píše Fr. H. Žundálek.

Podkarpatská Rus. Divadlo v Užhorodě. Dne 10. listopadu „Ruskij teatr“ tovaryšstva „Prosvity“ v Užhorodě představil národní drama Ivana Tobllevlče „Najmyčka“ u příležitosti 20. výročí úmrtí spisovatele. Užhorodský týdeník „Svoboda“ ze 17. listopadu t. r. uvádí, že úlohu „najmyčky“ t. j. služky skvostně předvedla paní Nina Pevná, která nejlepší herečkou ukrajinského divadla užhorodského. Znamenitě hrávala roli naivky i stařeny osvědčila se v dramatu i v operetě, majíc při tom dobrý hlas. Bylo by proto velkou škodou pro divadlo užhorodské, kdyby provedla svůj úmysl a opustila Podkarpatskou Rus. „Ruský teatr“, t. j. ruské divadlo koná velmi dobrou práci v národním probuzení obyvatelstva v Podkarpatské Rusi.

Polsko. Dvě universitní stolice polské v Lille. Na universitě v Lille ve Francii byly slavně otevřeny stolice řeči a literatury polské. K přednáškám byl získán prof. Martel, autor literární studie o Slowackém.

Současné byla zřízena stolice jazyka polského na katolické universitě v Lille, kde tento předmět vykládá prof. Msyse.

Polské museum starožitností. Ve Varšavě tvoří se museum polských starožitností. Sbirky jeho čítají přes 50.000 předmětů z vykopávek, jež konali polští konservatoři za posledních osm let. Do tohoto musea byly též dány předměty předhistorické z musea průmyslového a rolnického.

Pocztowa Wyplatańska. Dne 29. listopadu v kostele františkánském v Krakově byla zádušní mše sv. za spisovatele Stanisława Wyspiańskiego, zemřelého před 20 lety. Mši sv. sloužil světitel biskup Respond. Slavnosti účastnila se dcera zesnulého spisovatele paní Chmurska s manželem a synem Stanisławem. U katafalku postavili se zástupcové mládeže s prapory. V lavicích byli představitelé úřadů s vojevodou Darowským v čele, náměstek starostův dr. Schmeider, generál Wróblewski, profesori vysokých škol, umělci divadla Slowackého a zástupcové spolků osvětových. Po bohoslužbách odebrali se kolegové zesnulého na Skalku, kde u pomníku básníkovy položili věnec s nápisem: „Stanisławu Wyspiańskému kolegové školní“. Také ředitel gymnasia sv. Anny v Krakově s profesory i mládeží položili na jeho hrob velký věnec s nápisem: „Svému vychovanci k holdu. gymnasium B. Nowodworského“.

Pohřeb Przybyszewského. Dne 30. listopadu dopoledne v Jarontách okresu Inowrocław v Hallči konán byl pohřeb spisovatele Stanisława Przybyszewského. Před domem smutku postavil se oddíl vojenský, představitelé úřadů a celý sbor profesorský z Gdanska. Když rakev byla vynesena před dvůr, vojevoda Bniński ozdobil ji řádem „Polonia Restituta“. Jménem země kujavské rozloučil se se zesnulým bývalý ministr J. Trzciński. V čele pohřbu jelo banderium z rodné vsi Kasprowczy, Szymbörze. Rakev byla vedena na velkém kujavském voze, taženém čtyřmi koňmi, vyplněném snopy pšenice. Na vesnickém hřbitově farnosti Góra, několik kilometrů od Jaront, řečnili Wáclav Rogowicz, Ondřej Strug, Emil Zegadłowicz a jiní. Po smutečních bohoslužbách bylo uloženo tělo zesnulého spisovatele v rodinném hrobě Zuanieckých.

Przybyszewski a katolická církev. Ve spojení s pohřbem Stanisława Przybyszewského „Katolicka ajencja prasowa“ (katolická kancelář tisková) připomněla, že tento velký spisovatel po sv. zpovědi a po sv. přijímání r. 1926 podal toto prohlášení: „Prohlašuji, že ve víře katolické, ve které jsem se narodil, chci žít i umřít. Všechny provinění proti zásadám této víry srdečně lituji a toužím, abych vše napravil. Nejblouběji a nejupřímněji církvi katolické oddaný Stanisław Przybyszewski“.

Pocztowa nestora novinářů velkopolských. Na schůzi odboru syndikátu novinářů velkopolských bylo usneseno, aby nestor velkopolských novinářů redaktor Dionys Królikowski u příležitosti 40leté pracovního bylo jmenován čestným členem syndikátu.

Rusko. Ilja Erenburg do Bratislavy. Ilja Erenburg jeden z nejznámějších současných spisovatelů ruských, autor zdařilých románů, slíbil postaviti se v polovici prosince na cestě na západ, na pozvání „Davu“ i v Bratislavě a konati tam přednášku. Odtud odeběře se do Varšavy, kde rovněž vykoná několik přednášek.

Fedor Sologub zemřel. V Lenínhradě zemřel 5. prosince po delší nemoci spisovatel Fedor Sologub. Narodil se roku 1863 a patřil do skupiny ruských symbolistů a dekadentů. Napsal řadu básní, povídek a dramát.

Slovensko. Členové slovanského ústavu. Presidentem republiky rozhodnutím ze dne 25. listopadu 1927 byli jmenováni řádnými členy Slovanského ústavu v Praze za Slováky: mgr. Marián Blaha, biskup diecéze baňsko-bytčické, poslanec dr. Anton Štefánek, profesor Karlovy university dr. Jaroslav Vlček, průmyslník Matej Murín a Bohdan Pavlů, vyslanec republiky Československé v Dánsku. První valná hromada členů Slovanského ústavu byla svolána na druhou polovici ledna 1928.

Slovenští učitelé v Jugoslavii. Na počátek r. 1928 byla svolána schůze slovenských a českých učitelů v Jugoslavii do Starého Pavova ve Srémku, na níž má být pojednáno o běžných otázkách, týkajících se Slováků a Čechů v Jugoslavii, a to zvláště o školských otázkách. Pravděpodobně bude přikročeno k založení československého učitelského spolku. Ministerstvo školství připravuje novou učebnou osnovu, ve které o českých a slovenských školách nic se nemluví. I nynější učebná osnova je pro Slováky velmi nepříznivá, ale bude ještě horší. Jedině organizace učitelská může se v té věci ozvat, aby nastala náprava.

Srbský časopis o slovenské literatuře. „Letopis Matice srpské“ v listopadovém čísle 1927 uveřejnil posudek o knize Andreje Mráze „Svetozár Hurban Vajanský“, v němž mimo jiné dovozuje: „Mráz psal se stanoviska dneška. Vyslovil stanovisko a názor mladé slovenské generace k tomuto duchovnímu vůdci předešlých generací. Kniha je rozdělena na tři díly. V prvním „Ideová orientácia Vajanského“ rozbírá vztah Vajanského k jednotlivým kulturním směrům a národům. Přichází k závěru, že tato orientace byla negativní, nevyplývala ze životních potřeb Slovenska, ale byla výplodem metafysických úvah a romantického blouznění. Vztahy k Rusku, které byly u Vajanského neobyčejně silny, obmezovaly se podle Mráze jen na sympatie k nejreakcionářštějším živlům Ruska. Své tvrzení Mráz opírá o různé literární doklady. Vajanského vztahy k Tolstému, Dostojevskému, Čechovovi a Gorkému Mráz považuje za východisko v určování této otázky. V tomto díle mluví i o vztahu Vajanského k Jihoslovanům, který byl velmi srdečný“. V druhém dílu „přichází k přesvědčení, že Vajanský měl něco společného s německou idealistickou školou 18. a 19. stol., a zdá se, že naň měl vliv i Taine. Všimá si též vlivů ruských myslitelů na Vajanského“. O třetím díle usuzuje: „Na jeho romány, novely a básně Slovensko se dívalo dosud s velkou úctou a vidělo v nich vrchol tvorby. Mráz vidí v dílech Vajanského velkou komposice a vyzdvihuje jeho vzdělání, ale shledává, že co do obsahu jeho díla nejsou taková, jaká by měla být. Vidí v nich pouze romantismus a schematicnost osob. Oblomovská povaha je ve všech jeho osobách, ze kterých Vajanský násilně činil vůdce národa a muže činu. Analogie díla Vajanského s pracemi ruských romanopisců zaslouhuje pozornosti. Zvláště zdůraznil vliv Turgeněvův na Vajanského“. Ke konci dovozuje zpravodaj, že mladý autor připravuje rozpravy literární, v nichž by zachytil popřevratové literární proudění na Slovensku a ukázal, jak se na Slovensku odráží umělecký chaos dnešní Evropy.

ZPRÁVY Z CIZINY.

Referuje Fr. H. Žundálek.

Jak se židé hájí. Hrabě Žóltovski postavil ve vsi Bialobřegy pomník židu Berku Joselovičovi na památku stého výročí jeho úmrtí v bitvě u Kocku. Na konci dal nápis: „Ne čachrem, ne kořalkou, ale krví zasloužil si slávy.“ Židovská obec vidouc v tomto nápisu urážku cti národa židovského, žádá za odstranění tohoto nápisu.

Zalidnění země. Podle nejnovějších statistických údajů žije na zemi 1884 milionů lidí. Před 125 lety bylo jich jen 775 a r. 1900 již 1564 mil. Mueller dělí celé obyvatelstvo na 18 skupin. Z nich je největší skupina evropsko-americká se 685 miliony. Za ní jsou skupiny: východoasijská má 576 mil., indická 317 mil., černomořská 107 mil., východní 100 mil. a malajská 67 mil. Zbývající skupiny jsou méně četné. Největší z nich indiánská, má 14 mil., tunguzská 12 mil., mongolská 3.5 mil. V čele evropsko-americké skupiny stojí Germáni s 250 mil., pak jsou Románi s 207 mil. a Slované s 165 mil. Z menších oddílů skupin je podřadná skupina irská s 12 mil. a maďarská s 1 mil. Za posledních 15 roků vykazuje největší přírůstek malajská sku-

plna, která vzrostla z 11.42 mil. na 57 mil. Evropsko-americká skupina vzrostla za tuto dobu ze 185 mil. na 658 mil. Vlastní Evropané se v této době znásobili 14 krát, kdežto mimoevropští příslušníci vykazují přírůstek desetinásobný.

Komunistické peklo v Rusku. Do Mukačeva v Podkarpatské Rusi vrátilo se z Ruska osm žen, které r. 1927 daly se zlákat k cestě do Ruska. Celé předměstí Mukačeva, Polanka, je pobouřeno, neboť ženy vrátily se bosy, polonahé, ozebračeny a vypravují o poměrech v Rusku hrozné věci.

Neznámé plémě židovské v Rusku. Člen ruské akademie Vyšněvskij objevil v Samarkandě plémě židovské, čítající 10.000 osob, které žije v tomto místě již od časů krále Šalomouna. Zachovalo si ještě některé obyčeje z té doby. Členové plemena se živí hlavně prodejem původních výrobků uměleckých a velmi se obírají též rolnictvem.

Vykopávky z doby císařů římských. Starosta římský nařídil vykopávky v divadle „Augusto“ v Římě. V hloubce 9 metrů přišlo se na mramorovou skupinu s nápisem na jedné straně: „Marcellus C. F. gener. Augusto Caesario“, na druhé pak „Octavia C. F. soror Augusti Caesaris“.

Nové objevy v Pompei. Profesor Maiuri při vykopávkách v Pompei objevil celou čtvrť města, kterou tvoří domy nejzamožnějších obyvatelů Pompei; uprostřed nich je dům nejbohatšího patricia Publia Kornelia Taga. Dům má 20 pokojů v přízemí a rovněž tolik v prvním patře. Tages nashromáždil v těchto pokojích značný počet uměleckých děl, z nichž většina se zachovala do této doby dokonale. Stěny pokojů jsou ozdobeny velmi krásnými freskami. Všecky tyto předměty nebudou zaslány jako dosud do musea, nýbrž zůstanou na místě. Tím bude z nové čtvrti upraveno museum jediné toho druhu.

Ostrov, který přezlmuje pod vodou. Ostrov jezera Ilfung, který se každého roku ukryje pod vodou, odebral se, jak se z Rigy oznamuje, na svůj zimní odpočinek pod vodou. Tento zajímavý úkaz byl již různě vysvětlován; všeobecně však se má za to, že pohyb ostrova způsobují plyny, kterými je dno velmi bohaté a které se teplem roztahují, při čemž se ostrov vznáší nebo ponořuje pod vodu.

Počet analfabetů ve Španělsku. Počet analfabetů ve Španělsku je vždy ještě veliký. Na 21 milionů španělského obyvatelstva připadá více než 11 mil., tedy více než polovice analfabetů. I když vynecháme při tom děti do 10 let, zůstává stále ještě 42.5 analfabetů. Provincie Murcia vykazuje největší počet analfabetů, totiž 72 procent. Za tohoto neutěšeného stavu není tedy divu, že knižní produkce ve Španělsku je celkem nepatrná a že jen málo spisovatelů se odváží rozmnožovati ještě neprodané zásoby španělského knižního trhu. I odbyt novin, denně asi 1.2 mil. výtisků na 21 mil. obyvatelů je velmi nepatrný.

Nejvzácnější kniha na světě jest uložena v universitní knihovně v Upsale. Je to gotská bible Wulfilova, jmenovaná „codex argenteus“ (kniha stříbrná). Byla napsána asi v 5. století po Kristu a před rokem 1600 dostala se do Prahy do slavné sbírky císaře Rudolfa II. R. 1684 zmocnili se ji Švédové a švédská královna Kristina dostala tento rukopis a odevzdala jej upsalské universitě. Kniha, psaná jazykem gótským, měla původně 330 listů, ze kterých se jich zachovalo pouze 167. Je psána na pergamentě zbarveném purpurem, písmo je stříbrné se zlatými iniciálkami. Nyní má býti kodex reprodukován podle nejnovějších fotografických metod.

Jugoslavia vypověděla maďarské herce. Jugoslávská vláda vypověděla všechny herce, kteří mají maďarskou příslušnost, ze své země. Stalo se tak pro útoky, kterých se dopustili někteří z těchto herců proti Jugoslavii, zneužívající tak pohostinství slovanského.

Jak došlo k zatčení katolického biskupa v Rusku. Katolický biskup Sloskan v Minsku byl zatčen policií bolševickou pro podezření z velezrady a jest obava, že biskup bude odsouzen k smrti. „Germania“ vysvětluje, jak biskup Sloskan stal se obětí rafinovaného činu bolševických agentů. Jedné středy přišli k biskupovi dva mladí lidé, kteří se vydávali za Poláky a pro-

síli za nocleh Když je biskup přijal do svého domu, dostavili se v noci agenti bolševické policie, aby vykonali domovní prohlídku. U obou mladých lidí našli zřizenci usvědčující doklady o špionáži ve prospěch Polska. Oba mladí mužové byli ve skutečnosti převlečení bolševičti zřizenci. Biskup byl ihned zatčen a dopraven do vězení v Minsku. Bude postaven před soud pro špionáž ve prospěch Polska.

Obrácení pastora vlivem katolického tisku. Anglický pastor Wallace obrátil se na katolictví vlivem katolického tisku. Po svém přestoupení prohlásil, že katolíci nevěnují tisku dostatečnou pozornost, neboť jinak by se mohlo provést prostřednictvím jeho mnoho obrácení.

Vzorní katolíci v Americe. Katolík Američan z Chorvatska napsal list o poměrech katolíků amerických. Američan ctí svého kněze, upřímně ho následuje všude, i v politice. Důkazem toho jest opětovná volba upřímného katolíka Smítha za guvernéra vlivem kněžstva. Katolíci v severní Americe stavějí kostely, školy, dvorany, sdružují se v katolických spolcích a zakládají spolky katolického Sokola.

Basilika sv. hrobu uzavřena. Basilika sv. hrobu v Jerusalemě, která byla posledním zemětřesením velmi poškozena, je nyní v takovém stavu, že úřady uznaly za nebezpečno povolovati vstup do ní. Proto bylo nařízeno, aby basilika byla opravena od základů. Do konečného provedení opravy nebude povolen přístup ani věřícím ani cizincům.

Katolický tisk ve Francii. V Paříži byl v říjnu konán sjezd spolku „Dobrý tisk“, který se obírá šířením katolického tisku. Díky této podpoře katolický francouzský deník „La Croix“ (Kříž) má 900.000 odběratelů, 46 vydání provinciálních téhož listu po 120.000 výtiscích, týdenní vydání jeho (La Croix du dimanche — Kříž nedělní) 600.000 odběratelů. A dokonce katolický přehled módní „Petit Echo de la Mode“ vychází ve 160 000 výtiscích.

Italské úřady berou Slovanům i modlitebni knihy. Skupina Slovinců v Písmoří pod vládou italskou chtěla vykonati pout. do Jugoslaviie. Bylo jim však zakázáno přejíti hranice, ač měli řádné dovolení, byli zatčeni a týráni. Na policii nesměli mluvit slovinsky, nýbrž jen italsky. I modlitebni knihy slovinské odnímají Slovincům, když jdou do kostela v neděli a ve svátek. 700.000 Jihoslovanů v Itálii jest vydáno úplně na milost i nemilost svých pronásledovatelů.

Krásný člá francouzských katolíků. Na vrcholu hory 1525 metrů blízko Lúrd byla postavena a posvěcená měděná socha Panny Marie. Posvěcení se stalo za velké účasti církevních hodnostářů a množství zbožného lidu z okolí. Byly konány řeči a společné modlitby. Večer bylo nevídané osvětlení celé planiny, která stála v tisíci plamenech a vyjadřovala tak radost a oddanost obyvatelstva.

Velký dar na katolický tisk. Velký přítel katolického hnutí v Chorvatsku, který nechce být jmenován věnoval 20.000 dinárů na katolický deník chorvatské lidové strany, kterého katolíci chorvatští dosud nemají. Má být zřízen 1. lednem 1928.

Apoštolský delegát pro Egypt a Arabii. Kardinál Gaspari posvětil za biskupa msgr. Valerho jakožto nástupce arcibiskupa efeského a nového apoštolského delegáta pro Egypt a Arabii. Bylo přítomno mnoho diplomatů a celé francouzské vyslanectvo u Vatikánu. Msgr. Valeri byl uditorem papežské nunciatury v Paříži.

Polský kněz potrestán pro urážku Pilsudského. Na okresním hejtmanství v Ravě Ruské v Haliči byl odsouzen kněz Teichman cestou administrativní k pokutě 200 zlotých, že strhl s kostela plakát o jmeninách Pilsudského, za odepření výpovědi a k pokutě 40 zlotých na výlohy nucené dopravy jeho z Magierova do Ravy Ruské. Po oznámení těchto pokut byl Teichman propuštěn.

Nová katedrála v Čenstochové. Dne 6. listopadu byla posvěcena nová katedrála v Čenstochové. Je zasvěcena sv. Rodině. Se stavbou katedrály se počalo r. 1901 a trvala tedy 26 let. Posvěcení účastnilo se 25 tisíc věřících.

HLÍDKA SOCIÁLNÍ

(Řídí Ar. Oliva.)

Ministr Šrámek prohlásil v rozpočtovém výboru, že pro novelisaci sociálního pojištění má vláda věcné důvody. Sociální pojištění má být lidové, jak to odpovídá našemu národnímu charakteru. Když proti soc. pojištění nynějšímu byly přímo revolty v dědinkách, tu jsme nemohli nechat krásnou svatou myšlenku sociálního pojištění v lidu ubíti, nesměli jsme dále nechat růsti proti ní hotovou anarchii. Je třeba pojištění upravit tak, aby i malý člověk uznal, že je může snést, a proto sáhli jsme k novele, abychom sociální pojištění zlaciněli. Až se pojištění vzije bude možno a nutno budovat dále. Prostředky ke zlevnění bylo nutno hledat tak abychom neubrali na dávkách. Není pravda, že byly novelou důchody sníženy, byly dokonce u všech dosavadních tříd o něco maličko zvýšeny. Ovšem zavádíme ještě jednu třídu nižší, kde jest pojistné o 41% nižší, než bylo doposud. V této třídě nemůže přirozeně být důchod jako dosud. Leč pro první 4 leta dokonce i v této třídě bude pojištěnec dostávat pouze o dvě koruny méně. Zachovali jsme plně finanční základy pro naše sociální pojištění zabezpečeny. Vláda je plně přesvědčena, že sociální pojištění zlepšuje. Není také správné, že jsme milion lidí z pojištění vyhodili. Pokud běží o mladistvé, nevylučujeme jich z pojištění, přijdou tam později. Všecko jsme náležitě uvážili, byly to jen věcné důvody, které nás vedly k novele. Přišli jsme s novelou, abychom umožnili všude, kde byla příliš tvrdá a těžká pro některá bedra, provádět myšlenku sociálního pojištění. To jediné bylo intencí vlády.

Pokud se týče péče o dítě v naší republice, dozrává, že ministerstvo sociální péče mohlo v té věci mnohem více vykonat, kdyby mělo vydatnější položky. Rád by zdůraznil, že by nebylo dobře, kdyby veškerá péče o dítě v naší republice byla postátněna. I když státu se přiznávají nebo přímo vytyčují různé sociální povinnosti v této věci, nesmí se zapomínat, že také svépomoc občanstva musí být neobyčejně čilá a soustavná. I se stanoviska populace, která začíná tížiti i náš stát, musíme se o věc zajímat.

Pokud se týče válečných poškozců, jest pravda, že některé sazby našich důchodů válečných poškozců jsou nižší, kde jde o vysokou neschopnost pracovní, ale nesmí se zapomínat, že za to u nás má invalida nárok na důchod již při 20%, neschopnosti pracovní, kdežto v Německu při 25% a v Rakousku teprve při 36%. Těchto invalidů s menší pracovní neschopností jest právě největší počet a právě jejich důchody pohltí velmi značné částky. Sociální prohlídka invalidů se provádějí spravedlivě. Úmrtí invalidů jest pouze 4% ze souhrnu, není tedy vyšší než u ostatního obyvatelstva. Že invalidé musejí vracet přebrané částky, zavinují si většinou sami tím, že nepodávají zpráv o svých změnách majetkových a osobních, pobírajíce dále důchod, na který neměli nároku. V případech zvláštního zřetele hodných, kde jde o skutečnou bídu, přebrané částky se promíjejí, ovšem u větších částek v dohodě s ministerstvem financí.

Parlamentu bude předložena nová novela o přestárlých. Na přestárlé určena byla částka 130 milionů, ale pouze pod podmínkou, že daň obrátová vynese oněch 100 milionů nad rozpočet. Ježto tento předpoklad nenastal, má ministerstvo pouze 30 milionů.

Uznává různé nedostatky a vady Léčebného fondu státních zaměstnanců, i různé tvrdosti, které nutno odstranit.

Práce s novelisací pensijního pojištění soukromých zaměstnanců budou co nejvíce urychleny. V souvislosti s tím bude postaráno i o částečnou valorisaci důchodů starodůchodců.

Ministr financí sdělil, že v krátké době předloží zákon o staropensionstech, který bude vyžadovat asi 67 milionů.

Ústřední sociální pojišťovna vyplatila pozůstalým po pojištěncích ke konci měsíce října letošního roku 3,060.061 Kč.

V r. 1926 bylo v naší republice prohlášeno 4.509 rozluk, dobrovolných rozvodů bylo 2.627, nedobrovolných rozvodů 1.232 a 22 manželství prohlášena za neplatná. To jsou příšerné číslce o úpadku rodiny!

Podle předběžných záznamů — scházejí zprávy ještě ze 6 okresů — vydáno vystěhovaleckých pasů v měsíci říjnu 1550.

Státní rozpočet na rok 1928 i finanční zákon schválen poslaneckou sněmovnou dne 2. listopadu 139 hlasy proti 114.

Daňové zatížení některých evropských států. Průměrné číslce státních výdajů, připadajících na každého obyvatele, jsou velmi zajímavé, neboť podávají do jisté míry obraz daňového zatížení v jednotlivých státech. V Anglii připadá na př. na jednoho obyvatele podle výdajů rozpočtu průměrně ročně 3040 Kč, ve Francii 1172 Kč, v Rakousku 1244 Kč, v Maďarsku 903 Kč, v Itálii 720 Kč, v Československu 632 Kč, v Jugoslávii 573 Kč, v Polsku 546 Kč, v Bulharsku 508 Kč a v Rumunsku 397 Kč.

Státní mincovna zůstane v Kremnici. Stalo se tak na zakročení slovenských poslanců. Rázné zakročení více znamená, než holé povídání!

LITERATURA.

ČESKA.

Farní kostel sv. Jakuba V., apošt. Páně v Domašíně. Dějepisná črta Knihotiskárna Družstva Vlast v Praze 1927. Cena Kč 10.—

Naše monografická literatura obohacena byla novým spisem, v němž autor a nakladatel vldp. farář František Pašek podrobně vyložil památky i dějiny svatyně Domašinské od doby románské a gotické až do doby dnešní. Cenný obsah a okolnost, že čistý výtěžek z prodeje spisu věnován na pořízení nové křížové cesty do tohoto kostela, doporučuje knižku k brzkému rozebrání. Cena knižky o 108 stranách se zajímavým obsahem pro celé okolí, jest velmi mírná.

Anna Simerská: Pohádky jarních květů. Vzdělávací četba katolické mládeže. R. XXI. čís. 1. 2. Praha 1927. Nákladem Družstva Vlast.

Oblíbená spisovatelka podává tu sedm umělých pohádek, pěkných a výchovných, jak je na jaře vypravoval větrík na zahradě květům a ptáčkům. Úvod sám je pěknou pohádkou. v ostatních vypravován vždy příběh ze života hlavně dětského, z něhož plyne pochopitelně, ale nevtrlivě mravní doložka, poučení a povzbuzení k dobrým skutkům a ctnostem. Pěkné tyto pohádky mile pobaví a potěší naši milou mládež a poučí ji, že pravdou je co praví maminka v jedné z pohádek: „Moje děti, někdy může býti pohádka skutečností, nebo opět skutečnost pohádkou“. Doporučujeme za vhodný dárek mládeži.

Vlasta Javořícká: Spusení domu Pýchova. Román. Tiskem a nákladem Československé akciové tiskárny, Praha—II. Stran 202. Barevná obálka od akad. malíře B. Černého. Cena brož. Kč 13.—

Z virů a zmatků života čerpá osvědčená spisovatelka námět tohoto románu, aby ukázala kam vede bezstarostné a neodpovědné milování a jak jenom dobrým činem lze napravit spáchanou vinu. Napravení a odčinění spáchaného hříchu toť zlatá nit tohoto nejnovějšího románu oblíbené spisovatelky, která dnes náleží k nejčtenějším a nejvyhledávanějším českým spisovatelkám. Libezná dívka Cyrilka, přinášející spasení prokletému domu a vlévající konečně mír do rozervané duše nevěrného milence, jest jednou z těch ušlechtilých dívek a dobrých žen obrodného poslání, jak nám je líčila naše starší generace spisovatelská. Napínavý román strhující vypravovatelky nalezne zajisté hojně čtenářů, jak toho pro svou tendenci zasluhuje.

Vilém Němec: *Ušlechtilý kanár a jeho chov*. Druhé vydání. Nakladem A. Krále na Smíchově 1927. Cena Kč 24.—

Takřka v každé rodině se shledáme s roztomilým kanárkem, který svým temperamentem a zpěvem obveseluje všechny. Proto si tento malý přítel rodiny zaslouží, aby mu byla věnována patřičná pozornost. Až dosud nebylo návodu k chovu o ošetřování kanárků. Právě vyšlé, druhé vydání knihy cestovatele V. Němce *Ušlechtilý kanár a jeho chov*, může směle zavádět se zahraničními spisy toho druhu. Kniha pojednává o všech plemenech kanárů, o cvičení kanárků ve zpěvu, o plemenění kanárků, nemocích, úrazech a léčení a konečně o chovu kříženců kanárových. Ke knize je připojeno pět trojbarvotiskových obrazů a řada obrázků jednobarevných. Tuto knihu nejlepšího našeho odborníka přečte se zájmem nejen každý chovatel kanárů, ale každý přítel přírody a zvířat vůbec.

A. V. Novák: *Když kvetly sakury*. Japonský román. Praha 1927. Vydalo nakladatelství knih A. V. Nováka. Horní Černošice u Prahy. Stran 266. Ilustrováno. Cena Kč 40.—

Cestovatel A. V. Novák vydal ze svých na cestách získaných zkušeností již několik knih hlavně o Tahiti a Americe. V této jedenácté knize rozvíjí ve formě románu nádherný obraz dnešního Japonska. Robert Willmore, Angličan, přijíždí na parníku do Kobe, aby tu vyhledal O Haruko San, slíchnou Japonku, bývalou ošetřovatelku v nemoci svého přítele Herberta a odevzdal jí jeho odkaz. Nalezne ji, ale je již provdána za Japonce, jehož nemiluje a který jí dle japonských zvyků rodiči byl vnucen. Mezi Robertem a slíchnou paní Jaro vznikne brzo láska a tuto hříšnou lásku spisovatel rozvíjí až ke konečnému odloučení O Haruko San od manžela a spolužití s milovaným Robertem, když vzdělaná paní Jaro stává se obrankyní a bojovnicí za práva zotročených žen japonských. Na tento románový podklad spisovatel krásně připojuje první dojmy při příjezdu do Niponu, život společenský, v divadle, na vycházkách, v tramvaji i na dříve, zvláště pak rázovitý život rodinný, kde názorně ukazuje jak žena je zotročena, vydána na nemilost svého pána, v jehož přítomnosti nesmí bez dovolení ani promluvit. Spisovatel vyličuje cesty po nejkrásnějších japonských krajích za časného jara, až do doby, kdy začnou v údolích kvést sakury a konají se nádherné slavnosti třešňových květů. Spisovatel líčí vše tak názorně, že se čtenáři zdá jakoby jej vedl na př. obchodní ulici, kde vše velmi vkusně upraveno, uspořádáno s jemným vkusem a elegancí, a obdivuje se zdvořilosti a uslužnosti Japonců. Kniha pěkně se čte a odmyslíme-li si román, je to jeden z nejpěknějších popisů krásného Japonska a jeho drobného lidu a proto možno knihu doporučit vzdělaným čtenářům. K.

Jackson Gregory: *Ulička smrti*. Přeložil W. F. Walter. Ilustroval F. Horník. Nakladatelství Sfinx, B. Janda, Praha 1927. Stran 240.

Nejoblíbenější četbou jsou dnes dobrodružné romány. Ale nutno činit rozdíly mezi romány, které pachtí se za dobrodružstvím, líčí vraždy a boje, a mezi romány, které líčící mnohá dobrodružství sledují cíl, aby dobro zvítězilo, zlo aby bylo potrestáno. A k takovým románům náleží i romány Gregoryho, autora, který romány prožil a psal. Byl znám po ranchích Wyomingu a tam jmenován „Queerie“, divný hoch. Miloval velké

prostory amerického západu, kde prožíval nebezpečí, ale miloval i kulhy. Co prožil, to dal do svých románů, kde napínavý děj pokračuje rychle. Vybraným slohem načrtává velké krásy a hrůzy kaňonů a velkolepé přírody, která vychovala lidi, jež autor ostře kreslí, pozvedá lásku a ušlechtilost kárá a trestá podvod, lež a faleš. Gregory má tu velikou přednost mezi americkými romanopisci, že líčí vědomě a účelně „muže úspěchu“. Takovým můžem je v románu „Ulička smrti“ Buck Thornton, který měří 6 stop 4 palce. Zločinci, ovládající zaprášené městečko uprostřed pouště, zv. Ulička smrti, neuvědomili si dobře jeho velikost a tím podvod jejich, který páchali na účet Bucka se nepovedl, k čemuž hlavně přispěla krásná Winifred Wawerleyová. Děj upoutá pozornost čtenáře do posledních řádek. Nakladatelství „Sfinx“, které již ve své 30. korunové serii přineslo několik hodnotných dobrodružných románů vydává 8 Gregorových románů za předplatní cenu 22 Kč za svazek, místo krámské ceny Kč 35. Těm, kdož mají zálibu v dobrodružných románech vřele doporučujeme tuto sbírku. Bližší oznámi nakladatelství Sfinx, Praha-II., Na Zbořenci č. 15.

K. Křen. Životopisný nástin. Sestavil Josef Vévoda. Do tisku upravil P. Vychodil. S kresbami K. Tomana. V Brně 1927. Tiskem a nákladem Občanské tiskárny. Cena Kč 6.—.

K vydání sebraných spisů K. Křena, jež vyšly ve 14 svazcích, napsal vydavatel jejich J. Vévoda obšírný životopis a ocenění spisovatelské činnosti tohoto po Kosmákovi tak oblíbeného moravského spisovatele. Nedočkal se však vydavatel dokončení spisů těch (zem. 17. dubna 1927). Proto k životopisu K. Křena připojil Pavel Vychodil i krátký životopis Josefa Vévody a tak naše literatura obohacena dvěma důkladnými životopisy našich spisovatelů. Knížka ozdobena obrazy obou spisovatelů Křena i Vévody a 12 k textů přiléhajícími obrázky, zasluhuje širší pozornosti. —o—

Pavel F. Sezima: Symbolická mluva dělnické olympiády. V Praze 1927. Knihkupectví V. Kotrba, nakladatelství. Cena Kč 2.50.

Autor brožury ostře osvětluje význam symbolů a scén olympiádních, jež hovořily k zasvěcencům svou mezinárodní mluvou židozedenářskou a ukazovaly jim červánky nového socialistického příští. Proti základnímu tvaru starého světa čtverci a kříži, jež tvořily úhlopříčny, postaveny trojúhelníky a šesticípá hvězda (zedenářství — židovství), jež tu představovaly nejvyšší symbol nového lidství a falešného židozedenářského božstva a jeho konečné vítězství nad světem a porážku křesťanství. Pozoruhodná brožurka o 68 stranách zaslouží, aby byla hojně čtena a o symbolech modrorudé internacionály, aby bylo vážně uvažováno. —o—

Mluvnice jazyka anglického pro školy, kursy, kroužky a jednotlivce. Příručka ke všem státním zkouškám. Napsal Dr. Ant. Osíčka, lektor anglického jazyka. Vydalo Zemědělské knihkupectví A. Neubert v Praze. (Za Kč 14.—, váz. Kč 20.—.)

Autor vydávaje tuto knížku, měl na mysli zájem velkého počtu učících se anglicky o anglickou česky psanou mluvnici, která by látku podávala stručně, přehledně, prakticky a srozumitelně. Spisovatel, jenž každoročně vyučuje několik set žáků, zužitkoval svou mnoholetou praktickou zkušenost a snažil se vysvětliti názorně různé stránky anglické řeči, které žákům působily značnou potíž. Je nesporno, že tato levná knížka, v jistém smyslu jediná svého druhu, stane se nutným doplňkem každého anglisty, jako jím má být dobrý slovník. Osíčková mluvnice jest nezbytným doplňkem každé anglické učebnice. Mluvnické výrazy, jakož i různá pravidla jsou přeložena do angličtiny tak, aby i ti, kdož se připravují ke zkouškám, s touto knihou plně vystačili a nemusili sahat po cizích, jím často nesrozumitelných mluvnicích, dokud anglickou řeč plně neovládli.

Sigismund Bouška: Provençalské koledy. Ilustroval Karel Schwetz. Cyrillo-Methodějské knihkupectví G. Franci v Praze 1927. Stran

236. Vydání na papíře antik. Kč 45.— (na japonu Kč 50.—, na holandu Kč 90.—.)

Broumovský benediktin P. Sigmund Bouška, náš nejlepší básník a překladatel podává nám nádhernou knihu, která má cenu nejen básnickou, ale i vědeckou. Je to vystřížný překlad originálu nádherných koled provençalských, mistrně zčeštěných, které českou literaturu obohatí o nové citové živly a o krásně vytvářené formy strofické. — V úvodě ku knize seznamuje čtenáře Vilém Bitnar s básníkem, jeho píli a snahou, aby ovládl těžkou provençalštinu a jeho dílem básnickým, jeho překlady od děl Verdagerových až do těchto „nuove“. Spisovatel-básník sám jaksi úvodem píše o tyrolském lidovém básníku Reimmichlovi*) a jeho koledě v kalendáři „Tiroler Volksbote“ a přechází k nejslavnějšímu provençalskému básníku koled, jímž byl Mikuláš Saboly (nar. 1614), který ilch vydal osm svazků. Než přistupuje k vlastnímu překladu koled popisuje Bouška vánoce a obřady štědrovečerní veselého a zbožného lidu provençalského, který po tři století koledy ty zpívá. Při překladu jednotlivých koled podává výklad a své vzpomínky. Tať vědecká část spisu vysoké hodnoty. Vybrav ze Saboly nejkrásnější a nejvýraznější koledy překládá i mladší básníky, jsou to: Antoni Peyrol, obchodník dřívím (1779), kněz trubadur Ludvík S. Lambert († 1868), E. Bernard, Aubanel, Roumanille, Mistral. Vzorňý překlad — nádherná poesie, výklady a doprovody — část vědecká, obojí spojeno ladně Bouškou v celek, k němuž přistoupilo umění malířovo nádhernými iniciálkami, Mistra Karla Schwetze, a umění tiskařovo (Kryl a Scotti v Nov. Jičíně na Moravě). Firma Franclova vydala opravdu vzorně vypravené dílo, které překvapí všechny znalce a milovníky krásné knihy, které je ozdobou naší literatury.

K.

Kazimír Rosinkiewicz (Rajan) Sám. Román hochá. Přeložil ze 4. vydání originálu Hanuš Sedláček se svolením autora. Ilustroval Josef Glückselig. Nakladatelství J. Svátek, Praha II. Str. 180. Cena Kč 17.—, váz. Kč 23.—.

Polský spisovatel líčí život a pestré osudy odvážného soustružnického učně, který vlastní prací žije studenta, aby od něho nabyl vědomostí školních a mohl skládati potřebné zkoušky. Překonává všechny obtíže i pokušení, která skýtá život velkého města a svojí touhou po spravedlnosti a právu přispěje k zabránění zločinu tlupy mladých ničemů. Sám vlastním přičiněním vyšine se až na samostatného inženýra. Kniha výchovná, která v mládeži budí chuť po práci a snažení, bude jistě vhodným dárkem dospívající mládeži, zvláště živnostenskému dorostu, jemuž výborně se hodí, jako odměna za přičinlivost. Zaslouží, aby byla zařazena do žákovských knihoven, zvláště škol pokračovacích, kterým ji doporučujeme.

Člňmě pokání. Šestero postních promluv s připojenou promluvou na Velký pátek. Napsal Karel Bureš. Praha 1927. Nákladem Cyrillo-Methodějského knihkupectví Gustav Franci. Str. 30. Cena Kč 4.50.

Sedmero těchto postních promluv jest dobrou pomůckou pro dobu velikonoční. Autor sleduje jedinou myšlenku: Zpět ke Kristu! Pátraje po příčinách odvratu od Boha poznává, že jest to hřích, proto hned v úvodní promluvě o něm vykládá. V druhé řeči probírá desatero a patero přikázání. V následujících třech promluvách poučuje o svátosti pokání, aby tak pomohl k velikonoční zpovědi a smíru s Kristem, jehož umírajícího na kříži představuje v promluvě poslední, koncipované pro Velký pátek. Dílo toto vy-
načuje lehký řečnický sloh, jasné a přístupně podané pravdy věroučné doloženy účinnými aplikacemi, takže splní dobře své poslání a bude duchovenstvem příznivě přijato.

*) O Reimmichlovi připravuje pro Vlast studii náš příznivec Ignát Zháněl.

NĚMECKÁ.

Jón Svensson. (Nonni), *Aus Island Erlebnisse und Erinnerungen*. 16.—21. Tausend. 12° (VI. u. 84 S.) Freiburg im Briesgau 1927, Herder. 1 M.; in Lelwand 1.80 M.

O Svenssonovi psali jsme v loňské Vlasti (str. 536) a pověděli jsme, že jeho spisy možno zařadit mezi nejlepší spisy pro mládež. V této knížce podává v první části popis své domoviny, ostrova Islandu, ostrova ledu a ohně, nejsopečnější země světa, která zeměpisně náleží k Americe, politicky je spojena s Evropou. Spisovatel krásně popisuje půlnoční slunce, polární září, krátery, horké prameny, ptactvo i květenu s nadšením a láskou k domovině. V části druhé (str. 33—84) vypravuje o dobrodružství, jež jako hoch zažil s kamarády, když v noci plavili se po moři. Pěkně vyličená láska přítele jeho Ellis, který o něho zraněného pečuje v noci na anglické lodi. Krásný příběh ten měl by být přeložen do češtiny, jistě i naše mládež, ale i dospělí rádi a s chutí by jej četli. Úprava německé knížky je vzorná a mládež jistě ji s radostí uvítá. K.

LITERÁRNÍ OBZOR.

K letošnímu vánočnímu trhu knižnímu vyjde kniha P. V. Vajse „Kníže“, dramatický obraz o 4 dějstvích. Kroniky i dějiny jitra českého národa shuštěny jsou v této knize formou životnou a dramatickou ne pouze popisnou, jak dosud se dělo. Idea Svatováclavská, jež v národě našem nabývá strhující popularity celostátní, stělesněna zde v celkový děj doby, ne v pouhé výseky, jak v dosavadních dramatech se dělo. Dějství I. Dědic. II. Srám český a nastolení knížete Václava. III. Obležení Prahy císařem Jindřichem a založení chrámu sv. Víta. IV. Krvavý kvas v Boleslavi Staré. Nová hlediska na dobu. Obrazy (perokresby) Josefa Koláře. Cena pouhých 12 Kč, na křídovém papíře 20 Kč. V příštím čísle podáme kritický rozbor knihy, jež jistě vzbudí velký zájem. Záznamy a objednávky přijímá „Družstvo Vlast“ v Praze II. Žitná ul. 26.

Neuvážený pracovník Ant. Šorm připravil nový sborník „V září vánočních světél“. — Nakladatelství Československé akciové tiskárny vydalo: „Jesličky“. Dětské koledy u jesliček, napsal Frant. Kašpar, s příslušnými promluvami Jana Strnada. Oblíbené spisovatelky Vlasty Javořické vyšel druhý díl románu „Děti štěstěny“. Také Jana Fr. Hrušky: „Z paměti dědečka včelaře“ vyšla část druhá. — Cenným a krásným darem vánočním jest ilustrovaný (30 mal. 6 vel. obraz.) románek pro malé i velké čtenáře Violy z Pracheňska: Zajatec. — Krásné a poutavé povídky, provázené uměleckými ilustracemi akad. malíře Karla Schwetze obsahuje II. vydání knihy Sigm. Boušky: „Děti“. Zájem vzbudí román P. V. H. Andersona: Pravdivý Robinson, napsaný dle záznamů Avena Evanse. Překlad Dr. Karla Vrátného. V románě líčeny romantické příběhy španělského misionáře. — Nakladatelství V. Kotrby připravilo na vánoční dobu krásné sbírky legend jsou to: „Legendy o Ježíškovi“ a sbírka legend lidových a umělých veršem i prosou: „Koruna trnová mučedníků svatých Božích“, bohatě ilustrované knihy. — Prof. E. M. Žák napsal legendy ze života svatých: „Živé hvězdy“. Také vyšel mistrně psaný román ze skutečného života od Ant. Theina: „Jouzek“. (Šťěstí, jež se mu vrátilo). Krásný dárek pro dospělé čtenáře. — Cyrillo-methodějské knihkupectví G. Franci v Praze připravilo a vydalo

S. Boušky *Provenčalské koledy* v krásné bibliofilské úpravě, již opatřilo umění malířovo (Karel Schwetz) a tiskařovo, (vytiskli typy Janson Kryl a Scotti v Novém Jičíně na Moravě). — Benediktinský opat břevnovský a broumovský P. Dominik Prokop ujal se mecenášsky rozebraného díla *Podobizny světů francouzského myslitele a básníka Arnošta Hella*, které přeložil Sigismund Bouška. Knihu vyzdobil malíř Švec a vyjde v bezvadné úpravě bibliofilské. Bouškova monografie o Hellovi, kterou připojil k prvnímu vydání díla v 90. letech minulého století, byla vůbec první studií o tomto veleduchu v české literatuře. V novém vydání bude rozšířena a doplněna celou bibliografií.

Nádherného literárního díla „Passionál“, sbírka staročeských legend v novodobém českém překladu, na jehož vydání účastnili se vynikající učenci vyšel sešit 10 13. s krásnými obrazy. Je to dílo významem svým veliké. — Redakci „Našich Listů“ převzal v listopadu inž. Vilém Bítmar, který v čísle 12. počíná otiskovati cyklus dvanácti feuilletonů „Z proudů života“, které napsal J. Š. Baar a z nich některé nebyly dosud otištěny. — Americký „Katolík“ vycházející v Chicagu přináší téměř v každém čísle básně amerického básníka Aloise Ječmínka Hrázeckého. P. Prokop Neužil O. S. B. píše české tačky „Z doby starých buditelů českých“. Po částech otiskuje „Katolík“: „Dějiny našeho národa pro náš lid: Kronika“, napsal Alois Hlavinka. Od J. Š. Baara otiskuje „Báby a dědkové“. Hojně jsou zprávy z Čech i Moravy.

Družina literární a umělecká v Olomouci počne vydávati počátkem příštího roku *Vybrané spisy Karla Dostála-Lutinova* v uspořádání Lad. Zamykala. Jako první svazek vyjdou „Orlí fanfary“ (II. rozm. vydání). Druhým svazkem budou „Květiny“, které autor ještě před svou smrtí upravil do tisku. Redaktor „Archy“ E. M. Masák vydá v Lidových zábavách, sbírce to levných knih pro katolické knihovny, román z doby náboženského rozvratu v letech popřevratových. — 4 Svazek „Ludmily“ přinese jemně kreslený obrázek před několika lety zemřelé oblíbené spisovatelky Barbory Mellanové: „Zámecká vychovatelka“. — V „Zábavách večerních“, které právě vydaly 1. číslo s prací S. Lba a žen napsal Prokop Holý, vyjde historická práce Felixe Nabora: *Marjánští rytíři* v překladu Václava Olivy. — V nakladatelství Československé akciové tiskárny připravuje se: A. N. Tolstoj: „Dětství Ni-Itovo“, v překladě F. V. Vrzala P. Fr. Finn T. J. Sněhurka. V tisků jest básnické dílo Fr. Kysely: „Matka B. ži“, Melkuv překlad Bougandovy knihy: „Ježíš Kristus“ (II. vyd.) V homiletické knihovně „Živé slovo“ vydána budou J. Rybákova kázání o Nejsvětější Svátosti Oltářní. V knihovně „Dobré divadlo“ připravuje se Bozděchova hra „Matka“ a P. Raymanna: „Selské námluvy“ a „Vyhrané panství“. Také vyjde Bensonův román „Žádných jiných Bohů“. Totéž nakladatelství vyjednává o vydání *Vybraných spisů P. Slg. Boušky*.

Nakladatelství J. Svátek v Praze vydalo knihu „Komedie s plmplaty“ od Jaroslava Urbana vyzdobenou obrazy Fr. Vrobela. Čtrnáct povídek vybraných ze života dětí, z jejich zábav, her, rozpustilostí. Posudek o knize přineseme v čísle příštím. — Nakladatelství St. Minařík na Smíchově vydá po Novém roce verše básníka Fr. V. Velkoborského: „Snih na horách“ v úpravě a s obálkou Cyrila Bondy. Podnikaví mladí nakladatelé Kropáč a Kucharský v Praze počali vydávati sbírku nazvanou „Soubor slovanské beletrie“, ve které první serií tvoří knihy spisovatelů českých: Rudolfa Medka: *Asiatská láska*; J. Halse-Týneckého: *Dítě* (román); Marie Popelky-Biliánové: *Ze zápisů domácího šotka*; Otomara Šháfera román z dob galantních rytířů; Stěviček paní markyzy; J. R. Hradeckého: *Nevlnní hřišníci*. Celá serie 5 svazků nabízena v subskripční brož. za Kč 50.— V dalších seriích slibují nakladatelé vydati hodnotná díla všech národů slovanských. — Nakladatel B. Kočí, knihkupec v Praze-L., počíná vydávati *Spisy J. R. Hradeckého*.

Museum, časopis slovanských bohoslovců 1. číslem 59. ročníku pěkně se uvádí do liter. života. Úvodem je vzpomínka na předchůdce „Musea“, bohoslovecké časopisy „Concordia“ a „Jaro“, a na „Růži Sušilovu“ spolek bohoslovců, který slaví právě 50 roků svého trvání. Na oslavu tohoto jubilea vydá redakce slavnostní dvojčíslo, které bude obsahovati příspěvky kněží-literátů, bývalých přispěvatelů „Musea“ a členů „Růži Suš.“. Rukopisy pro slavnostní číslo se přijímají do 15. února 1928. (Brno, Antonínská 1.)

Zlatou knihu zdarma rozesílá nakladatelství J. Svátek v Praze-II., Spálená ul. 38 (od 15. ledna na Smíchovské Husova tř. 7.) Každému kdo o ní požádá. Za redakce Z. d. Hochové, býv. bibliotekářky Zemského archivu vydává Svátkovo nakladatelství zajímavý tento časopis pro informaci čtenářů a knihovníků. V prvním čísle, které právě vyšlo je několik pěkných statí tak n. p. Hochové: Nejmilejší dar štedrého večera bývala kniha Staročeský rýmovník Šimon Lomnický z Budče r. 1586 o koupí knih a m. j.

Nová Zinkova aukce bude se konati 17. a 18. prosince. Bude se dražit druhá část knihovny Arnošta Procházky a sice tyto oddíly: a) Edice Nového kultu, b) Knihy dobrých autorů, c) dodatek k první aukci Procházkovy knihovny, Kruh Moderní Revue, d) starší tisky probuzenské a klasické. e) moderní knihy původní, f) knihy o národním osvobození.

Nové memoárové knihy. Soc. dem. senátor dr. Fr. Soukup píše knihu, v níž soustavně vyličí činnost revolučního Národního výboru. — Bývalý ministr G. Habrman vydá pod názvem „Z dob utrpení a naděje“ knihu svých vzpomínek na revoluční odboj před říjnem 1918.

Nobelova cena a Československo. Zpravodajství Tepny se dovídá z kompetentních míst, že příští rok obnoven bude vážnými činiteli návrh, aby Nobelovy ceny se oprávněně dostalo básníku Otakaru Březinovi. Březina dožívá se příští rok v září své šedesátky a k pěti dosavadním knihám básnickým (Tajemné dálky, Svitání na západě, Větry od pólů, Stavitelé chrámů, Ruce) a k jedné knize filosofických studií (Hudba pramenů) má k vydání připraveny tři další filosofické knihy, Skryté dějiny, Práce, Mir. Březina žije samotářsky v moravském městečku Jaroměřicích u Znojma a osobně odmítá každou mu nabízenou poctu. Vyhýbá se pozornosti veřejnosti a z toho důvodu oddaluje také vydání svých nových knih.

Česká akademie věd a umění. IV. října České akademie usnesla se udělit výroční ceny 1927 takto: V odboru literárním: Uděleny dvě I. ceny po 5000 Kč. F. X. Svobodovi za knihu „Mezi jednou a pěti“ a A. Klášterskému za lyriku „Chodské písně“, II. cena 3000 Kč udělena J. Durychovi za knihu „Kouzelná lampa“ a III. cena 2000 Kč A. Ziegloserové za knihu „Vidiny mladosti“. Mimo to udělena uznání za dosavadní literární práci po 5000 Kč F. S. Procházce, B. Kaminskému, E. Trévalovi a V. Dykovi; po 4000 Kč K. Kolářovi-Sezimovi a J. Wojkowiczovi. Z fondů J. Čermákové a Schneidra-Svobody udělena uznání po 800 Kč Jos. Jahodovi za sbírku prós „Bůh či ďábel“ a M. Nohejlovi za knihu „Souhlas“. K uctění díla K. M. Čapka-Choda udělen čestný dar 10.000 Kč jeho rodině. Z fondu Havelkova přisouzena cena 1600 Kč G. Preissové za hru „Jaro v podzámčí“ a 1000 Kč K. Kolářovi-Sezimovi za knihu „Kouzlo samoty“.

Hlučinský list „Moravec“ přestane po Novém roce vycházeti. — Soupis československé literatury za léta 1901—1925 vydá Svaz knihkupců a nakladatelů Čsl. republiky v Praze.

Z NAŠEHO ŽIVOTA.

Katolická akce. Nejdp. arcibiskup pražský dr. Fr. K o r d a č, ustanovený na základě usnesení biskupské konference říšským komisařem a předsedou katolické akce v republice československé, jmenoval svým zástupcem v říšské katolické radě (místopředsedou) pana JUDra Václ. J a n d u v Praze a ředitelem říšské katolické akce dp. Antonína E l t s c h k n e r a, kanovníka v Praze. Shora jmenované zároveň pověřil, aby přikročili k vybudování říšského sekretariátu ostatní organizace říšské katolické rady a akce dle usnesených zásad, jež budou v nejbližší době všem účastnícím rozslány. Veškeré dotazy řídití jest tudíž na sekretariát katolické akce do rukou dp. Eltschknera, kanovníka v Praze IV., Hradčanské nám. č. 59.

Nedávno vyznamenaný moravskou literární cenou povídkář a monografista moravský, Čeněk Kramolík, inspektor v Hranicích slavil 7. prosince své 65. narozeniny (nar. v Rožnově.) Sebral také přísloví a pořekadla z Valašska. — Dne 3. prosince dožil se 60 let ředitel pražské hvězdárny prof. PhDr. František Nušl. Od r. 1911 jest řádným profesorem matematiky, řádným členem České učené společnosti, České akademie věd atd. — Padesáté narozeniny slavil 27. listopadu redaktor „Dne“ Jan Ledlinský a spolu 25 leté jubileum své činnosti žurnalistické. Byl členem redakce „Ostr. Deníku“, později „Selských Hlasů“ a „Hlasu“, „Obč. Novin“ a nyní jest redaktorem „Dne“. Jest i výmluvným řečníkem a vážen mezi kolegy novináři i u katolického lidu. — Dne 22. prosince dožije se šedesátin břitký literární kritik, dramatik a romanopisec Frant. X. Šalda. — Spisovatel Anatol Rubin, vlast. jm. Hanuš Voves, přednosta praesidia ministerstva obchodu, dožije se 25. prosince šedesátin. Psal básně a povídky před 40 lety do „Blahověstu“, „Růže dominikánské“. „Vlast“ přinesla v předešlých ročnících dvě jeho básně, a jak bylo ve „Vlasti“ referováno vydal a připravuje několik básnických sbírek. Také velké drama má v rukopise připravené. — Dne 20. prosince oslaví 65. narozeniny prof. Em. Žak, jehož kázání a kulturní listy jsou velmi oblíbené. Vydal jich několik sbírek. Napsal a vydal legendy vánoční, velikonoční a letos vyšly od něho legendy o svatých. Byl dlouhá léta redaktorem „Vychovatele“ a napsal tam řadu článků pedagogických.

Krajinský spolek „Milevsko“ v Praze hodlá zasadit pamětní desku v Milevsku na rodném domě bibliotekáře a převora strahovského P. Cyrila Straky. — Na rodném domě Karla M. Čapka-Choda, nedávno zesnulého spisovatele a žurnalisty, v Domažlicích, bude zasazena pečl tamní „Literární Jednoty“ pamětní deska.

V Uher. Hradišti zemřel 29. listopadu redaktor „Slováckých Novin“ Alois Dostál, vynikající lidový pracovník. Téhož dne zesnul v Bratislavě poslanec slovenské republikánské strany Dr. Pavel Blaho, nar. 25. března 1867 v Uher. Skalici. Má veliké zásluhy o naše národní osvobození a byl velmi vlivným pracovníkem na Slovensku. Jeho rodné město postaví na památku Dr. Blahy ústav (konvikt) pro studentstvo, který poneze jméno nebožtíkovo. — Dne 3. prosince zemřel v Praze profesor plzeňské obchod. akademie v. v., spisovatel, básník a překladatel český Václav A. Jung. Z původních jeho prací literárních je nejznámější román ze života Čechů amerických „Na prahu nového světa“ a „Rodina Petra Běla“, dále cestopis „Půl roku v carské říši“. Překládal hlavně z Byrona, Tennysona, Puškina a Lermontova. Z odborných prací nejznámější „Mluvnice jazyka anglického“ a velké dílo „Slovník anglicko-český“.

Knihy a časopisy redakci zaslané.

(Do 10. prosince.)

Argus 3 a 4. — Časopis katol. duchov. 9. — Hlídka 11. — Hvězda 6. — Museum 1. — Naše doba 2. — Naše omladina 21 a 22. — Pán přichází 4. — Růže dominikánská 8. — Růže lurdská 12. — Selské hlasy 47–51. — Serafinské květy 12. — Serafinský prapor 12. — Věstník katol. duchovenstva 3. — Věstník katol. učitelstva čísl. 3. — Vychovatelské listy 10. — Zasvěcení 12. — Země 2 a 3. — Zemědělské druž. listy 47–50. — Zeměděl. politika 4. — Život 16 a 17–18. — Ženský obzor 7–8.

Z nakladatelství Československé akciové tiskárny v Praze: Vlasta Javořícká: Spasení domu Pýchova. Román. —

Z nakladatelství V. Kotrba v Praze: Zábavy večerní. R. XLV. Č. 1. Prokop Holý: Setba a žně. — Passional seš. 10.—13. — Pavel F. Sezima: Symbolická mluva dělnické Olympiády.

Z nakladatelství Cyrillo-Methodějského knihkupectví G. Franci v Praze: Karel Bureš: Čláme pokání. Šestero postních promluv. — Sigismund Bouška: Provençalské koledy.

Z nakladatelství Ant. Král, Praha-Smíchov: Vilém Němec: Ušlechtilý kanár a jeho chov.

Z nakladatelství Občanské tiskárny v Brně. K. Křen. Životopisný nástin. Sestavil Jos. Vévoda. Do tisku upravil P. Vychodil. S kresbami K. Tomana.

Z nakladatelství A. Neubert. Zemědělské knihkupectví v Praze: Mluvnice jazyka anglického pro školy, kursy, kroužky a jednotlivce. Dr. Ant. Osička, lektor angl. jazyka. — Dr. Em. Zitek. Pomsta. Historický román. Díl III. (Po ukončení tohoto obsáhlého románu, vyjde ještě díl čtvrtý a pátý, přineseme o něm posudek.) — V. E. Bělanovič-Zubo: Rusky v 1000 slovech. Sešit 2. — Dr. Jan Schmitt. Italsky v 1000 slovech. Sešit 2. a 3. — A. Formáňková-Kubínová: Dokonale německy pro samouky. Seš. 2. a 3. — Jar. Ulrich: Německy v 1000 slovech. Seš. 2. a 3. — Tyto výborné a velmi praktické příručky, které vydává Zemědělské knihkupectví v sešitech po Kč 3-60 velmi doporučujeme. Dnes u nás dodělá se úspěchu jen ten, kdo ovládá nejen jednu, ale několik řečí. Němci se učí česky a vytlačují naše síly z míst, ovládat němčinu jest jedinou pronikavou konkurencí. Italština má u nás budoucnost. Každý Čech má uměti ještě jeden slovanský jazyk, proto uče se rusky! Je to nutností učiti se řečem, ale i ohromnou výhodou! — Hlemýžď zahradní jeho chov, žir a zužitkování. Sepsal inž. Dr. Štěpán Dvořák. Se 16 obrázky. — Knížečka, která upozorňuje na chov hlemýždů a propaguje jej, aby se ještě více šířil, ač dnes již je řada jednotlivců zejména na Mělníku, na Moravě a ve Slezsku, kteří hlemýždě pěstují. Autor uvádí že v uplynulém roce bylo k nám dovezeno 470 metr. centů hlemýždů v ceně asi 670.000 Kč. Ku konci své praktické knížčky přináší řadu předpisů o úpravě hlemýždů za pokrm. Cena knížčky Kč 5.—

Z nakladatelství J. Svátek, Praha II.: Georg Sand: Consuelo. Román. Díl II. a III. — Kazimír Roslnkiewicz: Sám. Román. hocha. Přeložil H. Sedláček. — Jaroslav Urban: Komedie s pimplaty. Drobné povídky. — Posudek příště. — Ilustrovaný „Výběr vhodných knih pro mládež, studentstvo i pro dospělé“, v němž najde každý co hledá, rozesílá nakladatelství Svátkovo na požádání zdarma.

Doporučujeme!

Doporučujeme!

Vhodný vánoční dárek pro děti.

Stran 152. Dětem i rodičům. Cena 10 Kč.

Překrásné povídky a příběhy ze života Pána Ježíše.

Upravil AR. OLIVA.

Objednávky přijímá a vyřizuje Družstvo Vlast, Praha-II., Žitná ul. 26.

Veledůstojnému duchovenstvu a slavným patronátním úřadům
dovoluje si doporučiti veškeré kostelní nádoby a náčiní, a to:
monstrance, kalichy, ciboria, patenky, nádobky, pacifikály, svícny,
lampy, káditelnice, kropenky atd. své vlastní výroby, předpisům
církvním vyhovující. Staré předměty opravuje v původní intenci
a znovu v ohni zlatí a stříbří neb proti doplatku za nové vy-
měňuje. Hotové předměty neb výkresy zasílá na ukázkou franko
bez závaznosti koupě. Vše se posílá posvěcené. Práce ruční. Sklad
veškerých zlatých a stříbrných klenotů, jako řetězů, madonek,
křížků, prstýnků, náramků atd. Notářské prsteny, tabatěrky, jí-
delní náčiní ze stříbra pravého a čínského vždy na skladě. Staré
zlato, stříbro a drahokamy kupuje za nejvyšší ceny,

Jan Staněk, pasíř, ciseleur a
přísežný znalec zemského trestního soudu.
PRAHA I., ul. Karoliny Světlé č. 12 n. Telefon 33133.

Zubní krém **LIBUŠE** **zubní prášek**
zubní voda

dnes nejlepší zubní hygienické přípravky.

Zdravý zub ve zdravém těle! Bílé zuby okrasou obličej.

Zubní prášek, ústní voda činí zuby běloskvoucí a zdravé.

Zubní pasta Libuše neobsahuje Chlor-kali, který zuby sice
bělí, ale lékaři zjistili, že chlor zuby ničí. Při nákupu žádejte
výslovně zubní pastu Libuši.

Alois Mikulašek, Brno, Nová ul. 47.

Leden 1928.

V L A S T

MĚSÍČNÍK PRO POUČENÍ
A ZÁBAVU.

REDAKTOR ŘÍDÍCÍ:
FRANTIŠEK KOŠÁK.

REDAKTOR ODPOV.:
VÁCLAV VAJS.

ROČNÍK XLIV.

ČÍSLO 4.

TISKEM A NÁKLADEM DRUŽSTVA VLAST V PRAZE.

Redakce, administrace a expedice v Praze-II.
Čís. telefonu 23626. Žitná ul. č. 26 nové. Čís. telefonu 23626.

**Předplatné na Vlast ročník XLIV. obnáší 32 Kč,
půlletně 16 Kč.**

Používání novinových známek povoleno ředit. pošt a telegr. v Praze
čís. 226201/VI ze dne 30. října 1924.

*Členové družstva předplácejí ročně 30 Kč, kněží deficienti, alumnové,
klerikové a studující mají „Vlast“ ročně za 26 Kč. Do ostatních mimo
československých zemí, rovněž i do Ameriky Kč 46.—. Ročníky „Vlasti“
pokud jsou na skladě, prodávají se po 20 Kč (do roč. XXXV.), ročník
XXXVI. 24 Kč, od roč. XXXVII. po 32 Kč a běžná čísla po Kč 3·20.
Pátisk celých prací se vybrazuje. — Rukopisy se autorům nevracejí
a neuschovávají. Reklamace se nefrankují a nezalepují.*

*Rukopisy buďtež zasílány na adresu:
František Košák, redaktor „Vlasti“,
Praha-Karlín, Riegrovo náměstí 8.*

Redakční závěrka čísla je 8. každého měsíce.

O b s a h č. 4.

	Str.
Láska na cestách. Báseň. Napsal E. Taftl	145
Pašeráci. Napsal Václav Šlosar	148
Květinářka. Báseň. Napsal A. S. Chudobka	152
Tabor na Moravě. Napsal Adam Chlumecký.	153
Osvětlená okna. Napsala B. Bečvářová	157
Tančírna. Báseň. Napsal A. S. Chudobka	162
Kdo lásku rozsévá, ten lásku sklízí. Napsala Karla Třeбенická	163
Šamalík Josef jako žurnalista a spisovatel — jubilat	166
Mořským vlnkám. Napsal Gab. Ronaj	168
Msgre Th. Dr. Rudolf Horský. Životopis a vzpomínky. Napsal T. J. Jiroušek	169
O pobytě Langobardů v Čechách. Napsal Václav Oliva.	174
Za českou stopou v Itálii. Napsal JUDr. Michal Navrátil	177
Slovanská hlídka. Fr. H. Žundálek	180
Zprávy z ciziny. Referuje H. Žundálek	182
Hlídka sociální.	184
Literatura	186
Literární obzor	188
Z našeho života	191

V L A S T

MĚSÍČNÍK PRO POUČENÍ A ZÁBAVU.

LEDEN 1928.

E. Taftl:

Láska na cestách.

Láska sestoupila s nebes výše
o půlnoci, když vše spalo, tiše
andělským jsouc provázena zpěvem,
na svět uvítána hvězdy zjevem — —
Nenápadně skryla se hned v sluji
za městečkem, kde jen tráva bují
na pastvinách, kde se ovce pasou
srostlé s pastýřů svých chudou chasou,
s níž bdí i spí spojeny jak páskou
mezi sebou i s pastuchy — láskou — —

Na seně a slámě uložena
z dřevěných jen jeslí projevena
přijímala Láska v šeru sluje
hold chudoby, jenž vyvrcholuje
dary mudrců netknutých pýchou...
Než i pokrytec — král klade lichou
svoji oddanost Ji k nohám darem
ze závisti při tom v srdci starém
kuje zradu, jak by Lásku zdolal,
v zárodku hned na ni kletbu svolal...

Láska nenávisti, vyhnula se;
tiše jako přišla vyšla zase
z chladlé sluje kvapně v nočním čase,
do vyhnanství jíti rozhodla se...
V sluji zavládl zas chlad — a zdá se —
i stesk po lásce a její kráse...
„Chtěla býti lidu, králi k spáse — —!“
Plán svůj Láska změnil; jinám dá se...
Dá se pouští — —, vyčká na oase;
tísň pohanské se dá po hlase...

V cizině si zatím půdu chystá
pro budoucnost, již je předem jista,
než se vrátí tam, kde zrodila se,
by nenávisti navzdor rozvila se —
tisíceré květy rozhodila,
slovem, skutkem dobrodějkou byla,
byť by tam i za čas měla jíti
cestou kříže zas a děvkou býti,
již by nevděk bez citu kdy smýkal,
po Ní, krásce nebes, hodil výkal...

Vrátila se Láska v rodný kraj svůj,
minula jen letmo ponurou sluj,
v níž Ji kdysi holdováno bylo — —
Srdci jejímu se ulehčilo,
kraj když našla, v němž se nezrodilo
nic prý dobrého, — kde vše jen hnilo...
Řekla si: zde pro mne, půda vděčná,
nenávisti budu nebezpečná...!
Nenápadně projdu jako dítě
kraj, jímž všude rozestru své sítě — —

Nevinou svou připravila půdu,
zaháněla dosavadní nudu
z kraje — — rostla čínorodou krásou...
Z krásky stávala se časem spásou:
ukázala na osvěty zdroje,
jimiž jistě zažehnáno zlo je,
zmírající k životu zas měla,
zdraví dala slovem, komu chtěla,
třtiny nalomené narovnála,
ze sna mluvívala, i když spala...

Píseň Lásky po horách se nesla
dál a dále zemí — Nová hesla
v srdcích lidských odezvou Ji byla;
hesla temna platnosti pozbyla.
Lid ni země sebe nepoznali,
za čas když si Lásku k sobě zvali,
za vše dobré Lásce děkovali,
lásku Lásce sami přísahali...
Po stopách se Lásky mnozí dali;
drobné děti na Lásku si hrály...

překážela nevďěčnému světu,
 jemuž nechtělo se nebem býti — —
 Svět se hleděl vlivu Lásky zbýti:
 Lásku odsoudiv svět k smrti kříže
 klamal se, že Láska pádu blíže — —
 Našla nejvzácnější gloriolu
 Láska v ponížení svém a bolu...
 Pozdě poznal svět, kam zášti vedlo:
 vítězství se světu nepovedlo...!

Pokoření Lásky nezdolalo
 spílání Ji krásy neubralo,
 bičování jen Ji rozechřálo,
 trnová koruna byla málo!
 Chtěla Láska, co by život stálo,
 její nadšení vystupňovalo
 na bod varu — — Po křížové cestě
 na Golgothu podobna nevěstě
 Láska jde, by s kříže promluvila,
 krví s vesmírem se zasnoubila...

„Dokonáno je“ — zní výkřik s kříže
 z Lásky úst, když hlava klesá níže...
 Láska uniká ze stínu všedna,
 by jak růže svadlá, neúhledná
 v záři věčnosti zas vzchopila se,
 s nebe navoněla čas po čase
 srdce klamaná neb otrávená...
 Vlivem Lásky s nebe rozezlena
 pěst svou marně proti nebi zvedá
 na potulkách světem závist bledá — —!

Václav Šlosar:

Pašeráci.

Obrázek z doby, předpřevratové z východního Slovenska.

(č. d.).

A tu jsme zas u Kuděje, jak se vracel z Levoče, jak přemýšlel, co žena Katuška vymyslí, jak by Silberštajnovi oznámili, že má poslati do Margecan pro pět sudů oleje a z těch dva dovéztí Grünwaldovi do Harikovec, a jak spatřil už červenou střechu svého statku. To už zapomněl na Silberštajna i Katušku, viděl jen svou pyšnou červenou střechu a vedle ní a kolem ní dřepětí jako oukropečky šindelové a doškové střechy sousedů. Už zas pýcha do něho vjela, zcela oprávněná dle jeho úsudku, a pohrdlivě si měřil rychtu, ležící před ním odkrytou, jako na talíři, se shnilou lávkou, jen tak hozenou přes potok a obrostlou husím jetelem. Úsměšek probudil v něm básnickou žílu, takže si hned složil a hlasitě zazpíval z brusu novou písničku:

„Pred rychtárom mostok
kolembá sa,
pod ním datělina
zelená sa.“

Jen dozpíval, už tutéž melodii kdosi vpravo za trninami při „hradské“ vyluzoval na houslích, jenže jemněji a citověji, ba i s kudrlinkami a repetícemi. Gazda se zastavil a zbožně i hrdě naslouchal hlasu svého básnického dítky, opravenému a doplněnému uměleckým pěstitelům.

„To že ty, Moró? Čo tu robíš?“ zvolal, poznav Silberštajnova sekretáře podle zvuku houslí a podle postavy znatelné skulínami v trnině.

„Hrajem, paně veľkomožný, a dovolil som si sprevádzať vašu piesničku na husliach“, ozval se hlas a za hlasem vynořila se postava cigánského mladíka skromně, ale slušně oblečeného, snědé, hezké tváře a chundelatých, černých vlasů, namaštěných a lesklých.

„A dobre si ju chytil. Si skutočný majster“, pochválil ho Kuděja uznale. — „Preto si semká prišiel, by si iba piesničky chytil?“ optal se ho, jat náhlým podezřením.

„Nie preto, paně veľkomožný! — Na vás som tu čakal“, odpovětil Moró uctivě.

„Akistě ho tu Silberštajn usadil, by dával pozor na mňa, až pôjdem z Levoče“, pomyslíl si gazda. — „Nože, povedz, Moró, pánkovi, že som dobre vybavil“) našu vec u pána vicišpána v Levoči a že tvojmu pánkovi krk ešte viac pritisknem i všetky flaše

*) Vyříditi

mu nahádzem na hlavu, keďže mi bude šenkovať ocot miesto vína. Vieš, to mu povedz! — Ostatné mu povie sám pán viciš-pán“, vzkazoval po cigánovi hodne hlasitě, aby to uslyšeli i sused Hoza i susedka Brandoburka, ktorí stáli podál pred prvou chalupou.

„Něiděm už viac do pána Silberštajna. Žid je oplan. Vyrútil**) ma zo sklepa***), stěžoval si cigán, prebíhaje na „hradskou.“

„Keby si nětáral, nēcigánil†!)“ divil se samozřejmě Kuděja. „Žid cigána nēvyrúti, okrem toho, ktorý mu kradně. A ty si mu predsa nēkradol?“

„Nēkradol, len chybu som spravil.“

„Ty a taký múdry a chybu si spravil?“ tázal se nedůvěřivě Kuděja.

„Predsa!“ tvrdil Moró.

„Veď sa každá chyba dá napraviť.“

„Už nie!“ odtušil cigán.

„Či si vol'ačo znivočil, zohabil?“†*) vyzvídal gazda.

„Mal som to zrobit, ale nēchcel som.“

Kuděja otevřel údivem ústa dokořán.

„Něrozumiem.“

„Je tomu tak!“ opakoval znovu cigán.

„A kto mal mať z toho škodu? Tvoj pán či kto?“

„Němōžem povedať. A keby som povedal, nik by mi nēveril. Preto budēm čušať.“

„Teda čuš, cigán, a nēzdržuj ma!“ rozhorlil sa Kuděja a hnul se k dědině.

Cigán by nebyl cigánem, aby se dal jen tak ľahko odbýti. Moró rozběhl se klusem za Kudějou.

„Paně susedko, paně vel'komožný!“ volal prosebně.

„Čo eště chceš?“

„Či by stě ma teraz nēpotrebovali v gazdovstve? — Skoro pridě žatva. Viem dobre kosit i všetky iné práce robiť. Kaviarně sú teraz prázdne, panstvo na cestách alebo v kúpel'och, nič by som si nēzarobil hus'ami“, prosil a bědoval.

Kuděja se pozastavil, zamračil se a chvíľku se rozmýšlel. Potom si prudce odplivl, čo mohl nejdále, a teprve odpověděl cigánovi:

„Vieš, Moró, potreboval by som ťa naozaj i by som ti zaplatil, ľepšie ako tvoj bývalý pán. Ale nie si úprimný a ja už nie som zvedavý. Keďže si tak múdry, ako ľudia o тебе rozprávajú, hľadaj si službu, kdě hľadaj, ale nie u Kudějovie!“

Moró si zakryl hlavu houslemí, jakoby ji chránil před krupobíťim. Sotvaže Kuděja domluvil, povystrčil ji a hledal očima

**) vyhoditi

***) obchod

†) lháti

†*) pokaziti

gazdu. Gazda však šel už zase dále, směje se pod kůži, jak tal cigána. Moró se znovu za ním rozběhl.

„Novú chybu som spravil!“ zabědoval.

„Azda túto nie je možné napraviť?“

„Veru, bolo by možné ju napraviť, ale bojím sa...“

„Koho sa bojíš? — Mňa?“

„Pána Silberštajna. — Židia sú mocní a nám, cigánom, by veľmi uškodili. Ani v mestskej Redoute, kde židia najviac chodia, by som něsmel hrať.“

„Nože, vieš, Moró, keďže je to tako, ako povedáš, a by si něklebetil, že som tak naničhodný a někrestianský ako tvoj bývalý pán, něchaj si teda svoje, ale kosíť buděš u mňa. Len si pamätaj na budúce, že němám rád něúprimných ľudí. Kto je něúprimný, je obyčajně planý človek. Dbaj, by som tako něsúdíl o тебе! Múdry si hadám dosť. — To je všetko. K nám prídi si hockedy!“ pravil mu Kuděja po krátké rozvaze.

„Iděm hněď s páнком vel'komožným“, hlásil vesele Moró a potřásal radostně bujnou černou kšticí.

„A kdě máš háby*) a...“

„To všetko už je u paní gazdinej.“

„Ona teda řa už sama přijala?“ divil se gazda.

„Hej!“

„A ona ti řpovedala, že som išiel do Levoče?“

„Hej!“

„Aj to, prečo som taišiel?“

„Nie!“

Kuděja se přestal dotazovati, jen v duchu si pochvaloval:

„Predsa len tá moja žena je múdra žena! Tá vždycky vie, čo má robiť a čo nemá řpovedať. — A že Moró budě teraz u mňa, to budě řida najviac hněvať. To mu veľmi dobre padně. Ták, ták, ták!“

A v tom si vzpomněl na vřkaz od řida Grünwalda. Zvolal proto hlasitě:

„Počúvaj, Moró, musíš ísť eště raz k svojmu bývalému pánkovi, řidovi Silberštajnovi!“

„Pre páňka! — Nědaj, Bože!“ děsil se Moró. — „Keby stě na koňom řahali, ja něiděm!“

„Musíš, sl'ubil som to!“

„Ale veď ma už něprijme, vyrútil ma!“

„Teraz řa už něvyrúti...“

„Ale ja uňho něhccem už slúžiť!“ bědoval Moró.

„Něbudeš, len mu vol'ačo řovieš a opäť sa řinavrátíš. Rozumiěš?“

Moró se hned utíšil, zastřřhal uřima a stranou upřel chytrě oči na gazdu. Čekal na vřkaz.

*) řaty

„Nože, povieš mu, že ešte dnes večer musí poslať furmana do Margecian na stanicu pre päť bočiek oleja a z tých piatich že má čím najskor doviesť dve bočky židovi Grünwaldovi do Har.....“

„A to by sme spravili veľkú chybu, zlú chybu, ktorá by sa nedala vôbec napraviť!“ zvolal cigán prudce, nenechav gazdu ani domluviť. — „Veru, zlú chybu,“ opakoval ešte jednou, aby naznačil veľkosť chyby. — „Nedaj, Bože, by som to mal povedať pánu Silberštajnovi! Ani kto iný!“ naříkal a vzdychal Moró, ale tišeji a tišeji, opatrne se rozhlížeje, zda ho nikdo neslyší a nevidí.

Kuděja nebyl tak padlý na hlavu, aby nepochopil, že se blíží okamžik, kterého jen chytře použití, aby Moró otevřel srdce a ústa.

Moró, spatřiv, že sousedka Brandoburka i soused Hoza se zatím rozešli a zmizeli mezi chalupami a že nikdo už není na „hradské“ ani za ploty zahrádek, nahnul se ke Kudějovi a zakrýváje si obličej houslemi, zašeptal ustrašen:

„Vietě, že to nie je olej, ale víno pašované a snáď aj kradené?“

Gazda vytřeštil sice oči na cigána, ale jen tak, aby se zdánlivě sdílel o strach s cigánem. Ale novina ho — jak víme — nepřekvapila. Vždyť si myslel, že něco podobného bude s olejem!

„Pašované a snáď kradené?“ divil se hrozně.

„Hej!“ přisvědčil ochotně cigán.

„Ako to vieš, že je víno pašované?“

„Inu, viem to. — Je to rumunské víno a prichádza do Margecian s bočkami oleja čiže petroleja, na ktorý nie je tak veľké clo ako na víno. — Ale nedaj, Bože, aby to pán veľkomožný niekomu povedal! Zle by sa mi potom vodilo“, trásl se Moró úzkostí jako osika.

„Ani slova nepoviem“, sľboval ochotně Kuděja. — „A snáď aj kradené že je?“ navazoval na oko ustrašen. V duchu se však radoval, jakáže to bude novinka pro pána vicišpána.

„Hej!“ odtušil opět cigán.

„A komu že?“

„Něviem, či to mám povedať. Bojím sa, že spravím novú chybu“, rozmýšlel se Moró. — „Veď sa to týka môjho najväčšieho dobrodinca, pána veľkomožného, pána vicišpána!“ naříkal plačtivě cigán, snad opravdu, snad na oko.

Zato Kuděja opravdu se poděsil.

„Pána vicišpána?“ vyjelo mu z úst. — „Naozaj?“

„Povedal som? — Veď som nič nepovedal, nič, vôbec nič!“ popíral sice hned cigán, ale očima zato mrkal a přisvědčoval.

„No, veď...“, chtěl sice Kuděja namítati, avšak umkl a klepl se do čela.

Počal chápati. V hlavě mu svítalo. Tiše a táhle si zahvízdl.

„A Silberštajn ťa ponúkal, by si kradol pašované víno?“ vy-
zvídal ďále gazďa. — „Ale ty si něchcel a preto ťa vyrútil?“

„Veď som, to nĕpovedal, pán vel'komožný! — Ťe som to
nĕpovedal?“ dovolával se Moró svěďectví gazďova, očima tvrdĕ
znovu opak.

„No, nĕpovedal... A kďĕ si ho mal kraďnúť? — Azďa v Mar-
gecanoch?“ nalĕhal ďále Kudĕja.

„Nĕmďĕžem povedať, naozaj, nĕsmiĕm....“, odvětil Moró a
roztáhl ústa k širokému úsmĕvu, pokud mu stačila.

Kudĕja si zahvízďl nyní hlasitĕji. Mohl. To už vcházeli do jeho
prostrannĕho dvora, otýnĕného kol dokola vysokým plotem, — a
v hlavĕ mu svitlo dokonale.

„Tedy aj pán vicišpán pašuje?“ zazpíval si jakoby pro sebe a
úkosem pohľeďl na cigána.

Moró sehnul hlavu až k zemi a usmál se taškářsky...

„To je, veru, ťažká vec, ako, do toho!“ zabručel si Kudĕja
a podrbal se rozpačitĕ za uchem. — „Nože, Moró, či žid Silber-
štajn dostal už zprávu, že má dnĕs poslať vol'akoho do Marge-
cian?“ otázal se náhle cigána.

„Ešťĕ nĕdostal, ale čaká ju.“

„To dobré, to dobre!“ pochvaloval si Kudĕja a zazáfil spoko-
jeností. — „Katuška poradí, ako do toho, a Jano predsa buďĕ
študovať, nĕch si všecia majú pašované víno!“

S těmi slovy vešel do dveří a Moró za ním. — (P. d.)

A. S. Chudobka:

Květinářka.

Děšť padá hustĕ. Líce velkomĕsta
se zachmuřilo zlobivĕ a vzdornĕ.
Chodník je pustý — pustá středem cesta,
a po ní dítě ďál jde neúmornĕ;
samotné dítě, kvĕtinářek ze sta,
jež s dlažbou ulic v bídĕ srostly svornĕ.

Z kavárny oken život hlučný víří
a dítě zkrĕhlĕ zraky tamo míří.

Adam Chlumecký:

Tábor na Moravě.

(Historická povídka z 15. století.)

(C. d.)

IV.

Za Nedakonicemi na rozsáhlém ostrově rozložil se Nový Tábor, jehož hlavou se udělal kněz Bedřich ze Strážnice. Od počátku února r. 1421 sbíhali se na něm z okolí nespokojenci, zhýrali zemané a šlechtou trápení kmeti, a kněz Bedřich se snažil, aby Nový Tábor stal se Edenem všech vyvrženců, rájem všech trpících. Mezi staletými duby, hustým olším a osyčím, při březích hluboké řeky, vlnily se stany, posešované ze selských voznic a kůže. Některé byly zrovna i nádherné, jako stan soukený pro pány se znakem Petra z Kravař, totiž — na červeném štítě stříbrná střela zavínutá tkanicí, s vrchu černé křídlo se zlatými lupínky lípovými, nebo kožený stan pana Haška z Ostrohu, pod nímž se scházeli vladaři ostrovní.

Bylo právě po svátcích velikonočních, tu sobotu před bílou nedělí po poledni, když biřic obcházel po ostrově a sháněl kněze a hejtmany do důležité hromady. Na nový tábor se dostavili noví hosté — pan Buček z Vlachovic s branným lidem dobře opatřeným a pan Váca Čákel z Hluku, oba se stížností, že jim bylo púhonom zemským odňato zboží, které jim náleží.

Sešla se cúda. Kněží Bedřich ze Strážnice a Martínek Húška zahájili soud.

Pan Buček z Vlachovic řekl: „Byl jsem donucen púhonom vrátiti klášteru Vyzovskému dědiny Rybník a Milenov a zaplatiti pokutu 100 hřiven.“

„Či jsou dědiny?“ Tázal se kněz Martínek.

„Mé! Klášter je neprávem držel — a proto jsem mu je vzal. Celých osm let je teď znova užívá — a proto jsem je splnil a mahradi si škodu.“

„Nezapomeň dodati, že jsi vyloupil i klášter s kostelem“, usmál se pan Hašek.

„Co jsem v kostele a v klášteře sebral, donesl jsem sem na Nový Tábor. A teď mně donesli nový púhon, abych se dostavil k zemské cúdě a odpovídal za puch.“

„Ať si pro tě přijdou na Nový Tábor“ — zachechtal se Hašek.

„Klásterů není třeba — nač jich šetřiti?“ Ozval se kněz Martínek. „Kristus sestoupí na zemi a bude královati a bude taková hojnost Ducha Svatého, že nebude třeba, ani bible, ani klásterů, a zákon boží bude míti každý v srdci.“

„Tak jest!“ Přisvědčil kněz Bedřich. „Kláštery se přežily a jsou povinny, aby majetek odevzdaly lidu. Ukazují na klášter Velehradský — —“

„Ano, ano, já také —“ vyskočil pan Buček. Má choť mne opustila a cisterciáci na Velehradě ji poskytli útulku a zavezli ji na Kroměříž i s dcerou. Pánové, má ubohá dcera uprchla a dostala se domů. Je zde. Zeptejte se jí pánové, kterak mniši mluvili o mně před ní, kterak se k ní chovali!“

„To je pych, jemůž není rovno“, řval kněz Bedřich.

„Kterak se k ní chovali? Jen pověz“, prosil Martin Húska.

„Lnu — stydím se vykládat. Jsem otcem.“

„Jsem protivníkem všech mnichů — ale odpusť, pochybuji, že by se k ní, nebo ke tvé ženě byli zachovali hříšně! Znáš opata i bratry. Na Velehradě je kázeň a pomluvy nám kmety zapudí. Brachu, lid mnichy zná.“

„Lid je hloupý.“

„Pane Bučku, nejítí se na mne, víš, že tě miluji jak duši svou! Ale, což, neučil jsem tvou dceru? Což neznám jí? Nezdálo se jí někdy ve snách, že buď já, nebo některý holomec jí ublížil —? A vyprávěla, že se jí stala křivda. Proto jsem jí opustil. Vyprávěl jsem jí o Adamitech na Nežárce — v noci se jí o nich zdálo — ráno o nich blouznila — a tys na mne přiběhl — co prý řekne kněz Bedřich, až se doví, jaký jsem učitel?“

„Nehašteřit se! Kopa raků! Zde je základ svornosti, bratrské lásky, zde místo, kde hřích přestal býti hříchem — zde Eden hříchu — podat si ruce!“ Poroučel velebně pan Hašek a tlačil protivníky k sobě.

„Nezastávám se mnichů a varuji vás pouze z opatrnosti, abyste zřejmými pomluvami lidu nedráždili. Makavé pomluvy poštvou sedláky na nás, ne na mnichy. Máme zkušeností podobných do Boha — a tím škodíme sobě.“

„Mluv si co chceš, já v cnost mnišskou nevěřím. Byl jsem také mnichem, modlil jsem se, postil jsem se, mohl jsem zachtivost zíněným pásem, mrskáním, tvrdým ložem — a přece jsem pokušení nezapudil. Ani posvátnost místa, kde apoštolé naši se modlili a lidu se obětovali mě od hříchu neodvrátila — a vím, že jiné také ne. Kdož se hříchem pochlubí? Ani opat Václav nebyl lepší — —“

„Soudím tebe podle sebe — praví přísloví.“

„Mlč Martínku, mlč a neskákej mně do řeči. Opat nebyl lepší než my a přece nám byl ustavičně v patách a číhal, co činíme, co mluvíme — a nejvíce již sužoval mne. Mě nemohl ani zřít — a já jeho. Tak jsem jim utekl a od té doby mám to hnízdo v žaludku. Mně na Velehradě nezáleží více než na klášteře ve Vyzo-

vicích — kde je kdekdo nenasytný a soudí se o několik doškových chatek. Není pravda, pane Bučku?”

„Dobře máš Bedro!“

„Já jsem na Velehradě pohřbil v kutně své mládí — vy nevíte co je to, nevěřiti — a mítí povinnost mnišskou — Bůh mé nebožce matce odpusť, že mne tam vstrčila! Je prý to tak pěkné. Bylo nás tak přinucených několik, a vím, že jsme nic dobrého ani ctnostného nedělali — až opat nás vypráskal — —“

„Opravdu vypráskal?!”

„No — když také nevypráskal — ale vyhnal nás všechny a lid na nás plival. Nikdy mu to nezapomenu, co jsem pak hladu a bídy vystál, než jsem se u kněze Ambrože v Hradci uchytil — a když jej královna Žofie z města vypudila — co jsem s ním vytrpěl v Praze a v bojích po Čechách! Hlava se mně nad tím točí! Na to nikdy nezapomenu.“

„Teď se chystáš ke svatbě — a proto bys měl zapomět.“

„A kdybych Martínku zapomněl — nezapomene nikdy má nevěsta, že Velehrad mne učinil psancem a světoběžcem — a ji chtěl vraziti ke klaryskám v Olomouci. Pane Bučku z tvé dcery chtěl mítí opat bekyni. To víme, že panna mnišských škaplérů se hrozí a je nenávidí — —“

„To hnízdo rozkopu a mnichy upeku — jak ve Vyzovicích, syptěl pan Buček. „Tam odtud prýští všechny štvance, které proti přijímání pod obojí shánějí kněží v okolí, a nejhorší je již Boršický a Polešovský. Ti mají ve všem nos a prstem na mne ukazují. Ale, povím jim!“

„Což to je pravda, že lid štvou“ — řekl Martin Húska. „Ale, to je zase práce biskupova. Ten pomohl Husovi na hranici, vyhání kněze ze země, a je více vojákem než knězem. Tomu je Nový Tábor trnem v patě a již prý se chystá s Přemkem Opavským a s Uhry, že vás udusí.“

„Pospíšíme si, než nám přeroste přes hlavu“ — usmíval se kněz Bedřich.

Pan Hašek z Ostrohu ukončil rázem hádku a nechal o při Bučkové hlasovati. Cuda rozhodla, že klášter Vyzovský má býti vydán i s dědinami. Potom předvolán pan Čákel z Hluku. Stěžoval si, že markrabí Jošt svolil, aby zboží jeho po smrti Jindry ze Šumbaldu bylo zapsáno do desk zemských paní Anně, choti Jury z Mesnberku, pověstné příznivkyni cisterciáků Velehradských, pro něž dává káceti lesy — a jejichž popudem jej vycoudila z malého dvorce pode tvrzí a vrhla do bídy.

„Tak vidíte ty cnosti Velehradské!“

„Oh — ta svatá materna — —“ šklebil se pan Buček — a ta tvá nevěsta pane Hašku — již se na mne nehněvej — — paní Markéta na Tučapech — — ty jsou více na Velehradě, než

doma. Světime všechny neděle, biskup přidal hromadu svátků a polosvátků — již je beztoho každý druhý den svátek — a ty dvě světice běhají na opata, aby nařídil, ať se světí i polosvátky! Ale, kdy budou kmeti na poli a v lesích pracovat? A jak my, k tomu přijdeme, že pro samé svátky nám kmeti zahálejí a jsou horší, než byli?!”

„Na to jsme zřídili Nový Tábor, abychom rozumu dali jiný, lepší směr. Kmeti sice lenoší — ale lenost dává bídu a pobádá k loupeži. U nás kyne každému čáka na kořist. Vyplenili jsme okolí s nimi — a jak se jim to líbí, žítí na cizí útraty! Řekne se jim: Bůh dal majetek světský pro všechny lidi. Kdo má, ať dá. Nechce-li, vezme se mu. Kmet věří všemu. Jen si lid vycvičit, než Janek Železný se vysype na nás — a začítí, co začítí chceme. Třeba nám peněz. Kde je hledat? Na hrady dosud nesmíme — v klášterích leží poklady. I skočíme-li na Velehrad, podělíme se všichni — a také pan Čákel z Hluku najde tam náhradu. S paní Annou z Mesnburku ničeho nespravíme. Její pračata by nám naše Slováky utloukla. Co myslíte?“

„To, co ty!“ Řekl slavně kněz Bedřich a zazíval hlasitě a ohlížel se po klubku děvuch, jež se hašterily nedaleko od stanu. Stíhlá plavuše s rozpletenými vlasy, na holých plecích se vrtla, pískat:

„Hložku slovácký! Stvořil Hospodin oděv? Zda krzno? Nebo sukni, nebo kabátce? Stvořil přece člověka nahého — a bible praví, že se lidé jeden druhého nestyděli. Za dar Boží se budeš stydět?“

„Za dar Boží ovšem ne“ — vece boubelatá slověnka.

„No tak vidíš Hanko — nahota je dar Boží — a chodí-li Adamčici nazí, chodí jen po příkladu prarodičů v ráji. Tam to Bůh chtěl — a tady by to zavrhoval?“

„Chceš-li Veruško, svlec se a choď nahý. A choďte třeba všechny — já se nesvleku! A budou-li mne nutit, skočím do vody a přeplavu.“ — —

Děvy se daly do hřmotného smíchu a počaly s ní trhatí košili a oplečí. Děva skočila do olší, bráníc se zoufale. Její protivnice za ní. Zmizely, a z houštiny se ozýval křik a smích, hádka a nadávky.

Kněz Bedřich s Martinem Húskou vyskočili a pustili se za nimi.

(P. d.)

B. Bečvářová:

Osvětlená okna.

(C. d.).

III.

Ranní slunce nesvítlo do oken Irmina pokoje, ale za to opíralo se vši silou o dvě dosud zastřená okna nárožního pokoje v protější palácové budově a o zasněžené římsy a ojínné stromy. V korunách stromů pod palácem vykouzli celý ohňostroj modrorudých a démantových jiskér. Irma, opírajíc bradu o pelest postele a sedíc v polštářích dosud všecka rozespálá, pozorovala hru slunečního světla s probouzejícím se nadšením. Měla ráda takový krásný zimní den. Kořila se v takové chvíli vycházejícímu slunci jako královskému majestátu a milovala je, jako do-
brého člověka.

Ale ve světnici nebylo tak hezky, jako venku. V pokoji nebylo zatopeno a Irma, která si velice zakládala na svých rukou, nerada zatápěla. Radši vyčkala v peřinách, až se ozvaly za dveřmi rázné kroky nestaré posluhovačky, která jí posluhovala. Teprve potom se vychočila, dveře odemkla a těšila se na oheň. Posluhovačka přicházela k ní pravidelně v osm hodin ráno. Obstarala úklid, nákup, uvařila snídani a seznamovala mladou ženu s jejím okolím. Za čtrnáct dní, co byla Irma v Praze, znala již celou ulici a v domě znala rodokmeny všech spolunájemníků od jejich pradědečka. Posluhovačka — jako by si držela informační kancelář, o všem věděla, na vše se vyptala, všemu přišla na kloub. Jinak ušla a svoji práci svědomitě vykonala.

Za čtrnáct dní řekla si Irma, že by mohla z ulice postoupit k protějším palácům. Právě seděla před zrcadlem a česala se, když se na oko lhostejně ozvala: „Paní Pískáčková, copak je to za panstvo tam v těch protějších oknech v protějším domě? Slouží tam černochoch, jak jsem vypožorovala. Víte o tom?“

Posluhovačka potrhla rameny. Bodejť by nevěděla! Vždyť byla za dobře se správkyní paláce, chodily spolu do jednoho kostela a scházely se u kupců. V oknech, za kterými hospodařil černochoch, bydlí jeden vyšší úředník z jistého vyslanectví. Jest to bohatý pán, šlechtic a sám má k ruce, krom služebnictva, ještě dva úředníky. Jeden z nich jest takový kudrnatý, nervosní pán, druhý je trochu podobný velebnému pánu a oba jsou hladcí jako úhořové. S nejsrdečnějším komplimentem vyprovodí člověka o kterém si myslí: „jdi k šípku a víc se nevracej.“

„Bože! proč mně ta ženská vykládá o jeho úřednících, proč mně nepovídá o něm samotném?“ pomyslí si Irma a zeptala se přímo: „Což pán? Což šlechtic? Jak se jmenuje?“

„Říkají mu markýz Rienzi“, zněla odpověď. „Jest to rozumný pán a drží na Pána Boha, jako všichni Italové. On je odněkud

tam z jihu. Takhle je na groš opatrný, ale jinak ho portýrovic chválí. Tůze prý pořádný pán, s každým promluví, o kom ví, že umí německy, nebo italsky, ale vám, mladá paní, sotva by se asi zalíbil.“

Irma přestala se česat. „A proč pak?“ zeptala se poloudivena.

„Protože je tlustý a vy jste tenká. Slabí lidé nemají rádi lidi, na kterých se boží dary ujímají“, zněla odpověď. Irma se rozesmála: „A vidíte, to se velice mýlíte. Alespoň u pánů se mně dobře napapaná tvářička daleko lépe zamlouvá, než-li obličej, který je do hrsti. Já myslím, že se mně pan markýz docela zalíbí“, dodala rozmarně. Posluhovačka pokrčila rameny: „Uvidíme!“ znamenalo její gesto. Pak se Irma vyptávala na portýra: „Co je to za lidi? Nemají ještě nějaké zaměstnání?“

Posluhovačka zakroutila hlavou. „Mají dost práce s palácem, ale takhle, když někdo známý potřebuje někam balík donést, nebo přinést, portýr z Rienzova domu ochotně mu vše obstará.“

Irma přestala se česat; zamyslíla se. Na to po chvíli ticha požádala: „Paní Piskáčková, pošlete mně sem toho portýra. Ráda bych poslala sestře obraz, o který si píše. Odnesl by jej na poštu. Vy byste se s ním příliš protáhla. Odpoledne po třetí budu čekat.“

Posluhovačka byla ochotna s portýrem vyjednávat.

Po jejím odchodu byla Irma všecka rozčílena. Tázala se sama sebe, co ji to napadlo, navazovat styky s Rienzovým palácem. Ale učinila tak pod vlivem nepřemožitelného vábení, činila tak pod vlivem zvláštního dojmu a bylo to všechno tak zvláštní. Po půl roce setkala se se svým ideálem z jezera Königsee naproti oknům svého pokoje. Dověděla se, že dotyčný jest Italem, že pochází ze země slunce, z ovzduší věčného mládí, ze země jihu, kde stála i kolébka jejich předků. Byla to zvláštní hra osudu a Irma, herečka, nedovedla si odepřít, aby se nepokusila o malé dobrodružství. Lákalo ji to k těm protějším oknům, k té palácové budově vedle budovy kláštera, jako láká dítě hra s ohněm. Všechna omládla. Všecka zdětinštěla a její sarkastický tah kolem úst stal se dětským úsměvem. Cítila se šťastna. Dnes večer měla zpívat Cherubína ve Figarově svatbě. Již se neobávala prvního většího vystoupení na pražské scéně. Již se neobávala, že fyzická delší námaha příliš ji ještě vyčerpá. Naopak! Její Cherubín po dnešním ránu bude rozmarný, láskovně sentimentální, takový, jak si jej Mozart představoval. Její hlas bude právě tak lehký, jako její dnešní nálada. Vždyť měla konečně příležitost přiblížit se k protějším oknům alespoň o krok.

Dopoledne po divadelní zkoušce rozloučila se Irma kvapně se svými novými kolegy i kolegyněmi a jela domů. Rozhodla se, že navštíví sama portýra v domě, ve kterém bydlel Rienzi. Vzala si za záminku, že si přeje, aby obraz byl dříve odeslán. Na nádvoří výstavného domu zastihla auto. V chodbě potkala dva

pány. Jednomu z pod klobouku draly se tmavé kučery, druhý, elegantní, uhlazený, podobal se uhlazenému zámeckému kaplanovi: „Ach! úředníci Rienzovi“, pomyslíla si mladá žena a zeptala se jich po německu na byt domovníkův. Upozornili ji na číslo jeho dveří. Vešla. Ve světlém bytě portýrově sešla se s lidmi, kteří byli ochota vtělená a s cizincem jednali hned, jakoby se s ním znali ode dávna. Byli Němci; mluvili česky, leč s cizím přízvukem; ale na své místo se hodili. Připomínali dvojí druh lidí: buď že nepověděli jen to, co nevěděli a nebo že byli chytřejší těch, kteří by z nich byli chtěli tahat rozumy. Jejich dcera byla švadlenou. To se Irmě teprve hodilo. „Když nic jiného, alespoň všední příběhy o Rienzi uslyším“, pomyslíla si a zase se sama sebe tázala, proč se o něj vlastně tak zajímá.

Vždyť jej viděla všeho všudy jen jednou, před půl rokem. Něco jiného je, zajímáme-li se o lidi, s nimiž přicházíme často do styku, kteří s námi denně hovoří, kteří na nás působí kouzlem své příjemné přítomnosti. Kdežto Rienzi — Irma nevěděla o něm nic, než že bydlil naproti jejím oknům, že se s ním setkala na Königsee a co jí o něm pověděla její posluhovačka. Co se za tou zvláštní přitažlivostí tedy skrývalo?

Irma byla osůbka trochu střeštěná, tak střeštěná, že by byla vypověděla posluhovačku Pískáčkovou, aby vzala na její místo domovnici z Rienzova domu, která také kdysi posluhovala, kdyby se nebyla obávala hbité výmluvnosti Pískáčkové. Irma byla chvilková. Její každá náklonost rychle se vznášala a zase rychle pohasla jako raketa. Tentokrát však její zájem nevyprchal, naopak, aniž by si byla mohla od něho něco slibovati a aniž by byl se strany Rienzovy podporován, stále vzrůstal. Vzrůstal, ačkoliv nijak neprýštil z pohnůtek u jiných umělkýň obvyklých. Irma byla toliko romanticky založena. Zachtělo se jí zahrát si doopravdy na hrdinku „Osvětlených oken“. Rozhodla se, že bude zajímavého muže alespoň z povzdálí stopovati, Chtěla o něm alespoň slýchat. On nemusil nic tušit.

Odcházela z paláce. Na nádvoří stálo ještě auto. Teprvé na cestě ji předejelo a Rienzi seděl v něm sám. Nevšiml si ji, dávno na ni zapomněl. Ale ona — poznala jej na první pohled. Seděl na místě chaufarově a v zimním kabátě byl širší, než delší. Nelíbil se jí tak, jako v létě. Nebyl krasavcem, s jakými setkávala se mezi filmovými umělci. Ale dívala se za ním, dokud nezmizel ve vřavě ulice. Jí se líbil. To byl on, ano, to byl on! Pyšná tvář, charakteristicky malá, plná ústa, výrazné oči. Líbila se jí ta tvář broskvově zbarvená. Při druhém setkání měla pocit, jakoby Rienzi dávno, dávno znala, jakoby se měla za ním rozběhnouti a zastaviti jej poznámkou: „Vždyť my se známe. Ještě dříve jsme se setkali, než-li kam sahá naše upomínka na Königsee. Jenomže nedovedu se upamatovati, kde to bylo.“ —

Pozdě odpoledne, když se chystala Irma do divadla, slunečný den trochu pohasl. Slunce zapadalo do mlhy a Petřín všecek byl zakouřen. Dým z malostránských kominů ploužil se po střechách. Procházka v mlze má do sebe cosi utajovaného. Každá v zašćeném ovzduší jest cestou záhadnou, celý kraj mění v ní svoji tvářnost, stává se ztělesněným tajemstvím. Irma šla a měla v očích i v duši ještě plno severských pablsků zapadajícího slunce, které se odrážely v sedmi oknech příbytku Rienzi. Šla zacházkou po zámeckých schodech kolem Thunova paláce a kláštera u Kajetánů, cestou, která vyhlíží jako z jiného světa pod terrassami, kolem portálů, úzkou uličkou mezi massivními budovami, pod mostními oblouky spojovacích chodeb. Duše unikala z těla mladé ženy a tato kráčela jako očarována. V bývalé Ostruhově ulici potkala důstojnou postavu starého hraběte X... šel do kostela. Jako když kus zašlé doby přešel mimo a vracel se k Bohu, takovým dojmem působila na kolemjdoucí shrbená vysoká postava šedovlasého, ušlechtilého starce. Potom musila Irma do divadla. Na jevišti vžila se všechna do doby rokoka, očarována svými ilusemi.

Po divadle zavlékli ji noví její přátelé do kavárny. S ideálních výšin ocitla se v ostrém světle žárovek, v kouři cigaret, v klubu nesympatických lidí, ohlušena spletenými jejich rozprávkami. Jin dy, dokud neznala Rienzi, cítila se za kavárenským stolem ve svém živlu. Bavilo ji pozorovati, jak se lidé mezi sebou štvou, zase jak si přehnaně lichotí a účastnila se hovoru i žertů svým výsměšným způsobem. Dnes však tu nevydržela. Nebyla by stačila ve slovní potýčce v kruhu žahavých umělců, pročez brzy odešla.

„Vyprovodím vás“, nabízeli se někteří kollegové. Odmítla je: „Těch dvacet kroků k elektrice za to nestojí“, řekla suše a byla dřív ze dveří, než-li se kdo nadál: „Má někde schůzku“, podezřívají ji dobrodinci: „Není tak nedobytna, jak se tváří.“

„Já jsem mladá hezká vdova...“ zaspíval stárnoucí baritonista a společnost kolem hereckého stolu se rozesmála. Byli to vděční lidé; rozesmálo je každé slovo, o kterém by jiný smrtelník byl na rozpacích, co je na něm vlastně k smíchu.

Procházka v noci zasněženými ulicemi staré Prahy dokončila dílo ranního slunce a odpoledním západem prozářené tajnůstkářské mlhy. Nad Petřínem zapadal právě měsíc, když Irma stanula před domem, ve kterém bydlela a který se krčil pod starým palácem. Pohled na „lampu Orientu“, jak nazývají básníci kotouč měsíce, připomenul jí ještě jednou scenu na jevišti, scenu v zámeckých zahradách, milostná, žertovná dostaveníčka rokokových figurek, s nimiž zpívala; vzpomněla si na Rusalčinu píseň k měsíčku: „Měsíčku, na nebi hlubokém...“

Ze svého vychladlého pokojíka neviděla Irma na Petřín. Neviděla zapadající „lampu Orientu“, ale těšila se, že odlesk měsíční záře zahlédne v „protějších oknech“. — „Řekni mu, stříbrný mě-

měsíčku“... slyšela pod stropem vychladlého pokojíka. Irma odhrnula záclonu a podívala se ven. Ale co to? Protější okna nebyla tmavá, nýbrž byla osvětlena. V jejich skle neodráželo se světlo zádumčivé měsíční záře, Rienzi byl doma. Okna v nárožním pokoji svítla za záclonou skomírajícím oranžovým světlem. Rienzi, mladý, svobodný muž nebyl ve veselé společnosti. Irma měla z toho radost. Rienzi byl doma, byl jí na blízku, neměla příčiny žárlit: „O, já hloupá, já hloupá!“ smála se vlastní střeštnosti.

Rozsvítila lampu a ještě před spaním četla na loži, jak měla ve zvyku. Četla maďarský originál Jókaiovy knihy „Rab Raby“. Měla ráda ojedinělý způsob psaní starého spisovatele, jeho vtipy byly skutečně samorostlé a aristokratické. Právě pročítala kapitolu, v níž se střídaly filosofické rozprávky skutečně kdysi existujících osob. Pozastavila se nad slovy Rab Raby-ho, a jeho strýce, kteří mezi sebou řešili otázku, kdo jest vlastně „národ“. Rab Raby, ochránce utlačovaných, táže se: „Což lid, ten není národ?“ — A strýc odpovídá: „Ne. Národ jsou stavy!“ —

Irma zahleděla se před sebe. Vzpomněla si na opáčný výrok geniálního Hugo v jiné knize, ve které vladařka charakterisuje vzpouru lidu posměškem: „Hm! Lůza!“ Načež varuje ji její rádce: „Veličenstvo, za hodinu budete říkat: „národ!“ —

Irma odhodila knihu. Prudká, jako vždy, když cítila se něčím rozrušena, mávnutím kapesníku zhasila světlo a zadívala se k protějším osvětleným oknům. Proto! Tedy proto! Tam ten nahoře byl šlechticem. Ona, která s pietou pročítala zápisky svého prapraděda měla vrozenou úctu k rodům, které vynikají nad své okolí dlouhou řadou ušlechtilých předků. Vážila si těch, kteří byli již před sta a staletím tak inteligentní a mocní, jako jsou inteligentní a mocní dnešní povýšenci. Proto snad!

Dívala se k osvětleným oknům a říkala si šeptem: „Stavy jsou národem!“ neboť: jest dnes snad jinak? Jsou národem taková kavárenská společnost, takový dav z ulice, nebo jsou jím nové republikánské stavy? Kdo koho poslouchá? — A jenom ten, kdo poroučí, jest svoboden. — A tam v těch osvětlených oknech ti odstrčení representanti starých přežilých stavů, ten přísný, mladý šlechtic, který navštěvuje chrámy, ten starý, šedivý hrabě X., jehož víra hory přenáší a jest závidění hodna — což ti? Oh, svobodo! Za monarchie sympatisujeme se zotročeným lidem, v republice s odstrčenými veličinami. A proto snad! Zamilujeme si toliko to, co obdivujeme. A Irma pro to, co o Rienzim slyšela, cítila až přehnaný obdiv. Překvapoval ji jeho řádný život, jeho víra, jeho račová povznešenost. Ano, jen jeho jediného, jen jeho může si zamilovati. Sám osud to tak nastrojil. Měla jej poznati. A jak bude dále?

Irma cítila, jak její zapadlé oči se rozšiřují, jak z pod dlouhých řas do tmy planou a tváře blednou. Osvětlená protější okna hovořila k ní onou nesrozumitelnou a zase mnoho napovídající řečí velkého tajemství. Nepochybně! Tam, tam nahore jest pro ni schováno cosi osudného. Uvědomovala si to od prvního okamžiku na jezeře Königsee. A mnoho věcí jest mezi nebem a zemí....

V pianě, na kterém odpočívaly housle, svatební dar Irmina zemřelého muže, zachvěla se, patrně otřesem z venčí, struna. Ozvala se jako povzdech zapomenutého stínu ze záhrobí. Ale Irma neviděla a neslyšela krom osvětlených oken v protějším domě.

(P. d.)

A. S. Chudobka:

Tančírna.

Kouře a potu zápach vítá tě.
Květ nalomený jsou zde tváře lidské.
Vášeň a bujnost vyrve opratě,
že slaboch vzdán tě chvíli fanatické.

Zástupy dívek, jak je tady zřím
jsou kytky květů pomačkané v dlani.
A anděl cnosti zdá se že tu zdřím'
neb soupeř jeho hýří v usmívání.

Podává číše k retům vyprahlým
a nápoj jeho nevýslovně chutná.
Duše se třese... bojí... Není zlým?...
ten hostitel, jímž prchá chvíle rmutná.

Ochutná ret jen v moku zlehounka;
však hostitel se směje, pítí nutí:
„Je chvíle vzácná — chvíle sladounká
a pijte jen, když nejste zakřiknutí!“

Za chlípných slov tam uštknou ke hříchu
nestoudné prsty, jež se k tělu plazí.
Kdo dotyk jejích snese potichu,
ten slunce vzdal se za chvíle co mrazí.

Jak kytky zvadlé vidím v soucitu
mladistvé dívky, které k ránu hýří.
Jsou ztracené po cestách k blankytu
kde vichor byl, v němž písek žhavý víří.

Karla Třebenická:

Kdo lásku rozsévá, ten lásku sklízí.

V druhém poschodí jednoho velkého domu v okresním městě R... bydlela osamělá starší slečna, jménem Veronika Turnová. Ač žila v domě, kde přes dvacet rodin bydlelo, přec se s nikým nestýkala a s nikým nemluvila. Chodila zamračená, jakoby se zlobila na celý svět a protože nebyla hezkou, vypadala ošklivě. Jediná osoba, s kterou se stýkala, její posluhovačka, stěžovala si kde komu na nevlidnost slečninu, nařikajíc, že vlidného slova od ní neslyší a tvrdila, že by k ní nešla, kdyby nemusila živiti churavého muže a čtyři děti. To vše zvěděla paní Skřivánková, vdova po městském písaři, která obývala malou světničku ve dvoře, žijíc z malé pensičky, k níž si přivydělávala tím, že pro městskou honoraci spravovala prádlo a připlétala punčochy.

Paní ta byla pravým opakem slečny Turnové. Její vrásčité obličej jakoby zářil láskou a každý, na koho promluvila, neb ho pozdravila, neb jen na něho pohlédla, jakoby okřál pod tím láskyplným pohledem a povzbuzen byl jejími slovy. Půl roku obývala malou tu světničku, kterou jí městský úřad najal, nemaje místa v obecním domě a dosud se neseťkala se slečnou Turnovou, o které toho již tolik slyšela a které z hloubi srdce litovala, že ač je zámožná, přec tak osamělý a bez lásky smutný život vede. Paní Skřivánkové byla láska životem, ona, jako zbožná křesťanka, snažila se vždy plniti přikázání lásky, milovala Boha nade vše a bližního jako sebe samu, a proto ji velice rmoutovalo, viděla-li, že někdo té lásky nemá, ani ji od nikoho nepřijímá. Chtěla se někdy přidružit k slečně Turnové cestou z kostela, avšak nebylo ji to možno, neboť slečna vždy odcházela ještě před ukončením služeb Božích a spěchala k domovu, jakoby ji někdo honil. Odhodlala se tedy paní Skřivánková, že slečnu navštíví.

Skutečně jednoho nedělního odpůldne protože věděla, že slečna odpoledne nikdy nevychází, odebrala se do druhého poschodí a zazvonila u slečnina bytu. Dveře se pootevřely a slečna Turnová, hledíc skulinou na paní Skřivánkovou, tázala se zhurta: „Co si přejete? Snad jste se zmýlila ve dveřích?“

„Nikoliv“, pravila paní Skřivánková, „jdu k slečně Turnové.“

„Co si přejete ode mne? a kdo vlastně jste? Neznám vás“, pravila slečna.

„Jsem Skřivánková, vdova po městském písaři“, odvětila tázaná. „Ničeho od vás nežádám, nýbrž sama vám něco nesu a sice něco velmi krásného. Jen raďte otevřít, nebojte se, neublížím vám“, dodala hlasem konejšivým, jako domlouváme malým dětem.

Slečna s patrnou nevolí otevřela, a když paní Skřivánková vstoupila, uzamkla zase dveře a vedla návštěvu předpokojem při-

mo do salonu a vyzvala jí k usednutí. Otevřenými dveřmi bylo vidět v pravo do ložnice a v levo do jídelny, z níž vedly dveře do kuchyně.

„Milá slečno, nehněvejte se na mne, že jsem se k vám tak vetřela“, počala mluvit paní Skřivánková, „je mně velice líto, že žijete tak osaměle, bez lásky, zatím co byste se mohla těšit životu jako jiní lidé, milovati a býti milována.“

„Koho bych měla milovati?“, tázala se slečna, mne také nikdo nemiluje a nikdy nemiloval; ani vlastní sestry ne, styděly se za mne, že jsem ošklivou!“

„Vy že jste ošklivou? to se velice mýlíte“, pravila Skřivánková, „vypadáte tak, jako mnoho jiných, jen si všimněte více lidí a uvidíte, že nejsou všichni krasavci. A vaše sestry? Vzpomeňte si, možná, že vy jste nenáviděla je, protože byly hezké.“

Slečna se zamyslela a pak pravila: „Co bychom dnes o tom mluvily! To vše je dávno pryč, sestry jsou provdané v cizině a já jsem od smrti rodičů osamělá a tak již zůstanu do smrti. Nikdo mne nemá rád a já nemám také nikoho ráda.“

„To byste hřešila sama na sobě a život by vám byl nekonečně dlouhý“, pravila paní Skřivánková, „vždyť jest vám sotva čtyřicet roků! A že nemáte nikoho ráda? To si jen tak namlouváte. Což kdybyste měla dítě? Zajistě byste ho milovala z celého srdce. Jste jistě zámožná, proč se neujmete nějakého sirotka? Máte velký byt, proč nevezmete si nějaké děvče z lepší rodiny na byt a celé zaopatření, jak je sem dávají z vesnic, aby zde navštěvovaly střední školy. Víím, že toho nemáte zapotřebí, ale taková štěbetalka by vás rozveselila a přišla byste při ní na veselejší myšlenky!“

„To by nebyl špatný nápad“, řekla slečna, „ale nemám žádných známostí...“

„Za to je mám já“, pravila paní Skřivánková, potěšena, že se jí podařilo naklonit slečnu k svému nápadu. Jen řekněte, že byste po prázdninách přijala děvče do bytu a já vám sama nějaké přivedu. A pak ho mějte hodně ráda a uvidíte, jak ono bude mít rádo vás! Deset roků bude již od vás pryč a stále vás bude navštěvovati a přáteliti se s vámi; nikdo nezapomene nikdy na toho, koho měl někdy rád.“

„Udělejte to tedy jak myslíte“, řekla slečna a tázala se pojednou: „A proč se vlastně o mne tak zajímáte? Vždyť jsem vás neznala a vy mne také ne.“

„Mýlíte se“, pravila paní Skřivánková, „znám vás již déle a mám vás ráda, jako každého jiného bližního a jak jsem již řekla: byli mi vás líto.“

„Vy jste hodná paní“, odvětila slečna a oči jí zvlhly.

„Tak hodný může býti každý“, jistila paní Skřivánková, „vždyť to není nic těžkého, dát každému trochu lásky, když víme, že

ji zase dostaneme zpět. Kdo lásku rozsévá, ten lásku sklízí. Uvidíte, že si na tato moje slova později vzpomenete.“

Povstala a chtěla se poroučeti, ale — div divoucí — slečna ji nepustila, musila s ní posvačiti a rozmlouvaly spolu přátelsky, až do večera. —

Paní Skřivánková držela slovo. Domluvila se s panem ředitelem měšťanské školy dívčí a na sklonku prázdním přivedla slečně Turnové statkáře Veletického, který hledal byt pro své dvě dcerušky, dvojčátka Zdeničku a Věrušku.

Slečna byla ochotna upravit salon za ložnici pro děvčátka a že se Veletickému líbil její byt, záhy se dohodli. Zdržev. se chvíli, vypravoval, že jest vdovcem, že žena jeho churavěla od narození dcerušek a před dvěma roky zemřela; domácnost mu vede jeho matka, která ovšem jest již stará a domlouvá mu stále, aby se oženil. On však že se k tomu nemůže odhodlati, boje se, aby macecha děvčátkům neubližovala. Slečna jen přikyvovala a hned po jeho odchodu jala se v saloně přestavovati nábytek, aby bylo dosti místa na postýlky děvčátek; paní Skřivánková jí pomáhala.

Když pak po týdnu přivezl statkář svoje dcerušky, dívky jako růžičky a slečna je ustavičně hladila po tvářích a kadeřavých hlavičkách a ony se k ní tulily jako kuřátka ku kvočně, tu odjížděl otec jejich spokojen, věře ujišťování paní Skřivánkové a pana ředitele školy, že budou dcerušky jeho v dobrých rukou.

A byly skutečně. Slečna Turnová příchylností dívčinek jakoby omládla, běhala celá šťastná po bytu, pomáhala jim při oblékání, vymýšlela všemožné pamlsky a stále se jich tázala, co rády, co má vařiti k obědu a k večeři. Také při pracování úkolů jim pomáhala, a když jí pak děkujíce, objímaly a líbaly, bývalo jí blaze, ach, tak, blaze. Když pak před Vánocemi otec pro ně přijel, aby ztrávily svátky doma, tu nepopustily a slečna musila jeti s nimi. „Uvidíte naši babičku, naše krávy, koně a ovce“, vypočítávaly a slečna tedy jela, když i Veletický ji zval a čekal, až se připraví. Matka jeho ji radostně uvítala a děkovala jí za všecku lásku, kterou chová k těm „repetilkám“, jak vnučky nazývala; vyprávěla, že otci vše psaly, jak je slečna má ráda, a slečna poznala, jak také ta dobrá stařenka své vnučky miluje a o ně pečuje.

Vánoce uběhly ani se nenadály a dívčinky, loučíce se s otcem a babičkou, vymíňovaly si předem, že slečna i hlavní prázdniny v létě ztráví s nimi na statku.

Slečna při dětech omládla, ba sousedé tvrdili, že i zkrásněla. To tím, že nedívala se již zamračeně na svět, ale že zírala jí z očí láska. A co jest láska? Bůh je láska! On jest Láska věčná, a kdo lásku má, byť jen i k bližnímu, není od Boha již tak vzdálen. Čas plynul slečně Turnové jako voda, prázdniny ztrávila skutečně na statku a aby nezahálela, nejsouc tomu zvyklá, pomáhala

staré matce Veletického v hospodářství, což jí nebylo za těžko, neb ona byla dcerou velkostatkáře a teprve po smrti rodičů odstěhovala se do města; práce v hospodářství jí jen těšila.

Ani se nenadáli a dcerušky Veletického se chystaly na prázdniny po třetí a neměly se více k slečně vrátiti. Teprve po dvou letech minul je otec dáti na jeden rok do školy hospodyňské; teď měly býti doma a pomáhati babičce. Tak určil otec a dívky souhlasily. Jen to se jim nelíbilo, že slečna nechtěla s nimi více jeti, aby u nich ztrávila prázdniny. A když otec pro ně přijel, hned prosily, aby on slečnu přemluvil, když na jejich prosby nechtěla slíbiti, aby aspoň měsíc na statku ztrávila.

„Jděte si ještě na chvílku na procházku a já se slečnou promluví“, řekl Veletický a dcerušky odběhly, volajice ještě ve dveřích: „Ale nepovol! Slečna musí s námi!“

Po jejich odchodu pravil Veletický vážně: „Slečno, byla jste po celé ty tři roky mým dětem takřka matkou. Chcete ji býti navždy? Chcete být mojí ženou?“

„Pane Veletický!“, vzkřikla téměř slečna, „nežertujte se mnou! Hleďte, jak jsem ošklivá!“

„Jste hodná“, odpověděl statkář, „a kdo je hodný, je také hezký. Vážím si vás velice a vynasnažím se, abych si také vaši úcty získal a to lidem v našem věku k manželství úplně postačí. Nuže odpovězte, prosím, chcete?“, a podával jí pravici.

„Staň se vůle Boží“, odvětila slečna, podávajíc mu pravici a slzela pohnutím.“

Když dcerušky přišly a tázaly se, zda slečna s nimi pojede, odpověděl otec: „Dnes ne, až za tři týdny přijede a zůstane u nás na vždy; bude vaší matinkou!“

Dcerušky se daly radostí do křiku a sevřevše slečnu do náruče, líbaly ji k udušení.

Trochu lásky rozsela a mnoho, túze mnoho ji sklídila.

Šamalík Josef jako žurnalista a spisovatel — jubilat.

Dne 17. prosince 1927 vyšlo 52. číslo týdeníku „Selské Hlasy“ v Brně, orgánu katol. zemědělstva, jako číslo jubilejní. Byl jím dokončen třicátý ročník. S ním slavil rovněž třicetileté jubileum jejich zakladatel a redaktor Šamalík. Jako spisovatel slaví letos roku 1928 35leté jubileum. Jako domácí dvoutřídní škole odrostlý hoch začal psát a sebe dále vzdělávati. Neúmornou pilí nabyl zručného péra a vzdělání jistě středoškolského.

První jeho články byly napsány a uveřejněny roku 1893. V následujícím roce rozvíjel již velkou spisovatelskou činnost. Především přispíval do brněnských týdeníků „Obecné noviny“ a „Obrana práce“. Tehdejší redaktor jejich a pozdější rajhradský opat P. Prokop Šup často vyprávěl, jak ho zrovna zanesl počátek roku 1894 Šamalík přecetnými články politickými, básněmi, feuilletony, povídkami z vesnického života, humoreskami, dopisy, vážnými studii a pojednáními, jak rázem zaujal veškeru jeho pozornost. Měl velkou radost z čiperného mladíka, jehož prvotiny ochotně opravoval a který mu zrovna pod rukama vyrůstal v mnohostranného pracovníka.

Šamalík psal i do jiných listů v té době, jako na př. do Mor. Ostravských „Zájmu dělnictva“, kde od září 1894 nebylo po dlouhou dobu ani jednoho čísla, do něhož by nebyl přispěl. O jeho péře píše Václav Myslivec, jistě kompetentní znalec, takto: „Jakoby to bylo včera, když se v „Obraně práce“ počaly objevovat články podepsané Jos. Skalský a Šamalík-Skalský. Psány byly svižně, svérázně, voněla z nich ornice, ozýval se skřivánek, šumělo pole, plné bohatých klasů. Nade vším kleula se pestrá duha lásky k věci katolické, národní. Šamalík hned od počátku prozrazoval rozeného žurnalistu.“ A tyto všechny vlastnosti nejen si udržel do dneška, ale přirozeně během let nabyl ještě větší rutinu a zběhllost. Pro tuto věhlasnost jeho péra získaly „Selské Hlasy“ dále mnoho odběratelů. Je jistě dobré znamení, když jubilejní číslo má 24 stran (jinak mívá 12, od nového roku 1928 16), mezi nimiž je jedenáct stran inserátů! Jsou „Selské Hlasy“ nyní v celé naší republice nejrozšířenějším a také nejlacnějším týdeníkem (s přílohami „Selka“ — 26 čísel (o 24 str.) ročně a „Hospodářský Obzor“ (o 8 str.) stojí ročně 60 Kč.) Ze všech dosud vydaných 1500 čísel „Selských Hlasů“ není jistě ani jednoho, do něhož by nebyl Šamalík přispěl nejdříve, ale více články; v prvních letech vyplňoval sám celá čísla.

Samostatně vydal celou řadu brožur, svižně a lidově psaných, mnohé došly velkého rozšíření. Brožura nadepsaná „Selská otázka a sociální demokracie“, vyšla 1897 a ve dvou letech měla troje vydání a 10.000 výtisků. Zajímavé, že získal Šamalík pro „Selské Hlasy“ více spolupracovníků, kteří se později uplatnili jako prvotřídní učenci. Univ. profesor dr. M. Hýsek ukládal do „Selských Hlasů“ své literární prvotiny, také dr. Josef Kratochvíl, univ. docent a věhlasný katol. filosof byl pilným přispívatelem.

Dobře říkával nebožtík Vymazal: „Článek v novinách je jednodenní sláva“ — proto zapomíná se na zasloužilé a pilné redaktory a žurnalisty. Zachránit památku aspoň jednoho z nich, Šamalíka, jest účelem těchto řádků.

Ign. Zh.

Gab. Ronaj:

Mořským vlnkám.

V Dubrovniku v srpnu 1925.

O pohádkoví ptáčkové,
se zářící korunkou na hlavách,
plní neklidu, pohybu, spěchu!
Kam chvátáte po modré louce?

Slyším,
jak cestou pípáte,
jak švitoříte, štěbetáte
o touze svojí pouti:
o zelených březích,
o růžových oleandrech,
o zlatých pomerančích,
o zasněných cypřiších,
o bájném květu agav.

S jakou touhou k nim běžíte!

Ale sotva kouzelné břehy spatříte
a sotva je pocelujete
a sotva radost v přívalu citů vyžvatláte,
již zase spěcháte zpět,
zpět v nekonečno loukou modravou.
A zase švitoříte,
žvatláte a štěbetáte
o modré obloze,
o zářivém slunci,
o blankytné louce,
o nespočetných planoucích květech,
o perlách duhových,
o bájích bezedných tůní.

O, pohádkoví ptáčkové,
se zářící korunkou na hlavách,
o nepokojní a vždycky toužící,
zda víte, že srdce mé nesete s sebou?

T. J. Jiroušek:

Msgre Th. Dr. Rudolf Horský,

vynikající řečník politik a křesťanský sociolog český.

Životopis a vzpomínky.

(Č. d.).

I.

Stručný nástin života dra Rud. Horského.

Obec Kyje nebo Keje u Prahy, ležící mezi Hloubětínem a Dolními Počernicemi, mající okolo pěti set obyvatel se starobylým farním chrámem Páně sv. Bartoloměje, apoštola, (jehož stáří datuje se do let 1134—1139) jest rodištěm dra Rudolfa Horského. Tam spatřil světlo světa dne 23. září roku 1852 jako syn Václava Horského, pojezdného při statku rytíře Freye. Otce ztratil, když mu bylo sedm let, chodil teprve půl roku do školy. Zemřel mu dne 24. června roku 1859 jako poctivý a v službě věrný, ale chudý člověk.

Matka, vdova Kateřina Horská, rozená Bolenová, po šesti nedělích odebrala se na službu do Prahy. Sloužila zde jako kucharka a syna Rudolfa světila v Kejích známému mlékaři na dobu jednoho roku a ze svého služného na synka platila. Po roce musil malý Rudolf stěhovat se k své tetě Valentové, sestře matčině, do Brandýsa nad Labem u Staré Boleslavi.*)

Tam se Rudolf neměl lépe než u mlékaře v Kejích. Strýc Valenta živil se prací nádenickou při brandýském zámku o malém platu, a tak u tety a strýce malý Rudolf neměl na různých ustláno, neboť tenkrát platilo se nádeníkům 30 krejcarů denní mzdy. Rudolfek pobyl tam po tři roky, navštěvuje tamní hlavní školu, v níž nad jiné žáky v učení vynikal. V roce 1863 byl vzat matkou do Prahy a ubytován v průchodícím domě čp. 499 u sv. Havla v Melantrichově ulici v rodině Menšíků, kde matka sloužila. Menšíkovi měli zde obchodní závod a hochu si oblíbili.

Rudolf navštěvoval chrám Páně u sv. Havla a tam vše dobře pozoroval, a když přišel domu, četl evangelium a také napodobil kazatele. Za posluchače měl služby z domu, které se seběhly, aby viděly toho zvláštního kluka, který nejen evangelium čte, ale také i káže. Když takto ukázal své schopnosti, dozvěděl se o tom i místní velebný pán Frant. Mašek od sv. Havla, proslulý pražský kazatel a chlapce počal se více všimati než dosud. Když Rudolfek prošel hlavní čtvrtou třídu jako výborný žák, měl jíti učit se řemeslu krejčovskému k svému poručníku

*) Svě mládí v Kejích a Brandýse popsal Dr. Horský ve vzpomínce: »Jak jsem se učil muzikantem« str. 112—126 v kalendáři opuštěných dětí »Sv. Josef« na rok 1927, který vydává Útulek sv. Josefa (Monsiér. Ant. Hoffmann.) (Pozn. redakce »Vlasti«.)

a vzdálenějšímu příbuznému se strany matčiny. Ale Rudolfkovi se do krejčoviny nechtělo.

Uslyšev o tom velebný pán Frant. Mašek, dal si hocha zavolat a tázal se ho: „Chceš býti krejčím?“ „Musím“, zněla hochova odpověď. — „A čím bys chtěl býti?“ tázal se velebný pán Mašek. — „Chtěl bych býti panem páterem“, odpovídal hoch. — „Dobře, když chceš býti panem páterem, budeš jím“, rozhodnul P. Mašek a postaral se za souhlasu matčiny o to, aby se hoch dostal na staroměstské pražské gymnasium. Pan Menčík dovolil matce, aby hocha měla u sebe a tak po dva roky Rudolfkovi se dobře studovalo. Po dvou letech však nastaly v obchodě Menčíkově nepříznivé poměry a matka Rudolfková musila si vyhledati službu jinde; pan Menčík octnul se v stísněném období.

Nyní s Rudolfkem bylo nejhůře. Jak dostudovat gymnasium? Rozhodl se vytrvat. Vyhledal si byt u jistého dělníka Kubíka a bydlel tam po celou dobu studií a živil se soukromým vyučováním v rodinách, které mu vynášelo měsíčně 10 zlatých. Za byt platil měsíčně 3 zl. a za ostatní se živil. Chodil do dělnické kuchyně „u Klouzarů“ za 10 krejcarů na oběd. A tak žil až vystudoval.

Roku 1872 vykonal na gymnasiu maturitní zkoušku s vyznamenáním a z vroucí touhy býti knězem, vstoupil do pražského arcibiskupského semináře v Klementinu. Po čtyřletých studiích za podpory matky, dosáhl svého touženého cíle — dne 16. července roku 1876 byl vysvěcen na kněze.

Jako kaplan působil do roku 1877 v Jílovém u Prahy, načež přišel do Staré Boleslavi, kde prožil čtyři leta. Roku 1881 byl přeložen do Netvořic, kde nezdržel se ani celý rok a přišel roku 1881 jako kaplan do Ořechu. Vytrval zde čtyři leta, až roku 1885 na svoji žádost, by mohl dokončiti svá studia k doktorátu theologie v Praze, přeložen byl do Prahy k sv. Mikuláši na Malé Straně. Ale v roce 1886 poslán za kaplana do Únětic, kde studia doktorátu dokončil a dne 6. prosince roku 1888 byl na doktora theologie v Praze, na slavné Karlově universitě, promován. V Úněticích byl kaplanem 11. let, načež jmenován farářem na uprázdněné farnosti u sv. Matěje v Horní Šárce u Prahy, kde byl dne 17. října roku 1897 slavně instalován.

Na Šárce působil 29 let a zesnul v Pánu dne 22. prosince roku 1926 o půl 5. hod. odpoled., když dopsal článek „U jesliček betlemských“ pro „Čecha“. Byl raněn mozkovou mrtvicí.

II.

Počátky našeho probuzení a dr. Horský mezi námi.

S drem Rud. Horským seznámil jsem se v redakci „Vlasti“ v Žižkově na Komenského náměstí čp. 505 v prvním patře, kam od 5. ledna roku 1888 jsem docházel s články a pomáhal při ko-

rekturách a revisi expediční i jiných administračních pracích. Tehdáž byl předsedou družstva „Vlast“ Frá Jos. Mergl, člen řádu Maltežského v Praze, nynější děkan strakonický. Týž měl dosti svých povinností ve svém řádu, nemohl tak často do schůzí výboru docházeti a zakladatel družstva „Vlast“ a redaktor „Vlasti“ Tomáš Škrdle, rozhlížel se v okolí pražském, koho by k funkci předsednické přiměl, až cesta vedla jej do Únětic k tamnímu kaplanu Th. dru Rudolfu Horskému s dotazem, mohl-li by ho dát, jako předsedu družstva „Vlast“ na kandidátku k valné hromadě, která byla svolána na den 12. prosince roku 1888. Dr. Rudolf Horský dal si říci, svolil a na valné hromadě byl zvolen předsedou družstva „Vlast“. Dozvěděl jsem se o tom po valné hromadě, když mně to red. Tomáš Škrdle sděloval. Zpráva ta, ačkoliv radostně byla mně red. T. Škrdlem sdělována, byla mi lhostejnou, neboť dra Horského jsem neznal. Poznal jsem jej teprve ku konci měsíce února roku 1890.

Tehdáž přišel jsem jako obyčejně, odpoledne, do redakce „Vlasti“ a přinesl jsem redaktorem T. Škrdlem vyžádaný velký článek „Socialismus“ pro „Vlast“ a dr. Rud. Horský byl tam s článkem „Dr. Jan Josef Ignác von Döllinger“, který pro „Vlast“ prý zvláště pracoval, jak podotknul, podáváje jej redaktoru T. Škrdlovi, který vzájemně nás seznámil.

V týž den jsme se jeden o druhého mnoho nezajímali. Scházeli jsme se v redakci „Vlasti“ při schůzích a rozcházeli se, aniž bychom jeden druhému věnovali nějakou zvláštní pozornost. Dr. Horský olomoucký „Mír“, ani brněnského „Dělníka“, ani brněnské „Občanské Noviny“, do nichž jsem články psal nečetl a pražské „Pekařské Listy“, orgán pekařských mistrů, kterým jsem se cele věnoval, jako hlavní redaktor, nečetl teprve. Jak a odkud mne mohl znát? Poznal mne v mém směru teprve dne 25. září roku 1890, když družstvo „Vlast“ svolalo první poradní schůzi katolických spisovatelů a svých přátel do místností křesťanské Akademie do Kokořovského domu v Praze I., v Řetězové ulici čp. 223, za účelem zamýšlené oslavy sv. Otce Lva XIII. Schůzi předsedal a řídil dr. Rud. Horský a za čestného předsedu byl zvolen generál-velmistr řádu Křížovnického od kamenného mostu pražského, Frant. Huspeka, který tuto schůzi svojí návštěvou také poctil.

Tam tehdáž bylo mimo jiné rozhodnuto, vydati k oslavě 50letého biskupského jubilea sv. Otce Lva XIII. památní Almanach a k účelu tomu byla zvolena redakční komise. Ve schůzi mluvili: P. Filip Konečný a dr. Rud. Horský, načež ujal jsem se slova a v delší řeči doporučoval jsem, když Almanach věnovaný sv. Otci Lvu XIII. má se vydati, aby se v něm nezapomělo, že Almanach bude věnován prvnímu sociálnímu papeži v našem století, který právě chystá vydati zvláštní Encykliku o sociální

a dělnické otázce. Nechť tedy vzhledem k tomu, zařadí se do zamýšlené knihy také článek, v němž by bylo poukázáno na sociální působnost tohoto papeže a na význam jeho snah pro veškerou společnost lidskou.

Řeč moje přijata byla se souhlasem a vzbudila pozornost všech shromážděných, zvláště, když jsem v ní poukázal, aby také katolíci v Čechách odvážili se pracovat ve smyslu křesťansko-sociálním, jako se pracuje na Moravě již pět let a s dosti značným úspěchem, jak jsem ve svém článku „O vývoji a trvání křesťanského socialismu na Moravě“ ve „Vlasti“ v čísle 1. roku 1888 uveřejnil. Po své řeči byl jsem komisi požádán, abych článek takový napsal. Slibu jsem dostal. Článek v Almanachu má nadpis: „Svatý Otec Lev XIII. a socialismus naší doby.“

Když byla schůze skončena, přistoupil ke mně dr. Horský a poprvé měl se mnou delší rozmluvu o socialismu, ale mými názory nebyl uspokojen. Pravit: „Podle vašich názorů měli bychom se i my kněží státi také socialisty a hlásati socialismus s kazatelen, a tohle není možné.“

„Nikoliv, pane doktore“, řekl jsem mu. „Ten socialismus, který mám na zřeteli, je zcela jiný, než socialismus nynějších internacionálů.“

„Socialismus zůstává socialismem, obraťte si jej pak jak chcete a proto ten článek do Almanachu musíte mně dát v rukopise přečíst“, s obavou nařizoval dr. Horský.

„Dám vám jej přečíst, pane doktore“, odpověděl jsem. „Ale změny v něm, prosím, aby se daly za dohody se mnou.“

„Stane se“, řekl dr. Horský a rozešli jsme se.

Jediný, který mému sociálnímu směru porozuměl v té době, byl redaktor Škrdle. Byl se mnou v stálém, takofka denním styku, pozoroval mne, četl „Mír“ i „Dělníka“, sledoval mé články a pak dokonale otevřela mu oči řada článků „Socialismus“, které jsem mu pro „Vlast“ napsal a které tam také uveřejnil roku 1890.

„Nechte pana doktora Horského“, řekl mně redaktor Škrdle, když náš rozhovor vyslechl a dr. Horský odešel. „On má zcela jiné cíle nežli vy. Jeho koníčkem je filosofie, jejíž kritické dějiny se připravuje napsat. Snáší si knihu za knihou z toho oboru a až vše prostuduje, dá prý se do psaní těch dějin.“

Takto informován, již jsem se dále nesnažil dra Horského nakloniti svým směrům v hnutí katolickém. Tomáš Škrdle však, jímž pohnula první oslava dne 1. května roku 1890, pořádaná sociálními demokraty z usnesení pařížského sjezdu sociálních internacionálů roku 1889, přiklonil se ke mně úplně a také po oslavě mne v bytě na Žižkově v Prokopově ul. čp. 250 navštívil a mně slíbil, že na půdě sociální vynasnaží se mně podporovat. A slovu dostal a tichými vodami i hnul.

V zasedání výboru družstva „Vlast“ vymohl si Tomáš Škrdle svolení k pořádání první křesťansko-sociální schůze, na neděli večer, dne 30. listopadu roku 1890, opět do sálu Křesťanské Akademie v Praze a mně vyzval, abych tam přišel řečnit. Svolil jsem milerád.

Agitací redaktora Škrdle byla schůze velice četně navštívena. Mezi přítomnými byli: vyšehradský kanovník Edvard Brynych, P. Josef Svoboda z řádu Tovaryšstva Ježíšova a s ním nerozlučný přítel P. František Zimmerhakl; dále F. Filip Jan Konečný z řádu sv. Dominika, František Krasl, zřízenec banky „Slavie“, nejstarší to účastník dělnického hnutí, a jiní.

Redaktor Tomáš Škrdle, když dr. Horský předseda družstva „Vlast“ se omluvil, zahájil místo něho schůzi a za předsedu byl zvolen k vedení schůze P. Jos. Svoboda, který udělil mně slovo.

Mluvil jsem přes hodinu „O nevěře, šířené sociálně výstřední literaturou“. Řeč tuto, která pohnula shromážděním, vyžádal si přítomný redaktor „Čecha“ Petr Kopal, vikarista vyšehradský otiskl ji celou ve svém časopisu „Obrana Víry“.

Za mnou mluvili ještě: kanov. Brynych, P. Filip Jan Konečný, arcibiskp. vikář Karel Otman z Ořecha a red. T. Škrdle, který ohlásil, že bude spolupracovati k založení katolického sociálního odboru pro katol. sociální akci a k založení časopisu v témž směru, což od půldruha sta shromážděných katolíků bylo hlučným potleskem uvítáno.

Po dvouhodinovém trvání byla schůze skončena.

Tak vznikl počátek katolického a sociálně křesťanského hnutí v Čechách.

V následující schůzi výboru družstva „Vlast“, která konala se ve faře Svatoštěpánské v Praze, v bytě kaplana Františka Pohunka, v přízemí v pravo, dne 11. prosince roku 1890, již předsedal dr. R. Horský. A zde vymohl si red. T. Škrdle svolení k vydávání „Nedělní dělnické přílohy“ „Čecha“, dvakrát v měsíci. S vydavatelem „Čecha“ V. Kotrbou st., red. Škrdle vše vyjednal a řízení „Nedělní děl. příl.“ „Čecha“ sám bezplatně převzal a za mého hlavního spolupracovníství přílohu vedl až do konce r. 1893, kdy byla třetím ročníkem zastavena. Dr. R. Horský nám do této „Nedělní dělnické přílohy“ ani pérem nečrtnul — obíral se stále knihami filosofů.

(P. d.)

Václav Oliva:

O pobytě Langobardů v Čechách.

(Č. d.).

Po válkách markomanských znovu musili Římané pustiti se s Germány v boj, a to na život a na smrt. A tehdy to bylo, kdy usadili se Langobardé v Čechách, když dříve, a to již roku 379 dle Rospera Aquitanského, anebo dle jiných o něco málo později, byli opustili svá sídla na dolním Labi poblíže Severního moře. Nepřišli však do Čech hned, ale až po kratším či delším pobytě v některých jiných zemích. Alespoň dva nejstarší historické prameny o dějinách langobardských výslovně praví: „Egressi itaque Langobardi de Mauringa, applicuerunt in Golanda, ubi aliquanto tempore commorati, dicuntur post haec Anthaib et Banthaib pari modo et Burgundhaib per annos aliquot possidisse“ a: „Venerunt in Golaidam et postea possiderunt aldonus Anthaib et Bainaib seu et Burgundaib.“⁹⁾ Při tom první pramen o jménech Anthaib, Banthaib a Burgundhaib dokládá: „Quae nos arbitrari possumus esse vocabula pagorum seu quorum cunque locorum.“

Potom o Langobardech nevíme ničeho, až teprve zase r. 487 kdy Odoaker vytlačil z Rugilandu, t. j. nynějších Dolních Rakous Rugie, že Langobardi zaujali jich místa, dále že Langobardi byli z Rugilandu vytlačeni Heruly, že kolem roku 510 porazili Heruly, roku 526 obsadili také Pannonii, t. j. pravý břeh Dunaje, kde vedli mnoho půtek s Gepidy, při čemž jak oni, tak i Gepidové ucházeli se o pomoc u císaře řeckého a konečně že roku 568 odešli do Italie.

Z uvedených právě jmen zajisté pro luštění otázky o pobytě Langobardů v Čechách nejdůležitějšími jsou slova Anthaib, Bainaib a Burgundaib. Než také výrazy Golaida, Mauringa a ještě Scaringa, již jeden z nejstarších historiků Langobardů, a to Pavel Diakonus, připomíná, samozřejmě nezůstávají bezvýznamnými. Prve však, než k vysvětlení jich bude přikročeno, považuji za nutno poukázati ještě k langobardským pověstem, poněvadž i v nich alespoň nějaké zrnko pravdy obsaženo býti musí. Langobardé totiž měli veliký a bohatý okruh bájí a pověstí nejen o svém jméně, ale také hlavně o svém původu a p.

A tu dle těchto pověstí přišli Langobardi k Labi ze Skandinávie za vedení Ibora či Ebera a Agia. Důvodem byly jim jednak veliká lidnatost skandinávské vlasti a jednak z toho plynoucí nedostatek potravin. Dříve však, nežli k vystěhování došlo, byly jim zakázány všelíké hody a pitky. Ale, poněvadž ani tento zákaz vůbec neprospíval, rozhodl se král k radě předních velmožů, že dá třetinu svých poddaných utratiti. Než Gambara, matka kníže Ibora a Agia, paní to velmi moudrá a věštka budoucnosti,

⁹⁾ Překlad z důležitých příčin bude podán doleji v textu.

tohoto rozhodnutí královského neschvalovala, a to z důvodů, že není slušno, aby tolik nevinných lidí beze vší příčiny přišlo o život. I navrhla: „Vím lepší radu, jež mnohem více prospěje a krále oslaví. Nechť staří i mladí losuji a na koho padne los, ten musí se vystěhovati.“ Los padl i na její syny. Musili se tedy vystěhovati.

Jiná pověst, obsažená zase v zákonníku Rotharově vypráví: „Vinnilové zneptáceli se s Vandaly. Tu řekli Vandalové svým nepřátelům: Buď odvádějte nám poplatek, anebo připravujte se k válce. Ibor však a Agio z návodu své matky Gambary odpověděli: Jest lépe, abychom připravili se k válce, než abychom odváděli poplatky Vandalům. Proto náčelníci Vandalů prosili Godana, aby jim dopřál vítězství. Godan odpověděl: Koho při východu slunce nejprve spatřím, ten dle mé vůle zvítězí. Vinnilové utekli se o pomoc k Freji, manželce Godanově, a prosili ji, aby jim k vítězství dopomohla. Freja jim poradila: Jakmile slunce vzejde, nechť Vinnilové přijdou a jich ženy nechť upraví jim vlas tak, aby tento splýval přes obličej jako vousy. Ženy Vinnilů nechť také se dostaví. A tu stalo se, když obloha se vyjasnila a slunce mělo vyjiti, že Freja otočila lůžko, na němž Godan spal tak, aby jeho obličej hleděl k východu. Potom Godana vzbudila. Když tedy Godan procitl, spatřil Vinnily a jich ženy s vlasem visícím jim přes obličej dolů. I otázal se: Kdo pak jsou tito Dlouhovousáči? Freja odpověděla: Pane, když jsi jim dal jméno, popřej jim také vítězství. I dal tedy Godan Vinnilům vítězství a tito pak sluli navždy Langobardové.“

Než tito „Dlouhovousáči“ dle Tacita v době Augustově nalézali se již na dolním Labi, jak ostatně také posud zachovaná po nich jména Bardengau a Bardewik svědčí. Alespoň tento dějepisec uvádí je mezi Suevy a dí o nich výslovně: „Langobardy naopak (oproti Semnonům rovněž Suevům, o nichž právě před tím v kapitole 39. Tacitus jednal), skrovný jejich počet oslavuje; od mnohých a velmi mocných kmenův obklíčeni jsouce nikoliv poslušností, nýbrž pútkami a odvážlivostí bezpečni jsou.“ A když Karel Veliký nadobro Langobardy potřel, uchoval o jich zevnějšku Paulus Diakonus následující líčení: „Týl a zadní polovinu hlavy měli do hola ostříhané. Ostatní vlas visel jim přes tváře až k ústům a uprostřed na čele byl rozdělen. Jich oděv byl ponejvíce toliko z pláten tak jako u Anglosasů a jen širokými jinobarevnými pásy olemován, aby byl ozdobnějším. Střevíce měli mimo palce neuzavřené a aby jim neodpadly, užívali k jich upevnění kožených pásků. V poslední době počali nositi úzké a těsné kalhoty, a při jízdě koňmo užívali vlněných ovínek. Ale tyto části svého šatu přijali až v době, kdy stýkali se s Římany.“ Při tom není zajisté také bez významu, že na jednom místě tento dějepisec místo výrazu Langobardi užil slova Heathobardi, t. j. „Bojovní bardové“ a na jiném místě zase prostého pojmenování Bardi.

A nyní teprve mohu přikročiti k výkladu záhadných krajin a jmen, týkajících se postupu Langobardů ze Skandinávie, neboť Germané vůbec považovali tento poloostrov za svou evropskou pravlast, až do Rugilandu, při čemž samozřejmě slovo Langobardi stane se toho začátkem. Než tu zajisté není ani třeba velikého podávati důkazu, že pověst o „Dlouhovousáčích“, byla vymyšlena až tehdy, kdy na původní význam Langobardů se zapomnělo a obrazotvornost lidu vznícená langobardským zevnějškem vysvětlila si pojmenování samo, ovšem zcela nesprávně, z německých slov lang a Bart. Praví sice již Paulus Diakonus: „Nam iuxta illorum linguam lang longam, baert barbam significat“ a Isidor Sevilský poznámenává: „Longobardos vulgo ferunt nominatos a proluxa barba et nunquam tonsa⁹⁾“, ale poněvadž též Paulus Diakonus užívá mimo slova Langobardi na jednom místě i prostého výrazu Bardi a na jiném Heatho-beardi, je patrno, že pojmenování Langobardů i dle něho nutno vysvětliti jinak. Ostatně tu pravou cestu, jak zdá se, ukazuje Schmeller, který slovo Langobardi vykládá staroněmeckým výrazem parta, z něhož vzniklo středoněmecké pojmenování barte, což značí Beil či sekeru nebo ostří, vůbec. Jinak dle téhož auktora slovo Langobardi rovná se německému Langbard, t. j. Spitzbarde či Lanze.¹⁰⁾ V češtině mohli bychom tedy psát a mluvit pod pojmem Langobardů o Kopinících.

Jiným záhadným slovem v dějinách Langobardů je výraz Mauringa, odkudž Langobardi vytáhli, nežli dospěli do Golandy. Dr. Novotný „nejpravděpodobněji“ vidí v něm „označení širých krajin na východ od Labe.“ Ale ve skutečnosti sotva bude tomu tak. Vždyť na první řáz v pojmu Mauringa najisto se tají slovo Meer a slovo Ring tak, že Mauringa není ničím jiným, než pásem země u moře či Pomořany. A něco podobného značí i Scaringa.¹¹⁾ Tu zajisté mimo slovo Ring tají se ještě kmen výrazu, jaký přichází v pojmenování Skagerak, a jenž neznačí nic jiného, než sníh a led. Je tedy Scaringa pruh země u ledu či ledového moře. Golanďa zase značí zajisté Galindie čili Golendič, t. j. území starých Galindů či Golendů, kmene to litevského v okrese gumbinském, v bývalém východním Prusku.

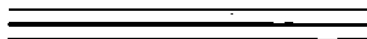
Tím byla by vyložena nejzáhadnější slova z dějin Langobardů. Než zbývá zmíniti se ještě o jménech méně záhadných, a to o Anthaib, Bainaib a Burgundaib. Anthaib zcela nesporně značí

⁹⁾ Překlad těchto míst zní: „Alespoň dle jich (Langobardů) řeči slovo lang značí tolik, co dlouhý a slovo baert tolik, co vousy.“ „Praví se všeobecně, že obdrželi jméno Langobardů od dlouhých a nikdy nestříhaných vousů.“

¹⁰⁾ Bayr. Wörterbuch, I, 283. Sr. Wetzer u. Weltes „Kirchenlexikon“, 2. vyd. VII, 1401 ve článku „Langobarden“.

¹¹⁾ Někteří v originále čtou, ale jak myslím, nesprávně Scoringa.

Antarum pagus, t. j. území Antů, poněvadž všeobecně haib a staroněmecké slovo aihba značilo novoněmecké Heim, tedy tolik co území, vlast, župa. Z toho však již samo sebou plyne, že Bainaib či vlastně Boinaib není nic jiného, než Biorum pagus, t. j. Boioheim, Boiohaemum či dnešní Čechy právě tak, jako Burgundaib naznačuje Burgundionum pagus, t. j. část nynějšího Braniborska, poněvadž toto v době, o níž se jedná, byla částečně vlastní starých Burgundionů. P. d.

JUDr. Michal Navrátil:

Za českou stopou v Itálii.

(C. d.).

Roku 1431 25. listopadu Sigmund na své jízdě do Říma korunován korunou langobardskou v Miláně, v chrámu u svatého Ambrože, odkudž cestovav dále, zdržel se v Piacencii ve vyjednávání s papežem Eugeniem ve příčině koncilia i s jinými vladaři a obcemi vlaskými. Teprv v květnu 1432 hned odtamtud přes Parmu a Lukku. V tomto městě stihl ho Jan Maulbronský 20. června. Král uslyšel od něho s velkou radostí o posavadním prospěchu jednání s Čechy, a dal hned jemu odevzdati bezpečný list. Mezitím psal Sigmundovi kněz Prokop z Prahy 21. května po poslu pana Oldřicha z Rosenberka, žádaje na králi, aby se dal najíti v konciliu a aby nařídil týmž pánům českým, kteří byli průvodčími do Prešpurka, dáti též průvod poslům českým do Basileje. Král odpověděl Prokopovi zvláštním listem, slibuje učiniti dle žádosti jeho v příčině převodu a vzkázal, že do Basileje přijede, jak zní, že poslové čeští tam přišli.

Sigmund, nacházeje se posud ve válce s Benátčany, která trvala dlouhá léta, zjednal sobě na jízdě do Itálie spojence vévodu Mediolanského, který měl v sousedstvu mnoho jiných nepřátel. Z těch byli nejmocnější Florenčané. Přátele Benátčanů stali se protivníky Sigmunda, a činili mu překážky na cestě k Římu. Když pak král ujímal se koncilia se vši horlivostí, dorozuměl se i papež Eugen IV. s jeho protivníky. Po vyřízení poselstva Jana Maulbronského v Lucu, dal Sigmund na začátku července 1432 na další cestu skrz Toskanu, kdež minul Florencii, dojel až do Sieny. Od města tohoto zabránili mu však Florenčané cestu vojskem svým, ku kterému papež dodal posily. Král přinucen zůstatí v Sieně přes zimu na rok 1433 v všelijakém vyjednávání s papežem a jeho spojenci, kteréž dlouho zůstávalo marné.

Poněvadž nemohl splnit slib, aby přijel do Basileje, jmenoval listem daným v Sieně 3. prosince 1432 Viléma, vévodu bavorského a biskupa Churského Jana Naza plnomocníky svými, aby napomáhali k dosažení jednoty s Čechy v koncili i také aby jednali s posly českými o přijetí jeho za krále...

Po uzavření míru mezi válčícími mocnostmi vlaskými ve Ferrare, kterým Sigmund musil Benátčanům zanechat Dalmacie a jiných výbojů jejich, byla mu uvolněna cesta k Římu, kamž přijel 21. května a 31. května korunoval jej Eugen IV. na císařství. —

Císař Sigmund vypravil biskupa Seňského k papeži Eugeniovi, který zaslal z Bononie 11. března 1436 dopis k pánům, šlechticům, Pražanům a jiným městům, kterým jevil radost z dobrých úmyslů jejich ve příčině jednoty v poslušenství k církvi a ze srovnání jich s králem svým. —

Roku 1445. O poselství, kteréž dle usnesení sněmu brodského Jiří z Poděbrad a Zbyněk z Hasenburka učinili ku papeži Eugeniovi pro potvrzení Rokycanova, známa jest jen odpověď, kterou papež 15. máje na ně udělil. Právil v bulle dané sborům království českého a university Pražské, že prohlédaje k tomu, co za minulých let se dalo, za nejlepší uznal opatřiti církev Pražskou takovým pastýřem, kterýž by nikomu nebyl proti mysli.

R. 1445 13. juli přední jednotníci Oldřichovi a Menhartovi sjevše se v Plzni ke slyšení papežovy odpovědi, vypravili opět bratra Lukáše do Říma, a osvědčující radost i vděčnost svou za to, že papež nevyslyšel žádosti některých lidí, podepsavších se co hejtmany, jimiž nikdy prý nebyli, ve spisu zvláštním vykládali příčiny, proč uznávali Rokycanu za nehodného býti arcibiskupem Pražským.

(Palacký V. 114.)

Bratr Lukáš měl papeži vyložiti věci tyto šířeji a dbáti spolu o to, aby dověděl se jména, rodu a stavu osoby té, kterou v Římě Čechům za arcibiskupa dáti obmyšleno k psaní tomu přivěsili pečeti své páni Oldřich z Rosenberka i sám Zbyněk z Hasenburka.

(Palacký V. 115.)

Roku 1446 v sněmu pražském zřízeno jest poselství jménem celého království ku papeži o potvrzení M. Rokycany a určení k němu M. Petr z Mladenic, známý Husův přítel a písař ve sboru Konstanském, nyní farář Svatomichalský v Praze, rytíř Jan Malovec z Pacova, pán na Borotíně, Matiš Lauda ze Chlumčan, sudí dvou měst královských a Martin Kučka z Hor Kuten, hofmistr horní. (Palacký V. 136.)

Poslové na cestě do Říma, v městě Rovigo, mluvivše s panem Rabšteinem, odtud se vracejícím, uslyšeli, že nebylo naděje, aby co poříditi měli, an již prý někdo jiný k arcibiskupství pražskému byl ustanoven. Do Říma vjeli 1. máje, a třetí den obdrželi

slyšení před papežem a kardinály. Dáni jim dva preláti k radě i pomoci ve všelikých potřebách, a kněžím jejich dovoleno sloužit v kostelech římských. Neméně zajímavé a značné, jak pro ducha věku, tak i pro povahy a poměry památných osob, byly mnohé řeči, které tehdaž poslové čeští ze soukromých rozmluv svých zaznamenali. Tak ku př. mluvil k nim dr. Jindřich Kalteisen, mistr sv. paláce v Římě a kardinál Karvajal.

Po mnohém prošení dána poslům okolo 25. máje 1447 v posezení kardinálův odpověď, že Jeho Svatost uložila vypravit do Čech legata a latere kardinála sv. Angela, legát bude míti plnou moc zjednatí pastýře té zemi a opatřiti všechny věci dle uznání svého. Odpovědí tou poslové byli skormouceni.

Mikuláš V. dne 28. máje, chtěje jich pouchlácholiti, povolal je k sobě, pravil k nim: „Mé srdce Čechům nad jiné národy nakloněno jest. Vzavše odpuštění od papeže, vrátili se neveselí do vlasti své zase.“ (Palacký V. 148.)

Roku 1446 Matiaš Lauda z Chlumučan nacházel se v poselstvu do Říma v příčině kompaktát.

Dvůr papežský záhy počal na kompaktáta od Čechů s koncibiem uzavřená hleděti jako na smlouvu nezávaznou. Jedno poselství vypravené ku papeži Mikuláši IV. r. 1447 navrátilo se s odpovědí nejistou, druhému o 15. let později vypravenému od krále Jiřího odpověděl Pius II. odvoláním kompaktát.

Následkem vyhlášení klateb papežských vzmáhala se při straně pod obojí nechuť proti papežské moci. Horlilo se znovu v Čechách proti nádheře, nemravnosti a poddajnosti při dvoře papežském, o které poslové někdejší do Říma vydávali svědectví z vlastního pozorování.

Roku 1447 žádal Hynek Krušina ze Švamberka pana Oldřicha z Rožmberka, by dosadil kněze Lukáše za hospodáře v český špitál v Římě, prý pro poctivost svou a jazyka českého, „aby poutníci Čechové v nedostatech svých útočiště tu k němu měli.“

Z Chelčic Václav Hruza píše r. 1450 jednomu z římských poutníků, nezaplatí-li dluh dvě kopy povinný, že pouť jeho bude marna podle slov sv. Pavla: „Nebuďtež žádnému dlužni ničehož.“ (Archiv č. XIV. 49, 35.)

V 15. století byly u českých katolíků ještě za některý čas po vojně husitské oblíbeny pouti pro hříchy do Říma. Tyto obvyklé pouti kajené za staré doby vyskytují se po různu při katolických šlechticích až do 17. století.

Roku 1447 6. března byl Prokop z Rabšteina předním strážným konklave při volbě papeže Mikuláše V.

(Palacký V. 142.)

(P. d.)

SLOVANSKÁ HLÍDKA.

Píše Fr. H. Žundálek.

Bulharsko. Stoleté narozeniny Petka Rajčova Slavejkova. Bulhaři oslavili počátkem prosince 1927 stoleté narozeniny svého prvního básníka Petka Rajčova Slavejkova, narozeného v Trnovu r. 1827. Je to samouk. Prvního vzdělání nabyl v klášteře v Trěvnu z církevních staroslovanských obřadních knih. Nějaký čas vzdělával se i ve škole ve Svištově. Od roku 1843 stal se učitelem ve svém rodišti. Ale když napsal satirickou báseň o metropolitu Řětkovi, dal jej tento zavřítí a pak vypudit z místa jeho působiště. Tehdy v Bulharsku bylo řecké duchovenstvo nižší i vyšší, které utiskovalo bulharský lid neméně než turecká vláda. Řečtí biskupové vystupovali zvláště krutě proti bulharským vlastencům, aby jim tak znemožnili vzdělávati lid. Slavejkov se usadil jako učitel ve vsi Kilifarevo, ale metropolita i odtud jej vyhnal. Následkem tohoto pronásledování pochodil všechny vesnice trnovského okresu a učiteloval všude vždy jen asi měsíc, dokud biskup se nedověděl o něm a nedal rozkazu, aby ho z vesnice vypudili. Toto pronásledování a jiná příkoří, kterých zakusil Slavejkov, naplnila srdce jeho nenávistí proti Řekům a vzbudila v něm myšlenku, státi se bulharským spisovatelem, jak D. Mirčev udává v „Balgarské literatuře“ (3. vyd. 1920, str. 136—146). Putování jeho po různých krajích vlasti přivedlo jej ve styk s proslým lidem, jeho životem i jazykem. R. 1846 stal se učitelem v Sevlievu a pak v Loveči, kde počal skládati školské a milostné písně, satyry (Vladykovo zrcadlo) a básně (Krumijada, Samuil). Poslal je k vytištění do Bukurešti, ale tam se ztratily. Potom byl nějaký čas učitelem v Plevně a Vraci, ale nejdéle vydržel v Trěvně, totiž deset let. Tam napsal „Basnenik“ (sbírku bajek), „Směsna kitka“ (Smíšená kytice) a sbírku písní „Pěsnopojka“, které r. 1852 dal vytisknouti v Bukurešti. Na to opustil Trěvnu a přijal učitelské místo v Trnovu a později opět v Eski-Džumaja. V tomto městě založil r. 1863 a redigoval satyrický list „Gajda“ (Dudy) a tiskl jej v Cařihradě. V něm bíčoval hlavně patolízalství některých Bulharů k Řekům, nespravedlivé chování řeckých biskupů k Bulharům a vlasteneckou nedbalost bulharského obecnstva. Aby se mohl lépe starati o svůj časopis, odstěhoval se r. 1864 do Cařihradu. R. 1866 zaměnil „Gajdu“ za věstník „Makedonija“. V něm vedl nejúpornější boje za bulharskou duchovní nezávislost a vystupoval rázně proti nespravedlivému chování řeckého duchovenstva v Bulharsku. Tento časopis přinesl národu bulharskému velkou vymoženost; následkem stálých útoků na řecké duchovenstvo a patriarchát cařihradský se strany tohoto časopisu byl vydán r. 1870 sultánský ferman, který rozřešil církevní otázku v Bulharsku tím způsobem, že byla zřízena samostatná církev bulharská s exarchem v čele, který byl podroben patriarchovi cařihradskému. Slavejkov založil pro svůj časopis vlastní tiskárnu a v ní vydal sbírky svých básní, jakož i své učebnice školské a pedagogické knihy. Po té Slavejkov v „Makedonii“ psal proti turecké vládě a jejím nespravedlnostem vůči Bulharsku a za to byl dán do vězení r. 1872. Když byl propuštěn ze žaláře, redigoval časopis „Čitalište“, v němž uveřejnil nejlepší své básně. Následkem své činnosti byl povolán za učitele do Odru a roku 1876 do Staré Zagory, kde si umínil, že zpracuje svůj materiál dlouho sbíraný, totiž zeměpisný slovník Balkánského poloostrova, dějiny Bulharska a bulharský slovník; sestavoval ve skupiny též národní písně a básnické výtvořky své.

Osvobozenká válka zastihla Slavejkova ve Staré Zagore, kde při obléhání města pašou Sulejmanem shořely všechny přípravné spisy Slavejkovy. Slavejkov účastnil se činně při úpravě bulharského národního sobraní vypracováním zemského zákoníka. V té době vydával v Trnovu satyrický list „Osten“, potom pak v Sofii politický list „Čelokupna Balgarija“, podle něhož byly zakládány i jiné menší listy. Po osvobození byl Petko Rajčov

Slavejkov jmenován ministrem osvěty a vnitra. Potom byl opět učitelem v Plovdivě. Ke konci jeho života záchvaty mrtvice nedovolovaly bělovlasému starci přivést ke konci jeho jazykozpytné a dějepisné práce, aby aspoň poněkud nahradil shořelý slovník zeměpisný, jakož i aby dokončil svoji autobiografická „Připomňanija“. Petko Rajčov Slavejkov zemřel r. 1895 v Sofii v 68 roce požeňnaného věku svého, za něhož byl častěji zbaven místa a 37krát i uvězněn. Je prvním básníkem novobulharským a zakladatelem novobulharského spisovného jazyka.

Jeho básně mají velmi blízko k národním písním, ale nejsou tak revoluční jako písně soudruha revolučního Christa Boteva. Největší znatel dějin bulharského písemnictví Bojan Panev, který nedávno zemřel, napsal velkou monografii o dílech Petka Slavejkova a usuzuje, že největší zásluhou Petka Slavejkova jest, že přeložil Nový zákon z církevní-slovanského jazyka na jazyk bulharský roku 1871, kterým položil základ k dnešnímu bulharskému jazyku.

Polsko. Kniha o Mariavitech. Dr. Mečislav Skrudlik vydal nákladem Edarda Zarebského ve Varšavě r. 1927 brožurku „Zbrodnie Mariawitów w świetle dokumentów“ (122 stran). Mariavitské hnutí učinilo velký rozruch v Polsku, ale příkládá se mu větší význam, nežli ve skutečnosti má; neboť hnutí není ani náboženské ani národní. Dr. Skrudlik pojednává ve jmenované knížce o přehmatech této církve a jejich představitelů.

Kniha pro dívky. Boleslav Żychliński sepsal knihu „Młodość wielkich niewiast“. Jsou to vzory pro křesťanské dívky, aby si vzaly příklad ze světic, které žily v podobném postavení jako ony.

Literární družstvo Mickiewiczovo. Krakovský odbor Literárního družstva Mickiewiczova obnovil svou působnost. Toto družstvo vydává od r. 1887 „Pamiętnik“, věnovaný dějinám i kritice literatury, jehož vysoká cena je známa odborníkům i kulturním pracovníkům. Za války a po válce tento Pamětník nevycházel. Ale krise byla již zažehnána a „Pamiętnik literacki“ vyšel již r. 1927 ve dvou dvojsešitech. Od r. 1928 vrací se do let předválečných a vychází čtvrtletně. Krakovský odbor postavil si za úkol spolupráci s redakcí Pamětníka a chce vytvořit středisko vědeckých přednášek a rozhovorů. V nejbližší době uspořádá slavnost k počtě Aleksandra Brücknera.

Slovensko. Košická župa pro literaturu, umění a vzdělání. V rozpočtu košické župy na rok 1928 je určeno 150.000 Kč k podpoře literatury a umění, kromě dalších 30.000 Kč, určených na pomník Milana Rastislava Štefánika v Košicích. Z první položky má dostati Východoslovenské národní divadlo 50.000 Kč, maďarské divadlo 10.000 Kč, částka je na zvelení hudby a zpěvu. Z částky 252.000 Kč, určených k účelům kulturním, dostane Matica slovenská 2000 Kč, Robotnícka (dělnická) akademie v Košicích 2500 Kč, universitní internát v Bratislavě 50.000 Kč, župní osvětový svaz a odbor Živeny v Košicích a Prešově po 5000 Kč, 50.000 Kč je věnováno k výchově lidové i pokračovací školám a 52.000 Kč jest určeno k vydržování 15 žáků v studentském internátě v Košicích.

Úmrtí Samuela Zocha. Na konci r. 1927 zemřel vynikající pracovník slovenský, katolík dr. Pavel Blaho a dne 4. ledna 1928 vypustil duši evangelický biskup v Modré na Slovensku, dr. Samuel Zoch na věku 45 let. Narodil se r. 1882 v Cerovém na Slovensku, studoval teologii v Sopronu a ve Vídni, působil jako kaplan v Novém Sadě, r. 1907 zvolen farářem po svém strýci v Modré u Bratislavy. Po převratu stal se prvním slovenským županem v Bratislavě a správcem západní části evangelické církve augustýnské na Slovensku. R. 1922 byl jmenován superintendentem (biskupem) a r. 1922 farářem v Bratislavě. R. 1925 byl zvolen poslancem republikánské strany do Národního shromáždění. Po strýci řídil církevní měsíčník „Stráž na Sloně“ a zvelebil evangelický sirotčinec v Modré.

Básně o matce. Fedor Ruppeldt pozbyl v srpnu 1926 matky úmrtím. K její památce napsal „verše smutné za matkou“ s názvem „Mati moja“.

(Vydal F. Klimeš v Liptavském Svatém Mikuláši, r. 1927, stran 27). Ze sbírky vysvítá básnické nadání, ač by bylo bývalo dobře básně přebrati, ale přesto je knížka pozoruhodným zjevem, vzhledem k účtě, kterou dal najevo své matce v celé své sbírce.

Spisy mladých slovenských spisovatelů. „Edícia mladých slovenských autorov“ shromažďuje moderní a cenná díla mladé slovenské literatury a v krátké době huďe spolehlivým obrazem celkového vývoje nové slovenské literatury. Jako poslední svazky byly vydány knihy: Štefána Letze „Obyvatella dvora“ a Emila Boleslava Lukáče „O láske ne-láskavej“. Letzova kniha obsahuje novely „Drama v hereckom dome“, „Vzbura vo väznici“, „Nahý vojak“, jakož i hru o dvou „dialogech“, „Magdalena“, která byla hrána i ve Slovenském národním divadle. Kritika chválí u Letze smysl pro krásu slova a výběr námětů i svérázné zpracování. Kniha je sázena moderním výrazným písmem a ozdobena obrazem malíře Martina Benka. V Lukáčově knize je shrnuta jeho jemná intimní lyrika z posledních let.

ZPRÁVY Z CIZINY.

Referuje Fr. H. Žundálek.

Velká knihovna darem. Známý učenec argentinský Queszada, profesor university v Buenos-Aires, daroval pruskému státu svou knihovnu, která obsahuje 80.000 svazků, mezi kterými jsou některé výtisky i jedinečné.

Otázka koptického patriarchy. Po úmrtí Cyrila V., patriarchy kopticko-pravoslavného v Egyptě, nastala mezi vyznavači roztržka. V první skupině s kněžstvem v čele byl postaven za kandidáta Anba Yohannes, biskup v Alexandrii, kandidátem druhé skupiny pak byl Anba Makarios, biskup v Assiutu. Vláda egyptská nemíchala se do této záležitosti a doporučila oběma skupinám, aby se shodly na jednotném kandidátu. To se také stalo a patriarchou pravoslavných Koptů v Egyptě stal se Anba Yohannes Ealam, biskup v Chartamu, který zaujímá střední směr mezi oběma zápasícími skupinami.

Stoleté narozeniny msgra Freppela. Koncem minulého roku sešli se elsaští biskupové ve Štrasburku v koleji sv. Štěpána, při čemž byla oslavena stoletá památka msgr. Freppela, pocházejícího z Elsaska. Charles Emile Freppel, biskup v Angiers, narodil se 1. června 1827 v Elsasku, r. 1849 stal se knězem a profesorem dějin v malém semináři ve Štrasburku, 1855 suplujícím profesorem církevního řečnictví na Sorbonně v Paříži, 1858 titulárním profesorem patristiky. Účastnil se jako poradce přípravných prací k vatikánskému církevnímu sněmu, r. 1870 stal se biskupem. Vystoupil na jmenovaném sněmu pro výměr papežské neomylnosti. Od r. 1880 byl členem francouzské poslanecké komory, kde vždy působil jako horlivý zastánce církve katolické. Zemřel 22. prosince 1891 v Paříži. Z jeho přednášek vyšly zdařilé spisy o otcích apoštolských, o obhájcích křesťanských, o sv. Ireneovi, Tertulliánu, Klementu Alexandrijském, Laktantiovi a Bossuetovi. Vydal též několik svazků pastýřských listů, Proti Renanovi vydal kritický výzkum života Ježíšova a apoštolů. Generál Reibel v řeči večer ve veřejném shromáždění připomněl víru i vlastenectví msgr. Freppela; kanovník Gass pak představil přítomným život oslavencův jako studenta, profesora, kněze, biskupa a poslanca; poukázal na příslovečnou správnost jeho katolických zásad, na jeho dobrotu i víru, na jeho život víry i práce.

Úmrtí stoleté řeholnice. Řeholnice řádu trinitářek Eusebie Duchamp zemřela 24. prosince ve Valence ve Francii ve stém roce věku svého. Byla 73 let jako řeholnice zaměstnána v různých nemocnicích. Narodila se v Annonay. Až do poslední chvíle zachovala si jasnou mysl a umřela jsouc stále zaměstnána v nemocnici.

Irský obrácenec. Generál sir Bryan Mahon, senátor svobodného státu irského, obrátil se z anglikánské církve ke katolicismu. Vyznamenal se za světové války jako velitel irského oddílu v Galipoli a Solunu. Anglická vláda jej jmenovala v letech 1916 do 1918 velitelem vojenských oddílů v Irsku. Je jako vynikající vojin velmi dobře znám. Jeho obrácení učinilo v celé zemi velký dojem.

Hledají nadaných. Komise pro školní péči ve Varšavě vytvořila samostatný odbor, který bude ve varšavských obecných školách zjišťovati nadprůměrně nadané děti, přezkoumá jejich schopnosti a zařídí jejich studium na středních a vyšších školách. Náklad bude hrazen ze stipendijního fondu komise pro školskou péči.

Pád Plevna před 50 roky. Dne 24. dubna 1877 vypověděli Rusové Turecku válku k osvobození slovanských národů na Balkáně. Rusové v počtu 300.000 mužů postupovali příliš jistě ku předu, ale museli se brzo rozdělit na tři proudy. Generál Gusko hnál se nedočkavě ku předu, aby již byl v Cařihradě. Ale na odpor se postavili Mehmed Ali, německý odpadlík, vlastním jménem Karel Detroit z Magdeburku, generál Sulejman paša, který zallčil Rusy k průsmyku Šipce, a hlavně Osman paša; ten opevnil o své újmě Plevno. Rusové podnikli proti němu útok s nedostatečnými silami, hned po jeho obsazení Osmanem; ale byli odraženi. Po druhé provedl útok generál Kludener v červenci a v září za pomoci Rumunů, ale pozbyli 30.000 lidí, nepočítaje v to raněné. Proto byla pevnost obležena vojskem; jemuž velel generál Totleben, obhájce Sevastopolu v krymské válce r. 1858. Osman paša chtěl se prosekati s 50.000 vojáky, ale byl zajat 10. prosince 1877. Cár slavil slavný vjezd do Plevna. Pád Plevna umožnil Rusům nezadržitelný postup na Drinopol a k branám Cařihradu. V budově v Plevně, ve které Alexandr II. přijal Osmana pašu, je dnes malé museum, plné památek na osvobozeniskou válku. V parku jsou v pyramidách rozestaveny šrapnely a děla turecká. Podobně bylo vybudováno r. 1907 mauzoleum, v níž jsou vystaveny památky na válku.

Století francouzského romantismu. Francouzská vláda předložila poslancecké komoře žádost za povolení 400.000 franků k oslavě století romantismu. Slavnosti mají se konati v letech 1928 až 1930. V prvním roce má býti zahájena výstava v museu Viktora Huga, v knihovně arsenálu, mají býti konány přednášky na Sorbonně, má býti předvedeno představení „Cromwella“ v komedii francouzské; dále jsou na programu přednášky na pařížské universitě v akademickém roce, jakož i v museu pedagogickém i na jiných universitách. V letech 1929—1930 jsou zamýšleny výstavy v Louvru a v museu pěkného umění (stroje a módy) a v knihovně Národní.

Proč kvete literatura ve Francii? Jednou z příčin bohatého rozkvětu francouzské literatury jest zřízení Akademie a literárních odměn. Tyto obvyklé odměny, připadající mladým spisovatelům, jsou pobutkou tvořivosti spisovatelů. Spis neuznaný lidmi a veřejným míněním, ale uznaná odměnou některé z četných literárních zřízení staví ihned spisovatele do lepšího světla a dává mu firmu. Zajímavé jest, že odměnu „feminy“ dostala Marie Le Francová za povídku, které nikdo nechtěl vydati před pěti lety.

Jubileum petroleje. V prosinci 1927 bylo tomu 70 roků, co lékárnický praktikant, Polák Lukasiwicz, první se pokusil se zdarem o destilaci nafty ke svícení. Tak bylo získáno svítivo zvané petrolejem. Vynálezce petroleje sestrojil též petrolejovou lampu a tak petrolej celá desetiletí stal se na celém vzdělaném světě nejpoužívanějším svítivem. Lukasiwicz se uplatnil později jako podnikatel praktického dobývání nafty a stal se takto milionářem.

Převýšil roentgenování. Francouzský učenec dr. André Tours vynalezl prostředek, který vyvolá průhlednost lidského těla tak, že činnost všech údů lidských možno zřetelně sledovati. Odmítl lákavé nabídky finanční a předvedl vynález před francouzskou lékařskou komorou. Vynález umožní přesné určení choroby i příčinu smrti v podezřelých případech.

Jed se ukáže zcela zřetelně, jakož i cesta a místo vystřelené kulky. Vý-
nález Toursův by porazil úplné roentgenologii.

Pomník misionářů. „Osservatore Romano“ podal zprávu, že významné
osoby v Japonsku se usnesly v městě Yamaguti, kde jest již pomník sv.
Františka Xaverského, zříditi pomník knězi Anmé Villionovi, čtenu zahra-
ničních misí pařížských. Je nejstarším misionářem v Japonsku. Působí v mi-
sích japonských již 64 let. Má nyní 80 let a jest velmi čilý. Byl svědkem
pronásledování japonských křesťanů na počátku vlády Meidžiů. V onom
čase založil v Tokiu školu jazyka francouzského. Jeho žáky byli kníže Ito
Hirobumi, markýz Okuma a kníže Saionji. Kněz Villion napsal různé spisy
japonsky o dějinách církevních v Japonsku. Pomník sv. Františka Xaver-
ského jest prvním na dálném východě a dostal takto spolčníka.

Stříbrná bible. Ve Švédsku bylo minulého roku oslaveno 450. vý-
ročí založení university v Upsale. Založil ji v říjnu r. 1477 katolický arcib-
iskup švédský Jakub Ulfson na podnět papeže Sixta IV. Pomník posta-
vený na památku tohoto preláta v katedrále v Upsale připomíná zakladatele
knihovny. U příležitosti jubilejních oslav, jichž se účastnil král i jeho rodina,
představitelé švédské vlády a četní zahraniční učenci, byl pořízen fotogra-
fický snímek slavné stříbrné bible v 500 výtiscích, která jest v universitě
upsalské. Bible nazývá se stříbrnou, poněvadž jest opravdu psána stříbrnými
a zlatými písmeny jemně provedenými. Bible obsahuje gotský překlad Sta-
rého a Nového zákona. Připisuje se biskupu Ulfilovi, který žil ve čtvrtém sto-
letí. Náleží beze vší pochyby k nejstarším literárním památkám evropským.

Zlatá rakev. V dolech v Guatemale byla objevena zlatá rakev. Ob-
sahuje dvě mumie zcela dobře zachovalé.

Škola hrdinů. Škola sv. Jenofeje ve Versailles ve Francii, řízená je-
suity, u příležitosti 55. výročí své činnosti vydala seznam žáků, kteří ve službě
vlasti prolili krev na poli válečném. Z této školy vyšlo 23 admirálů, 255 ge-
nerálů a dokonce tři maršálové, totiž Foch, d'Esperey a Lyantey. Tato
škola připravila 1455 důstojníků ženijních a dělostřeleckých, 3839 důstoj-
níků pěchoty a 729 důstojníků námořních. Počet bývalých žáků školy, kteří
padli ve světové válce, jest 1931; z nich bylo 9 generálů, 70 generálů plu-
kovníků, 170 velitelů a 436 kapitanů.

	HLÍDKA SOCIÁLNÍ. (Řídí Ar. Oliva.)	
---	--	---

Místopředseda poslanecké sněmovny Jan Dostálek prohlásil na schůzi
lidových zaměstnaneckých organizací, že požitkový zákon má své stíny a
že mnohá křivda měla býti odstraněna nadsystemisací, a to tím spíše, po-
něvadž cenová hladina životních potřeb jest daleko vyšší než upravené
platy, a mohlo se to státi proto, poněvadž konec konců zvýšené náklady
s touto nadsystemisací spojené byly by z větší části ubrazeny vyrovnáva-
cími a nadslužnými přídávky. Ze spokojenosti zaměstnanectva byly by státu
vzešly větší užítky, než dosáhl z úspory na provedené systemisaci.

Nedobře zasvěcený zaměstnanec mohl by prý lidové straně vytknouti,
proč takový zákon odhlasovala. Na tuto otázku odpovídá: Proto, poněvadž
zaměstnanectvo z větší části si tak přálo a s ohledem na výhody, které
přinášel a jichž požívá slušné procento zaměstnanců, dále proto, že rozho-
dující činitelé řekli: Buď přijmete tento zákon, aneb nebude žádná úprava,
a konečně proto, že jsme věřili v loyálnost slibů konstrukterů zákona i sy-
stemisačního plánu, že systemisací budou nejkřiklavější křivdy napraveny,
právě tak, jako v ně věřilo veřejné zaměstnanectvo.

Bohužel se tak nestalo a chtěl bych jen říci tolik, že nebylo tendencí
povolanych činitelů, zvláště našich zákonodárných zástupců nikomu ukřiv-
diti a proto se mi zdá, že tentokráte se na zaměstnanectvu probřešili nej-

více zaměstnanci sami, jimž bylo jasno — jaké důsledky se z této úpravy a systemisace dostaví. Systemisace, která nejvíce zneklidnila zaměstnance se dělá bez nás — proti naší vůli.

Nový platový systém zavádí nepřímo protekční systém, který ve svých důsledcích znamená zpolitsování naší administrativy, což jí jistě nebude zdrávo.

Nadsystemisací nutno odstraniti nespokojenost zaměstnanectva a zvýšiti jeho výkonnost.

Senátor Dr. J. Karas prohlásil, že ministr Engliš jest přesvědčen o nutnosti nadsystemisace. Nade vše jest spokojenost úředníka. Jest možno zvýšiti platy státním zaměstnancům, aniž by poplatníci byli více zatíženi. Dnešní systemisace stála 25 milionů. Na odstranění nedostatku systemisace je pamatováno v rozpočtu na r. 1928. (Citujeme z „Lid. listů“ ze dne 14. prosince 1927).

Prof. Dr. Horáček v „Národních listech“ ze dne 4. ledna píše: Nutno-li na počátku desetiletí trvání obnoveného našeho státu veřejně přiznati, že naše republika nemůže zhodnotiti platy svého úřednictva na onu výši, na které se nalézaly v dřívějším Rakousku, jest to přiznání málo potěšitelné.

Není pochybnosti, že dosavadním platovým zákonem a provedenou nynější systemisací otázka úřednictva našeho definitivně rozřešena nebyla. Ona zůstává i nadále otevřenou a bude i příště klepati na brány parlamentu a kabinetu vlády, pokud nedostane se naší úřednické inteligenci toho, co jí náleží a co jí má povinnost kulturní a hospodářsky vyspělý národ také poskytovat.

Dovolujeme si podotknouti a upozorniti, aby páni také si povšimli pensistů a kněžstva a posoudili, zda jest spravedливо, aby lidé s akademickým vzděláním živořili, nebo měli stejné platy s učiteli. I tu má národ hospodářsky vyspělý povinnost poskytnouti jim, co jim právem náleží. Mám stejné vzdělání s kolegy z gymnasia a ti mají celé desetitisíce ročně více! Jest to spravedlnost?

Schodek rozpočtu města Plzně přes 59 milionů Kč.

Na radnici staroměstské a v úřadovnách bylo uzavřeno v r. 1927 celkem 4589 civilních sňatků, při čemž vybráno ve prospěch chudých 296.979 Kč.

V lednu má se projednávatí osnova zákona, která navrhne zvýšení požitků všech pensistů o 20%, což si vyžádá nákladu přes 67 milionů. Jeden z paragrafů osnovy vyřeší také otázku hornických provisionistů.

Zemský rozpočet český na r. 1928 činí okrouhle 606 milionů a úhradu okrouhle 506 milionů, jeví se tedy schodek přibližně 100 mil. Kč.

Podle Věstníku Ústřední sociální pojišťovny k 31. prosinci 1926 činily správní a zařizovací výlohy 15 mil., odbytné vyplacené pojištěncům 427 tisíc Kč.

V listopadu bylo celkem 17 stávek, z toho 9 jednotlivých a 8 hromadných v 62 závodech. V postižených závodech stávkovali 8702 zaměstnanci a 326 nepracovali v důsledku stávek. Stávkující zameškali 61.907 pracovních dnů a na mzdě ztratili 1.286.716 Kč. Nepracující v důsledku stávek zameškali 2.905 pracovních dnů a na mzdě ztratili 65.372 Kč. Výsledek stávek byl v 7 případech částečný, ve 3 záporný a v 7 dosud neznámý.

Vláda uzavřela půjčku 20 mil. pro Všeobecnou nemocnici v Praze, z níž budou zaplacený pohledávky filiálek nemocnice a dodavatelů.

Pražské elektrické podniky mají 6630 zaměstnanců. Zřízenců a dělníků je 5494, stálých úředníků 256, smluvních úředníků 115, podúředníků 365. Osobní náklad obnáší 156.550.000 Kč.

Obchodní komory žádají novelu zákona o svátcích v tom smyslu, aby tři svátky skupinové — o vánocích, velikonocích a svátcích svatodušních — byly zase uznány všeobecně za dny klidu. Socialisté se tedy zase notně pořežali. Není to ponejprv ani naposledy. Vášeň vždycky zaslepuje.

LITERATURA.

ČESKA.

Václav J. Obšiváček: *Radhošť a Pustevně*. Nákladem vlastním Frenštát p. R. 1927. Str. 160; 78 ilustrací v textu, a 12 celostranných příloh 4°. Cena 40 Kč.

Navštívil jsem Radhošť a Pustevně poprvé brzo po postavení kaple a od té doby, vždy po několika letech ještě pětkrát, posledně před dvěma lety, tak že mohl jsem dobře sledovat rozvoj na památné té hoře i v sedle, na němž postaveny jsou hostinské místnosti, roku 1927 rozšířené o nový hotel. Proto s radostí sahal jsem po pěkně vypraveném díle, které vydáno bylo u příležitosti znovuvysvěcení kaple sv. Cyrila a Methoděje na Radhošti. Spisovatel snažil se knihu učiniti zajímavou a pestrou, ale tím zavinil, že není soustavnou, tak že věci k sobě náležející jsou roztrhány a do jiné kapitoly zařazeny. Také tu a tam jsou zprávy kusé, ale tím není vinen snaživý autor, ale vina spočívá v tom, že mu na počátku bylo znemožněno dostat se k pramenům, zápiskům Matice Radhoštské (str. 149 „až když už 8 archů bylo vytištěno“). Tím také zaviněna ona nesoustavnost a roztrhanost. Jinak pěkně vylíčil autor dějiny založení, oprav a konečné úpravy kaple na Radhošti, dějiny Pustevny; přihlíží k národopisu, popisuje zvířenu i květenu, život na salaši, mluvu lidu, pověsti a písně a rozličné zvyky, nejsou však nikde rozvlácným. Všimá si všeho a nic mu neušlo co zajímavého jest a Radhoště a Pustevny se týká. Kniha je velmi pěkně vypravená a bude jistě milou upomínkou těm tisícům návštěvníků, kteří se tu během roku vystřídají na krásných těch horách, které opět a opět k sobě vábí. Přejeme snaživému autorovi, aby spis byl brzo rozebrán, aby mohl vydati druhé vydání doplněné. Za dobrou snahu a obětavost zaslouží vřelý dík všech, kteří mají rádi naše hory. Kšk.

George Sand: *Consuelo*. Román. Přeložil Jiří Vičar. Nakladatel Jan Svátek, knihkupec Praha. Díl I. str. 351. II. str. 370. III. str. 378.

Loňského roku v červnu bylo 50. výročí smrti francouzské spisovatelky G. Sand, jejíž romány v letech šedesátých a sedmdesátých hojně u nás se četly pro její tehdy oblíbený romantismus a lyrismus. V románech Sandové hlavním činitelem je láska na kterou má každý právo, kterou spisovatelka vždy staví do popředí u svých hrdin, jako nejvyšší ideál lidstva. V jubilejním roce úmrtí spisovatelky počaly u nás znovu vycházeti v nových překladech spisy Sandové, z nichž nejobjemnější je román lásky „Consuelo“. Consuelo rodem Španělka v Benátkách nejlepší žákyně skladatele Mik. Porpori, ač chudá vynikne nadevšechny žáčky mistrovy, a dostane se k divadlu, kde hned prvním vystoupením získá velkých úspěchů. Aby ji uchránil nástrah pošle ji mistr k hraběti z Rudolstadt, jehož sídlo umísťuje spisovatelka na hrad Riesenbourg u Domažlic v Čechách. Hrabě má jediného syna Alberta, ten však je náboženský blouznivec, stoupenec učení Lollardů a husitů, který domnívá se, že je potomkem pánů z Poděbrad, že se v něm znovu vtělil Jan Žižka. V době blouznění ukrývá se v jeskyních pod hradem a okolním lesem. Tam jej nalezne Consuelo, vyslechne jeho zmatené řeči náboženské a vůlí svou přinutí, aby zanechal svého poblouzení. Z lásky ke Consuele vede hr. Albert život normální a chce pojmouti Consuelu za manželku. Ta prchá a lesy ubírá se do Vídně k Porporovi, na cestě setká se s pozdějším skladatelem Jos. Haydenem a zažije mnohá dobrodružství. Consuelo vrací se k mistrovi Porporovi, ke kterému vstupuje Hayden za služebníka, aby se mohl státi jeho žákem. Porpora i Consuelo snaží se, aby Consuelo přijata byla ke dvornímu divadlu, ale intriky na dvoře Marie Terezie všechno maří, třeba by všemocný hr. Kaunic byl při Consuele. Dochází zpráva, že Albert z Rudolstadt je nemocen, volá Consuelu, ta přijíždí, stává se manželkou umírajícího, ale nevyčkavši jeho pohřbu

vrací se s mistrem Porporou do Vídně, kde intriky pracují dále proti ní. Další její osudy líčí spisovatelka v jiném románě. — Román je zajímavý líčením mnohých osob, které spisovatelka v románu uvádí: Porpora, Hayden, básník Metastasio, hr. Trenk, hr. Hodic a j. a intrik dvorských. Mnoho asi čerpala z různých pamětí v té době dosti hojných ve Francii o dvoře Marie Terezie. Krajinu okolí Domažlic. Sumavu, cestu do Pasova a po vodě odtud do Lince líčí povrchně. Je to román, který sice neodpovídá požadavkům dneška, ale pro široké vrstvy lidové je to stále četba zajímavá, třeba tu a tam dlouhými úvahami stává se rozvlácnou. George Sandová bude ještě dlouho čtena; její svěží a výrazná stavba postav a její občasné se vyskytující realismus, zachraňují dílo to před zapomenutím. Sandová byla velký literární talent vynikající svou velkou fantasií a pěkným podáním svých románů. —š—

Čtvero něžných přátel a jiné povídky. Dánsky napsal K. Ewald, přeložil K. Franta. Ilustroval W. Planek. Nakladatel B. Kočí, knihkupec v Praze. 1927. Cena brož. Kč 24, str. 224.

Kniha výchovná poučující o účelnosti v přírodě. Je tu dvanáct přírodopisných bájek v nichž krásně a plasticky vylicena příroda, kde vše mluví, baví a poučuje mládež, která tu lehkým způsobem poznává mnohé dosud neznámé živočichy, způsob jejich života a ze života jejich učí se pravdám životním a milovat přírodu. Zvláště pěkné jsou články: „Čtvero něžných přátel“ (noční motýl, myš, vlaštovka a ježek) a „Tiché jezero“, kde čtenář poznává život ve vodě a v rákosí od jara do zimy. Pěkné obrázky doplňují obsah této velmi dobré, zušlechťující četby. —o—

F. Háje: Kája Mařík. Ilustroval Andrej Kováčik. Knihovna našeho lidu. Občanská tiskárna v Brně 1927. Str. 316. Cena 20 Kč.

Spisovatelka píšící pod pseudonymem F. Háje vydala v „Knihovně naší mládeže“, tři díly vypravování ze života malého Kája syna hajného a Zdeny z lesovny, nejlepšího to jistě románu ze života dětí, kde vše podáno tak přesně, že čtenářům se zdá, jakoby s těmi dětmi žil. Každý kdo četl ony příhody radostně uvítal román, který líčí vyšší studia Kájova, jeho hudební úspěchy v Praze i v Paříži, ale i jeho strasti a překážky, které mu staví v cestu sama paní lesní, aby nedosáhl ruky milované Zdeny. Má však Kája pomocníka ve veselém panu lesním a tak po dosažení inženýrského titulu, dosahuje i ruky milované dívky a hluchou svatbou román končí. Spisovatelka vypravuje živě, líčí pesíre jeho osudy s humorem, ale i poučením a kniha zasluhuje, aby byla hojně čtena. Mile pobaví a zaujme čtenáře. K.

Josef Roden: Křehnoucí ptáče. Román dítěte. Ilustroval Dr. Jan Goth. Vydalo Zemědělské knihkupectví A. Neubert v Praze 1928. S barev. přílohami provedenými tiskem z hloubky. Cena Kč 16.—

V drobném tomto románu vylicena láska malého Jaška k dospělé sestře, která mu byla vším a pro poklesek musela z domu. Dobře psychologicky vystihl spisovatel zármutek malého, jeho touhu a hledání té, kterou tak měl rád, že ho po jejím odchodu nic doma netěšilo. Otec i matka snaží se ho vybavit ze zármutku a oba při tom trpí. „Křehnoucí ptáče“ vydá se konečně za sestrou a v noci nalezeno v bezvědomí stráží; Jašek odnesen do blízkého sanatoria a tam když už dušička jeho dotýká se věčnosti, nastává smíření otce i matky s dcerou. také tam se nalézají. Soucit s malým tím trpělem, který tolik miloval sestru, vniká do všech srdcí při čtení tohoto milého románu. — o —

Jan Pauly: Brána do štěstí života. Ty a Tvá známost, Tvé manželství a Tvé děti. Nakladatelství Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1927. V barvotiskové obálce Dr. J. Gotha. Kč 19.—

Výborný náš pastoralista Msgr. Jan Pauly ze svých zkušeností získaných za 35letého působení na jedné z největších farností, upravil příručku pro rodiny a pro mladé lidi, kteří miní rodinu založiti. Nebylo takové knížky,

kteřá by decentním způsobem dávala rady v nejvážnějších dobách života. To, co leckde se vydává není příručkou, ale povětšinou pornografií, ať už chtěnou nebo bezděčnou. V Paulyho knížce jsou shrnuty ve 4 částech kapitoly lékařské i praktické. Vstup do manželství jest věcí příliš vážnou, než aby se o ní před uzavřením nepřemýšlelo. Vedle této morální ceny má knížka i cenu praktickou, neboť přináší velmi cenné rady, životní moudrost, čerpanou z mnohaleté zkušenosti. — š —

Vilém Neubauer: *Sextánka*. Třetí vydání. V Praze 1928. Zemědělské knihkupectví A. Neubert. Kč 17.—

„Pěkný“ román o jehož oblíbenosti svědčí, že v krátké době vychází ve třetím vydání, že byl sfilmován a tuším již i na jeviště uveden. Studentka Stáňa se zamiluje do svého profesora a dlouho neví, zda je láska její opětována. Sympatie čtenářů a hlavně čtenářek se přikloní k této mladé dívce, která čestně bojuje za svoji lásku a trpí pro ni doma nespokojeností otcovou a nezaviněným zhoršeným prospěchem ve škole. Pro lásku svou chce i umřít, ale je zachráněna při životě svým miláčkem, kterýž ji miluje a za měsíc stává se jeho chotí a odjíždí s ním do Paříže. Román, který pěkně se čte a líbí. (K u h o t k a m) — š —

Vilém Neubauer: *Čaroděj tonů*. Román. Vydalo Zemědělské knihkupectví A. Neubert v Praze 1928. V barvotiskové obálce Fráni Šunátka. Kč 17.—

Mladičský virtuos houslí Jan Slánský se vrací po vítězném tourné z ciziny, aby se pomazlil se svou dobrou maminkou. Několik dam dlících na letním bytě chystá se slavně uvítati „čaroděje tonů.“ Slánský, prostý, krásný člověk, který nemiluje prázdných slov je tím rozhořčen. Přijel k mamince do myslivny ne na oslavy. Jeho impresario, Ital Maretti, který sňím přijel sehraje před dámami roli mistra. Tak vzniká děj, plný komických i vážných zápletek, aby konečně nad srdcem virtuosovým zvítězila zlatovláska Ríča. — š —

Jaroslav Fr. Urban: *Komedie s pimprlaty*. Ilustroval Frant. Vrobel. Nakladatel Jan Svátek v Praze 1928. Str. 108, cena 10 Kč.

Dle první povídky nazvána celá knížka obsahující povídky ze života dětí na vsi. Povídky rozesmějí, pobaví. Krásně vylíčena láska bratrská v povídce „Na kolotoči“, i jinde ozývá se mravní tendence. Autor je učitelem a vybral ze svých bohatých zásob 14 prací, z nichž posledních šest podáno postupem od Mikuláše až do Velikonoc; škoda, že v nich málo dbáno náboženských momentů těch dob, byly by bývaly hřejivější a přirozenější. Spisovatel pěkně líčí ty dětské hry a rozpustilost venkovského dětství, radostného a nepokaženého. Čtenář vzpomíná při četbě na svá mladá léta a rád vloží knihu do ruky dětské a má mnoho příležitosti tu a tam vypravování doplnit a rozšířit. Kniha dobře se hodí do knihoven pro žáky 10—12 leté. — š —

LITERÁRNÍ OBZOR.

Naším čtenářům dobře známý básník a spisovatel Gabriel Rona j, vydal v tiskárně Humana v Letovicích, pěkně vypravenou knížku šesti povídek v obálce nakreslené A. Boucníkem, „Ten to stvořil“. Jsou to povídky, které si čtenář ihned zamiluje pro pěkné líčení jednotlivých postav vzatých ze života moravského Slovácka, které spisovatel líčí se všemi chybami i přednostmi, v jejich strastech i radostech. Jak krásně na př. vylíčeny výčitky svědomí staříka, který rozbil kříž, jak jemně a psychologicky kreslena

povaha Martina Vavřika v první povídce, jeho dobrá předsevzetí a jeho poklesky. Knize nechybí i humor a každý čtenář s radostí a duchovním požitkem přečte si tuto pěknou knihu, kterou vřele doporučujeme.

Neúnavný pořadatel a spisovatel Antonín Šorm, připravil k letošním svátkům vánočním dvě pěkná díla. Je především velký sborník „V z á ř í v á n o č n í h o s t r o m k u“, který vydala Ústřed. rada Orla Českoslov. v Brně. Kniha má poskytnouti bohatý materiál slavnostem vánočním a proto jsou tu zařazeny různé úvahy o významu vánočního stromku, o jeho původu, jsou tu studia historická a kulturní o něm, ale i proslovy při nadílce, písně a básně a ukázky z krásné prózy, legendy atd. Z materiálu velmi četného, vybral pořadatel to nejkrásnější, zařadil ukázky ze spisovatelů českých, slovenských i cizích. Z katolických jsou tu zastoupeni: Baar, Bouška, X. Dvořák, Dohnal, Hornov, Chlumecký, Kárník, Kašpar, Kosmák, Kulda, Leubner, Mistecký, Odvalil, Šťastný, Vévoda a j. Sborník dobře vyhoví svému úkolu a pořadatel jeho zaslouží vděk všech, kteří vánoční slavnosti pořádají a ve sborníku najdou výbornou příručku a pomůcku. Kniha není však jen pomůckou, ale i pěknou literární anthologií vánočního písemnictví. — Druhým dílem je knížka: „S l o v a n s k é j e s l i č k y v k o s t e l e s v. A n t o n í n a P a d u á n s k é h o v P r a z e — V I I.“ Po úvodu o vzácných jesličkách, vykládá autor o původu betlemu holešovického, o jeho kráse, touze po něm v Americe a jak byl pro nás zachráněn arc. notářem a farářem vdp. Silvestrem Hrnčířem. Knížka je ozdobena sedmi pěknými obrázky slovanských jesliček, a bude jistě milou upomínkou všem, kteří chrám sv. Antonína navštíví a jesličkami tamními se potěší.

Družina literární a umělecká v Olomouci vydala pro své přispívající členy (tři knihy ročně 25 Kč 60 h) první knihu na rok 1928: Jaroslav Hruban: Duše mosaik. Román slunné Italie, zejména z krásné historické Ravenny“. Román vnitřně souvisí s dříve vyšlým románem „Pout do Ravenny“ téhož autora. O knize „Duše mosaik“ přineseme posudek.

Básník Jaroslav Durych, který redigoval „Rozmach“ vystoupil z redakce a založil nový měsíčník „A k o r d“, který bude věnován výlučně literatuře. — Osmdesátiletý spisovatel Čeněk Kalandra chystá k vydání dvě nové literární sbírky. — Hanácký spisovatel, farář Jan Vyhlídal (na odpoč. ve Vyškově), vydá literární čty: „Z h l u č í n s k é h o a h l u b č í c k é h o k r a j e“. — Básník V. Svatohor (křesťovnick P. Václav Bělohávek, archivář kláštera) přeložil hluboké drama španělského básníka Calderona: „T a j e m s t v í m š e. Los misterios de la missa“. Překlad je zatím v rukopise. — Mladý slovenský spisovatel Milan Urban vydal velký román „Ž i v ý b i č“. — Z almanachu „Pod jedním praporem“ známý básník Ant. Knotek (pseud. A. K. Stinovič) napsal vánoční hru „Ú t ě k d o E g y p t a“, která byla o vánočních německy hrána v Šumperku, kde je A. Knotek katechetou. — Jaroslav Durych oznamuje knižní vydání svých „V z p o m í n ě k z m l á d í“, z nichž valnou část uveřejnila „Cesta“ a soubor svých kritických studií „E j h l e, č l o v ě k“, známých z „Rozmachu“. — Doplnky Ottova slovníku naučného počnou vycházeti letos na jaře. Jejich vrchním redaktorem bude univ. prof. dr. Bohumil Němec. — Dr. Fr. Odvalil vydá novou knihu básnických skladeb „L e g e n d y a r o m á n c e“, a jinou knihu legend, ale v próze připravuje. — Známy grafik prof. T. F. Šimon chystá knihu „M a l í ř o v y c e s t y k o l e m s v ě t a“.

Počátkem letošního roku oslavilo několik našich časopisů svá jubilea. Plzeňský „Český západ“ připomíná si dvacáté výročí svého založení plzeňskými kaplany Jos. Hákem a Ant. Havelkou. List vykonal velmi mnoho pro uvědomění katol. lidu v záp. Čechách. — Kroměřížský „Pozorovatel“ týdeník čsl. strany lidové počal roč. 25. Založil jej dr. Aug. Štancí a kapl. Mat. Pavlík. — Orgán Svazu lidových zemědělců čsl. „Selské hlasy“, založené a redigované posl. Jos. Šamálíkem dokončily 30. ročník (v Brně 14. prosince) bohatě vypraveným číslem.

^{na}Naše řády a literární časopisy. Řada našich řeholí vydává časopisy jak ascetické, tak poučné a zábavné. Nejvíce časopisů vydávají Otcové Ješuité. Jsou to: „Hlasy Svatohostýnské“ roč. XXIV., „Ve službách Královny“ r. XXI., „Zprávy z Bubenče“ r. V., „Zprávy z československé provincie Tovaryšstva Ježíšova“, „Zprávy velehradské“. Nejstarším časopisem je „Růže Dominikánská“ roč. XLI., kterou vydávají O. Dominikáni pražští, olomoučtí druhým rokem vydávají „Na hlubinu“. O. Františkáni vydávají „Serafinský praporek“ r. VIII. a O. Kapucíni v Olomoci „Serafinské květy“ r. XXVI. Benediktini Emauští vydávají třetím rokem „Pax“ a Redemptoristé v Příbrami: „Svatá Hora“ roč. VII. Letos v lednu počal řád křížovníků s červenou hvězdou vydávat zprávy řádu pod názvem „Od Karlova mostu“, jež chtějí z pokladu dějin a práce vynášeti staré věci i nové a sdílet se o ně s českou veřejností. Redakci vede P. V. Bělohávek O. Cr.

Velmi záslužného díla chopily se cti. Sestry Neposkvrněného Početí P. Marie v Přerově (Šířava 7.), zařídívše si vlastní nakladatelství, kde vydávají spisy směřující k obrodě křesťanského života v našem národě. Upozorňujeme na knihu právě vyšlou: „Nová evětla“. Jsou to velmi poutavé životopisy blahoslavenců z roku 196. Podle Osservatore Romano zpracoval P. Alberti. Cena 12 Kč. Je to četba poučná a hluboce výchovná, která nám předvádí skutky těch horlivých služebníků a služebnic Božích, kteří jsou nám blízcí povoláním i dobou, ale životem svým zasloužili si svatozáře blahoslavenství. Dnešní doba je chudá na hrdinství a přece kniha podává nám vzory těch, kteří pochopili své poslání, vzory pravého života a jeho naplnění — Knížky, které vydávají přerovské sestry, neměly by chyběti v žádné katolické knihovně a u nikoho, kdož v duchovním životě chce se zdokonaliti. Z knih dříve vydaných uvádíme některé zvláště vhodné pro a) pro děti i pro dospělé: „Když přišla na svět Láska“ 20 Kč. — „Květy nejsvětější Svátosti“. 8 Kč. — „Po vůli tvých růží“. 12 Kč. — b) Pro dospělé: „Vrchol úcty k Srdci Ježíšovu.“ 26 Kč. — „Dobrota.“ 3 Kč. „Duše veškerého apoštolátu.“ 20 Kč. — „Duch sv. Terezie Ježíškovy.“ 20 Kč. Čeho po tobě žádá laicky apoštolát? 1 Kč. — c) Pro jinochy a dívky a pro jejich vychovatele: „Na rozcestí.“ 2-40 Kč. — V tisku je kniha M. Lekeux O. F. M., „Marketa“. Zářivý vzor pro učitelky a pro všechny šlechetné duše, které touží rozsévati kolem sebe radost a štěstí.

O sv. apoštolech slovanských vydána byla právě nová kniha jednoho z nejlepších odborníků v otázkách cyrillo-metodějských, univ. prof. dra Fr. Grívrce z Lublaně nesoucí název: „Slovanští apoštolé, sv. Cyril a Metoděj.“ Vydal ji Apoštolát svatého Cyrila a Metoděje v překladu tajemníka Fr. Jemelky a vypravil ji přiměřeně jejímu krásnému obsahu; je ozdobena 45 zajímavými obrazy a trojbarevnou přílohou, která reprodukuje v dokonalém provedení nejnovější obraz svatých apoštolů malovaný od akademické malíčky A. Thořové z Prahy.

Ve Frenštátě pod Radhoštěm vydává vlastním nákladem Václav J. Obšíváč sbírku knih nazvanou „Ve stínu Radhoště“. Až dosud vydal velké dílo o 160 str. 4° „Radhošť a Pustevně“; povídku ze života selského lidu „Na čtyřech sloupech“, v níž kreslí spor dvou sedláků, pokrokového, ale zlého Haderky, zbožného a tichého Remeše Na Haderkovi ukazuje kam vede zášť, domýšlivost a čtení špatných knih. Dobrota a ústupnost Remešova jsou odměněna tím, že syn jeho pomocí dobrodinců stává se knězem, aby vedl lid český k lásce, k víře, vlasti a Bohu. V drobné knížce (6 str.) autor vypravuje stručně, někde tak, že zdají se tu býti mezery, ale dobře sleduje úmysl odvrátiti lid od planých hádek a sporů a špatné četby. Vydal i dvě hry pro loutková divadla: „Kašpárek pražkem“ a „Scéna Mikulášská“, na nichž dobře se uplatní k pobavení méně náročných posluchačů.

Ilustrovaného sborníku sebevzdělání „Poznání“ vydávaného nakladatelstvím Elzevir, (Praha, Václavské nám. 49) vyšel druhého dílu Svazek 5. a 6. Obsah obou svazků jest zvláště pestrý a hodnotný a přináší hojnost statí od nejlepších autorů. Názvy některých článků v těchto svazcích uvádíme: Hygiena ústrojí zrakového. Naše hlavní mapy a jich čtení. Vybrané kapitoly z nauky o teple. Pravidla správného myšlení. Přehled dějin filosofie. Staroegyptské písmo. Právo rodinné. Přehled literatury italské. Články doprovázeny jsou instruktivními obrázky. „Poznání“ je sbírka, která dobře vystihuje svůj úkol sebevzdělání jak nejširších vrstev, tak i odborně vzdělaných kruhů rozšiřováním nejnovějšími poznatky vědy. Jest „Poznání“ samo o sobě krásnou knihovnou, zhuštěnou do dvou obsáhlých dílů, z nichž každý čítá 10 svazků (a 10 Kč), z nichž vyšel právě sv. 15. a 16. Prospekt zasilá uvedená firma.

K zahradě našich rukopisů. Ve státním grafickém ústavě byl pomocí různých nových vynálezů fotografován Zelenohorský rukopis k vědeckým účelům. Při fotografování pod známým již písmem bylo objeveno písmo dosud neznámé, které bude pečlivě zkoumáno.

„Náš domov“ dokončil svůj 36. ročník za nového redaktora P. Ant. Šuránka, jenž s velkou pietou a porozuměním převzal řízení listu po smrti svého otcovského přítele P. Jos. Vévody. I v novém ročníku zůstane „Náš domov“ lidovým, zábavně-poučným obrázkovým časopisem, tak jak to určil zakladatel. Redakce oblašuje práce od Fr. Bolka, Ad. Chlumeckého, Ant. Hruzy, Fr. Háje, V. Svatohora, Fr. Vsetečky, J. Valouška, J. Karníka, R. Stupavského a pak od dr. Pavla Šebesty, učence-misionáře.

Z NAŠEHO ŽIVOTA.

Celý národ připravuje se k oslavě desátého výročí našeho národního osvobození, naší národní a státní samostatnosti. Tisk zabývá se přípravou a úvahami, jak nejvhodněji oslaviti první desetiletí trvání republiky. Národní rada vydala již své svolání, chystají se slavnosti místní, okresní, zemské, říšské za účasti spolků, ústavů a korporací, budou odhalovati nákladné pomníky, zřizovati nové instituce sociální a nejrůznější akce lidumilné. Jest si jen přát, aby všechny splýnuly v jednotný útvar, jehož cílem by bylo: „Blaho vlasti jest nejvyšším zákonem!“, aby oslavy ty byly základem k obrození a upevnění národního vědomí a z něho vyplývající společné povinnosti vytrvalé a nezištné práce pro vlast a národ, která by je pevně zabezpečila, bránila a chránila před nepřitelem vnějším i domácím, aby skutkem stala se prosba: „Dědictví otců zachovej nám, Pane!“

První oslavou pořádanou na paměť 10. výročí naší republiky byl koncert České filharmonie 5. ledna v Obecním domě pražském, který uspořádal Syndikát československých novinářů. — Na paměť 10. výročí Třikrálové deklarace českých poslanců, kterou bylo žádáno osvobození Slováků a obnovení naší samostatnosti uspořádala 6. ledna dopoledne Národní rada československá v Obecním domě v Praze schůzi, kterou zahájil předseda Nár. rady posl. Prokůpek. Řeči proslovené byly vysílány rozhlasem.

V jubilejním roce republiky budou v Praze postaveny pomníky: Wilsonův, Denisův a památník neznámým Pražanům padlým ve světové válce. — V Plzni odhalen bude veliký pomník Národního osvobození, dílo sochaře Hrušky. — Na památku 10. výročí republiky bude postaven v Bratislavě na korunovačním náměstí pomník generálu Štefánikovi. Také v Košicích, ve Špláské Nové Vsi a v Brezně bude mu pomník postaven.

Na domě na Janském vršku v Praze III., byla 26. prosince péčť Umělecké besedy odhalena pamětní deska, jež nese nápis: Spisovatel Josef Srátek posledních 15 let svého života zde bydlel a zemřel. Narozen 24. 2. 1835; zemřel 9. 12. 1897. — Pamětní deska Terézy Novákové bude v září r. 1928 zasazena na domě v Lito myšli, kde spisovatelka posledních let před smrtí bydlela a r. 1913 zemřela. — Slavnému českému jazykozpytci dr. Janu Gebauerovi bude zasazena pamětní deska na jeho rodném domě v Oubyslavicích u Nové Paky.

Lobkovický palác v Praze na Malé Straně s parkem a zahradami koupilo ministerstvo školství za 10 milionů Kč. V paláci je 85 sálů a místností a pověstná salla terraena atd. a bude sem přestěhována konservatoř.

Životního jubilea sedmdesáti let dožila se dne 24. prosince em. ředitelka mateřských škol, pilná spisovatelka pro mládež Ludmila Tesařová. — 31. prosince dožil se 50 let nár. dem. senátor Viktor Dyk, spisovatel a žurnalista. Dlouhá řada veršů a próz (A porta inferi, Marnosti, Milá sedmi loupežníků, Zápas Jiřího Macků, Anebo, Okno, Těžké a lehké kroky, Domy, Hučící jez, Prosinec, Konec Hackenschmiedův, Píseň o vrbě, Krysař, Prsty Habakukovy, Můj přítel Čehona), převážně politické koncepce, nevyčerpává Dykovu tvářnost, neboť i české dramatické literatuře (Episoda, Smuteční hostina, Posel, Velký Mág, Ondřej a drak, Revoluční trilogie) je Viktor Dyk nejkřídlejší nositelem básnického výrazu. V poslední době vydal Dyk dva svazky svých politických vzpomínek „Inter arma“. — 1. ledna dožil se osmdesátých narozenin pedagog a lidový spisovatel Čeněk Kalandra, rodák vysokomýtský. Napsal zvláště čelné spisy pro mládež. — Bývalý ministr spravedlnosti a čelný politik československé strany lidové JUDr. Jos. Dolanský, advokát v Brně, dožil se 7. ledna 1928 šedesátých narozenin.

František Wolf šedesátníkem. Dne 2. února t. r. oslaví starý přítel družstva Vlast a jeho zakládající člen od roku 1889, vldp. František Wolf, zasl. farář v Dřítči u Pardubic, své šedesátiletí. Narodil se dne 2. února r. 1868 v Novém Bydžově, jakožto syn obchodníka. Prošel měšť. školy i gymnasiem ve svém rodišti, kde maturoval r. 1886. Po studiích bohosloví v semináři královéhradeckém, byl dne 13. července r. 1890 biskupem Janem Haisem na kněze vysvěcen. Jako kaplan působil v obci Kalné u Hostinného, v Jaroměři a ve Dvoře Králové. Roku 1905 byl jmenován farářem ve Velké Zdobnici, osadě německé uprostřed orlických hor. Po pětiletém zde působení dostal se za faráře do Kostelní Lhoty u Poděbrad a odtud jmenován dne 1. října r. 1916 farářem v Plotišti nad Labem a odtud po převratu státním, jmenován farářem v Dřítči u Pardubic, kde dosud vede správu duchovní a při tom zbývající čas věnuje pracím literárním. Do „Vlasti“ píše původní práce i překlady z polštiny již po mnoha let. Mimo to sledujeme se s jeho pracemi v „Duchovním Rádcí“, v „Hlasech katolického tisku“, v „Zábavách večerních“, v „Čechu“, v „Dělnických Novinách“, „Našich Listech“ a j. Ve starých ročnících „Vlasti“ najdeme jeho práce velice zajímavé, zvláště z polštiny. K jeho šedesátinám přejeme našemu starému příteli a spolupracovníku všecko dobré, zvláště zdraví. Pán Bůh to dej! — T. J. J.

Dne 19. prosince zemřel v Praze raněn býv. mrtvicí básník Ladislav Arletto, vlastním jménem Dr. Lad. Šebek. Vydal několik knih lyrických básní a byl znamenitým překladatelem z francouzštiny. — Dne 4. ledna byl na smíchovském hřbitově na Malvazinkách pochován populární akad. malíř J. F. Hetteš, vynikající ilustrátor českých knih historických. — V noci na Nový rok zemřel raněn mrtvicí ředitel měšť. šk. v Karlíně Ant. Mojžíš ve věku 71 let, rodák lounský. Napsal řadu učebnic a množství knih pro mládež, nejlepší z nich „České dítě“ (II. vyd. 1926). Letos k Vánocům vydal tři pohádkové knihy: „Zlatá kniha pohádková“, „Dědečkovy pohádky“ a „Babličiny pohádky“. Další knihy pohádkové připravoval, ale smrt přerušila další jeho dílo.

Knihy a časopisy redakci zaslané.

(Do 10. listopadu.)

Časopis katol. duchov. 7. a 8. — Český lid 9, 10. — Hlídka 10. — Hvězda 5. — Naše doba 1. — Naše omladina 19. 20. — Pán přichází 2, 3. — Rajska zahrádka 2. — Růže domlnkánská 7. — Růže lurdská 9—11. — Sešlé blasy 43—46. — Serafínské květy 11. — Serafínský prapor 11. — Věstník Jednot. duchov. 9—10. — Věstník katol. duchovenstva 2. — Věstník katol. učitelstva čsl 2. — Vychovatelské listy 9. — Zasvěcení 11. — Zemědělské druž. listy 42—46. — Život 15.

Z nakladatelství Československé akciové tiskárny v Praze: Josef Pospíšil: Tiché rozkoše. Str. 104. Cena br. Kč 20.—. V. Peřina-J. Vavřín: Veliký vzdech. Román. Str. 201. Cena Kč 18.—.

Z nakladatelství „Družstvetisk“ v Třeboni I-17: Ema Destinová: Ve stínu modré růže. Sešit 1. Cena 1.60. — Petr Fingal: Z Příkopů iz Podskalí. Pražské povídky a humoresky. Str. 220. Cena Kč 18.

Z nakladatelství A. Neubert, Zemědělské knihkupectví v Praze: Helena Mniskowa: Rok života. Z polštiny přeložil V. Kredba. Str. 256. Cena 15 Kč. — Viktor Hánek: Nepomstěné vlny. Román. Str. 336. Cena 22 Kč. — Hedvábnictví. Praktický návod k chovu bourců a pěstování moruší. Napsal Jan Krejčík. Čtvrté vydání. Se 21 vyobrazením. Kč 5.—. Knížčka propaguje zvýšení národního jmění a chce upozorniti na velice výnosné pěstování moruší a chov bourců. Millony korun ročně ucházejí do ciziny, statisíce možno získati domácím snadným chovem bource a pěstováním moruší, které daří se všude, bez nároků na na půdu i podnebí. Kdysi proslulé české hedvábnictví zaniklo, ač k jeho provádění jsou u nás podmínky nadmíru příznivé. Knížčka propaguje myšlenku oživení hedvábnictví u nás. Dopíšte si o ní Zemědělskému knihkupectví! — Dokonale německy pro samouky. Sešit 1. — Německy v 1000 slovech. Seš. 1. Rusky v 1000 slovech, sešit 1. Italsky v 1000 slovech. Sešit 1. Cena každého sešitu 3.60 Kč. Tato sbírka světových řečí, vydávaná k dokonalému ovládnutí řečí, je velice praktickou. Učte se řečem doma, Zemědělské knihkupectví v Praze, Hybernská 12, pošle podrobný prospekt zdarma. — Literatura roč. V. č. 3. Tento bibliograficko-vzdělávací věstník je upřímným rádcem každému čtenáři. Toto číslo přináší bibliografii všech spisů v obor zemědělské produkce spadajících. Zaznamenává 1.200 knih. Na požádání zašle nakladatelství bezplatně.

Z nakladatelství „Sfinx“ — B. Janda — Praha: Jan V. Rosůlek: První. Román z Italských legií. Ilustroval Al. Moravec. 30ti korunová serie, pořadí III. Kniha 6. — Owen Rutter: Sepie. Román z Bornea. Přeložil W. F. Waller. Ilustroval A. L. Salač. 30ti korunová serie, III. 7.

Slosovací časopis Výcherní věstník. Praha XI, Lucemburská 1302. Čís. 1. a 2. Tento slosovací nepolitický časopis vytkl si za úkol informovati neustranně o všech tazích losů, cenných papírů atd. Vychází měsíčně, předpl. ročně 10 Kč.

Z nakladatelství Družstva Vlast v Praze: Obrana víry, roč. XX. čís. 3—4. Katolické kněžství a jeho význam v moderní době. Zpracoval Ar. Oliva. — Ve dvou částech pojednává spisovatel o kněžství a jeho důstojnosti a o povinnostech věřících ke kněžstvu, aby lidé tuto skutečnost dobře poznali a stále si uvědomovali. Vše to probírá historicky a apologeticky, přesně logicky a jasně. Pozorný čtenář nalezne tu mnohé co prohloubí jeho vědomosti o církvi a prohlédne liché fráse bludařů a nevěrců.

Veledůstojnému duchovenstvu a slavným patronátním úřadům dovoluje si doporučit veškeré kostelní nádoby a náčiní, a to: monstrance, kalichy, ciboria, patenky, nádobky, pacifikály, svícny, lampy, kaditelnice, kropenky atd. své vlastní výroby, předpisům církevním vyhovující. Staré předměty opravuje v původní intenci a znovu v ohni zlatí a stříbří neb proti doplatku za nové vyměňuje. Hotové předměty neb výkresy zasílá na ukázkou franko bez závaznosti koupě. Vše se posílá posvěcené. Práce ruční. Sklad veškerých zlatých a stříbrných klenotů, jako řetězů, madonek, křížků, prstýnků, náramků atd. Notářské prsteny, tabatěrky, jídelní náčiní ze stříbra pravého a čínského vždy na skladě. Staré zlato, stříbro a drahokamy kupuje za nejvyšší ceny,

Jan Staněk, pasíř, ciseleur a

přísežný znalec zemského trestního soudu.

PRAHA I., ul. Karoliny Světlé č. 12 n. Telefon 33133.

Zubní krém LIBUŠE zubní prášek
zubní voda

dnes nejlepší zubní hygienické přípravky.

Zdravý zub ve zdravém těle! Bílé zuby okrasou obličej.

Zubní prášek, ústní voda činí zuby běloskvoucí a zdravé.

Zubní pasta Libuše neobsahuje Chlor-kali, který zuby sice bělí, ale lékaři zřekli, že chlor zuby ničí. Při nákupu žádejte výslovně zubní pastu Libuši.

Alois Mikulášek, Brno, Nová ul. 47.

Únor 1928.

V L A S T

MĚSÍČNÍK PRO POUČENÍ
A ZÁBAVU.

REDAKTOR ŘÍDÍCÍ:
FRANTIŠEK KOŠÁK.

REDAKTOR ODPOV.:
VÁCLAV VAJS.

ROČNÍK XLIV.

ČÍSLO 5.

TISKEM A NÁKLADEM DRUŽSTVA VLAST V PRAZE.

Redakce, administrace a expedice v Praze-II.
Čís. telefonu 23626. Žitná ul. č. 26 nové. Čís. telefonu 23626.

**Předplatné na Vlast ročník XLIV. obnáší 32 Kč,
půlletně 16 Kč.**

Používání novinových známek povoleno ředit. pošt a telegr. v Praze
čís. 226201/VI ze dne 30. října 1924.

Členové družstva předplácejí ročně 30 Kč, kněží deficienti, alumnové,
klerikové a studující mají „Vlast“ ročně za 26 Kč. Do ostatních mimo
československých zemí, rovněž i do Ameriky Kč 46.—. Ročníky „Vlasti“
pokud jsou na skladě, prodávají se po 20 Kč (do roč. XXXV.), ročník
XXXVI. 24 Kč, od roč. XXXVII. po 32 Kč a běžná čísla po Kč 3-20.
Patisk celých prací se vyhrazuje. — Rukopisy se autorům nevracejí
a neuschovávají. Reklamace se nefrankují a nezalepují.

Rukopisy buďtež zasílány na adresu:

DRUŽSTVO VLAST,

Praha-II., Žitná ulice čís. 26.

Redakční závěrka čísla je 8. každého měsíce.

O b s a h č. 5.

	Str.
Poslední okamžiky. (Napsal František Kyselý)	194
Pašeráci. Napsal Václav Šlosar	195
Illuse. (Napsala L. Grossmannová-Brborská)	200
Tábor na Moravě. Napsal Adam Chlumecký.	201
Sv. Kříž. (Napsal Cyril Berka)	204
Osvětlená okna. Napsala B. Bečvářová	205
Kdo viděl dál. Napsal František Leubner	209
P. Augustin Vrzal - A. G. Stín. Napsal Ignát Zháněl	211
Viaticum. (Báseň.) Napsal Vladimír Hornov	212
Msgr. Th. Dr. Rudolf Horský. Životopis a vzpomínky. Napsal T. J. Jiroušek.	213
O pobytě Langobardů v Čechách. Napsal Václav Oliva.	216
Za českou stopou v Itálii. Napsal JUDr. Michal Navrátil	222
Slovanská hlídka. Fr. H. Žundálek	227
Zprávy z ciziny. Referuje H. Žundálek	229
Kniže. Napsal Václav Vajs.	230
Literatura	232
† Fr. Th. dr. Jos. Mergl	237
Literární obzor	238
Z našeho života	239

V L A S T

MĚSÍČNÍK PRO POUČENÍ A ZÁBAVU.

 ÚNOR 1928.

František Kyselý:

Poslední okamžiky.

(Z knihy sebraných básní „Z různých dob.“)

Pad' na Vyšehrad západu svit purpurově zlatý
a proboštova příbytku vnik' šeré do komnaty.

Tam k loži zbloudil, ozlatil dvě pobledělých lící
a vyrušil z dum Elišku již k smrti pracující.

Jak udivena k proboštu mdlým zrakem popatřila:
„Kde jsou mé zlaté dětičky? Já právě o nich snila.“

„Sem z ciziny,“ děl probošt Jan, „je dálka svolat brání;
jen Andulka, všech nejmladší, ždá tvého požehnání.“

Kýv' rukou vážně ke dveřím, kde hrstka paní dlela
a nad Andulkou jedna z nich jak anděl strážný bděla.

Ta s roztomilou dívenkou když přistoupila k loži,
zryl Eliščino srdce bol jak nelitostné hloží.

Co dítek má! A ze všech jen to poupě při ní zbylo,
by osladilo její smrt i hořem obtížilo.

Jen ztěž' k čilku dítěte dlaň žehnající vznesla
a jako mdlobou schvácena hloub do podušky klesla.

Tu v duše hloubi tajný hlas k ní zahovořil tklivě:
„Bůh mocný, jemuž důvěříš, zdaž jedná spravedlivě?

Tys potomnice královská, květ rodu Přemyslova,
a zmíráš doma nejínak než opuštěná vdova.

Rád' na potulky cizinou král Jan, choť tvůj, se dává,
zem' vrhá zmatkům na pospas, choť v nouzi zanechává.

Co zasluhuje tvrdý choť, jenž o něžnou choť nedbá?
Ha, stihni jej tvůj svatý hněv, tvá spravedlivá kletba!“

Strach velký činil Elišce hlas tajný, nenadálý,
Proč klnout otcí dítek svých a české země králi?

Je s Bohem, světem smířena. Proč jítit rány znova?
Ten svodný hlas ji nezmate; toť léčka démonova.

Než ďábel mocí vtáhnout chtěl tu duši do své sítě.
„Ó pomni,“ šeptal, „na Karla, své prvorodné dítě!“

Jej bezcitný a přísný Jan z tvých rukou vyrval záhy,
by odcizil jej otčině a svedl na zlé dráhy.

Jan v Karlu krev tvou zneuctil a slibné čáky zroutil,
jež skýtal syn, když vlasti los tvou mysl zakormoutil.“

Bol krutý zranil Elišku a rozvahy ji zbavil,
když takou zkázu synovu jí démon v oči vstavil.

„Ach, běda, běda! Karel můj“ — V tom probošt přistoup' k loži:
„Buď klidna, paní! Synův los vlož v mocné ruce Boží!

Tvář Karel, jehož nezlákal svět do rozkoší víru,
je rodu tvého ozdobou a perlou bohatýrů.

I v cizí vlasti s otčinou jej vřelá touha poji
a jednou bohda jako král vše rány její zhojí.“

„Dík Bohu!“ šeptla králová, tou zkonejšena zvěstí;
zlý hlas v ní rázem utichl, v hrud' padla krůpěj štěstí.

Hned upřela zrak zjasnělý v síň různě prozátenou
a shlédla zdobném na stolku blíž lože skříňku cennou.

V té převzácný trn z koruny byl Krista Spasitele,
jímž Karel, vládce Francie, kdys obdařil ji skvěle.

Jan probošt žádost po trnu jí četl v obličeji
a hned jej, skříňku roztvořiv, přimk' něžně na rty její.

Jak roztoužená králová naň vtiskla pocel vřelý
a hledem na něm utkvěla, div divný oči zřely.

Trn svatý zanik' ve spleti, z níž vyrostal trn mnohý
a vyzývavě vztyčoval hrot krvavý a strohý.

A pod tou spleti zbožené ji zjevily se skráně
a posléz celá bolestná a líbezná tvář Páně.

Jak na Golgotě za vrahy, již mukou jeho vinni,
Pán prosil: „Otče, odpusť jim, neb nevědí, co činí?“

Z té prosby Páně vypryskla jí těcha neskonalá
a duše její přešťastná v mír pověčný se brala.

Václav Šlosar:

Pašeráci.

Obrázek z doby předpřevratové z východního Slovenska.

(C. d.)

IV.

„Hoj, Katuška, moja zlatuška, kdeže si?“ volal Kuděja, sotvaže překročil práh a vstoupil do jizby, rozjasnělé čistě vybělenými stěnami a záplavou odpoledního slunce, proudícího dovnitř dvěma otevřenými okny.

Chvilku čekal, ohlížel se, nikdo však nepřicházel.

„Veď ona pridě, pridě“, utěšoval se sám, odkládaje hůl do kouta při dveřích a pověšuje klobouk na hřebík, zaražený do stěny. — „Pridě, nikdy nie je ďaleko, keď nie je gazda doma. Zatým si poslúžime sami, kým nepřidě“, hovořil dále, rozhlížeje se po jizbě.

V levém koutě stála hliněná kamna, dýchající ještě teplem, a na plotně viděl dva objemné hrnce, přikryté pokličkami.

„Tu budě dačo pre naše zuby!“ usmál se a přikročil ke kamnům. „Katuška nēzabúda a vždy niečo prichystá. — Veď som věděl!“ pokyvoval si hlavou, přehlížeje obsah nejbližšího hrnce. — „A čo ty, Moró?“ obrátil se na cigána, který se zastavil uctivě u dveří, drže klobouk v ruce a housle pod paží. „Či si už obedoval?“

„Obedoval, paně veľ'komožný, ale...“, odpovídal zdlouhavě a tiše.

„Ale slabo, čo?“

„Hej, slabo!“

„Nože, dočakaj, aj pre teba tu dačo budě“, těšil Kuděja nyní cigána a prohlížel obsah druhého hrnce. — „Chcel by si grule*) so slaninkou?“

„Veru, že chcel!“ prisvědčoval Moró už rychleji a hlasitěji.

„Dostaneš ich. — Aj kapustu?“**)

„Aj kapustu!“

„A kúštik†) kolbásky by si nēzjedol?“

„Aj, tu by som zjedol!“ usmál se Moró blaženě a jazykem vytíral si koutky úst pod nadulými červenými rty, kam se mu sbíhaly sliny laskominami.

„Od všetkého dostaneš“, zaručoval se Kuděja, sám si pomlaškáváje jazykem. „Iba taniere††) sem!“

Sám šel k polici, zelené a pěkně pomalované pestrými kvítky a srdéčky, visící na dosah ruky na stěně blízko kamen, sňal dva hliněné talíře a ze zásuvky vybral lžíce, nože i vidličky. Zručně a rychle, jakoby nic jiného nedělal v životě, naložil vrchovatě a úpravně oba talíře, na dno vrstvu šfouchaných brambor,

*) brambory — **) zelí — †) kousek — ††) talíř.

promíšených hojně špekovými škvarky jako hrozinkami, na ně vrstvu zahnědlého, mastného zelí a na všecko do kruhu jako na trůn natočil po kusu hnědé růžové klobásy, dlouhé dobře třicet centimetrů a tlusté na dva palce. Moró nedýchaje už, sledoval gazdovu příjemnou robotu vypoulenýma očima, jež mu, div, neutekly z nachýlené hlavy za oběma talíři od kamen ke stolu, stojícímu v pravém koutě při okně, pod domácím oltářem, sestaveným z četných obrázků.

„Nože, choď, Moró!“ zval Kuděja cigána. — „Ale vopred***) sa pomodlíme. — Vo meně Otca i Syna i Ducha svätého!“ jal se hlasitě předříkávati a cigán po něm opakoval všechna slova. — „Otče náš, ktorý si na nebesiach.... Moró, daj predsa tie husle zpod pazuchy!*†) ... posväť sa meno Tvoje....“

Moró uposlechl hospodáře, odložil housle i klobouk na lavici, sepial ruce a upíraje jedno oko na oltář, druhým pošilhávaje po talířích, zbožně a horlivě opakoval opět slova gazdova.

„A teraz do toho, Moró, aby som viděl, aký si statočný človek!“ vybídl Kuděja cigána, když se pomodlili a když mu přistrčil talíř.

Sám si sedl za stůl, právě pod obrazy, ale Moró sebrav talíř, lžíci, nůž a vidličku, usadil se skromně na lavici a přidržoval si talíř koleny. Pustili se oba skutečně statečně do jídla. Mlčky ovšem, zato jazyk, rty i chřípí pracovaly, neméně prsa i ruce, nástroje, kterými se oháněli, jen to zvučelo, zvonilo, šumělo, mlaskalo.

„Vieš, Moró, u nás je tá zvyčaj!“ použil gazda příležitosti k řeči, když po klobáse si musil chvíli oddychnouti. — „Keď ťažkú robotu, tedy aj masnú sobotu. — Za málo jedla, málo diela. Preto Kudějovie nepúšťali nikdy čel'ad' od stola s prázdny'm bruchom. Nože, ty si teraz naša čel'ad', nože, teraz aj ty jedz!“

Samozřejmě, že po tomto hospodářově proslově Moró činil se ještě více, aby způsobil hospodářovi opravdovou radost. Nabíral si dvojnásobná sousta a cpal si jimi horlivě ústa, až všecek zbrunátněl v obličeji a po čele i po tvářích tekly mu potůčky potu. Pane, však to bylo práce, zmocí tolik zelí, brambor a půlloketní klobásu i s obalem!

Právě dojídali, když za dveřmi zaštrachaly pantofle.

„To istotně idě Katuška“, hádal Kuděja, utíraje si honem rukávem ústa i bradu.

Ano, Katuška to byla, „gazdiná“, malá, přizavalitá, bosá, v krátké sukni, s „oplecky“ na ramenech, prostovlasá, se šátkem v týle, rozpálená, a jak se zdálo, velmi udýchaná. Drobné oči, černé jako uhlíky, ale ostré, jedním zkoumavým pohledem uhodly a obsáhly hned vše, co se tu děje i jak gazda pochodil v Levoči.

***) nejprve — *†) podpaždí.

„Dobre, že si došla, Katuška, veru, dobre! Víťaj!“ sám začal a vstal od stolu. — „Pochutili sme si, pravda, Moró?“ dovolával se cigána. „Kolbása bola naozaj dobrá.“

„Veru, že dobrá!“ prisvädčoval ochotne Moró, olizuje si prsty.

„Azda stě nējedli celú kolbásu?“ zadivila se gazdiná a přiskočila ke kamnům. — „Už tak! Celú! A mně nējěchali ani kušťik!“ zvolala pohněvána.

„Či si nējbedovala?“ divil se nyní gazda.

„Veru, že nie!“

„Veď si môžeš navariť!“ chlácholil ji muž. — „A prečo si nējbedovala?“

„Ako som mohla? Starosťou o tēja celý život sa mi dvíhal a potom...“

„Načo starosť o mňa? Veď som ti povedal, že si nējôjďem pre haňbu do Levoče! A skutočne som prišiel bez něj! — Zato ten naničhodný huncút, ten Silberštajn, istotně pridě o licenciú!“

„Naozaj?“ ptala se nedůvěřivě gazdiná.

„Hej!“ tvrdil gazda. — „Pán vicišpán ho riadne okúpe, len čo ho drapí.“

„Len čo ho drapí?“

„Hejže! — A náš Jano pôjde do iglovskej preparandie študovať na štátného učitel’a, aby si veděla.“

„Na štátného učitel’a? — Čo mi tu táraš?“

„Nič nětáram, iba svätú pravdu hovorím. Pán vicišpán mi to povedali a prisl’úbili“, pravil zvolna a slavnostně gazda, vytahuje se ke stropu co nejvíce.

„Jano štátnym učitel’om!“ zvolala gazdiná, spínajíc radostí a štěstím ruce.

„Ano, Jano budě štátnym učitel’om“, opakoval hrdě Kuděja jako ozvěna.

V jizbě se rozhostilo velebné ticho, neboť každý prožíval chvíli svrchované rozkoše: Kuděja jako strůjce štěstí a slávy, svého rodu, žena z mateřské pýchy, Moró z uspokojeného žaludku, naplněného předobrymi věcmi, neboť si nehorázně škytl.

Pán notárko tiež dačo podobného povedali, ale nējverila som,“ pokračovala po chvíli gazdiná.

Kuděja i Moró zastříhali ušima.

„Ano, pán notárko z mesta! Boli tu dněs a povedali, že eště raz pridú,“ oznamovala.

„Pán notárko že tu boli?“ divil se i pyšnil gazda před cigánem. „A čo majú tako sūrneho*), napochytro**), že eště pridú?“ ptal se na oko klidně, ale v duchu se lekal: „Či nová žaloba?“ šmyklo mu hlavou.

Přemýšlel, rozmýšlel, hádal, zpytoval své svědomí. Nenašel v něm nic, co by ho usvědčovalo z nekalého činu. Prodal sice másiarovi před týdnem vepře, který delší dobu postonával, advo-

*) důležitý, nutný — **) narychlo.

kátu Forbergerovi dovezl fúru jasanového dříví, z kterého si pro sebe vytáhl několik polen na topárka, o trhu nezaplátil tržného, protože si ho výběrčí náhodou nevšiml, ale to jsou věci, které provádí každý chytrý gazda a pro které neposílají městského notára, aby je vyšetřoval!

„Nože, akú tvár pán notárko strúhali***), keď sa po mně do-
pytovali?“ tázal se už srdnatěji.

„Celkom vážnu.“

„Něboli nahněvaný, nazlostěný, napajeděný?“†)

„Čo by boli? Iba, že ešte raz prídu a že ťa budú prosiť...“

„Prosiť že?“ žasl a povytáhl se před cigánem o půl hlavy.

„To si myslím, to je volačo inšieho,“ usmál se hlasitě. „No, čože?“

Žena místo odpovědi šlehla pohledem po cigánovi. Muž po-
rozuměl.

„Hybaj, Moró, teraz do roboty, keď si sa najedol! Na dvore
voz z datélinou. Schádzaj všetku na zápačie (do stínu), by ně-
zvädla!“ udělal hned cigánovi práci, aby ho dostal ze světnice.

Když Moró zmizel ze dveří, obrátil se na ženu:

„Nože?“

„Áno, pán notárko ťa prosia, či by si mu dněs večer něišiel
s vozom do Margecian,“ oznamovala mu žena.

„Snaď něhcú, by som mu doviezol ztadiál'to††) olej?“ po-
divil se Kuděja.

„Hej, pravda že!“ přisvědčila žena. „Ale něhcú, by sme
o tom komu povedali.“

„Veď rozumieme! A kol'ko že bočiek?“

„Pätoro.“

„A načo mu treba tol'ko oleja?“

„Něpovedali.“

„A něopýtala si sa?“

„Nie! Čo mi po tom?“

„A či tomu veriš, že to skutočný olej?“

„Prečo by som tomu něverila, že to skutočný olej?“ divila
se žena.

„Preto, že si hlúpa žena s dlhými vlasami. Cha, cha, cha!
Olej! Ano, ale olej, ktorým si ľudia mastia dnú žalúdky, vieš? —
Teda aj pán notárko pašujú!“ smál se gazda na celé kolo. „Kto už
teraz poctivo obchoduje, keďže páni úradníci...“

Gazda nedočekal, neboť se v okně ukázala chundelatá hlava
cigánova.

„Čo je?“ rozkřikl se Kuděja na cigána.

„Proším, paně gazda, datélina už je vyhádzaná na humno!
Čo teraz budem robiť?“

„Lahni si do něj, by ju nikto něukradol!“ odbyl ho gazda
zlostně, domnívaje se, že cigán něco zaslechl z jeho slov.

***) tvářiti se — †) rozlobený — ††) odtamtud.

Moró zmizel čo najrychlejši od okna, boje se, aby gazda neodvolal rozkazu. Neboť nič není příjemnějšího jako lehnouti si po dobrém obědě do chládku na čerstvý a vonný jetel, zatím co venku slunce praží do úmoru.

„Nič něpočul a keby?“ mínila gazdiná.

„La, la, la, nepovedaj! Známe to. Počkaj, až všetko zvieš! Teda pán notárko prídu!“ ušklíbl se zlomyslně. „Vieš, starká, keby to bol skutočný olej, neboli by prišiel pre mňa. Veď aj v Iglovej sú fúrmani, ktorí majú za tri páry koní a rádi by si niečo zarobili. Ale že to nie je olej, ale vol'ačo iného, něhcú íst, vieš? Preto je gazda Kuděja dobrý a preto pán mestský notárko prídu ešte raz a prosí!“ hněval se gazda a rozčilen běhal po jizbě.

„Čo ti po tom, aký to olej?“ chlácholila ho žena. „Vezieš, čo vezieš, tvoje to niet. A zavezieš, kdě rozkážu. Sl'úbili, že něhcú darmo služby, vraj ti dobre zaplatia. A ešte o Jankovi rozprávali.

„Čo o Jankovi?“ ptał se gazda dychtivě.

Viděli ho a páčil sa mu. Aj ostatné svedčctvo musela som mu ukázať. Vráveli, že by z Janka mohol byť časom notárko i niečo inšieho, keby sme ho dali študovať. Ja som povedala, že bez protekcie nědostane sa Janko do škôl, tie že sú iba pre pánov, ale pán notárko by mu vraj pomohli do gymnázie alebo do štátnej pre-parandie... Preto som už tēba prisľúbila, že pôjděš do Margecian.“

Gazda sice pozdvihl ruku, jakoby odporoval, ale hned ji zase po chvíli spustil. Přešel ještě dvakrát sem a tam jizbu, ničeho nefíkaje, jen očima bloudě po podlaze. Pojednou stanul před ženou a položil jí zprudka ruku na rameno, až se stranou nahnula.

„Katuška, dobre si vec spravila! Pôjďem do Margecian. Tak se mi nazdáva, že tým aj veľ'komožnému pánovi vicišpánovi urobím veľ'kú službu. Vieš, někto klame pána vicišpána, snáď mu aj kradně. A ja musím tú vec vystriežť! Ale sadniže si mi tu na bok, poviem ti teraz, ako že to bolo v Levoči, ako mi pán vicišpán prisľúbil, že náš Jano budě štátnym učiteľ'om. Lenže, starká, som prismädný! Vieš, tá dlhá cesta do Levoče a nazad, plná prachu, tá horúčava aj tá masťná kolbása mi veľ'mi vysušily, pašerák. Vodu nemôžem piť, brucho by bolelo, jedno dve deci toho kapitulského by postačilo a snáď aj tēbe by zišlo si zapíť,“ zaprosil lichotně a ženu pohľadil po zádech.

Katuša se usmála, vždyť už znala svého muže, sňala s police džbán a vyběhla z jizby. Zanedlouho se vrátila a postavila džbán dosti pádně na stůl, že se muž jen ulízl. Potom donesla ještě dva pohárky, nalila a opět si přisedla.

(P. d.)

L. Grossmannová-Brodská :

Illuse.

Květ illusí, co jesti více
než pampelišky lehký pyl,
než plamen dohořelé svíce,
po němž jen proužek dýmu zbyl?

Vzlet ideálů, ačh, co značí
ve suchopáru života.
Když ku zničení jeho stačí
dnů bědných všední klopota.

Jak rosa květném ve kalichu,
již žhavé slunko vysuší,
jsou blouznivé sny, které v tichu
mladistvá mysl zatuší.

Přijde-li však krupobití
na mladé ducha osení,
jak vše náhle v lidském žití
v žalostnou spoustu promění.

Jen jedno trvá: ducha síla,
naděje v život posmrtný,
kterou nám víra ozářila
pozemský život lopotný.

Když vzhůru zraky pozvedneme,
k jasnému nebes klenutí,
jak lehčeji potom neseme
žal, jemuž není vyhnutí.

Když trpěl Bůh i jeho Matka,
proč kříž svůj bychom nechtěli
nést my? Ta láska k Bohu sladká
nás mění v zemské anděly!

Adam Chlumecký:

Tábor na Moravě.

(Historická povídka z 15. století.)

(C. d.)

„Roztrhněte je od sebe a pokárejte je“, volal pan Hašek. „Ty záby kdosi pokazil a nemají studu. Prach drdol do takové mládeže! Či to bylo, to pěkné děvčisko, s těmi rozpletenými vlasy? Neznáte jí nikdo?“

„To je přece nevěsta Bedrova“ — dí Čákel z Hluku.

„Bučku, je to opravdu tvá dcera?“

„No — je! Či, měl bych se za ni stydět?“

„A jak se jmenuje?“

„Teď je ji Veruše. Ale, až se Bedra ožení a pojmenuje se Mojžíšem, nazve se Veruše — Sulamitou. Kněz Bedřich nás vyvedl z otroctví pohanského jak Mojžíš židy, zavedl nás do Edenu — zde se každé jméno změní, a se jménem všecky mravy a obyčeje. To bude ráj — jak na Nežarce!“

„Ty bys se Bučku mohl jmenovat Aronem, a ulít nám zlaté tele. Nebo — nebudeme si hrát na — Adamníky? Tamhle v chrastí již vidím hromadu naháčů — a nestydí se. Zrovna jak v ráji. Hle, hle, Arone!“

„A co by se styděli?! Jen se nediv. Nejsi tak svatý. Když jsi se svými tovaryši loupil a drancoval v Miloticích, vysvlékal jsi do naha kde koho, a nejvíce ženky a děvice. Tam byli Adamníci spíše než zde. A to vehnalo tvou choť, paní Annu z Riesenburka do země. Zapři to!“

„To je bájka. Má choť byla dávno nemocná.“

„Tvá choť ti proto sama spílala Adamů a adamníků.“

„Tvá tobě také. Zeptej se Bedry. Ostatně má je pod drnem a dá pokoj, tvá ti přivede na Vyzovice biskupské roty.“

„To ti paní Markéta Tučapská také může vyvést.“

„Moje první láska nebude mým Jidášem — ale mou Evou.“

„Přeji ti, abys byl jejím Adamem.“

„To již spolknou, pane Bučku a děkuji ti. Až pojedu na námluvy, vezmu tě s sebou. Je to roztomilá žena a bude tě ráda vidět.“

„Známe se tuze dobře. Jeď však jen sám. Od té doby, co je vdovou, chýlí se k Římu — a zdá se mně, že nikdo jiný, než ona, mé ženy nerozjítřil, aby mne opustila i s dcerou a utekla se na Velehrad. Byly spolu tuze důvěrný.“

„Nevěř, to nastrčil opat sám. Ten má síť rozestřenu od Uher až po Olomouc, a ví o každé mouše, která letí kolem. To je biskupovo chápadlo, jeho naváděč, jeho rafije na hodinách. Ten jej učinil Železným Janem. Ten jej dávno posadil v pancíři na

koně a honí jej po celé Moravě i po Čechách, aby mařil lid pod obojí. To dávno pozorují.“

„Já také, bratře. V tom se shodneme. Smáhám pánu Bohu, že jej vlastníma rukama upálím a mnichy v kotcích opeku, jak bachtance. Anebo je dám zde adamničkám na rožeň. Ale, pohled na mou kořist zde před stanem. Teprve před chvílí ji dovlékli moji biřiči — a položili ji vedle tvé. Co říkáš?“

„Zde vidím pergameny. O čem je v nich řeč?“

„Samé královské dary, a výsady klášterní.“

„Dáme je na oheň. A ty, přílby?“

„Z dobytých tvrzí a srubů jsou. Tyhle kalichy jsou darem markrabiny Joštovy, a tyhle poháry prý pocházejí od Markéty Krivousté.“

„A ten zlatohlav s červenými pivoňkami?“

„Ten pluvial? Ten ušila má žena ze svého svatebního roucha a dala opatu Jankovi. A teď se zase ušije z něho svatební háv Věruši. Bedra se nemůže dočkat svatby — a kdož ho ví, nebude-li to zítra v noci? Děvucha bude ochotna.“

„To bude přece snad trochu náhle!“

„Do stáda nejlépe vyháněti, když se práská!“

„Ale kvapky mívají — hapky. Mám sice knězka Bedru tuze rád — ale na jeho místě bych škaplér neženil s oplečím a ornát se sukni! Říkej si co chceš — ale to se k sobě nehodí. To je fanfrlínství! Ať se kněz odtrhne od papeže — ale nikoli od svých slibů. Kdo mu potom má věřit? Slíbil čistotu a poslušnost — ať drží slovo. Nedrží-li ho Bohu — bude je držeti ženě, bude věren — nám? Tohohle by nám neměl činit. Vše na něm ctím — ale — tohle bude manželství nectné. Nehněvej se. Škoda tvé rozkošné dcery. Jedno oko z hlavy bych dal za ni, kdyby byla má a ne jeho.“

„K starochu se mladice nehodí, ježto se ji hnusí. Ajsa!“

„Dobře, dobře! Jen aby se jí ten jeho pohozený škaplér nevrhl na svědomí. Já, jsa otčíkem, nedal bych dcery ani nejlepšímu kněžkovi a mnichovi bych narazil kukli na bradu a spráskal bych jej jeho páteříčkami po pleši. To by Bedra zasluhoval — aby nemyslel na ženidlo a zaměstnával se slibem, který mně dal. Chtěl kolem sebe sdružit veškeré nespokojence, zemany, vladyky, kmety — ale jak mnoho jich sem dostal? Kmetů není půl kopy — a kdo se má pak proti biskupu postaviti? Chrapouni jsou úzkostliví a ukazují na kněžkovy zálety. Čert prý mu sedí za levým uchem a ponouká jej k — pádu. A pád vůdcův bývá pádem — vedených — řekněme svedených.“

„Herež, to bys neznal sedláka. Než se rozkývá! Od února do konce dubna nemůžeme zde mít celý svět. A — kde by se chám kněžkovy ženitby, bál?! Thustokožec není tak citliv. Kněz Bedřich má před sebou slavnou budoucnost a jsem jist že bude co nejdříve biskupem všech pod obojí na Moravě — ne-li pa-

pežem nového křesťanstva. A má dcera chce se proslavit, aby o ní mluvila historie. Byl bych bláhovcem, abych jí bránil. Žena mně uprchla — více dětí nemám — — ať se vdá — — ožením se též — — zde v Edenu snad zrovna tak poctivě jako ona. Zde přestalo staré právo a desatero Božích přikázání dostalo nový výklad. Neuznáváš to?”

„To uznávám.“

„Nuže, nechejme hádky. Je večer před prvním májem. Na vrších se rozžihají ohně a čarodějky jezdí na ohnivém pometle. Než se setmí, vyskočí kdejaký půvab z oděvu a krása se zableskne v olši a ořeši. Na pažítě zavíří tanec a rozkoší budou vřítí hvězdy i palouky, kvetoucí, děvice i starci. Zazvoní loutna, zahlaholí cimbál, zakřepčí husličky, zajásají dudy. Jak slavný večer před snětim, jemuž požehná kněz Martinek pod svatým dubem!“

„Ajsa! Toho dubu zde neznám.“

„Tak pokřtil kněz Bedřich onen rozsocháč na břehu, pod nímž mou dceru přivítal, když se ze světa vrátila. Tam se s ní setkal, tam si ji vezme za ženu. Herež, ohníčky se rozněcují, dým voní, jiskry srší, a naši naháčkové, světí jak měsíc, je přeskakují, v smíchu a zpěvu. Pojď, pojď, utoneme v kráse a lahodě.“

„Holenku — tobě přeskočilo — kolečko!“

Temno strhlo stín na háj a nivy. Pod ohromnými duby, ozářenými do ruďa vytrýskla lahoda a na žhavých oblacích spouštěl se ráj na Nový Tábor, mezi ječící řekou a šumícími zpěvy. Vzkřikla u břehu poděšená děvucha: „Lidičky, zlatí — andělé strážní vyletěli z ostrova. Hleďte, hleďte, letí do nebe žalovat, že maříte nevinnost. Jezuse Kriste, spas duši!“

„Ta chuderka vaším bláznovstvím již třeští, křičel pan Hašek.

„Jezuse Kriste, rodice Boží, svatý Lote, vytrhněte duši ze Sodomy! Nechte mne, šmuty, jste smilnice, jste harapanny. Pryč ode mě!“

„Hej, Samsone a Goliáši, začpete pěkníčky hubičku, ať neplaší radosti — vřeštěl pan Buček. „A nepodrobí-li se, a bude-li ustavičně dělat drahotu, hoďte ji do vody — nacional! To je Hanka ze Zlechova.“

„Nestoudníci, svůdníci — k ohníčku mne živou nedovlečete! Nechte mne zde umřít. Pusťte mne vlci! Jezuse Kriste, přijmi mou duši!“

„Ty, zemřeš rozkoší, ne trampotou —“ chechonil se Samson. „Má roztomilá Dalilo, nesápej mne za vlasy. Pusť — oblizmísko, sice ti natepu!“ — — —

Krvavá záplava od ohňů polila skupinu několika lidí — dva mohutné naháče a děvku v zoufalé obraně a několik diváků. Vyrazil z háje kněz Bedřich s hořící pochodní, a mávaje ji,

volal: „Eden! Eden! Venite adoremus!“ A pán Buček poklekal na koleno a vřeštěl po něm: „Hle, ráj, ráj! Pojdte, klaňme se jemu!“ — A běžel za knězkem k ohňům. A pan Hašek, sprásknuv ruce, pokřikuje na oba: „Šaliplachty, což jste se opravdu zbláznilí? Myslíte-li, že jsem chtěl být hejtmanem — v hampejzi a vodit bosorky na dráby biskupovy a císařovy — to se šeredně mýlíte. To bych raději zavolal tatíka Žižku na vás, aby vás vymetl, jak na Nežárce Húskovy, naháče. A vy dva chlípníci, nechte děvici v pokoji. Já hejtman — a neposlechnete-li, dám vás utopit.“

Siláci zahanbení utekli a děva vskočila do hlubiny, plavajíc za řeku. A z viru křepčících se vysypala tlupa ženek a děvčat a bujným poskokem obklopily. Haška — pištice: „Ta krásná Zlechovačka tě tak okouzila — a tam ta! Pojď mezi nás. My nejsme bez obleku. My nejsme ochechule.“ Neubráníl se! Vlekly jej za knězem Húskou ve zpěvu a řevu a ozvěna, přeskačujíc z lesa do lesa, hřměla údolím, a ječela nad proudem jak hymna pekelná. A ryk frčící burácel velikými jmény, slavě reky Edenské: „Mojžíš, Aron, Samson, Goliáš, Jubal, Tubalkain!“

A s nebe zaduněl rachot příšerný: „Kaine, Kaine, kde máš bratra svého Abele?“ — —

Ale, kdo by na Novém Táboře dal na hlas s nebes? Kdo by uznával právo bratrovo na lásku bratrskou?! Vlk víka nepolýká! Byl by člověk horší vlka? Mezi hvězdami ševalilo kvílení a slzy žhavé pršely po modrých hlubinách. (P. d.)

Cyril Berka:

Sv. Kříž.

Když vidím svatý kříž,
musím jít k němu blíž.
V srdci mém přemítám,
co pro svět snášel Pán.
Bohu co vytrpěl,
by Bůh lid v lásce měl.
Musím se nachýlit,
Ježíše políbit.
Aby se smíloval,
též mně ráj blahý dal...

B. Bečvářová:

Osvětlená okna.

(č. d.).

IV.

Mladá, zvědavá a zamilovaná žena věnovala osvětleným oknům takovou pozornost, že dovedla již ze stínů za záclonami uhodnout, co se as uvnitř děje. Nebylo to od ní slušné. Náš bližní nemá být omezován ve své svobodě a nemá být obtěžován, ani když o tom neví. Ale střeštěných lidí je na světě mnoho a jejich střeštěnost nakonec samotna je nejvíce mrzí.

Irma, jako ta moucha, plašila se za světlem za okny protějšního paláce, přivykala mu a vydávala svá křídla v nebezpečí upálení. Dokud se to nestalo, byl ideální její románek skutečně ideální vzpruhou její umělecké činnosti. Byla stále dobře naložena, těšila si svět, byla vynalézavá v tom, jak stíňovati hru i zpěv. Měnila svou náladu z veselé v zasněnou, udržovala si — mladost, udržovala své myšlenky v ustavičném pohybu — a nenudila se. Jen nudou člověk ustará.

Irma se nenudila. Irma měla se uprostřed lhostejné společnosti na co těšit, když si pomyslíla na návrat do svého osamocенého pokojíku, odkud viděla do „jeho oken“. Přechod s divadla do malostranského pokojíka, který ostíhala nade dveřmi zčernalá ikona a úlomek zrezavělé šavle, který osvětloval odlesk palácových oken, byl jako vzestup kolotoče do oblak. Celý způsob života i povaha pozorovatelky se touto ustavičnou změnou a pozorováním stínů za okny, měnila. Mladá žena mimoděk se přizpůsobovala tomu, koho pozorovala, což jest obvyklým zjevem zamilovaných žen. Irma žila vlastně dvojím životem. Jinou byla ve společnosti, jinou o samotě. Ve svém pokoji ztrácela sarkastický tah kolem úst a její oči byly zamyšleny. Snila. Uvažovala. Bývalá filmová herečka, zpěvačka, žena — rozená umělkyně a svobodnomyslná, nebyla již se svým losem tak spokojena, jako dříve, ale stalo se, že nejednou zareptala, proč není obyčejným stvořením, bez jakéhokoliv nadání a vzdělání, spokojena však s tím, co jí život nachystal. Záviděla úředníkům Rienzovým, s nimiž počítal jenom Rienzi, o kterých — kdo pak ze široké veřejnosti co věděl? ale kteří byli stále kolem Rienzi. Pozorovala scény za osvětlenými okny, kdy Rienzi ve svém červeném kabinetu, prostém všech frivolních obrazů neb drobnůstek, psal, telefonoval a záviděla i předmětům, kterých se dotýkal.

Rienzi každým svým pohybem uváděl ji v nadšení. Když psal, nebo když četl, dvě kolmé rýhy u kořene jeho nosu se přiosťřily, kulatá jeho tvář, která by jinak bývala bezvýznamna, neztratila ani na okamžik přísně duchaplného výrazu; byla to tvář spíše

německá, než italská. Vzbuzovala spíše respekt, než roztoužení. Ale právě tento výraz účinkoval na ženu samostatnou. Žena jest rozenou otrokyní. Má svobodu, ale neví co s ní. Některé ženy jsou tak přepjaté, že závidí ruským ženám, kterým jejich mužik natluče, kdy se mu zlíbí.

Irmě se zalíbila energická tvář Rienzi daleko lépe, než tvář jejího zesnulého manžela, který byl hezčí, ba, velice hezký, leč jaksi zženštilý. Rysy Kornetovy tváře byly příliš dokonalé, příliš něžné, jeho tvář byla dokonce jemnější než-li tvář jeho manželky. Rienzi byl jiný. Pohyby Rienzi byly temperamentní, Irma zapamatovala si i jeho chůzi (někdy trochu kulhal, což patrně bylo následkem jakéhosi poranění), všechno to mladá žena vyzkoumala, nic jí neušlo a již na pouhém pohybu portiery u červeného kabinetu poznala, kdy se markýz blíží. Irma uhádla i jeho libůstky. Uhodla, která barva obleku byla jeho oblíbenou, jakému střihu dává přednost, věděla snad i to, co měl k snídani, líbilo se jí jak blahosklonně shlížel ke svému černochovi. Nakonec znala Irma markýze Rienziho lépe, než-li znala svého muže. Z poznání, které učinila, udělala si o něm úsudek co o člověku rozvážlivém, trochu nedůtklivém, jinak snad dobrém, a vzdělaném. Také portýrovic přicházeli se svou troškou do mlýna a doplnily objevy, které si potajmu opatřila. Portýrovic vyzorovali, že se o šlechtice zajímá. A lidem obvyčejně působí švandu pozorovati a podporovati poblázněnou zamilovanou ženu. Irma nakonec věděla o každém hnutí italského šlechtice. Znala i osoby, s nimiž se stýkal a překvapoval ji střízlivý způsob jeho života. Byl tak docela jiný, než-li mladí muži z občanských kruhů. Jeho vzdělání nekončilo nevěrou a požitky všeho druhu, ale zůstal věren rodinným tradicím, zůstal věren Bohu, ačkoliv nebyl přemrštěný. Irma pocítila k němu cosi jako úctu, kterou k mladým lidem málokdy cítila. Skoro se začínala hanbit za to, že byla tak nediskretní a pozorovala jej po celý měsíc jako detektiv; skoro se zamyslí nad tím, že mu v mnohém nedostačovala, že její názor o životě byl docela jiný, příliš shovívavý, její víra vlažná, podivila se nad tou jeho převahou nad sebou. A Irma začala mladého šlechtice nápodobiti.

V domě, ve kterém Irma bydlela, bydlel také ředitel kůru z jistého malostránského chrámu. Slýchal Irmu zpívat, promluvil s ní někdy, když ji potkal na chodbě, a jednou jí požádal, aby zazpívala při mši vložku: „Blíží se svátek Zvěstování Panny Marie. Rád bych dal nějaké Ave, rád bych něčím překvapil. Víte, milostpaní, do našeho kostela chodívají o „velké“ tůze velcí páni. Zpívala byste před intelligentním posluchačstvem,“ ojišťoval ji. Irma se zamyslíla. Doposud nevěděla, do kterého kostela Rienzi chodí. Ani portýrovic to nevěděli, nebo vědět nechtěli. Napadlo ji: „Což navštěvuje-li markýz kostel, kde hraje varhaník?“ Zpívala bych nejen Bohu, ale i jemu.“ Až se jí hlava zatočila

radostným pocitem. Přislíbila starému řediteli kůru, že v den Navštívení Panny Marie přijde a připravila si Gounodovo Ave.

Její naděje ji neklamaly. S výšin kůru v den mariánského jarního svátku mezi věřícími v hloučku mužů za lavicemi poznala Rienzi. Dech se v ní zatajil. Pojednou snáz jí bylo zpívat před Bohem, než-li před smrtelníkem markýzem. Snáze se jí zpívalo celý večer, než nyní na několik minut. Poprvé ve svém životě měla tremu. Před Rienzim! Ale již nemohla zpět. Již se ozvala předehra varhan a houslí Gounodova „Ave Maria“ a ředitel kůru dal znamení.

„Ave Maria, gratia plena, Dominus tecum...“, rozlehlo se pod vysokou klenbou jednoho z nejpěknějších malostranských kostelů, ale jaksi stísněně. Teprve po několika taktech Irma se vzmužila a pozapomněla na toho, který stál dole pod kůrem. Pomalu unikala na křídlech svého hlasu do dále. Při zvucích kolorатурní melodie vzpoměla si na klášterní italské ústavy, kde se výhradně pěstují kolorатурní zpěvy. Tak nějak se vžila do duše pěvkyně-jeptišky, která doučtovala se světem a svoje touhy zpívá již jen před osluněným oltářem. Podivné tesknost stáhlo prsa mladé ženy. Kde beře ten nápad? Smutno, smutno jí bylo.

Poslední Amen doznělo. Zpěvačka procitla ze svého snění. Rychle se vyklonila přes zábradlí, aby viděla Rienzi, který stál klidně na svém místě a jeho lhostejnost skoro ji zamrzela. Teprve po mši před kostelem, když vycházela, střetla se s jeho očima. A on — on se upamatoval. Ohlédl se. Nikoliv za zpěvačkou Gounodova Ave..., poněvadž to na čele napsáno neměla, že zpívala, ale rozpomínal se na její obličej. Irma s oblibou nosila široké klobouky. V létě na Königsee měla široký klobouk a nyní také Rienzi se upamatoval na polopřivřené černé oči, oválný obličej a posměšná, plná ústa. Vždyť se za tou tváří tenkrát ohlédl. Rienzi byl zvědavce. Ohlédl se dnes po druhé.

Irma pomalu odcházela z kostela na druhou stranu náměstí. Zastavila se na chvíli opodál, pozorujíc houf holubů, které krmilo malé děvče, právě jak tomu jest na náměstí sv. Marka v Benátkách a vyčkávala nenápadně, kdy se přátelé Rienzovi rozejdou. Stáli s markýzem dobře půl hodiny, před portálem a bavili se. Irmu to nebavilo. Byla by ráda Rienziho viděla ještě jednou tvář v tvář, leč čekati na něj, připadalo jí právě tak hloupé jako nevkusné a byla jí také zima. „Jak mrzuté! K čemu ten parlament před kostelem?“ myslila si o jeho společnosti. Konečně se panstvo vypovídalo a každý šel svou cestou. Rienzi jel kolem Irmy. Tvářil, jakoby si ji již nevšiml, ale ženu nikdo neošidí. Irma viděla každé trhnutí jeho ramen, ba každý záchvěv řas jeho očí. Proto byla herečkou.

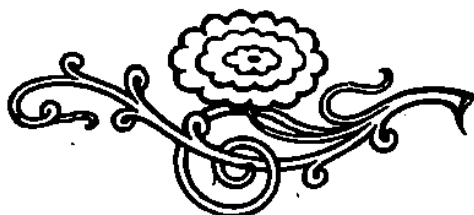
Toho večera v divadelní šatně vyslovila se jedna Irmina kolegyně. „Líbí se mně jistý důstojník a dopíši mu. Uhodne jistě,

od koho psaní bude. Pozoruje mne z hlediště a já jeho, ale za celých těch čtrnáct dní dále jsme to nepřivedli. Co pak je do toho!"

Anonymní dopisy ve světě zamilovaných jsou dnes na denním pořádku. Kdysi utíkali se k nim toliko muži, dnes vycházejí i z rukou zamilovaných žen. Rovnoprávnost ve všem! Ale Irma, ačkoliv nechávala si svůj úsudek v této věci pro sebe, nenasledovala příkladu kurážnější kolegyně, aby svoji historii s osvětlenými okny také nějak skoncovala. Řekla si, že by to nemělo beztoho žádného účelu. Nehledíc k tomu, že se to nehodí a k sebe-pokořování, jehož se žena v tomto případě dopouští, slušný muž nereaguje nikdy na dopis bez podpisu. A kdyby Rienzi uhodl a přece odpověděl, nebyl by již tím hrdým, zbožňovaným hodným Rienzi, tím korrektním mužem, tak docela jiný, než-li byli nynější mladí páni, a Irma byla by se přestala o něho zajímat. Pokušení minulo se cíle. Irma vrátila se v noci do svého pokojíka zase taková, jak jej byla opustila. Spokojila se, či chtěla se spokojit pouhým pohledem do osvětlených oken.

Brzy na to byly Velikonoce. O Velikonoční pondělí Irma nehrála, ale umluvila se stárnoucím barytonistou a jeho ženou výlet na venek. „Rozletím se za jarem do jižních Čech," deklamoval barytonista, když se o tom povídalo. A vyjeli hned časně ráno. Bylo slunečno. Bylo však zimavo. Výletníci seděli ve vlaku v kožešinách, jakoby jeli na měsíc. Barytonista toužil po skle-nici horkého grogu. Jediná Irma vstávala s radostným pocitem, který jí zůstal věren po celý den jako předzvěst čehosi šťastného a nic si z toho nedělala, když jí zima malovala hejla na nos. Stačilo jí, když se slunce houpalo v zsinálých oblacích. Jen když země voněla odpočatou hlínou.

Jaro na českém jihu kolem pohádkového zámku Hluboká, kde výletníci vystoupili, bylo ještě jarem-dítětem v košilce. Moře zeleně, které cestu z nádraží k zámku Ohradě činí pověstnou, jevílo své příští toliko v nalitých pupencích, v rozkvetlých kočičkách a v nové trávě. Z rybníků kouřilo i o polednách. Jenom slunce královalo směle nad blatama a ve stromoví kolem Ohrady vyzpěvoval kos jako za plat. Dámy se dívaly na sebe do kapesního zrcátka, jak jim tváře a nosy čile rozkvétaly a žena barytonistova, všecka zoufalá nad promodralou, napudrovanou pletí, nafíkala: „Co mám dělat, abych neměla nos jak karafiát?" — „Pij víno, zmodrá," odpověděl jí manžel. (P. d.)

František Leubner:

Kdo viděl dál.

Symeon, zván bláznem pro Krista,
zešel už léty stařec do čista?

V levé ruce provaz lýčený,
v Edesse jej vine sloupů o kmény.

V pravici pak chvoště ze sítí,
tepe do nich, rukou sám až necítí.

Sténá, volá: „Pán tvůj velí — stůj!“
vzpouru jak by tlumil otroků a zbůj,

Sloupy ovšem stojí oddaně,
blázen běhej dále k města ochraně...

Luza s chechtotů řve hlaholem:
„S kameny se rve, sil planých zápolem!

Třeští, běsní, vidí do slepa
hlava opilá; s ní do tmy, do sklepa!

Svatě bez vina buď sud a sklep,
o zdi nadarmo tuc Mojžiš lysou leb!“

Přítel jediný, kněz Jochanan,
raduje se zřejmě, chápe důvod ran.

„Bratře blázne, k basilice pojd,
do čtyř bičuj stran: Stůj v bouři, chrámu loď!

Pevná modlitba mi práh i sloup,
také-li se u nás pohne země hloub!

Zemětřasu chraň nás Bůh! lid pros.
Věz, co hlásá města Silentarios:

Zatřásla se Antiochie,
moře odstouplo, zpět příboj chrlí je,
město lehlo v rumech sutinou;
z trosek šlehá požár s dýmů hustinou,
řeka, moře bahno, horký kal —
císař Maurikios zdrcen zavzlykal.

Hrůza bude hrůze na úkor:
od severu k jihu táhne černý mor.

Pryskýte a hnis a puch a hnus —
boj se vod, boj slunce, dech i doma rdus!

Hospodin klíč dává k pokání,
než nám zhouby mrakem nebe zablání.

Bludným Bůh i blázna vyvolí,
vésti od jámy, kam hřích trest vrcholí!“

Smíchy umlkly. A Symeon
mrská sloupy dál. Hej, za ním děti shon.
Hoši rozvery. Mdlý krok co krok,
za nimi se belhá s holí paedagog.

Kluci úprkem, kdo zvítězí
k hraničnému sloupu v města zámezí.

Práská děd, co pádných ran dej páž:
„Marně nestůj, matně nepadej! Jsi stráž!

Nepadej, stav zemětřas i mor;
shýbni se, buď svědkem, můj co vidí zor.“

„Hoši, blázen, blázen šedivý!
Víte, po kom tak! Věd osla udiví!“

Kluci s tartasem a halasem
kamením naň loučí. Pláň zní ohlasem.

„My se netřeseme před holí,
chvoště po trojzubu zemi nebolí.

Půdou netřese už Poseidon.
Ometené chvoště, chvěj se Symeon.“

Prvního vzal hochu za bradu,
v oči pohleděl. Má blázen nápadů!

Políbil jej, blednul, zahučel:
„Šťastnou cestu, hochu...“ Co tu za účel?

Vybíral si z davu, líbal, přál.
Rota — rozpaky. Děd dojat. Jich se bál?

Posílá je domů pokorně?
Abbas po nich ale hledě pozorně,
učiteli volal o pole:

„Netluč jich! Jde daleko mé pachole.“

Trapno hochům. Hlavy, v ramenou.
Ale mládí, mládí! Kdy pak vzpomenou...

Za nedlouho z čista jasna hyb —
snad se pochvěly kdes lupeny jen líp.

Sklonil šikmo milník hlavici.
Druhé nezabránil metle letici.

Den a slunce, ale mor a mor!
Dáví koho kde, ač jaro vane z hor?

Koho bláznův líbal jasnovid:
bolestný krok odtud; cesty cíl, kde klid.

Ignát Zháněl:

P. Augustin Vrzal - A. G. Stín.

Mezi nejvýznačnější osobnosti našeho duchovenstva náleží benediktin rajhradský, P. Augustin Vrzal, který užívá pseudonymu A. G. Stín. Je z největších znalců jazyka a literatury ruské, jakož i z nejpilnějších jeho překladatelů. Je nyní stár 64 roků, rodilý Hanák z Popovic u Kroměříže. Gymnasium studoval s vyznamenáním v Přerově, po jehož ukončení vstoupil do kláštera v Rajhradě na radu profesora Fr. Bílého, rodáka brněnského. V řeholní šat byl oblečen 8. září 1884. Uzavřel ihned věrné přátelství se starším spolubratrem Pavlem Vychodilem, který vstoupil do Rajhradu v září 1881. Vychodil pobídl Vrzala ku spolupráci ve „Hlídce“, kterou řídil počínaje jejím II. ročníkem 1885. Vychodil pomáhal tehdy literárně jinými pracemi příliš zaměstnanému P. Placidovi Mathonovi, na jehož popud založil klášter v Brně tiskárnu, která byla později rozšířena na knihkupectví a nakladatelství.

Roku 1885 uveřejnil Vrzal v „Hlídce“ několik posudků o právě vyšlých knihách, což činil i dále. Počínaje 1887 uveřejňoval kromě kritik současných knih, přehled polské literatury, k níž 1889 přistoupila literatura ruská. 28. července 1889 byl vysvěcen na kněze a určen, aby doma přednášel klerikům církevní dějiny a právo, což konal čtyři léta. 1890 uveřejnil první větší práci o ruské literatuře v „Hlídce“ pod názvem „Současní ruští beletristé“. Oblíbil si tak ruskou literaturu, že si umánil vydati její dějiny. Podařilo se mu najíti ve Velkém Meziříčí nakladatele Frgala a Šaška, kteří vydali první sešit tohoto stěžejního Vrzalova díla roku 1891. Stav se 1893 kaplanem v Domášově, seznal, jak obtížná je tato práce, ale vytrval. Ač vzdálen od města, od železnice, kupoval si ze svého pomůcky — jmenuje v předmluvě 47 větších ruských děl. — Dokončil šťastně dílo po šestileté práci v únoru 1897. Má stran XIV. a 952 a název: „Historie literatury ruské XIX. století.“ Tehdy neměli ani sami Rusové podobného díla, dlouho zůstalo ojedinelým. Ve studetském „Almanachu Slavie“, prohlédnutém T. G. Masarykem, uvedena v seznamu spisů, které každý průměrný český student znáti má, také tato kniha. Bohužel, nevyšlo II. vydání, k němuž si činil Vrzal poznámky, proto vydal doplněk svým nákladem pod názvem: „Přehledné dějiny nové ruské literatury“, Brno 1926, str. XVI a 284, cena 30 Kč. Roku 1915 vydal knihu: „Nábožensko-mravní otázky v krásném písemnictvu ruském.“

Kromě těchto původních prací vydal Vrzal v Ottově „Ruské knihovně“ dosud osmnáct svazků překladů (vesměs z ruštiny), dva další jsou připraveny k tisku. Je tu zastoupen Čechov osmi svazky, Korolenko pěti, po dvou Potapenko a Lěskov, jeden Chvoščinská. Další knižních překladů Vrzalových vyšlo přes

třicet svazků. - Vydal tedy celkem přes padesát svazků překladů z ruštiny, vesměs dokonalých a dobrých. Nepřekládal šmahem vše, co se naskytlo, ale vybíral díla skutečně vzácná. A tento muž, který tolik a tak ideálně miloval a pracoval v literatuře ruské, nezná Rusko z autopsie. Před válkou byl vstup do Ruska všem katolickým kněžím naprosto zakázán. Pisatel chtěl se tam sice vypravit i s Vrzalem jako učitel roku 1914, počátkem července, ale Vrzal rozhodl: Ovzduší je příliš přeplněno... není radno... nejezdíme, — tedy jsme nejeli. Pisatel jel sám do Švýcar, odkud při počátku války utekl domů.

„Hlídce“ zůstal Vrzal věren po všechna leta. Zvláštní zmínky zasluhují jeho podrobné rozbory Jiráskových románů v letech 1890—1895. Neúprosně poukázal v ročníku 1891, jak zcela nesprávně zkreslen pražský arcibiskup Jan z Jenštejna, což doložil doklady nejvýznamnějších historiků českých a německých. Rozsáhlá tato studie, která by zasluhovala zvláštního otisku, ukončena rozbořem Jiráskovy epopeje „Proti všem“ (1895).

Již z tohoto nejstručnějšího přehledu — pisateli byl rozměr přesně vymezen — lze viděti, jak mnohostranná je literární činnost Vrzalova. Je jednak překladatelská, jednak původní v oboru ruské literatury a české literární kritiky. Patřil svého času ku tolik obávané „moravské kritice“, kterou pěstovala „Hlídka“ a zašlé „Literární Listy“ Dlouhého.

Vrzal bude vždy zařazován mezi přední propagátory ruské literatury u nás. Za války byl pod policejním dozorem. Nyní je farářem v Ostrovačicích u Brna, je čestným kons. radou.

Vladimír Hornov:

Viaticum.

Jdi cestou života a děkuj den co den,
když večer klesáš bojem znavený,
je život arenou, v níž zápolí se jen
a zápasem se dojde odměny.

Své rány tiše nes a nekřič v ulice,
jež žalu tvého v radost nezmění;
když srdce hořem mdlí a trpí nejvíce,
zdroj síly z Boha v duši pramení.

Jdi cestou života a bojuj, modli se!
Výš k nebesům tak povznáš se duch,
a chmurou bolesti když v duši šefi se —
ó slyš, jak k srdci tvému mluví Bůh!

T. J. Jiroušek:

Msgre Th. Dr. Rudolf Horský,

vynikající řečník politik a křesťanský sociolog český.

(C. d.).

Třetím rozhodným krokem ku předu v sociální akci byla dne 12. února roku 1891 porada ve farní budově v Noutonicích, již se účastnili: dr. Rud. Horský, red. Tom. Škrdlé, místní farář František Blažko, jeho kaplan Karel Procházka, Václav Žižka, starý účastník dělnického hnutí v Praze, Jos. Kříž, farář z Tuchoměřic a já. Ze všech těchto účastníků žijeme již jen dvá: Karel Procházka, městský arcib. vikář a farář v Žižkově a já.

To byl takofka náš první malý tajný kongres, v němž se po celý den o ničem jiném nerokovalo, než o sociální a dělnické otázce. Podle stáří předsedal farář Frant. Blažko a hlavními referenty byli red. T. Škrdlé, Václav Žižka a já. Pan dr. Horský se rokování nesúčastnil; ano, nevěnoval nám ani poněkud větší pozornost. Tehdáž nikdo z nás ani on sám netušil, k jakému úkolu v hnutí křesťansko-sociálním bude Prozřetelností Boží v brzkou — přes to, že byl lhostejným k zástojům sociálním, povolán a jak v tomto hnutí stane se nezapomenutelným a nad všechny účastníky porady noutonické největším.

Program, mnou ve schůzi noutonické navržený, propracovaný a schválený, uveřejnil jsem pak ve Škrdlého „Nedělní dělnické příloze“ „Čecha“, jako článek: „Co chceme“, v čísle 8. ze dne 21. února roku 1891. Tímto programem řídili jsme se až do Litomyšlského sjezdu roku 1894.

Dne 9. dubna roku 1891 konali jsme ještě jednu soukromou poradu v Praze, v Ostrovní ulici v domě čp. 1508, kde byla redakce „Čecha“ a Kotrbova Cyrillo-Methodějská knihtiskárna. Sešli jsme se tehdáž: dr. Rud. Horský, Tom. Škrdlé, Václav Žižka, Václav Kotrba st., Karel Otman, vikář a farář z Ořecha, Fr. Blažko, far. z Noutonic, Petr Kopal, emer. farář a redaktor „Čecha“, P. Filip Jan Konečný, kněz řádu sv. Dominika v Praze, Frant. Žák, redaktor „Obrany“ a kooperátor z Vinohradů a já.

Po zahájení porady red. T. Škrdlem, podle stáří, zvolen za předsedu schůze vikář Karel Otman. Po celou schůzi bylo rokováno, kde a jak sehnati peníze na vydávání samostatného křesťansko-sociálního časopisu. Kaplan Dominik Brázda z Cehovic dal základ 10 zlatých. I bylo usneseno založiti při družstvu „Vlast“ sociální odbor a fond ku vydávání a podporování nového sociálního časopisu, který by družstvo „Vlast“ vydávalo. Redaktor Petr Kopal se rozhodl, že napíše brožuru: „Kdy je člověk nejnešťastnější?“ zdarma a její výtěžek aby byl věnován

uvedenému fondu. Knihtiskaf Václav Kotrba st. se nabídnul, že papír na brožuru o 10.000 exemplářích z polovice nákladu bude platit sám, ostatní část papíru, aby zaplatilo družstvo a tisk celého nákladu brožury, že vytiskne sám zdarma ve prospěch tohoto fondu.

Tak se sháněly peníze na první sociální list katolíků českých. Ostatní doplňovaly pak dobrovolné dary. Také v této schůzi pan dr. Rud. Horský jen pozoroval celý průběh a nic nemluvil.

Konečně došlo k rozhodnému kroku ve schůzi výboru družstva „Vlast“ dne 25. června roku 1891 a v ní na návrh red. T. Škrdleho zásadně usneseno: založit sociální katolický čtrnáctidenník, jehož první číslo má vyjít dne 1. září t. r. pod názvem „Dělnické Noviny“ a vedení redakce svěřeno T. J. Jirouškovi. Po schůzi výboru za mé přítomnosti obrátil se red. T. Škrdle na dra Horského se slovy: „Vy, pane doktore, nemáte ve výboru ještě nějaké zvláštní práce, buďte spolupracovníkem redaktora Jirouška.“ Dr. Horský ochotně přisvědčil, ale beze slov. Neřekl ani: „Ano.“ A tu red. T. Škrdle sám jaksi jeho přisvědčení nepřikládal velkou váhu, ale spokojil se s ním.

Za čtrnáct dní po této schůzi, dne 9. července roku 1891 z usnesení výboru družstva „Vlast“ (ze dne 16. dubna roku 1891) konala se ustavující schůze sociálního odboru družstva „Vlast“ za vedení dra Rud. Horského, jakožto předsedy družstva. Ve schůzi byl schválen řád odboru a do výboru sociálního odboru byli zvoleni: předsedou dr. Rud. Horský, místopředsedou Václav Žižka, jednatelem T. J. Jiroušek, pokladníkem red. T. Škrdle a členy přisedícími s plnými právy: P. Jos. Svoboda, P. Frant. Žák, P. Filip Jan Konečný a P. Frant. Pohunek.

Tak položen byl základ k vybudování velké organizace vzdělávacích katolických spolků, neboť sociální odbor družstva „Vlast“ rozesílal vzorce stanov k zakládání katolických spolků, vysílal do jejich schůzí řečníky, jimž dráhu platil, pořádal vlastní schůze, v nichž celou katolickou spolkovou akci vedl přes třicet let a o probuzení katolického lidu v Čechách, na Moravě, ve Slezsku i ve Vídni získal si největších zásluh, hlavně další činností akcemi dra Rud. Horského, předsedy sociálního odboru, jak mými „Dějiny sociálního hnutí v zemích koruny české“ ve II. a III. dílu jest jasně dokázáno.

Než sociální odbor družstva „Vlast“ začal rozšiřováním vzdělávacích spolků: Jednot křesťansko-sociálních, Svato-Václavských, Svato-Josefských jednot katol. mužů a jiných, měli jsme v Čechách a na Moravě, i ve Slezsku jen spolky katolických tovaryšů, a těch bylo všech dohromady českých i německých 40, založených v letech 1852—1891. (Viz o tom „Děj. sociálního hnutí“ díl I., strana 79—80.).

III.

Dr. Horský rozhoduje se k účastenství v křesťansko-sociálním hnutí.

Po založení sociálního odboru družstva Vlast řekl mně redaktor T. Škrdl: „Poslechněte, nepozorujete, že našeho pana doktora Horského naše sociální podniky, „Dělnická příloha Čecha“, sociální odbor i připravované vydání „Dělnických Novin“ a všechny naše plány pro sociální akci nezajímají? Ve schůzích poslouchá, mlčí a to všechno bude dělat ten jeho ideál — studování filosofie.“

„Pozoruji to všechno,“ odpověděl jsem, „ale co se dá dělat?“

„Co se dá dělat?“ hovořil Škrdl dále. „Musíte tam k němu do Unětic, věnujte na to den a pokuste se získati ho pro sociální ruch. Podaří-li se vám to, abyste jej získal celého a nejen na chvíli, nýbrž na celý jeho věk, budete v něm míti vydatného spolupracovníka. Zná se v několika jazycích, psát umí a řečnit výborně. Ale nevím, jestli ho od toho studia filosofie odvrátíte. O ničem jiném nemluví se mnou než o tom, jak shání materiál k dílu dějin filosofie.“

„No, uvidíme,“ co se dá dělat,“ řekl jsem a druhého dne odpoledne vypravil jsem se drahou do Roztok a pak pěšky do Unětic. Bylo to v úterý 14. července r. 1891. Vzal jsem sebou tehdejší sociálně demokratické listy: „Zář“, „Heslo“, „Sociálního Demokrata“, „Nový Věk Svobody“ a j., abych dru Horskému mohl předložiti nově vzrůstající tisk socialistické internacionály.

Do Unětic dorazil jsem po 3 hodině odpoledne a zastihnul jsem dra Horského v zahrádce při farní budově proti kostelu. Obíral se v prostorné besídce, kde měl velký stojan knih, spisy starých filosofů a porovnával učení jejich s filosofy nové doby. Po vzájemném pozdravu a podání ruky ukazoval mně dr. Horský na tu spoustu knih a s veselou tváří pravil: „To koukáte, čím se obírám. A co tomu říkáte, že jsem se dal do studie těchto knih a chci psáti dějiny filosofie?“

„Pane doktore,“ odpovídal jsem, když sám dr. Horský mně dal příležitost ku kritickému posudku, „kdybych měl pravdu mluvíti, co tomu říkám, odpověděl bych vám, abyste tuto práci zanechal někomu jinému a pustil se do politiky a socialismu, jak nám to právě vydanou Encyklikou o sociální a dělnické otázce sv. Otec Lev XIII. připamatovává. Tohle budete psát asi pro patnáct lidí, kteří se filosofií rádi obírají a ostatní vaši knihu dají si pěkně do knihovny, na tak dlouho, až si na ni vzpomenou, když z ní budou něco potřebovat. Vy toho nechte, vy máte jinší schopnosti a pusťte se se mnou na pole socialismu a to budete moci psát pro tisíce lidí a k tisícům budete míti příležitost mluvit. A to bude pro vás a pro nás všechny něco znamenat. Ale tohle? Filosofie? Jak pravím, ponechte ji jiným a pojďte se mnou do schů-

zi do Prahy, na venek, pojďte na řečníště, pojďte se mnou do právě zakládaných „Dělnických Novin“, a to bude pro vás nový život, nové ideje; při těch se uplatníte se svými schopnostmi, se svými vědomostmi a se svým nadáním — ale tohle? Filosofie? Jak pravím: Nechte filosofii filosofům a dejte se k nám.“

Dr. Horský zvažněl, upřel na mě své pronikavé oči a divě se, že slyší mluvit tak otevřeně dělnického redaktora a tázal se: „Myslíte, občane? Myslíte to doopravdy?“

„Myslím to, pane doktore, doopravdy,“ odvětil jsem.

„Ano,“ rozhodoval se v zamyšlení dr. Horský a po chvíli, podávaje mi ruku, řekl: „Dobře, půjdeme tedy spolu jedním směrem, třebaš v různé strany a tohle,“ ukázal prstem na knihy, „ještě dnes odklidím a rozesu zpátky do biblioték.“

Nuže, a od té chvíle byl dr. Horský oddán politice a socialismu ve volných chvílích svého povolání. Od té doby účastnil se sociálních debat v sociálním odboru družstva Vlast a počal se zapracovávat do sociální a dělnické otázky. Musil jsem mu naznačovat brožury, knihy o socialismu pojednávající, choditi s ním po Praze, kde jsou k dostání a oznamovati mu socialistické časopisy, které by si mohl předplatit a sám si opatřil socialistický deník „Vorwärts“ z Berlína, „Arbeiter-Zeitung“ z Vídně a jiné. Studium filosofie zanechal a studoval socialismus. A na tomto poli vynikl nad nás všechny — v krátkém čase. (P. d.)

Václav Oliva: .

O pobytě Langobardů v Čechách.

(Č. d.).

Konečně zbývá mi ještě jedno, a to snad slovo nejzáhadnější v nejstarším prameni dějin langobardských. Je to výraz „Aldonus“. Co asi značí slovo toto? Přichází ve spise „Origo gentis Langobardorum“ v kapitole druhé, kdež se vypráví, že Langobardové z Golaidy odešli a potom „possiderunt“, t. j. měli ve svém držení „Aldonus Anthaib, et Bainaib seu et Burgundaib“. Mám za to, že výraz tento je zkrácením slov: Annos L. „(quingenta) donus“. A tu, uvážíme-li, že donus značí dle Adama Bedřicha Kirche „eine Gattung von Gewichten...“ nechce zajisté na tomto místě nic jiného se říci, než že po 50 let dvakráté vzatých (počítaných či vážených) bydlili Langobardi u Antů a v Čechách anebo i v Braniborsku čili že v těchto zemích zůstávali Langobardi celkem počítáno asi 100 let.

Dle toho překlad nejdůležitějšího místa o Langobardech u Pavla Diakona, pokud se ovšem týče jich pobytu v Čechách, by

zněl: „Vyšedše tedy Langobardi z Mauringy (Pomořan), přirazili do Galindie, kdež po nějaký čas se zdrževše, jak se praví, potom usadili se po několik let u Antů a v Čechách, právě tak jako v Braniborsku“ a překlad jeho předlohy, dle níž nesporně Paulus Diakonus o svém díle, týkajícího se dějin langobardských, pracoval čili knihy zvané „Origo“: „Přišli do Golaidy (Galindie) a potom usadili se 50 let dvakrát vzatých u Antů a v Čechách, nebo i v Braniborsku.“ Dle toho bylo by tedy nesporně, že Langobardi asi půl století v Čechách sídlili.

Ale na tom není dosti. Vždyť dle právě určených a u Pavla Diakona a v „Origo“ jmenovaných míst, národů a let, můžeme také blíže určit cestu stěhování se Langobardů. Alespoň pravdou-li, že Langobardi vyšli z původního svého sídla na dolním Labi, t. j. z nynějšího Lüneburska, jak čteme u Prospera Aquitanského: „Ausonio et Olybrio consulibus“, což bylo roku 379, pak přeplavili se přes Labe do Pomořanska a po břehu ledového moře prošeďše sídly Gutonů, dostali se až do území starých Galindů, majíce pravděpodobně v úmyslu navrátiti se do staré své vlasti ve Skandinavii. Galindové však je od svých hranic zapudili a Langobardi, nemohouce takto v před a nemohouce také pro moře k severu, nechtěli-li se vrátiti zpět k Labi, musili obrátiti se k jihovýchodu, kdež narazili na Slovary, jimž tehdy Venedae nebo Antes se říkalo. I pobýli u nich asi 50 let a pak postupem nových slovanských zástupů, deroucích se na západ, byli hozeni do Braniborska, kdež však nenalezli ani sídla, ani žádaného klidu, ježto zatím mohutný slovanský proud od severovýchodu tam se byl usadil. Langobardům nezbyvala tedy jinám cesta než do Čech. Vždyť západ byl silně obsazen Germány a východ a sever Slovary. Vtrhli tedy do Čech a zůstali tu celkem asi 50 let.

Po půl století drali se mocněji zase do starého Boiohaema od sev.-východu mocněji zase Češi, na západě Hermundů a na severu tísnilo Langobardy Slované polabští. I nezbyvalo jim proto opět nic jiného, než-li ustoupiti k jihu, a to tím více, poněvadž na jihozápadě Čech držely se ještě zbytky Markomanů, přesídlujících do Bavor, a východojižní Čechy byly pralesem. Tak dostali se Langobardi kolem roku 490 nebo o něco později, čili v době jednoho století od dolního Labe až do Rugilandu.

A hle, s tímto výsledkem, pokud se týče Čech, souhlasí nejen archeologie, ale i zprávy dějinné. Souhlasí archeologie až na okolnost, že v původním sídle Langobardů na dolním Labi není památek po kultuře merovejské, jakou hroby lidí, žijícího v severozápadních Čechách po pádu říše římské a po odchodu Markomannů z Čech, se vyznačují. Ale námitka tato zajisté pozbude své síly, uvážíme-li, že za dobu téměř celého století, co Langobardi zemi svou na dolním Labi opustili, mnoho se u nich mohlo změnit i v ohledu nábožensko-pohřebním a opravdu také změnilo, zvláště, setkal-li se v jiných územích s lidem, který kulturou

merovejskou byl proniknut, A že tomu vskutku tak bylo, netřeba ani zvláště dotvrzovati, poněvadž Langobardi přišli do užšího spojení nejen se starými Burgundiony, ale i s Hermundury, atd.

Pokud zase týče se zpráv dějinných, tu velice na váhu padá okolnost, že právě do polovice pátého století padá jednak částečné či první přesídlení Markomanů z Čech do Bavor, kdež tito hned potom na počátku šestého století vystupují pod novým jménem Bavorů či Boiovariů a jednak, že koncem pátého a počátkem šestého století zástupy Slovanů pronikají od severu a severovýchodu čím dále průbojněji do Čech. Dlužno tedy pobyt Langobardů v Čechách klásti asi od roku 445 do roku 490, čili do času před a po rozpadnutí se říše západofřímské.

Než toto faktum nemá důležitost jenom pro dějiny Langobardů v Čechách, ale také dotýká se jich předchůdců — Markomanů. Tito totiž, ač již od roku 9. nebo 8. před Kristem v Čechách sídlili, náhle po roce 445 po Kristově narození z pásma dějinného mizí. Příčinou toho nebyl nikdo jiný, než hunský král Attila. Ten alespoň téhož roku, zmocniv se bratrovraždou samovlády ve své říši, přenesl centrum její do Potisi a odtud výbojnými vpády podroboval si všechny sousední kmény. Mezi těmi byli také Markomané a Kvádové čili obyvatelé Čech a Moravy.

Proto, když Attila podnikl hned potom za výbojem veliké tažení na západ, musili se tohoto určitým počtem bojovníků účastniti i Markomané, zatím, co starci, ženy, a děti zůstali v Čechách. A vskutku, když výboj Attilův skončil roku 451 velikou porážkou jeho na polích Katalaunských, mezi germánskými kmény, tehdy ubitými, jmenují se i Markomané. Po ztracené bitvě zajisté málokterí z nich navrátili se do staré vlasti a ti, kteří se přece vrátili, tísněni Langobardy, počali stěhovati se do Bavor, přijavše tam jméno Bavorů, jak připouští dr. Novotný, řka: „Neváhám přiznati se, přes novější námitky, k mínění celkem obecně přijatému, že Markomané vystupují později pode jménem, které samo ohlašuje, odkud do nových sídel přišli, kdyby ani jazyk jejich příslušnosti neprozrazoval, pode jménem příchozích z Boihema, Bajovarů, Bavorů.“ Tak Langobardé opanovali severozápadní a částečně střední Čechy, a to bez bojů a pútek.

Když pak tito téměř po půlstoletém pobytě tuto zemi opustili, zabrali celé střední, severní, severozápadní a severovýchodní Čechy různé kmény Slovanů. Alespoň dr. Píč v zásadě se stanoviska archeologického napsal: „Kladl jsem od počátku svého archeologického bádání konkrétní otázku, kdo jsou archeologicky první Čechové v Čechách. Při odpovědi k ní vylučuje se po člověku diluviálním skupina skrčených koster, označená při svém vystoupení v Čechách durynským původem. Rovněž vylučuje se i skupina jihočeských mohyl, souvislá s mohylami bavorskými a šířící se v mladším období jednak do Britanie, jednak na západ za Rýn do staré Gallie. Třetí archeologická skupina, skupina kostrových

hrobů s kulturou laténeskou, jeví souvislost rovněž do zemí gallských. Čtvrtá archeologická skupina, zastoupená na Stradonicích, tvoří na okraji tehdy osídlené vlasti pravý ostrov, který zůstal úplně cizím ostatnímu lidu v Čechách a za krátkou dobu úplně zmizel. Rovněž tak cizopasná je skupina kostrových hrobů s kulturou merovejskou, v severozápadní čtvrti Čech dosti řídko zastoupená, neboť i ona souvisí s kulturou v Porýní. Naproti tomu ukazuje skupina žárových hrobů spojitost v docela jinou a opáčnou stranu, t. j. na východ. Z pokolení dříve v Čechách známých zůstalo tu zatím, co ostatní pokolení odešla, jediné pokolení skrčených koster, jakožto pokolení v zemi usedlé, i na dále a přijalo právě v období hrobů žárových obřad spalování a tím assimilovalo se s pokolením žárových hrobů. To však je naprosto jistým, že pokolení žárových hrobů bylo posledním, jež do Čech odjinud vniklo, čili jinak řečeno, příchodem lidu žárových hrobů přišli první Slované do Čech.“ A příchod žárových hrobů do Čech klade přece archeologie již do druhé polovice pátého století.

Z této příčiny po roce 490 čili po odchodu Langobardů z Čech nelze za to míti, že by Čechy, byť i na nějaký krátký čas, byly tvořily, tehdy, součástku říše langobardského krále Vacha. Vypravuje totiž Paulus Diakonus, že Langobardi po svém příchodu do Rugilandu byli sice záhy Heruly odtud vypuzeni, ale že za krále Taty vzpomínávavše se, tyto přemohli a krále jich Rudolfa kolem r. 510 v bitvě zabili, potom že r. 526 přešedše Dunaj, zmocnili se Panonie, jejíž držbu císař Justinian jim potvrdil a tak stali se sousedy Gepidů, s nimiž však ustavičně válčili. Mimo to týž dějepisec dokládá, že synovec Tatův Vachů, zmocniv se panství říše langobardské v Podunají, novými výboji stále ji rozšiřoval, ba že tehdy, podrobil si i Suevy, zbytky to někdejšího kmene Kvádů, do těch dob ve starých sídlech zůstavších, z čehož namnoze bývá usuzováno, ba tvrzeno, že Vachů panoval nejen na Moravě, ale i v Čechách, ba že říše Langobardů v Čechách po jich sem příchodu až do dob Vachových ani nepřestala, poněvadž všichni Langobardové při svém odchodu do Rugilandu Čech neopustili.

Tu, poněvadž tyto názory správné a právem odmítl již dr. Novotný, stačí zajisté, poukázat-li na faktum, že nejen nikdy od příchodu pokolení skrčených koster do Čech tyto nezůstaly liduprázdnými, alespoň v severních, západních a případně jihozápadních krajích, ale že i při přesídlení nebo odchodu toho kterého kmene ze země vždy zůstalo tu něco lidu z pokolení právě jím se ubírajícího — což tedy platí i o Langobardech — přece není bezvýznamno, že jihovýchodní Čechy, právě tak jako severozápadní Morava čili celá vysočina českomoravská dlouho ještě po příchodu Slovanů zůstávaly neobydleným pralesem, jak patrně z toho, že v těchto končinách ještě v době hodně pozdní ani na české ani na moravské straně neznáme jmen slovanských kmenů, zatím, co ve středních, západních, severních, případně i jižních a seve-

rovýchodních Čechách a v jižní Moravě jména ta dějinám se uchovala. Vždyť z toho dá se téměř najisto usuzovati, že měl-li Vacho panovati i v Čechách, byl by musil udržovati spojení s krajinou od své říše pralesem přímo odříznutou, což nedá se předpokládati, zvláště uvážíme-li i dále, že Slované vniknuvše do Čech, podobného nadvládní by byli nestrpěli a že v dějinách nemáme o boji Vacha se Slovany českými ani nejmenšího dokladu. Proto slova Paŭla Diakona a spisku Origo, dle nichž Vacho podrobil si zbytky Suevů, týkají se jenom Kvádů, kteří tehdy zdržovali se již jen na nynějším Slovensku, jak dobře uvedl Dr. Jan Weiss poukávaj, že říše Vachova sáhala k severozápadu nejdále až do bývalých horních Uher.¹²⁾

Proto, že Vacho podřídil své langobardské říši mezi jinými národy i Suevy či zbytky Kvádů na Slovensku, jest „dosvědčeno pozitivně, ale všechny ostatní výklady, jako že Vacho panoval také v Čechách, nebo dokonce, že i Čechy s Moravou své vládě podrobil“ tomu „nelze dáti víry“, poněvadž něco podobného zakládá se toliko na „jediném pozdním, tendenčním a nepřesném pramenu.“ Jsou to slova: „Cum ipso de hoc loco in antea patrias ad suam partem expugnare coeperunt; unde in Beovinidis aciem et clausas seu tuba clangentium ad suam proprietatem perduxerunt; unde usque hodie praesentem diem Vachoni regi eorum domus et habitatio apparet signa,“ t. j. „Za tohoto (krále Agelmunda) počali z nynějších svých sídel (z Panonie) probíjet se do dřívějších vlastí k svým soukmenovcům; z té příčiny roznitili vzpouru a tajná spiknutí nebo i (zřejmé) boje u svých pokrevenců v Čechách; z té příčiny až do dnešního dne jich domy a obydlí ukazují odznaky (nadvládu) krále Vacha“ obsažená ve spise „Historia Langobardorum“ dle kodexu gothaiského, jenž však pochází až z devátého století a téměř všeobecně se považuje a prohlašuje za padělek z toho důvodu, aby Langobardi byli obklíčeni větší září, než-li jaké ve skutečnosti pro českou zemi měli.

Takto zajisté otázka o pobytě Langobardů v Čechách, již čeští dějipisci celkem od dob Palackého až úzkostlivě se vyhýbali, vyjmeme-li toliko dr. Novotného, který jí opravdu věnoval píli, jen sobě vlastní, jak myslím, uspokojivě mohla by býti rozluštěna. Při tom není však jistě bez zajímavosti, že i papež Pius II. v „Opera geographica et historica,“ ač Langobardů v Čechách nezná, přece dovolává se Ptolemaea, činí zmínku na dvou místech nejen o nich, ale i jinak přesně vykládá pojmenování Bavorů a tak nepřímou dotýká se Čech a jich nejstarších dějin, souvisících s Langobardy. O Langobardech alespoň dí: „Ptolemeus uvádí, že nejprve na severu Germanie kolem řeky Rýnu zůstávají Busaktorové, jimž říká se Malí, dále Sikambrové, Okvenové a Langobardi“ nebo:

¹²⁾ Weltgeschichte, III, 740.

„Uhři, opustivše Skythii, za mnoho času po Hunech, Gotech a Langobardech, přišli k Dunaji.“¹³⁾

A o Bavořích vykládá: „Nemohu o Bavořích dosti přesně říci, proč byli tímto jménem nazváni, ani odkud pocházejí. Než, protože nalézám, že nejstarší zprávy nazývají je Baioarii, což v naší době zní Bavoři, mám důsledně za to, že Baioarii byli tak pojmenováni od Bojů, a věřím, že oni byli kdys národem galským. Této domněnce přisvědčuje Strabo v páté knize svých výkladů, když říká: Za dřívějších starých dob přemnoží národové gallští obývali kolem řeky (Pádu), z nichž nejvýznačnější byli Bojové, Insubrové a Semnonové, kteří kdys s Gesaty útokem zmocnili se města Říma. Semnony později Římané nadobro a úplně potřepli a Boje ze svého území zahnali, kteří ustoupivše okolní krajinu istrijskou s Taurisky obsadili, vedouce stálé války s Dáky. Je tedy jisto, že Bojové v Panonii se usadili, odkudž postupem času mohli se přestěhovati do sousední krajiny, t. j. do Norika. Týž Strabo... tvrdí, že Bojská poušť táhne se až do Panonie, z čehož dostatečně plyne, že území Bavorů bylo obsazeno od Bojů. Konečně týž Strabo při popisu Germanie uvádí, že Bojové před tím bydlili v Hercynském lese a Cimby, když tito útočně na jich vlast udeřili, odrazili. Dle toho dostatečně zajisté je prokázáno, že pojmenování Bavorů odvozuje se od Bojů. Vždyť území Bavorů, prostírající se za Dunajem, z většího dílu nalézá se v Hercynském lese.“¹⁴⁾

Tušil tedy vynikající tento historik na papežském trůně, že zcela určitě jméno Bavorů souvisí nějak s Boji, ač nedovedl blíže stanovit, že spojitost tato netýkala se vlastně Bojů samých, jako spíše jména Boiohemum, jež Čechám, jako dědictví po nich připadlo, právě tak jako nedovedl o Langobardech, ač jich sídlo na dolním Labi a potom v Panonii dobře znal, povědět, že obydlím jich téměř po půl století bylo kdys totéž Boiohemum, o němž sám v „Historia bohemica“ napsal, že je „portio Germaniae“, t. j. částí Germanie, a že v něm nalézal se les, „jež staří Hercynským nazývali a o němž se zmiňují jak spisovatelé řečtí, tak latinští.“¹⁵⁾

¹³⁾ Ptolomaeus quoque a parte primum septentrionali Germaniae circa Rhenum fluvium Busactores habitare tradit, Parvos appellatos, Sincambros, Oqvenos et Longobardos... Longe pos Hunnos, Gothos ac Longobardos Hungari, Schythiam egressi, ad Danubium pervenere“ Sr. Aenae Sylvi Piccolominei, postea Pil II, papae, Opera geographica et historica, Helmstadii 1699, na str. 296 a 56.

¹⁴⁾ „Bajoarii autem unde dicti sint, et unde originem traxerint, non facile dixerim. Verum cum reperiam, vetustissimos codices Bajoariam appellare, quam moderni Bavariam dicunt, non difficile trahor, ut Bajoarios a Boijs dictos, gallicam fuisse olim gentem credam. Huic opinioni Strabo quinto commentario fidem adhibet, ita inquit: „Prisus igitur temporibus, plurimae Gallorum gentes fluvium incolebant, (de Pado loquitur) e quibus amplissimi fuerunt Boji, Insubres et qui olim cum Gaesatis, Senones, Romana per impetum potiti sunt urbe“ Hos Romani posterioribus annis fun-

JUDr. Michal Navrátil:

Za českou stopou v Italii. (C. d.).

Roku 1447 konšelé pražští obdrželi noviny o mnichu jednom, staveném na cestě do Bavor, který byl poslán do Říma s listy od kanovníků pražských proti mistru Rokycanovi, tupícími jej.

Jiného takového posla, kněze, vypravil něco později H y n e k K r u š i n a ze Š v a m b e r k a od mnohých pánů z Plzeňska s listy k papeži proti Rokycanovi, aby za arcibiskupa stvrzen nebyl, k nimž byly přiloženy artikule hanlivé, již před rokem proti němu zaslané do Říma. (Palacký V. 143.)

Roku 1447. Že návrh o připojení se Čechův k církvi řecké záhy vešel ve známost a oblibu, na to důkazem jsou nejprv pohružka v Římě 25. máje 1447 od poslu jménem celého království činěná, že Čechům oslyšeným a odstrčeným od církve nezbývalo, než oddělit se od Říma, obrátiti jinam svůj zřetel. (Palacký V. 228.)

Roku 1451 svěcení kněží čeští katoličtí v Římě.

Roku 1451 Johannes episcopus Penensis vysvědčuje o Václavovi Martini de Krumlov, že mu dal v Římě 8. januáři presbyterát.

Roku 1452 když král Fridrich v Římě 19. března na císařství korunován, pojal s sebou krále českého Ladislava, jak pro svou bezpečnost, tak i pro jeho vzdělání. (Palacký V. 264.)

Roku 1453 Ladislav král vypravil poselství do Říma s prosbou o potvrzení kompaktát i M. Rokycany na pražské arcibiskupství; ale to vrátilo se s nepořízením, když Aeneas Sylvius, jmenován býv papežským legátem v zemích těchto, neméně horlivě nežli Kapistrán proti žádosti takové u papeže se byli přimlouvali. (Palacký V. 296.)

ditus deletos perdiderunt, Bojos vero e finibus eleberunt. Inde migrantes circum adjacentes Istro locos cum Tauriscis habitarunt, bellum assidue contra Dacos gerentes. Constat igitur, Bojos in Pannonia consedissee. Quo ex loco facile successu temporis in Noricum, conterminam regionem, migrare potuerunt. Idem quoque Strabo . . . desertam autem Bojorum regionem esse affirmat usque Pannonios, ob quam rem satis indicat Bojoariorum terram a Bojis cultam fuisse. Idem Strabo Germaniam describens, Bojos prius Hercyniam habitasse silvam asserit, et Cimbros, agmine facto eorum invasisse locum atque a Bojis relectos fuisse. Itaque satis persuasum esse potest, Bojoaricum nomen ex Bojis descendere. Ager enim eorum trans Danubium Hercyniam silvanum non parva ex parte occupat". D. c., 306.

^{1b)} *Silva, quam veteres Hercyniam vocavere, cuius et Graeci scriptores et Latini meminerunt." Aeneae Sylvi . . . Historia bohemica, Helmestadii 699, 8.*

Roku 1456 zaslal Jiří z Poděbrad dva z nejpřednějších rad jeho papeži Kalixtovi list, který donesl do Říma bratr Lukáš Hladek, premonstrát. V listu oznámena ochota k vypravení poselstva. Papež slíbil přijetí posly milostivě.

Roku 1457 bratr Lukáš odevzdal papeži Kalixtovi III. psaní od Jiřího z Poděbrad, Zdeňka ze Sternberka a Jindřicha z Lipé, kteřížto znova naději dávali ku poselství českému, jimž odpověděl, že poslové přijati budou s láskou otcovskou. Konečně nastalo přímé mezi papežem a Rokycanou dopsování, i podávání tomuto gleitové, jen aby osobně také přijel do Říma. (Palacký V. 358.)

Roku 1458 v prosinci vypravil král Jiří v poselství Jana z Rabšteina, probošta Vyšehradského, mladšího bratra kancléře Prokopa, aby učinil slavné přiznání k Pjovi II., jakožto k novému papeži se slibem poslušenství církevního.

V poselství ku papežům do Říma o stvrzení kompaktát, jak za neosazení trůnu po smrti krále Albrechta, tak za králování krále Jiřího bývali vždy vynikající mužové učení Pražského předními řečníky z duchovenstva.

Roku 1460 Jiří z Poděbrad, užívaje rady německého doktora Martina Maiera, uložil mu, by zjednal popis všech důchodů říšských a poslal jej k držiteli vévodství milánského Fr. Sforzovi, který vyhledával přátelský spolek s ním, k jednání o způsob, kterým mni býti při císaři nápomocen, aby dosáhl řádného udělení vévodství, jakožto léna říšského.

Roku 1460 papež Pius II. poslal v červenci do Prahy Fantinā de Valle, jenž byl placeným jednatelem krále Jiřího při dvoře papežském a vyslovil králi nevoli svou, že by neplnil slibů svých — stran uvedení Čechů v jednotu s církví římskou. Král odpověděl 12. září, že, co slíbil při nastoupení svém v panství, mni držeti a oznámil, že nejdéle o hromnicích vypraví posly k němu k učinění poslušenství slavnému dle obyčeje jiných králů, i s nimi jiné posly v příčině sjednocení království s církví. Širší pak vzkázání učinil po Fantinovi, jenž s psaním tímto navrátil se do Říma. —

Roku 1461 král Jiří nemoha se nadíti ničeho dobrého, nevypravil poslů do Říma, nýbrž poslal toliko jednatele svého Antonína Marina z Grenoble, rodilého Francouze ke dvoru papežskému s omluvami, že mu pro tehdejší sjezdy s knížaty německými nebylo lze záležitosti církevní před se bráti.

Roku 1461 11. prosince psal Jiří papeži, oznamuje jemu radostně účinek svého vynasnažení o mír a slibuje nyní již bez dalšího meškání vypraviti žádané poselstvo do Říma.

Roku 1462 dne 8. ledna listem král. v Praze byli zmocnění poslové Prokop z Rabšteina, Zdeněk Kostka z Po-

stupic a dva mistři učení pražského Václav Vrbenský a Václav Koranda z Plzně — učiniti poslušenství papeži týmž způsobem, jak měli obyčej jiní králové čeští, za druhé jednati o stvrzení kompaktát. 14. ledna vyjeli z Prahy. 13. března měli Prokop z Rabšteina a Zdeněk Kostka soukromé slyšení u papeže, ve kterém mu oznámili, že jsou posláni, aby učinili slib poslušenství. Papež hned odpověděl, že mu nepřísluší od krále jejich přijmouti poslušenství, protože není s královstvím svým v jednotě církve. Protož pravil, že musí král prvé splniti, co přísahal, a poslové, aby učinili přísahu, že tak bude. Když páni odpověděli, že nemohou učiniti ničeho, co jim nebylo poručeno, řekl, že jim vydá čtyři kardinály, aby s nimi jednali. Byli k tomu ustanoveni Bessarion, patriarcha Nycejský, Jan Carvayal, Mikuláš Kusa, a čtvrtý neznámo, který. Již nazejtří 14. března měli s nimi třemi rozpravu Prokop z Rabšteina a Zdeněk Kostka v příbytku Bessarionově. Kardinálové vedli touž řeč jako papež. Opět odpověděl Prokop z Rabšteina, že s jiným nejsou posláni, než aby učinili poslušenství a předvedli některé prosby; ty že budou Zdeněkem Kostkou a mistry šiteji vyloženy. To uslyševše kardinálové, oznámili jim, že žádným způsobem nebude slib poslušenství přijat, leč budou prvé prosby ty oznámeny.

Prokop z Rabšteina a Zdeněk Kostka navštívili 16. března kard. Bessariona a odevzdali mu zvláštní list králův, při tom omlouvali krále z toho, co mu vyčítáno o processích. Kardinál nechtěl tomu dáti místa. Podobnou řeč měl s oběma pány 18. března, když žádali, aby jim zjednal slyšení u papeže. 19. března papež povolal Zdeněka Kostku k sobě u přítomnosti kard. Kussy a jiných několika vyšších důstojníků i měl s ním rozpravu o kompaktátech, ve které pravil, že kompaktáta jsou neplatná a dodal: „Neučinite-li, jak se vám rozkáže, zkažen bude i král i království; a víte, že to mohu učiniti.“

Proti tomu Zdeněk Kostka pravil, že myslí Čechové, držíce kompaktáta, vždycky býti v poslušenství a v jednotě církve, poněvadž jest to úmluva s konciliem basilejským. Papež pokoušel se potom Kostku pohnouti, aby se přijímání pod obojí odřekl; ale bylo i to bez prospěchu.

20. března obdrželi poslové čeští veřejné slyšení v paláci papežském před papežem a dvorem jeho. Poslové čeští předstoupili před papeže. Dřív než oni měl slyšení Wolfgang Forchtenauer, posel císařský, jenž přednesl přimluvu od císaře, aby papež pro něj se naklonil k vyslyšení žádosti krále Jiřího. Potom Prokop z Rabšteina učinil slib poslušenství ve jménu krále slovy ve zvláštní ceduli položenými a poslům předepsanými. Papež pozastavil se nad tím, že cedule zněla jen ve jménu krále, ne spolu ve jménu království. Poslové však hned vzali potaz mezi sebou a Kostka rozhodl, aby se stalo ode všech, právě, že se jednání

děje s povolením všeho království. Na tom papež přestav, tázal se, co by poslové více měli přednésti. Tu se ujal slova mistr Václav Koranda, kterému bylo uloženo přednésti žádost o stvrzení kompaktát. K řeči této, z níž mnozí přítomní nemálo se horšili, odpověděl Pius II. promluvením obšírným, téměř dvě hodiny trvavším. O žádostech přednesených posly, ač se dosti zřejmě již byl vyslovil proti nim, pravil, že se poradí s kardinály a dá odpověď konečnou.

22. března byl Zd. Kostka s oběma mistry požádán do domu kard. Bessariona, u něhož byli Carvayal, Kusa a kardinál Rouenský. Mluvil k nim Carvayal, bera sobě základ ze slibu poslušenství od nich učiněného, že když jej učinili, měli by v něm státi a přichýliti se k jednotě církve. Doufáme, odpověděl Zdeněk, že stojíme v svatém poslušenství, poněvadž to, co Čechové drží ze smlouvy s koncilem Basilejským, neodlučuje jich od jednoty církve. I odvětil kardinál, že prosbou o kompaktáta odchyľují se Čechové od jednoty, a poněvadž prý poslušenství učinili bez výjimky, měli by uposlechnouti rozkazu papežova a tuto při v jeho ruce dáti. Poslové odpověděli, že neměli k tomu moci; a když jim kardinál horlivěji přimlouval, aby se lépe rozmyslili, vyžádali si tam na rozmyšlenou.

26. března měli opět schůzi v domě kard. Bessariona. Poslové čeští oznámili, že jiného jim více nesluší, než vyslyšeti odpověď a o ní zprávu přinést. Carvayal přimlouval Zdeněku Kostkovi, aby učinil prohlášení před papežem, že když žádosti Čechů o kompaktáta splněna býti nemohou, oni poddávají se rozkazu papežovu, aby on pokoj v království jejich opatřil. Kostka radil, aby papež poslal někoho učeného neb i více do Čech, nechať se pokusí, zda-li dají se Čechové přesvědčit o neužitečnosti kompaktátů.

31. března dal papež poslům českým odpověď v slavné konsistoři u přítomnosti as 4000 lidí, že odvolává kompaktáta.

Roku 1462 1. dubna, když poslové čeští přišli k Piovi II. loučiti se, promluvil k nim ještě jednou na zahradě v přítomnosti 6 kardinálů a jednoho biskupa, ukládaje jim, aby přimluvili královi a královně i pánům, by se přijímání pod obojí odřekli.

3. dubna poslové odjeli, vyjma Prokopa z Rabšteina, který se v Římě zdržel o jeden den déle, byv po všechen čas rád viděn od papeže, jako starodávny jeho osobní přítel.

Brzy po odjezdu jich Pius vyslal za nimi Fantina de Valle s širším nařízením ku provedení vůle své a s dopisy 9. dubna nejen ku králi Jiřímu, nýbrž také k Oldřichovi z Rosenberka a k panu Jindřichovi z Kolovrat.

Jiří dostal zprávy z Říma, dle kterých Fantin, co prokurátor jeho byl se mu nevěrně zachoval, jednaje k jeho škodě, ač byl od něho placen. Král dal jej odvésti do vězení na radnici Staroměstskou.

Ze soudního pátrání proti Fantinovi přišlo podezření také na kancléře Prokopa z Rabšteina, že se v poselství do Říma jinak choval než měl; vykládáno mu za zlé, že o jeden den déle než druzí poslové zůstal v Římě. Král proto odňal mu úřad.

Roku 1462 14. září Pius II. psal Jiřímu, aby Fantina propustil. Král ho 26. října propustil a psal 27. října papeži, že Fantina vězením potrestal jako svého služebníka. S dopisem tím nebo brzy potom vypravil Jiří Jana z Rabšteina, probošta Vyšehradského do Říma, kdež měl papeži nepochybně vyložití běh věci té.

Roku 1463 Jiří z Poděbrad vypravil francouzského radu svého Antonina Marina z Grenoble po navrácení jeho z Říma do Benátek k vyjednávání s vládou tamnější o velký spolek k válce s Turky, do kterého by krom obou králů českého a polského vstoupili také Benátčané, král uherský, král francouzský a vévoda burgundský. Shledal v Benátkách dosti dobré vůle k tomu. —

Roku 1464 Pavel II. hned po zvolení svým půhon proti Jiřímu zastavil. Biskup vratislavský Jošt poslal za tou příčinou do Říma 28. září svého posla Tomáše, rytíře řádu Svatojánského.

Roku 1464, kdysi na podzim byl Hynek Bitovský způsobem podvodným užil třidenního příměří, zavřeného s obyvateli Coršteina k čerstvému zásobení hradu toho a sám se odebral do Říma, k vyžádání sobě ochrany papežovy. Hned uzavřel papež zakázati další obléhání Coršteina. Dle toho nařízení legát Rudolf, ještě než odjel z Říma, psal roku 1465 biskupovi olomúckému Tasovi, též-pánům a městům moravským, aby ihned obléhání zanechali.

Roku 1465, dne 5. března psal král Jiří Pavlovi II., omlouvaje nevypravení poselstva s blahopřáním k němu tím, že neznav prvé dobré vůle papežovy, musel se obávat, aby se poslům jeho nestala nějaká hanba od jeho protivníků při dvoře papežském. V příčině Bitovského představoval papež, že se pře jeho netýkala náboženství.

Roku 1465 28. června držána velká Konsistoř všech kardinálů v Římě, v níž Pavel II. kázal obnoviti půhon proti králi Jiřímu, co obviněnému z kacířství a uložil vedení soudu kardinálům Bessarionovi, Carvayalovi a Berardovi. Dne 2. srpna vydali kardinálové půhon proti Jiřímu z Poděbrad, jenž se činí králem českým, aby se do 180 dní postavil k soudu jejich v Římě. Bullou 6. srpna dal papež moc legátovi Rudolfovi, aby směl stíhati tresty církevními všechny stoupence Jiřího, aby směl hlásati válku křížovou proti Jiřímu, který zván „synem zatracení, přišerou hroznou, ovci prašivou.“ (P. d.)

SLOVANSKÁ HLÍDKA.

Píše Fr. H. Žundálek.

Polsko. Poláci na Slovensku. Na východním území Slovenska žije 20.000 Poláků. Mají konsulat v Košicích. Pro Podkarpatskou Rus bude zřízen nový konsulát polský v Užhorodě.

Pocta učenci. Dne 26. ledna Towarzystwo Lekarskie v Krakově uctilo na schůzi dr. Leona Wachholze, profesora soudního lékařství na universitě jagielonské. Slavnosti účastnil se celý profesorský sbor lékařské fakulty, bývalý a nynější asistenti i profesori soudního lékařství ze Lvova a z Poznaně, což svědčí o všeobecné vážnosti, které se těší oslavenec u všech, kteří s ním byli ve styku. Předseda družstva zahájil řadu proslovu. Slavnost podala obraz činnosti oslavencovy jako člověka vědy i učitele. Lektor universitní dr. Marchlewski vyjádřil se šíře o vědecké práci dr. Wachholze, který napsal přes 100 prací. Oslavenec zřejmě dojat, poděkoval za vzácnou poctu.

Mapa církve katolické v Polsku. Nákladem knihovny Atlasu byla vydána mapa církve katolické v Polsku, již provedl St. Pawlikowski. Je to první dílo kartografické, znázorňující správné rozdělení církve, ustálené dohodou se sv. Stolicí. Mapa představuje toto rozdělení, které zcela změnilo obraz církve v Polsku, počínajíc od církevních provincií, znázorňuje arcidiecésní biskupství a děkanáty. Jsou na ní také vyznačeny hranice administrativní podle politických hranic. Mapa vyznamenává se velmi vysokým pojetím technickým a čistým provedením. Vydání to jako první pramen k dějinám náboženským dlužno uvítati s uznáním.

Polský časopis v Číně. V Charbině v Číně vychází nový polský časopis s názvem: „Listy polskie z Dalekiego Wichodu Azji“ a „Biuletyn Handlowy Przemyslowy“. Časopis je věnován kulturním záležitostem polských osad v Číně, jakož i navázání hospodářských styků mezi Polskem s jedné strany a s Čínou, Japonskem a Východní Indií s druhé strany. Část textu je tištěna též jazykem anglickým, a to za účelem seznámení tisku ve Východní Asii s poměry polskými. Redaktorem jest inž. Kazimír Grochowski v Charbině v Číně.

Čeho žádají Poláci na území naší republiky? List polské lidové strany „Nasz Kraj“ tlumočí požadavky Poláků na území čsl. republiky. Z prvních požadavků jest, aby peníze, které při rozdělení Těšínska zůstaly v peněžních ústavech v Polsku, byly co nejdříve vráceny vkladatelům. Dále se domáhají Poláci změny pohraničního styku s Polskem, zvláště odstranění t. zv. propustek, které činí obyvatelstvu velké potíže. Dále žádají zrušení zákazu posílání peněz poštovní poukázkou do Polska. Podle došavádního nařízení možno posílati peníze jen v peněžním dopise. Největší důraz dávají na to Poláci, aby na polských školách

vyučovali polští učitelé. Časopis dovozuje, že na polských školách vyučují většinou Němci.

Slovensko. Slovenská „Babička.“ K vánočnímu trhu byl připraven slovenské veřejnosti milý dárek překladem „Babičky“ Boženy Němcové. Vydání má 87 vyobrazení vynikajících malířů. Cena 26.— Kč je velmi nízká. „Babička“ byla poslovenštěna spisovatelkou Terezií Vausovou. Našla hojně ochotných čtenářů na Slovensku.

Spolek sv. Vojtěcha. Výbor spolku sv. Vojtěcha zasedal 6. února t. r. a rokoval o významných věcech. Na budově spolkové mají býti vykonány přestavby. Nevyhovující částky její budou zbořeny a místo nich budou postaveny nové místnosti a mimo to bude ještě jedno poschodí nastaveno. Spolek vydá životopis Andreje Radlinského. Práce bude odměněna cenou 10.000 Kč. Byla oznámena zpráva, že američtí Slováci postaví v Římě kapličku a v ní oltář sv. Cyrila a Metoděje, jakož i slovenských světců Ondřeje a Benedikta. Rovněž má se pátrat v Římě v archívě po kanonisaci slovenských mučedníků na Slovensku málo známých z XI. století, totiž sv. Bystrice a Astrika. Spolek bude vydávati i podílové knihy pro vzdělance při členském vkladě 40 Kč jednou pro vždy. Na záchranu Slováků v cizině spolek založil filiálky v Budapešti a ve Velkém Varadině. Pro filiálku ve Velkém Varadině slíbil pomoc i velkovaradinský biskup a čsl. konsulát v Kluži. Spolek bude na tyto filiálky i dopláceti, poněvadž Slováci, hlavně v Maďarsku, žijí jen z práce svých rukou. Žádají duchovního chleba a nikdo jim ho nedával. Jde o jejich záchranu. Zpráva novin, že spolku bylo vládou poukázáno 50.000 Kč, nezakládá se na pravdě.

Srbsko. Požár divadla v Novém Sadě. Dne 23. ledna vznikl požár v budově Národního divadla v Novém Sadě, který se bleskurychle šířil. Ani rychlý příchod hasičů a vojska nemohl udusiti strašného plamene, kterému padla za oběť nejen celá budova, nýbrž i všechny rekvizity, hudební nástroje a celá ženská garderoba. Z mužské historické garderoby bylo něco zachráněno odvážným důstojníkem, který vběhl do hořící budovy a vynesl nejcennější kostýmy. Pokladní knihy a administrativní věci byly též zachráněny. Oheň byl zaviněn špatnými rourami, od kterých se chytilo nejdříve jeviště a potom celá budova. Škoda se odhaduje na 4 miliony dinárů. Pojištěna byla jen garderoba, a to na 900.000, ostatní nebylo vůbec pojištěno. Nový Sad však nezůstane dlouho bez divadla, neboť byly již podniknuty kroky, aby bylo postaveno nové divadlo. Vyhořelá budova byla majetkem velkého národovce, velkostatkáře Danderského, který ji postavil vlastním nákladem na svém dvoře, protože maďarské úřady bránily každé práci o vzdělání širších vrstev.

ZPRÁVY Z CIZINY.

Referuje Fr. H. Žundálek.

Jubileum spisovatele Františka Molnára. Maďarský spisovatel František Molnár slavil uprostřed ledna tohoto roku 50. narozeniny. Světový tisk psal o jeho literárních zásluhách lichotně. Molnár jest uznán jako spisovatel dvanácti prací dramatických a četných beletristických děl, z nichž některé jsou známy u všech vzdělaných národů. Maďaři však ho příliš neslavili. Je synem žida lékaře dr. Neumanna a je židem nejen podle rodného listu, nýbrž i svým smýšlením. Proto probouzející se Maďaři ho neuznávají za svého.

Apoštolská Stolice a d'Annunzio. Biskup kremonský v Itálii vydal nařízení, zakazující věřícím účast na divadelních kusech d'Annunziových. Bylo to výsledkem události, že církevní úřady odsoudily všechna díla d'Annunziova. „Osservatore Romano“ ze dne 12. ledna t. r. uveřejnil přehled všech děl tohoto spisovatele a ocenil je jako nemravná a nepřátelská katolictví. Současně se vyslovuje proti úmyslu Mussoliniho, který doporučil vydání všechna díla d'Annunziova v nádherném rouše a nařídil ministerstvu a státním úřadům, aby podporovaly prodej těchto děl. List Vatikán ohradil se proti tomuto nařízení Mussoliniovu a poukázal na nemravný a prokatolický ráz tvorby d'Annunziovy, která odporuje povaze vlašského národa. Osservatore Romano zároveň poukázal na dvojí tvář Mussoliniho; na jedné straně „duce“ tvrdí, že chce obnoviti zvyky italské v duchu křesťanském, na druhé straně pak podporuje snahu, která se protíví křesťanství.

Úmrtí Tomáše Hardyho. Tomáš Hardy, narozený roku 1840 v Upper Bochhamptonu, věnoval se nejdříve stavitelství; nejvíce se zajímal o stavby církevní. Roku 1871 vydal knížku „Desperate Remedies“, která byla velmi příznivě přijata. Od té doby rozvila se široce jeho činnost beletristická, básnická i dramatická. Známa jest jeho napoleonská trilogie „The Dynasts“. Ve svých povídkách ukázal se Hardy znamenitým znalcem anglické duše. Mravní váha Hardyho byla v Anglii veliká, že Angličané jej několik let navrhovali k udělení ceny Nobelovy, ale bezvýsledně. Hardy zemřel v lednu t. r. a jeho ostatky byly pochovány v opatství westminsterském, vedle ostatků Karla Dickense. Srdce Hardyho bylo uloženo na hřbitově při kostele ve Stinsfordu v hrabství dersetském.

Účast katolických učenců v nauce o električnosti. Chersterton vyjádřil se kdysi, že katolíci zcela slušně by mohli mluvit o katolické nauce o električnosti. Americký týdeník „America“ z 8. září 1927 sestavil listinu 33 katolických učenců, kteří díky svým vynálezům na poli badání o električnosti nabyli světové slávy. Vedle názvu každého badatele byla podána data narození, ná-

ročnost a odbor naukový. Dosud pracuje v oboru električnosti kněz Edmund Almeida T. J. (1893), Španěl, který získal světovou slávu nejnovějším vynálezem akumulátorů. Podáváme abecední seznam katolických objevitelů a badatelů v oboru elektrickém: Ampère, Francouz (zemřel 1836), Beccaria, Vlach (zemřel 1781), A. Becquerel, Francouz (zemřel 1908), Brauly, Francouz (zemřel 1846), Carré, Francouz (zemřel 1863), Carty, Američan (nar. 1861), kněz Casseli, Italian (zemřel 1891), Ch. Coulomb, Francouz (zemřel 1806), E. Creighton, Američan (zemřel 1874), P. Delany, Američan, kněz Diviš, Čech (zemřel 1765), Ziani de Ferranti, Angličan (zemřel 1864), J. L. Foucault, Francouz (zemřel 1868), L. Galvani, Italian (zemřel 1798), A. Corden, Skot (zemřel okolo roku 1750), Z. Th. Gramme, Francouz (zemřel 1901), kněz Hanny, Francouz (zemřel 1822), J. W. Mackay, Američan (zemřel 1902), G. Marconi, Vlach (nar. 1875), M. Melloni, Vlach (zemřel 1854), A. Meucci, Vlach (zemřel 1889), J. J. Montgomery, Američan (zemřel 1911), E. J. Nally, Američan (nar. 1859), L. Nobili, Vlach (zemřel 1835), kněz J. A. Nollet, Francouz (zemřel 1770), A. Pacinetti, Vlach (zemřel 1912), G. Planté, Francouz (zemřel 1889), E. Raymond-Barker, Angličan (nar. 1857), Th. O' Conor Sloane, Američan (nar. 1851), A. Volta, Vlach (zemřel 1827), E. Jiri von Kleist, Němec (zemř. 1748).

Stopadesáté výročí úmrtí Linného. 10. ledna t. r. uplynulo 150 let od smrti nejznamenitějšího přírodovědce 18. století, Karla Linné. Položil základ k naukám přírodním a zvláště k rostlinopisu a živočichopisu. Do dnešního dne zachovaly se ještě jeho definice a zachováno bylo také dosud jeho názvosloví v rostlinopise. Známá je také jeho soustava v rostlinopise, zvaná pohlavní soustavou Linnéovou. Obíral se také otázkou spánku rostlin a uveřejňoval též své práce z oboru lékařského. Zajímal se o nakažlivé nemoci a vytvořil nauku o pathogenických drobnoustrojích. Byl svého času nejslavnějším mužem v oboru vědy všech věků.

Kníže.

Dramatické doby svatého Václava ve 4 dějstvích. Napsal Václav Vajs. Kresby od Jana Koláře. Nákladem vlastním. V Praze 1927.
Stran 102. Cena 12 Kč.

V nejnovějším čísle „Přehledu dosavadní činnosti a práce na poli výročních oslav Svatováclavských v roce 1929“, který vydává výbor pro oslavu tisícího výročí smrti sv. Václava, spisovatel Vilém Bitnar v článku „Svatováclavské drama jesuitského baroku“, vyličil, jak od roku 1558 hráli se žáky svými jesuité hry s motivem Svatováclavským. Stopuje tyto hry po celá tři století, až do zrušení řádu, kdy potom za několik

let objevuje se v Praze již první hra s tímto námětem z pera laického. V. Bitnar zajisté bude pokračovati a napíše další staf o hrách s tímto námětem až po dobu naší, kdy byl motiv ten zpracován Jarosl. Vrchlickým a Jar. Durychem. Jak však již bylo ve Vlasti oznámeno, vyšla letos kniha, v níž doba Svato-václavská a idea oživotněna v dramatě o 4. dějstvích. Bývalý redaktor časopisu „Dorost“, nadšený přítel a vůdce naší mládeže, spisovatel a pražský katecheta, arc. notář Václav Vajs, zabral se do studia dějin naší vlasti při počátku křesťanství, doby sv. Václava, prostudoval Palackého, Tomka, Novotného a všechny kroniky, prostudoval válečnictví té doby i celé kulturní dějiny a výsledkem tohoto jeho studia je životně a dramaticky zobrazena doba sv. Václava, pod názvem „Kníže“. Potěší a zaujme jistě každého tato kniha, celá plná ryzí lásky k českému národu a vlasteneckého nadšení, v níž vyličeána doba a události národem našim prožité před věky. P. Vajs představuje nám knížete Václava svatého v celém jeho životě od jeho mládí, až do mučednické smrti na nově postaveném hradě Boleslavově. Drama podáno mluvou básnicky lahodnou, výraznou a jasnou. Krásně jsou kresleny a vystiženy jednotlivé osoby jak ženské, tak i mužské. Něžná Přibyslava, hrdá, ale za hříchy ztrestaná a zlomená Drahomíř, vznešená a dobrá světice Lidmila. Mladistvý kníže Václav podán jako pravý kníže míru a pokoje, hrdina, který za lid svůj nerozpakuje se vydati v nebezpečí i život svůj. I ostatní osoby mužské (28) jsou zdařile kresleny (biskup Tuton, císař Jindřich, Boleslav) a celek je krásným výchovným dílem lidu k lásce k vlasti.

Dějství první odehrává se na knížecím dvoře pražském v době zimní z rána, kdy mladý dědic knížecí chystá se dovést se zemanem Podivenem chléb strádajícím. Tu vyvstává rozpor mezi Drahomíří a Lidmilou, mezi Václavem a Boleslavem, kterého popuzuje Hněvsa. Václav zdůrazňuje tu úkol českého panovníka: „Musí být vévodou na cestě do chrámu a v čele musí jít ve zbroji kované v boj každý za svůj lid, by nedal zahynout milené zemi své i jejím budoucím.“

Toto první dějství dalo by se sehráti zvlášť na jevišti naší mládeže a dobře by působilo.

Dějství druhé o čtyři léta později předvádí s ním český na Hradčanech, kdy radí se páni čeští, co činiti proti nepřítelům domácím (Radislav Zlický) i vnějším (císař Jindřich, král Arnulf bavorský), kteří připravují se vtrhnouti do země. Marně snaží se býti pevnou a rozpaky zakrýti Drahomíř, stranicí Boleslavovi, který tu vystupuje proti Václavovi, rozpor mezi bratry se stupňuje, odchodem Boleslavovým. Přichází císařský legát s poselstvím, aby panovník český složil slib vasala a platil poplatek. Drahomíř je zdrcena. Koná se sněm, který volí Václava a ten mužně odpovídá legátovi, že s v o b o d n ý kníže přijde složit

hold až zemi spořádá, ne jako vasal, ale jako pokojný soused.

Dějství třetí v táboře vojska německého před obleženým hradem pražským. Je doba příměří a očekává se poselství, které má jednati o míru. Rozpor vyvrcholen, udělný Boleslav nepřipojil se k vojsku Václavovu a Radislav je ve vojsku německém. Vypravuje o svém souboji s Václavem a němečtí rytíři opovrhují zrádcem. Na scénu vystupují němečtí panovníci, biskup Tuton a přichází poselství; sám Václav s Podivenem a knězem Pavlem. Václav obhazuje před císařem svobodu své vlasti a se svolením sněmu přistupuje na starý poplatek, aby národ pokojně mohl žít. Jindřich překvapen jeho odhodlaností a statečností ohlašuje mír, biskup Tuton přináší ostatky sv. Víta a Václav zakládá ku cti tohoto světce chrám, „by navždy vlasti mé byl strážným majákem nad celou zemí mou i srdcem národa, nad Prahou svatou mou...“ Scéna končí v pozadí ozářeným chrámem sv. Víta.

Dějství čtvrté. V září 929 raduje se lid na Kameném Novém hradě Boleslavově, je 27. předvečer posvěcení chrámu. Pozván i Václav, který přijíždí, raduje se, že pominul hněv Boleslavův, přijíždí Drahomír i Přibyslava. Boleslav připravuje krvavý kvas, váhá, ale spiklenci Hněvsa, Tyra a Česta popuzují a o vigílii (proměna) ujednají plán, a ráno před jitřní (proměna) na prahu svatyně prolévá krev za víru Kristovu a za svůj český lid vévoda Václav. Scéna končí obrazem ozářené sochy sv. Václava.

Celé drama dobře upraveno, děj postupuje přesně k vyvrcholení i konečnému závěru, který je vlastenecky strhující a uchvátí každého, jak v jednotlivostech tak i v celku. Drama bylo psáno s láskou k vlasti, k víře a sv. Václavovi. K miléniovému jubileu Svatováclavskému napsal P. V. Vajs dílo, které zaslouží, aby bylo provedeno na naší nejpřednější scéně a jsme přesvědčeni, že naplnilo by pokaždé dům, vzpružilo nadšení, posilovalo lásku k vlasti a podněcovalo obětavost za práva našeho národa. — (Knížnímu vydání připojeny jsou čtyři pěkné perokresby malíře J. Koláře.)

Kšk.

LITERATURA.

ČESKA.

Co vyšlo a co se chystá: V Turnově vydáno bylo nádherné dílo „Praha“, se 40 barevnými dřevoryty Karla Víka s textem Fr. Táboorského, krásnou to kulturně-historickou básní v próse. (Cena Kč 102). — Přerovská edice „Šlépěje života“ oznamuje, že vydá trilogii Frant. Valouška: „Z těžkých dob Moravy“.

První díl „Rostislav a Privina“ již vyšel a budou brzo následovati další dva díly: „Spása a sláva“ a „Zkáza“. V trilogii líčí Valoušek dobu před příchodem svatého Cyrila a Metoděje, pokřesťení národa a pád říše velkomoravské. Sebrané spisy Fr. Valouška chtěl uspořádati zemřelý Jos. Vévoda. — Některé ze spisů zemř. Jos. Vévody vydá redaktor „Našeho domova“ Ant. Šuránek, některé vydá v Brně P. Pav. Vychodil. Autorské právo má na spisy Vévodovy „Družina literární a umělecká“. — Tato „Družina“ vydá J. Vyhliďalovu knihu „Kulturní kresby z Hané.“ — Spisovatel F. Háji, jehož romány kritika vřele uvítala, vydal nákladem J. Birnbauma v Brtnici nový román „Pozdě“ a vyjde tam další román téhož autora: „V života strážních přece našla cestu svou.“ Román „Kája Mařík“ (viz „Vlast“ str. 187) má býti sfilmován. Literární kritik „Věstníku Jednot duchov.“ píše pochvalně o tomto románě a dokládá: „Snad sdělí autor další osudy obou hrdinů, jak se měli a jak žili jako manželé. Zavdělčil by se tím přemnohým.“ — V „Zábavách večerních“ vyjde překlad Františka Wolfa z polského „Doutnající jiskry“. — Ve „Vzdělávací knihovně katolické“ počíná vycházeti dílo P. Dr. J. Kapistrana Vyskočila O. F. M.: Věda a filosofie. — Monumentálního díla „Nová legenda zlatá“ dokončen byl díl I. *Passional*. — K oznámeným již ve „Vlasti“ na str. 142. knihám, které připravuje nakladatelství Československé akc. tiskárny přibývají: JUDr. Jan Rubík: *Kam vede národ český církev československá*. — Stan. Gabriel: *O čistotě*. — Arnošt Oliva: *Kristus a dítě*. — Čihalův překlad Huonderovy knihy: *Ve škole Mistrově*, díl II., — Řada úvah apologetického rázu Jana Fr. Hrušky: *Proč jsem neodpadl a neodpadnu*. — A Dr. Frant. Kulhavýho třetí řada „*Z lékařových zápisů*“. — Mistr Adolf Kašpar, známý ilustrátor, vydá 30—40 obrazů z malebného podhostýnského zákoutí valašských hor, album „*Rusava*“. Ideálně přiléhavý text napsal Fr. Tábořský. Vzácné, umělecké dílo vyjde v subskripci v létě. — Na Moravě na Sv. Hostýně počala vycházeti knihovna „*Hlasů Svatohostýnských*.“ Čís. 1.: Dr. Frant. Krus T. J. *Marketa apoštolka*. V knížečce je poučení, jakého smýšlení má býti a jak má pracovati pravý apoštol světského stavu. Knížečka hodí se k hromadnému rozšiřování. Cena Kč 1. — Nákladem Spolku sv. Vojtěcha v Trnavě vyšlo historické dílo o otázce velehradské: *Sv. Cyril a Metod na Devín*. Devín hlavné a sídelné mesto Velkomoravskej říše. — Pro naše divadelní ochotníky vydalo nakladatelství J. Birnbauma v Brtnici dvě divadelní hry se zpěvy: *Dvě matky* čili Bůh svých neopouští. Zpracováno dle staré legendy o rozkvetlém keři růžovém a o P. Marii ve 4 jednáních od Viléma Paillera. (Samé ženské úlohy, 14.) — *O sířelo dítě*. Tragický obraz ze života o 4 jednáních a scéně na hřbitově. Napsal J. Burk. Hra ukazuje, kam vede manželská

nevěra. — Spisovatel a básník Jar. Durych má v rukopise velký román o Valdštýnovi „Bloudění“, který vyjde současně česky i v německém překladu. —

Svatováclavský almanach českých básníků. Výbor pro oslavu tisícího výročí smrti sv. Václava vydá na paměť milenia reprezentační almanach českých básníků s příspěvky, odnášejícími se k osobě a době sv. Václava. Almanach představuje si „Výbor“ jako projev celonárodní obce spisovatelské a v tom smyslu po dohodě s odbornými korporacemi sestaví i komisi redakční z reprezentantů všech generací žijících básníků. Příspěvky z oboru lyriky, epiky, dramatu, novelistiky i literárně psychologické essaye přijímati bude kancelář „Výboru“, Praha III., Josefská 8.

Pravdivý Robinson. Napsal dle záznamů Owena Evanse V. H. Anderdon T. J. Přeložil podle německého zpracování M. Hoffmannové, Karel Vrátný. V Praze 1927. Nákladem Československé akčiové tiskárny, Praha II., cena Kč 22.—. Velice oblíbený jsou mezi mládeží četné robinsonády, které dle hrdiny románu anglického spisovatele Daniele Defoe byly napsány. V románě, který přeložil K. Vrátný, napsaném dle pravdy na základě záznamů líčených jsou — v romantickém rámci příhod lodních pirátů, života a příběhů na pustém ostrově, odvážných loveckých příběhů atd. — prostředky, jakými získává španělský misionář duše pěti protestantských ostrovanů. Literatura o misích je u nás dosti chudá, zde nabývá čtenář poučení o těžké práci v misi způsobem lehkým, napínavým a zároveň výchovným. Knihu všude doporučujeme. —š—

Maurice Maeterlinck: Život včel. Přeložil se svolením autorovým Václav Lípa. Po stránce odborné zrevidoval překlad Dr. Jan Marek. V bibliofilské nádherné úpravě vydalo zemědělské knihkupectví A. Neubert v Praze. Cena Kč 24.— brož. Maeterlinck rodem belgičan (nar. 1862), básník a essayista, mystik a filosof, není u nás neznámým. Překládali z něho a psali o něm Vrchlický, Ar. Procházka, M. Kalašová a Sig. Bouška. Kniha „Život včel“ připraví čtenáři přebohatou duševní hostinu. Je to něco jako román a není to román. Líčí život včel od prvního jarního probuzení, vtipně zasvěcuje čtenáře do záhad organizace včelího národa, líčí barvitě úžasnou pracovitost, vytrvalost včel, jejich smysl pro spolupráci, jejich nepochopitelnou obětavost pro generaci příští, upozorňuje i na jejich vady a ukazuje vysokou inteligenci včel. Kniha netkví v odborných znalostech včelařských, ale v psychologické a filosofické hloubce autorových postřehů, vyniká vybroušeným vtipem a nádhernými lícenými. Učí žasnouti nad účelností v přírodě a obdivovati se moudrosti vše ovládající. Dílo to jest opravdovým duševním požitkem. Vkusná výprava, plynň a jadrný překlad, nádherný tisk dodává knize tím větší ceny. —K.

Vlasta Javořícká: Děti šťastné. Román. Díl II. Nákla-

dem Československé akciové tiskárny v Praze II. Str. 412, cena brož. Kč 22.—. V prvním čísle „Vlasti“ str. 41. bylo referováno o prvním díle tohoto zajímavého románu, o bludné pouti za štěstím dvou sourozenců. Díl druhý sleduje Felixe v jeho bojích a úskalích, v jeho sklamání i nezdaru v lásce, kdy setkává se s ovdovělou zatím sestrou Karmen a ta opět se svým prvním milencem, až konečně i Felix dojde svého štěstí s milovanou Vilmou a Karmen se svou první láskou, tak že otec mohl nad nimi povzdechnouti: „Moje zlaté děti, děti Štěstěny!“ — Autorka udržuje zájem čtenáře až do poslední kapitoly. Vkusná úprava, barevná obálka akademického malíře J. Gotha zhodnocuje knihu i vnějškově. —š—

Legendy o Ježíškovi. Antologie z legend o Ježíškově dětství. Výbor z Nové legendy zlaté. Str. 240. Cena 12 Kč. **Koruna trnová mučedníků svatých božích.** Str. 288, cena 14 Kč. — E. m. Žák: **Živé hvězdy.** Legendy ze života svatých. I. Str. 80, cena Kč 6. — V Praze, nakladatelství V. Kotrba.

Na letošní vánoční knižní trh připravilo nakladatelství Kotrbovo tři hodnotné knihy legend, skvostných to květů církevního básnictví. První dvě knihy obsahují legendy vybrané z monumentálního díla, týmž nakladatelstvím vydávaného „Nová legenda zlatá.“ — Kniha první má přes 40 legend z mládí Ježíšova a na 30 z dalšího Jeho života. Jsou tu písně národní, legendy ze staročeského passionálu, úryvek ze staročeské básně ze XIV. století, novodobé legendy lidové i umělé veršem i prosou. Mezi básníky zastoupen S. Bouška, K. Dostál-Lutinov, X. Dvořák, Jos. Jasanovič, Fr. Kyselý, B. M. Kulda, Fr. Leubner, Fr. Sušil, ale i K. V. Rais, J. V. Sládek, Jos. Kalus, B. Němcová, J. Vrchlický a j. v. Knížka ozdobena 17 pěknými obrázky. Jsou to opravdu krásné květy nádherné poesie, jimiž každý se potěší a zušlechtí. — Kniha druhá „Koruna trnová“ počíná staročeskou písní k sv. Dorotě (XIV. st.) a moravskou národní legendou o sv. Jiří, načež následuje ze staročeského passionálu 54 životů svatých ozdobených 25 obrázky, hlavně Jos. Manesa. Nejsou to ovšem žádné podrobné životopisy, ale krásně psané črty ze života svatých, jak je zaznamenal koncem patnáctého století autor passionálu. Cena obou těchto zajímavých knih je velmi mírná a knihy zaslouží, aby byly hojně rozšířeny v našem lidu. — Náš zasloužilý homiletik, známý feuilletonista „Čecha“, prof. E. m. Žák připojil ke svým dříve již vydaným „Legendám vánočním“ a „Legendám velikonočním“ novou sbírku legend ze života svatých „Živé hvězdy“. Svým známým milým způsobem, vypravuje 16 legend, jednu krásnější než druhou. Nazval je „živé hvězdy“, poněvadž věří, že v legendách svatí žijí déle, nežli v životopisných, často sporých svých datech. Poesie jím dala znamení věčnosti i pro tento svět.“ Krásnou tuto knížku legend všude doporučujeme, jako ony dvě výše uvedené. —o—

Antonín Thein: Jouzek. (Štěstí, jež se mu vrátilo). V Praze 1927. Nakladatelství V. Kotrba. Str. 612, cena 33 Kč. — Spisovatel Ant. Thein má svou četnou čtenářskou obec, ať již v „Čechu“ nebo v „Kříži“ a „Marii“ nebo v jiných našich časopisech, která dychtivě čeká na pokračování jeho zajímavých, dobře zachycených a vystižených figurek z našeho domácího i veřejného současného života. Thein kreslí plasticky, s humorem a dobrými šlehy na poměry, zachycuje skutečnost a líčí podrobně, což mu dodává obliby v širokých vrstvách čtenářstva. V románě „Jouzek“ podán všední příběh, jakých mnoho se stalo. Venkovský student v Praze na právech je vydržován chudou domovnicí pí. Strnadovou, jejíž dceři Pavlince slibuje sňatek, ale po dosažení doktora, běře si bohatou dceru pí. domácí. Ale špatně volil, je trestán povahou své ženy, a po její smrti rád vrací se k zhrzené Pavlince, po jejímž boku štěstí se mu vrátilo. Thein celý příběh vylíčil tak zajímavě a nově, že čtenář nerad s knihou jeho se loučí. Vřele ji doporučujeme a radujeme se, že v Theinovi vyrůstá nám náš nejlepší lidový katolický spisovatel. ————— Kš.

F. Háji: Pozdě. Nákladem Josefa Birnbauma, Brtnice. Str. 170. — Spisovatel v krátké době získal si hojně obliby pro své dobře lidově psané romány, které s chutí běháme do ruky, abychom se ve volné chvíli osvěžili. Paní Marta provdává se za syna z bohatého statku, ale zhýralce a zakouší mnoho bolesti. Po jeho smrti musí prodati vše, je opuštěna od bratra i otce a neštěstí sype se na hlavu její jedno za druhým. Bolesti a útrapy, příkoří a pronásledování jsou údělem jejího života, které však léčí a tiší důvěrou v Boha. A Bůh jí zkouší, „odpouští, ale neopouští“ a na konec pí. Marta dochází k přesvědčení, že „nikdy není pozdě na štěstí.“ Román, který má i svou výchovnou tendenci, vřele doporučujeme. —o—

Jiří Jenáček. Kus historie Bündenské. Román C. F. Meyera, přeložil prof. R. Pazderník, obálku a obrazy kreslil prof. O. Cihelka. Vydal Elzevír, Praha 1927. Str. 216, cena brož. 24 Kč. — Německý švýcarský básník a novellista (1826—1898) je z největších německých básníků našeho věku. (U nás překládal z něho Jar. Vrchlický.) Vynikl však také jako historický novellista a romanopisec, který do podrobností zná dobu, o níž píše a dovede v neobyčejné plastičnosti a barvitosti podat historický děj. Z jeho četných psychologicky vypracovaných románů, je nejlepším román „Jüry Janatsch“, vydaný roku 1876, jehož dějištěm je především jihovýchodní švýcarský Kanton Gränbünden neboli Grisonsko, kraj překrásných alpských scenerií a rozkošných údolí světově známých (Sv. Moric), s lidem skromným na starých zvycích lpícím. Děj románu spadá do doby třicetileté války a hlavní postavou děje, umístěného v ono krásné prostředí, je pastor, povaha násilnická, která dovedla tyranisovati celý kraj a kolem níž kupí se události se všemi hrůzami oné doby. Vše lí-

čeno v sytých barvách, objektivně a historicky. Autor připomíná silně na našeho Jirásku. Kniha je pěkně vypravena, překlad pěkně se čte, tisk je úsporný a jasný. Nakladatel snažil se vydati pěknou knihu a za cenu levnou. Kš.

Sestry Nep. Poč. P. Marie: **Pojďte k Josefovi.** Modlitby k Sv. Josefu. V Přerově 1928. Str. 32. Cena 1 Kč. Z kněžského officia na den sv. Josefa vybrány tu žalmy a antifyony a připojeny různé modlitby. Sv. Terezie z Avily dí: „Neznám nikoho, kdo by byl sv. Josefa zvláště ctil, a den ode dne v cnostech neprospíval.“ Knížečka ta velmi dobře se hodí k pobožnosti k sv. Josefu, zvláště v měsíci březnu. —o—

† Frá Th. dr. Jos. Mergl.

Dne 25. ledna t. r. zesnul v Pánu Frá Th. dr. Josef Mergl, kněz ryt. řádu Maltežského, bývalý předseda družstva Vlast v letech 1887—1888 a v posledních letech děkan ve Strakonicih, kde dne 27. dubna roku 1853 se narodil. Zemřel tedy v stáří bezmála 75. let. Po projití obecných a měšťanských škol ve svém rodišti, odebral se na studia gymnasiální v Písku a po jich ukončení roku 1874 vstoupil do rytířského řádu Maltežského u Kamenného Karlova mostu na Menším Městě pražském. Na kněze byl vysvěcen roku 1879. Jako kaplan působil po pět let v Horažďovicích, po tři roky byl pak v sídle řádu v Praze, načež přišel za duchovního správce do Wolframic u České Lípy a odtud poslán jako duchovní správce na fary do Špitála a posléze do Meilbergu v Dolních Rakousích. Roku 1917 stal se děkanem ve svém rodišti v Strakonicih, kteréžto místo bylo posledním, kde působil. V letech 1886—1888, kdy častěji meškal v Praze v maltézském klášteře, zavítal kdy jen čas mu to dovolil, do právě vzkvétajícího družstva Vlast, které mělo tehdaž své místnosti v Žižkově, na Komenského náměstí, v domě „u Uhrů“, čp. 505 v prvním poschodí. Tam mezi mladé literáty družiny „Vlasti“ Frá Jos. Mergl často zapadl, ve schůzkách družiny mladé nadějně katolické literáty povzbuzoval, poučoval, až si jejich lásku tak získal, že byl při valné hromadě roku 1887 zvolen za předsedu družstva Vlast a byl jím až do konce roku 1888, kdy musil se této funkce vzdáti pro své povinnosti ve správě duchovní, kam svým řádem byl vyslán. A po něm v měsíci prosinci roku 1888 byl zvolen předsedou družstva Vlast, mladý kaplan únětický, Th. dr. Rudolf Horský, který tento úřad zastával až do polovice měsíce června roku 1911. — Frá Jos. Mergl, když nemohl do družstva Vlast docházeti, alespoň do časopisu „Vlast“ přispíval literárně a překládal do něho z polštiny. Mimo to věnoval se na české universitě studium bohosloví a v roce 1903 byl promován na doktora theologie. Dosáhl toho, po čem toužil v

zájmu výkladu písma sv. pro své jej milující farní osadníky. Avšak i jinak byl činným jako předseda místní lidové organizace a okresního sboru Lidové Akademie na českém jihu a po dvě období zastupoval v obecním zastupitelstvu strakonickém katol. lidovou stranu a podobně činil jako člen místního a okresního školského výboru. V posledních letech shromažďoval také památky a záznamy k sepsání dějin děkanského chrámu Páně v Strakonicih a celé farní osady.

Dne 27. ledna byl pohřben slavně v místě své působnosti. Čest budiž jeho památce!

T. J. J.

LITERÁRNÍ OBZOR.

Naše řády a literární časopisy. K uvedeným časopisům na str. 1:0 v čís. 4. „Vlasti“ dlužno připojit časopisy jež založili rajhradští benediktini. Jsou to: Škola B. Srdce Páně roč. 61., řídí P. Petr Hlobil, opat, Rajhrad. — Květy Marianské, roč. 44., řídí P. Krist Lux — Až děl Strážný, roč. 47. řídí katech. Em. Masák. — Hlídka roč. 44. řídí Dr. Pavel Vychodil. — Měsíčníky ty vydává nyní Občanská tiskárna v Brně.

Obrázkový časopis Šťastná rodina, který vycházel měsíčně proměněn ve čtrnáctideník počátkem letošního roku. Vydává Českoslov. akc. tiskárna, Praha-II., Spálená č. 15.

Zemědělské knihkupectví A. Neubert v Praze vydalo: Maurice Maeterlinck: Život včel. Přeložil Václav Lípa. — Včelářská abeceda. Napsal Č. Václ. Hrdina. — Karel Piskoř: Sonata májového večera. Kniha povídek a novel. — Jos. Konrád: Poslední. Novela. — Dr. Em. Zitek: Pomsta. Historický román. Díl V. — Do tohoto nakladatelství přešel orgán Ústř. Matice div. ochotníků: Československé divadlo. Roč. IX.

Ilustrovaného sborníku soustavného sebevzdělání „Poznání“ vyšel sv. 7, (17.) s pěknými příspěvky, z nichž jmenujeme: Zd. Stach: Požívatiný. K. Paul: Přehled běloruského písemnictví. Dr. Fr. Hýbl: Počátky křesťanství u národů slovanských.

Ze země mrakodrapů. Obrázky a dojmy. Napsali Dr. A. Osíčka a Lidka Osíčková. V Praze 1928 Zemědělské knihkupectví A. Neubert. Obálka a kresby od L. Süsse. Cena Kč 13.—. Vtipně psané obrázky z amerického života vyšlé původně v různých časopisech. Pestrý život dnešní Ameriky, o níž u nás v poslední době jeví se zvýšený zájem — její dolary! — zachycen ve své barvitosti a líčen názorně tak, že kniha čtenáře dobře poučí o amerických poměrech. Jak žijí, pracují a jak se baví v Americe muž a žena? Jak probíjí se český vystěhovalec? Jak české děvče? Co dělají lidé ve všední den a co v neděli? Jaké jsou jejich názory? Jaký je poměr teorie ku praxi? Jaký je duch Ameriky? Sta otázek, na něž v 25 statích odpovídají ti, kdož osobně zakusili světla i stíny Ameriky, kniha je v jistém smyslu protějškem k „Anglickým listům“ K. Čapka.

Kterí spisovatelé se u nás nejvíce čtou? Podle statistiky ministerstva školství a národní osvěty žádaly obecní knihovny v uplynulém roce nejčastěji o přidělení knih Jiraskových. Dalšími z nejžádanějších našich spisovatelů byli Rais, Baar, Ignát Hermann, Klostermann, Beneš Třebízský je na 12. místě, Masaryk na 19., Machar na 30. místě. — Jinde jsme četli: Baarův Jan Cimburu nejžádanější z českých knih. Podle statistiky ministerstva školství a národní osvěty žádaly obecní knihovny v uplynulém roce nejčastěji o přidělení Baarova Jana Cimbury. Druhou nejžádanější knihou byla Brodského Jeho druhá žena. Na třetím místě byla Paní komi-

sarka od B. ara, dále následují Sienkiewiczovo Quo vadis, Raisův Pantáta Be-
roušek, Brodského Zrada Uřešova. Vesnický román Karoliny Světlé je na
místě 12., Vrbovy Boží mlýny na 14., Jiráskovy Psohlavci na 15., Herrma-
novy Vdavky Náninky Kulichové na 17., Jiráskův Husitský král na 33., Temno
na 3., Němcové Babička na 45. místě.

Dr. Frant. Lexa v „Národ. List“ č. 355 píše, že nejstarší dosud zná-
má kniha, která se nám zachovala, jest Prisseův papyrus. Je to
opěť konce nauky Kagemniovy a celé nauky Ptahhotepovy, napsaný v 21. století
před Kr. Podle úvodu své knihy, Ptahhotep byl vezírem a místodržitelem
hlavního města za posledního krále V. dynastie, Asosta, který vládl v 30.
stol. před Kr. Vezír Kagemni podle doslovu své knihy žil za vlády králů
Hunia a Snofra na rozhraní III. a IV. dynastie v 35. st. př. Kr. (podle Bor-
chardtovy chronologie). Obě knihy jsou veršované mravní nauky, podo-
bající se sobě obsahem i formou. Ptahhotep sám nazval svou nauku knihou
příslaví.

Nejstarší list na světě. Pařížské „Nouvelles Littéraires“ sdělují, že
nejstarší čínský list, 600 let vycházející „Cing Pao“, přestal vycházeti pro
revoluční nepokoje a zmatky v Číně.

První naučný slovník. U Abusiru v Egyptě byly nalezeny zbytky na-
učného slovníku z doby starořecké. Nalezené fragmenty papyru svědčí o
o tom, že myšlenka naučných slovníků je prastará, mnohem starší, než se
dosud lidé domnívali. Nalezené zbytky jsou výřezem z obsáhlejšího díla
a obsahují obšírná pojednání zákonodarců, učenců, umělců a techniků oné
doby. Připojen je přehled tehdy známých zemí, národů, hor, ostrovů, řek
a jezer.

Zemřel Disraeli jako katolík? Při nedávném vydání životopisu slavné-
ného státníka a spisovatele anglického, bylo znovu uvažováno o tom, zda
Disraeli, který se stal později lordem Beaconsfieldem, se obrátil na smrtel-
ném loži ke katolictví. Narodil se jako žid a již v útlém mládí se stal pro-
testantem. Jsa vynikajícím členem tak zvané vysoké církve (High Church).
Jest dokázáno, že na smrtelném loži si zavolał P. Clarea z tovaryšstva Je-
žíšova z Farm Street v Londýně a měl s ním velmi dlouhou rozmluvu. Co
se stalo mezi oběma při této rozmluvě? Byly učiněny protichudné závěry
a nedošlo se k bezpečnému rozřešení této otázky. P. Clare odmítl vždy
vyzraditi tajemství oné rozmluvy a vzal tajemství s sebou do hrobu.

Z NAŠEHO ŽIVOTA.

Bohoslověcká fakulta pražské university Karlovy jmenovala čestnými
doktory biskupa českobudějovického Simona Bartu, velmistra rytíř-
ského řádu křížovníků s červenou hvězdou Josefa Vlasáka a opata ka-
nonie strahovské Methoda Zavorala.

Náš nejstarší sociální pracovník a redaktor Tomáš J. Jiroušek
přednášel v Sociálním ústavě čsl. republiky o svém příteli a druhdy spolu-
pracovníku J. B. Peckovi, průkopníku české soc. demokracie. Šli spolu a
pak dal se každý jiným směrem. Velmi zajímavá přednáška Jirouškova došla
velké pozornosti a vzbudila živý zájem. Nejstarší pamětník počátků hnutí
dělnického v zemích českých T. J. Jiroušek má dle svých obsáhlých po-
známek v rukopise jedinečné dílo: Počátky hnutí dělnického v Čechách a
na Moravě, které nikdo jiný nemohl napsati, protože prameny z těch dob
nejdou nikomu po ruce. Najde se nakladatel pro dílo tak hodnotné?

Na hradčanském náměstí má býti postaven pomník Přemyslo-
vců m. — Zástupci našeho státu zúčastní se na podzim v Dánsku velké oslavy

královny Dagmary, která pocházela z rodu Přemyslovců. V rámci oslav bude v kostele Ringstedu, kde byla Dagmar pochována, odhalena mramorová deska.

Dne 1. února oslaveny byly padesáté narozeniny ministra školství a národní osvěty Dra Milána Hodži. 3. února oslavila padesátiletí sloužilá spisovatelka Anna Simerská s jejímiž pracemi čtenáři naši často se shledávají. Je členem našeho Družstva. — 75. výročí svého narození dožije se 27. února Josef Holeček, bard jihočeského lidu, jehož náhernou devílidilnou skladu „Naši“ zná každý. Životního jubilea sedmdesáti let dožil se 15. ledna zasloužilý básník, pečlivý literární kritik, povolavý překladatel hlavně Lermontova a Puškina rodák valašský František Táborský, ředitel pražské vyšší dívčí školy v. v. Redaktor t. l. milé vzpomíná na ty příjemné chvíle, které zažil, když o prázdninách r. 1900 ve společnosti p. t. pp. bratří Kuffnerů a zemřelého spisov. Petrika Blažka cestoval po Moravě a když 14. srpna bylo mu popřáno navštívit tehdy profesora Táborského v jeho rodném domě v Bystřici pod H. a za jeho vůdcovství a výkladů vstupovati na Sv. Hostýn. Obdivovali jsme tehdy pouť lidu moravského, nádheru jeho krojů a naslouchali milým a odborným výkladům profesora Táborského, za jehož vedení z Hostýna kolem vily H. Schweigra přes Rusavu vraceli jsme se po pouti do Bystřice. V milé vzpomínce připojuje se redaktor „Vlasti“ v řadu těch, kteří básníku Táborskému přáli k jeho sedmdesátce.

V Českých Zlatnících u Obrnic zemřel 13. ledna Msgr. Antonín Vřešťál, děkan kapit. u Věch Svatých a profesor morálky Karlovy university v. v., u věku 8 let. Byl svědomitým učitelem, který za 37 let svého působení vychoval velkou řadu kněžstva. Byl horlivým spisovatelem a hlavním jeho dílem je třídílná „Katolická mravověda“ vydaná Dědictvím sv. Prokopa. — Dne 6. února zemřel v Brně prof. Josef Holý, spisovatel, básník bouřlivák.

Pro nemoc a i z jiných důležitých příčin, přestávám býti tímto číslem redaktorem časopisu „Vlast“. Díky uctivé vzdávám všem P. T. vzácným přispívatelům i všem, kteří mé snahy o zvelebení časopisu „Vlast“ uznávali.

V Praze-Karlíně, 15. února 1928.

František Košák.

Výbor Družstva „Vlast“ vzal s politováním na vědomí resignaci páně redaktorovu, ale uznáváje uvedené důvody, které ho k resignaci přiměly, přijal tuto resignaci a pokládá za svou povinnost veledůstojnému pánovi co nejsrdečněji poděkovati za dobrou snahu a práci povznést měsíčník „Vlast“ a přeje mu, aby brzo plně se pozdravil.

Veškeré rukopisy, redakční výtisky atd., týkající se časopisu „Vlast“, buďtež do odvolání zasílány na adresu: Družstvo „Vlast“, Praha-II., Žitná 26a.

Občanská tiskárna v Brně: L. Wallace: „Ben Hur“. Díl I.—
III. Cena 3 dílů brož. Kč 42. — „Hlídky“ č. 3. redakcí Dra P. Vychodila. —
Věstník jednot duchov. brněnské a olomoucké č. 3., říd. Frant. Krchňák.

Sfinx — B. Janda v Praze: Henry D. Thoreau: Přátelství.
Přeložil Em. Lešehrad. — Ralph W. Emerson: Kultura a sebedůvěra.
Přeložil Em. Lešehrad.

Karel Zink v Praze—II.: XIV. aukce. Knihovna Arnošta Pro-
cházký. Třetí část.

Řád křížovníků s červenou hvězdou v Praze-I.: „Od Karlova mostu“
č. 2., redakcí P. V. Bělohávk, O. Cr.

V. Kotrba v Praze: Nová legenda zlatá. Díl II. sv. 2. — Zábavy
večerní redakcí Em. Žáka. č. 4.: Jan Snížek: Synové hor. — „Ludmila“
redakcí J. Paulyho, sv. 4. a 5.: B. Mellanová: Zámecká vychovatelka.
O. S. Kostelecký: Dobrodružství zlaté hvězdy. Václav Špaček: Ro-
dlíže a děti.

Stojanova Literární jednota bohoslovců v Olomouci
Stadium. Jubilejní almanach. 1928.

Věstník katol. duchovenstva č. 8., redakcí Jana Paulyho.

Wilhelm Hauff: Pohádky. I. Karavana. Přeložil Fr. Chmelař.
Upravil a původními dřevoryty vyzdobil F. Kobliha. 85 str., cena 16 Kč.
Prof. Chmelař mistrně přeložil Hauffovy pohádky, které neustále poutají.
Karavana je skladba rámcová. Pouští táhne karavana, k níž se přidruží
osamělý jezdec, který navrhuje pěti kupcům karavany, aby si krátili čas
vypravováním příběhů. Z pohádek Hauffových zaznívá ohlas z Tisíce a jedné
noci stejně jako ohlas novodobého romantismu Waltera Skotta.

Katolické kněžství a jeho velký význam v moderní době.

Cena Kč 4.—.

Zpracoval Ār. Oliva.

Cena Kč 4.—.

Objednávky přijímá a vyřizuje

administrace Družstva Vlast v Praze II., Žitná ul. 26.

Novinka !

Právě vyšlo !

Novinka !

Anna Simerská :

POHÁDKY JARNÍCH KVĚTŮ.

Vhodný dárek pro děti.

Cena Kč 5.—.

Cena Kč 5.—.

Objednávky přijímá a vyřizuje :

Družstvo Vlast v Praze-II.-570, Žitná ul. 26.

Veledůstojnému duchovenstvu a slavným patronátním úřadům
dovoluje si doporučit veškeré kostelní nádoby a náčiní, a to:
monstrance, kalichy, ciboria, patenky, nádobky, pacifikály, svícny,
lampy, kaditelnice, kropenky atd. své vlastní výroby, předpisům
církvním vyhovující. Staré předměty opravuje v původní intenci
a znovu v ohni zlatí a stříbří neb proti doplatku za nové vy-
měňuje. Hotové předměty neb výkresy zasílá na ukázkou franko
bez závaznosti koupě. Vše se posílá posvěcené. Práce ruční. Sklad
veškerých zlatých a stříbrných klenotů, jako řetězů, madonek,
křížků, prstýnků, náramků atd. Notářské prsteny, tabatěrky, jí-
delní náčiní ze stříbra pravého a čínského vždy na skladě. Staré
zlato, stříbro a drahokamy kupuje za nejvyšší ceny,

Jan Staněk, pasíř, ciseleur a
přísežný znalec zemského trestního soudu.
PRAHA I., ul. Karolíny Světlé č. 12 n. Telefon 33133.

Zubní krém LIBUŠE zubní prášek
zubní voda

dnes nejlepší zubní hygienické přípravky.

Zdravý zub ve zdravém těle! Bílé zuby okrasou obličej.

Zubní prášek, ústní voda činí zuby běloskvoucí a zdravé.

Zubní pasta Libuše neobsahuje Chlor-kali, který zuby sice
bělí, ale lékaři zjistili, že chlor zuby ničí. Při nákupu žádejte
výslovně zubní pastu Libuši.

Alois Mikulášek, Brno, Nová ul. 47.

VLAST

ROČNÍK XLIV. ČÍSLO 6.

VL. HORNOV: Zvěstování.

V. ŠLOSAR: Pašeráci.

FR. KYSELÝ: Věštba.

T. J. JIROUŠEK: Msgre Dr. R. Horský.

A. CHLUMECKÝ: Tábor na Moravě.

B. BÜRGER: Lenka.

B. BEČVÁŘOVÁ: Osvětlená okna.

K. KOLÍSEK: Návrat z 28. euk. siesú.

DR. M. NAVRÁTIL: Za českou stopou
v Itálii.

Zprávy. Literatura.

V PRAZE, DNE 20. BŘEZNA 1928 VLAST.
TISKEM A NAKLADEM DRUŽSTVA

VLAST rediguje JOSEF HRONEK.

Vychází měsíčně.

Předplácí se ročně 32 Kč, pololetně 16 Kč. Členové družstva platí ročně 30 Kč, kněží deficienti, alumnové, klerikové a studující 26 Kč. Do ostatních zemí kromě Československa, rovněž i do Ameriky 46 Kč. Ročníky „Vlasti“ pokud jsou na skladě, prodávají se po 20 Kč (do roč. XXXV.), ročník XXXVI. 24 Kč, od roč. XXXVII. po 32 Kč a jednotlivá čísla po Kč 3·20.

Používání novinových známek povoleno ředit. pošt a telegr. v Praze čísl. 226201/VI ze dne 30. října 1924.

*Rukopisy, jakož i knihy a časopisy na výměnu
budtež zasílány redakci » V l a s t i «
v P r a z e - I. - 894, Josefská ul. čísl. 19 n.*

Honoráře se rozesílají po ukončení ročníku.

Knihy a časopisy redakci zaslane.

(Do 10. března.)

Z nakladatelství Československé akciové tiskárny, Praha II., Panská ul. 1. E. Bougaud: „O bolesti“, třetí vydání, stran 74, cena Kč 8.— i s poštovným. — E. Bougaud: „Ježíš Kristus“ — „Důkaz jeho Božství“. Druhé vydání, stran 74, cena Kč 8.— i s poštovným. — Dr. Alfred Fuchs: „Paneuropa či Eurasie?“. Stran 32, cena Kč 4·40 i s poštovným. — P. Otto Pfülf T. J.: „O stigmatizaci“ dle názoru katolických bohoslovců. Stran 60, cena Kč 7.— i s poštovným. — P. Josef Rybák, S. J.: „Eucharistická kázání“. — Stanislav Gabriel: „O čistotě“, cyklus promluv k mládeži. Stran 28, cena Kč 4·40 i s poštovným. — Little Panny Marie bl. Bernadetta Soubirouseová. Přeložila L. Kohnová. Cena 7 Kč.

Karla Dostála-Lutinova „Orlí fanfáry“, které vyšly první v r. 1913 a byly úplně rozebrány, vyšly nyní péčí Lad. Zamykala v II. vydání, které je nově uspořádáno a doplněno všemi pozdějšími orlanskými zpěvy básníka—bojovníka. Některé básně nebyly dosud nikde otištěny. Knížka je vkusně upravena, má obálku od mistra Jana Koehlera a je ozdobena obrázkem Lutinovým. — Poznámky o životě a díle básníkově napsal Lad. Zamykal. Cena knížky je pouze 10 Kč. „Orlí fanfáry“ vydala Družina literární a umělecká v Olomouci, Wilsonovo nám.

Z nakladatelství Jan Svátek v Praze-XVI., Husova 7, vyšla zajímavá příručka Ed. Srba, pod tit. Sborník obecní samosprávy, doplněná poučením o správní reformě od Dra Ot. Klapky, předsedícího zem. správního výboru. Na 230 stranách zřetelného tisku jest v přehledné sestavě seskupeno vše, co musí vědět nejen starosta, členové

V L A S T

MĚSÍČNÍK PRO POUČENÍ A ZÁBAVU.

B Ř E Z E N 1928.

Vladimír Hornov:

Zvěstování.

K Tobě, Matko Spásy, z pozemského prachu
milujících duší touží stesk,
kde Tvé koruny plá zářný lesk
v slávy nadehvězdne zlatotřpytném nachu.

Ty jsi nade všechny tvory vyvýšena,
Tebe cherubinů chválí sbor,
klenby nebes azurový svor
s nimi rozhlašuje slávu Tvého jména.

Květem přetajemným světu rozkvetla jsi,
čistý jeho kalich k nebi rost,
aby v lůno přijal ráje skvost,
když čas blahý vzešel zaslíbené spásy.

Lásky zázrakem Tvé srdce zahřelo,
pod nímž rozpučel se luzný květ,
země zachvěla se i hvězdný svět,
když Tvé „Magnificat“ k trůnu nebes znělo.

Všichni národové Tebe blahoslavi,
Panno panen, koruno všech žen,
věčně požehnán buď šťastný den,
v němž Ti zvěstován byl příchod Pána slávy!

Václav Šlosar:

Pašeráci.

Obrázek z doby předpřevrátové z východního Slovenska.

(C. d.)

„Najprv si štrngnime!“ vyzval Kuděja ženu a pozdvihl pohár.

Tukli si a napili se.

„Veru, že kapitulské je najlepšie!“ pravil gazda rozjařen, utíraje si pysky.

„Aj pánkovi notárkovi zachutilo,“ podotkla žena.

„To je moja reč. — Podala si mu?“

„Hej, keď tu čakali!“

„Dobre si spravila,“ pochválil ji gazda a znovu se napil.

Jeho vínko nie je vraj tak dobré.“

„Verím. Vonia olejom!“ uškľíbl se Kuděja. — „Nože, teraz už ti poviem všetko aj svoju vôľu a poradiš,“ řekl hned vážně a jal se ženě vypravovati, co všechno dnes zažil v Levoči i cestou z Levoče do Smížan.

Žena ho pozorně vyslechla, neskákajíc mu do řeči, jen aby se vypovídal, a teprve, když dokončil a napil se, ujala se sama slova. Co věta, samá moudrost!

„Keďže je to všetko pravda, čo rozpráváš, urobíš, ako som už hovorila. Pojdeš dnes s vozom do Margecian pánovi notárkovi pre ten olej, židovi Silberštajnovi nějakým spôsobem povieme, že aj on si ta má poslať pre svoje bočky. Teraz ešte pán vicišpán.“

„Ktože mu to povie?“

„Trebárs ja sama.“

„Ty, Katuška?“

„Prečo by som ta nēšla? — Veď i ja môžem k pánovi vicišpánovi, povedzme, prosíť za teba, nikomu to nēbudē čudné... Či pošlem cigána?“

„Nie, nie! Cigána si vezmem ja. Vieš, radi by sme pozor dať na žida a dačo mu vystrojif,“ usmál se muž tajemně.

„Len aby stē nēpohmēvali Pána Boha!“ varovala ho žena.

„Že vínko poveziētē z Margecian?“

„Nič sa nēboj! — Aj ty hovor pravdu pánovi vel'komožnému!“

„Či to vieš, naozaj, že to vínko? Povedali nám, že to olej, povieš tedy, že pre olej idēme.“

„Či tomu pán vel'komožný budú rozumieť?“

„To už jeho vec,“ smál sa Kuděja.

„A'le tým uškodíme pánkovi notárkovi!“ lekala se žena.

„Nie! Pomôžem jemu. Nēboj sa! To moja vec,“ chlácholil ženu.

Do světnice vpadl stín; kdosi se mihl před oknem na zápraží.

„Pán notárko už idú!“ zvolala žena a honem vyklouzla ze světnice.

Kuděja se však nehnul, vždyť je doma svým pánem, zvláště, když páni přicházejí sami o něco prositi. Povstal teprve, když hřmotná, vypasená postava městského notáře objevila se ve dveřích.

„Jejka, snáď nepřichádzajú pán vel'komožný k nám sám! Teraz som chcel ísť k pánovi vel'komožnému do mesta, by sme sa sjednali,“ pravil Kuděja a pospíchal notárovi v ústrety.

„Ci vám žena nehovorila, že pridem sám?“

„Hovorila, hovorila, ale nepochcel som, aby sa vel'komožný pán v takej horúčave trmácal. — Nech sa páči sadnúť si!“ nabízel mu stoličku a bral mu z rukou klobouk i hálku.

„Kedy ste došiel domov?“ pŕtal se notár Kuděje, zasedaje za stůl.

„Len teraz. Iba som si kúštič kolbásky zajedol a pohárik vína zapil. Nepoch sa páči, pán vel'komožný, veď tá horúčava vie hrdlo vypáliť,“ pravil gazda a naléval mu vína do pohárku.

„Už som ráno ochutil. Máte výborné vínko. Vraj kapitulské?“

„Len kapitulské, pán vel'komožný!“ pokyvoval hrdě hlavou gazda.

„Mám tiež dobré vínko. Cudzie, lebo naše sa mi už prepilo. Dám vám tiež ochutiť. Pocta za poctu. Uvidíte. — Nože, pristal ste na to, čo som vám vzkázal po gazdinej?“ pŕtkročoval notár k věci.

„Čo mám robiť, keďže nik nechce pánovi vel'komožnému poslúžiť? — A prečo iglovskí furmani vám neídú?“ optal se zvědavě.

„Majú šejtanice (vývoz dřeva) v městskom lese a nechcú vystať na dva dny, hoci by som im dobre zaplatil,“ odvětil klidně notár.

Kuděja okem po něm mrskl a ticho si zahvizdl.

„A prečo vám nepošlú bočky vlakom do Iglovej? Prečo treba až do Margecian? — Aj lacnějšie vám by prišlo,“ hnal gazda notáře do úzkých.

Notár nepřipraven na otázku, napil se rychle a zakuckal, až v obličeji zrudl. Jistě jen proto, aby získal času na vhodnou odpověď. Kuděja, by mu popŕál více času, zdvihl se a volal Katušku.

„Donies vínka a hni sa!“ kázal, sotvaže se objevila a podal jí džbánek. „Treba naliat do vrcha,“ pošeptal jí, když udivena brala nevyprázdněný džbán. „A slaninku, kúštič kolbásky aj chlieb!“ volal ještě za ní. — „Nikto by něveril, čo ženy majú v hlave! Všetko im človek musí pripamätať, iba nie klebetá. Tie vedie lepšie ako Otčenáš,“ stěžoval si notárovi.

„Viem, viem,“ pŕisvědčoval živě notár. — „To je práve, prečo nechcem si dať doviezť mój olej železnicou. Hněď v městě ľudia všetko vedia! Boh suď, zkadial'. Notárska služba teraz žobrácká družba. Keby som si stranou dačo nězarobil, ŕažko by som vyžil. Preto si potajomky dovážam dajakú bočku oleja

a popredám známym. Takým spôsobom chytím niekoľko korún a dobre mi padnú.“

Gazda, človek zkušený a dobrosrdečný, potakal hlavou a ani brvou nehnuť, len si v duchu myslel, jaký je pán notárko figliar. No, nech si je, ale Kuděja si nedať povesiť všetko na ucho!

„A dněs že sa vyberiem?“ optal se notáře.

„Dněs, pravda že! Povedzme, o desiatej hodině. Ale cez mesto idte cestou ku stanici, ďalej podľa železnice až na hradskú k Markušovciam. Poznátě cestu do Margecian? — Hej? — Dobre. Pôjdětě priam na stanicu. Ta vo skladisku budě viac bočiek s olejom. Pre mňa je prichystaných päťoro bočiek. Pozor na značky! Moje bočky sú označené písmenami B. U. Nězabudněte? Hejže, nie? Preto vám to povedám, že na iných bočkách sú iné značky. Něsmiětě ich zamenit. Bočky sú sice rovnaké, ale je v nich rôzny olej, rôznej kvality. Ja sa držím iba dobrej kvality. Je sice drahší, ale výborný, a moji známi sú vel'mi spokojni. V kancelárii vám vydajú bočky bez všetkého, iba im oddátě tuten list,“ pravil notář, podáváje mu jakýsi papír. — „Naložitě si bočky na vůz a pojdětě celkom pomaly. Prv do města něchoďtě, kým něbudě tma. Buděm čekat po polnoci na vás za mestom. Rozumel stě?“

„Dobre porozumel. Urobíme, ako pán vel'komožný rozkázali.“

„Od každej bočky dám dva rýnske. — Dobre budě?“

„Keď je to pánovi vel'komožnému, dobre budě,“ souhlasil gazda.

„Aj iným spôsobom sa eště odslúžim. Či vám gazdiná povedala o vašom synčekovi?“

„Hej, tárala dačo, že by mal náš Janko študovať a že pán vel'komožný by radili...“

„Už som sa aj staral. — Shováral som sa teraz s pánom direktorom Gömörým zo štátnej preparandie a rukou mi prisl'úbil, že synčeka vám prijme do preparandie, keďže má také pekné sveďectvo z polgárky...“

„Vďaka, moja uprimná vďaka, pán vel'komožný! — Ako že ja, taký sedliak, buděm mať študenta? — Hoj, Katuša moja, vieš, čo mi tu pán vel'komožný povedali? — Nėvleš? — Ty nič nəvleš, ako vždycky! — Povedali, že buděme mať študenta z nášho Janka. Už hovorili o tom s pánom direktorom zo štátnej preparandie!“ volal radostně na ženu, která vcházela do světnice, nesouc v náručí talíře, chléb a džbán.

„Jějka, študenta hněď? — Veď sme iba sprostí l'udia! Pán vel'komožný žarty si z nás vystrájá a dobre nám!“ divila se a zase na oko zesmutněla, kladouc na stůl plný džbán kapitulského vína, talíře s klobásou i slaninou, chléb, máslo i domácí bryndzu.

„Čiročistú pravdu som povedal,“ ujšťoval je notáť, směje se po očku na plný džbán a plné talíře. — V nēděl'u pred obedom máťe prísť s chlapčekom a so svedectvom k pánovi direktorovi,“ doplňoval svou zprávu.

„Prídeme, prídeme,“ sľiboval radostně gazda, chopil se džbánu a doléval pohárky. — „Žena, Katuša, ponúkaj*) predsa pánovi veľ'komožnému. Žena, ty, nēstojíš nič, nič, hovorím! — Vezmitě si pán veľ'komožný, čo sa len páči, ako doma! Sám musím ponúkaf, takú mám robu,“ horlil Kuděja a strkal všecky talíře notáťovi pod bradu. „A ty sa utiahni,**) čakaj, kým fa nēzavolám!“ obracel se na ženu. — „Nie, dočkaj!“ volal ji zase.

„Čo je?“

„Vieš, teraz sa budēm s pánom veľ'komožným zabávať. Zabudol by som potom dačo. — Preto pošľi cigána za Ferkom k tēhelni! Ferko ta orie. Nēch sa chytró vráti domov s koňmā a prichystá vóz drabiniak (žebřihák). Pojděme o desiatej do Margecian. A ty nám dačo priprav do kapsy na cestu, ale plnú kapsu! No a teraz môžeš isť!“ dokončil pánovitě. „Tak sa musí na ženičky,“ pochvaloval se sám notáťovi.

„Celkom správne!“ prísvedčoval horlivě notáť, který si zatím zakrojil do bochníku a pomazával krajíc tlustě máslem a bryndzou. „Vidím, že stě sa Slováci už priučili mnohým veciam od nás, Maďarov! A musitě! Veru, ktože by vás najlepšie poučil! Němci, Češi, Poliaci? — Kděže, keďže sami dokonalej kultúry nēmajú. Pri nich žena ako sviatosť! Ale ženu treba držať vždy na krátko, najmā pred cudzími ľuďmi. Ako doma s ňou zaobchádzať, to už je súkromná vec každého,“ dodal, potměšile se usmívaje.

„Nēch nás Pán Boh živí!“ jako na odpověď Kuděja vyzval notáťe a pozdvihl pohár na zdravici.

Tukli si, napili se. Oběma se oči zajiskřily, tváře lehkým nachem zaplály, jazyky okřály. Notáť, pojídaje chléb namazaný a obložený klobásou, rozpovídal se na celé kolo, Kuděja mu přizvukoval a kde mohl, smíchem doprovázel jeho vtipy. Pilně naléval jemu, i sobě, připijeli si a pojídali, že oběma bylo lehké a veselé u srdce. Kuděja byl v náladě, která touží, by se mohla vyzpívati, jenže se ostýchal. Kdyby notáť začal, s chutí by mu sekundoval.

Vyprázdnili každý už čtvrtý pohár, když Ferko s cigánem a koňmi vjížděli do dvora. Kudějovi bleskla hlavou myšlenka. Přiskočil k otevřenému oknu a zavolal:

„Čuješ, cigán? — Donies husľe!“ přikázal mu. „Složil som si cestou z Levoče peknú piesničkú. Moró ju počul a už ju veděl. Ale já zabudol slová aj notu. Snad cigán ju ešťe budě vedief,“ vysvětľoval notáťi.

„Čo tu robí Moró?“

*) Nabídnouti, pobídnouti.

**) Odstraniti se.

„Pri mně je teraz. Silberštajn ho pustil, alebo cigán mu utékol.“

„Silberštajn?“ ptal se notář znovu a poněkud se zakabonil.

„Ano! — Vraj cigána ponúkal k vol'akým něčistým machlom.“

„Verím. Treba dať pozor na žida!“ zašeptal notář a vztýčil výstražně ukazováček. Žid tiež chodí do Margecian pre ví—, chcel som povedať pre olej. Stalo sa mi něraz, že mi niekto zameníl bočku za inú s planšou***) kvalitou, takže mĹ ho mĹj známy vrátil. Takú škodu a takú haňbu som mal! Hadám, že mi to spravil len ten bakúzatý****) žid!“ řekl notář prudce a na zlost vypil plný pohár.

„Aj ja si dám naňho pozor,“ sľboval gazda. „Veď i mně dačo urobil! Poviem to pánovi veľ'komožnému něskoršie.“

„Keď ho dakdě prichytiš, radostou ťa vo víně utopím,“ zvolal notář znovu rozjařen a počal tykati Kudějovi. — „A prečo by sme si teraz netykali, keď máme spoločného nepřiatěl'a? — On těba, Slovák, cicá a nám, Maďarom, aj do ministerstva lezie. — Akože sa voláš?“

„Jano, ako synček.“

„A ja Laszlo a mĹj synček po mně meno nosí. Veď ja som sa skoršie narodil! Nože, Jano, štrngnĹme si ako rodní bratia!“

Ťukli si, napili se a objali. Potom poháry si vyměnili, znovu ťukli, napili se, objali a polĹbili upřĹmně jako rodní bratřĹ.

A v tom bouřná kaskáda not Ĺasavých a ryčných zavzněla Ĺim nad hlavami a hned po nich zalehla oběma do ouška pijácká písnička. To už Moró tu byl s houslemi a vyhrával panstvu. Notář i Kuděja chytili se hned noty a z plna hrdla vyzpěvovali. Lidé se sice na návsi pozastavovali a ptali se, kdo že to u Kudějů, že tam taký zpěv, ale když zvěděli, že městský notárko přišel, uhodli, že ho gazda častuje a že už jsou při nejlepší vůli. A nikdo se nedivil. Podobné zábavy byly na dědinách velmi časté, že se lidem už pranic nezošklĹovaly...

„A teraz, cigán, tú moju piesničku, vieš, čo som dněs složil a ktorú si aj ty, vypočul a hral!“ poroučel si gazda.

Moró přikývl hlavou a po krátkém preludiu trefil na pravou notu. Gazda se nezdržel, aby nevyskočil a nevzkřikl:

„Hejže, tá je to!“ a už zpíval s cigánem:

„Pred rychtářom mĹstok
kolembá sa,
pod nĹm đatělĹnka
zelená sa.“

A že cigán znovu Ĺi opakoval, gazda stržen básnickým nadšením, skládal a zpíval dále:

***) Horší.

****) Vousatý.

„Datelinka drobná
někosená,
už je moja milá
odvedená.“

Kto si ju odviedol,
něch si ju má,
něch ju len pred o mnou
něobjímá.“

„Hlúpa piesnička tá tvoja! Moja bude krajšia,“ pohanil notář Kudějovi písničku a jal se sám zpívati, ovšem že maďarsky:

„Hazádnak rendületlenül
legy híve, óh magyar!
Bölcsöd az s majdan sírod -is,
mely ápol s eltakar.“

(Vlasti své neohroženě
věren buď, ó Maďar!
Tvář kolébka, časem i hrob,
který tě přijme v dar.)

„A tá tvoja piesnička je ešte hlúpejšia!“ zvolal Kuděja a ne-
nechávaje notáře dozpívati, spustil jaře daleko vyšším a silnějším
hlasem:

„Hor'sa, Slovák, čuj otčinu!
Tu čas pravý, maj sa k činu...“

Nedokončil však. Notář udeřil ho silně pěstí do zad, že jen
vyjekl a upadl na zem.

„Ty jedon pansláv!“ provázel výkřikem notář svou pádnou
ránu.

Silným rozmachem ztratil však rovnováhu, zapotácel se a
svalil podle Kuděje. Moró, který nestranně doprovázel oba zpěváky,
hrou na housle, chtěl zdvihnouti nejprve notáře. Ten ho však
odkopl až ku dveřím a sám zůstal ležeti na podlaze, opíraje
se hlavou o tělo gazdovo. Kuděja se sice namáhal povstati, avšak
marně, neboť ho už síla opouštěla a notář ho svou ohromnou
tíží tlačil k zemi.

„Něvstávaj, môj braček!“ blábolil notář. „Veď sa nám tu
dobře leží!“ pochvaloval si, těžko oči otvíraje.

Nešlo to. Víčka oční, jakoby byla z olova, víc a více ho
tížila, stahovala se, svírala, až se vůbec zavřela. Notář, přemožen
silným vínem a jídlem, ihned usnul a spal na holé podlaze právě
tak příjemně, jako na posteli v prachových peřinách. Kuděja
nenamáhal se povstati a neleně následoval po chvíli notářova
příkladu.

Moró vida, že oba usnuli, vzal housle pod paži a vytratil
se z jizby.

Večerní soumrak vloudil se do světnice, když do ní vkročila
gazdina a za ní Ferko a Moró.

„Veděla som vopred, že to tak skončí,“ pravila drsně.

Začala třásti gazdou. Vyvalil se sice zpod notáře, ale spal dále.

„Naložte obidvoch do voza!“ nařizovala čeledínům. „A ty, potom pána notárka opatrně pred mestom položíš do priekopy, veď on sám domov dojde, keď sa vyspí. Ale gazdu necháš spať až do Margecian, rozumieš?“ pripomínala zvlášť cigánovi, když Ferko a Moró svědomitě vyplňovali její rozkaz a ukládali gazdu i notáře do vozu, vystlaného vonným jetelem. (P. d.)

František Kyselý:

Věštba.

Z knihy sebraných básní „Z různých dob.“

Je radostný a slavně tichý den,
kraj širý slunným jasem ozářen;
vrch skalnatého srázu nad Vltavou
je pokryt lidí tlumou zajímavou.

To Přemysl je, kmeti čeledí
a kněžna Libuše v jich popředí.
Zjev kněžnin ušlechtilý, štíhlý, mladý
je čarovný jak obraz božské Lady.

Proud vlasů šepí se jí po šíji,
krk šňůra korálů jí ovíjí
a lepotvorné tělo říza bílá
jak čerstvá sněhu návěj obestýlá.

Žár nadšení je v jejím oku zřít
a nadšením plá Přemysl i lid;
zrak všech se toulá po rozkošném kraji,
jímž zralé klasy v nedohledno vlají.

Dí kněžna, k davu obracejíc hled:
„Tak vábných krajín jinde nevidět;
hle, kraj náš ve slunečním žaru žhavém
je jako pokryt skvostným zlatohlavem.“

V to skvostné brokátové pokrytí
šperk drahý slušelo by vsaditi.“
A znovu upírá hled rozjasnělý
k těm lánům plným oseništné běli.

Tvář její promění se pojednou
a pozvolna se ruce pozvednou
a jako s nevýslovným požehnáním
pnou k povltavským namodralým stráním.

Tu kmetové i kníže bystří sluch,
neb kněžny zmocňuje se věští duch;
co zraky na jejím tkví obličejí,
rty její slovy hlasnými se chvějí:

„Ať město mému zraku zjevno jest.
To velkou slávou dotýká se hvězd;
v něm mého Přemysla rod jarý, zdravý
trůn zlatý v sídle nádherném si staví.

Co chrámů zdobných v něm se k nebi pne!
V nich sídlí nové božstvo velebné;
to přikováno k dřevěnému kříži
a vlídně na lid vykoupený shlíží.

Vše život virný v města toho zdech,
neb ono srdcem živným celých Čech;
co národ blaží, co mu slzy loudí,
to z něho jak z prvoztřídla proudí.

Úst výmluvných tam slyším žárnou řeč
a hned se bouře zvedá, blýská meč;
boj bratrovražedný, plný vzdoru, zloby,
vlast ohromenou zdeptává a drobí.

Zmar, děs a zmatek plodící boj ten
blíž města na chlumu je dokončen;
je národ ubit, žal mu život kalí
a město slavné jako v tmě se halí.

Však pojednou tmě plaší raní svit,
v ruch radostný se mění mrtvý klid;
lid, jenž byl zbaven volnosti a práva,
zas čile k žití nadějněmu vstává.

Trůn rodu mého dávno zvrácen jest,
leč město slávou dotýká se hvězd.“
A kněžna zmlkne a duch její blahý
zří ve vztržení slávu příští Prahy.

T. J. Jiroušek:

Msgre Th. Dr. Rudolf Horský,

vynikající řečník politik a křesťanský sociolog český.

(C. d.).

IV.

Nastoupení dra Horského na dráhu novinářskou.

Ve středu odpoledne, dne 19. srpna roku 1891 zajel jsem si k panu doktoru Horskému do Únětce poznovu, neboť připravoval jsem právě první číslo I. ročníku „Dělnických Novin“, které měly vyjít dnem 1. září do světa. Očekával jsem, že dr. Horský za ty čtyři neděle mně do tohoto čísla nějaký článek uchystal, jak jsem jej žádal před rozchodem, kdy mně slíbil, že nechá všech studií a pustí se na dráhu sociální plnou parou.

Přišel jsem, ale nadarmo, dr. Horský neměl pro mne nic napsáno. Pravil jsem: „Pane doktore, to jste se pěkně pustil do toho socialismu, když ani článek jste nenapsal.“

„Občane, dělám přípravy, to nejde tak najednou. Ostatně než vyjde číslo, máme na psaní času dost, dvanáct dní. A co vy máte připraveno?“

„Já?“, odpovídám. Tuhle mám vyzvání k předplatitelům na první stranu. Dále mám zde článek: „Kdo jsou vůdcové sociální internacionály v Rakousku?“ Feuilleton: „Pamatujte na koule“, něco různých zpráv, literaturu a dopis z Vídně o tamních dělnických poměrech.“

„Občane, toho je až dost, číslo bude mít osm stran. Já napíšu báseň hned pod to vaše svolání ku předplacení, nějaké rozhledy po světě a číslo bude hotovo. Jen žádné velké starosti.“

„Ale, pane doktore, já se odtud nehnu, dokud alespoň tu báseň nedostanu, zítra musím dát všechno do sazby. Číslo musí vyjít včas; bude se ho tisknout 5500 výtisků na ukázkou. Jsou 3 hodiny, do 7. hodin toho napíšete dost a ostatní už dorazím, co bude scházet, sám.“

„Dobře, občane, pošlu vám sem k svačině kávu i namáčku, zde v zahradě se vám to bude dobře svačit a já jdu do svého bytu nahoru skládat tu báseň — podle nějaké noty, jako píseň“, řekl dr. Horský a odešel, zanechav mě v zahradní besídce samotného. Rozhlížel jsem se po knihách v regále a už jich hodně odtud ubylo. Patrně mnohé dal si dr. Horský zpět do knihovny, některé odvedl do bibliotek a zbytek tady ještě má“, pomyslíl jsem si.

Za několik minut z okna prvního patra farní budovy, z bytu dra Horského zazněl zpěv a rozezvučelo se harmonium, jasný to důkaz, že dr. Horský s básní, kterou odešel složit, myslí to doopravdy a že je v nadšení. Pojednou harmonium utichlo a to bylo znamením, že dr. Horský píše....

Uplynula hodina. Kávu, kterou mně služka přinesla s rohlíkem právě jsem dojedl, když dr. Horský vracel se do zahrady s dvěma půl archy papíru v ruce a zvolal: „Nyní, občane, poslyšte báseň pro první číslo „Dělnických Novin“, je hotova.“

To řka, postavil se dr. Horský několik kroků v zahrádce přede mne a jal se zvučným hlasem přednášet:

Pravda vítězí!

Ze lži a klamu, démon věčné zloby,
svůj trůn si stavěl v srdci člověka,
a jeho říše — zatemnělé doby
a jeho žezlo — závist odvěká.
On, lidstvo zvrhnuv hříchů do poroby,
svou vůli stanovit se neleká:
„Buď navždy temno v srdcích milionů
a lež jim pravdou buď, mém po zákonu.“

•

Divokých vášní hejno přiletělo,
a s nimi velký boj svízelů,
a s rojem matka — lež. — Ta chmůřic čelo,
posupně zírání po svém údělu,
— všude tak temno, pustó, neveselo —
a dutý její hlas zní k povelu:
„Jen jeden pán jest, Satan, kníže důli,
nuž rychle spějme plnit jeho vůli.“

•

I rozlétly se světem pekla stvůry,
a srdce mnohých vzata úskokem,
a rozpoutaných chťičů černé chmůry
bouřily v řadách, v reji divokém:
shroucena láska, právo, mocnost s hůry
a smělá lež na stolci vysokém
rtem jedovatým člověčenstvu hlásá:
„Jen pod mým žezlem kvete vaše spása.“

•

Nadutá pýcha roba v bratru vidí,
a otrokem jej činí lakota,
otrokem vilných, ziskuchtivých lidí;
těm miliony, oněm nuzotě,

ač spoustou pěkných frasi svět se řídí,
a zvučných hesel duní prázdnota.
Tak krutá lež nad poddanými vládne
a smilování s nimi nemá žádné.

Přichází noc a na východě svítá,
červánků nachem rdí se nebesa;
vychází slunce. Strne havěť litá,
v západ se řítí temnost koleśa,
za nimi havěť orgiemi spítá,
uniká světlu. Tvorstvo zaplesá:
„Buď vítáno nám nebes slunce jasné,
jenž světlo neseš a s ním žití krásné.

I duchům vzešlo slunce. — Pravda svatá,
ta dcera nebes, s křížem na čele,
rozdrtic divých vášní pouta kletá,
k životu křísí lidstvo zmrtnělé.
Její říš — dobro, žezlo — láska zlatá,
jež v blahu lidstva hledá úděle.
Kde Kristův zákon dráhu vymezí,
tam lež se kácí, pravda vítězí!

Když hlas dra Horského dozněł, vstal jsem od stolu v hlubokém pohnutí a chtěl jsem políbit tu ruku, která tak krásná slova nám napsala, ale dr. Horský couvnul...

„Občane“, pravil. „Tady máte slova k tomu heslu: „Pravda vítězí!“, které v záři slunce na vaši krásné a významné kresbě hlavičky „Dělnických Novin“ se nachází.“

Přijal jsem papír s účtou, jako nějaký skvost. Vždyť na něm byla první významu plná práce dra Horského pro „Dělnické Noviny“, kterou mně podán jasný důkaz, jak v prose i verši, získán byl v dru Horském nadaný muž naší doby — pro křesťansko-sociální hnutí katolického lidu československého.

V týž den zůstal jsem na faře v Uněticích přes noc a druhého dne dopoledne odnášel jsem si v rukopise od dra Horského nejen jeho báseň, ale také politický rozhled z evropských zemí pro „Dělnické Noviny“.

Avšak, když přiběhl jsem s rukopisy do Cyrillo-Methodějské knihtiskárny v Ostrovní ulici čp. 1508 a předával je panu Bohumilu Eichlerovi k rozdáni pro sazeče, zahlédl jsem, že pan dr. Horský, aniž bych si toho byl povšimnul, učinil nějaký dodatek k mému prvnímu článku: „Slovo k dělnictvu a příznivcům jeho“, kde vyzýval jsem dělníky ku předplácení „Dělnických Novin“.

Koukám, co to tam pan dr. Horský připsal a začal jsem se zlobit. Připsal tam citát z filosofa Herbarta. „Tenhle pan dr. Horský, pravil jsem k p. Eichlerovi, nedá si s těmi jeho filosofy pokoj, ani až bude psát články pro dělníky a řemeslníky, dokud tam k němu do Únětic nedojeďu a ty filosofy, kteří mu tam ještě zbyli, neschovám anebo neodvezu do Prahy.“ — Pan Eichler se smál.

Už jsem připsané chtěl škrtnout, ale nedalo mně jaksi svědomí, abych, co chci škrtnat, napřed si nepřečetl. I četl jsem:

„Řešení otázky sociální musí se dít na jiném základě, než na utopických pomyslech, o nichž filosof Herbart pravil, „že jsou to sny, které by se ani provést nedaly a kdyby se provést daly, že by ani provedeny býti nesměly“ — spravedlivé řešení otázky sociální může a musí se dít jedině na základě náboženském. Jako jest jisto“, — píše dále dr. Horský, — že společnost lidská bez náboženství neobstojí, nemá-li dle slov Hettingerových „snížena býti na stupeň dobytčího stáda“, rovněž tak jest jisto, že žádný ze svých společenských poměrů, nejméně pak poměry dělnické mimo půdu náboženskou řádně a spravedlivě neupraví. Vylučte při řešení otázky sociální moment náboženský a brzy dospějete buď k nejkrásnějšímu despotismu, nebo k anarchismu z roku 1793, kdy 4400 guillotin na povel ničemných dobrodruhů „ve jménu svobody, rovnosti a bratrství“ vraždilo občany Francie.“

Když jsem dočetl, schoval jsem tužku do kapsy a řekl jsem si v duchu: „Kde se to tak pojednou v tom panu doktoru Horském vzalo, že věčně a radikálně počíná i s jeho filosofy do sociální otázky vrhat tak jasné světlo? To musím mu ty jeho filosofy nechat už na pokoji, když nám s nimi potáhne na pomoc proti socialistickým výstředníkům.“ — A stalo se, pan dr. Horský měl v psaní volnost a jeho studie filosofů, k napsání dějin filosofie, nebyla podniknutá nadarmo; prospěla jemu i nám proti našim politickým i sociálním odpůrcům.

Takovým byl nástup dra Horského na dráhu novinářskou.

V.

Dr. Horský u svého redakčního stolu, a jeho studie socialismu.

Uplynuly tři neděle od poslední mé návštěvy dra Horského, za týden mělo se vydat druhé číslo „Dělnických Novin“ a on neposílal nic a ani nedával o sobě vědět. Tužil jsem se tedy sám. Když dostal jsem od Václava Žižky článek „O sestátnění“ a sám napsal jsem článek „Otázka dělníků strojnických“ a skoro celé číslo jsem měl hotové, až na půldruhé stránky, vypravil jsem se do Únětic k panu dru Horskému, nechuraví-li.

Zastihnul jsem jej opět v zahrádce, kde na dlouhém stole v besídce měl kolem sebe plno novin. Přivítal mne s hlučným

pozdravem: „Zdař Bůh! Občane! To koukáte, co to tady mám, místo knih. Filosofové jsou už pryč, jsou tady místo nich sociální demokrati a křesťanští sociálové. Pojdte se podívat.“

Na stole byly rozloženy časopisy:

Z Říma „La Voce della Verita“, z Belgie „Courrier de Bruxelles“ a „Le Patriote“, z Anglie londýnský „Tablet“ a „Daily Telegraph“, z Francie Drumontová pařížská „Libre Parole“, „La Croix“, „L' Association“ a „Le repos Dimanche“, z Německa berlínský sociál. demokratický denník „Vorwärts“, katolická „Germania“, „Kathol. Volkzeitung“, elberfeldský „Christl. Arbeiterfreund“, z Vídně Adlerův „Arbeiterzeitung“, pražský „Sociální Demokrat“, „Nový Věk Svobody“, „Heslo“, „Zář“, brněnská „Rovnost“, „Červánky“, „Rašple“ a jiné.

„To je všecko hezké, pane doktore, ale vy jste zapomněl psát do „Dělnických Novin“, které zítra budu končít v sazbě“, upozorňoval jsem.

„Nic jsem nezapomněl, občane“, bránil se dr. Horský. „Tuhle máte do čísla básničku „Vyrovnání“, a tuhle máte zprávy z celého světa. Bude toho na půldruhé strany. A tuhle připravuji vám velký článek do třetího čísla: „Kongres socialistů v Bruselu.“ Pišu, jen to upaluje.“

„Dobře, pane doktore, píšete však v poslední dni, opozdění a to je chyba“, vysvětloval jsem.

„Žádná chyba, občane! Co jsem promeškal, nahradí sazečí“, ubezpečoval mě dr. Horský. A tak to chodilo při každém čísle. Dvakrát v měsíci musil jsem před uzavřením čísla jezdit do Únětic po sedm let, do roku 1897, než se dr. Horský přestěhoval jako farář do Šárky k sv. Matěji a tam jsem docházel třináct let, až do konce roku 1910. Plných dvacet let jsme spolu při „Dělnických Novinách“ a pak „Našich Listech“ redaktorovali vesele, v humoru a nikdy jsme se nezlobili. Své povahy jsme znali a vzájemně si vyhovovali. Podobně tomu bylo i ve schůzích výboru „Vlasti“, v sociálním, historickém i literárním odboru. Redaktor Tomáš Škrdle, kdyby se byl se svými starostmi o družstvo a jeho podniky celý čas nezasmál, jakmile přišel jsem ve družstvu dohromady s panem drem Horským, měl vždy veselý den a úsměv ve tváři, až jsme s drem Horským z místnosti družstva odešli. Náš hovor ho bavil a rozveseloval.

„A nyní, občane“, mluvil tehdejší dr. Horský dále, „spolehám na vás, že jako starý socialista, který mezi socialisty vyrostl, poradíte mně, jaké socialistické knihy si mám koupit a kde.“

„Pokud vám mám radit“, odpovídal jsem s ochotou, „musíte si koupit Beblovu „Die Frau“, — — — dr. Horský se dal do veselého smíchu a pravil: „Proč ne, občane, „Fräulein?“ — „Poněvadž Bebel takovou knihu ještě nenapsal“, vysvětloval jsem

také za smíchu. „Dále si opatřte Malona Liessegggaraye „Dějiny pařížské komuny“ z roku 1871, jsou k dostání také v češtině. Vyšly v New Yorku roku 1885 přeložené Leo Janem Paldou. Potom nezapomeňte si objednat Karla Marxe „Das Kapital“, Boleslava Limanowského v polštině „Dějiny sociálního hnutí v XIX. století“, vyšly v Poznani. Tam máte směry i minulost socialismu Oudenova, Saint-Simona, Karla Fouriera, Louise Blanca, Petra Proudhona, Jana Colinse i Karla Marxe.“

„A kde to, prosím vás, seženu?“, tázal se dr. Horský. — „Kde? V Cyrillo-Methodějském knihkupectví“, pan Gustav Franzl má tam všechny možné německé, francouzské a polské ceníky ze zahraničních knihkupectví a objedná vám je, že za týden je tady máte“, vysvětloval jsem.

„Občane“, smál se dr. Horský, „na vás je vidět, že jste opravdový socialista. Napište mně ty knížky, zastavte se u pana Franzla a objednejte je tam pro mne, že je hned zaplatím.“

„Milerád, pane doktore, ale nezkažte se z nich, je tam všecko rudé a my musíme býti červeno-bílí?“

„Buďte bez starosti, občane, mně Marx na internacionalistu, ani Liessaggaray na komunistu nepřebarví, zůstanu jaký jsem. Chci jen poznat tu jejich socialistickou barvu, abych věděl, co a jak o ní psát, jestli to opravdu barva sociální anebo jenom politura, která leskem má klamat zraky lidí.“

Toho dne běžel jsem ještě večer do Roztok na dráhu a vesele. Poznal jsem, že dr. Horský zapracovává se do socialismu s nadšením a důkladně. „Vytrvá-li“, pravil jsem si cestou, „uvidí socialisté, jakou jejich proudům postavíme v národě hráz. Možná, že náš křesťanský socialismus, národní, vlastenecký, náboženský a všespolečenský přežije i ten jejich rudý, židy jim podstrčený socialismus.“

Když jsem druhého dne redaktoru Tomáši Škrdlovi vypravoval, co jsem v Úněticích viděl, zamnul si spokojeně ruce a řekl: „Tenhle obrat u dra Horského bude pro katolické hnutí znamenat mnoho. Jen aby vytrval.“

„To jsem si řekl také, neboť již mnoho našich v socialismu počalo pracovat, ale ne nadlouho. Byla to u nich nálada a žádné přesvědčení. Když se socialismem pobavili, vrhli se zase na něco jiného.“

„Doufejme“, řekl Škrdle a ukončil tak rozmluvu.

(P. d.)

Adam Chlumecký:

Tábor na Moravě

(Historická povídka z 15. století.)

(C. d.)

V.

Paní Markéta stála s dcerou u ohniště pod rozevřeným komínem a vařila na litovelské kuchařce, ostře pálené fialový syrop. Kněz Vacek je tak rád jedl a v ohryzku mu nevysychalo po něm, jako po medu se šťávou břeskvovou. — Časta míchala odvar klektačkou a Zuzka, lámajíc na koleně suché otýpky, přikládala. Byla poněkud potrhlá a málem by byla kuchařku s trojanu shodila. Mnoho nescházelo, a bylo vše, škařupy i medný syrop, jenž se již pěkně do fialova zapaloval, v popelníku pod ohniskem. Tak tak, že paní vzácný obsah zadržela. A zlobila se a nadávala divoce kluchen střelených a fukarských, co hledí pod oheň jak nevidomka, jakoby měla na očích facalit špinavý — a na kachničky, sirotky co chvíle šlapá!

„Tak foukej do ohně fukare střelený, sice zhasne. Nemáš větru? A ty. Často nestoj jak svatý za dědinou a dýmej také — a nemysli na vdavky.“

„Na vdavky nemyslím, ale zdá se mně, že na srubě hlasný potrubuje.“

„Zuzko, slyšela jsi co?“

„Materničko, neslyšela. To fanfarkovali asi chlapíci na vale. Učili se troubit fanfáry. — starý nemá dechu. Teď zase něco slyšet!“

„Ti chachaři poblázní celý dům. Jdi a řekni jim, ať se jdou učit do Boršické zmoly, sice, ať si mne nežádají! Ogaři, vokouni!“

„Matičko, věř, to budou hosté. Tak pacholíci netroubí.“

„Hosté! Nevím, kdoby tak časně lezl do stavení, leda Mikeš z Ořechova. Ten neví, co se hodí a co ne. A dnes bych ho právě nerada viděla; zdálo se mně v noci, že k nám přišel s liškou v náručí. To znamená lesť. Ten ať mně na oči nechodí.“

„Což může za tvé sny?“

„Ten by mně nemotora ještě některé house nebo kachňátko zašlápal. Doma zašlápl psíka a obul kuře do bota. Hledík hledíkovský!“

„Materno, materničko zlatá; jedou k nám dva páni na koních. Jeden sedí v lesklém brně, druhý v šedivě šubě s baretem bez péra, jako velebný kněz!“

„Který kornýfel je teď nese?! Ještě ani postele nejsou postlány. Často jde honem stlat, hybej a vrť se, ať nepřijdou do strašního hnízda. A oblec se do nešporních.“

„Matičko — ty se nepřevlečeš? Zůstaneš v té režné sukni — a v krátkých rukávcích! A hlavu nemáš také spletenou.“

„Jezusky! A odběhnout nesmím — syrup se připálí. Teď je koza donese! E, ať je, kdo je, ráno se nenavštěvuje. Zůstanu schválně tak. Nezvaní hosté nejsou vzácní.“

Nízké dubové dveře se odchýlily a v nich se objevila suchá tvář kněze Petra.

„Dej pán Bůh zdraví materno a požehnej dar Boží. Promíneš? Vedu ti vzácného hosta. Jen se nenevej, že tak brzy. Máme ještě mnoho cesty před sebou.“

„Vítám tě, ctihodníku k nám! Nezapomínáš na Tučapy. A koho nám vedeš, smím-li býti všetečna?“

„Vzácného a dobrého známého. Smím-li otevřít — pohled!“

„Ejhle, pana Haška z Ostrohu! Tuze vzácní hosté.“

„Promiň, vzácná a nábožná paní, že tak časně obtěžuji. A prosím, nenech se v práci rušit. Počkáme, až budeš hotova, svolíš-li nám.“

„Vařím fíjalový syrup, Zuzko, foukej pod oheň. Již tě zase štípá kouř do očí? Mně také od něho slzí oči. Hned, hned to bude. Kdyby vám bylo milo, běžte na mazhaus a odpočiňte si. Pater Pešek tě tam pane zavede.“

„A kde je panna dcera, smím-li se ptáti?“

„Je v domě po práci a hned bude po ruce. Potom zde dá pozor.“

„Je zdráva?“

„Chvála pánu Bohu.“

„A pan Mikeš vás navštěvuje?“

„Nevelice. Čekáme zde na něho jen tak jednou rukou.“

„A panna?“

„Musí se řídit dle matky.“

„Mikeš není materno pro ni. Obelstil mne — a lituji, že jsem ho k vám poslal. Nevím, nevím, kde jsem měl oči. Mikeš není spolehliv a není věren.“

„Však jsem se již na tě nahubovala, že jsi nám jej zde zahrnizdil. Teď se do sebe zakousli a mně je vítán, jako mravenec v uchu. Teď jí ho vymluv.“

„To také učiním. Co by s ním začala? Ten měl jít na Velehrad za fratera nebo do Vyzovic za milosrdného. A tam by ho nechtěli!“

Zatím se vrátila Časta do varny a panička odešla s hosty na mazhaus. Tam je posadila u starodávného stolu s křížnými nohama o širokém trnoží a pobídla je, aby si pověsili pláště na parůžcích v dubové liště. Hosté si pohověli a sedli do těžkých legátů s vyřezávanými srdíčky, hledíce po těžkém, trámovém stropu.

Drobnými kolečký v okně zářilo slunce, rozlévající po červených stěnách nažloutlý nádech, jenž se vlnil i po úzkých dubových schodech až do sínce. A jakoby schválně, vyskočil zdomácnělý kněz pro medovinu do podrubí, a pan Hašek se usmál:

„Nepřekvapil jsem tě matničko nemile?“

„Toto! Je mně velmi příjemno. Neseš zajisté pěkné zprávy ze světa.“

„Myslím na tě již od pohřbu milého a dobrého nebožtíka, po němž tě bude asi teskno. Znáám tvé tesknivé a citlivé srdce.“

„Ano, bylo to mým největším neštěstím, že nás opustil.“

„Mým neštěstím byl však tvůj sňatek s ním. Kterak nás tvoji rodiči roztrhli! Nedbali tvých slzí, nevšímali si mé zoufalosti a vstřili tě tak mladou starému choti, jenž byl teplejší než já. Vím, že jsi mnoho vytrpěla — ale teď jsi svobodna.“

„Není dobře vzpomínat mrtvých. Co se stalo, stalo se z lásky, otcovské a památce svých rodičů budu vždycky žehnat.“

„Ale na svou lítost a na zničené naděje nezapomeneš.“

„Již jsem zapomněla! Mladé city vychládly, vůně vyčichla. Člověk stárne a po mládí se neohlíží. Není kdy. Myslím jen na dceru, abych ji dobře zaopatřila a pak — na svá zadní kola, aby mně Bůh byl milostiv.“

„Jsi v nejlepších letech, a myslí raději na dary Boží. Strojil jsem si vždycky naději, že se v životě spolu sejdeme, jak jsme si slíbili — a ty bys myslila již na smrt? Markéto, tys mně slíbila, že si mne vezmeš!“

„Je to již dávno a slib zastaral.“

„Platí do posledního dechu. Ty bys mne podruhé oklamala?“

„Tys mne oklamal také. Slíboval jsi, že zůstaneš víře otcovské a starým mravům věren — a dal jsi se na kacířství. Co bych měla za život s mužem takovým?“

„Tvůj nebožtík byl větším kacířem, než já. Ostatně — vadí-li mé náboženství, popustím je a sjednotím se ve víře s tebou. Tvá víra bude mou vírou.“

„Víra je dar Boží, Boží almužna. Kdo ji odhodí, odhodí nebeskou almužnu. Odhodí-li ti žebrák nadělení — dáš mu je znova? Tak vidíš. Udělí ti Bůh víru znova? Víra není obchod, není oděv, jenž se obléká a svléká. Taká víra ani tobě ani mně nestačí! Nevěren víře, nevěren ženě.“

„Poslyš, já tomu kacířství náležím jen tak na oko. Kněz Bedřich je blázen, Petr z Mladenovic je obejda a Húska je ztřeštěnec. Já jim nevěřím.“

„Proč tedy posíláš Bedru po vsích a po hospodách kázat kacířství?“

„Ne já, pan Petr z Kravař jej posílá a platí mu!“

„Ale ty jej chováš v Ostrohu a dal jsi mu faru.“

„Však jsem mu ji zase sebral. Nesedí přece na ní.“

„Ovšem, ale usadil jsi jej na Novém Táboře a svým lidem jsi ostrov osadil.“

„To také není pravda. Můj lid je na Ostrohu a zde jsou sběhové z celého světa, z Moravy, z Čech, z Uher. A Nový Tábor jsem nezaložil já, ale kněz Bedřich ze Strážnice pod ochranou pana Petra z Kravař.“

„Vyloupil a vypálil jsi Mikotice, a hromadu dvorců a dědinek, vyplenil jsi kostely a kaple a teď se válíš s těmi nahači v houštích, ubíjeje nesmrtelnou duši. To mne na tě nejvíce mrzí! Ta Sodoma se tam ulíhla jen pod tvou ochranou. Je-li Húska jejím otcem — jsi ty kmotrem jejím. To ti dokáže krásná Hanka ze Zlechova, tvůj poklad.“

„Nenávidím nahačství a trestám je, kde je dopadnu. Nejsem hanebností poskvrněn. Nedotkla se mě ruka merhyňská.“

„Kdo loupí oltáře, vysléká ženky a děvice do naha a nechá je svým tovaryšům na pospas, na mařidlo — ten brachu není čist!“

„Jsem čist a smáhám to pánu Bohu a rodiči Boží!“

„Kdo vyvrací oltáře — nemůže se Bohem dokládat. Nechci loupežníka, nechci vraha, nechci násilníka, jenž v Milotických mařil panenství, nechci — adamníka. Vezmi si Hanku ze Zlechova. Kmetská roba pro adamníka dobrá. Z té duše tebou opovrhují.“

„Materno, veženeš mne lotrům do rukou. Nekaz svého slibu.“

„Domluvila jsem!“

„To je návod velehradských mnichů — a toho štvance Boršického plebana. Tys mnou nikdy nepovrhala, až nyní. Pravím ti, že tě zaslepili a obelhali ze záští ke mně. Prosím tě na kolenou, obměkči se a podej mně ruku. Chybil-li jsem, lituji a napravím křivdu. Markétko, vzpomeň si na naši mladou lásku, na ty blažené chvíle naše a nezatvrzuj se. Odstěhují se po sněti ihned k tobě a budu tě nosit na rukou — — —“

„Nenamahej se, marně pláčeš!“

„Snesu ti nebe na zemi — — jen mně konečně odpověz, odpověz, jakoby sám Kristus ze srdce tvého mně odpovídal.“

„Odejdi satane a nepokoušej mě!“

„Materno, to je přílišné! Dobrá. Utíkáš a necháš mne v zahánění, v pokoření. To je těmi štvanci! Ti tě zaslepili a rozjitřili. Ale, pamatuj si. Měla jsi mé i své štěstí v rukou. Teď je má satan — a vše sebere! Mě již neuvidíš. Neodpouštíš — a já také neodpustím!“ — — —

Také kněz Petr z Mladenovic u panny Časty nepochodil a když se do varny přihnala rozjitřená matka, vypil rychle svou medovinu a ohlížel se po dveřích. V tom, řinče ostruhami, pádlil pan Hašek se schodů a přímo do konice ke koni. Kněz za

ním jak stín a bez dobrého slova ujížděli k vinohradům. „Ta osoba byla dnes opilá, Pešku, nebo posedlá ďáblem!“

„Přihne si ráda — alespoň časem.“

„Žena opilá — rufka hotová. Ale věděla, co mluví. Také zklamání!“

„Nelituj. Lepší známost s bláznem — než s pijákem. Kdo ženě vidí do srdce? Kdo se v ní nemýlí? Já jsem se ošálil v obou.“

„Ty nerozumíš člověku. Rozuměl jsi Mikši z Ořechova? A prohlédl jsi alespoň ty děti, co nám běží vstříc? To jsou jistě staří známí?“

„Jsou. Z těch vyrostle nové pokolení do Nového Tábora.“

„Jak jsi je získal?“

„Vlidností, dary a pohádkami. Ti běhají všudy za mnou. Hej, děti, ovečky moje, pospěšte si. Moji holoubci malí. Máte mne ještě rády?“

„A co máš, páterku, v měšci? Máš přivítanou?“

„Holečku, dnes nemám. Až po druhé. Ale vyložím vám pohádku o zlé paní, která nechtěla nikomu odpouštět.“

„Ne, to nechceme,“ volala holčička.

„A proč, babulko?“

„My s tebou již nesmíme sedat na mezích, máš kacířské pohádky.“

„Ale co by? A kdo to povídal?“

„Kněz Vacek z Boršic a Polešovský nám nakudlil, že tě posloucháme.“

„Nevěřte jim. Závidí mně, že mne máte rádi. Pojdte sem, povím vám tu pohádku. Machničko a Gabráčku, Tomku a Stašku, honem sem!“

„Dej nám týkanců, nebo skládanek a půjdeme.“

„Počkejte, dám vám krásných penízků. Hleďte malí konipásci. Těm grošíkům se říká kališky. To je krása, caj, caj! Chcete?“

„Ne —! Děcka, ne!“ — Vřeštěla největší děvushka. „Ty kališky, vy, razíte z pokradených kalichů. To je smrtelný hřích.“

„I ty mrško hříšná, nelži! Ty hádáš, jak jsi jedovatá.“

„Tvé pohádky jsou také jedovaté a můžeš je vykládat naháčům.“

„Pískle darebné!“ Zasípěl pan Hašek a rozehnal se po ní bičikem.

Děti se pustily do křiku a schovávající se za kmeny, házely kamením. Koně se plašily a páni, planouce vztekem, vzali do záježdů. Nevesele se jim jelo na objížďku po dvorcích a tvrzích, aby získali spojence proti olomouckému biskupu. (P. d.)

Lenka.

Lidová balada. Zbásnil Bohumír Bürger.
Rozměrem originálu přeložil Václav Oliva.

Jak Lenku ranní zoře chlad
z těžkých snů vnes' v žití říš:
„Živ,“ šeptla si, „či mrtev snad
milý můj, proč nejde již?“
Vždyť, co král Fridrich, jeho voj
odtáhli k Praze v krutý boj,
ani řádky nenapsal,
zdráv-li z bitvy pozůstal....

Král s císařovnou války, rmut
těžce nesli dlouhý čas,
až láska jala jejich hrud'
a svít' lidem míru jas....

Voje pak na rtech zpěv a zpěv
a kol úst blaha směv a směv
s hudbou, listím zvěněny,
v dům se braly ztenčeny....*)

V čas tento hlučný ples a ples
po vsích, městech, cestách všech
spěl k nebi, v luka, pole, les,
neb vše schvátil kvap a spěch....

„Bohu buď chvála!“ volal dav
dětí i starců šedých hlav,
žen i nevěst žhavý ret:
jenom Lence zmrtvěl svět....

Ač mnohých tázala se kol,
volala jmen celý řad,
přec nikdo nemoh' její bol
setřít, srdce rozehrát'....

*) Proslavený německý básník lidových balad Gottfried August Bürger narodil se 31. prosince r. 1747 v Molmersvendě na Dolním Hercul, jakožto syn lutherského faráře a zemřel 8. června 1794. Jeho národní baladu „Lenore“ přeložil do češtiny již Jungmann a vydal r. 1806 v „Hlasatelci“. Od té doby, pokud vím, nikdo se o její překlad nepokusil. Poněvadž připravuji k tisku překlad všech balad Bürgerových, přeložil jsem ji znovu, tím více, ježto po překladě Jungmannově marně jsem kdekoli pátral. Bürger vydal „Lenku“ roku 1773 v „Göttinger Musenalmanach für 1774“, kdežto Karel Jaromír Erben svou baladu „Svatební košile“, jež látkou i zpracováním „Lence“ velice se podobá, r. 1843 v literární příloze k „Věnci“. Sr. „Karel Jaromír Erben: Kytice z pověstí národních. Literární historický úvod napsal Ladislav Quis“ ve „Světové knihovně“ čís. 190—191, Bürger klade děj „Lenky“ do času válek krále pruského Fridricha s císařovnou Marií Terezií, Erben však času vůbec neudává.

Proto, když vojsko zašlo v dál,
taký ji schvátil pal a žal,
že si rvala černý vlas
a lkal pláčem její hlas....

V tom matčin zašeptal k ní ret:
„Dítě mé, Bůh vše to suď,
jen tvůj chraň rozum, mládí květ!
Panna Svatá s tebou buď!“
„Ach, pryč vše, matičko má, již
a mně jen zbývá hrobu tíž!
Slitování nezná Pán,
zvadl Boží lásky lán!....“

„Můj Bože! Ach, Ty dítě mé,
pomodli se v tento čas,
neb Pán co činí, dobré je.
Bože, duši její spas!“
„Matko, ach, matko, marno již
k Bohu se modlit' v nebes výš,
vždyť Pán nemůž' těšit tam,
kde vše zrada, podvod, klam...“

„Můj Bože! Věř přec, dítě, mi,
že Pán pomáhati zná,
a že bol setřou s slzami
Lítost, Svátost velebná.“
„Matko, ach, matko, srdce var...“
neschladí Těla Páně žár,
tato Svátost žádnému
nedá život mrtvému...“

„Slyš, dítě, Tvůj-li milý kdes
v Uhrách, nevěrným se stav
snad slavil s jinou sňatku ples,
i Ty pout se lásky zbav!
Pamatuj, že až přijde čas
smrti ho pojme hrůzný žas
a že křivě přísahal,
sže mu duši pekla pal!“

„Můj život, matko, přešel v nic,
neb, co smrti skláceno,
již nikdy neobživne víc
a je na vždy ztraceno.
Proč jsem shlédla slunce lesk,
proč mně smrt nesklála jak blesk,
milosti-li nezná Pán,
zvadl Boží lásky lán?“

„Můj Bože, zadrž trestů šleh
 ulituj mé dítě dnes,
 neb neví, co rty mluví v slech,
 odpusť hřích mu, hřichu děs!
 A Ty, dítě, odlož žal,
 pohleď k Bohu, k nebi v dál,
 žehnáť tam Pán snoubenec
 kvítí svatým na věnec...“

„Ach, matko, co je nebes jas
 a co, matko, pekla pal?
 Můj milý toť můj nebe jas,
 bez něj život pekla pal.
 Proč jsem shlédla slunce lesk,
 proč smř. mě nesklála jak blesk,
 milého-li lásky květ
 nepřines' mi blaha svět?“

Tak zuřil žhavých vášní roj
 srdcem Lenky, sem a tam,
 když Bohu vyřkla prudký boj,
 hřích jí ničil těla chrám...
 V zoufalství si rvala vlas i hrud',
 po milém jen práhla: buď kde buď,
 až stín noci svět kol zřel,
 jak hvězd zástup po ní šel....

A venku, slyšte, dup, dup, dup...
 podkov cinkot, skok a skok...
 V tom jezdec s koně rychle hup'...
 po záhrobní zavzněl krok...
 Slyšte, tuk, znovu: tuk, tuk, tuk...
 tichounce, aby nevznik' hluk
 v okno klep' kdos' jemně
 zahovořiv temně:

„Hej, hej, hej, milá, otvírej...
 Spíš snad již či ještě bdiš?
 Pojď sem a ke mně znej se, znej...
 Pláčeš, o čem přemýšlíš?“
 „Miláčku můj, proč tak v pozdní čas
 přicházíš, kdy den již dávno zhas'?
 Srdce rve mi bolů tíž,
 rcí, ach, odkud přijíždíš?“

„Jdu z dálky, pádím přímo z Čech.
 K půlnoci až, jak náš zvyk,
 jsem na kůň sed' a na pospěch.
 Půjdeš se mnou v lásky dík!“

„Milý můj, dřív, prosím, vejdi sem,
boufný víchr brázdí hlochu lem,
a v mé spočin náruči
vichřice až doskučí...“

„Mé dítě, co nám hlochu sten?
Podkovou již zvoní kůň,
pojd', o pojd' rychle za mnou ven,
pokud vládne noci tůň.
Stroj se, stroj, za mnou na kůň skoč,
spěchej jen, pojd' a povykroč...
Dnes jet' musím ještě tisíc mil
v lože svatební, jak káže cíl...“

„Dnes chceš mně jako v pravý div
donést v dálku tisíc mil?
Slyš přec, jak hodin rychlý kyv
jedenáctou překročil!“
„Měsíce, viz, jak jasný hled!
My mrtví jdeme s víchrem vpřed
a jak s větrem o závod
vejdeš v mého bytu vchod...“

„Rci, mi rci, kde tvá světnička
a kde lůžko svatební?“
„Tam v dáli, tichá, maličká,
osmero jen prken v ní...“
„Bude tam pro nás místa dost?“
„Ovšem že. Byt můj z hlíny skvost.
Nuž pojd', stroj se, letí čas,
hosté touží na náš kvas...“

V tom dívka spěšně vyšla již
a hop... byla na koni.
Než jezdec strh' ji k sobě blíž,
rukou chladnou objav ji.
A pak tryskem jedou hop, hop, hop...
přes les, pole, vođu, přes příkop,
až kůň sotva chytá dech,
z nozder plá mu ohně spěch...

Vše z prava z leva poskokem
ba až bleskem kmitá v zad
a v dáli prchaj' před okem
pole, domy, les i sad.
„Proč se bojíš? Doma budem' hned,
mrtví přece jedou s víchrem vpřed!“
„Nebojím, neb u tebe mi hej,
ale mrtvým věčný pokoj dej!“

„Než, co to za zpěv v noční čas,
k čemu krákol havraní,
ač měsíc seje kolem jas
a proč píseň mrtvých zní:
„Pochovejme tělo sem,
skryté v hříšné lásky lem?“
Ach ta píseň duší proniká
jak žab skřehot děsný z rybníka.“

„To tělo v černém přikrovu
mrtví s písní pohřební
si v půlnoc nesou do rovu,
kdy my v síň jdeme svatební,
Tam nás čeká stuhlých pěvců chor,
aby přednes rmutných písní sbor
a kněz požehnání prosloví,
než si údy v hrobě pohoví...“

Pak stich' kraj, zmizel hrobů zjev
a zas kůň se v poskok dal,
co zatím rozplynul se zpěv
v širý lán a v nitro skal.
A zas' tryskem jedou hop, hop, hop ...
přes les, pole, vodu, přes příkop,
až kůň sotva chytá dech,
z nozder plá mu ohně spěch ...

Jak jedou, z prava, z leva kol
stromů, lesů, domů, hor,
vše vpadá rázem v noci dol,
věže měst i vesnic sbor.
„Proč se bojíš? Doma budem hned,
mrtví přece jedou s víchrem vpřed!“
„Nebojím se, u tebe mi hej,
ale mrtvým věčný pokoj dej!“

Kol šibenice, ach, ach,
tančí oběšenců druž'
až dívku jímá z toho strach,
že již sotva dýchat můž'.
„Hej, hej, chátro, pojď sem blíž,
tanči, skákej, výš' a výš',
svatební nám připrav rej,
chutě, nuž se k tomu měj!“

A chátro ihned cup, cup, cup,
kostmi chřestí blíž a blíž
a ze zadu zní dup, dup, dup,
že až v Lence chví se kříž.

Opět tryskem jedou hop, hop, hop...
přes les, pole, vodu, přes příkop,
až kůň sotva chytá dech,
z nozder plá mu ohně spěch...

Než, zatím prchlo mžikem vzad
vše, co měsíc mrazný hřál,
i hvězdy žašly v Boží hrad,
na nebi jenž pevně stál.
„Proč se bojíš? Doma budem hned,
mrtví přece jedou s víchrem vpřed!“
„Nebojím se, u tebe mi hej,
ale mrtvým věčný pokoj dej!“

„Leť, vranko! Kohoutí již zpěv
z dálky zní a hodin let
zas' věští slunce ranní směv.
Nuž vpřed, vranko, leť a leť!
Končíme svůj smělý běh i cíl,
svatby kvas nám bude za podíl.
Mrtví jedou s víchrem vpřed,
budem' doma, věř mi, hned!“

I vlétli tryskem s větrem o závod
k železné až bráně v ráz.
Na úder rozlétl se vchod,
všecky objal smrti mráz.
Vrata zapadla pak s skřípem,
přes rovy kůň pádíl hupotem.
Na pomníků dlouhý řad
měsíc svojí září klad'...

V tom však hle, stal se velký div,
vráník červivý jak kmen,
té chvílky vhodně použiv,
rozpad se a zmizel v zem'...
Zůstaly jen z lebky kost,
z bujné hřivy malý chvost,
a z kostry hrůzných příšer děs
se po hřbitově kolem nes'.....

Že kdys oř tento šíjí třás',
z nozder chrlil ohně dech,
však nyní že v zem' zmizel v ráz:
nechtěl Lence věřit slech.
Když kolem pak zněl kostí chřest
a z hrobů mrtvých tloukla pěst:
Lenky srdce strach i žal
v nitro hrobu náhle sklál...

A mrtví skočný vedli rej,
co jim měsíc s hůry plál,
si k tanci, pěvše hej, hej, hej,
volající v šíř i v dál:
„Ach, Boha nechtěj rozhněvat,
i kdyby srdce puklo snad!
Lenku zničil lásky blud,
milostiv jí, Bože, buď!“

B. Bečvářová:

Osvětlená okna.

(C. d.).

Dopoledne prohlédli si výletníci sbírky v Ohradě, načež zašli do města na oběd. Městečko, právě to podhradí, pěknější ze vzdáli, než uvnitř, zjevilo se jim uprostřed vodních zrcadel jako pěkný obrázek. Jako hezká plebejka tulilo se k patě svého krásného vladaře, hlubockého zámku. Irmě nechtělo se ani dále. Zdržovala se stále pozadu, aby rozkošné vyhlídky co nejvíce užila, ačkoliv Hlubokou znala již z let minulých. Barytonista se jí smál, že jde jako špatný hrdina. „Bojíte se venkovského oběda?“ podezřívá ji, neboť se o ní říkalo, že proto netloustne, protože je velice mlsná. S obědem to skutečně nedopadlo slavně. Kromě barytonisty, který snědl všechno, co mu kdy přišlo pod nůž, dámy vstaly od stolu hladové a lehce vystupovaly do vrchu k zámku. Dál se však nedostali. Poněvadž byl svátek a odpoledne, průvodčí zámku chtěl mít také sváteční klid a výletníci po obchůzce v nádvoří a v zámeckých zahradách, odcházeli s pocitem rytířů, kteří nedobyli zakletého hradu.

Manželé, trochu mrzuti, vraceli se do města s hádkou. Také Irma se zlobila. Co však dělat? V ulicích potkávali armády dětí. Rozmrzelý barytonista ulevil si poznámkou: „Je jich jako čmelíků! Kde se toho nabere? To je něco hrozného. A tamhle dokonce vidím dvojčata, jakoby na jednom nadělení nebylo dost.“ Irma se ušklíbla: „Tohle dřív jakživo nebylo, viďte?“, šlehla jej obvyklým jeho výrokem. Pokrčil rameny.

Uprostřed polí Irma zase se osamotnila a zase se jí vracela ranní jasná nálada. Její společníci, kteří pro jakousi hloupost mezi sebou se manželsky pohádali, zůstali pozadu a ona je předběhla. Ohrada, která na ni působila vždy útulněji, než-li zkamenělá velkolepost hlubockého zámku, zabělala se před ní mezi holými stromy.

V příkopě zlatila se housátka. Lidová pověra praví, že při prvním spatření žlutých housátek máme si něco přát, což prý se nám později vyplní. Ale co si přát? Přejeme si toho vždycky tolik, že pro jedno přání zapomínáme na druhé. A přání Irmy bylo beztoho nedosažitelné. Šla a v uších jí stále zněly tony Mendelssohnových „Písní beze slov“. „Čím to, že v melodiích Mendelssohnových shledávám mnoho příbuzného s dojmem, který ve mně zanechává jihočeský kraj? Jest to snad vzájemná obou zářímavost, hudební i krajinová?“ Uvažovala. Pak těšila se domů. Jízdou unavená zapadne do svého malostranského pokojíčka, kde zemdlené, promrzlé tělo osvěží v teplé koupeli a zahrabána v polštářích, usne ukolébána oranžovým světlem protějškových oken. „Jsem věru zvědavá, jak moje třeštění vlastně skončí,“ usmála se v duchu a představovala si, co by tomu asi řekli její známí, kdyby o tom věděli. Osmadvacetiletá žena blouznila a vyhlížela osvětlená okna, jako šestnáctileté děvčátko. Scházelo jen, aby pod těmi okny na houslích vyhrávala po způsobu Troubadouru. Barytonista nebo komik Raimann z Vídně, by jí něco podobného jistě doporučili, kdyby její tajemství byli znali. Ale nešf!

Irma se zastavila, aby na rozvaděné manžele zase počkala. Leč ti to byli právě v nejlepším, neboť zaslechla: „Prosím tě, jen se zas neupejpej, jako staré boty za sklem.“ To tak chlácholil baritonista uraženou družku. Irma uznala za nejmoudřejší, nejit jim v té chvíli do cesty.

Šla v slunci a očima bloudila po kraji. Když byla před samou Ohradou, vyjelo proti ní na silnici k nádraží auto. Bylo to velké sportovní auto a připadalo jí nějak povědomé. Všimla si čísla. V očích jí svítilo. Zastavila se a zadívala se dovnitř vozu. Jsouc krátkozraká, přimhouřila oči, aby lépe viděla. Ale nemýlila se. Její dobrá nálada byla předzvěstí radostného překvapení. V automobilu seděl Rienzi. Díval se na ni a také ji poznal. Náhoda, rozmarná a potměšilá náhoda vedla i jeho kroky na blata a sváděla oba lidi při každé příležitosti. Irma ke vzpomínce na Königsee měla přivínouti kytíčku pomněnek z jižních Čech. Takové náhodné setkání v cizí krajině působí daleko mocnějším dojmem, než-li umluvené dostaveníčko. Rienzi vracel se do Prahy. Irma, když již nemohla sledovatí povoz, sledovala alespoň koleje, které kola automobilu v prachu na silnici vytiskla. Celý kraj, jež Rienzi navštívil, jehož vzduch dýchal a pod jehož sluncem chodil, jakoby přítomností jeho byl získal. Mladá žena jihočeská měla dojem, jako by v jihočeských polích vyrostla, jako by se zde byla narodila a s Rienzim prožila léta dětství. Měla dojem, jako by zde byla Rienziho poznala již co šlechtického chlapce. Škoda jen, že to nebyla pravda.

Ale pak jako každá povaha, která uvažuje, položila si otáz-

ku, co bude, až ji Rienzi jednou omrzí. Co bude, dojde-li mezi ní a ním k výměně slov, k nějakému setkání a bude-li se opakovati stará historie? „Bylo by to hrozné, aby všechny ty krásné sny a pocity, které on ve mně vzbudil, byly pouhou bublinou, jako byly všechny moje předešlé lásky a jakou byl též můj snátek. Co bude, až mne osvětlená okna přestanou inspirovati, až se stanou obyčejnými okny, jako každá jiná?“ Přejela rukou čelo. Ne! Než-li tohle — radši bude, aby byla její láska nešťastná. Jen ne zlhostejnět! „Lépe by snad bylo, kdyby zemřel, než aby zanikl, jako zanikali ti druzí. Na jeho místo jiný! Jaké to pomyšlení!“ strachovala se dále. Ach, zapomenouti! O co jsi bolestnější, než umírati! Nechceme, nechceme zapomenouti! A nechceme přece nic špatného, když žádáme lásku, jakou* daruje jenom Bůh. Irma se zadívala těma černýma, nyní zesmutnělýma, rozevřenýma a sarkasmu prostýma očima k zsinálým oblakům nad jihočeskou planinou. A odpověď zsinálých těch oblak?

„Není již muže, který by ti dal na Rienziho zapomenouti.“ Taková byla odpověď. Přijala ji jako odpověď nebes. A zatím byla to neúprosná odpověď odstrčeného stínu ze záhrobí.

V.

Jednou večer koncem dubna čekalo na Irmu nemilé uleknutí. Když se vrátila v noci z divadla a zahleděla se k palácovým oknům, tato zírala do tmy jako oči slepce. Nebyla záclonami zastřena a nebyla osvětlena. Druhý večer bylo to zase tak. Den na to vyhledala Irma ve skříni jakousi blůzičku, kterou již nechťela nosit a odnesla ji k portýrově dceři do paláce, aby si na ní vyžádala zbytečných oprav. Šla tam na výzvědy. Zeptala se, kam markýz odjel. Oddychla si, když jí řekli, že jeho zájezd byl jen tři nedělní do lázní. Za tři neděle že se vrátí. A pak — zase jen náhodná setkání, letmé pohledy, světla v oknech, ale přece, přece jen bylo toho více, než osleplá okna, z kterých na Irmu takřka číselly její vlastní opuštěnost a smutek. Stýskalo se jí. Počítala dny i hodiny a byla tak mrzutá, že to i v divadle pozorovali. Výkony na jevišti odbývala povrchně a dostávala za to od kapelníka důtky. Nebylo pochyby. Markýz, aniž o tom věděl, měl vliv na její uměleckou schopnost; když jej delší čas neviděla, ochabovala.

Stranila se společnosti, a chodila pak denně do kostela. Navštěvovala chrám, který byl „jeho kostelem“ a obírala se myšlenkou u bývalé světačky skutečně překvapující; uvažovala o životě v klášteře. Okna markýzova bytu byla nyní slepá; leč zamřížované okno s palácem sousedícího kláštera svítilo do tmy večer co večer svým klidným, nezastřeným světlem. Za mřížemi nic se nehnulo. Klid, svatý klid byl za nimi, touhy — leda že se vyzpívaly před osluněným oltářem v koloraturních mariánských

vložkách, neb v sladkých Bendlových „Ave“. A pak jen oblaka plula kolem zamřížovaného okna, Praha se svým kollótem ležela hluboko pod Petřínem. — Což schovati se jednou za takové okno, až přiblíží se zima života, až srdce dozpívá své neopětované melodie a osamotněnost dolehne celou svoji tíží? —

Irma věděla, že její hlas nebude nikdy tím fenomenálním hlasem, jakým byl lyrický tenor jejího otce. „Po čase snad nebudu smět vůbec zpívat — a pak mně nezbyvá, leda se vrátit k filmové společnosti“, myslívala si. Nelíbilo se jí to. Filmová herečka hraje jen tak dlouho, dokud je slíčná a dokud obecenstvu a ještě dříve filmovému režiserovi nezevšední. Filmová hvězda, která žije tak ideálním životem, jako žila Irma, bez mecenáše, bez milence, může se jít na stará kolena utopit.

Na štěstí byla Irma opatrná a energická. Rozhodla se, že se bude, dokud byl k tomu ještě čas a peníze, připravovati ke státní zkoušce z hudby, ovládala frančinu, němčinu, částečně maďarštinu; mohla vyučovati cizím řečím a až sníh pobělí její skráně, až životní energie docela ochabne, pak svítilo jí do tmy ono zamřížované okno vedle osleplých oken Rienzova bytu. Skoro se jí oči zakalily, když se na tom všem ustanovila. Položila si obličej do dlaně a řekla si trpce: „Ne rodinný život, ale klášter“. Smutno jí bylo.

Od myšlenky ke skutku bylo u Irmy vždycky jen několik kroků. Jala se studovati dějiny hudby a cvičiti na pianě. Prozatím připravovala se sama, až po prázdninách chtěla vyhledati odborníka. Učila se svědomitě. Byla prací tak zaujatá, že pozapomínala docela na své přátele, odkládala odpověď na sestřiny dopisy a nechodila ani tak často zacházkou do města kolem Rienzových oken, po schodech mezi Thunovým palácem a klášterem u Kajetánů. Zdržovala se nejvíce doma.

Bylo teplé, květnové odpoledne. Schylovalo se k bouři. Irma seděla u pianu, transponovala a před ní ve váze bělela se kytička bílého jetele, kterou si ráno natrhala na procházce po cestě za Strahovem na Petříně. Po chvíli cvičení ustála, zadívala se na květiny. Zaváděly ji na venek, daleko na blata k Ohradě, kolem které hýřily stromy nejkrásnější májovou zelení a kde byly stopy Rienzových kročejů po jeho velikonoční návštěvě. Napadaly ji při tom melodie, které ještě nikdy ze žádných not nehrála a které jala se psáti na prázdný notový papír. Nedopsala však námětu, který ji vnukaly vzpomínky na Ohradu. Vyrušilo ji zaklepaní a do dveří vstupoval Raimann. Raimann byl v Praze. Filmový komik, těžkopádný, ale milý Bavorák stál v celé své povídeňštělé eleganci před starou přítelkyní a usmíval se na ni všemi zuby.

„Ó, vy bavorský medvědě! Jak jste se zde na mne doptal?“ vítala jej mladá žena a zvala, aby se posadil. „Bavorský medvěd“

přinášel ji nabídku od filmové německé společnosti, aby v létě, až bude mít dovolenou, pro jejich film opět zahrála. „Letos filmujeme na Semmeringu moderní drama a potřebujeme pro hrdinku takovou oteklou nitku, jakou račte být vy, madame,“ oplatil ji její uvítání. „Děkuji za poklonu. Schází jen abyste řekl, že jsem také již stará“, ušklíbla se napadená trochu podrážděně. Vždyť byla také jen ženou. Na Raimanna nebylo však možná se zlobiti. Upejpal se přehnaně, ruce líbal a ujišťoval ji: „To se přece jen neopovázím!“

Irma se dlouho nerozmýšlela. Zájezd na Semmering mezi staré známé mohl nejen prospěti jejím financím, ale mohl také ozdraviti její náladu, mohl obnoviti její tvůrčí talent. Nechtěla na Rienziho zapomenout, ale musila žít a řekla Raimannovi, že jeho nabídku přijímá. Raimann byl spokojen. Neušlo mu však, že se s mladou ženou stala za tu dobu, co ji neviděl, jakási změna: „Vy se trápíte. Čím vás kdo ošidil?“ vyzvídal rozmarným svým způsobem. Odbyla jej pošklebkem. Komik si vzdychl: „Ach, jé! Tohle jde do živého!“ Pak si povšiml cvičebnice kolem Irmy na pianě rozložených, byla tu i cvičebnice jazyka italského a spráskl ruce nad řeckým písmem notovým v katechismu dějin hudby zaznamenaným: „Madam, prosím vás, co to pášete za sebevraždu? Vy studujete? Nepletete se také do politiky? A nevíte, že z učených a duchaplných žen mají muži vítr a nechávají je s celou jejich učeností na ocet?“ Nechala ho diviti se. Mávla rukou a ohrnula rty. „Žádně neštěstí! Ostatně — kdo činí zdání učeného a duchaplného člověka, nemusí být ještě učeným, ba ani duchaplným, tak se pro mne netrapte.“ Raimann s ní souhlasil: „Správně. Pak ale spalte ty učebnice, jinak doopravdy uteku.“ — „Již aby to bylo“, vybědla jej.

Blížila se šestá hodina. Irma musila do divadla: „Zpívám Siebla ve Faustu, pojdte se na mne podívat“, zvala starého kamaráda a on šel. Seděl v divadelní loži a před představením pozoroval pražské obecenstvo. Byly to samé jemu neznámé tváře, hezké, ošklivé, mladé, staré, inteligentní, hloupé. Až pojednou. V protější loži objevil se menší, silný pán, doprovázel jej sluha — černochoch. Raimann pochopil: „Momentka na Königsee byla vlastně předejrou k románu“, řekl si a již jej nic nezajímalo kromě protějšího lože a dnešního Siebla. Irma však nevěděla, že se Rienzi dnešním dnem do Prahy vrátil a Raimann na ni žádného vzrušení nepozoroval. Též markýz byl klidný a Raimann se nemohl dočkati chvíle, až vezme Irmu na paškál.

Irma byla překvapena, když ji Raimann po divadle řekl, že viděl Rienziho: „A toho nafintěného černého pápěru jsem také zahlédl, chlapec je jako na etažer“, dodal žertovně. Irma byla zamyšlena. Teprve po chvíli ticha si vymínila: „Nemluvme o tom.“ Komik o tom tedy více nemluvil.

Když se Irma ocitla zase ve svém pokojíku, byla dvě nárožní okna palácové budovy po třech nedělích oranžová, kdežto zamřížované okno klášterní v jedenáct hodin v noci zelo temnotou. Irma na ně při pohledu do osvětlených oken docela zapomněla. Ta tam byla její touha po tichu klášterním, ty tam byly úvahy o stárí, ale mládí blásilo se zas a zas ke svému právu. Tentokrát byla však láska k životu v krvi mladé ženy tak mocná, že netrpělivě zatínala pěsti a tázala se osvětlených oken: „Kdy to vezme patřičný obrát? Kdy začnu jednou žít? Ci nemám k tomu snad práva? Nemám se nikdy dočkat odškodnění za to, že jsem ovdověla, sotva jsem slib věrnosti složila?“

Usnula rozčilená a bouře, která se dnes podruhé rozpoutala nad Prahou, nedopřála uklidnění jejím nervům. Irma měla sen a trpěla ním. Viděla sebe procházeti se na pobřeží Dunaje naproti zeleným svahům Kahlenbergu za Vídní. Na Kahlenbergu seznámila se s Kornetem a za rok na to, opět na Kahlenbergu, v době, kdy svět otrásal se divým řáděním furie války, mladý muž ji požádal, aby se stala jeho ženou. Tam se mu zaslíbila.

Ve snu byla opět tou bezstarostnou, koketní, do hezkého a zámožného důstojníka trochu zamilovanou zpěvačkou, jakou bývala před pěti lety. Ó, ano, stál její muž za to, aby si jej byla oblíbila, byl to krásný hoch, a měl ji rád, jak již nikdo na světě. Jeho tmavé oči byla upřímnost a byly smutné až k smrti, když druhý den po svatbě zavolal na ni z vlaku poslední „s Bohem!“ Pak jej již neviděla. Pak jej zastřelili na Plavě v nešťastných, předem prohraných bitvách, jak zněla úřední zpráva. Neviděla jej, až dnes. Šel proti ní na pobřeží, usmívavý, takový ostýchavý, jako člověk, který se obává, aby nepřišel v nevhod. Podával jí ruku a řekl jí, že odjíždí. Irmu přepadla úzkost. Pocítila lítost nad ním, tak ostýchavým, dobrým, zadržela jej a tázala se: „Kam jdeš? Co bude s tebou?“ On však vyvinul svoji ruku z její, usmál se plaše a odpověděl jí. Odpověděl jí ponurými slovy Adlety z filmového dramatu „Osvětlená okna“, kterými se tato loučila se svým milencem: „O mne se nestarej. Mne ponech Bohu a mému osudu.“

Irma procitla. Srdce tlouklo jí jako zvon a zmocnila se jí hrůza. Chtěla zaplakat, leč nemohla. Bezrádna, přitiskla dlaně na skráně a jala se odříkávati slova modlitby. Venku dozníval ohlas bouře a v pokoji dusila vůně jasmínu. (P. d.)

Karel Kolísek:

Návrat z Ameriky po 28. eucharistickém kongresu.

Po eucharistickém sjezdu!

„Viděli jsme Pána!
S nebe vzácný hosti, Manno ve Svátosti,
vinný hrozný sladký,
Bože, láska se Ti koří,
Spásonosný chlebe, víra vzývá Tebe!

Viděli jsme Pána!
Touho duše žhoucí, Spáso přezádoucí,
ukaz moc Svou zdárnou,
zaněj srdce láskou žárnou,
jež si Tebe nad vše cení,
by — jak dobra ku prameni —
lidstvo v blízké době vrátilo se k Tobě!“ —

Český spolupracovník v podnicích tiskárny českých Benediktinů v Chicagu Alois Ježovínek-Hrázický, takto rozezvučel své harfy zpěv při ukončení 28. mezinárodního Eucharistického kongresu. Tisíce a tisíce účastníků rozjíždělo se z Chicaga. My než jsme odjeli, prohlédli si ještě výstavu církevního umění, která byla v Municipal Pieru (přístavišti).

Vystavovaly zde hlavně firmy s mešními rouchy a kostelními potřebami a byli zastoupeni i malíři a řezbáři. Uspořádání bylo účelné, ale pro Evropana, který viděl takové výstavy častěji, neskýtala nic zvláštního. Poněkud upoutaly obrazy mladého italského malíře Maria Barberise, které byly již vystavovány ve Vatikáně: „Ukřižování Krista“, „Sv. František z Assisi káže zástupům“ a „Návrat světla“. Pieter Van Veen z New Yorku vystavoval pěknou serii maleb francouzských kathedrál. Pravým uměleckým dilem byla zde Madonna, zhotovená z jediného kusu dřeva řezbářem Constantem Doterem. Některé malby byly však méně cenné. Celkový dojem, který jsme si z této výstavy odnesli, byl však dobrý. —

V pátek 25. června dopol. byl v Českoslov. americké síni zahájen sjezd českých kněží amerických, k němuž byli pozváni také kněží naší české delegace. Byl jsem tam tedy též. Probírány byly důležité otázky pastorační, misijní, organizační a jiné. Čilé debaty účastnili se nejen kněží američtí, nýbrž i naši, zvláště ndp. biskup Dr. K. Kašpar. Na oběd byli jsme všichni pozváni k vdp. P. Ed. Sládkovi, O. S. B., duch. správci české farní osady sv. Víta. Po obědě pak byla celá naše kněžská skupina fotografována. Zde jsme se rozloučili s ostatními členy naší delegace, bychom ještě téhož večera odjeli do Pittsburgu.

Náš odjezd z Chicaga do Pittsburku.

Pittsburská dohoda či smlouva má pro ČSR. stále svojí akutnost, ale my — dva bratři kněží — nejeli jsme na světový eucharistický kongres dělat politiku jako mnozí jiní z kongresistů, zvláště ze Slovenska. My, projíždějící Pittsburem na cestě do Chicaga, byli jsme pozváni zdejším českým duchovním správcem vdp. dr. K. Sovákem, bychom na zpáteční cestě z Chicaga vykonali po jeho farní osadě sv. misie. Chtěl nás 8 dní, ale my jsme mu mohli slíbit jen tři dny! To také měnilo náš program zpáteční cesty. Ale chtějící přispěti duchovní prací spásy duší, rozhodli jsme se, že raději vypustíme něco ze svého programu posjezdového, hlavně návštěvu Nebrasky, kam jsme byli také pozváni.

Tož takovým způsobem jsme se po sjezdu z Chicaga dostali opět do Pittsburku. Naše rozloučení s osadou Panny Marie lurdské, s níž jsme za svého pobytu téměř srostli a cítili jsme se tam vsutku jako doma, bylo tklivé, jako když se loučí dobří přátelé... Vdp. farář Alois Mergl doprovodil nás s mnoha prominentními svými osadníky až do spacího vozu rychlíku pittsburského. Rozumí se, že jsme měli želez. lístky a poukazy na lůžka ve spacím voze ovšem týden před tím koupeny, neboť jsme předvídali veliký nával. A také byl. Za to však byly vypraveny dlouhatánské vlaky dva. Po 11. hod. v noci opouštěli jsme tedy Chicago... v duchu vroucně děkující Kristu Eucharistickému a Panně Neposkvrněné za všechny milosti eucharistického sjezdu...

Do Pittsburku jsme dorazili po polední v sobotu 26. června. Zdejší česká farní osada jest nejen jedinou v Pittsbure, nýbrž v celé Pensylvanii, veliké jako celá naše republika. Odpoledne, ačkoli velmi znaveni, dali jsme se hned do své práce, kázání, zpovídání atd., jak to misie vyžadují. V neděli jsme pokračovali i odpoledne — v rámci sv. misí — byla kázání a pobožnost na hřbitově, patřícím této české osadě. Ačkoli jest vzdálen od města — čítajícího na 700.000 obyvatel — přece účast byla veliká. Osadníci přijeli většinou elektrickou, ale také auty, a bylo těchto mnoho. Na tuto dojemnou a zvlášť povznášející slavnost žádný účastník jistě nezapomene až do smrti... Večer jsme měli kázání a sv. požehnání v kostele.

V pondělí zavítal do Pittsburku také ndp. opat strahovský Method Zavoral, vraceje se již do New Yorku. Chtěl si zde ve slovanském konventu sv. Gabriela, kde však působí sestry fran-tiškáanky z Cech, po hrozných námahách několik dní odpočinouti. Navštívil nás, byl u oběda na faře české a my pak u p. opata odpoledne v jeho zátiší. Řeholní sestry byly také rády, že jsme se — i s čs. konsulem p. Gettingem — k nim přišli podívat.

Pan konsul se svým synem provedl nás pak Pittsburem, ukazav nám jeho hlavní budovy. Zvláště se nám líbila tím-

katolická kathedrála a pak museum. Toto požívá světového jména svými sbírkami, hlavně zoologickými. Přímou jsme žasli, vidouce zde obrovské kostry ještěřů, velryb a jiných obrovských zvířat a živočichů pozemních i mořských.

V úterý ráno dne 29. června na svátek sv. Petra a Pavla, který však není v Americe zasvěceným svátkem, jsme ukončili sv. misie. Jak věřící, tak i my jsme litovali, že jsme se nemohli zde déle zdržeti.

Při této příležitosti podotýkám, že američtí čeští i slovenští farní osadníci (v každé české osadě jsou i slovenští věřící) byli velmi rádi, že jsme jim mohli tyto sv. misie dávat. Hlásáním slova Božího ve svém rodném jazyku cítí více než při jiné příležitosti onu mocnou přitažlivost ke svému, rodnému kraji a ke své drahé mateřštině! Vždyť domácí američtí kněží (v Americe již narození), nemajíce onoho něžného reflexu otčiny a tím méně i nová generace — nemohou ani úplně správně v mateřštině se vyjadřovati ani národně se prohloubiti... S bolem dlužno konstatovati, že živel národní jest v Americe odsouzen k ponenáhlé — smrti... Vždyť ty dítky školní, již se — povětšinou nedovedou ani česky, ani slovensky zpovídat... Ovšem, kde v rodině se pěstuje ještě národní uvědomění, tam i děti jsou přidržovány k mateřštině, ale kde zavládá jen „byznis“ (obchod), tam brzo bude veta po mateřském jazyku, zvláště pak u takových dětí, které chodí do státních škol, kde se vyučuje jen anglicky. — — (P. d.)

JUDr. Michal Navrátil:

Za českou stopou v Itálii.

(C. d.).

Roku 1465 jednota Zelenohorská (páni pod jednou) poslali Dobrohosta z Ronšperka do Říma, přidavše mu k ruce Ondřeje, faráře Budějovického s žalobami na Jiřího a se žádostí o pomoc proti němu.

Roku 1466 byl biskup olomúcký Tas přísně kárán od papeže pro svou oddanost ke králi Jiřímu dvěma listy, kterými zakázáno mu bylo další zacházení osobní s králem 27. května, za druhé, aby, ničeho neodcizoval z jmění svého biskupství, leč s povolením papežským 8. června.

Srovnáv s přáním královým, psal biskup Tas papeži asi v srpnu, vznášeje naň příčiny, pro které zákazů jeho uposlechnouti nemohl.

Roku 1466 23. prosince učinil P a v e l II. nález proti Jiřímu v konsistoři veřejné, jímž uznal jej za kacíře zatvrzelého a prohlásil jej za zbavena důstojenství královského. Nález ten byl v Boží Hod 25. prosince vyhlášen v římském kostele sv. Petra.

Roku 1467 3. ledna psal papež do všech měst znamenitějších na Moravě, ve Slezsku a v Lužicích, aby se králi Jiřímu protivila.

Roku 1467 Zdeněk ze Šternberka vypravil do Říma Eliáše, faráře Jindřichohradeckého, po kterém pobádal papeže, aby přispíšil s odsouzením Jiřího, ač skoro téhož času biskup Jošt, přední společník jeho, ještě jednou poslal T o m á š e, rytíře Svatojánského k papeži se zrazováním, aby s tím nespěchal.

Roku 1467 jednota zelenohorská vyslala opět D o b r o h o s t a z R o n š p e r k a do Říma k papeži s žádostí za pomoc k vedení války.

Roku 1467 26. února stavové pod jednou svolili k tomu, aby poslán byl některý rytíř do Říma, a když by ten byl od papeže dobře přijat, aby potom vypraveno bylo poselstvo slavné od celého království. Posel onen měl jeti přes Benátky, poněvadž král Jiří mezitím obdržel psaní od vlády Benátské, kterým slibovala všelikou ochotnost v záležitosti jeho od papeže.

R. 1467 P a v e l II. bullou 14. května rozhodl se stvrditi mír Toruňský, přijme-li král polský K a z i m í r zvolení za krále českého. Pánům jednoty Zelenohorské přinesl zprávu o tom z Říma Eliáš, farář Jindřichohradecký. Bez meškání dle vůle papežovy zvolili Kazimíra za krále.

Jan Rosenberský vypravil posla do Říma Linharta, opata Zlatokorunského, chtěje obdržeti od papeže propuštění služeb božích na panstvích svých.

Roku 1467, dne 25. ledna král Jiří dal vládě Benátské vědomost, že poselstvo německých knížat vypraveno bude přes Benátky do Říma. Dojeli do Benátek v druhé polovici února, odkudž 12. března očekávan příchod jejich v Římě; ale bezpochyby tam ani nedojeli, když znamenali, že neměli naděje co pořídití.

Roku 1467 stavové čeští, kteří zůstali králi Jiřímu věrni, dle usnesení sněmu českého nepochybně hned tehdyž vypravili posla do Říma. Našel se aspoň jeden kardinál, který ukazoval dobrou vůli ku králi Jiřímu, takže se nezpečoval přijímati od něho také jiné důvěrné posly a dopisy a sliboval, jak se podobá, přimluvy své u papeže, aby ulevil klateb vydaných proti králi a dopřál mu slyšení, o které poddajně žádal.

Roku 1468 vypraveno poselství do Říma, bratr G a b r i e l z V e r o n y, děkan Hilarius a pan D o b r o h o s t z R o n š p e r k a, kteří měli stížnost vésti na krajany katolické, kteří setrvali při straně Jiřího. — Od času plného vypuknutí rozepře mezi králem Jiřím a papežem, musili čekanci kněžství s velikými útratami

k svěcení posílání býti do Itálie, kdež přece někdy bylo lze toho dosíci na zápor. I tam se dály však vždy větší překážky. Obdrželi svěcení od biskupů peněz chtivých a zhusta jen po zapření kalicha. V Modeně se jim propůjčoval Filip Villanuova. V Mirandote jmenovitě ještě i roku 1481 došli u biskupa Augustina někteří žáci z Čech strany pod obojí svěcení na kněžství. V postě roku 1482, když opět někteří u něho se přihlásili, potkali se s překážkou. Byli prý psanými z Čech od některých duchovních strany protivné nařčení u legáta papežského v Bononii, kterýž biskupu Augustinovi svěcení jich zakázal. —

Biskup na Kykladském ostrově Santurinu Augustin Sancturinský konával v Itálii od roku 1477 svěcení husitských žáků ochotně i přes zákazy papežské. Roku 1482 přišel do Prahy. Dle rozkazu z Říma nepodařilo se chytiti biskupa násilně a roku 1491 legát papežský Raimund slíboval mu vyplatiti 2000 dukátů, když se odtud hne do Benátek.

V 15. století bylo živé obchodní spojení zemí českých s Benátkami. Z Benátek přiváženo koření a jiné plodiny jižní, rovněž také vína těžká, vlaská a řecká.

Roku 1473 měl být král Vladislav otráven z návodu krále Matiaše. Byl prý k tomu naveden panoše v K. Hoře Jiří Hlucký a Tomáš, apotekář na Starém Městě pražském. Ti prý zjednali jed z Benátek. Jiří Hlucký konal za tou příčinou cestu do Benátek. Tam prý jakýsi Rusín, byv koupě jedu přítomen, udal věc, i dostala se prý Vladislavovi výstraha od vlády Benátské.

Roku 1468 poslové krále polského Kazimíra do Říma k jednání s papežem o uznání Vladislava za krále českého vypravení přednesli papeži, že by se biskup Augustin z Čech mínil navrátiti, kdyby měl naději, že mu odpuštěno bude. Následkem toho Innocenc VIII. 28. července 1486 zmocnil administrátora arcibiskupství pražského probošta Paučka, aby Augustinovi dal plné zabezpečení, však když by rovnou cestou k papeži samému se odebral; tu že najde slitování. —

Král Vladislav od Sixta IV. nebyl uznáván za krále Českého ani za času války s Matiašem, ani po uzavření míru Olomúckého. Teprve po smrti Sixta 1484 jednáno bylo s nástupcem jeho Innocencem VIII. o uznání Vladislava, i došlo se toho, že papež v červnu 1483 přijal od Vladislava, co krále českého obyčejný slib poslušenství, jakožto křesťanského panovníka. K učinění toho poslušenství ve jménu krále jeli tehdy v poselství do Říma Půta Švihovský z Rosenberka, nejv. sudí zemský a Jan Hasišteinský z Lobkovic. Ale smýšlení dvoru papežského o žádostech strany pod obojí ani za tohoto papeže nebylo jiné, než za jeho předchůdců, i nepřišlo

ani potom k žádnému posláni do Říma v příčině stvrzení kompaktát. —

Roku 1493 zdála se svítati lepší naděje na porizení ve věcech církevních, vzbuzovaná jakýmsi známým biskupa Augustina z Vlach, Mikulášem Kolou, který k němu zavítal do Prahy. Líčil dobrou vůli papeže Innocentia k Čechům a po jeho smrti ještě více laskavost nástupce jeho Alexandra VI. Přimlouvání jeho mělo za účinek, že 8. března purkmistři a konšelé Starého a N. Města po něm zaslali list k papeži, jímž vyslovili důvěru v jeho náklonnost a oznamovali, že mínili vypravit poselství k němu, pro nepřítomnost však královu v zemi že se jim nevidělo to býti možné; jak přijede, že miní všecku pili obrátiti k věcem, o které by se s Jeho svatostí jednati mělo.

Dopisu tomu dostalo se od papeže odpovědi 12. května 1493 listem, který chválil jejich úmysl, jakož i že se s králem svým mínili dorozuměti a sliboval každého, kdo-právě a upřímně smýšlí, rád viděti a otcovsky s ním jednat. Zároveň poslal breve ku králi Vladislavovi, kterým jemu nepochybně rovněž dobrý úmysl v té věci oznámil.

Roku 1493 dne 18. října uložil papež Alexandr VI. Ursovi, biskupu Theanskému, legátovi de latere, určenému pro země krále Vladislava, aby záležitost českou měl na zřeteli a jmenovitě, by při Vladislavovi k tomu působil, aby v předsevzetí započatém o navrácení Pražanů a jiných ku poslušenství církve neustal.

Roku 1497 vyslán český bratr Lukáš do Italie na poučenou. V Italii slyšel český bratr o papeže Alexandra VI. nemravnostech, hrozných věcech a přihodil se k tomu, když pálili mravokárce Savanarolu. —

— Nařízením papeže Innocence VIII. byla řehole křížovníků Zderazských připojena k zákonu sv. Jana Jerusalemského. —

Roku 1500 bylo vyhlášeno milostivé léto Alexandrem VI. s odpustky za ofěry proti Turkům. Opět byla nařízena pout k sv. Václavu na hradě pražském a postavena v kostele truhla, do které se kladly peníze za odpustek, jenž tak měl být platný jako putování do Říma.

Roku 1501 král Vladislav byl vyzýván od Alexandra VI. k účastenství ve válce s Turky, která měla býti předsevzata po zemi králem českým a uherským i císařem Maxmiliánem.

Roku 1502 v červnu vypraveno poselství z Uher do Benátek pro nevěstu krále Vladislava, kněžnu Annu z příbuzenstva krále francouzského Ludvíka XII. (P. d.)

Z P R Á V Y .

Prof. Msgr. Dr. Alois Kolísek šedesátníkem. Narodil se 1. dubna roku 1868 v Protivanově na Moravě (okres Boskovice). Studoval v Brně gymnasium, pak bohosloví, načež byl vyslán na vyšší studia do Říma, kde nabyl doktorátu filosofie. Po návratu na Moravu se stal profesorem na zemské vyšší reálce v Hodoníně, kde působil až do převratu roku 1918. Po převratu byl členem revolučního Národního shromáždění a roku 1919 byl jmenován řádným profesorem theologické fakulty v Bratislavě. — Dr. Kolísek, jenž cestoval velmi mnoho do zahraničí, kde navštívil Paříž, Londýn, Berlín, Španělsko, Palestinu, Afriku a Ameriku, záhy navázal styky se známým obhájcem slovenského lidu, R. W. Setonem-Watsonem (Scotus Viator), s nímž spolupracuje již od roku 1907. Oba se vzájemně často navštívili. Je ještě řada dalších jeho přátel v zahraničí, mezi něž náleží také W. Steed. Dr. Kolísek byl vždy nadšeným obhájcem Slováků. Tak v r. 1906 způsobil osobní intervenci v Římě, že nebyla uznána suspense různoberského faráře, známého politika, Andreje Hlinky, již prohlásil spišský biskup Parvy. V r. 1908 byl na dra Kolíska vydán zatykač pro jeho časté návštěvy na Slovensku. Známa je jeho publikace „Slováci do státu Československého“, již propagoval myšlenku spojení Čechů se Slováky. Nyní působí dr. Kolísek jako předseda Školské Matice Slovenské Ligy na Slovensku i jako funkcionář celé řady dalších významných korporací národních a osvětových. Prof. dr. Alois Kolísek je čestným komořím papežským a čestným kaplanem basiliky v Lurdech. Za svého hodonínského působení velmi zasloužil se o organizaci moravského a zvláště slováckého života uměleckého, ve svém bytě v Bratislavě má jednu z nejvzácnějších sbírek lidového umění slováckého a slovenského, velmi vyhledávanou všemi cizinci, kteří touží poznati ráz a ducha slovenského lidu.

Paul Sabatier ve Strasbourgu zemřel v těchto dnech. Jest dobře znám dílem o sv. Františku z Assisi, které bylo přeloženo do četných jazyků, i do češtiny. První vydání této knihy, která vzbudila mnoho polemik, vyšlo v Paříži roku 1893, zatím co její autor bydlil v Assisi, které mnoho miluje a kde studoval světce, který ho uchvátil. Od roku 1893 byla kniha Sabatierova vydána mnohokrát, ale hlavní její idea se téměř nezměnila. Sabatier studoval ustavičně velikého světce serafinského a poslední vydání jeho díla, které vyjde již po jeho smrti, ukáže, jaký byl definitivní úsudek tohoto zaníceného a učeného protestanta. Sabatier byl nadšen jasným duchem františkánským, studoval intenzivně a opravdově sv. Františka, ale přes to je nutno říci, že nevystihl podstaty ducha lásky, pokory a něžnosti, čistoty a ra-

dosti serafinského světce, Chudáčka Božího. Sabatier byl protestantem, na něhož působil hlubokým vlivem Renan, a ten vliv se nezapře ani v „Životě sv. Františka“, přes četné krásné stránky o životě a díle a duchu světcově a veliké zásluhy o studium františkánské. Sabatier potřeboval vyššího světla, aby cítil a pochopil ducha sv. Františka, podivuhodného světce. A toho nedovedl racionalista, nepřítel všeho nadpřirozeného, vyznavač práv individuálního svědomí. Proto jeho svatý František se tak málo podobá opravdovému sv. Františku, jako málo se podobá Kristus Renanův Bohočlověku evangeliu. Sabatier mohl pochopiti nejvýše ve sv. Františku lidskou jeho dobrotu. Přetvořil proto sv. Františka a zbavil ho všeho nadpřirozeného.

Staroslověnská mše Janáčkova a jeho Credo? Dr. Leoš Janáček den po pražské premiéře „Věci Makropulos“ v Umělecké besedě a to v Hudební matiči, mistrově edičním Tuskulum, se rozhovořil o některých věcech. Nás zajímá, co řekl o své staroslověnské mši. Staroslověnská mše? To víte, jak o mně napsali — věřící stařec. Tehdy jsem se ale rozlobil a povídám: i vy mladíku, za prvé nejsem žádný stařec a věřící — no to už teprve ne, to už teprve ne! Až se přesvědčím. To mně vám tak něco napadlo. Co ten rok 1928 nemá. To ovzduší cyrilomethodějské! To zde chybělo a tím chci připojit svoje dílo k tomuto roku. Já už to mám vlastně od roku 1926. Bylo to v Luháčovicích — tam bylo hrozně. Pršelo den co den, světlo jak tady u pana ředitele, denně večer jsem sedl, nalinýroval — a bylo to ve třech týdnech. Chtěl jsem zde zachytit víru v jistotu národa na podkladě ne náboženském, ale na tom mravném, silném, které si bere Boha za svědka. Zdá se, že Leoš Janáček chce být hodně moderním. Aspoň tak nasvědčuje shora uvedená koncesse a ještě více sympatie s Bergovým Vojckem. Dnešní opera — in margine Bergova Vojcka. Křivda — křivda. Křivdí se Vojckovi, těžce ukřivdilo se Bergovi. Je to dramatik úžasné závažnosti, hluboké pravdy. Domluvit! Dejte mu domluvit! Dnes je rozerván. Trpí. Jakoby uřal. Ani notu. A každá jeho nota byla omočena v krvi! Hle, umění na ulici! Ulice dělá umění. Domy dělá „Jonny spielt auf“. Suchopár, pane, suchopár! Mistře Janáčku, nechce se nám ani tomu věřit, že byste to byl takhle řekl?!

K otázce úpadku české kritiky, pronesl několik pozoruhodných slov Josef Kodíček. Úpadek české kritiky — myslí, že přechodný, ale nepochybný — změříte nejlépe nedostatkem osobností. Po Šaldovi není již slavných kritiků, kteří umějí z kritiky vytvářet skutečnou literaturu, jejichž slovo je událostí. Píše se dosti slušných kritických článků. Kdyby jich však nebylo (takových, jaké se píší), necítil bych pro svou osobu mezer v naší kulturní intenzitě. Mám nevyhladitelný pocit školáctví skoro ze všeho, co dnes kritického čtu. Kritická výše nespočívá v tom, zjistí-li analýsa chybu; srovnává-li příbuznost a odlišnost forem, myšlenek,

osobností; sleduje-li pilně všechno, co se kde vynořuje na dílech a osobnostech; přichází-li každý rok s novými idejemi, většinou odvozenými. Kritická výše spočívá v osobnosti. Osobnost však v původnosti a bohatství vnitřního života, tedy v téže věci, na niž závisí i výše básníka. Kritika jest jen speciálním druhem umění, literatury, básnictví. Dnes jest již průměrný konsument literatury na takovém stupni, že nepotřebuje tolik školské učenosti, jako potřebuje vidět způsob, jímž reaguje na dílo bohatý, odstíněný, samotný člověk s bohatou citovou a nervovou instrumentací, s ocelovým mozkem, neúplatným viděním společenských jevů. Dnešní mladá kritika netrpí nedostatkem temperamentu, jak soudí Peroutka, ale trpí nedostatkem původního životního poznání. Proto jest samou svou podstatou závislá na životě cizím a podle okamžité převahy kulturních nálad potácí se od hesla k heslu, od poesie proletářské a revoluční k poetismu, humanismu a co chvíli k jiným slovům, která jsou za několik měsíců se stejně lehkým srdcem opouštěna, jako byla vyslovena. Zkoumá většinou, jak co v literatuře odpovídá různým odtahovým pojmům, řadí jevy do přihrádek, ale v ničem není sama o sobě zajímavou, plnou četbou. Je spíše mučením pro skeptického čtenáře a pro kritiky samé školní komposicí. Jest zaměstnáním, ale není osudem. Nadto je to psáno většinou tak mrtvě, bez proudu a bez vůně, že to působí jako suché byliny v herbáři — čímž nikterak nemyslím, že se má psát kritika s takovou falešnou lyrickou poetičností a s takovým bombastem, s jakým píše často a dodnes na příklad pan prof. Arne Novák. Bylo nutno vykonat kus práce, než se v kritickém odvětví vrátila úcta k váze a ceně slova. Bylo nutno psát raději tvrdě a kostrbatě, než aby se kouřila od úst duhová slova, jež z prostých intelektuálních otázek dělala nebetyčné problémy. Čeho se Kocičkovský tedy dnes v kritice nedostává, jest neodvislost, bezohledné zkoumání hesel, škol a klik, osobnostní převaha, ideová a výrazová závaznost, celé životní angažování se na problémech, plné prožívání idejí a citů. Zejména však toho, aby i kritika byla psána jako skutečná literatura bez předsudků, která prvou nervovou a citovou reakci na umělecký jev sice zkoumá a destiluje, ale neubíjí „přesvědčením“, a která má sílu co možno dalekých kulturních a životných perspektiv ideových. Která nedává jen známky a neklasifikuje jen, nýbrž obohacuje nervový stav svého okolí. Příčiny úpadku, o němž tu mluví, jsou především náhodné. Spočívají v tom, že představitelé starších generací buď vymřeli nebo málo kriticky pracují, dále v tom, že mladší kritické talenty ještě dosti lidsky neuzrály a ne nakonec v náhodné okolnosti, že některým velmi schopným spisovatelům se zdá trochu plýtváním energie kritiky psát: píš raději věci své, nebo se zabývají jinou prací. Kritika je velmi často veliká oběť a plýtvání.

Filmový archiv svých autorů pořizuje si vydavatelstvo Družstevní práce. První film takový běžel v pražských kinech u příležitosti 75. narozenin spis. J. Holečka.

Anketa o třech nejlepších knihách minulého roku uspořádána byla „Aventinem“, které rozeslalo některým spisovatelům dotazník, které tři původní beletristické knihy loňského roku pokládají za nejlepší a proč. Nejstručněji a nejvýrazněji odpověděl Arne Novák: Antonín Sova: **Drsná láska**: nejčistší lyrismus; K. M. Capek-Chod: **Řešany**: nejprudčí život; Jaroslav Durych: **Kurýr**: nejsoustředěnější umění. Jemu nejbližší je P. Eisner s tím rozdílem, že místo Čapka-Choda uvádí na 3. místě Viléma Závady „Panichida“, na 1. místě dle něho je: Sovova „**Drsná láska**“. Pro její cudnost a vykoupenost. Pro Sovovu hrdinnost v utrpení. Pro milostnost jeho genia. Pro jeho sílu, jež není siláctvím. Ale vidím, že upadám v Šaldovu terminologii (jeho jméno buď pochváleno). To proto, protože Sova je básníkem podle jeho zákona (jméno Sovovo buď pochváleno). Na místě 2.: Ježto neměřím knihu podle počtu stránek, tedy Jaroslava Durycha „**Kurýr**“. První dokonalá historická anekdota v české literatuře. Do krásně skutečné podkovy děje spíná baladu mužné osudovosti a divně fosforeskujícího jasnozření. Ohromné bohatství na několika stránkách. Bohatství a umění. Konečně — Hosana! — autor, jenž ví, že slovosled jediné věty stojí za probdělou noc. Tento posedlý diabolik polarisující v ose Bůh-Satan naplní jednou svou slávou nebesa české prosy. A rivederci u jeho Valdštýna. Neméně zajímavá je odpověď Josefa Hory: Ptáte se na tři nejlepší knihy, vyšlé v tomto roce? Dlouho jsem rozvažoval, četl jsem, co jsem sám o knihách letos vyšlých psal do novin, ale nakonec buď z toho nevyšly tři nejlepší knížky, nebo vyšlo pět poměrně nejlepších — a Vy chcete odpověď jasnou. Pravím vám tedy, že ony tři nejlepší knihy naleznete (nebo také nenaleznete, to záleží na vůli), v seznamu knih, odměněných dne 28. října státní literární cenou. Tomu přece musíte věřit, vážená redakce, neboť ty doby, kdy se směla kritizovat státní akta, jsou ty tam.

Josef Holeček dožil se 75 let. Vzácná příležitost, aby se promluvílo o jeho díle. Mnoho bylo toho napsáno, ale kromě snad Chalupného, nedovedl nikdo říci více než mladý, ale bystrý Fr. Kovárna v čl. „Osobnost epická“. Josef Holeček, třeba se vyslovovalo a vyslovovalo k jeho jubileím mnoho krásných úsudků vážnými lidmi, čeká dosud na pochopení a větší lásku českých čtenářů. Snad i tu by se dala hledat a nalézt vina nejen na straně čtenářů, ale přece má Emanuel Chalupný ve své sociologické studii o dílu Josefa Holečka pravdu, kde říká, že sami nedovedeme ještě ocenit hodnotu Holečkova díla. Holečkovu největší dílo „**Náš**“, jest epos jihu českého selství, kde jsou zahrnuty selské osudy a charaktery básnickým pohledem objevené v jejich kráse. Uvedu zde nejprve jednu věc příznačnou pro Holečkův realismus,

který nemá obvyklé krátkozrakosti, nestaví na popisnosti, ale vycházejí z básnickova pohledu, objevuje, evokuje, staví věci, události a charaktery proti světlu, že jimi často zahlédneme dál a daleko za ně a jsme strženi posvátnou úctou, když se uprostřed prašných a všedních událostí objeví usměrnění lidských osudů k centru, jež nám zůstává neodhaleno a neznámo. Syn typické a hloubavé osoby románu Jana Kojana, Bartoň na svém hauzíru si vzpomene, že lidé ukazují směrem k lesům a říkají: tam už dávají lišky dobrou noc. Ve své žízni po poznávání a dětské prostotě, která se vydržela dívat se zanícením na věci zdánlivě všední celé dlouhé hodiny, na vrata, na hnůj, z něhož se kouří, zatouží spatřit i toto tajemné místo. Je zima a sníh a když chlapec dojde až k místu, kde dávají lišky dobrou noc, usíná ve sněhu a když je lidmi objeven, dětmi ochlován, a pak i doma ukládán na lůžko, v horečném snu vidí zrzavé lišky, které naň dorážejí, brání se proti nim výkřiky i gesty. Tato epizoda, kde je snadno objevit hluboké základy Holečkova básnického pohledu, je i příznačná pro jeho „realismus“, který vlastně realismem není. Uvědomíme si tu rozdíl epika a lyrika. Lyrik je zadíván do svého nitra a pozoruje promítání obrazů z vnějška a jejich stínohrů sám v sobě a je vzrušován pocity vzruchy, tušením souvislostí či poruch a césur. Epikův pohled je zadíván do vnějšku, je to pohled malého Bartoně, který se dívá na kouřící hnůj, na věc v očích lidí nebásníků bezcennou, se svatým zanícením a právě v té skutečnosti, jejíž skořápku prolupuje a rozbíjí, hledá ty souvislosti a poruchy, které nalézal lyrik ve svém nitru. Ovšem i ve vyjádření bude se lišit jejich charakter a tak u Holečka nalézáme obyčejnou skutečnost, krušné životy a osudy sedláků, jejich radosti, starosti, slabosti, vztek, hněv, lásku, mírnost, je to vlastně prašný a zaprášený život, hnůj, z něhož se kouří, ale právě tu jsou tušeny, viděny souvislosti a césury a to je to, co čtenáře vzruší, jakoby to v jeho nitru rozšiřovalo a stavělo prostor. Holeček poučený jihošlovanským prostředím, a vyrostlý v osobnost sedláka, člověka srostlého s půdou v pohledu epického básníka zachytil jihočeské sedláky v jejich souvislosti s půdou, v jejich souvislosti s minulostí, se zemřelými předky, jichž zpráchnivělá krev bije v tepnách žijících. Vidí jejich život odhalený, bez citového zaujetí, protože osobnost epikova je vždycky ponořena do hloubky vnější skutečnosti, kde nabírá okovem pohledu hmotu s jejím nehmotným jiskřením. Jak málo místa tu zaujímá erotika, sedlák, obdělávající především svůj grunt, epicky usměrněný k činům, k zorávání skutečnosti, neponořuje se do svých smyslů a pocitů. V „Našich“ je zahrnut i myšlenkový svět sedláků docházející nejčistšího vyvrcholení v postavě altruistického křesťana Jana Kojana, od něhož jsou sestupně seřazeny charaktery ostatní — od těch — kteří zapomínají, že majetek je majetkem božím, až po žida Leopolda, který se obo-

hacuje, přivazuje kořalku mezi lid a učí i jiné této životní metodě, která pozvolna bude ničit venkovský charakter a charakter venkova. Vedle krásných kapitol, jsou tu i kazy, někde vytryskne Holečkův soucit, poruší tvrdou a krásnou epičnost, vede poctivého až na kraj nebezpečnosti a do spárů lotrů, z nichž je na štěstí a na samém konci zachráněn, kazem jsou i mnohé „teoretické“ a vysvětlující vsuvky, jež básník nestačil zapustit a zasadit do událostí, postav a charakterů, nebo se v těchto vsuvkách ozval žurnalismus, z něhož autor vyšel. V „Našich“, které dosud čekají na své ukončení, stvořil Holeček epické dílo v jeho typických krásách epiky, vyrostlo z vypravování k básnickému pohledu, v němž spatřil selský svět svých jižních Čech podle zákonů své osobnosti. Bylo by tu třeba ještě promluvit.

Skupina pro soudobou katolickou kulturu utvořila se v těchto dnech a představují ji sympatické osobnosti: P. Miklík C. SS. R., Dr. Baušová, Dr. Doležal, Dr. Krlín, Dr. Plocek, Dr. Macourek, Jaroslav Cuhra, Břetislav Štorm, Josef Syka, Martin Nauman, Antonín May, Josef Cuhra, František Lavička, Václav Šmejkal, Vilém Deutscher, hodlají pořádati po Velikonocích několik večerů nového umění s tímto programem: Výňatky z původních dramat francouzských, anglických, německých, italských, českých. Liturgie. Původní česká poesie. Konstruktivismus a urbanismus. Malířství a sochařství. Hudba, film. Heraldika. Výstava tisku. Stavba kostelů. Umění služby. Srdečně a upřímně Skupinu pozdravujeme, protože založena na hluboké víře, které jediné může být zdrojem opravdového umění. Při tom vzpomínáme slov Durychových: „Co českou literaturu sráží a co ji činí velmi často ubohou až ke grotesknosti, to je její zaviněná neznalost katolické víry. Bez víry to nejde a nepůjde.“

S radostí vítáme mužné odhodlání — čin — projevivší se krásným manifestem České ligy akademické: Přisaháme Ježíši Kristu Králi pod orlicí svatého knížete Václava, při jeho meči a štítu, že neustaneme v boji, dokud nepřemůžeme nepřátele Pána svého a nenastolíme Království Jeho v české zemi. Přijímáme meč svatého Václava ve jménu Otce i Syna i Ducha Svatého a použijeme ho k obhájení svaté Církve Boží, k postrachu nepřátel kříže Ježíše Krista a křesťanské víry. Hrozný zmatek moderního života dohání lidstvo k anarchii bezecti. Národy podryté v kořenech a rozežrané ve větvích volají po bojovnících duchovního řádu. Zbraně, které až dosud hájily slupku řádu duchovního, organizaci světskou, zrezivěly a rozpadly se. Nikdo již neuvěří v spásu pod mečem imperátorským. Jediná Církev Římská, opírající se o autoritu Božskou, hájí řád duchovní; od založení po věky vítězila v boji proti anarchii. Jedině na pilotách řádu duchovního lze vystavět spravedlivý řád světský. Řád je hierarchický; uděluje všem věcem pravé místo a dává jim právo hájiti čest funkce. Katu je nutno dáti výlučné právo

na čest jeho stavu a nepřirovnávati ho k vrahu. Královská čest budiž vzdána Majestátu královskému a nikoli akrobatům a kondotierům. Hercům se vrací čest komediantů a básníkům čest šašků a truvérů. Velení ducha je nad velením davu. Moc jednoty spočívá v službě Bohu. Postavte vše do služeb Božího řádu, svou vlastní moc a sílu i umění a nezakládejte si na sobě; neboť cokoli máte, sami jste obdrželi od Boha. Bojujeme proti arcimatce ďábelství, bludu pohanské renezance. Z ní vypučelo zoufalství dneška, ona je vinna pádem řádu a společnosti. Vypovídáme ji nepřítelství nesmiřitelné, budeme ji všude porážet a bit, neboť otrávila jedem všechny končiny světa. Proti prašivé, věčně omlazované, v slávě triumfu nesené renezanci voláme do zbraní. Seřadte se pod Orlici svatého rytíře Václava, na hranici očištné spalte mámení falešné historie, kacířství a nevěry a vezměte s sebou toliko válečný meč. Věčný kníže Čechů, svatý Václav, žehná vám k útoku ve Jménu Ježíše Krista.

L I T E R A T U R A .

Msgr. Emil Bougaud: O bolesti. Přeložil Msgr. Ant. Melka. III. vydání. Populárně vzdělávací knihovny redakcí Dra Alfréda Fuchse sv. XI. 1927, cena 7-50.

Msgr. Melkovi včecíme, že seznámil nás s dílem biskupa lavalského Msgr. Emila Bougauda. Stať „O bolesti“ jest výňatkem z výtečné apologie jeho „*Christianisme et les temps présents*“. Již pouhý fakt, že tato knížečka může u nás vycházeti ve III. vydání, jest nejlepším jejím doporučením. Věnována lidem trpícím. Máť člověk trpící rád nějakou knihu v ruce, kde by našel trochu světla a útěchy. Vždyť se říká, že je blaze někde v ústraní s knihou v ruce; a to zvláště v utrpení a bolesti. Ne sice hned v prvním okamžiku, nebo tu jsou oči ještě plny slz, ale později, když člověk začíná cítiti prázdnotu a hrůzu těch bolestných záhad. V takových okamžicích jest kniha lepším těšitelem než člověk. Počíná si jemněji se svou útěchou, přichází, když ji voláme, odstoupí na každý pokyn. Neruší ticha. Nepřekáží v pláči. Tato knížečka naučí duše trpící čerpati útěchu z náboženství. Odpoví vám, proč jest bolest na světě.

Msgr. Emil Bougaud: Ježíš Kristus. Důkaz jeho božství. Přeložil Msgr. Ant. Melka. II. vydání. Populárně vzdělávací knihovny katol. redakcí Dra Alfréda Fuchse sv. XII. 1927, cena 7-50.

Těchto deset kapitol, jež ve zdařilém překladu českém podává zasloužilý Msgr. A. Melka, je vyňato z velikého díla Bougaudova: „*Le christianisme et les temps présents*“, v jehož druhém díle nadepsaném „*Jésus-Christ*“ obsaženy jsou pod záhlavím: *Les conclusions logiques de la vie de Jésus Christ*.

Nová metoda apologetická, podle níž autor dokazuje tu božství Kristovo, neobyčejná hloubka myšlenek a poetická mluva pojistily těmto deset kapitolám místo mezi nejpřednějšími apologiemi božství Ježíšova. Spisek, jež kdosi nazval zrovna nadšenou modlitbou ke Kristu Ježíši, došel tak velké obliby, že byl úplně rozebrán ve „Vzdělávací knihovně kato-

lické". Proto vydáván podruhé a to v podobě přístupnější vrstev čtenářstva co nejširším.

P. Otto Pfülf: O stigmatizaci dle názoru katolických bohoslovců. Přeložil, doplnil a poznámkami opatřil Václav Oliva. Vzdělávací knihovny katol. redakcí Dra Alfréda Fuchse sv. XIV. 1928, cena 6-50.

Dobře plní úkol svůj Vzdělávací knihovna katolická redakcí Dra Alfréda Fuchse, jenž do ní zařazuje aktuální svazečky, které správně orientují v současných otázkách a problémech. V tomto svazečku dostává se katolické obci čtenářské bezpečné informace o stigmatizaci.

Stigmatizace konnersreuthská rozčeřila snad až příliš veřejný život nejen v Němcích, ale i v Československu a jinde. A přece případ sám v dějinách katolické církve není ničím zvláštním a neobvyklým. Vždyť od dob sv. Františka Assiského, t. j. od r. 1224 neminulo ani jediného století, ba snad ani desetiletí, aby tu překvapující zjev stigmatizace se neopakoval. Proto právem známý pracovník náš Václ. Oliva v širší okruh věřícího lidu uvádí o ní názor katolických bohoslovců, jak jej podal P. Otto Pfülf z Tovaryšstva Ježíšova v díle Wetzer-Welteově „Církevním slovníku“, (ve 2. vydání, ve svazku XI., na str. 813–826, z r. 1899) s novějšími doplňky a poznámkami. Proti konfusním a okultistickým některým publikacím českým podává práce Olivova spolehlivé a ortodoxní poučení.

Dr. Alfred Fuchs: Paneuropa či Eurasie? Populárně vzdělávací knihovny katolické sv. XIII. 1927, cena 4 Kč.

Někteří publicisté mají ve zvyku vydávati knižně svoje články, jež pokládají za hodné toho, aby nebyly odhozeny se včerejšími novinami. To, co se autoru zdálo z podnětů, jež den přinesl, hodno, aby přetrvalo život jepice, zpracoval v samostatné brožurky, které pro něho byly zároveň do jisté míry i bilancí určitého období novinářské činnosti. Tak vznikly jeho knížky „Novinář“, „Sjednocení církví“, „Náboženství a politika“, „Dnešní myšlenková krise“. Kdo tyto knížky četl pozorně, shledal mezi nimi jistou vnitřní souvislost. I tato knížka náleží do této serie. Autor hledí se v ní vyrovnati s politickými problémy, jež tangují sféru ducha, či s duchovními problémy, jež tangují sféru světové politiky. U nás není ještě mnoho smyslu pro to, čemu se říká v německé sociologii „Geistes-politik“, totiž pro onen způsob myšlení, jenž si všímá těch idejí, které mohou míti vliv na dějlohy a osudy lidí. A přece právě katolíci měli by veškeru příčinu dívati se pozorně na tyto otázky, neboť komu jinému náleží úkol překonati provincialism a hleděti do perspektiv světových než příslušníkům universální Církve? Proto publikace nadaného žurnalisty Dra Alfréda Fuchse vřele vítáme a doporučujeme.

Martin Kružina. Obrázek z venkovského života. Napsal Václ. Špaček. V Praze 1927. Nakladatelství V. Kotrby. Stran 168. Cena 8 Kč.

Známy povídkář Václav Špaček, vydal nový, poutavý obrázek z venkovského života. „Martin Kružina“, muž zlatého srdce, ale neúhledné tváře, neměl u žen štěstí. Bylo to bolestné pro něho, ale mělo to i svou dobrou stránku. Naučil se skromnosti a ta pomohla mu k rozhodnutí, oženiti se se zneuctěnou dívkou, jež vyžívána z domova svým otčímem a tvrdým bratrem a opuštěna svým věrolomným milencem, ze soucitu jím a jeho matkou přijata byla za služku. Zemřela záhy, jen dítě její hříšné lásky po ní zůstalo, o něž se Kružina poctivě a láskyplně staral. Veliká dobrota srdce vynesla mu mnoho vážností, ale zbavovala ho spolu plodů úsilovné práce. Když pak Žoula, lakotný bratr nebožky ženy, podvedl ho o značný peníz a zmocnil se jeho statku, byl Kružina rád, že mohl ze svého majetku zachrániti tolik, co stačilo na zakoupení skrovné chaloupky. Ale nezmalomyslněl z toho a stal se svou rozšafností zlým svědomím Žoulovým, jenž na rodinném svém neštěstí poznáv chybnost svých cest, vrátil dceři své nebožky sestry nepoctivě nabytý statek Kružinův a nahradil ji vše, oč byl sestru nebratrsky ošklivil. V. Špaček je znám jako znalec venkovského českého života a jeho dobrými i špatnými vlastnostmi, a jako dobrý a poutavý vypravovatel. Má

dar, jenž teprv dává vypravování umělecké vyšší posvěcení: umí mluvit k srdci a rozechvětl je.
Dr. Lub. Petr.

Jouzek. (Štěstí, jež se mu vrátilo.) Napsal Ant. Thein. Vydala Cyrillo-Meth. knihtiskárna V. Kotrby v Praze, 618 str., brož. Kč 33.—.

Jouzek je mistrně psaný, tklivě dojmavý obraz ze skutečného života nynější moderní doby, v němž hrdina, původně chudý student, zapomíná na svoje povinnosti mravní a ze sobectví a ctižádosti pachtí se za hmotným blahobytem a bohatstvím bez ohledu na své bližní. Pěkně, až do nejmenších podrobností pečlivě kreslené jednotlivé scény, v nichž autor takřka pitvá nitro jednotlivých osob jednajících, tklivá líčení doléhajících ran osudu, vyzvednutí povahové ušlechtilosti a konečně uspokojující rozuzlení celého napínavého děje — to jsou přednosti, jimiž práce Theinova vyniká. Jsme přesvědčeni, že čtenáři uvítají knihu o „Jouzkovi“ s velkou radostí, a že jim četba ta uchystá řadu příjemných večerních chvil.

Kirchenlateinisches Wörterbuch. Prof. Dr. theol. et phil. Albert Sleumer; 840 Seiten, 4°. Preis: geheftet M. 27.—, gebunden M. 30.—
Verlag Gebrüder Steffen, Limburg a. L.

Při stále menších se studiu latiny na českých gymnasiích a středních ústavech gymnasiím na roveň postavených znalost téhož jazyka v poslední době u studující mládeže poklesla. V bohosloví sice latina jest při většině předmětů vyučovacím jazykem, ale i tu, a zejména v duchovní správě, přicházejí mnohé výrazy dosti nesrozumitelné. Tomu všemu chce odpomoci spis „Kirchenlateinisches Wörterbuch“, jakožto druhé, naprosto přepracované vydání před lety v kruzích kněžských velmi rozšířeného a oblíbeného „Liturgického slovníku“ vedle opravdu záslužného, ale dnes již zapomenutého, spisku českého spisovatele, ThC. Josefa Bartáka: „Vocabularia Breviarii Romani“, vydaného v Praze r. 1876.

Připomenutý „Slovník církevní latiny“ snaží se totiž vyčerpati co možno nejvíce slovní poklad nejdůležitějších církevně úředních knih a spisů, poněvadž dobrá čtvrtina výrazů v těchto spisech a knihách se nalezají, neboť uvedena ani v nejobšírnějších moderních latinských slovnících. A to je právě jeho výhodou a předností. Vždyť, uvážíme-li, že obsahuje církevní literaturu, jejíž stáří sahá nejméně nad jedno tisíciletí, jest na snadě jeho význam i zásluha. Při tom u všech slov řeckého původu podává se i jich latinský překlad a tím již do jisté míry i výklad.

Ale na tom není dosti. Dle šedesátí „Proprii“ cituje jmenovaný spis krátce a řízně životopisy různých světců a upozorňuje na legendy je opřádající. Tím je i velmi vítanou pomůckou k vyučování katechetickému a ke kázání. Orientuje rychle a bezpečně, poněvadž co podává, podává jediné dle úředně církevních pramenů. Také věci liturgické jsou podány tu přesně, srozumitelně a jasně. Slovem církevně latinský slovník či slovník církevní latiny obsahuje vše, co kněze zajímá, poučuje o všem, čeho kněz potřebuje a neopomíjí ničeho z kněžské praxe a pro praxi důležitého.

I pro ty, kdož speciálně věnují se některému odboru bohosloví, není bez zajímavosti. Tak na př. k studiu starých církevních listin, papežských bul, různých historických dokumentů ap. napomáhá velmi vydatně tím, že vysvětluje také středověké a moderní době již méně srozumitelné pojmy atd. Ostatně kdo svědomitě recituje denní officium, musí v mladších letech častěji k němu sáhnouti a kdo chce vniknouti do středověkých filosofických systémů na základě původních pramenů, stane se mimoděk jeho chvalotěčníkem.

Václav Oliva.

Sdělení redakční.

Byl vyzván výborem Družstva »Vlast«, abych převzal redakci časopisu »Vlast« po resignaci vldp. kons. rady Frant. Košáka, ujal jsem se této práce, nespolehaje tolik na sebe jako spíše na účinnou a ochotnou součinnost vážených přispívatelů, v jejichž moci jest dáti vyšší úroveň tomuto časopisu.

Značný kus poctivé práce byl již vykonán a pevně doufám, že příštím ročníkem bude možna úplná proměna měsíčníku v revui, vyhovující nejpřísnějšímu požadavku umělecko-literárnímu, představující současnou tvorbu slovesnou v duchu náboženském. Non multa, sed multum bude naším vodítkem. Nikdo ze spolupráce není vylučován, dobré dílo bude vždy přijato. Proto již nyní zveme upřímně každého, kdo chce s námi spolupracovati, z Čech, Moravy i Slovenska.

Naše pium desiderium: Nechť »Vlast« stane se tribunou literárního prostředí, v němž staří i mladí družně se spojí, — s níž pak budou moci býti ukázány všechny hodnoty katolicismu v jejich plné čistotě a jasu. Ano, vrátit — s pomocí Boží — katolicismu jeho slávu! Plnost náboženského života a náboženské myšlenky musí se obrážeti i v českém verši a v české prose — práce čestná a hodná námahy.

Prof. Josef Hronek.

obecního neb okresního zastupitelstva, komisi a odborů, nýbrž i každý úředník, tajemník, a všichni ti, jimž záleží na správném rychlém úřadování a na využití všech výhod, které přináší s sebou ovládnutí zákonů a předpisů obecních. Jest nesporno, že povinnosti, které ukládá občanstvo a dozorčí úřady na bedra těchto činovníků jsou značné, avšak znalost všech důležitých ustanovení usnadňuje tyto povinnosti a přináší velice často obci značný prospěch a činovníku obce mravní uspokojení. Autor na základě své dlouholeté praxe ovládá celou látku a proto vykládá populárně, každému srozumitelně, takže pročitání knihy neunavuje. Doporučujeme tuto knihu upřímně a v zájmu všech činovníků bude, jestliže si tuto praktickou a levnou příručku opatří hromadně. Cena Kč 19.—, váz. Kč 26.—.

Katolické kněžství a jeho velký význam v moderní době.

Cena Kč 4.—.

Zpracoval **Dr. Oliva.**

Cena Kč 4.—.

Objednávky přijímá a vyřizuje

administrace **Družstva Vlast** v Praze II., Žitná ul. 26.

Doporučujeme!

Doporučujeme!

Stran 152. **Dětem i rodičům.** Cena 10 Kč.

Překrásné povídky a příběhy ze života Pána Ježíše.

Upravil **AR. OLIVA.**

Objednávky přijímá a vyřizuje **Družstvo Vlast**, Praha-II., Žitná ul. 26.

Novinka!

Právě vyšlo!

Novinka!

Anna Simerská:

POHÁDKY JARNÍCH KVĚTŮ.

Vhodný dárek pro děti.

Cena Kč 5.—.

Cena Kč 5.—.

Objednávky přijímá a vyřizuje:

Družstvo Vlast v Praze-II.-570, Žitná ul. 26.

Veledůstojnému duchovenstvu a slavným patronátním úřadům dovoluje si doporučití veškeré kostelní nádoby a náčiní, a to: monstrance, kalichy, cíboria, patenky, nádoby, pacifikály, svícny, lampy, kaditelnice, kropenky atd. své vlastní výroby, předpisům církevním vyhovující. Staré předměty opravuje v původní intenci a znovu v ohni zlatí a stříbří neb proti doplatku za nové vyměňuje. Hotové předměty neb výkresy zasílá na ukázkou franko bez závaznosti koupě. Vše se posílá posvěcené. Práce ruční. Sklad veškerých zlatých a stříbrných klenotů, jako řetězů, madonek, křížků, prstýnků, náramků atd. Notářské prsteny, tabatěrky, jídelní náčiní ze stříbra pravého a čínského vždy na skladě. Staré zlato, stříbro a drahokamy kupuje za nejvyšší ceny,

Jan Staněk, pasíř, ciseleur a
přísežný znalec zemského trestního soudu.
PRAHA I., ul. Karoliny Světlé č. 12 n. Telefon 33133.

Zubní krém LIBUŠE zubní prášek
zubní voda

dnes nejlepší zubní hygienické přípravky.

Zdravý zub ve zdravém těle!

Bílé zuby okrasou obličej.

Zubní prášek, ústní voda činí zuby běloskvoucí a zdravé.

Zubní pasta Libuše neobsahuje Chlor-kall, který zuby sice bělí, ale lékaři zjistili, že chlor zuby ničí. Při nákupu žádejte výslovně zubní pastu Libuše.

Alois Mikulášek, Brno, Nová ul. 47.

VLAST

ROČNÍK XLIV. ČÍSLO 7.

JAN KARNÍK: V rozpacích.

DON PEDRO CALDERON: Klasy
Rutiny.

LADISLAV ZAMYKAL: Osobnost
a dílo Karla Dostálo-Lutínova.

FRANT. LEUBNER: Dobře bude.

DR. ALFRED FUCHS: Dramatik
skepse..

V. ŠLOSAR: Pašeráci.

T. J. JIROUŠEK: Msgre Dr. R. Horský.

VL. HORNOV: Na Golgotě.

A. CHLUMECKÝ: Tábor na Moravě.

K. KOLÍSEK: Návrat z 28. euch. sjezdu.

DR. M. KOVÁŘ: Ty Otče náš!

DR. M. NAVRÁTIL: Za českou stopou
v Itálii.

Z národohospodářství. Zprávy.
Literatura.

V PRAZE, DNE 30. BŘEZNA 1928
TISKEM A NÁKLADEM DRUŽSTVA

VLAST

VLAST rediguje JOSEF HRONEK.
Vychází měsíčně.

Předplácí se ročně 32 Kč, pololetně 16 Kč. Členové družstva platí ročně 30 Kč, kněží defilenti, alumnové, klerikové a studující 26 Kč. Do ostatních zemí kromě Československa, rovněž i do Ameriky 46 Kč. Ročníky „Vlasti“ pokud jsou na skladě, prodávají se po 20 Kč (do roč. XXXV.), ročník XXXVI. 24 Kč, od roč. XXXVII. po 32 Kč a jednotlivá čísla po Kč 3.20.

Používání novinových známek povoleno ředit. pošt a telegr. v Praze čís. 226201/VI ze dne 30. října 1924.

*Rukopisy, jakož i knihy a časopisy na výměnu
budtež zasílány redakci » V l a s t i «
v P r a z e - I. - 894, Josefská ul. čís. 19 n.*

Honoráře se rozesílají po ukončení ročníku.

Knihy a časopisy redakci zaslané.

(Do 10. dubna.)

L. Wallace. Ben Hur. Pověstka z dob Krista Pána. Tisk. a nákl. Občanské tiskárny, Brno. Cena tří dílů brož. Kč 42.—. Myslím, že není mnoho milovníků ušlechtilých filmů, aby neznali skvostně vypravený a znamenitě zfilmovaný kus Ben Hur. Osudy rodiny Jerusalemského knížete Hura ve štěstí i neštěstí důvěrně se sklánějící před vůlí Hospodinovou, dojímají čtenáře i diváka. Oč je bohatší divák na zrakových vjemech, o to získává čtenář na bohatství a vroucnosti díla, jehož četné partie a snad právě ty nejlepší filmu unikly. Úplná odevzdanost a víra v Hospodina u mladičkého Judy, který jest odsouzen světeposť Římanovou na doživotní galeje, či láska a důvěra v Boží spravedlnost u matky a sestry Hurovy, jež obě byly uvrženy do vězení, zamořeného malomocenstvím jen proto, aby se Římané mohli zmocnit velikého jejich jmění, působí mocně na čtenáře. Utrpení Ben Hurovo, jeho vysvobození, hledání matky a sestry, jest doprovázeno četnými epizodami, jež zpestřují a oživují děj; a mezi vším tím všedním kráčí světlá postava Kristova a volá za sebou ty, již touží po klidu. Jdou za ním matka i sestry Hurovy, jež Kristus uzdravuje z malomocenství, a při tom se setkají s Ben Hurem, který chce Kristu, jako Messiasovi, pomoci ke království tohoto světa. A když jest odmítnut, dává sebe i celé své jmění do služeb křesťanské církve. — Je to jedna z dobrých knih, jež upoutávají čtenáře všech vrstev.

Družina literární a umělecká v Olomouci: K. Dostal-Lutínov: „Orlí fanfáry“. 2. dopl. vydání, cena 10.— Kč.

V L A S T

Jan Karník:

V rozpacích.

Když verše píš se jen pro kavárny,
neb v jakobínské masce poet soudí svět,
mé prosté písně rytmus jednotvárný
zda může srdce rozechvět?

A přec by chtěla slavným hlasem zvonů
a s majestátem bouře hromové
všem bratřím, v srdce milionů
zvuk jeden vštípit: Sladký domove!

Don Pedro Calderon:

Klasý Rutiny.

Přeložil V. Svatohor.

Mezi knihami Písma má kniha Rut zvláštní místo, ač by náležela, jako kniha líčící dějinnou epizodu z doby soudců, vlastně do Knihy Soudců. Příčina toho jest její zvláštní ráz; jest to poetická selanka.

Vypravuje způsobem velmi jímavým, jak za doby soudců, když byl v zemi hlad, odešel člověk z Betlema Judského, aby pobyl jako host v Moabsku s manželkou a dvěma syny. Byl to Elimelech s Noemi a se syny Mahalonem a Chelionem, kteří v Moabsku pojal za manželky — Mahalon Rut a Chelion Orfu. Než mužové ti všichni zemřeli, a zůstaly tři ženy vdovy.

Noemi tedy, povstala, aby se vrátila do vlasti. Vyprovázely ji sice obě snachy, Orfa se však na domluvu vrátila, Rut vytrvala „Nenuť mne,“ tak pravila k Noemi, „bych tě opustila, bych odešla; neboť kamkoli půjdeš ty, půjdu já, a kde dlítí budeš“

ty, dlítí budu také já. Lid tvůj — lid můj, a Bůh tvůj — Bůh můj. Která země tě přijme, až budeš umíratí, v té zemru a tam dojdú hrobu.“

Do Betlema došly v čas ječné žni a protože Elimelechovo pole bylo na čas prodáno, sbírala Rut klasy na poli svého příbuzného Booza, v jehožto očích pro svou obětavost došla přízně. Ježto podle zákona levitského nechtěl jiný bližší příbuzný vykoupiti pole a pojeti bezdětnou Rut za manželku, převzal tu povinnost šlechtitný Booz a učinil Rut na polích, kde posběrovala, paní a uvedl ji v rod, z něhož vyšel David i Spasitel světa.

Knihá o Rutě má velkou cenu mravní, ale také značnou cenu uměleckou, budíc ve čtenáři cit krásna. Děj se koná na venkově a jest barvitě líčen, jednání osob a rozmluvy podány živě, dramaticky.

Knížka zrovna dělaná pro dramatického genia, který všechny její prosté krásy zachoval, rozmnoživ je o nové a rozvinuv je na nejvyšší stupeň uměleckého krásna.

V autu *Las Espigas de Ruth* — *Klasy Rutiny* — zachována je především pastorální poesie, která ovšem v rukou Calderonových zabarvena jest španělsky; zvláštní oslavy došla olla — národní mísa, — při níž nescházejí ani graziosové Zafio (Neotesánek) a Zelfa, dále pak pověstná přikrývka — *manta*, i širšímu čtenářstvu známá z osudů Sancha Panzy.

Zachován jest i prostý, ale vážně působivý děj, který rozprávají hlavně osoby Booz, Rut a Noemi až k okamžiku, kdy přese všechny překážky vstoupí Rut v pokolení vyvolené jako pramáti budoucího Vykupitele.

Booz (boaz — živý) vedle svých vlastností jako zámožný hospodář, dobrotivý k služebníkům i k chudým, citlivý ke spravedlnosti, přibírá ve hře ještě vlastnosti allegorické a představuje Boha Hospodina.

Noemi (Má krása, rozkoš, pak Mara — hořkost) jako vetchá stařena představuje lidskou přirozenost, kdysi v ráji slíčnou, po pádu však kleslou, plnou hořkostí, kdežto Rut (Přítelka), mladistvá, čistá, obětavá vystupuje tu jako milost, která kleslou Noemi podpírá, a jako předobraz Marie Panny.

Mimo tato veliká tajemná světla jest v autu ještě dosti jiných menších jinotajných svitů a záblesků, které se bleskotají jak na vedlejších osobách (v Simeonu se zaskví na konec obraz sv. Josefa), tak na věcech, zvláště na semeni pšeničném, které zaseté značí Syna Božího vtěleného, vymláčené umučeného, ve chlebu pak svátostného.

Toto tajemné jiskření stává se nápadným Luciferu a jeho pomocníci Svárlivosti, kteří jako dvě šeré mury jasný děj obletují,

tím také vzpružují a zaplétají, avšak v svity, tyto vrážejíce, svá démonická křídla si nakonec zžehnou.

Celek je velice hospodárně úměrný. (Tři osoby, hlavní, odrážející se od zástupu dělnictva, mají vpravo dvě činné osoby démonické, vlevo dvě osoby humoristické.

Tato úměrnost, jakož i plnost mistrně vkreslených allegorických značek, ukazuje na poslední léta autorova.

Také jakási stlumenost barev, které neznají první auta, tomu nasvědčují, lač jsou i zde místa plná calderonského lesku a otevřené vznešenosti jako zvláště ono — bez odporu nejkrásnější — kde se v Rutě, která se chopila na betlemském luhu snopku nasbíraných klasů a tiskne je k nadřím proti dorážejícímu démonu — zaskví Maria s narozeným Ježíšem v náruči:

Rut:

Umím uhájit jich.

Svárlivost:

Ano umíš, neb jsi sklála
ty mne a ne tebe já.
Kdože jsi, ó plná záhad
ženo, v jejímž polosvitu
nevím jaká budoucna plá
Záře, neboť několik těch
klasů, malomocná zbraň tvá,
zdá se svazkem šlehajících
blesků — Lucifere, zachraň
život můj!

OSOBY:

1. Lucifer. 2. Svárlivost. 3. Rozsévač. 4. Kněz. 5. Dva dělníci. (Simeon).
6. Melchisedech. 7. Abraham. 8. Tři ženci. 9. Zelfa, venkovanka. 10. Dva
venkované. 11. Zaflo, venkovan. 12. Levi správce. 13. Hoch. 14. Dívka,
15. Anděl. 16. Rut. 17. Josef Eg. 18. Noemi.

(Za jevištěm zaznívá hudba s veselým zpěvem chasy. Vystoupí
Lucifer, naslouchaje, a za ním Svárlivost, jej pozorující.)

Hudba:

Příď, ó sličná Zoro, sem,
v níž se osvěží pot chasy!
příď a pozlať všechny klasy
na tom luhu betlemském!

Lucifer :

Přijď, ó sličná Zoro, sem,
v níž se osvěží pot chasy,
přijď a pozlať všechny klasy,
na tom luhu betlemském!

Ó kéž nikdy k mému sluchu
buňný ten zpěv nezalétl!
Ó kéž vítr nebyl vmetl
v oči mi jej proudem vzduchu!
Ó ty, echo toho ruchu,
necháš sluch můj na pospasy
úzkostem, jež se mu hlásí
trapně každým poslechem?

Lucifer a hudba :

Přijď, ó sličná Zoro, sem,
v níž se osvěží pot chasy!

Lucifer :

Zoru si tak přizývají
jasnou, čistou, světlou, svěží
pastýři, neb o to běží,
těm, již v práci úlev ždají,
by jim dala zlatou v kraji
žeň, kde plá již v lesku svém
prvotín plod. Ha! Kdo zlém
zhubí to, zač prosí hlasy:

Lucifer a hudba :

Přijď a pozlať všechny klasy,
na tom luhu betlemském!

Lucifer :

Nestačil ti, echo kruté,
strach, jímž div mě neroztrásáš,
když mi stále klasy hlásáš
a zvlášť klasy pšenky žluté,
že mi ještě v mluvě duté
Zoru hlásíš nádavkem,
aby spíaty v spolku zlém
bily se mý v hloubi nitra
divné hlasy i zář jitra,
které slyše, zděšen jsem?

Klasy Rutlny.

Lucifer i hudba:

Přijď, ó sličná Zoro, sem,
v níž se osvěží pot chasy,
přijď a pozlať všechny klasy
na tom luhu betlemském!

Lucifer:

Kdo tu po mém stínu patu
klade, poslouchaje — stůj! —
nářek můj?

Svárlivost:

Já, pane můj!

Lucifer:

Svárlivost?

Svárlivost:

Kdož jiný? Já tu
spěchám družkou být ti v chvatu,
když máš slyšet s odporem:

Svárlivost a hudba:

Přijď, ó sličná Zoro, sem,
v níž se osvěží pot chasy,
přijď a pozlať všechny klasy
na tom luhu betlemském!

Svárlivost:

Svárlivostí jsouc, vždy já se
družím k tobě, Luciferu
Večernímu. Toto jméno
dal ti Isaiáš¹⁾, an zřel tvůj
kolísavý ve všem rozbor,
plný temna úsudek tvůj,
takže v domyslech a sporech
s sebou sám tvůj bojuje duch.
Proč se tedy divíš, že jdu
právě s tebou? Tobě v sledu
kráčím, tuším přeludy zde,
jichž svým vtipem nedohlédnu.
Mluv mi jasně, spočiň zcela
ve mně; dosti možná, že můj
duch vždy hašteřivý a vždy
bystrý, lstivý, bez oddechu,

¹⁾ Is. 14, 12. Kterak jsi spadla s nebe denice!

duch, jenž bývá často věnem
smutného, by dráždil v něm žluč,
podá podněty tvým hněvům,
když mu nelze dát jím léků.

Lucifer:

Nikdež, Svárlivosti, v celém
svatém Pismu, nenaleznu
slova „Símě“, z něhož by
neklíčil taj duchu mému.
Mám ti podat o tom důkaz?
Není každý, kdo se světu
jako símě rodí, milou
Bohu obětí? Zda kněžstvu
Levi nedávají manský,
lidé z ostatních všech kmenů
desátek a prvotin svých
jako svatý poplatek svůj?
Pomůžeme tu dvojsmyslný
list, jak nám jej nese v letu
ohlas venkovských těch písní,
obhroublých těch selských zpěvů,
jež cos o Zorě též mluví,
protože já nerad pletu
jeden žas tu s druhým²⁾ hned.²⁾
Zatím tedy pro účel svůj
nechám rozprav o té Zorě
a hned obrátím se k svému
„Semeni“. Jak, Svárlivosti,
opět dím, to slovo mně v sluch
zavzní, vždy se zdá mi, že jest
v každé osině taj léků,
v každém zrně div všech divů,
v každém klase zázrak věků,
takže Písmo posvátné
jeví se tu zraku mému
jedinou jen Páně žní.

Vida pak v ní, kterak pšenku
jako nejušlechtilejší,
nejznámější ze všech chlebů
obilniny ostatní si
manský volí za svou kněžku,
myslil jsem, zda nechová snad
božských tajemství, mým hledům

²⁾ Símě jest Ježíš, Zora — Maria, oba k žasu a strachu Luciferovi.

zavřených, i shledal jsem
čtyři místa k žasu svému —
ve čtyřech to různých dobách
čtyř ji usouzených věků — ³⁾
na kterémžto moři zmatka
nevím kudy kam sám věru!

První jest — však počkej, neboť
vida já, že obecně sluch
méně chápe nežli zrak, chci,
Svárlivosti, tomu dvěmu
posloužit i tvému zraku,
zároveň i sluchu tvému,
zvláště když i mohu kouzla
předvésti zde tvému hledu,
zrovna jako Saulovu, když
v zemřelém jsem mluvil k němu
Samuelu. Nuže, na stín ⁴⁾
připrav se; však pozor měj tu,
že ni k času ani k místu
nehledím, neb znáš snad věc tu,
že ráz allegorie
nezná místa, času, věku,
zvláště záleží-li na tom,
aby vzhledem k pojmu celku
nazad kladly se neb napřed
zjevy do rozpravy. Beru
tedy již si tuto volnost
za zásadu a hned přejdu
ke známému podobenství
z novozákonních [ti dějů,
kteráž bude jako první
pšenice věk, z oněch věků
čtyř, jež hodlám projít zde —
prvým základem dnes všemu.

Co zříš na té rovině tam?

(Otevře se pozadí s kulisami, pomalovanými obilím, a jest viděti
rozsévače v oděvu rolníka s košem pšenice.)

(P. d.)

³⁾ Vysvětlí se v dalším.

⁴⁾ Na obraz, který ti ukáži.

Ladislav Zamykal:

Osobnost a dílo Karla Dostála-Lutinova.

Karel Dostál Lutínov byl synem naší Hané. Pocházel z hanáckého Jerusalema, z Prostějova, kde se narodil z řemeslnických rodičů 22. září 1871. Otec Leonhard, počestného řemesla obuvník, byl z Lutína u Slatinic. Dle jeho rodiště zvolil si syn pseudonym Lutínov. Obecné školy vychodil Dostál v Prostějově, gymnasiální studia vykonal ve chlapeckém semináři kroměřížském a maturu složil r. 1890 na německém st. gymnasiu v Kroměříži. Vstoupil do bohosloví v Olomouci a byl vysvěcen 5. července 1894 na kněze. Stal se kooperátorem ve Vizemberku u Šumperka, ale po roce už stěhoval se do Nového Jičína, kde byl nejdříve kaplanem a pak duchovním správcem polepšovny. Na podzim r. 1904 jej rodné město zvolilo svým farářem. V Prostějově blahodárně působil až do své smrti.

Jako básník byl Dostál od přírody lyrikem, písničkářem lidové noty, ale život z něj udělal na všechny události dne reagujiícího pěvce bojovníka, hlasatele a burcovatele. Básně kul už v semináři kroměřížském. Po příchodu do bohosloví vystoupil na veřejnost s plody vlastními i s překlady, které vyvolaly pozornost i u Jaroslava Vrchlického. Psal do „Musea“, „Našeho Domova“, „Obzoru“ a literární posudky do Vychodilovy „Literární hlídky“. V prvním roce svého kněžství se Sig. Bouškou, Xav. Dvořákem a Fr. Skalíkem vydal almanach „Pod jedním praporem“, věnovaný velkému příznivci mladých básníků B. M. Kuldovi. Do almanachu sešlo se příspěvků skoro od 60 poetů. Bylo to r. 1895. Téhož roku jmenovaná čtveřice přistoupila k vydávání literární revue „Nového Života“, jehož 1. číslo rozlétlo se do světa ještě před vánocemi. Později stal se Lutínov nejen redaktorem, ale i majitelem listu, jehož vyšlo 12 ročníků (1896—1907). Družina spisovatelů seskupená okolo „Nového Života“ přijala název „Katolická moderna“. Tato „Katolická moderna“, resp. její mluvčí Dostál, záhy octla se v tuhém boji. Věru, — když dnes přehlížím život Dostálův, — musím říci, že byl plný bojů. Lépe řečeno sám boj, od r. 1894 až do smrti. V Novém Jičíně strhla se hlučná potyčka mezi ním a J. S. Macharem. Když pak po příchodu do Prostějova vedle literatury pustil se i na pole politické, tu teprve ze zápasů nevycházel. Začalo to bojem s prof. K. Judou (Ka-

*) Vzácnou laskavostí autora této studie zapůjčila Družina literární a umělecká v Olomouci štoček se zdařilou podobou básníkovou.

Karel Dostál-Lutinov.

pižonem), rozšířilo se to na celý tábor socialistický a pokro-
kářský a nepřestalo to, třeba ve formě mírnější, do jeho smrti.
Z lyrika stával se vždy více břitký satirik, epigramatik a pak
také hluboký herold, jenž daleko před jinými jako vpřed po-
sunutá, ostrážitá hlídka vytušoval nebezpečí a burcoval spáče,
liknavce a zbabělce. Značná část jeho poesie je tedy poesie
čistě politickou.

Práce veřejná v Prostějově (založil si prb ní r. 1908 i svůj polit.
týdeník „Ječmínka“, který později splynul s „Hanáckým krajem“
v „Hanácké listy“, budoval Katolický dům, Raiffeisenku, konsum
„Nákup“, ženský spolek „Ludmilu“ a pak „Martu“, staral se
o studenty atd.) způsobila, že r. 1907 přestal „Nový život“ vy-
dávat. Teprve po pěti letech jej obnovil pod titulem „Archy“,
kterou však za 4 leta předal Družině literární a umělecké, jejímž
byl předsedou. Činnost organizační Dostála vedle duchovní správy
a péče o kostel úplně vyčerpávala. Byl činným též v Orle od
jeho vzniku. Okolo převratu vehementně usiloval také o sjedno-
cení katolického politického tábora moravského a v jednotné
lidové straně zaujal vlivné místo předácké. Nebýti předčasné
smrti, byl dnes senátorem.

Zmínil jsem se, že Lutinov pečoval horlivě o prostějovský
farní chrám. Dal mu i přilehlé kapli vzácnou uměleckou vý-
zdobu, která vždy hlásatí bude Dostálovo nadšené porozumění
pro všeliký výtvarný kumšt. Však jeho fara byla přímo domovem
pro mnohé umělce: malíře i sochaře. Důvěrné přátelství jej
zejména spojilo s mistrem Jano Koehlerem. I hudbu miloval.
Na několik chrámových písní složil si sám nápěvy.

Literární práce Dostálova je uložena především v ročnících
„Nového života“ a „Archy“. Ovšem i po novinách („Hlasy
z Hané“, „Ječmínek“, „Hanácké listy“, „Našinec“, „Hlas“, „Den“,
„Čech“, „Lidové listy“) najdeme mnoho jeho veršů a statí.
Též v bojových časopisech katolické moderny, v „Rozvoji“,
„Rozkvětu“ a „Bílém praporu“, je roztroušeno dosti jeho plodů
pod nejrůznějšími pseudonymy.

Samostatně K. Dostál-Lutinov vydal:

Básně: „Sedmikrásky“ (1895), „Království Boží na zemi“
(1899), „Potulný zpěvák“ (1902, pod pseudonymem K. Skřivan),
„Ryme a špryme“ (hanácké verše, 1913), „Orlí fanfáry“ (1913),
„Osudy“ (1913), „Šlehy a něhy“ (satiry a epigramy, 1913) a
„Písň tvorů“ (1917). Před smrtí připravil úplně k tisku sbírku básní
„Květiny“. Další cykly shrnuty jsou v pozůstalosti pod názvy
„Ve mlýně světa“ (poesie z doby válečné), „Plané růže“ atd.

Dramata: „Honza hrdina“ (1913) a „Popelůška“ (1917),
(také zhudebněna.)

Překlady: „Kvítko sv. Františka“ (1902) a „Duch Německa“ (1917).

Literární studie: dva svazky „Hovorů Dne“.

Nelze pominouti vydavatelskou činnost Dostálovu. Obíral se jí po celý život. Třebas na ní prodělal za ta léta těžké peníze, nevzdal se jí nikdy. Stále snoval vydavatelské plány, uskutečňoval i neuskutečňoval je, tiskl, korigoval a do světa hotové věci rozesílal. Ovšem, málo co se ziskem, povětšinou vždy se škodou a ztrátou. Obětoval literatuře a tisku vůbec velké tisíce. Prvním podnikem byl „Nový život“. Při něm vycházely sbírky „Básnické obzory“ a „Letorosty“. Později při „Arše“ byla také Knížnice. R. 1903 založil Dostál ženský časopis „Evu“, který vycházel 22 let. Dostál pustil se také do nakladatelství obrazů (Bílkovo „Album“, Jennewein, Köhler), vydával pohlednice, různé sbírky letáků („Zlaté hrozny“, „Motýlí“) a jednotlivé letáky nejrůznějšího druhu. V Prostějově vrhl se jako farář na vydávání náboženských publikací („Staroslovanské pověčerie“, „Hlaholská mše“), pomůcek pro duchovní péči (modlitby, písně, křížové cesty, zpovědní zrcadlo, listky, k biřmování atd.) V Novém Jičíně založil politický týdeník „Kravaňsko“, v Prostějově „Ječmínka“. Pro studenty vydal dva „Studentské kalendáře.“ R. 1921 vyrazil s „Mladým májem“, časopisem pro mládež. Chtěl jej rozšířit v desetitisících, ale nebylo nikoho, kdo by se mu postavil po bok a technicky krásný projekt provedl. Po roce list zanikl. Vydávati bylo zkrátka Dostálovým koníčkem, nezdolatelnou vášní. Nemohl také býti bez veřejné tribuny, a to své tribuny, s níž by nevolal do světa. Nemíti časopisu k dispozici, znamenalo pro něho, býti němý a bezruký.

Sluší připomenouti, že Lutinov nebásnil jen česky. Ovládal tak dokonale němčinu, že i v ní občas skládal básně. Překládal velmi pilně z německé poesie (klasické i moderní), oblíbil si Danteho (viz sborník Dante a Češi), kterého chtěl dokonce přeložit v původních rýmech (ukázky uveřejnil), z liturgické latiny převedl velmi zdařile mnoho církevních hymnů a zpěvů, vyznal se i v polštině a ostatních slovanských řečech.

Kolem sebe a svých časopisů dovedl soustřediti mnoho nejrůznějších spolupracovníků, ale dovedl se také s nimi nadobro rozejít. Měl velkolepé plány, v nichž často dobu svou předbíhal. Jeho myšlenkou byl „Paxfilm“, snil o katolické scéně, o katolickém uměleckém domě „Danteum“, pro vše krásné, vznešené, velké a svaté obětavě hořel.

Napjatá, neustálá a horečná činnost jej nakonec vyčerpala. Zemřel předčasně, u věku pouhých 52 let, 29. listopadu 1923. Je pochován v Prostějově. Hrob jeho zdobí Koehlerův obraz, s něhož k nám vzhlíží milosrdný poutník s tváří Lutinovovou. Básník si obraz sám navrhl den před svou smrtí.

Za života i po smrti bylo přechasto po Dostálovi házeno výtkou a hanou, že byl rakušákem, že nebyl dobrým českým vlastencem a tak podobně. Musím se ho co nejenergičtěji zastati. Dostál byl vždy, od let studentských až do posledního svého dechu, vlastencem na slovo vzatým, ráže nejčistší, horoucím, povždy uvědomělým, obětavým a nezištným, třebaš byl jinak prost slepé vášně šovinisticko-nacionální. Proto všechny ty apely, jimiž se na Orelstvo a na mládež vůbec obracel, by vlast a národ svůj milovaly a jim ochotně a věrně sloužily, šly mu ze srdce. Byly to projevy skutečného, neutuchajícího, vždy jasným a vysokým plamenem hořícího národovectví. Hrubě, těžce a bolestně mu ubližovali všichni ti, kdož metali po něm lživým obviňováním z nedostatečného vlastenectví. Za dob studií Dostálových rodné jeho město ovládáno bylo německou menšinou, vlastně ani ne pravými Němci, ale odrodilci. Dostál boj o počestění Prostějova, o práva české, slovanské majority sledoval s nejživější účastí. A když německý nátěr s hanáckého Jerusáléma byl společným úsilím všech vlasteneckých pracovníků setřen, když německý Bürgermeister prostějovský Zajíczek, Němec z hanácké dědiny Stichovic, ustoupiti musil českému člověku Karlu Vojáčkovi, po dlouhých letech opět prvému českému starostovi, tu mladý Dostál rozradostněn zapěl českému Prostějovu takovou oslavnou a holdovací píseň, že jeho jméno stalo se rázem v rodíšti známo. V novém Jičíně opět se dal cele do služeb národní věci. Česká menšina novojická měla v něm vydatného pracovníka, ba skoro vůdčí hlavu. Pracoval úsilovně pro zřízení české školy, založil menšinový český týdeník, ujímal se se svým spoludruhem kaplanem P. Šrámkem českého dělného lidu, který pomáhal organisovati. Ve věcné pozitivní činnosti vlastenecké pak setrval v Prostějově, když se domů vrátil jako duchovní správce svého rodného města.

Já válčil za vlast, církev svoji,
za její rozkvět moderní —
a všude na mně sáпали se
psi mizerní a dotěrní.
Němci mě prali, že jsem tschechisch,
Čechům jsem zpátečník a tmář...

Tak si zpíval při výročí své čtyřicátky a utěšoval se, že přece hrst lidí jej pochopí a že budoucnost vyřkne nad ním spravedlivý ortel.

A vím, jak bude znít: „Byl chudák,
Jak pes vždy sloužil národu,
dešť božství chytal v kapkách veršů
a nad vše rád měl svobodu.“

Ve své „Politické písni“, složené dávno před válkou, ukládá názor na přebudování rakouské říše. První struna v akordu tří

zvonů zní: „Za svobodů slávských krajů!“ Ve vlasti má máti volný stan Slovan. Sní o přetvoření rakouské říše ve smyslu slovanském a křesťanském.

Podobných projevů slovansky zanícené, hluboce česky citící duše Dostálovy mohl bych uvést na tucty. Ztracenou politickou samostatnost národa viděl uchovánu náhradou v samostatnosti a slovanské svéráznosti lidového umění a života. Odtud očekával spásu. Zde bylo ukryto zrno svobody, ztracené na Bílé Hoře.

Národ, silen spánkem,
k nové práci vstává.

Tři sta let jsme spali, ale ten spánek nás posílil k nové práci, k novému životu. Takovou tuchu prorockou měl básník před nějakými 15 lety... V lidové písni národní viděl záruku, že národ není a nebude zdolán. Proto se k ní na příklad ve svých „Sedmikrásách“ tak úzce přimkl, chtěje se dostat k srdci svého lidu co nejbliže.

Ani za války se Dostál ve svém vlasteneckém přesvědčení nezměnil. Mohu to směle prohlásit, poněvadž jsem za tu dobu, co jeho pozůstalost mám u sebe, našel pro toto své tvrzení nespočetně dokladů. Zejména poesie jeho za války skládaná, jak ostatně prokáží, až ji později vydám, znovu a znovu nám Dostála ukazuje jako vlastenece českého od hlavy až k patě. Nepřátelé a protivníci arcí ukazují na dvě nebo tři básně, za války napsané a uveřejněné, z nichž dedukují na nečeské, nenárodní rakušáctví Dostálovo. Leccos je však nesprávně vyloženo a do mnohého, z okamžité prchavé nálady vyvřelého verše je vkládáno více, než v nich ve skutečnosti bylo. Dostál pro tyto své dvě, tři básně vystál mnoho. Byli by jej jimi pomalu chtěli ubít a utlouci docela. A právě ti se na něj kasali nejvíce, kteří byli za války největšími oportunisty, mlčeli jako ryby, anebo vyli s vlky a snad ještě hlasitěji než oni. Dostál stál vždy čestně a mužně za každou svou třeba i chybou a nerozvážeností, odpykal si sám všechno, nikdy od ničeho neutekl, nic nezapřel, nic nesvedl na druhé. Byl v té věci charakterní a čestný muž. Bránil se však, chtěli-li jej souditi všelijací patolízalové, zbabělci, ukrřenci a „čehonové“, kteří nabyli kuráže teprve, když rakouský dvouhlavý orel byl víc než definitivně mrtev. Dostál však byl vždy takový, jako jím byl, když r. 1919 jásal hymnickou básní „Mému národu“. Svědkem toho je na př. „Píseň Vichingů“ z r. 1907, uveřejněná v I. vydání „Orlich fanfár.“

Příčina, proč proti Dostálovi-Lutinovi tak bezohledně, nespravedlivě a brutálně se vystupovalo jako proti austrofilovi, proč i nečestného jednání bylo proti němu použito ve známém konkursu České Akademie, byla ta, že Lutinov povždy nekompromisně hájil verši, prózou křesťanské naše ideály. Měl býti

umlčen anebo aspoň toho docíleno, by nikdo z jeho hlasu si nic nedělal, neposlouchal ho, aby pěvec nadšení a nebojácnosti zamlkl se v tišině, jež by se okolo něho rozprostřela, nevydávajíc nejmenší ozvěny. Než nezůstalo se při tom, nýbrž šlo se dál. Lutínov za to, že se nikdy nebál, že nemlčel, že postavil se proti komukoliv, v němž rozpoznal nepřítele katolictví, měl býti degradován na bezvýznamného literáta, na nicku, již vůbec nepřisluší, aby byla v literární historii zaznamenána. A v tom opravdu se proti Lutínovovi postupovalo systematicky. Snad někdo rozpoznal, kde je Lutínov nejcitelnější, kde mu možno zasaditi ránu nejpalčivější. Chtěli jej takovým rafinovaným způsobem zdeptati, podraziti mu nohy, udusiti v něm chuť, odvahu, sebedůvěru, nadšení, zdolati jej, ukamenovati. Dostála to sice velmi bolívalo, stěžoval si na to, ale necouvl, nezastrčil resignovaně meče do pochvy, neodložil pera, nezmlkl, ale v díle svém buditelském, v úsilí o obrodu našeho národa v duchu křesťanském a katolickém nepřestal. Pohrdlivý a snižující úsudek o Dostálovi razilo několik lidí. Masa nepřátelská, neznajíc z jeho díla vůbec nic a vědouc o Dostálovi pouze z některé aféry, bezmyšlenkovitě nespravedlivé úsudky o hodnotě jeho literárního díla přijímala a papouškovala dále do omrzení. Bohužel stávalo se však, že této sugesci, nepříteli vyvolané, podlehli často i naši lidé, kteří literáta a básníka Dostála-Lutínova dobře a cele neznali. A tato okolnost Dostála zarmucovala a zkrušovala nejvíce. Cítil se nechápán, cítil se neuznáván, cítil se osamocen, opuštěn. Stesk tento ozývá se v jeho poesii skoro stále. Nakonec zapochybuje, jestli jeho bardskému hřímání bude vůbec někdo naslouchati, zda jeho výstrahám a apélům porozumí...

Pravá básnická tvářnost Dostálova se zjeví, až bude vydána přebraná jeho poetická pozůstalost, až vedle „Květin“ přečteme si „Ve mlýně světa“, nebo jiné cykly na př. „Tajemnou Sfinx“, „Barbiton sonans“, „Plané růže“, až budeme moci nahlédnouti hlouběji do jeho duševní dílny, až nebudeme stále míti před očima Dostála-Lutínova potýkajícího se s politickými a protikatolickými nepříteli, kdy verše neodměřuje, rýmu necisluje a slova nevybírání, nýbrž ryziho, opravdového, jemného, měkkého básníka. Pak zmizí a pomínou předsudky a i oficiální dějiny a příručky literární napravit těžké křivdy, jichž se po desetiletí vědomě dopouštěly.

Sigmund Bouška, třebaš byl nejdůvěrnějším přítelem Dostálovým, nikdy nepřestal býti vůči němu rigorosně kritickým. Možno mu tedy do slova věriti, když napsal: „Lutínov je ryzí pramen, přečistý, jenž tekla a nevysýchal. I když proud bojů politických zanesl pramen ten na chvíli, vyrazil zase znovu. Lutínov je básník z rodu Čelakovských, Erbenů, Havlíčků... Je nepřekonatelný v písni, v legendě, pohádce. Jeho epigramy jsou nejlepší z moderní

české poesie. Humor, satira a dětský široký smích byl mu ventilem v dobách největší deprese duševní. Znal všechny školy básnické celé Evropy, znal a překládal německé básníky, sledoval mé překlady, ale zůstal i v poesii meditační svým, Lutinov je osobnost jak v poesii, tak ve všech větvích národního života. Byl vlastenec starého rázu z doby buditelů kněží, jeho ryzost jazyková, moravský půvab díky, znalost verše, jeho stavby a hudby, je neobyčejná. Jeho písně kostelní vžily se rychle, jeho písně a zpěvy orelské jsou jako „Jitřní písně“ Svatopluka Čecha. Lutinov byl umělcem a miloval umění i umělce.“

Při úmrtí Lutinovově k pravdě o umělecké duši i o uměleckém, Bohem daném nadání Lutinovovu přitakali nesměle tak mnozí. A věřím, že se ta pravda probije na povrch úplně. Nezoufám. Dostálovi se dostane zadostučinění. On se toho sice nedožil, ale my jeho přátelé radovati se budeme z vítězství pravdy za něho...

Karel Dostál Lutinov byl, jak z té trochy řádků vysvítá, mužem činu, mužem práce, mužem myšlenky, mužem zápalného slova. A proto myslím, že nestihne jej ten osud, kterého se bál:

„že málokdo z bratří naslouchá
a pochopí — jeden ze sta...“

Jeho fanfárám budou naslouchati jistě tisíce a také tisíce jím porozumějí a pochopí je. A ty tisíce vyhoví i tomu přání, jež projevíl v jiné své básni „Až umru...“:

A v čelo hrobu, nad hlavu,
mi vsaďte svatý kříž...
Můj čtenáři, až půjdeš kol,
zda též se pomodlíš?

Zajistě, že se pomodlíme! Dnes už je to jediný náš dík a jediný důkaz lásky!

František Leubner:

Dobře bude!

Má staroměstská radnice
již orloj pět set let.
Krom hodin čítá měsíce
i slunci značí sled
dle zvířetníku klamných kruhů —
kž věští po mračnech i duhu,
ač my už nový svět!

Nám dobře potom, dobře už,
dob pradávných dí zvěst,
až klouče bude již jak muž,
zrak bystrý, jistá pěst,
že u orloje staré Smrti
zlob čelist zubatou mstně zdrtí:
hoď kámen, buď jí trest!

Jen vyrazit ji zub a chrup,
ať nám je necení,
ni na posměch, ni do pochlub,
ni na zlé znamení,
věk potomní co pro nás chová —
snad opět bouře světa nová
lán klasů neplení!

Hoj, hochu, hučí hodina,
jichž pamět nezmírá!
Vždyť konečně tu klučina,
div do bohatýra!
Ten kysele zde hledí chvílku:
„Smrt! Já ji mám luk za kobylku;
ty zdi — nechť ožirá!

Však támhle kámen, těžký sloup!
Nač ducha trmácím?
I ať jsem Franta, nežli zhloup,
kdy sloup chlap nezkácím!
Co do budoucích zemětřasů
věk čekat příště u přimasů —
teď věkům odplácím!“

Aj, dobře bude, dobře pak,
už kameny tu jsou,
ač vidím sloup, ční do oblak,
i hvězdy září tmou,
co cení Smrt chrup do bojácna.
Zas rostou děti. Rada vzácná
hroz matkám šatlavou...

Dr. Alfred Fuchs:

Dramatik skepse

(Ke stým narozeninám Henrika Ibsena.)

Henrik Ibsen jest problematikem mezi dramatiky. Základem každého dramatu, nejenom Ibsenova jest ovšem nějaký problém, některá z všelidských otázek, které jsou otázkami skutečnými, to jest beze zbytků neřešitelnými. Nebyla nikdy podána lepší definice tragédie, než jak ji podal už starý Aristoteles. „Tragédie jest tedy předvedení nějaké události důsažné a důležité, která skrze strast a lítost působí očistu (katharsi) takovýchto poditů.“ — Antické drama jednalo vždy o lidech, kteří nebyli s to, aby unikli fatu. I středověké mysterium nabývá své dramatické účinnosti tím, že na jednající osoby jest vykonáván vliv z venčí, ačkoli již tu vystupuje nový a pravý dramatický element, jehož antika neznala; svobodná vůle, zápas mezi osudem, milostí a svobodou člověka. Moderní „unanimistické“ drama se rovněž vyhýbá subjektivním problémům individua. V nich hrají celá kolektiva. I tu objevuje se na scéně makrokosmos, nikoli mikrokosmos. Ibsen náleží však k dramatikům lidského mikrokosmu. V něm mluví duše dekadentního „fin de siècle“, v jeho dramatech se rozvíjejí všechny moderní problémy psychologické, od ženské otázky (Nora) až k problému mládí a stáří (Solness), od problému životní pravdy a životní lži (Divoká kachna) až ku problému normy a radosti ze života (Císař a Galilejský). V jeho dramatu je nejistota člověka vnitřně rozpolceného (Nápadníci trůnu) i mravní otazník, spojený s problémem dědičnosti (Strašidla). — Ibsen — narozený před sto lety — byl typickým básníkem předposlední generace předválečné. Byla to generace, jež byla úplně pod vlivem subjektivistické filosofie. Lidé kultivovali a pipľali se přímo se svou vlastní individualitou, psychologismus v literatuře slavil hotové orgie, vesmír nebyl ničím jiným, leč projekcí našich smyslů. Vnější svět byl prostě popírán, tím více však se pěstovala psychologická introspekce. Odtud také úžasný vliv Ibsenův. Člověk zapíatý do řetězu kausality — má svobodnou vůli, má jeho intelekt tvůrčí moc? Nebo je rozum dobrý jenom k tomu, aby ve skeptickém sebeumučení popřel sama sebe? Ibsenova symbolika, tajemné náznaky, narážky, suggestce refrénu, slovní magie v moderní formě — to vše bylo typickou součástí dramatu člověka předválečného, plného předtuch a tajemných polocitů, člověka, který při veškeré své skepsi věřil neochvějně — v pokrok. Pokrokařská, progressivistická tendence to byla, která Ibsena přibližovala celé jedné generaci, generaci „umdlených duší“ Garbaorgových, generaci, jejímž protagonistou v kritice byl George Brandes. Nořiny řeči o sebeurčení ženy, která nechce býti pouhým domácím skrývánkem, zněly tehdy

opravdu revolučně. Dnes to zní všechno jako otřepaná pravda a vyvolává to méně sympatickou představu emancipovaných sufražetek deklamujících svoje obrany práv žen.

I ony náležejí již minulosti. Výdělečný život ženy není již problémem, nýbrž sociální samozřejmostí a žena kamarádka není již dávno problémem dnešní společnosti, problematickou se bohužel stala v dnešní společnosti žena-manželka. I antithese Tesman-Löwborg ztratila bohužel mnoho na aktualitě prostě proto, že Ejler Löwborg dávno zvítězil. Kdybychom dnes chtěli někomu pomáhat na nohy, byl by to spíše solidní vědecký pracovník, než geniální větroplach: právě tento solidní vědecký pracovník se za války, a po válce dostal škaredě pod kola osudu. Filosofie dnešní doby není již subjektivistická. Dnes je modní filosofií pragmatismus, mladí lidé ztratili smysl pro psychologické jemnosti subjektivisticky orientované generace předválečné. Vnější svět příliš zaměstnává poválečného člověka, který má za sebou velkou kolektivní zkušenost světové války. Co tehdy bylo platno tvrdit, že vnější svět jest toliko projekcí našich smyslů, když všechny ty „svěrázné individuality“ jednoho krásného dne byly nastrkány do uniforem se všemi svými problémy, které se po jedinou staly úplně vedlejší věci? Co bylo platno vnější svět popírat, když válečné zkušenosti se hlásily až příliš hmatatelně? Žádným solipsismem nebylo možno oddisputovati aprovisační obtíže a zákopy. Ale přese všechno pragmatism a unanimism, přes kolektivism a psychologii davů, nevymřeli ani dnes Ibsenovi problematikové, neboť odvěkých problémů lidstva nerozřeší žádný pokrok. Skutečné problémy lidstva jsou tak staré jako lidstvo samo a existovaly v antice právě tak, jako v dobách výbojů prvých Vikingů. Nejenom moderní literát a esthét, nýbrž i moderní politik, průmyslník, finančník slyší z řeči vůdce Vikingů Jarla Skule svoje vlastní pochybnosti: „Může se nápadník trůnu zmocnit díla královského, jako se může zahalit do královského pláště? Může dub, který byl poražen ke stavbě lodí, říci: Chci býti lodním stožárem, chci přijmouti úkol jedle, chci se pnouti hrdě a štiplavě k nebesům, chci se rozevlátými plachtami třípyt na slunci, chci býti z dálky viditelný lidem? Ne, ne, ty těžkopádný, sukovitý kmen dubový, tvoje místo je pod palubou lodní, tam lež a prospívej lodi, neviděn očima, jež vidí světlo výšiny! Jsi určen k tomu, aby se loď nepotopila v bouři: stožár však se zlatou vlajkou a vlajícími plachtami nechať vede loď k novým neznámým břehům, vstříc novým klíčovým pověstem!“ To není jen problém Jarla Skule, to je problém všech těch, jimž je celý život jedinou pochybností, kteří nemají v sobě jistoty a samozřejmosti. Ale není cesty k vítězství bez vítězství nad vlastní problematikou a není jistoty bez víry a bez překonání skepse.

Václav Šlosar:

Pašeráci.

Obrázek z doby předpřevrátové z východního Slovenska.

(C. d.)

Jedeš-li vlakem od Spišské Nové Vsi do Košic, vidíš, že dráha se brzy přidruží k Hornadu, říčce ustavičně rmutné, a běží s ním s počátku po pravém, potom po levém břehu mezi příkrými kopci, lesnatými stráněmi i tunelem až k jmenovanému městu, druhé to metropoli slovenské. Dědín uztíš nevelký počet a jen tři městečka na trati, dlouhé téměř devadesát kilometrů. Chudý, hornatý to kraj, kde lid žije se většinou prací v lesích a hutích. Políčka vydají málo, ještě tak chov dobytka na rozlehlých, ale často nepřístupných anebo vzdálených lesních pastvinách něco vynáší.

Obě naše města jsou ještě spojena důkladnou silnicí čili „hradskou“, která však dochází svého cíle jen po četných a četných zákrutech, nejednou těžce stoupajíc do vrchu a zase strmě spadajíc do příčných údolí. Od ní se rozbíhají okresní silnice, nezřídka špatné a neschůdné, které jsou jediným pojítkem zapadlých a odlehlých dědinek a samot s ostatním světem.

Rozednívalo se.

Richnavským údolím, už po rovné cestě, jel vůz, žebříňák. Táhl jej pár statných spišských koní, plavých, hodně zaprášených. Řídil je primáš Moró, nyní ve službách gazdy Kuděje. Vesele koně pošlehoval a vesele se kolem rozhlížel. Vždyť to tu znal všechno, tolikráte tu už jel se židem Silberštajnem do Margecan pro pašované víno! Dnes ovšem s gazdou Kudějou poprvé, na přání městského notáře. Prý pro olej! Moró ví, že také pro víno. Viděl už kolikrát na margecanské stanici sudy se značkou „B. U.“, sám Silberštajn mu je ukazoval a o nich říkal, že patří Barányi úrnak, t. j. pánovi Baránimu a že je v nich velmi dobré vínko. Nejednou přistihl žida, kterak nepozorován hliďačem, přemalovával na nich značky notářovy na svoje a svoje na notářovy. Ale co mohl říkati? Nic! Sám však nikdy nechtěl jich přepisovati, třebaš mu žid sliboval cokoli. Dnes židovi něco vyvede, na co žid bude dlouho pamatovati! Aby se mu pomsta zdařila, musí býti dříve na stanici, než tam dojede žid se svým povozem. Proto ustavičně pošlehoval koně, pobízel je do kroku. Mohl je poháněti svobodně, neboť jeho pán dosud vyspával, rozložen ve voze na měkké vrstvě jetele a přikryt po uši plachtou. Kdyby gazda spal až do Margecan, provedl by lehko, co si umínil. Chytře by se vploužil do skladiště, tam by vyhledal židovy sudy, setřel by s nich jeho značky a namaloval by je na jiné sudy s opravdovým olejem. Hej, to by žid ječel, až by viděl, že si domů dovezl olej místo vína! Přitom by musel

mlčeti, nesměl by říci, že se omýlil. Moró zahýkal radostí, vída už v duchu rozhněvaného a napáleného žida.

Hned však litoval své ukvapené radosti. Kuděja se probudil a kolem rozhlížel. S počátku samozřejmě byl udiven, kdeže to je, vždyť je to celkem neznámá krajina, sedí na voze, jede, Moró kočíruje, sluníčko vychází, tu hučí jakási řeka, tam vidí železnici — co se to s ním děje? Ale nemůže si na nic vzpomenouti, hlavně na to, jak se dostal do vozu, kam jede... Nejlépe udělá, zeptá-li se cigána. Ten to musí vědět!

„Hej, Moró, nevieš, či sa mi dačo nėsni?“

„Myslím, že nie.“

„A čo tedy robíme?“

„Ideme do Margecian pánovi notárkovi pre víno.“

„Něpovedaj, že pre víno, keď pán notárko sami povedali, by sme mu doviezli olej!“

„Ideme tedy do Margecian pánovi notárkovi pre olej, ale dovezieme mu dobré víno,“ opravoval se cigán.

„Žiadné dobré víno mu nēdovezieme, iba ozajstný olej! Co nakázali, prevedieme. Keďže olej, tedy olej.“

„Ale páno notár sa nahněvá,“ upozorňoval cigán opatrně gazdu.

„Může sa hněvat. Ale potom budě sa smiat,“ řekl gazda.

„Fígel***) dajaký?“ dotazoval se chytře Moró.

„Hej, iba fígel! — Veď vieš, že sme sa včera bratříkovali!“

„Ale aj pobili,“ doplnil cigán zlomyslně.

„Často sa rodni bratia pobijú a predsa sa ľubia.“

„Pravda že!“ přisvědčil Moró a pošlehl koně.

„Prečo sa tol'ko ponáhľáš? Veď nám budě potom v Margecianoch dlho čakať,“ napomínal ho gazda.

„Chcem ta dačo pánovi Zilberštajnovi spraviť,“ přiznával se Moró.

„Čože?“ vyzvídal gazda.

„Rád by som, keby si on doviezol domov iba olej.“

„Veď on idě si tiež pre ozajstný olej!“ řekl gazda na oko vážně.

„Ale odvezie si vždy víno, dobré víno,“ pravil cigán s potměšilým úsměvem.

„Ako to chceš tedy spraviť, aby doviezol iba olej domov?“ vyzvídal dále Kuděja.

„Poviem, ale proším pána vel'komožného, by ma nēprezradil. Žid by mi škodil,“ prosil cigán hospodáře.

„Nože, povedz! Budēm čušať,***) keby sa dačo pritrafilo,“ sľboval Kuděja.

Cigán mu tedy otevřel srdce. Gazda vyslechl přiznání cigánovo, chvíli o něm přemýšlel, ale konečně zavrtěl hlavou.

„Nie tak, cigán! Viac se mu pomstíme, keď on si víno dovezie. Naozaj!“

*) Žert. **) Mlčeti.

„Naozaj?“ opakoval nechápavě Moró. — „A pánko notárko sa nebudě hněvať, keďže ho oklameme a dovezieme mu ozajstný olej?“ divil se opravdovú a podezreľe se podíval na hospodára, zdá nemá ještě po včerejšku „v hlavě“. Ale ve tváři gazdovú ni-jaké stopy po včerejši „pijatice“.

„Veď som ti už riekol!“ zlobil se spíše, že ho cigán nechápe. — „Radšie mň povedz, ako to najlepšie urobíme, aby si žid doviezol vínko a by pán notárko dostali skutočný olej. Keď to spravíme, odslúžim sa ti aj pánovi vicišpánovi fa odporúčam.“

„Pánovi vicišpánovi?“ zvolal cigán radostně. „A dali by mňa pán veľkomožný tiež študovať na štátneho učiteľ'a?“ optal se vážně.

Kuděja vyvalil na něho oči. Jaké to má cigán nápady! Zbláznil se?

„Ty by si chcel študovať? — Naozaj?“

„Naozaj!“ přisvědčil Moró a kamsi daleko toužebně pohleděl před sebe.

Si predsa primášom a ešte som nepočul, že by cigán študoval, najmä na učiteľa!“

„Rád by som učiteľom. — Ako je to pekné učiť iných!“ blouznil Moró. „Ale nám, cigánom, nēdozvolia, by sme sa vzdě-lávali ako bieli ľudia a by sme potom učili aj bielych,“ naříkal opravdovú. — „A ja by som učil bárskeho, aj cigánov.“

Gazda sice nemiloval cigánů, ale pořádným cigánům ne-ubližoval a Moró si dokonce vážil pro dobré vlastnosti, které u něho viděl anebo o kterých slyšel vypravovati od vážných lidí. Když teď zaslechl cigánův stesk, jhlo mu u srdce a bylo mu ho opravdu líto. Dokonce dával mu v duchu za pravdu. Když židé mohou studovati, proč by cigáni nemohli se vzdělavati a působiti zrovna tak dobře mezi lidem jako jiní? A nebylo by už také na čase, pomýšleti na jejich vzdělání a přidržovati je k poctivé práci a řádnému životu?

„Keby to bolo indě, no snáď. Veď ani nám, Slovákům, nē-dajú, čo by mali. A keďže, je to iba drobizg,***) ale chcú už za to našu dušu. Tak mň ustavičně dačo povedá do uší, že ztratíme nášho Jano, keďže ho dáme do tej preparandy. Keby to človek veděl!“ hovořil si hlasitě, nečbaje, že ho cigán po-zorně poslouchá.

„To ja by som sa nēdal, zostal by som vždycky cigánom! Ale všetky vedomosti bielych by som si prívlastnil,“ chlubil se Moró.

„Nože, vieš, Moró? — Sl'ubujem ti, že prednēsiem tvoje želanie†) pánovi vicišpánovi, jestli sa nám podarí náš dněskajši figel'. Náš pán vicišpán je hodný pán, akistě††) dačo pre tēba urobí. Už o tēbe počul, ako mň hovoril náš pán farár, a keďže ja ešte mu poviem, ako sme to dněs spolu spravili, budě

***) Drobet. — †) Přání. — ††) Pravděpodobně.

„naozaj veľ'mi milostivý. Preto tiež urob, čo som ti pred chvíľou povedal!“ rozpovídal se posléze Kudėja.

„Hejó, koničky!“ zavolať Moró silnĕ na konĕ, neboť by se jinak udusil radostí.

A zaprášení koničkové se rozletĕli po ujetĕ silnici, že se vůz vysoko natřásal a povyskakoval. Minuli již Štefánskou Hutu, dnešní Kl'uknavu, a vjíždĕli do margecanského úvalu. Tu je předejel osobní vlak. Moró zvědavĕ se díval do oken vozů. Náhle se skrčil na svĕm sedátku a hlavu odvrátil od vlaku.

„Je zle! Žid Zilberštajn idĕ vlakom do Margecian. Budĕ ta skoršie ako my,“ volal na Kudĕju, který si znovu uleh na jeteinu.

„Poznal nás?“

„Nĕmyslím. Vidĕl som, ako sa modlil. Cez hlavu mal šatku so striebornými čipčkami,†††) na čele takú štvorhrannú dostičku, pod pazuchu modliacu knihu a pravú ruku si obtáčal remeňom.

„Veď si môže svoj olej odviezť!“ řekl gazda lhostejně.

„Keby on si odviezol iba svoje bočky! Ale on si vyberie aj z cudzích, aj pánovi viac...“ namítal Moró, jenže nedopovědĕl, zato významně mrkl očima na gazdu.

„Nĕboj sa, aj na to sa pridĕ,“ chlácholil Kudĕja znepokojeného cigána. — „Len mi teraz povedz, či vřdycky chodí žid vlakom do Margecian?“ vyptával se.

„Iba vtedy, keď nĕmůže poslať svojho kočíša s vozom. Preto idĕ vlakom, aby zavčasu soňnal v Margecanoch alebo na vidieku*) furmana.“

„Nĕtreba sa tedy ponáhlať?“**)

„Hej, to treba!“ odvětil cigán a znovu pošlehl konĕ. „O polhodinu budĕme ta tiež. Pozor musíme dať na žida, by pánkovi notárkovi nĕvymenil bočky...“

„Aj to může urobíť. Veď som ti povedal, že musíme doviezť pánovi notárkovi iba skutočný olej! Aj o radu som sa ťa pýtal, ako to urobíť.“

„Rada nĕbudĕ ťažká. Urobíme to, ako to robieva žid,“ usmál se Moró. „Mám so sebou farebnĕ cerůzky.***) S bočiek, kdĕ sú notárkové značky, ich sotriem a namalujem ich na bočky s ozajstným olejom. A tie doveziem.“

„Veru, že tak!“ souhlasil už gazda. „Niečo podobného som zamýřlal. Nože, to by tedy bolo v poriadku. Len aby tiež Katuša svoju vec spravila!“ pravil pro sebe starostlivĕ. — „A to ona spraviť. Katuša je múdra žena a povie vřetko pánovi vicišpánovi,“ utĕřoval se hned zase, „a pán vicišpán jistĕ nás i žida cestou napadne a sa presvedčí, či som nepovedal pravdu, že žid pašuje.“

„Tu sú už Margecany!“ hlásil mu Moró, ukazuje bičem před sebe. „Bol by som tej mienky, by sme už tu zastavili, a ja ztadial'to sa dostanĕm na stanicu bez toho, že by ma kto uvidĕl,“

†††) Krajky. — *) Venkov, okolí. — **) Pospířiti si. **) Tužka.

navrhoval.

„Si chytrý, urob, čo vieš!“ souhlasil Kuděja.

Zastavil a slezli s vozu. Kuděja zajel s vozem pod samý břeh cesty za skalní výčnělek, přivázal koně opratí za silný kmen osamělé sosny, zatím co Moró jim hodil na zem nároč jetele a uvolnil udidla. Poté vyšplhal se na břeh, ostražitě še rozhlédl na všechny strany a potom zmizel za plotem trati.

Kuděja osaměv, přemýšlel, jak by si ukrátil čas, než se vrátí Moró z výzvědné výpravy. Pomocníka našel v žaludku, který ho upomínal o obvyklou ranní daň.

„Snad Katuška nēzabudla?“ strachoval se nejprve, ale hned se usmál, spatřiv na klanici vozu zavěšenou objemnou koženou torbu. Sňal, otevřel ji, hrábl do ní a výraz spokojenosti se rozhostil hned po jeho lících. Torba obsahovala vše, co stačilo pro dvě dospělé osoby k potěše dobrého žaludku na dva dny. Pustil se do jídla, naslouchaje šplouchání řeky a ševelu rákosí, občas se ohlédnuv po koních, zda dobře žerou. Uplynula čtvrt hodiny, půl, téměř již hodina. Kuděja se najedl, napil, u nedařlékého pramenu umyl, koně se nažrali, jen cigán tu ještě nebyl. Kuděja se už lekal, že snad ho chytili a zavřeli, když se v tom ukázal Moró za plotem.

„Nože, ako?“ ptal se dychtivě gazda na výsledek výpravy.

„Dobre,“ odvětil cigán, ceně zuby radosti. „Žid už nakládá svoj olej, iba si zamenil jednu bočku s pánom vicišpánom.“ Urobil som na něj križík, keby sa, povedzme, hľadala.“

„Dobre sí, Moró, spravil!“ pochválil ho gazda. „Pán vicišpán nēzabudnú na teba. — A čo bočky notárkove?“

„Sú pripravené.“

„Čo budēme nakladať? — Vínko?“

„Iba olej. — Choďme!“

„Raňajkovať nēchceš?“

„Môžem cestou,“ odtušil Moró, prijímaje oběma rukama torbu. Gazda sám obrátil koně a vyvedl je na silnici.

Tadiľto podľa plota přiděť priam pred stanicu. Ja pojdēm opäť ku skladisku, ale celkom verejně. Teraz má môže aj žid vidieť,“ pravil cigán.

Moró šel horem po břehu, gazda vedl koně po silnici. Po pěti minutách už vjížděl do stanice a blízko skladiště potkal povoz, na němž bylo naloženo pět velkých beček, pošpiněných a pomaštěných olejem a podle něhož kráčel s vozkou smířanský žid Silberštajn. Poznal, nepoznal souseda Kuděje, ale tvářil se, jakoby byl zabrán ve vlastní myšlenky, ničeho si nevšímaje.

U dveří do skladiště čekal již Moró se skladníkem na Kuděju. Ten odevzdal skladní list, skladník jim vydal a pomohl naložit pět podobných beček na vůz. Za necelou půlhodinu vraceli se touž cestou, kterou sem přijeli.

(P. d.)

T. J. Jiroušek:

Msgr. Th. Dr. Rudolf Horský,
vynikající řečník politik a křesťanský sociolog český.
(C. d.).

VI.

**Po oslavách prvního máje roku 1893 vydal se dr. Horský
na zkušenou do Německa.**

Dva roky dr. Horský pročítal socialistické a křesťansko-sociální časopisy, i knihy a kde byla jaká brožura, musil jsem mu ji opatřit. Mimo sledování literatury a časopisů sociálních psal pilně články do „Dělnických Novin“, které vzbuzovaly všeobecnou pozornost.

Já zase, pobádán redaktorem Škrdlem, jezdil jsem v Čechách i na Moravě ze schůze katolíků do schůze, rozposílával vzorky stanov k zakládání vzdělávacích katolických spolků a staral se o přesné vycházení „Dělnických Novin“ na den i hodinu, jak to měl rád vůdčí duch družstva „Vlast“ T. Škrdle. Mimo to jsem psal odborné a situační články v „Dělnických Novinách“, když dr. Horský psal články sociální.

Ve středu dne 26. dubna roku 1893 přišel neočekávaně dr. Horský do družstva „Vlast“ a zval mně na jisto, abych v pondělí, na 1. máje, kdy se konati měla v Praze po čtvrté májová slavnost sociálních demokratů, časně ráno z Prahy dráhou vyjel do Roztok a přišel do Únětic, že mě tam bude očekávat s vikářem Karlem Otmanem a jeho sekretářem a farářem Frant. Blažko a j.

Svolil jsem, ačkoliv nerad, poněvadž jsme právě v ten čas přestěhovali kanceláře družstva „Vlast“ ze Žižkova do Prahy, do klášterní budovy Dominikánů na Starém Městě v Jilské ulici čp. 234, kde již od měsíce března, po bouřích sociálních demokratů a pokrokářů v Žižkově proti družstvu „Vlast“ sosnovaných, bydlel a redaktoroval Tomáš Škrdle.

Nerad mě propouštěl od dozoru nad stěhováním knih a stolků redaktor Škrdle. „Nařídte, ať se v pondělí stěhuje jen zařízení, regály, stoly, židle atd. a knihy ať se stěhují v úterý odpoledne. A vy, hleďte v úterý odpoledne přijít a na stěhování dohlédnout“, přikazoval mně redaktor Škrdle. Slíbil jsem tak učiniti. A dodržel jsem slovo.

A proč mne dr. Horský na 1. máje roku 1893 chtěl mít v Úněticích? Obával se o mne zbytečně, neznal dobře tehdejších sociálních demokratů, kteří sice proti mně ve svých listech psali, ale jinak, když jsem s nimi přišel osobně do styku, chovali se taktně, až na některé jednotlivce, kteří mne z minulosti neznali.

Naopak, právě na toho prvního máje roku 1893 vyšel v Praze „Illustrovaný Kurýr“, redigovaný JUDr. Rudolfem Kronbauerem, který zařadil do tohoto listu mezi dělnické řečníky a předáky sociálních demokratů Fr. Krapky, Karla Dědice, Václava Šturce, Václava Sedmidubského, Viléma Körbra a Frant. Krasla i podobiznu mou, kterou, když jsem nebyl doma, na mé matce dr. Kronbauer si vyžádal, i životopisná data, čemu jsem pak nemohl zabránit — a sociální demokraty to nikterak tehdyž nerozčilovalo, že jsem se mezi nimi octnul. Naopak si libovali, jak mně pak řekli, že prý to nebude dlouho trvat a mezi ně prý se doopravdy vrátím. Na to doopravdy čekali tak dlouho, až všichni zemřeli a žije z nich už jen Karel Dědic, a Václav Šturm a ti se toho také dosud nedočkali — a nedočkají...

V témž roce, v polovici měsíce srpna, zval mne dr. Horský do Únětic poznovu a sděloval mně, abych se na něho s články do „Dělnických Novin“ nespolehal, že odjede do Německa studovat tamní katolický ruch a křesťansko-sociální hnutí. Jedná prý se mu o seznámení se s drem Hitzem, drem Peschem, drem Jägerem a j. křesťanskými vůdci a sociology.

„Občane! Musím ten katolický život a jeho předáky v Německu vidět na vlastní oči, seznat jejich snahy a poměry, abychom podle jejich osvědčeného pokroku mohli zaříditi se i u nás“, míní dr. Horský.

„No dobře, jeďte“, odvětil jsem, „a přijďte zpět zdráv.“

A dr. Horský jel na sociální zkušenou. Dne 25. srpna byl v Bamberku na sociálním kursu Němců, Francouzů a Rakušanů a přihlásiv se k slovu, mluvil tam za bouřného souhlasu. Dne 29. srpna byl ve Würzburgu na čtyřicátém všeobecném sjezdu katolíků z celého Německa a mluvil tam za velké pozornosti o našich pracích a poměrech. Dne 30. srpna zajel do Norimberku, aby tam seznal spolkový život lidu katolického a dne 31. srpna už byl v Ambergu, aby i tam se informoval o katolickém ruchu a hnutí. Své zkušenosti popsal pak ve svých dopisech z těchto míst v „Dělnických Novinách“, aby nás povzbudil k práci, jakou mezi katolíky shlédal v Německu. Seznámil se tam s prof. drem Peschem z university lovaňské, drem Jägerem ze Špýru, drem Schadlerem z Landavy ve Falcku, drem Pieprem z Gladbachu, drem Webrem z Bamberku, ředitelem Kaisrem z Kaiserheinu, s prof. Hitzem z Münsteru a jinými, od nichž mnohému se přiučil a naučil.

Když přišel, vypravoval nám vše v redakci „Vlasti“, v budově klášterní u Dominikánů. Byli tam tehdyž přítomni: red. T. Škrdle; učitelé: Jos. Flekáček a Václav Němeček, P. Jos. Svoboda a já: „Přátele“, pravil dr. Horský, „po takových cestách půjdeme, jako jdou katolíci němečtí v politice i v socialismu a uvidíte, že naše ideály se splní — vyvolat velkou stranu katolického lidu.“

Očekávali jsme, že dr. Horský bude navštěvovat schůze a katoliky burcovat k životu, ale nedošlo ještě k tomu; doktor Horský oetnuv se doma, omezil se opět pouze na psaní do „Děl. Novin“ a na docházení do schůzí výboru a sociálního odboru družstva „Vlast“. A to trvalo bezmála rok.

VII.

Dr. Horský odhodlává se jako řečník do schůzí katolického lidu.

Koncem měsíce května r. 1894, když navštívil jsem od r. 1891 v Čechách a na Moravě 45 měst a obcí, kde povstaly naše nové křesť. sociálně vzdělávací spolky a v jejich schůzích jsem tam řečnil a dr. Horský doma stále jen studoval socialismus a psal o něm články do „Dělnických Novin.“ Poněkud na něho dozloben, zajel jsem k němu do Únětic.

Po obvyklém uvítání, velice však umírněně jal jsem mu líčiti situaci. Pravil jsem: „Pane doktore, máme již Jednot katolických tovaryšů v Čechách 31, na Moravě 27 a ve Slezsku 10; Svato-Josefských Jednot katolických mužů a jinochů existuje již v Čechách 28 a na Moravě 3. Mimo těchto spolků máme v Čechách 31, na Moravě 28 a ve Slezsku 2 křesťansko sociální spolky katolických mužů, tedy dohromady 155 spolků našeho směru a bez mála jednu třetinu jsem jich již navštívil a v některém spolku dvakrát i třikrát jsem již řečnil, a vás neviděl z těchto spolků ani jeden. A to je chyba, pane doktore. Filosofy jste pustil se zřetele a sociologů jste se uchytíl a myslíte, že pérem se dá naše hnutí povznést? Částečně ano, ale celkem ne. Nyní zanechte vědecký socialismus zase sociologům, ať se s ním zabývají a sám poďte se mnou do schůzí řečnit, jak jsem vás žádal před třemi lety. Socialismus křesťanský jste si již dostatečně osvojil, zanechte nyní trochu péra a poďte se mnou na tribunu, do schůzí katolického lidu dělat apoštola toho socialismu, který nám sám sv. Otec Lev XIII. před třemi lety nastínil.“

Za mé řeči dr. Horský upřel na mne zrak, ani nemrkl a když jsem domluvu skončil, pustil se do mně:

„Občane, jak jste se dnes na mě vyspal? Řekněte mně. Kdo mne k tomu přiměl, abych si všiml socialismu? Kdo mně doporučil sociální knihy, spisy a časopisy, abych je sledoval, studoval a o socialismu psal? Nebyl jste to vy? Neposlechl jsem vás? Nepsal jsem o socialismu? Nevěnoval jsem oběti i na cesty do Německa, abych si tam osvojil názory o naukách sociálních? Až do dnes jsem dělal, co jste si přál. A co chcete na mně nyní? Myslíte, že mám tolik času jako vy, abych jezdil po Čechách ze schůze do schůze? Tolik času nemám, jsem kaplánkem na vesnici čtyři hodiny cesty od Prahy vzdálené, prázdniny nemám jako pražští profesori. Co mohu

tedy dělat? Když někam na týden vyrazím, jako loni do toho Německa, musím prosit mého starého pana faráře, aby mne v mých povinnostech zastal — a vy pojednou chcete, abych jezdil po světě, kdy se to kterému spolku zlíbí. Občane, tohle asi nepůjde, v této akci zůstanete osamocen. Já mohu z Únětic nanejvýš na den a druhý den ráno musím být zase doma. Tak to je, občane.“

Když dr. Horský domluvil, přistoupil k němu jeho padesát sedm let starý pan farář Jakub Ludvík, který nás poslouchal a pravil: „Pane doktore, když bude potřeba, v zájmu katolické věci vás ode dneška vždy zastanu. Jděte a mluvte k lidu, kam vás bude volat. Váš starý farář Jakub Ludvík dovede za vás dělat kaplana třebas týden, buďte ubezpečen.“

„I zaplať vám to Pán Bůh, pane faráři. Tak občane, kam pojedete nyní nejdříve?“ tázal se dr. Horský, když byl svému panu faráři poděkoval.

„Nyní nejspíše asi na den 8. července pojednu do Plzně. Pan arciděkan Fr. Herold mně psal, abych se na ten den nikam nezádal, že svolá schůzi katolíků, abych tam přijel; odpověděl jsem, že přijedu.“

„Sláva, občane, já pojednu s vámi, sdělte to panu arciděkanovi,“ horoval dr. Horský.

„Ne tak, pane doktore,“ vzpouzel jsem se. „Tam stačím sám. Vy jeďte někam jinam.“

„Občane, já vás musím omrknout, jak to na takových schůzích děláte. Něco jiného je mluvit mimo kazatelnu, ve schůzi lidové. Musím vidět vaše gesta v proudu řeči, musím pozorovat způsob mluvy i povýšenost hlasu. A pak se do toho pustím také a budu mluvit, co jsem si do mozku z knih a novin snesl. Neodporujte, pojednu,“ doléhal dr. Horský.

„Nuže pojednu,“ souhlasil jsem. „Nyní, pane doktore, mám k vám ještě jednu žádost. Našinci jak z Čech, tak z Moravy naléhají na mne, kdykoliv u nich se objevím: „Kdy svoláme sjezd našich a kdy založíme stranu křesťansko-sociální.“

„Ale ano,“ souhlasil dr. Horský. „Svolejte kdykoliv sjezd a založíme stranu.“

„To nejde jen tak,“ vysvětloval jsem. „Nejdříve musíme vypracovat návrh programu pro sjezd, pak musíme svolat sjezd a teprve stranu prohlásíme. A kdy se dáme do zpracování toho návrhu programu? Dnes?“

„Dnes ne, příteli. Přijďte sem v pondělí, dne 4. června odpoledne, to budu mít čas a dáme se do toho programu,“ rozhodl dr. Horský.

Jak stanovil dr. Horský, stalo se. Dne 4. června přijel jsem do Únětic, ale program dělali jsme ne den, nýbrž tři dni a ve čtvrtek, dne 21. června jeli jsme s ním do Brna, abychom jej tam Moravanům přečetli pro případ opravy nebo doplnění,

a dorozuměli se s nimi, kam a kdy má býti sjezd svolán. Za místo sjezu vyhlédnuta Litomyšl a sjezd svolán ke dni 8. a 9. září.

V neděli, dne 8. července ráno unášel mne a dra Horského vlak z Prahy do Plzně, kde svolána byla schůze katolického lidu na 4. hod. odpoledne. Rečnili jsme ve schůzi oba a pan arciděkan byl předsedou. Sklidili jsme hlučný souhlas i potlesk a nadšení lidu bylo veliké.

Pan dr. Horský pohlížel do rozjásaného shromáždění a oči mu zářily nad tím, co viděl...

To byl počátek jeho nové činnosti jako lidového řečníka — ve shromáždění lidu.

Vladimír Hornov:

Na Golgotě.

Pán na Golgotě pněl, pln bolesti a hoře,
kol kříže potupy
se rozlévaly vlnou zbouřeného moře.
„Sstup s kříže dolů, Kriste, uvěříme v tebe!“
tak znělo zástupy,
a mlčel Spasitel a nepřišel hlas s nebe.

Pláč Ženy zaúpěl, jež podle kříže stála,
žal v srdci největší,
a ruce k Trpícímu vzhůru rozpínala.
Tvář k smrti ubledlá, zrak v slzách na kříž zíral:
„Kdo matku potěší?“ —
Vrch Golgoty se chvěl — Pán rtů svých neotvíral.

Však, slyš, teď lotr Dismas, pnící na pravici
v těch potup příboji
hlas k Pánu povznese, žár víry v bledé lici:
„Ó, rozpomeň se na mne, do království svého
až přijdeš po boji
a nezapomeň prosby syna nehodného!“

Div Boží! — Kristus skráně rozbodené zvedá,
tvář něhou zářící,
zrak láskou rozjasněný prosebníka hledá:
„Má ovečko, dnes ještě se mnou bude v ráji
tvá duše kající!“ —
Viz, nad křížem se brány nebes otvírají...

Adam Chlumecký:

Tábor na Moravě.

(Historická povídka z 15. století.)

(C. d.)

VI.

Pan Mikeš z Ořechova přijel na Tučapy. Se strachem v životě a proto potichu! Bylo teplé léto. Čeleď žala po lukách a sušila seno. Jindy bylo ve tvrz i ve dvoře pod ní veselo. Vozy jezdily ven a zase naloženy zpět. Holomci a pacholci pokřikovali, dívky a koláče voněly. A hle tvrz i dvůr jako po moru!

Panna Částa jej přivítala v čeledníku, aby matku nezbudila. Ach byla ráda!

„Mikši, máme malý kříž. Tak jsem ráda, že jsi přijel. Byl zde pan Hašek z Ostroha s knězem Petrem. Zlý duch chtěl mít večer a donesl je. Nevím, co se strhlo, ale od té doby matička nespí a je jak vosa. Náhlá, prehlivá, svárlivá. A pokušitel nemá nikdy dosti. Dnes už toho nelze vydržet. Včera Zuzka zašlápala kachňátko a dnes kuře. To víš, jak ty dvě kachničky měla ráda. Vychovala sirotky na klíně, byla to její radost, běhalo to za ní jak psičky — a teď nemotora jí to zašlápne! A co se na ni nakřičela, aby nechodila jak slepá a dala pozor pod nohy! Teď ta druhá kachnička teskní a piští — a matka tam pláče jak o děcko. A v celé dědině nelze sehnati kachny. Již jsem poslala i do Boršic — vše marno. A ty se ještě usmíváš?“

„Mně se podařilo doma něco podobného, jak Zuzoe. Já jsem onehdy zašlápł ze tří dvě — a zbylo nám jedno. A je právě tak strakaté jak vaše.“

„A co ti říkala matička?“

„E — tak — ušlo to běze hluku. Vyčetla mně, že jsem zašlapal už psička a kuře obul do bota — a bylo po všem! Káče běhá po dvoře a husy je klovou. Víš-li co, vrátím se a kachničku vám dovezu. Kachny se ihned spřátelí a matka bude mít radost. To se ví, že ji nesmíš povědět, že to znám ještě lépe než Zuzka.“

„Ta by ti pověděla! Tedy jeď duše dobrá. Doufám, že se jí velice zavděčíš. Je to zrovna její chorobou, ujímat se všeho opuštěného — a ten je její, kdo miluje její miláčky. To káče nám u ní vykachtá milosrdenství.“

Slunce stálo ještě vysoko nad horami, když se pan Mikeš s kachničkou vrátil. Paní Markéta vyšla náhodou na dvůr,

když mládenec vjížděl ke konici, uctivě zdravě. Neděkovala příliš vlídně, ani nevířala. S mrakem na čele obracela se k němu bokem.

„Co nám dobrého neseš Mikši — že nejsi v seně?“

„Pozbyli jsme dvě kachničky a třetí je teď sama a velice piští. Matička říkala, že se na to nemůže dívat, abych vám ji zavezl — že budete mít tři.“

„Zuzka mně jedno zašlápla — máme jen jedno. Ukaž jaké je to!“

„Takové jak vaše.“

„Ale — opravdu! Zrovna takové! To jsem velice ráda a budu vděčná. Honem malinká k sestřičce! Honem sirotečku drobný. Vidiš, jak se ti podaří! A ty, holoubku, pojď dále a poseď s námi. Musím ti to vyložit, jak se to stalo. Často, máme hosta, dones boží dary na stůl! Kde jsi kutino!“

„Donesu hned, matičko!“

„Tak si sedni a poslouchej. Zuzka je pluskota a šišmá se jak slepá. Káče zašlápnuto — a povídá jak by nic — stala se mně nehoda — a ukazuje mně chrobáčka. Hned jsem omdlela a museli mně dávat do úst kmín a skořici. A když jsem se vzpamatovala, ležela nebožka kachnička pod ohniskem — živá sirotěnka žalostně kolem ní běhala, a myslíc, že spí, zobáčkem ji dobala a za chmýří kudlila. Kdybys to byl viděl, byl bys s námi plakal — a Zuzka nic, nic! Ani slzy neulila! Co je to za srdce! Takový zármutek strhne! Na klíně mně to vyrostlo, nachovala jsem se toho — a ona medvědice mně to zašlápane!“

„Věřím materno, že taková nehoda je zrovna neštěstí. Ale hleď, již se spolu obeznaly. Již si sedly vedle sebe. No — to jsem rád, jako bych poklad našel!“

„Jsi za to velice hodný, že jsi mne tak potěšil. Pošlu matičce krocana.“

„To by se nevyplatilo. Takových trhů nedělej.“

„Často, prostírej na stůl. No, mám radost. Jak to spolu sedí! A tak povídej, co u vás děláte. Je matička zdráva?“

„Chvála Bohu je. Seno máme doma, haly jsou plny. Teď jen pana Haška na nás — aby nás podpálil. Milotičím to vyvedl právě po žních, když bylo vše ve stodolách. Tak trestá ubožáky, kteří jeho kacířství opustí! Slíbil mně také, že mne zničí, že jsem zradil kalich a přidal se k biskupským.“

„Chystá se též na mne! Nepohodli jsme se. Ale raději smrt, než takového lamplotu. Nad takým člověkem se nikdy neobměkčím a neodpustím mu.“

„Je to pravda, že tě kolensky prosil?“

„Je. Ať to celý svět ví. Před nikým toho netajím.“

„Vyprávěli to již jeho tovaryši a v táboře bylo mnoho pošklebků. Teď prý zuří a třeští. To však dosvědčuje kdekdo, že s naháči se nemáte.“

„Ať je nám sám pán Bůh milostiv — vysypou-li se na nás!“

„Nejhorší je pro nás naše nesjednocenost a — váhavost. Biskup olomoucký se smlouvá s Janem z Perštýna a s Kuželem ze Žeravic, aby se hojně osadil Buchlov na ochranu okolí — ale zlá věc! Pan Hartman ze Stříže je na hradě malým pánem. To víš, materno, že je zadlužen po uši, a šeptá se, že chce Buchlov s dědinami zastaviti Ctiborovi Vajdovi z Trenčína. To by nám pak zle dopadlo. Ale, doufejme, že si biskup Jan pospíší, než mu kněz Bedřich přeroste přes hlavu.“

„Tím se jedině těším. Dám všecek svůj lid na pomoc. Boršičtí též a vy u vás asi jinak? No to se ví. A co dělá teď ten uklouzlý kněz?“

„Teď o něm málo slyšet. Prvního máje měl pod svatým dubem sněti s pannou Veruší Bučkovou z Vyzovic. Bylo to ráno, když slunce vycházelo. Zlechované stáli po březích a dělali mu velikou ostudu. Ten však nemá cti a jeho nevěsta také. Húskova žačka — hotová nahačka.“

„Nebohý lid, jemuž kněz vyvrhel káže!“

„Povídá se, že by mu Buček dcery nebyl nikdy dal, ale zlato jej omámilo. Ta panna prý je zrovna koupena a kněz prý je z loupeží nesmírně bohat.“

„To budou asi pohádky. Lid vždycky žvachlá o kněžském bohatství a — pak se ukazuje opak. A že by byl již z loupeží tak sbohatnul?“

„Tovaryši, kteří mu prchli, říkají, že má ve stanu státi archu úmluvy, která se nosí do bitev — a ta prý je plna dukátů z kláštera Svatého Pole v Čechách, který bratři Orebští v loni v prosinci vyloupili a spálili. A mladá žena Bedřichova má prý pás z velkých dukátů a má ho kolem beder ustavičně. Také je má na hrdle a ve vlasích.“

„Proč tedy loupí, je-li tak bohat?“

„Chce býti ještě bohatší. Až prý oběře všechny kláštery, prohlásí se za papeže všech věrných pod obojí. Za jeho peníze se bude svět obracet. Teď je všeobecná nouze o groš. Kdo vládne zlatem, ovládne svět.“

„To je vtělený ancikrist! Chtěla jsem dáti tvrz ještě více upevníti, ale, zdá se mně — že nepospíší-li si biskup — ani Buchlov jím neodolá.“

„Sám jsem ti chtěl k tomu nabídnouti našeho tvrzníka. Ale co je po tvrzi — není-li hlavy bystré v osádce?“

„To mne nejvíc trápí, že holomci nemají statného vajdy, který by se vajdům tábořským postavil. Kdybys byl na Ořechově zbytečným, prosila bych tebe, abys nás v těchto hrázích neopouštěl. Co si s těmi telaty počnu.“

„Zbytečným na hradech teď nikdo není — a matka by mne těžce postrádala. Ale, zbyl by doma ještě Vácha a jakž takž by mne nahradil. A já bych se za vás obětoval — bylo-li by ti milo.“

„Jak by nebylo?! Za tu oběť bych ti byla vděčna a neoslyšela bych žádnou prosbu tvou, kterou bych mohla vyplnit. A kdybys měl něco na srdci, mluv, abych tě potěšila — a potěšila i sebe!“

„Jsi-li tak dobrotiva, vyjevím ti své pokorné přání. A budou-li snad neomaleny, přičeť to své lásce, kterou jsi mne okouzila.“

„Mluv tedy a seď. U nás se kleká jen před pánem Bohem.“

„Materno vzácná, nosím dávnou tvou dceru v srdci. Kdybych směl býti tak šťasten — kdybys mne ráčila za syna přijati a svou pannu dceru mně za choť uděliti, uměl bych si tvé milosti a tvé dcery vážit a choval bych se k tobě, jako syn k matce. Prosim tě kolensky za mateřskou odpověď.“

„Poznávám dle všeho, že máš dobré srdce a smysl pro pokoj v domě. A nad tebe hodnějšího zatím nenaleznu. Zašlápnutá kachnička nemá ceny, ale pokoj člověkův není malicherností. Tak nepatrná nehoda — a mne, by byla o rozum připravila! Měla jsem to tak ráda a — nemohu za to, že si všecko tak zabírám. Mne kdejaká malichernost z rovnováhy valí a obírá o rozvahu. Od smrti nebožtíkovy mám hlavu jak oheň, nespím a myslím na své nepřátely. Ty jsi mírný — snad s tebou zavítá k nám klid a mír — ale synáčku milý, třeba, abych se otázala i dcery, má-li k tobě chuť. Částo, Částičko, mělas už dávno prostírat na stůl. Kde vězíš? Hned jsem pojd, firnožko, co tam vedle kutíš?“

„Již jsem tady, matičko. Chystala jsem kachničkám zobání. Hned prostru. Buďte s námi Mikeš večeret?“

„Nejprve máme pilnější věci. Pan Mikeš poctivý panic, prosí mne, abys mu dala ruku ku snění manželskému. Tak svatá věc potřebuje, abys k tomu svolila — nebo nesvolila. Nemáme kdy se upejpat a kňourat, a proto pověz, máš-li k němu náchylnost k svatému manželství?“

„Nejsem proti němu a ctím ho — ale matičko poraď a rozhodni.“

„Bez dlouhých řečí a okolků — s pomocí Boží buďte svými a ukažte se u kněze Václava, aby vám požehnal a milostí Spasitelovou vás porosil. Svatá, nerozdílná Trojice vás chraň a zachovej!“

(R. d.)

Karel Kolísek:

Návrat z Ameriky po 28. eucharistickém kongresu.

(Č. d.)

U niagarských vodopádů.

Dne 30. června 1926.

Jestli Amerika ve všem svojrázná, vpravdě americká — nepíšu americká — ale americká, čímž chci vyjádřiti její velikost ohromných ploch, vložil do ní Tvůrce všehomíra i tento vpravdě americký zjev přírodní: obrovské vodopády, o nichž nikdo nemůže mít ani ponětí, kdo jich neviděl.

Měl jsem jakousi představu něčeho ohromujícího, ale skutečnost předstihla veškeren pomysl. —

Z Pittsburku jsme vyjeli v úterý dopoledne. Po 6hodinné jízdě expresem dojeli jsme do Buffala, města se 600.000 obyv., ležícího u jezera Erijského.

Ačkoli jest již 29. června, přece obilniny jsou po celé té dlouhé cestě velmi pozadu, tak jako u nás v první polovině května. Krajina neskýtá ničeho zvláště působného. Většinou jen vidět nepravděpodobné listnaté lesy, s mnoha mýtinami a roztroušenými farmami. Jinak zde všude kvete — průmysl.

Z Buffala vede dráha do Canady, která, jak známo, patří již pod panství britské.

Za hodinku byli jsme na stanici „Niagara Falls“. Byli bychom ji minuli — majíce o ní jinou představu. Bratr se podíval na nápis nádraží, kde stálo určitě „Niagara Falls“. Tož jsme rychle opustili vůz. Na nádraží nás očekávali tři Slováci, z nichž jeden nám byl doporučen hned v N. Yorku. Byl to farmář Martin Vince od Trnavy, ze Slovenska. S ním přišel jeho známý p. Kalivoda, mechanik v elektrárně, a p. Slíž, dělník v chemické továrně. Pan Vince nás svým autem odvezl na svoji farmu nedaleko města Niagara Falls. Toto má na 60.000 obyvatel.

Od nádraží je to jen kousek cesty k vodopádu. Zavezl nás napřed tam. Již zběžný pohled byl ohromující! Z jezera Erijského teče voda do jezera Ontario širokými proudy, které se právě zde řítí obrovskou silou do hloubky 100 metrů. Nyní jsme se zde dlouho nezdržovali, nechávajíce si důkladnou podívanou jednak na večer, jednak na druhý den.

I jeli jsme asi čtvrt hodiny na farmu pana Vinceho. Je to dvorec s pěknou hlavní budovou. Nepatří jemu, má ji v nájmu. Pěstuje hlavně dobytčářství. Má na 20 krav, většinou dojnic. Farmář pracuje velmi pilně s celou rodinou. Sám také musí dojít krávy. Na pomoc — i ke kravám — má jednoho gazdu, který

právě dojel krávy. Též paní farmářová tak činila. Nějaké děvečky ani nemají. Jen tam mají stařenku ze Slovenska, která jim „šuká“ v kuchyni. Je to právě veliký rozdíl mezi rolníky americkými a našimi. Farmářské rodiny robotí samy všechny práce s hospodářem v čele! Zde neseká hospodář jen „pána“, i když má již zahospodařeny tisíce dolarů! Hospodáři a šetří pro rodinu! Proto lenoch-hospodář, fintidla-dcery zde nemohou vůbec existovat! A to je, abych tak řekl, onen kouzelný proutek, pod jehož dotekem rozvíjí se blahobyt a zbohatnutí i úporná práce i šetrnost! V Americe „bez práce nikdo není koláče!“ To platí ve všech oborech práce tělesné i duševní. — — —

Po večeři jeli jsme opět k vodopádům. Již zdaleka vidět zář jejich osvětlení.

Pohled na ozářené tyto ohromné vodní spousty, s hukotem se řítící do propasti, jest tajemný, kouzelný, úchvatný. Osvětlení se střídá: bílé, červené, zlaté, fialové a smíšené. — Není to pohádka pohádkovitá, je to peklo a nebe, jakýsi odlesk věčnosti...

Nádherný pohled jest s mostu, spojujícího. Spojené státy severoamerické s Kanadou, a se strany kanadské. Se strany kanadské vrhají mohutné reflektory barevná světla na vodopády, z jejichž hlubin se kouří rozprášené vodní krůpěje, skýtající úžasnou podívanou...

Za povznešené nálady vraceli jsme se od tohoto jedinečného divadla přírodního...

Na noc jsme byli na farmě. Druhého dne měli jsme mši sv. v nedalekém polském kostele sv. Stanislava Kostky. Poláků je zde a v Buffalu velice mnoho.

Po snídani zavezl nás p. Kalivoda s p. Slížem opět k vodopádům na všechny strany. Nyní jsme mohli lépe shlédnouti všecku tu přírodní hru a zbarvení oněch vodních veleproudů. Za slunečního jasu září zde stále několik překrásných oblouků duhových. Jak všechno to zde úchvatné a obrovské, vysvítá z toho, že jeden návštěvník z naší republiky, který tam právě byl po nás, se vyslovil, že se vyplatí, jeti do Ameriky, jen shlédnouti niagarské vodopády.

Také po celý rok hemží se zde návštěvníci nejen z Ameriky, nýbrž z celého světa. V zimě pak jsou zde obrovské krápníky ledové v tisícových formách. — Do zimy ovšem jsme se zde nemohli zdržeti. Byli jsme rádi, že se nám podařila aspoň tato exkurse. Na oběd jsme byli pozváni k p. Slížovi, majícímu „barák“ a „kus pole“ nedaleko farmy p. Vinceho. Pan Slíž, ačkoliv jen dělník, je velmi inteligentní a obeznalý s našimi poměry. Svoji a své rodiny houževnatou prací a šetrností získal si také dosti majetku.

Po obědě vyjeli jsme s p. Vincem a jeho známými na delší exkusi, napřed do indiánské rezervace. Něco „zázračného“ tam

není vidět, ovšem pravé rodiny indiánské ano. Ještě tam lze spatřit staré, malé, dřevěné domky. Indiáni jsou zde již většinou poamerikanisováni, živíce se farmářstvím.

Dále jsme jeli pěknou krajinou až k ohromnému jezeru Ontario a k pevností druhdy francouzské.

Dlouho jsme se nikde nemohli zdržeti, spěchajíce zpět do Buffala. Rozloučivše se s milou rodinou p. Viného, odjeli jsme do Buffala. Tam jsme se zastavili u slovenského duchovního správce Rev. Plavčana a shlédli jeho kostel. Buffalo je velké město průmyslové (asi 600.000 obyv.). Je zajímavé, že je tu 28 katolických kostelů s katedrálou, z nichž 16 polských.

Večer odjeli jsme do N. Yorku. —

(P. d.)

Dr. M. Kovář:

Ty Otče náš!

Můj slábne zrak a přece stále
jej pozdvihuji k nebi tam,
kde andělé Ti pějí k chvále,
Ty Otče náš,
kde ve slávě Ty věčně sám
své sídlo máš.

Tam k Tobě duch můj chabý spěje
a k Tobě volá v nadšení,
čest, slávu Tobě tak rád pěje
k Tvým výsostem,
kde „svatý“ zní Ti k uctění
v tom nebi Tvém.

Zní Alleluja, Hossana Ti
i od nás, lidu zbožného.
Zpěv náš Ti, Bože, z hloubi platí
den ze dne dál
nám z nitra, něhou plného,
náš tón Tě chval!

Mně neochabuj láska k Tobě,
ni za vše dík, čím dařil's mne,
zní sláva Tobě v každé době
a hymna chval!

Slyš verše moje dojemné:
„Veď, dál mne, dál!“

JUDr. Michal Navrátil:

Za českou stopou v Itálii.

(C. d.).

Roku 1503 pokračovalo se v jednání o uvedení obou náboženských stran v jednotu — pod společným arcibiskupem a biskupy, i o poslušenství k papeži na základě kompaktát. Bylotě za tou příčinou poselstvo v Římě, vypravené od krále Vladislava k vyjednávání se stolicí papežskou, bezpochyby ještě za života papeže Alexandra VI., který však 18. srpna 1503 zemřel.

— Bezpochyby pozorovalo se v Čechách brzy, že v Římě smýšlení jak Alexandra VI., tak nástupce jeho Julia II. (od roku 1503) nebylo kompaktátům příznivé. Skutečně při dvoře papežském doufalo se, že vyjednávání mezi náboženskými stranami v Čechách o dosazení společného arcibiskupa povede k uvedení strany pod obojí v poslušenství bezvýminečné. Po smrti biskupa Augustina musla si strana pod obojí pomáhati k doplnění svého duchovenstva posiláním žáků svých do Vlach, a odtamtud podařilo se získati biskupa, který se odebral do Čech. Byl to Filip de Villa Nuova, gen. vikář biskupství Modenského. Vydal se na cestu roku 1504, provoděn toliko jedním mládencem Čechem, snad z těch, kteří za příčinou svěcení byli se posledně před tím odebrali do Vlach. (Hájek praví, že jej tam na to namluvil nějaký Bohuslav Krejčí, kterýž k němu chodil s jinými žáky na svěcení.) — Když se o biskupovu odjezdu zvědělo v Římě, Julius II. dal psáti králi Vladislavovi i také Maxmiliánovi, králi římskému, žádaje, aby silně dali hlídati na všech cestách do Čech, aby se do země té nedostal. —

Roku 1509 3. května byli v Praze poslové papeže Julia II., císaře Maxmiliána, krále francouzského Ludvíka XII. k jednání s králem českým a uherským o spolek proti Benátčanům, také však poslové Benátští k zabránění toho; nepřišlo pak ke spolčení takovému. —

Roku 1524 papež Kliment vyzýval krále Ludvíka, aby neopouštěl od svých předešlých snah o navrácení kališníků k jednotě církve.

— Benátčané prý v 16. století při papeži to obdrželi, že zjednali biskupa, který světí pod jednou i pod obojí. Roku 1548 vyvrací kronikář bratrský, že by papež Benátčanům povolil biskupa, jenž světí žáky pod obojí. Dř: „Mnoho jich dosahovalo kněžství od biskupů řeckých, jakož se proneslo, že takového měli v Benátkách, kterýž tak mnoho jich světí z Čech, že stěžka skrz to o hrdlo nepřišel, neb od papeže o to obeslán jsa, tam jel a zase se nevrátil.

— Po více let stávalo se, že když ve Vlaších biskupové jiní nechtěli světit čekanců strany pod obojí, učinil to na zápor jeden řecký v Benátkách, Diviš de Franciscis. Ten když se to projevilo u dvoru papežského, byl odtamtud vzdálen, a čekanci roku 1543 do Vlach posláni, nevěděvše o tom, někteří se vrátili bez svěcení, někteří, aby ho dosáhli od biskupa jiného, odpřísáhli se podávání pod obojí.

Roku 1544 dne 7. března konsistoř v Praze uzavřela, obrátiti se opět s žádostí o svěcení žáků do Benátek k biskupu Divišovi de Franciscis, kterému před tím bylo svěcení zamezeno.

Roku 1554 dne 20. října král Ferdinand I. obrátil se k papeži Juliovi III. a k zakladateli tovaryšstva Ježíšova Ignatiovi s žádostí o zřízení koleje jesuitů v Praze.

Roku 1555 dne 7. října oznámil dopisem papež Pavel IV. králi Ferdinandovi I., že se vypravení bude moci státi v únoru roku příštího.

Roku 1563 Ferdinand I. zasazoval se při koncilu tridentském o obdržení svobody přijímání pod obojí.

Roku 1564 obrátil se Ferdinand I. k papeži Piovi IV. o splnění této žádosti. Uložil jednání o tom vyslanci svému v Římě hr. z Arka spolu se žádostí o povolení manželství kněžím. V příčině manželství kněží mínění při dvoře papežském nebylo žádosti císařově příznivé. 17. dubna vydány papežské listy do Čech biskupům, kterým se nařizovalo, aby podávána byla svátost pod obojí způsobou všem toho žádajícím.

— Přijímání pod obojí dovoleno bylo Koncilem Trident-
ským. —

Roku 1564 jednalo se prostředkem císař. vyslance v Římě při papeži o výminky, kterými měl arcibiskup pražský být oprávněn, aby žáky pod obojí světil.

Roku 1568 v červenci došlo arcibiskupa pražského breve papežské, kterým napomínán jest, aby synodu držel a o zřízení seminaria pečoval. Zapovíдалo se mu svěcení „Husitů“ na kněžství a ukládalo se mu, nedopouštětí tištění a čtení knih zapovězených.

Roku 1575 Maxmilián II. poslal žádost sborů v příčině konfesí české do Říma k papeži. —

Roku 1586 Sixtus V. vydal klatbu na kacíře, kterouž arcibiskup Medek zavěsiti dal po všech kostelích v Praze.

Roku 1592 29. února Kliment VIII. obrátil se k nejvyššímu purkrabí Vilémovi z Rosenberka s přímlovou, aby se přičinil o navržení arcibiskupa pražského, vyslovuje důvěru k němu, jakožto osobně jemu známému, když roku 1589, co legát papežský Aldobrandini s ním jednal o mír v Polsku po zajetí arciknížete Maxmiliána. —

Roku 1594 kardinál Aldobrandini (Kliment VIII.) kladl Jiřího Popela z Lobkovic, jenž pro vlezrádu odsouzen k

věčnému vězení, pro horlivost katolickou a oddanost k Římu za hodna ihned dosednouti na kterýkoli trůn. —

— Velkou obtíží pro lidi světské bylo, když ve právních rozepřích s duchovními, následkem odvolání se od soudu arcibiskupova byli potahováni k soudu papežovu do Říma, nebo když v záležitostech manželských a v jiných potřebách musili až tam obracet se se svými žádostmi. (P. d.)

Z NÁRODOHOSPODÁŘSTVÍ.

Celkový státní dluh činí přes 48 miliard. Založený státní dluh činí 19 a půl miliardy, dluh nezaložený přes 4 a půl miliardy. **Zahraniční dluh státní:** anglický 1803 miliony Kč, americký 4693 miliony Kč. **Zahraniční náš dluh** obnáší tedy 6496 milionů Kč. Dluhy vyplývající z mírových smluv činí 4400 milionů Kč. Úroky, umořování a správa státního dluhu dosud zjištěného vyžadují za jediný rok 2.572,937.582 Kč. Jest tedy každý jednotlivý občan jenom z titulu státního dluhu zatížen 3000 Kč

Zemská banka koncem roku 1927 vykazuje vklady 2.915,166.921 Kč a depozita 6.604,294.200 Kč. Z čistého zisku 1,451.938 Kč bylo přiděleno obecnímu fondu rezervnímu 737.756 Kč, zvláštnímu rezervnímu fondu filiálky 568.988 a fondu pensijnímu 145.193 Kč. Před vykázáním čistého zisku byl dotován fond pensijní částkou 6 milionů Kč a na zřízení ozdravovny pro zaměstnance Zemské banky 2 miliony Kč.

Živnostenská banka přiznává čistý zisk 43,580.459 Kč. Na dobročinné účele snad zapomenuto, neboť částka ta rozdělena na rezervy, dividendu, tantiemy správní radě, odměna členům výborů filiálek a dozorčí rady a zbytek převeden na nový účet.

Kdo myslí, že hospodářský život náš jest již uzavřen, je na velikém omylu. Veliká zkouška státníkova našemu průmyslu a našemu hospodářství teprve nastává. Nemůžeme z několika minulých let, která nám přinesla náhodné úspěchy, usuzovati, že bude tak i nadále a to tím méně, poněvadž náš průmysl ze šedesáti procent své výroby odkázaný na vývoz, bude stále narážeti na obtížnější situaci zahraniční. Chceme-li svou posici uhájiti a své lidi doma uživiti, musíme v dobách dobrých uložit si jisté újmy, abychom jako rozumní hospodáři byli připraveni na doby zlé. Tak vrchní řed. Dr. Jar. Preiss na valné hromadě Živhobanky.

National City Bank, největší a nejdůležitější finanční ústav, zvyšuje akciovou jistinu o 60 milionů dolarů vydáním nových akcií, t. j. 2 miliardy Kč.

Městská spořitelna pražská měla 31. prosince 1927 vkladů 1.989,475.951.59 Kč. Jubileum 10. výročí Čsl. rep. usneseno oslavit zbudováním fontány Národního osvobození před parlamentem, postavit 5 samostatných mateřských škol, kde jich jest nejvíce potřeba, vystavět činžovní dům v Praze I. s malými byty, a provozovny pro drobné živnostníky. O.

Z P R Á V Y .

K šedesátinám Rudolfa Stupavského. Dne 31. března černo-tínský p. farář Josef Navrátil dožil se šedesátky literární obci dobře známý básník pod pseudonymem Rudolf Stupavský. Narodil se v Holešově na Hané, vychován byl v Koryčanech, ležících na levém břehu říčky Stupavy. Ze svých učitelů na gymnasiu básník vzpomíná na vlasteneckého ředitele K. Škodu a profesora češtiny Fr. Bílého, miláčka studentů. První svou báseň „Hrad Címburk“ napsal jako student pod pseudonymem Stupavský, kteréžto jméno básnické si ponechal. Vl. Šťastného „Obzor“ přinášel pravidelně jeho básně, které kromě toho psal do všech revuí a časopisů našich, nejvíce ovšem do „Našeho domova“, s jehož redaktorem, zasloužilým profesorem Vévodou byl v úzkém přátelském styku. První sbírka jeho básní K. Dostálem-Lutinovem vydaná „Z mého zpěvníku“ byla kritikou velmi příznivě přijata pro něžnou, citově laděnou toninu lyrickou. Dnes jest již rozebrána. Druhou sbírku „Bílí beránci“ vyznačuje hudebnost verše a dokonalost formy. Pěvcem Cyrillo-metodějským ukázal se býti sbírkou „Cyrilometodějské paprsky.“ Jako kněz a ctitel mariánský vydal krásný tribut matce Boží překrásnou sbírkou „Královně nebes“, která směle snese nejprísnější měřítko. Tak, jako Stupavský opěvoval Marii Pannu vroucně zasněžený vzácný Xaver Dvořák.

Milému jubilantu přejeme ze srdce hojně zdaru a Božího požehnání a doufáme, že patřiti bude mezi naše spolupracovníky, v jejichž kruhu bude upřímně vítán.

Vydavatelská svépomoc katolických spisovatelů. Bude tomu pomalu 15 let, co vznikla Družina literární a umělecká v Olomouci. Jedním z hlavních jejích úkolů byla a je dodnes činnost vydavatelská. Věnovala se jí se střídavým štěstím. Za války získala i svůj list, převzavši od † Karla Dostála-Lutinova „Archu“. Ovšem v této akci nedočkala se valných úspěchů. Časopis nebyl nikdy dosti podporován; nebylo tolik odběratelů, aby aspoň se kryl, když by nevykazoval nějakých zisků. Naopak, byl pasivní. Pasiva rostla, až dostoupila takové výše, že musil býti list zastaven. Tím ovšem nejsou smazány dluhy. Ty třeba spláceti. Bylo proto nutno inten-

sivněji se věnovati činnosti nakladatelské, jež by se mohla vykáhati přebytky, určenými k umořování dluhů. Podniknuta t. zv. akce subskripční, spočívající v tom, že ti, kdož se přihlásí za přispívající členy a zaplatí členského ročního příspěvku 25 Kč 60 hal., dostanou tři knihy, jichž krámská cena jest obyčejně 35—45 Kč. Ovšem tato akce ještě nedoznala takového ohlasu a takového rozšíření, jakého by Družina potřebovala, aby mohla nejen dluhy spláceti, ale i „Archu“ pravidelně vydávati. Těch přispívajících členu dosud máme pouze pár set, ačkoliv bychom jich potřebovali alespoň dva tisíce. Proto prosíme snažně všechny, kdož mají pro vydavatelskou svépomoc katolických spisovatelů aspoň trochu smyslu a porozumění a kdož rádi by viděli rychlejší rozvoj našeho dobrého a zdravého písemnictví, aby se stali přispívajícími členy Družiny, dopsali si o složenku a poslali obnos 25 Kč 60 hal. Přispívajícím členům poskytujeme značné výhody knižní. — Zklame se Družina ve svém očekávání či ne? Doufejme, že hlasu jejího bude dbáno a že se nezklame!

Milo Urban vydal rozsáhlý dvoudílný román z válečného slovenského prostředí pod názvem „Živý bič“. Je to prvá, opravdu cenná prósa od převratu vůbec. Milo Urban je předním členem literární skupiny „Vätra“, v níž soustředění většinou mladší, katolicky orientovaní literáti. Autorů k vzácnému úspěchu svého díla, které došlo velkého ohlasu i v liberálním úspěchu srdečně gratulujeme a radovali bychom se z jeho vzácné spolupráce s námi.

Rutte kontra Piša. Rutte žaluje Pišu, protože ho tento obvinil, že prý pytláčil v cizím revíru, opsav poetisty a Wolkera. Obvinění z doslovného plagiátu a vůbec Pišova kritika je příkrá, o tom není sporu, avšak soudní stíhání kritika kritikem přece literární veřejnost naši rozrušilo. Soudní projednání přece jest naprosto nevhodné.

Emil B. Lukáš. V „Listech z Bratislavě“ podává J. Dvořák rozmluvu svou se sympatickým, oficiálním mluvčím mladé literární pravice slovenské E. B. Lukáčem, jenž právě vydal čtvrtou svou lyrickou sbírku pod názvem „O láske neláskavej“. Lukáš je z mladých slovenských lyriků osobnost nejvýraznější. Je pravda, že loni mu v Laco Novomestkém vyvstala vážná konkurence, že se musil proto, jak to dokazuje jeho poslední kniha, letos vydaná, „O láske neláskavej“, jako lyrik soustřediti, ale nebylo mu to na škodu. Naopak, toto lyrické soustředění znamenalo pro něho vzrůst. On, který v Spovedi (1922) rozechvíván byl problémy Boha a Ženy, kdo v „Dunaji a Seině“ (1925), probív se k velikosti světa, a tím tu byla Paříž, neutonul v něm, ale zůstal žhavým milencem své domoviny, kdo v Hymnech k sláve Hosudarovej (1926) znova se pokouší řešit či revidovat svůj poměr k Bohu, neboť byl zatím hodný kus života prožil a nechce býti nehodným jeho slu-

žebníkem. Ve svých literárních začátkoch praví básnik: Moje literárne začiatky? Ako u tisícich iných, ak ide o tvorčie, byly maďarské. Chodili sme len do maďarských škôl, lebo iných tu u nás až do prevratu nebolo. Už ale ako v kvartáne boli vo mne prebudené slovenské povedomie. Najväčšiu zásluhu o to má jeden správca školy, ktorého, súc k nemu vtedy poslaný, som oslovil maďarsky. „Ako že sa voláte?“ pýtal sa ma slovensky. Povedal som mu ešte raz svoje meno. „To ste teda Slovák?“ Rozprávali sme tedy slovensky. Na to začal som čítať Denicu, Kalinčákovu. Rozprávky sa mi brzy na to dostali do rúk a prvým slovenským románom, ktorý som prečítal, bol Eleny Šoltésovej román „Proti prúdu“. Najviac sa mi vtedy páčili Jókaiove romány. Čítali sme ich s dnes už mrtvým kamarátom, na povale na sene, aby nás nikto nevidel. Vtedy som aj začal čítať slovenských básnikov, a to Ivana Krasku a Vladimíra Roya. Na to v lete 1917, tedy viac ako pred desiatimi rokmi, som oprusoval písať slovensky. „Ako rakéta, taký je život môj, v tužbe mrúci mrak.“ Tak začínala moja prvá slov. básen. V máji 1920 mi otiskli v Národných novinách prvé básne. Bola pripísaná pamiatke Štefánikovej, „Mali sme nádej“ sa volala. Akú radosť som mal, ani si predstaviť neviem. A dôsledok toho aký bol? Umiel som si: musíš písať básne. Úžasne som sa do toho vrhol a na nič iného som nemyslel. Tak vyrástla prvá zbierka. Poslal som ju Vlado Royovi, vtedy farárovi v Púchove, k posúdeniu. Prečo zrovna jemu? Nuž: mal som ho rád. Držal ju u seba jeden a pól roku, k mojmu veľkému zúfalstvu a dnešnej radosť. Teraz vidím, že nebola zrelá k vydaniu, hoci sa u nás vydávajú aj horšie veci. Najmilejší prací jest mu „Dunaj a Seina.“ Je v nej kúzlo Paríža, jemné a pekné rozpomienky na ten iný, skvelý svet. Snad to je v súvisi s našou, slovenskou, mentalitou. V cudzine sme viac doma. Jeho vzťah k staršej básnicatej generácii? Snad môžem povedať, že bezprostredný. Na Hviezdoslavovi som sa učil hoci od Roya som vyšiel. Preto som sa výrazove pričlenil k slovensko národnej línii. A k poválečnej generácii? Najbližším je mi Roy. Ovšem ten nie je z generácie poválečnej. Mám ho až dosiaľ za najlepšieho slovenského básnika, hoci jeho posledné dve knižky nie sú najlepšie. S mladými som takmer bez pomeru. To preto, že som z väčšiny rástol mimo nich. Keď som sa s nimi stretol, to som bol už individuálne vyhranený. Ešte snad Ján Smrek je mi blízkym, ale to je zapríčinené tým, že sme boli kedysi v jednej redakcii. Z mladých pokladá za najväčší sľub Lacu Novomestského. Hoci niektoré jeho básne považujem za naivné. Mám preto jeho „Nedeľu“ za prvú zbierku, neváham priznať, že na mňa v detailoch zapôsobil. Z prozaikov nad priemer vynikol Milo Urban. Z tých, ktorí sa derú na povrch, snad sa vyvinie Dobroslav Chrobák. Je v ňom silný prejav zdravosti a zemitosti. Povedal by som, že liptovskej. Ostatní všetko len improvizujú. Je pro najtíšnejší sblíženie s mladou českou literárnou

generací. Už dávno to aj pestujem. Od prvopočiatku som cítil potrebu prenikať do Čiech. V r. 1921 som začal písať do Lid. novin a od r. 1925 prispievam pravidelne do Severu a Východu. Vzájomnosti československej som najvrelejším zastáncom a som tej mienky, že ak slovenská kultúra má dostať vyšší smysel, musí byť včlenená do československej. Česká kultúra dnes, nie len že nie je mi cudzou, ale považujem ju za svoju. Práve mi vyšiel „Detvan“. Nie je umeleckým dielom, sám to viem dobre a preto by som pre edíciu Sever a Východ prislúbil horské a banické verše písať. Z čoho sa ale teším, to je preklad z Claudela „Cesta křížová“, ktorý má na Velkú noc vyíť u Kuncířa. Bude to prvá slovenská kniha, ktorú vydá čisto český nakladateľ. Pan Knapovi som pre edíciu Sever a východ prislúbil horské a banické verše „Z domova“ a rád by som napísal „Básnické medaillony“ významných slovenských osobností.

Do sborníku „50 let Zdeňka Nejedlého“ napsal F. X. Šalda pronikavou studií, jubilejní medailon, který jemnou rukou vzácného ciseleura podává krásný ideový profil muže, pro něhož máme opravdový obdiv pro jeho monumentální veledílo o B. Smetanovi. Ničí osobnost není možno zkoumati z života jeho empirické osoby, poněvadž život již sám o sobě jest něco příliš složitého a mnohomyšlného, aby neunikal nástrojům našeho šetření. Osobnost poznáváš nejlépe a takřka výhradně z jejích tvůrčích projevů, z jejího tvůrčího díla: zde se podává již právě jako osobnost v nejvyšší intenzitě, zde se ti již soustřeďuje a zjednodušuje v typus. Co v životě je rozlito v extensitu, zde se zintensivňuje v duševní krystalisaci konstruktivných schopností a sil životních. Co jest onde více méně náhodné a rozptýlené, zde musí dorůst nejprve soustředěností a zákonitostí, aby se mohlo vůbec projevit jako tvořivost. Osobností Zdeňka Nejedlého rozuměj zde tedy kus jeho osoby; a jen na ní má poznání literárně historické a vědné zájem. Přehlížíš-li všecku literární práci Zdeňka Nejedlého, poznáš nejprve s úžasem její přímo obrovský rozsah i nevšední, bohatou rozmanitost. Tento člověk pojímal opravdu plány přímo titánské; chtěl napsat nejen dějiny zpěvu husitského ve čtyřech dílech, ale i všeobecné dějiny hudby; chtěl napsat několikasvazkovou monografii Richarda Wagnera; chce napsati sedmi- až osmísvazkovou monografii Bedřicha Smetany.... Každý z těchto úkolů samojediný stačil by, aby naplnil se ctí celý život badatele a spisovatele... Veliká jest v díle Nejedlého nejen rozmanitost látek, ale i metod, pracovních stylů i cílů. Vedle velikorysých syntetických Dějin hudby stojí mikrologická Litomyšl Aloise Jiráska a Božena Němcová, studovaná pod zorným úhlem Ratibořického údolí; podobizny hudebníků jako Wagnera, Fibicha, Nováka, Foerstera stýkají se se studii o spisovatelích, Jiráskovi a Němcové; a autor monumentálního Smetany, k němuž načrtl řadu průpravných skizz, jest i autorem časových článků politických „Z prvních dvou let repu-

bliky“ a vydavatelem radikálního lidového listu politického „Varu“, který vyplňuje z polovice sám. Tento člověk jest nejen ~~univerzitním~~ učitelem, ale i apoštolským přednášečem lidovým, který většinu neděl a svátků tráví na venkově v sálech začouzených hospod a hospůdek, prostouplých hlukem a kouřem tabákovým. Hudbovědec podává si v něm ruku s novinářem; odborník s popularisátorem; organisátor celé jedné skupiny hudebních kritiků a estetiků a zakladatel hudebního listu „Smetana“ s lidovým řečníkem; kronikář pražského hudebního života, který psal referáty celá desetiletí do denních listů a píše je ještě dnes, s historikem, usilujícím o veliké syntesy... Ale nejde jen o rozmanitost formátů, stylů, účelů, metod, jde i o bohatství zájmů pro zjevy, ať skutečně, ať zdánlivě protilehlé, ano protichůdné. Co jest veledílo? „Dílo, sněné v mládí, provedené ve věku zralém“, odpovídá Alfred de Vigny ve svém „Deníku básníkově“. Soud tak výstižný a pravdivý, že přešel jako axiom i do literárně dějinných příruček a poetik. Takovým dílem mohl by býti Nejedlého Smetana. Nejedlý pojal jej ve věku jinošském, v slastném vytržení myslí, které hory přenáší; a jest tak šťasten, že provádí jej ve věku plném mužné síly a zralosti, bohatý poznáním vědním i životním, bohat zkušenostmi, zásluhami, úspěchy, i omyly svého díla předcházejícího. Co brání, aby tu nevzniklo opravdové veledílo? Přál bych toho Nejedlému z celé duše. Nikdo snad z nás nezaslouží si toho víc pro své veliké vědění, pro opravdovost svých snah, pro pravou dělnou lásku svého posavadního života, tak bohatě vyplněného i praci i činy.

Pluralistická poesie kosmická. „Kmen“ otiskuje fragment z větší studie Šaldovy: Nad Horovými „Strunami ve větru.“ Přečtěte si, abyste porozuměli: „Vichřice světél duje mnou, jiskrami praská noc srstnatá. Za stěnou tmy bije kladivo, armády vteřin jdou v těle mém, signály přitahují dálky. Armády zrna, zrání žárlivé, lesk žhoucí ocele.“ Chceš-li vědět, jak asi bude vypadat zítřejší pluralistická poesie kosmická, zamysli se nad těmito a podobnými strofami Horovými. Hora dovedl metafysickou odtažitost zkonkretnit nejen slovem, ale i snovým prožitkem srdce a temnou závratí duše, jako u nás snad posud nikdo. Kdo dovedl napsat o času, tomto ledovém abstraktním pomyslu, báseň tak intimní něhy, jako Hora ve verších nadepsaných „Čas, bratr mého srdce“, před tím, pánové, čepici hezky hluboko s hlavy! „Ustaňte v běhu, dny větrné, postavte do trávy své stany. Ruka, jež ticho rozhrne, vymyje šátkem tmy mé rány.“ „Čas bratr mého srdce, jež jde a odměřuje mi hodiny bytí, zaváhá, zhroutí se do tváře mé, usne a zavoní jak kvítí.“

S největší úsporností, často asyndeticky, řadí k sobě básník slova, která váže k sobě jen přeskakující jiskra. Věty jsou co nejstručnější, okleštěné na nejnutnější; velmi často brachylogie, někde i anakolut. Velmi častý také oxymoron, který hněte z ele-

mentů rozporných nový útvar představivý, vynášeje je do vyšší roviny zření a srůstu.

„Slyším jen šero znít.“ „Zelená dálka lká čistě v mém hlase.“ „Oči, jak plachty do všehomíra vzeplý se na moři bílých par, plujících v měsíční zálivy.“ „Vlaj, noci spálená nebesy, vlaj, vlajko sněhu.“ „Oči očima v tmách se přikrývají.“ „V sních a mráz, v lůno z ocele vložené zrno,“ ten poslední verš „Města“ to není verš, to je krystal řezající tmu prahor. A do abstrakce najednou udeří až to vzkřikne, takováhle konkrétní monumentálnost: „Stín jako ratolest spad a rozčís vzduch.“ A jako všude i děje ryze vniterné nebo odtazité jsou viděny, právě viděny. „Jednoukrát stane plamen na tvém břehu a mrtvé ticho vod tvých přeskočí.“

Jsou zde básně, v nichž na tebe sahá přímo svou stínovou rukou metafysický děs snovosti lidské existence, vyvolaný zde básnickými prostředky zcela novými. Je to básnická obdoba k tomu, čemu říká filosofie transcendentní appercepce. „Kdy, ale, letíc nebe a vlny a koleje, uvidím v dálce sám sebe, v té dálce, jež ve mně je?“ „Tmou šlehá mi do pokoje nepovědomý hlas — Sedíme u tvého zdroje, já, žárovka, čas.“ „... po pošlapané louce bloudí spáč,“ „Na holé dlani usedl mi čas, bez smilování milující nás.“ „Probuď se, spáči, pohleď času v líc — svět s tebou kráčí sluncem v zmar a nic.“ To jsou verše básníka-náměsíčníka, neseného okřídleného patou nad propastí snu a hrůzy z bytí. Takových veršů jsi posud v české poesii nečetl.

Říkalo se posud, že máme čtyři básníky-myslitelé, čtyři básníky kosmu: Máchu, Nerudu, Vrchlického (autora Ducha a světa), Březinu. Ale nyní jest nutno dodat k nim jako pátého: Horu „Strun ve větru.“ Že nebyl dosud čin jeho slušně zvážen, že přítomnost ani jeho závažnosti si posud neuvědomila, nic na věci nemění. To opatří všecko čas. — Ten také, asi za dvacet nebo třicet let, ústy nějakého opravdového kritika příštího poví, jak tento Horův kosmos jest zcela jiný, zcela různý od kosmu jeho předchůdců: opravdový kosmos dneška, doby Einsteinovy, Jamesovy, Bergsonovy. Kosmos pluralistický. Kosmos vibrujících atomů nebo spíše monad. Kosmos dynamiky z vnitřa vybuchující, nepokojný, vlnivý a vírný: jakási mámivá strž ducha. Kosmos intensity spíše než extensity a právě proto vepsaný do tvaru ne ovšem pevného, nýbrž plynulého a přerušovaného.

Maxim Gorkij dožívá se šedesátého roku a celý svět o něm mluví. Žije v exilu v Sorrentu a nemá dosud chuti vrátit se do své vlasti. Dovedl záhy svými realistickými pracemi upoutati k sobě pozornost.

Čtyřsté výročí Albrechta Dürera, proslaveného malíře a mědirytce připadlo na 6. duben. U příležitosti tohoto výročí mnoho rozruchu způsobila zpráva, že jeho jeden z hlavních obrazů „Růžencová slavnost“, který je majetkem kláštera strahovského, má

prý býti prodán na sanaci kláštera do ciziny. Jistě, že k tomu vysoce inteligentní opat Dr. Zavoral nesvolí a že zůstane vzácný skvost zachován klášteru, který — dá Bůh — zbuduje novou obrazárnu jako pendant proslulé bibliotšky, byť by k tomu účelu měly býti prodány třeba některé statky klášterní, prestiž řádu toho vyžaduje a vzácný opat zapíše se tímto činem zlatým písmem nejen do annálů klášterních, ale i v dějiny katolické kultury v republice Československé.

Třináctý duben před deseti lety — den národní přísahy znamená v československé historii velký mezník v boji za samostatnost národa celého, bez rozdílu vrstev a tříd. Na něm nic nemohla změnit soukromá revoluce 14. října“ a ani nezmění odmítnutí společné oslavy letošního výročí pořadatelů někdejšího 14. října. Tato dubnová přísaha šťastně inaugurovala československo-jihoslovenskou solidaritu zásluhou kněze, nynějšího ministra Dr. Korošce.

Dva večery nejmladší české poesie uspořádal Kmen ve dnech 29. a 31. března. Na obou promluvil F. X. Šalda: O poesii proletářské (Volker, Hora) na prvním, a o poetismu a čisté poesii (Seifert, Nezval, Biebl) na druhém. Byly recitovány též pěkné ukázky z díla těchto básníků. Večery měly krásný úspěch. Bylo by dobře utvořiti volný kruh přátel katolické kultury a poesie a uspořádati ve vhodné době řadu přednášek, ve kterých by byly probrány literární skvosty zejména cizích literatur a ukázány nové cesty domácí poesie. Na takové večery bylo by možno pozvat básníky a kritiky i cizí. Volné sdružení přátel katolické kultury mohlo by soustřeďovati stávající již spolky a sdružení. Nalezne se inteligentní organisátor?

Prvním naším moderním knižním ilustrátorem jmenuje Jiří Karásek ze Lvovic Karla Purkyně, který první pochopil, že ilustrátor má býti samostatným umělcem, že ilustrace není podřízenou textu, ale že je mu rovnocenná, má-li býti umělecky hodnotná. Nejslavnější jeho grafickou prací jsou ilustrace druhého dílu Cervantesova románu „Don Quijota“. V něm máme zárodek svého českého Daumiera.

L I T E R A T U R A .

Jaroslav Durych: Vzpomínky z mládí. L. Kuncíř. Praha 1928, cena 22 Kč.

V předmluvě ke svým Vzpomínkám píše Durych, že je psal především pro své děti. Mají tedy jen význam osobní. Autor výslovně podotýká, že vyhnul se líčení vnitřního života, jakož i všeho, co mělo mocnější vliv na osud vnitřní. Důvěrnosti, touhy, přátelství a lásku by zde čtenář marně hledal. Ale i tak jsou Durychovy Vzpomínky pohledem do básnickova nitra a proto jsou nám milé. Místo jejich jest vedle některých memolrových de-

níků Demlových. Právě-li, že snažil se podle možnosti se dívat na ty události tehdejšíma svýma očima, dětskýma očima, přece non deserit alta.

K. Dostál-Lutínov: *Orlí fanfáry*. Družina literární a umělecká v Olomouci. 1928. II. vydání uspořádal L. Zamykal. Cena 10 Kč.

V bezvadné úpravě Zamykalově vydány po druhé všechny zpěvy a básně orelského pěvce Lutínova. Pečlivá edice opatřena studii o životě a díle básníkově z pera L. Zamykala, jejíž podstatnou část autor publikuje v tomto čísle „Vlasti“. Jest povinností z úcty k velké památce nebojácného Orla, aby tento krásný sborník měl každý člen orelských jednot a postaral se o další jeho rozšíření. Ne slovy, ale skutky uctívejmež památku našich vzácných vůdců. Památce Dostálově ještě mnoho dluhujeme.

„Lille Panny Marie. — Blahoslavená Bernadetta Soubirouseová“, v řeči Sestra Marie Bernarda. Stran 84, 11 ilustrací, cena Kč 7.—

Výběr z několika knih, které autorka — sestra z mateřince v Neversu — Bernadettě věnovala, z francouzského originálu přeložila se svolením autorky Leontina Kohnová. Neměli jsme dosud v české literatuře spis, informující čtenáře blíže o životě dívky, omilostněné viděním v Lourdech. Tato práce — podává čtenáři pravý obraz života blahoslavené Bernadetty od kolébky až k jejímu triumfu, k jejímu relikviáři, kde neporušené tělo její, vystavené úctě přechýlných poutníků v klášterním chrámu sv. Gildarda Sester Charity v Neversu odpočívá. — Roztomilá knížka pěkně vypravená zasluhuje doporučení.

Stadium. Jubilejní almanach Stojanovy Literární jednoty bohoslovců 1878—1928. Olomouc 1928.

Stadium — jubilejní almanach Literární jednoty bohoslovců olomouckých — jak případné to jméno! Padesát let již má za sebou tato sympatická družina, k níž se sklání se svého arcipastýřského prestolu velekněz Leopold, a jak otcovsky k mladým duším svých bohoslovců mluví! Nepodceňuje práce mladých, ale krásně ji oceňuje. Nikdo tak o literární jednotě bohoslovecké nenapsal případnější charakteristiky jako arcibiskup Dr. Prečan. Ani se mi nezdá možným, že Literární jednota bohoslovců olomouckých má již za sebou 50 let svého života, někdy dosti klopotného, ale již tím, že soustředila a soustřeďuje v sobě mladé síly duší nadšených pro Krista a jeho církev, velmi, velmi záslužného. Nemožno věru nevzpomínati vši té horlivosti, která přes tollkeré obtíže seminárního života a těžkosti bohoslovného studia našla přece ještě vždy dosti času, aby pěstovala literární snahy v kněžském semináři a připravovala bohoslovce na veřejné vystoupení, s perem modlitbou posvěceným, pro zdar církve a vlasti.

Kolikrát bylo v Literární jednotě vzpomínáno slov Sušilových: „Církev a vlast, ty v mojích milují sestersky se nadrech!“ Jimi také vpravdě určován byl směr literární práce v jednotě, a kdo v ní byl, osvojil si heslo to — nyní bohužel jaksi staromódní i v katolických řadách — tak dokonale, že přešlo v jeho krev a vtisklo nezníčitelný ráz jeho kněžské povaze.

Nebyli všickni geniové, kdož v Literární jednotě pracovali, třeba nechybělo v ní hlav, abych mluvil denní mluvou, geniálně založených. Kolik tu zdálo se rodit katolických filosofů, apologetů, dějepisců, povídkářů, dramatiků Poupě bylo mnohoslibné, ale nerozvinulo se; žár životní — pòndus diei et aestus — je spáll. Nepropracovali se k většímu významu, a ti, jímž se podařilo, byli nepřejností lidskou umlčení, utlučení. A jiní jinak se ztratili s literárního obzoru. Rozorávat tvrdé liché na lánech Božích, sbírat hloží a kamení na vinici Hospodinově, rozsevat s plácem símě po úhořech lidských srdcí, sklízeti skrovnou žatvu do stodol Páně a bojovati dobrý boj někdy nad síly lidské — v takovém prostředí nerodí se literáti, nýbrž mučedníci s tvářemi větry a deště ošlehanými, třeba jinak se srdcem oplývající sladkým vědomím vykonané povinnosti.

Vzpomínám zašlých let a mám radost z Vás, drazí alumnové, vidím-li, že jste věrní ideálům v Literární jednotě vždy pěstovaným. Věrní přes vše-

chnu tu nevábivou prognosu, o níž jsem právě se zmínil. Plňme jen vůli Boží na tom místě, kam nás Prozřetelnost postaví, a tím způsobem, jak Bůh chce! Ale snažme se, abychom z hřiven, jež nám Pán Bůh světil, vytěžili co nejvíce pro čest a slávu Boží a pro nesmrtelné duše krví Kristovou vykoupené. Bylo by chybou neodpustitelnou, kdyby kněz, jemuž světil Hospodin nadání spisovatelské, pod tou neb onou záminkou z takového pokladu svého nečerpal a nesnažil se prospěti lidstvu, jež má právo, aby bylo literárně vzděláváno a poučováno od těch, kdož k tomu vybaveni jsou potřebnými schopnostmi. Zdaž by se nepodobal takový kněz onomu služebníku u sv. Lukáše (19, 20–26), který hřivnu svou ze samých daremných ohledů lidských uschoval v šátku, a když druzí z hřiven sobě svěřených těžili a vytěžili, on ničeho z hřivny své nevyzískal. „Z úst tvých tě soudím, služebníku špatný,“ pravil Pán a přikázal, aby mu odňali hřivnu, které tak špatně si vážil.

Vzpomínám, velmi rád vzpomínám nejen těch časů, kdy jsem před 40 lety jako alumnus byl členem Jednoty, ovšem pro stálou churavost málo činným, ale zvláště roku 1895 a 1896, kdy jsem byl v arcibiskupském semináři lektorem Pisma sv. a zároveň i jakýmsi protektorem Literární jednoty. Debatovalo se tenkrát často o navazování na reformaci v národě našem, o němž se zálibou přednášival bohoslovec N. N. potom vystoupil. Z toho ostrá někdy diskuse v mém bytě. Pamatuji se dodneška, že tehdy padlo v mém pokoji silné slovo: Nebude lépe, dokud se české dějiny a jejich spisovatelé nevyprostí ze začarovaného kruhu nehistorického romantismu a novinářského skreslování dějin od konce 14. století. To bylo před 40 roky. A dnes! „Nauka, jako by v demokracii táborské znova ožil staroslovanský duch demokratický, je již obecně uznána za fantom doby romantické“ (prof. Pekař, Žižka a jeho doba). Kolik tu se ještě objeví fantomů? Jsem však jist, že se splní zcela jistě vřelá touha tak mnohých členů Lit. jednoty i jejího protektora ex anno 1895. „Komu duše a čest neníle prodajná, ten na to bude pomněti, že pravdě nelze zabýnůti“ (Jošt z Rožmberka ve stol. XV.).

A takových episod přiházelo se v Literární jednotě zajisté mnoho; ty však zachytiti bude věcí jejího analisty, jemuž připadne i úkol, hledati pro ně zdůvodnění v literárních proudech, jak v tom kterém desetiletí myslí současných hýbaly a je podmaňovaly. Nám, jež život postavil mimo literární ruch dnešních poměrů tolik změněných, jest potřebou duše naší, abychom přáli Literární jednotě a jejímu mladému pokolení, by zůstala věrna ideálům pravdy a krásy, jež v ní odjakživa byly pěstovány, věrna dle zákona Božího, jehož jsme a zůstaneme hlasateli a obhájci naprosto nekompromisními. „Církev a vlast“ bylo heslem naším; budiž jím i pokolením budoucím.

A k této allokuci arcibiskupově poji se další reminiscence tak jímavé a nabádavé, které ukazují, jak mnoho dobrého vzešlo jen z jediné této jednoty olomoucké. V druhé části almanachu se hlásí bohoslovci svou prací, již možno nazvat opravdu mimořádnou, slavnostní, hodnotnou, k níž možno přiložití nejpečlivější měřítko a důstojně obstojí. Radostí nás proto „Stadium“ naplňuje a opravňuje nadějí, že z těch studijních muší bohosloveckých vyjdou noví, i ideální bojovníci Kristovi slovem i pérem, proto Stojanově Literární jednotě srdečně voláme: Vivat, crescat, floreat.

Ar. Oliva: Příručka katolického dítěte. Redaktor Vychovatele a známý katechetický spisovatel Ar. Oliva podává katolické mládeži rukověť vhodných naučení na cestu k Bohu a službě jeho. Byla to šťastná myšlenka autora vedle učebnice školské dáti dítěti samostatnou knížku navedení k Bohu. Mlá tato knížka, z níž vane upřímná láska učitelova k dítěti, zaujme nejen dívky, ale i jejich rodiče. Zaslouhuje nejen vřelého doporučení, ale hojného rozšíření.

Oprava. V básni „Zvěstování“ v 6. čísle v třetím řádku čtvrté sloky místo *zachvěla* má státi *chvěla se*. V třetí sloce místo *rost* má státi *rosf*.

Redakční !

S radostným díkem sděluji, že k spolupráci se přihlásila řada vážených spisovatelů a básníků. Prvním byl Dr. J. Kárník-Svítil, který nejen akci naši uvítal, ale i vroucí výzvou »Vlast volá« tolik pro pochopení snah našich nám přispěl. A hle, již přichází Msgre Vl. Hornof, k starším druhům se hlásí básník a kritik, vzácný S. Bouška, který připovídá velkou studii, V. Svatohor-Bělohlávek, obdivovatel a překladatel Calderona posílá jeho auto »Rutiny klasu«, L. Zamykal otiskuje syntetickou studii o osobě a díle Lu. tinovové, jediný náš dantista Dr. K. Vrátný slíbil překlad »Očistce«, Dr. A. Fuchs razí medailon Ibsenův »Dramatik skepse«, R. Stupavský a Fr. Kašpar, básníci-kněží, kteří dosud se vzdalovali »Vlasti«, úroveň revue zvyšují svým básnickým dílem, blízký přítel Baarův prof. M. R. Poutník ukazuje J. Š. Baara, jaký skutečně byl, z něhož bezmála byl by učiněn radikál nejhrubšího zrna. Nechybí O. S. Vetti, A. Hrůza, Karel Kolísek, A. a V. Olivové, V. Kašpar.

Vzácným spolupracovníkům za jejich krásné a nabídkové listy, které k svým příspěvkům připojili a naši skromnou práci ocenili, srdečný dík!

Očekáváme spolupráci z bratrského Slovenska z řad mladých našich literátů, jež srdečně a upřímně vítáme.

Novinka !

Právě vyšlo !

Novinka !

Anna Slmerská :

POHÁDKY JARNÍCH KVĚTŮ.

Vhodný dárek pro děti.

Cena Kč 5.—.

Cena Kč 5.—.

Objednávky přijímá a vyřizuje :

Družstvo Vlast v Praze-II.-570, Žitná ul. 26.

Novinka !

Novinka !

Nová kniha blahopřání.

Sbirka různých přání a příležitostných proslovů.

CENA Kč 6.—.

Zasílá jen za hotové

DRUŽSTVO VLAST, PRAHA II.,

Žitná ul. č. 570.

Novinka !

Právě vyšlo !

Novinka !

Katolické kněžství a jeho velký význam v moderní době.

Cena Kč 4.—.

Zpracoval Ār. Oliva.

Cena Kč 4.—.

Objednávky přijímá a vyřizuje

administrace Družstva Vlast v Praze II., Žitná ul. 26.

Doporučujeme !

Doporučujeme !

Vhodný dárek pro dívky.

Stran 152. Dětem i rodičům. Cena 10 Kč.

Překrásné povídky a příběhy ze života Pána Ježíše.

Upravil ĀR. OLIVA.

Objednávky přijímá a vyřizuje Družstvo Vlast, Praha-II., Žitná ul. 26.

Veledůstojnému duchovenstvu a slavným patronátním úřadům
dovoluje si doporučiti veškeré kostelní nádoby a náčiní, a to:
monstrance, kalichy, ciboria, patenky, nádobky, pacifkály, svícny,
lampy, kaditelnice, krogenky atd. své vlastní výroby, předpisům
církvním vyhovující. Staré předměty opravuje v původní intenci
a znovu v ohni zlatí a stříbří neb proti doplatku za nové vy-
měňuje. Hotové předměty neb výkresy zasílá na ukázkou franko
bez závaznosti koupě. Vše se posílá posvěcené. Práce ruční. Sklad
veškerých zlatých a stříbrných klenotů, jako řetězů, madonek,
křížků, prstýnků, náramků atd. Notářské prsteny, tabatěrky, jí-
delní náčiní ze stříbra pravého a čínského vždy na skladě. Staré
zlato, stříbro a drahokamy kupuje za nejvyšší ceny,

Jan Staněk, pasír, ciseleur a
přísežný znalec zemského trestního soudu.
PRAHA I., ul. Karoliny Světlé č. 12 n. Telefon 33133.

Zubní krém LIBUŠE zubní prášek
zubní voda

dnes nejlepší zubní hygienické přípravky.

Zdravý zub ve zdravém těle! Bílé zuby okrasou obličej.

Zubní prášek, ústní voda činí zuby běloskvoucí a zdravé.

Zubní pasta Libuše neobsahuje Chlor-kali, který zuby slce
bělí, ale lékaři zjistili, že chlor zuby ničí. Při nákupu žádejte
výslovně zubní pastu Libuše.

Alois Mikulášek, Brno, Nová ul. 47.

VLAST

ROČNÍK XLIV. ČÍSLO 8.

RUD. STUPAVSKÝ: Svatý Václav.
M. R. POUTNÍK: U J. Š. Baara.
FRANT. KAŠPAR: Procházky.
DON PEDRO CALDERON: Klasy
Rutiny.
VLADIMÍR HORNOV: Máj.
ANT. HRÚZA: Šilháč.
R. STUPAVSKÝ: Touha.
GUDMUNDUR G. HAGALIN: Psaní
do nebe.
B. BEČVÁŘOVÁ: Osvětlená okna.
K. KOLÍSEK: Návrat z 28. euch. sjezdu.
V. ŠLOSAR: Pašeráci.
A. CHLUMECKÝ: Tábor na Moravě.
T. J. JIROUŠEK: Msgre Dr. R. Horský.
MARIE TRKANOVÁ: Zázračné slovo.
Z národohospodářství. Zprávy.
Literatura.

V PRAZE, DNE 20. KVĚTNA 1928.
TISKEM A NÁKLADEM DRUŽSTVA

VLAST

VLAST *rediguje JOSEF HRONEK.*

Vychází měsíčně.

Předplácí se ročně 32 Kč, pololetně 16 Kč. Členové družstva platí ročně 30 Kč, kněží deficienti, alumnové, klerikové a studující 26 Kč. Do ostatních zemí kromě Československa, rovněž i do Ameriky 46 Kč. Ročníky „Vlasti“ pokud jsou na skladě, prodávají se po 20 Kč (do roč. XXXV.), ročník XXXVI. 24 Kč, od roč. XXXVII. po 32 Kč a jednotlivá čísla po Kč 3-20.

Používání novinových známek povoleno ředit. pošt a telegr. v Praze
čís. 226201/VI ze dne 30. října 1924.

*Rukopisy, jakož i knihy a časopisy na výměnu
budtež zasílány r e d a k c i » V l a s t i «
v P r a z e - I. - 894, Josefská ul. čís. 19 n.*

Honoráře se rozesílají po ukončení ročníku.

Knihy a časopisy redakci zaslane.

(Do 20. května.)

V. Kotrba Praha—II.: Nová Legenda zlatá. Díl II. Legendy starší a duchovní eposy, sešil 6, svazek 2. — Zábavy večerní sbírka zábavného a poučného čtení pro lid. — Ročník XLV. — Redaktor Em. Žák. Číslo 4. Jan Snížek: Synové hor. Nový ročník Zábav večerních 46. přinese v 1. a 2. svazku krásnou práci „Nizra“ nebo-li „Květ Farsistánu“. Messianskou povídku tuto napsal anglický romanopisec Andrew Klarmanna, přeložil tuto mistrně znamenitý znatel jazyků O. S. Vetti. Dílo „Nizra“ náleží mezi přední umělecké literární plody. Povídka čerpá látku ze zpráv sv. evangelií o životě Kristově. Je psána přesně v jejich duchu. Líčení rušného života v Jerusalemě a v celé zemi židovské, zprávy o kultuře této doby, vědecky doložené, a do tohoto obrazu umístěný vlastní děj o knížecí dceři Nizře, upoutají čtenáře, již při prvních stránkách. Tento úchvatný román lze proto právem stavěti po bok slavnému románu Lewisa Wallace „Ben Hur“, z téhož prostředí čerpaného.

Ludmila, sbírka zábavné četby pro český lid. B. Mellanová: Zámecká vychovatelka. O. S. Kostecký: Dobrodružství zlaté hvězdy. Václav Špaček: Rodiče a děti. — B. Mellanová: „Zámecká vychovatelka“. O. S. Kostecký: „Dobrodružství zlaté hvězdy“. Předčasný skon obou těchto oblíbených spisovatelů-povídkářů znamenal na poli katolické literatury velmi citelnou ztrátu. Ale ježto práce, které za jejich života byly vytisknuty ještě dodnes těší se hojně pozornosti a zájmu čtenářů, jsme přesvědčeni, že i přítomné jejich povídky, dosud nikde neotisknuté, budou jako posmrtná vzpomínka p. t. čtenáři upřímně a radostně přijaty a mile je pobaví. — Příští 29. ročník „Ludmily“ přinese několik svazkovou historickou práci: Pro vlast a víru. Obraz z minulosti. — Napsal V. K r o n u s. Rozsáhlá tato práce jistě každého čtenáře pobaví a poučí. Jsouť v ní zajímavé a historicky věrně vyličené poměry rodinné, hospodářské, náboženské a společenské, jež zavládaly po třicetileté válce v Praze i na našem venkově. Autor znázorňuje to kronikářsky na osudech a snažení rodiny rytíře Sohýra z Windmühle, kyrysnického podplukovníka a posléze majitele Třebešic v Kouřimsku a zároveň též na spříbuzné s ním rodné Englu z Engelflussu, kteří svou příčinností a podnikavostí z obyčejných koželuhů se tak vyšvihli, že kromě

V L A S T

Rudolf Stupavský:

Svatý Václav.

Černá noc už halí Prahu,
vločky sněhu libou zemi,
pusto u každého prahu,
stíny bloudí ulicemi.

Zima teskná všechno svírá,
mrazík v okna květy sází,
dvěře každý uzavírá,
zima pálí tělo, mrazí.

O jak blaze v teplé síni,
žár kde polen štěstí budí,
běda, kde krb chladno stíní,
jak to v chýžích mají chudí.

A přec na ty ubožáky
chvějící se v ledném chladu,
v lásce vzpomenuť kdos taky
a již ubírá se z hradu.

Jak dva stíny od chýže jdou k chýži,
se sluhou to Václav svatý,
bedra jejich břímě tíží,
navštěvují chudé chaty.

Tam, kde chudé zima děsí,
tepla skytnou kolik třeba,
a kde hladem hlavu věsí,
chutného zas dají chleba.

Všude odlesk štěstí svítí,
člunek žití ozařuje,
Podivén se začne chvítí
a již teskně hořekuje:

„Kníže dobrý, moje údý
zimy úděl spíná strohý,
necítím už ani půdy,
mrazem hoří moje nohy.“

„Vlož své nohy v moje stopy,
zbavíš se hned všeho chladu!“
Podivén se rázem vzchopí
a již chválí pána radu.

Milé teplo nohy hřeje,
srdcem prochází a hrudí,
Podivén se blahem chvěje
v srdci jeho vděk se budí.

Září oči Václavovi,
s Podivénem v duchu plesá,
s vroucími pak díky slovy
v hradě na kolena klesá.

* * *

Prchly věky do propasti,
znikly jako krůpěj rosy,
kníže Václav v nebes vlasti
prosil za národ a prosí.

Svobodu nám poslal s nebe,
dar to nevýslovné ceny,
kéž by zahřál co nás zebe —
všechny české Podivény!

M. R. Poutník:

U J. Š. Baara.

Vzácný Jan Fr. Hruška provází tento Baarův profil listem, v němž píše:

Vydavatel Klostermannovy literární pozůstalosti prof. M. R., který se po několiké prázdniny důvěrně stýkal s chodským spisovatelem J. Š. Baarem, přišel mi kdysi s odmltavou kritikou obou památníků vydaných o J. Š. Baarovi. Jako nejbližší přítel Baarův musel jsem mu dát za pravdu. Rozhovořili jsme se o podrobnostech, jak J. Š. Baar — ten nezkreslený — jednal a žil. A tu mě nyní prof. R. znova překvapil: přinesl mi velice stručný, ale obsažný a nebojácný článek, jenž nebožtíka Baara staví do pravého světla, jak toho potřebuji nejen všichni ctitelové Baarovi dnes, nýbrž do daleké budoucnosti, kdo se jeho profilem a literárním, a kněžským bude muset obíratí.

Jindřicha Š. Baara jsem znal jako staršího studenta domažlického gymnasia. Když jsem byl v sekundě, byl on septimán, student vynikající. Dosud si vzpomínám, jak krásně přednášel Vrchlického balladu na gymnasijsním koncertě (dnes by řekli „akademii“)

při němž jsem účinkoval jako sopranista ve sboru žákovském. Žádný herec ani recitátor na světě by nebyl přednesl „Balladu ze vsi“ s větším porozuměním a přirozenějším pýchosem než Baar. Kovový jeho hlas hřměl naplněným sálem, když recitoval verše, jimiž se hrobník sápe na ženu vražednicí: „Což místo zítra k oltáři dnes ještě půjdem k rychtáři?“

Již tehdy Baar byl básníkem. Profesor češtiny Jan Voborník, proslulý estetik a kritik, dovedl v studentech vzkřísiti básnického ducha, kde dřímal utajen, a procitlému vnutíti správný směr vzrůstu. Baar byl nadšeným odchovancem Voborníkovým.

Od dob jeho studií do doby popřevratové, asi 35 let, jsem ho nespatriil, ale o jeho spisovatelské činnosti jsem dobře věděl. Byl jsem mu několik let i na blízku (v Lounech), když byl farářem v Klobukách na Slánsku. On však o mně, svém tajném ctiteli, ani nemohl míti potuchy. Neměl jsem také podnětu, abych se k němu dotřel. Věděl jsem dále, že je farářem v Ořechu u Prahy, že profesor Voborník ho navštěvuje a že Baarovo literární jméno roste každým rokem. Sledoval jsem jeho povídky od „Cesty křížové“ a „Farské paničky“, otiskované v katolicko-modernistickém Novém Životě, přes „Mžíkové obrázky“ v Dědictví svatojanském, až po román „Cimbura“, chodské jeho kresby a romány, jež psal až v Klenči, kdež se usadil jako pensista brzy po převratě.

O prázdninách 1922 zvolil jsem si Klenčí k letnímu pobytu. Viděl jsem, jak Baar s každým rád hovoří a že kdekdo z letních hostů, v Klenči i v okolních vsích usazených, k němu dochází a že i turisté a nahodilí chodci, Klenčím se ubírajíce, neopomíjejí Baarovnu navštívit, aby se slovutným spisovatelem si pohovořili, jeho autografu na knihu si vyžádali nebo ospoň pohledníci mu dali podepsati. Klenčtí domorodci i letní hosté si chodili k němu vypůjčovat knihy jako do obecní knihovny. Měl Baar skutečně bohatou i vybranou knižnici. Dvěře se návštěvníky téměř nezavřely.

Měl jsem tedy již záminku k němu dojiti a vedle toho i jiný podnět. Baar totiž jako student, než se odhodlal jíti do semináře, často se bavíval i tančívával s mou starší sestrou, a ta slyšíc, že se vypravuji do Klenčí, mi uložila, abych pana faráře Baara pozdravoval.

Dříve ještě než jsem se k návštěvě odhodlal, nalezl jsem příležitost s ním se setkat. Bylo to na klenčském nádražíčku. Vyprovodil do vlaku jakéhosi hosta a otálel poněkud na nástupišti. Když vlak odjel, chystal se z nádraží. V tom jsem se mu představil a vyřídil pozdravení sestřino. Zazářil radostí, vzal mě podpaždí, vedl mne až k svému domu a zval dále. Než jsme došli k domu, získal jsem úplně jeho přízně a ježto pro pokročilou dobu jsem dovnitř nechtěl, pozval mě, abych co nejčas-

těji k němu docházel a projektoval hned výlety k vůli mně, kam všude spolu půjdeme.

Od té doby jsem Baara navštěvoval, kdykoli bylo špatné počasí — tak jsem si vymínil, když mě zval. Lituji toho, že také jindy jsem k němu nedocházel, neboť rozkoší bylo u něho býti a s ním hovořiti, ale omlouvám se dobrou příčinou, proč jsem krotil svou touhu a návštěvy své omezoval. Jen málokdy jsem ho totiž zastal samotného. Obyčejně míval návštěvníky nebo návštěvnice nebo celý kruh lidí u sebe. Kdo jen poněkud zavadil o štětec nebo o péro, již si neodpustil, aby sem nepřicházel, vedla-li ho cesta Klenčím. Kdo se však usadil v Klenči aspoň na týden, považoval svou návštěvu u Baara za povinnost. Úžasný počet studentů, slečinek, dětí i lidí dospělých se vystřídalo u něho za odpoledne se všemi možnými záminkami. Domorodci přicházivali, kdykoli se komu zachtělo, na radu i na besedu.

Aby alespoň dopoledne se mohl oddati nerušeně spisovatelskému umění, nezbývalo mu, než aby si na dvéře ke schodišti připevnil nápis, že se návštěvy přijímají jen od 3.—4. odpoledne. Mně však dal privilegium, abych k němu mohl třeba i ráno. Ale nepoužíval jsem toho, věda, jak drahý je mu čas a jak bude obtěžován odpoledne. Kdybych byl té výhody používal, byly by za jisté mé vzpomínky na Baara a naše hovory bohatější, ježto bychom byli bývali sami.

Zajímavě bylo pozorovati Baara v kruhu společnosti, jak mu ji svedla náhoda. Každé slovo sledoval, větu za vypravovatele dokončil, uhodl, co každý chce říci, na všechno něco vtipného odpověděl, ke všemu uměl něco přičiněti a hned se rozhovořil o daném tématě, ať bylo z jakéhokoliv oboru vědění a zaměstnání. Všecko končil anekdotami a humor sršel z jeho ducha jako ohňostroj.

Říkával jsem mu, aby se šetřil, že je jako svíce, která jiným svítí, sama se ztravuje. Uznal to, ale nemohl si pomoci. Jak se dal do řeči, rozhorloval se, nic se nešetřil. I byl jsem svědkem, jak v několika hodinách odpoledních se hovořilo před lidmi od péra o věcech literárních, s keramikem o malbě na skle a porculán, s malířem o moderních směrech, s kněžími o záležitostech duchovenských, s občany místními o věcech hospodářských.

Zajímavě bylo, že o věcech církevních, theologických a náboženských mluvil jen se mnou; ale nikdy jsem neslyšel luštití problémy takové před návštěvníky jinými. Takové problémy zůstávaly jaksi vyhrazeny pro mne, když jsme byli sami, nebo když se o výletech oddělil společnost a zůstal se mnou pozadu, abychom si pohovořili.

Návštěvníky cizí nejraději vodil na Výhledy, odkud se rozkládá do kraje vyhlídka krásy jedinečné. Pro bližší známé pořádal také celodenní výlety na př. do Pivoňky, do Újezda sv. Kříže, do Fuchsovy Huti a hodlal i k Novým Kostelům v Bavorích. Cestou všecko vykládal, co je kde památného nebo umělecky zajima-

vého, bavil nás celý den, neumdlával, sršel vtipy a veselím, byl čilý a neúnavný jako frčka. Poslední dobou (roku 1925) výletů již nepořádal, stěžuje si na záduchu následkem srdeční vady.

Naše hovory se týkaly otázek a věcí náboženských, historických, filosofických, na kteréžto pole by se byl sotva pustil, kdybych ho nebyl k tomu sváděl úmyslně. Vůči mně nerozpakoval se vysloviti i své mínění v patrné důvěře, že nepozbude na záři „moderního a pokrokového“ muže a spisovatele. Byl-li pro jiné spisovatelem, vůči mně a snad jen vůči profesorovi Hruškovi byl také knězem, theologem a filosofem. K profesorovi Hruškovi docházel na besedu každý čtvrtek o prázdninách a nebránilo mu ani špatné počasí. Co se mne nazval, abych šel s ním. Lituje, že jsem tak nečinil.

S námi mluvil o věcech, o nichž s jinými nemluvil, nenalézaje vhodné půdy, snad ani ji nehledaje, aby vážné věci, mnohdy tajemství srdce, vynášel na podívanou. I chlubím se tedy tím, že jsem byl poctěn jeho důvěrou, že mi světil tajné schránky svého smýšlení — svůj rozhled po věcech náboženských, kulturních, historických i politických.

Účelem mým však není se tím chlubit, nýbrž vyzraditi názory Baarovy v některých věcech a postaviti jej do pravého světla, podati jen některé ukázky našich rozmluv, debat a rozprav, o čtveřech prázdninách (1922—1925), ukázati, že jeho názory byly jiné, než jaké se mu namnoze přisuzují nebo připisovati by si přáli ti, kteří zvláštní láskou lnou ke kacířům, k rebelantům nebo k reformatům. Už se stalo téměř zvykem Baara si představovati jako kněze rebelanta. Snad by z něho i udělali kacíře a mučedníka křesťanské svobody a chápali se (dle Th. Bezy) záminky, aby vůbec hájili kacířů, jako nějakého posvátného plemene, na něž je zapověděno vztáhnouti ruku. (P. Janet.)

Z takové tendence na jedné straně Baara nedoceňovali jako zase na druhé straně jej přeceňují a stavěli by jeho obraz v nadlidské velikosti. Toho není nijak potřebí. Baarův zjev je krásný i v přirozených rozměrech. Na tu správnou míru poukázati je účelem sepsání některých našich hovorů.

Jednoho dne — právě po dni Husově — Baar očekával rojení včelek a proto jsme zůstali u úlů v zahrádce. Byl v dobré náladě a sděloval mi, jak včerejšího večera dopadla Husova oslava v Klenčí. Průvod viděl a slyšel oknem, „slavnosti“ však u hranice nad Klenčím neviděl. Rozhovořil se o oslavách Husových. Podotkl satiricky, že takových oslav si Hus nikterak nezasloužil. Randalisté i kluci a sebranka, jakou kde která obec se vykazuje s mizérnou muzikou a povykem se hrne k hranici, kde se řeční o Husovi a chválí a vynáší právě to, co nejméně by se mělo oslavovat, tupí celá církev katolická — omladina má hec a pak se všecko hrne po tmě do města s řevem, hloupými písničkami, jako „Šestého července“. Všecko oslavuje Husa, co je od něho na hony vzdá-

leno a oslava reformátora dopadá protikřesťansky i protinábožensky — pokrokově ke zblbnutí. Český, vlastenecky smýšlející kněz se toho dne musí bát vyjít z fary, jakoby byl vyvrhelem národa. A tak se to českému knězi děje častěji. Neví, zda-li naň nepotáhnou 6. července, 21. června, 8. listopadu, ba ani není jist 28. října. Nenávist proti Habsburkům odnáší v první řadě český katolický kněz, jakoby lid nevěděl, že národ český měl štěstí, že měl kněze buditele.

Hovor náš potom se otáčel o názorech vládních a oficiálních na minulost. Úváděl jsem, jak všechno nedorozumění a falešné zkreslení mají na svědomí romanopisci, brožury a noviny pokrokařské. Poukazoval jsem na t. zv. historické romány a přímo jsem označil Jiráska za pramen nynějšího rázu vědění historického v širších vrstvách. Kdo pak a kolik pak lidí si přečte Palackého Dějiny národa, nebo Tomkovy Dějiny města Prahy nebo umí také mezi řádky čísti v Denisovi a podtrhnouti si, co by si měl podtrhnouti. Ale tisícové přečtou historický román, a už na celý život mají představu jisté doby historické v tom pojetí, jak tomu chtěl romanopisec.

Pak jsme hovořili o době reformace. Poznal jsem, že Baar o táboritství a husitství soudí jako Winter a Pekař, ale Husa nesmírně si váží, ač toho lituje, že Hus učil zřejmým bludům. Baar nemohl pochopit, jak nesmyslným nápadům Viklefovým Hus mohl dopřátí tolik víry a houževnatosti jich zastávat, ba i na hranici za ně jíti. Čemu chtěl Hus učit, proto by se nemohl rozehrát nikde z jeho oslavovatelů. Dal mi velký spis o Husovi z Dědictví sv. Prokopa, monografii prof. Dra J. Sedláka, řka, „zde je všechno dokumentováno, co Hus psal latinsky i česky. Zde není tendenční spis, zde je vědecký dokument. Ke konci naší rozmluvy řekl ironicky. „Památka Husova v národě nikdy nezahyne. Když už se zdálo, že národ naň pozapomněl, a s během věcí se smířil, najde se vždycky někdo, kdo — nechtě — památku jeho vzkřísí. Jen mizernou desku chtí mu dát na museum, takovou, jako má třeba Sixt z Ottersdorfu, a vystane český šlechtic Švarcenberk a řeční o husitech jako „bandě lupičů a žhářů.“

Mimochodem řečeno, má úplně pravdu — ale národ se zdvihne a pro paměť Husovu nestačí již deska jako spisovateli, ale musí se mu vystavěti pomník, jako reformátoru. A pomník stojí. Ale než se postavil, co tu bylo protináboženského štvání a zejména protikatolického.

Národu stalo se po vůli, a již zase na léta by se názory uklidnily. Ale napíše se (Durych) článek o Husovi-kacíři do katolického denníku, a hle, celý národ štván všemi možnými šmoky a divnými individuy se hněvně vzchopí a pořádá co nejslavnější oslavy a dobude nejen památného dne, ale opravdu svátečního svátku v den 6. července. V žádný církevní svátek není tak přísně policejné dodržován nedělní klid, jako dne toho.“

Jindy hovory naše se točily o době „temna“, o níž lid zdědil názory z Jiráska, a nikoliv ze studia historického, dosud neprovedeného. Poukazoval jsem tehdy na studii touškovského faráře Jos. Resla: „Po stopách Jiráskova temna“. Baar o ní nevěděl, ale hned toužil, aby byla vydána tiskem. Tolik věděl, že mnohé bude potřebí opravit z názorů oficiálních o té době a že v mnohém názor oficiální ukáže se co historická lež a pravda na jeho opačném poli. Pamatoval jsem si některé podrobnosti z oné přednášky, jak Jirásek některé věci o jesuitech měl z pamfletů a žalob protestantských, ale že žaloby jako neodůvodněné pomluvy byly soudně zamítnuty, o tom že Jirásek nevěděl. Také jsme si živě představili v duchu, jakou bylo obětí tehdejších misionářů jíti kázat do obcí, kde tvrdohlavý pošťvaný lid je očekával s klacky, kde je čekalo nejhorší příkoří, posměch a štvání a kam jen v průvodu vojenském mohli se odvážit, nejsouce jisti životem. A kolik tu bylo obcí, kde se s nimi odcházejícími tklivě loučili, jim děkovali, laskavostí jejich získání. Tak zdárného působení by nebylo, kdyby byli bývali tací, jak je malují pamflety slovesné i obrazové a nejvíce romány „historické“. Ostatně jsme právě byli svědky podobného výjevu na Chodsku. Proti misionářům, hodlajícím působiti nedávno v Koutě, zalarmovali pp. pokrokaři a volnomyšlenkáři všechny zbraně a síly. A ejhle, po skončení misie lid spontánně vyprovázel misionáře celým procesím v svátečních krojích chodských a nával ke tklivému loučení byl opakem toho, čeho osoby, proti kněžím štvoucí, chtěly dosíci. (P. d.)

František Kašpar:

Procházky.

Mé denní procházky, jsou dlouhé stehy,
jež prošívají roucho života.
Na nuzných polích zaorává bídu,
kamení sklízí lidská lopota.

Jak milostny jsou zapřažené krávy
s očima moudrýma, stesk hledí z nich:
ó Bože, dej jim jednou kousek ráje,
klid po dření u jeslí nebeských!

Vzpomínám krav, jež sloužily, mi léta,
s nimiž můj život jako s lidmi srost';
ó, nemá oddanost těch služebníků,
jimž odvděčit se není nikdy dost!

Vždy z polí do lesíků selských zajdu,
jež vykořisťují se od mlada,
jak dítě, jež lid od malička honí
do práce, květ, jenž časně povadá.

Ta tam je myslí lahoda a milost,
mne denně zarmoutí ten bídný les;
nic krásně rostlého v něm nenechají:
les na úroveň toho lidu kles!

V člověku zdejším cos je skrčeného,
nemůže duchem rovně růst, byť chtěl:
z bídy jej vytáhni a dej mu slunce
i hojnou vláhu — přece zakrněl.

Ten člověk nedoroste na zločince,
tak jako nikdy k jasné dobrotě;
zlo nepodařené, ctnost nedokrevná,
vždy stejný ve své bídy trampotě.

Kravata rudá, jasné praporečky,
nadarmo nad tím lidem mávají,
on nezdivočí nížádnými střečky,
jen na chudý když měsíc sahají.

A přece si ho časem zamiluješ,
ten zhrublý svéráz zalíbí se ti
poněkud. Ruda chudá, ale zlatá.
Skloníš se k lidu jako k dítěti.

Potulky krajem přece za to stojí:
místečko najdeš, neužitý list,
čarovné stezky podél vlhkých lučin,
skupiny křovin, plné ptačích hnízd.

A nade všecko: s vršku vidíš hory;
za ruce drží se jak děvčata
oděná modře, vesele si pějí.
Máš křídla rázem k vzletu rozpjata.

Na všecku malost, jež za tebou leží,
jsi zapomněl a sladkost pohody
na horách trháš, jak zde v chudých lesích
mamonem ušetřené jahody.

Don Pedro Calderon:

Klasy Rutiny.

Přeložil V. Svatohor.

(Č. d.)

Svárlivost:

Lány, rolí vidím v šeru,
pod zrna již připravené.
Nad zoranou zemí setbu
metá božský Rozsévač
ve vzduch jasný za prozpěvů
zvučných, které doznívají
v lichotném a libém echu.

Rozsévač:

(Zpívá.)

Ó žirná ty země! Ty bělostnou rosu
smíš nebesům ke cti pít z pohárů květů,
když na tebe rozroní pláčem ji Zora
a úsvit ji suší hned v smích a spěchu.

(Mluví.)

Já s důvěrou v Boha hle obilí toto
v klín zbožnému svěřuji životu tvému.
Však běda ti, jestliže, neřestná půdo,
je s plevelem smíš mí na planou směsku!
Těž běda ti, neplodná, jestli
snad do srdce bezcité skály je seju.
A běda ti, v cestu-li odraziš mně je,
kde šlapáno nikdy již nevzejde ve vzrůst.
Zdar tobě však, jestliže plodná a žirná
i milosti plná je uschováš ve svůj
klín, neboť pak z jednoho vydá ti sto zrn
a tisíce tisíců přidá ti ke stu.
Tak učiníš, a já je poroučím Bohu
a ve jménu jeho je svěřuji tvému
zde lůnu: Kéž zkané již na ně pláč Zory
a v úsměvu úsvit je orosí v spěchu.

(Zavře se pozadí s Rozsévačem.)

Lucifer:

Co jsi zřela?

Svárlivost:

Rozsévač jak

s nebem, zemí hovoře tu

u vítr své símě sije,
ne však naděje své větrům.

Lucifer:

Podle toho podobenství
pšenici již máme setu;
nyní, bys ji zřela vzešlou,
k Levitiku dále přeju.
Co tam naproti zas vidíš?

(Otevře se na druhé straně pozadí a je viděti kněze u brány chrámové a dva klečící venkovany, každého s dvěma snopky klasů v rukou.)

Svárlivost:

Venkované podle vzhledu
jsou to tam a u veselé
pobožnosti, v samém zpěvu
veských písní podle zvyku
jdou až k branám ke kostelu;
starého též vidím kněze
velmi laskavého zjevu,
jenž je přijímá v svou náruč,
vidá, jak mu na kolenou
podávají druhé snopky
klasů.

Lucifer:

Nuže vyslechněm tu
co má tento druhý věk
zjevit tobě, jak a k čemu
příkázána obět, obřad,
jenž mé cíty jítí k hněvu.

Venkované:

(Zpívají.)

Plod časných těch prvotín, který nám vzešel
z těch našich všech venkovských námah a vzdechů,
jak milodar půjčený od světů Pána,
zde vracíme vděčně zas Pánu všech světů.
Již přijmi tu obět, však nejenom proto,
že zákonem velí se splácejti ten dluh,
též proto, že druhou jest obět novou,
když zákonu v patách jde také cit vděku.

(Kněz bere dva snopky a zdvihá je na rukou k nebesům.)

Kněz:

Dar přijímám, rolníci, ve jménu Páně
a hned též i ve svém i ve vašem jménu,
by, od všech: nás zbožně byl naplněn obřad,
jak vepsán jest do Levitika⁶⁾, a žeň tu
již Bohu rád podám a prosebné ruce,
jak zákon nám poroučí, k nebesům zvednu.
Ó Pane náš, jménem tvých tvorů i darů
zde v oběť ti podávám milodar chlebě.

Všichni tři:

Již přijmi tu oběť Pán, ne pouze proto,
že zákonem velí se spláceti ten dluh,
též proto, že druhou jest obětí novou,
když zákonu v patách jde také cit vděku.

(Za zpěvu zavírá se s venkovany a knězem pozadí.)

Lucifer:

Ať jen zmizí ta světla!
Těžko mluvit o stínech tu,
ježto nevím, co se tají
ve Svátosti oné chlebě,
obřadu to, jímž kněz prosí
za sebe i lid pln vzdechů,
před kteroužto obětí já,
když ji vidím, vždy se třesu.⁶⁾

Svárlivost:

Tedy, bychom zahladili
děs těch zjevů,⁷⁾ pojďme v sledu
věků dále ke třetímu,
však již máme onu pšenku
zasetu i sžatu.

Lucifer:

Jaký,
Svárlivosti, další děj tu?

Svárlivost:

Myslím — do sýpek že sklizeň.

⁶⁾ Lev. 23. 10—11. Přinesete snopy s klasy, prvotiny žně naší, ke knězi: kterýž pozdvihne snopku před Hospodínem.

⁶⁾ Lucifer se leká tohoto starozákonního obřadu, jakožto nástinu oběti mše.

⁷⁾ Děs těch zjevů, děs, který způsobují hlavně „spůsoby chleba.“

Lucifer:

Také by byl pro sklizeň tu,
jako dříve pro obět,
mnohý obraz;⁹⁾ avšak hned jdu
dál —

Svárlivost:

Kam?

Lucifer:

Ke Genesi;

co tam vidíš?

Svárlivost:

Lid se sběhnuv
hlučí u bran palácových.

Hlas y:

(Za jevištěm.)

Zdráv náš velký Spasitel buď!

Lucifer:

Kéž já nikdy toho slova
„Spasitel“ již nezaslechnu!
Co dál vidíš?

(Josef Egyptský, oděný jako místokráľ objeví se u brány paláce
uprostřed hromad obilí a snopů.)

Svárlivost:

Jinocha

krásného, jenž viděv ve snů
mátohách kdys úrodu
s neúrodou, svému jménu
přizpůsobil činy svoje
všechny, neboť po hebrejsku
kdo se Josef jmenoval,
ten byl „Rozmnožením“ věru.
Nahromaděná jím pšenka,
zaplavivši dobu jednu,
druhé hladové též bude
úhradou; však všem zní se rtů:

⁹⁾ V Písmu by se našel mnohý obraz, vztahující se ke sklizni a ukládání obilí, ale přejdu hned k rozdělování obilí ze sýpek Josefa Eg., jak vypravuje Gen. 41. 56.

Všichni:

Živ buď velký Spasitel náš!

Svárlivost:

Zpívá rozděluje pšenku.

Josef Eg.:

(Zpívá.)

Spěj, veškeren egyptský lide, sem spěj,
speš na můj hlas, vida, jak nebesa metlu
všem přísně a soudcovsky schystala pro trest,
s ní také však otcovsky schystala těch.
Jen pospěš sem, k pokladu pospěš
té pšenice schráněné, kteréž já střehu
jak služebník Boží zde naproti hladu
sic tupému moři, však rozlícenému!
Jen pojď sem a pohleď, že dělím všem stejně,
ať velký neb malý kdo, ať chud neb nechud,
když postihla všechny ta škoda a rána,
ať všechněm se tedy též dostane léků.
Zde nehleď k osobám, přístupné brány
máš k pokladně, neboť sic nebesa metlu
všem přísně a soudcovsky schystala pro trest,
s ní také však otcovsky schystala těch.

(Zavře se pozadí.)

Jedny hlasy:

Živ buď velký Spasitel náš!

Druhé:

Živ náš velký Spasitel buď!

Lucifer:

Když jest tedy poklad pšenky
pod zámkem a k němu všem vstup
 zcela volný, nad to pak
pokladník, jenž chová jej tu,
Spasitelem provolán, co
dál tu myslit?

Svárlivost:

Tomu všemu,
že již máme setu, sžatu
pšenici i uklizenu,
něco chybí snad?

Lucifer:

Z ní chléb.

Svárlivost:

A kdo vysvětlí to?

(Za jevištěm zvuk bubnů a rohů.)

Lucifer:

Ten hluk,

který rovněž v Genesi⁹⁾
do zbraně zve k žalu mému!

Hlasy:

(Za jevištěm.)

Melchisedech živ buď král
Abraham, náš velitel, buď
zdráv!

Lucifer:

Co vidíš?

(Otevře se pozadí s polním stanem; viděti jest kusy vojenské
kořisti u nohou Abrahamových a Melchisedechových, kterýž oděn
jest jako kněz i král, s korunou a žezlem. Oba stojí po bok
oltáře, na němž má se konati oběť chleba a vína.)

Svárlivost:

Abrahama,
v čele vojska, které plenu
plno vítězoslavného,
odňatého pěti lechům
pohanským, jichž poražených
nechalo kdes na útěku,
stoupá k Jerusalemu,
na jehožto pláni v květu
mocný král-kněz Melchisedech
přímou v ústrety jde jemu;
hle tam již má v polním stanu
oltář přenosný pln lesku
a chléb s vínem na něm, by vzdal
oběť díků všemocnému
Hospodinu za vítězství.

⁹⁾ Gen. 14.

Lucifer:

Máš-li odvahu tu scénu
vidět, dívej se; ja, běda,
nemohu a nechci věru,
neb tam jenom sebe vidím
místo oněch přemoženců,
a ač vše je stín, je stín to,
před kterým se nejvíc třesu.
(Zvuk bubnů a rohů.)

(P. d.)

Vladimír Hornov:

Máj.

Slyš, v tichý podvečer zní krajem zvony
a na oltáři v světél záření
sní Máti čistá, Panna bez úhony,
kol skrání hvězd jí hoří znamení.

Tak krásná je a plná smilování,
líc láskou nebeskou je zasněna,
jas očí jejích jako zoře ranní
a úsměv její ráje ozvěna.

S ní slunné štěstí nadehvězdnych luhů
se snáší tiše v zemské údolí,
jdou andělé s ní v zlatostkvoucím kruhu
a květy seji v sad i do polí.

Kraj životem a radostí se vlní,
svit slunka trhá závoj oblaků
a zemi krásou, duši štěstím plní,
svět svatyní je Božích zázraků.

Máj písni hájů Královnu svou vítá,
květ nejkrásnější Boží zahrady,
v němž spásy naší tajemství jsou skryta
a lásky nekonečné poklady.

Mát Boží svatá, něhu v sněžné lici,
svých darů klenotnici otvírá,
den lásky přišel, pojdte, prosebníci,
v chrám zářící, kde trůní Maria!

Ant. Hrůza:

Šilháč.

Největší sál továrny na stroje firmy Zub & Kolo byl za války upraven na soustružnu pro obrábění granátů a šrapnelů. Ke stropu zavěšeny na železné profilové nosiče ve čtyřech řadách transmise s namontivými již řemenicemi o stejném průměru a pod nimi postaveny soustruhy jednoho téměř typu. Soustružna tato měla opracovávat jen z hruba odlitky šrapnelových těles, kdežto definitivní jich úpravu, jako vytočení závitů pro jejich závěry, přesné vyhlazení plášťů a zapuštění měděných kroužků, jež měly těsnit náboj v dělových hlavních, obstarávala soustružna v jiném křídle závodu, opatřená přesnými stroji, ovládanými již osvědčenými odborníky.

V soustružně „na hrubo“, jak říkali tomuto oddělení, nebylo tedy třeba věnovat práci tolik pozornosti jako v křídle, kde se náboje již přesně dimensovaly a vojenskými inženýry zkoušely. Za nedostatku dělnictva pracovali v oddělení na hrubo tedy také lidé najmutí náhodně i z ulice.

Mistr jim ukázal, jak se odlitek upevní do universální hlavy, soustruhu, jejíž důmyslné zařízení samo odlitek zcentrovalo, vysvětlil jim, jak třeba zapnouti nůž do suportu, pak jak se táhlem nad hlavou, zavěšeným do výsuvné kombinace, přehodí řemen z jalové šajby na kotouč naklínovaný pevně na hřídeli soustruhu, a když se vřetenem jeho rozběhlo, sám před očima učedníkovým odlitek otočil. Nejprv jen přiškrábl nožem tvrdou kůru odlitku, odstraniv s jeho pláště tvrdé pecky a hrbolky zbylé na něm z piskové formy ve slévárně, pak mu „upích“ dle délkové šablony jedno dno a posléze jej osoustruhoval na žádoucí průměr.

Při tom již nůž, vrývá se do tvrdé litiny, odporu se škřípal, a od jeho hrotu sršely hrubé piliny, padající do plechovky pod soustruhem. Opracované náboje ukládaly se do plechových vozíků, projíždějících dílnou na kolejnicích. Plné vozíky odváželi pomocní dělníci do sousedního křídla, při čemž u každého soustruhu zvláštní počítadlo samočinně označilo počet těchto transportů. Po ukončení každodenní šichty znásobilo se číslo vypravených transportů fixním číslem nábojů — neboť vozíky byly na určitý počet nábojů dimensovány — a součin obou čísel dal pak úhrnné denní množství opracovaných těles, dle něhož se v sobotu vypočítala mzda.

Pracovalo se ovšem „od kusu“, na tři šichty po osmi hodinách, tedy ve dne v noci. Neboť válka běsnila a nábojů na vraždění mladých životů na frontách nebylo nikdy dost.

Soustruhy — a bylo jich tu asi dvě stě — vrčely, nože v nich zapnuté škřípaly, a suše vrzaly, transmissní lana v čele sálu

syčela, vymršťující se z hlubin štoly, vedoucí do přístavku, v němž běžel velký parní stroj s těžkým lanovým setrvačником.

Řemeny soustruhů mlaskaly a jejich kovové spony zvonily při každém doteku hřbetu šajby, nebo vzryvně vypískly, když v rychlém běhu byly z volně běžícího kotouče přesunuty na kotouč pevně na hřídeli soustruhu uklínovaný.

Ve dne bylo v sále mdle bílé světlo, vnikající sem zasklenou střechou beze stropu. I uprášenými vysokými okny se sem prodíralo ze široké ulice, po jedné straně dosud nezastavené. Večer a v noci byla soustružna osvětlována několika velikými žárovkami značné svítivosti. Jejich prudce ostré světlo tříštilo se pak v tisícerých odrazech jak o lesknoucí se plochy opracovaných nábojů a o mosaznou armaturu soustruhů, tak o pláště jejich hřídelů i hřídelů transmissí u stropů. Kde jeho paprsky dopadaly šikmo na jejich oblíny, vyzařovaly z nich v jediné linii bílé jiskřivé, poskakující nepokojně, jak otáčející se hřídele zaměňovaly ustavičně styčnou plochu světla a chladného železa.

Podnik byl státem chráněn, a zaměstnanci jeho byli tedy sprostěni služby v poli. Zato byl ovšem pod vojenským komandem a podléhal vojenskému řádu. Dozor měli tu proto jak mistři civilní, odpovědní za vykonanou práci, tak vojenští funkcionáři šarže technické, i oné, která bděla nad zachováváním vojenské disciplíny. —

Na začátku války ukrylo se tu hojně mladých i starších dělníků. Pracovali rádi, zejména ti, kteří měli doma ženy a děti, neboť mzda byla slušná a pověsti z front přicházející nevybizely, také ke službě v bitevních liniích. Později se již začalo prosivati — kdo neměl protekci, byl uvolněn a z ohledů na válečné poměry i na situaci z nich vzniklou poslán ke kádru.

Náhrada získávala se pak přibíráním lidí z ulice, dělníků tedy nekvalifikovaných. Leč vojenská disciplína naučila je brzy porozuměti této práci a ji vykonávati, jak válečná služba vyžadovala.

Jedním z nejdéle chráněných soustružníků byl dělník Karel Stolař, který se oženil na jaře před vypuknutím války. Tehdy mu ovšem nenapadlo, že jeho manželství s hezkou Lidkou Havlíkovou bude tak nebezpečně ohroženo. Měli se dlouho rádi a když ve čtyřiaadvacátém roce svého věku prošel Stolař všemi vojenskými odvody a při všech nebyl uznán za schopna ke službě v císařském kabátě, nečekal již a Lidku si vzal. Mobilisace krátce nato vyhlášená jím zprvu ani nepohnula; když však nastaly dodatečné odvody a když i jeho zavolali pod míru a vyřkli nad ním osudné „tauglich“, zatetelilo se v něm srdce při pomýšlení, že bude musit mladou ženu opustiti. Těšil sice ji i sebe, že snad den jeho zavolání nebude tak brzký, ale mladá žena nebyla k utišení a plakala, kudy chodila. On chodil také jako bez ducha a

mořil se přemýšlením, jak vybědnouti z této úzkosti a uchrániti sebe i ženu před společným neštěstím.

Náhoda či vojna sama mu však přála. Továrna firmy Zub & Kolo, v níž pracoval a v níž jeho strýc, Vojtěch, byl mistrem, stala se podnikem státem chráněným, a Stolař nejstarší a nejzručnější z dělníků dostal první sprošťovací certifikát. A zase se štěstí vrátilo do srdcí mladých novomanželů a mračna, která je dřív ohrožovala, rozplynula se v lehké obláčky.

S radostí spěchávala pak Lidka za mužem do továrny, aby mu při denní šichtě donesla oběd. Potrpěla si i teď, jako provdaná na lepší kus oděvu, jež si sama ušila a šla proto i do továrny vždy vkusně a čistě ustrojena.

„Máš ženu jako karafiát,“ lichotili Stolařovi jeho soudruhové, když viděli její mládí, pružný a lehký krok a když kvitovala lichotky, i před ní pronášené veselým a spokojeným úsměvem. — —

„Taková zmůže všechno, i může by od vojny zachránila, kdyby na to přišlo“ — říkali si později, když už mnozí do pole odešli a z mladších zbyl v továrně už skoro jen Stolař.

„Však po ní lajtnant Hauska loupá očima a stříhá dragounským knírem jako mlsný kocour,“ podotkl nástrojář Vocílka, jenž v dílně za fortanou tovární štrekoval a kalil nože pro soustruhy. „Viděl jsem oknem, jak se k ní ve fortaně přilípl jako moucha na med a jen si kníry kroutil a se olízoval.“

„To je pak Stolař už ulitej nadobro! Od Hausky to všechno záleží, a přijde teď na to, jak se k němu Lidka bude mít!“ byl téhož názoru i řemenář Trojan, který na svém kozlíku sešíval řemen pro soustruhy.

„Ona, myslím, pro nějakou špatnost nebude, zvlášť s takovým oblemtou,“ obhajoval mladou ženu Stolařovu topič parního kotle Kebrle. „Nesmíte hned tak souditi, jako by každá byla pro všecko,“ mínil shovívavě, protože sám měl už dvě provdané dcery a nerad slyšel, když se o mladých ženách mluvilo podezřívavě.

„Z hladu pes...“ řekl Vocílka lidový vulgární příměr a zasmál se dvojsmyslně.

„No, mlč, ty pokrytče... Do očí jsi k Stolařovi jako dobrý kamarád a tady bys mu skoro přál, aby ho potkalo takové peklo!“ zakřikl Kebrle posuzovače.

„To ne — to mě neznáš zase, víš!“ kroutil se Vocílka a jal se štrekovati nůž do „hicu“ již zahřátý.

„Vidíš, málem's to už spalil!“ smál se mu Kebrle, když viděl, jak mu z přehřáté oceli lítají spálené jiskry kovu. Rozuměl také práci z ohně, protože byl vyučeným zámečníkem a teď Vocílkovi připomněl jeho nedopatření, aby ho usadil a potrestal za jeho nepěknou řeč.

„No, řeči nikomu nic nepřisoudíme — ani Stolařovi vojnu, ani jeho Lidce nevěru. Vojna, pane, to je kabrhák! Když jsem já v osmasedmdesátém byl proti Bosňákům“ ... chystal se Trojan k vypravování svých vzpomínek na okupaci v Bosně, která ho připravila o ženu, od níž pak odešel, když se dověděl, co vyváděla, když byl z domova.

„Lidi dělají špatnost i vojnu, to je to!“ pravil Kebrle a protože v kotelně zasykl pojišťovací ventil, odkvapil, aby zdusil poněkud vývin páry v kotli.

„Vidíš, už se k ní zase přikrucuje a nadnáší se jako holub na rantlu okapního žlabu,“ ukázal Trojan oknem na dvůr továrny, po němž šla Lidka, nesouc prázdnou tašku od oběda.

„Stolař, myslím, o tom ani neví, že mu žena chodí s oficírem,“ pravil Vocílka, usekávaje na zápustce v kovadlině spálený kus nože a taky se podíval z okna.

Viděli lajtnanta Hausku, kterak si vyšlapuje po boku ženy Stolařovy a cosi jí se smíchem vypravuje. Lidka se jeho živým gestům lhostejně usmívala a z jejích pohybů bylo zjevno, že ji tento opětný a již vtíravý doprovod důstojníkův nikterak netěší. Ale bála se říci mu nějaké ostřejší slovo, protože věděla o jeho moci, které by se nezdráhal využití ani k pomstě.

Z vypravování mužova byla přesvědčena, že je to člověk lstivý, úskočný a mstivý a že jen těmito vlastnostmi udržuje se v místě zástupce velitele, ač by jinak, jsa úplně zdrav, mohl konati službu v poli. Vůči Lidce počínal si ovšem galantně, ale styk tento omezoval jen na závodní dvůr, čímž chtěl také zaměstnancům ukázati, že je smýšlení demokratického. Netěšilo ji ovšem, že na ni na dvoře čekává, předstíraje, že se setkali náhodou.

Nejednou měla již na rtech přikřejší odbytí, aby ji neobtěžoval a neuváděl ji zbytečně do pomluv ostatních žen dělníků, starších ovšem a schátralejšího zevnějšku i bidou vymořených těl. Rozuměla i nepokojným pohledům svého muže, a došlo-li mezi nimi k řeči o tom, proč trpí Hauskův doprovod, ujišťovala ho s pláčem, že si netroufá ho odbýti, když jejich život je takřka v jeho rukou.

„Co od tebe chce?“ zlobil se mírný jinak Stolař, „on oficír, a ty žena dělníka?“ zasmál se suchým, řezavým smíchem.

„Neprohřeším se nikdy proti povinnostem provdané ženy,“ hájila se Lidka neohroženě a pohlédla svýma klidnýma očima na muže. „Myslíš-li, že se ti Hauska nepomstí, když si zakážu jeho obtěžování, tedy mu při nejbližší příležitosti řeknu, aby si mne nevšímal. I mně tím spadne kámen se srdce.“

„Své osvobození od fronty nedám si zaplatiti ctí a dobrou pověstí své ženy,“ prohodil Stolař nakvašeně.

„O takovou výplatu ještě nešlo a nikdy nepůjde,“ pravila Lidka rozhodně; „leč bys ty mne k tomu nutil,“ dodala s úsměvem.

„Lidko, což nevíš, jak tě mám rád a jen tebe!“ vybuchl prudce.

„A máš ty, divochu, příčinu pochybovatí o mé věrné a upřímné lásce k tobě?“ ptala se Lidka a její velké oči zahleděly se udiveně na pobledlý obličej mužův. „Právě proto, že tě mám radši nežli svůj život, chráním se, abych ani jediným nepředloženým slovíčkem nezapálila střechu nad naším štěstím. Těch plamenů nebezpečných šlehá kolem nás beztoho celé moře, jako ze sopky vybuchují, a jiskry z nich stříkají prudce a na všechny strany jako z kovářské výhně...“ mínla.

„Ano, dobře jsi řekla! Sopkou je celý svět a všude podkopy s nebezpečnými třaskavinami. I naše dosavadní štěstí je jimi ohroženo, a o to se bojím, Lidko, aby i pod našima nohama taková sopka náhle nevybuchla a nehodila nás každého do jiného koutu světa,“ přisvědčil Stolař ženě.

„Ať bude, jak Bůh dá, ráda tě budu mít, dokud se srdce v těle nezastaví,“ ujišťovala ho Lidka a přitulila se oddaně k jeho pevné hrudi.

„Věřím ti, ženo, a z té víry ve tvou lásku a z důvěry v Boží pomoc čerpám odvahy a sílu k přetrpění všech nesnází a bolestí,“ přivinul ji k sobě úžeji a políbil ji na její krásně vykrojené a jako zralá broskev jemné rty.

Po několik dní po této rozmluvě nespátřila Hausku ani na továrním dvoře a ani ve fortně nebo v aleji před továrnou se s ním nesetkala. Byla tomu velmi ráda, a když po ukončení týdne byl Stolař přeřazen do práce v noční šichtě pro následujících čtrnáct dní, těšila se, že ani v této době nebude Hauskou obtěžována.

V noci nemíval v továrně inspekci, jak se dověděla od muže, a bylo tudíž vyloučeno, že by se s ním setkala.

Chodívala za mužem s večeří až po osmé hodině večerní a v té době míval ve fortně službu mladý ospalý kadet nebo starý domobranecký poddůstojník, omrzelý vojnou, protože kdesi na jihu Čech zanechal ženu s třemi dospívajícími dětmi, z nichž nejstaršímu hrozil odvod za rok.

Ani kadeta ani poddůstojníka nezajímaly ženy přicházející s jídlem za muži. Mnohá z nich jen fortnou prolítla, aby už zase byla doma u dětí, nebo aby nezmeškala místo ve frontě na chléb nebo na jinou poživatinu, na jejíž vydání bylo třeba čekati před kupeckými krámy již od večera a pak celou noc až do sedmé hodiny ránní.

U Stolařů dosud nedostatku nepocítovali, protože Lidka byla dcerou většího chalupníka na vesnici kdesi u Českého Brodu, odkudž si chleba, mouky, i omasku vždy přivezla a z toho pak vypomohla i rodinám, v nichž bylo více dětí a také více hladu. Nespěchávala tedy jako ostatní ženy dělníků a poseděla s mužem v továrně vždycky po celou půl hodiny, povolenou soustružníkům k pojetí večeře.

Teď, když Hauska Lidku neobtěžoval, nemluvili o něm a ani naň nevzpomněli. Ba, pokud byl Stolař v práci a pokud Lidka byla buď tady u něho nebo doma ve své kuchyni, zapomněli skoro, že je válka. Ale ve fortně tovární už se ukázala její tykadla; chodil tu voják s bodlem na pušce, jako by chtěl každého proboudu, kdo se tu ukáže. Ale ženy se ho nebály, třeba že někdy koulel očima a pouštěl hrůzu, jako by měl právo všechny postřílet.

„Bože, aby tak byl pryč, ten Hauska!“ myslívala si Lidka, když nebylo po něm ani vidu ani slechu. A hned pocítila osvěžující klid duše a pokoj myšlenek, když se zasnila v možnost, že jej už zavolali ke kádru a poslali s marškou na frontu.

Bylo by po pomluvách, kterými ji ostatní ženy div neubodaly, předstírajíce mravní rozhořčenost pro její „poměr“ s oficiem; ve skutečnosti však ji záviděli její mládí a svěžest i krásu; nepřáli jí také hodného a příčinnivého muže a proto házely pořád hořící smolné věnce pomluv na střechem jejich manželského štěstí...

A bylo by také po strachu, že Stolař vojné přece neujde... Dokud tu Hauska byl, bála se skoro každého rána i každé potom hodiny dne, dokud ho noc neuzavřela svou tmou. Ale sotva se uklidnila vědomím, že uplynulý den nepřinesl jí obávanou hrůzu, hned jí zas v noci napadly myšlenky plné úzkosti a strašlivého očekávání, nepotká-li ji obávané neštěstí již za ranní hodiny dne příštího.

A to všechno teď pominulo! Aspoň po dny, co Hauska tu nebyl! A mohlo by tak býti pořád, a když ne pořád, tedy aspoň po dobu války. Ale nejistota, kde důstojník je a nevrátí-li se sem opět, ji strašila jako zlý přízrak.

Jak z každého dne mohlo se na ni vyřítiti obávané strašlivé neštěstí, jež tušila v jeho osobě! Kdyby se aspoň byla mohla pozeptati, kam se Hauska poděl a dověděti se něčeho o jeho návratu, aby ji pohroma, které se děsila snít i bdít, nepřekvapila nepřipravenou! Leč ke komu mohla přijíti s touto otázkou?

K muži? Patřilo se, aby byla k němu upřímnou a přenesla naň tíhu těchto hrozných starostí, úzkostí i velkého hoře, ale mohla se toho odvážiti, vidouc muže také jakoby ustavičně přihrbeného, aby nepředvídané neštěstí mohlo minouti jeho hlavu, jindy vždy statečně a hrdě vzdorující, leč nyní již také, jako náhlým úderem blesku sraženou do ramen, hroutících se také do sborcených prsou, jako by nesla balvan olova?

Měla dotazem tímto znovu v jeho srdci vznítiti plamen bolestné žárlivosti, jež by se jistě zase probudila, kdyby mu připomněla třeba jen jeho jméno? Věděla sice, že jí věří — ale nezviklala-li by si jeho důvěra, když by z otázky její mohl oprávněně vytušiti zájem její o Hausku? To poznala velmi dobře, že i pro jejího muže je Hauska věstcem neštěstí a že i on uhýbá se každé

myšlence naň, jako by tím zároveň chtěl všechnu obávanou pohromu vzdáliti a odstraniti ze své blízkosti.

Snad tedy vojína na stráži měla se dotázati, co se s Hauřskou přihodilo? Byl to voják-cizinec, a to jak ten, co dnes tu obchází fortanou, tak i onen, co tu byl včera; a zítra tu bude muž neméně surového pohledu a chlípného, dvojsmyslného úsměvu. Cítila beztoho jejich bodající oči, že se jí vždy všechna krev rozpálila studem, kdykoli musila večer projíti kolem nich a nejednou bylo jí, jakoby ji kdos lil vařící vodu na tělo, uražené v každém nervu těmito necudnými pohledy a pálicí odporu, jako by byla plna ošklivého hmyzu nebo nakažliviny.

Ty večery připomínaly jí tolik blízkost a nástrahu hřichu, jenž vyhledává tmu nebo záseři světnic byt zpola prázdných. Jako by byla cítila jeho odporný zápach a dusila se v jeho jedovatinou moru nasyceném ovzduší!

„Štěstí, že noční šichta mužova blížila se k svému zakončení a že již za dva dny přijde muž do denní party,“ uvažovala na konci posledního týdne jeho práce v noci a těšila se, že mezi oběma směny bude mít dvacetčtyři hodiny prázdná. Zajedou si zase k jejím rodičům pro mouku, chléb a brambory — zásoby už jim beztoho docházejí a pojedou-li dva, bude jim veseleji a také se více uveze.

Doma je vždycky rádi vidí — i jejího muže, kterého mají tak rádi jak ji, protože se o ní svědomitě stará a nedá na ni dopustiti, jako by byla rodem z měšťanského domu a ne ze prosté, chudé chalupy! I on má k jejím rodičům úctu, jako by byli jeho, kterých bohužel nepoznal a dlouho se musil potloukatí světem sám a sám. Proto se naučil vážit si rodinného života a jen doma, ať už tam u nich venku na vesnici, nebo u ní v Praze, vidí svou jedinou radost a je v jejich společnosti nejspokojenější a nejšťastnější.

Jako dovedný řemeslník poopraví při své návštěvě, co kde třeba; i plech do ruchadla zostří, hřeby do bran vyštrekuje, na ruční mlátičce upraví, vyčistí a naolejuje lůžka i čepy hřídele a její ozubená kolečka namaže mastnou kaší grafitovou. Stroj pak běží lehce, že se dá pohánět silou toliko jedné ruky a všichni si libují potom tu snadnou práci. Chválí ho za to sousedé tchánovi, kteří přicházejí vypomoci na oplátku a i jí, Lidce, dme se hrud tichým štěstím, když o svém muži slyší jen upřímnou chválu.

O tom je přesvědčena, že upřímnou, neboť tam u nich neznají ještě pokryteckého lichocení a řeknou pravdu tak, jak je.

V hrůze válečné a ve přístavech bídy, vzrůstající den ze dne, i v tušení příšerného neštěstí, bylo jí toto vybočení myšlenek k tichému koutu domova radostným osvěžením. Kochala se těmito vzpomínkami jako krásným snem, prodlužovala je ra-

dostným ulpíváním na každé jejich podrobnosti jen proto, aby drsná skutečnost nevrátila ji ponurému životu dnů těžkých a jakoby naplněných vražednou mlhou.

I v předposlední den noční práce mužovy se do nich ponořila s veškerou duší, lačnicí po pokojném štěstí oněch chvil, kdy ještě neštěstí války neproměnilo svět v peklo. Hned jak vyšla od muže ze soustružny, jasnými světly žárovek rozhýbené a naplněné skřipavými a řezavými zvuky nožů, ryjících do ocelových plášťů šrapnelů a granátů, a když octla se na prostranném nádvoří továrny, chabě osvětleném několika obloukovými lampami na vysokých stožárech, kreslila si ve svých představách krátkou chvíli štěstí pobytu v domově, do něhož uprchnou na chvílku s mužem z tohoto zmatku a nebezpečných nástrah.

(P. d.)

R. Stupavský:

Touha.

Co nás žene jako chrta
stále v před, ač cesta dlouhá,
plná kamení a hloží —
neznámá je žití touha.

Ač ta práce Tantalova
krůpějemi čelo smáčí,
stále vlečem těžký balvan,
pokud síla na to stačí.

Co nám nedal skoupý dnešek,
čekáme vzít v příští jitra,
nesplněná volá touha:
štěstí zazáří ti zítra!

Čerstvé rány utajíme,
stále v před a nikdy zpátky,
nesplněnou touhou hnáni
v příští život už tak krátký.

Třebas už se šíje sklání,
čelo hrubé vrásky zdobí,
nesplněnou touhu nese
se svým tajem — do záhrobí.

Guðmundur G. Hagalín :

Psaní do nebe.

Z islandštiny přeložil O. S. Vettl.

Je jasný, sluneční den letní. Od moře fouká čerstvý vítr na pobřeží Hamraského zálivu, kde vidět nedávno zřízený „tún“¹⁾ a zelenající se palouky pod tmavými čedičovými skalinatými, prorvami a roklami od jejich temen až k moři rozeklanými. A těmi stržemi a prorvami dravě se řítí horské ručeje, jež poskakující s výběžku na výstupek skrápějí drobnou hustou rosou černý nebo mechově zelenavý kámen. Stíny střídají se tam se záplavami duhových barev.

Vysoko na sever je na pobřeží Hamraská kotlina. Na oné straně řeky kotlinou tekoucí leží veliký statek, Hamrar zvaný, s dvěma podružnými usedlostmi. Na této straně pod strmou horou je dvorec Hrafnagnúp a trochu níže na rovině k moři — baráčnictví Gerdi.

Onoho dne stál Hreggvid z Gerdi dole v chobotu pod svým barákem. Byl to muž nevysoký, ale rozložitý v ramenech a mohutně vyklenuté hrudi, zavalitý a zdravý. Z plného kulatého obličeje hledělo dvě hnědých očí. Hleděla dětsky nesměle, ač rysy tváře prozrazovaly houževnatost a ráznost. Vlasy měl tmavé a husté, bradu však krátkou a naryšavělou.

Venku v zátoce ležela rybářská loď „Helgi“, k jejímuž osazenstvu Hreggvid náležel. Byla plná ryb, s nimiž minila do Litlu-Eyraru, neboli Litleyraru, jak se obecně tomu tržnímu místu říkalo. Kapitán dal spustit člun, aby Hreggvida na pevninu dovezl. Teď loď čekala na člun, jenž se k ní rychle vracel.

Hreggvid otočiv se, popadl se země ranec a jal se ve svých těžkých a jako sklo tuhých botech námořnických stoupat po cestě samý balvan. Za chůze v ranci mu hrkalo, protože měl v něm cukrové kostky a suchary, jež byl nastřádal ze svých „porcí“ a jež teď domů ženě na pochutnanou nesl.

„Kdo ví? Ano, kdo ví?“, mumlal pod sebe a napínal své dětsky hledící oči, jakoby jimi provrtati chtěl kopec výhled mu zatarasující. Zrychlil krok. — Bude mít jistě hroznou radost, že mu dovolili podívat se teď domů. Kamarádi nabídli se, že ho zastoupí, aby nemusil za sebe zvláštní sílu najímat. A kapitán byl s tím srozuměn. Proč pak ne... Úlovek... nebyl malý... Kdo se však nejvíce napracoval při vytahování sítí? Ne, neměl proč zlořečiti mrše tresce. Toto; ji děkoval přece za dovolenou!

¹⁾ Islandské slovo „tún“ označuje travnou zahradu, t. j. louku kolem island. statku, z pravidla ohrazenou, jež skýtá nejlepší trávu (seno), protože bývá na rozdíl od ostatních lučin hnojena a i jinak ošetřována. Poz. překl.

Octl se v púl kopce... Drahá jeho Björg! Byla by už...? Tu jakoby mu horko a mrazení žilami probíhaly... Chlapec či děvče...? Tata... mama...

Užtě spatřil dům. Vytáhl obočí a vykulil oči. Před domem nikdo a dveře zavřeny. Inu, jak hádal. Sic by mu byla přišla naproti do zátoky. Ba, užtě tomu tak... Než z komínu se ne-kouřilo... Totě přece divno. Kdyby neležela, nestrpěla by, aby neměla trochu teplé polévky v konvici pro něho přichystané... A „tún“, — ten kousek pozemku jemu tak drahý, — neposečen. To se mu již nelíbilo: v okně nikoho!

Došel samých dveří a složil ranec na chodník... Než, co to? Dveře na závoru a zámek!... Vzpomněl si na čerstvý hrob, o němž se mu v noci zdálo... Utřel si s čela pot a zhluboka si vzdychl. — Než toho horka, toho děsného horka! Chvilí postál na jednom místě, nebyl schopen jasné myšlenky. Potom však se otočil a zamířil k Hrafnagnúpu. Jda mimo kolnu, jež stála pod stavením, nakoukl do ní brlením. A tu se mu zdálo, že se horkem zrovna zalckne... Zatrackané horko... tak najednou. Bůh má odpust to zaklení... Než desky byly ty tam, desky, co měl v kolně postavené, když z jara na loď odcházel... Uf, toho návalu krve do hlavy! A z toho zase toho mrazení po všem těle! Což by se do něho opravdu nemoc obouvala?

V okně Hrafnagnúpského státku zahlédl tvář... druhou... třetí. Než pojednou všechny se ztratily. Tu však vyšel z domu hospodář bez čepice a jen v košili. Patrně domácí — obědvali... Ale, co jeho Björg? — —

— Dobrý den, Hreggvide! — vítal ho hospodář.

— Dobrý den! — poděkoval Hreggvid a usmál se, ale úsměvem zkrřivila se mu tvář tak, že z každé její vrásky hleděl na vás bol.

Podali si ruce.

— Tu máš klíč od domu! — pravil Ólaf přivětivě, hledě zpytavě na Hreggvida. — Ví snad něco?

Hreggvid vzal klíč a bystře se otočil, pustil se dole k „túnu“, na nic se již nezeptav. Ólaf vrtěl hlavou, chvíli tiše postál, potom však se rozběhl za Hreggvidem.

— Co z toho pojde? Měl Björgu tak strašně rád. — Tu však bylo Ólafovi dáti do noh, neboť Hreggvid upaloval, až se za ním prášilo.

— To byla pro ubožáka rána! Kam jenom ten člověk miní? — Mířil k zátočině.

Ólaf volal: — Hreggvide! —

Ale Hreggvid jakoby neslyšel. Ba, pelášil teď ještě více, užtě sběhl se skalného výstupku.

V zátočině ležela jeho lodice, již byl půjčil Ólafovi k lovu ptáků a tuleňů. Hreggvid odstrkával už lodici, když ho Ólaf dostihl. Popadna Hreggvida za ramena, pořádně jím zatřepal.

— Co je to Hreggvide? Kam míníš, člověče? Měj přece rozum! —

Hreggvid se na něho podíval. A Ólaf ztrnul. Z těch dětinských a čistých očí hleděly na něho hoře, trýzeň a zoufalost. A Hreggvid náhle se otočiv, srazil lodici s břehu na vodu a vesloval od země. A okamžik potom natáhl plachtu a plul za lodí, jež plavala v zátoce.

Za lahodného povětří podletního zakotvil u přístavní hráze v Litleyru pobřežní parník. Rybářské lodě, co tam skládaly svoje zboží, musily hostu uhnout. Jednou z nich byla „Helgi“, jež tam připlula s nákladem ryb.

V budově střidmostního spolku lavice na lavici a všechny lidem hustě obsazeny. Birgir Herjósson, básník a spisovatel, přijel také s parníkem, a Litleyraští měli příležitost nejen ho teď vidět, nýbrž i poslechnout. Rozhodl se míti k nim přednášku „O styku s těmi, co nás předešli.“

V jedné z prvních lavic mezi jinými byl také Hreggvid z Gerdi. Opíraje se unaveně o ruce, seděl ku předu nachýlen a upíral zraky své před sebe na podlahu. Byl bledší a hubenější než dříve, pohled očí jeho byl smutnější a výraz jeho tváře svědčil o niterném nepokoji a soužení. Od té doby, co se dověděl o smrti své ženy, domů se nepodíval. Zemřela v „koutě“ (= šestinedělích) a dítě, červovlasé děvčátko šlo za ní. Björg, jež všeobecně pokládána byla za vzor ženy, vzala si ho za muže, jeho, jenž nikdy ničím nevynikal. Měl arci jakýsi majetek, ale zpravidla nezvali ho do žádné „rady“. A Björg byla k němu dobrá, tak dobrá, že si nemohl přát ani v nebi lépe se mít. Pravda, ona vlastně „komandovala“, říkajíc, že by měl právě teď to či ono udělat, nedošel-li by jí teď pro palivo, nedohlédl-li by teď na ovce, — než vždy byla k němu stejně dobrá, stejně milá, laskavá a přívětivá. A Hreggvid si zhluboka vzdychl.

V té povstal v sále ruch a šum. Vzhlédnal, spatřil Hreggvid, jak se sálem k řečnickému stolu bere vysoký a statný muž, trochu sehnutý. Hreggvid nespouštěl s něho oči. Zřel před sebou kulatou hlavu s řídkými šedinami, s úpravně zastřiženým plnovousem a slídivýma očima. Byl to básník a spisovatel. Vypadal zcela jako jiní vzácnější lidé. Zajisté! Hreggvid tak trochu očekával, že muž, o němž se úsudky lidí rozcházeły a jenž druhým vykládal o tom, co mu známo o těch, kteří se k Bohu odebrali, poněkud jinak vypadá. Jak? No, to sám nevěděl. Asi nejspíše si ho představoval s dlouhou sivou bradou, hustým obočím a ostře pichlavýma očima... Však jak divně se po přítomných

rozhlížel! Zrovna jakoby všem najednou do očí se podívat chtěl, ale při tom se chránil na někoho zvlášť hledět.

A nyní začal.

Hreggvidovi uklouzlo bezděky z úst: pst! pst! Potom však svěsil hlavu a s otevřenou hubou hleděl na mluvčího. Řečník sklonil taktéž hlavu a přednášel, mluvil neobyčejně monotónně, což znělo nepříjemně, ale působilo čarovně.

A tou měrou, kterou Hreggvid poslouchal, víc a více podmaňovaly si ho ten hlas, ten pohled a ta jednotvárnost přednesu, ukolébaly jej do té míry, že svobodná vůle z něho prchala, kdežto sluch, zrak a citová vnímavost ostrosti nabývaly.

Řečník vykládal o všech těch divech, jichž svědky byli, co se obírali dušezpytem a co se pokusili nahlédnouti v záhrobí, v říši smrti. V Hreggvidově mysli pohltilo všecko jedno místo, ona totiž část výzkumů, na základě jichž přednášející věřil, že je možné spojení vzájemně se milujících osob na tomto a onom světě, že si mohou o sobě dávat zprávy, že si mohou dopisovat. Jak by se to však dělo, to u Hreggvida padlo v hlubokou bezvědomost. V slastném opojení z té divné noviny ani si neuvědomil svého duševního stavu, ani se nepokoušel o rozptěnění toho zamodrchaného přediva, nýbrž dopustil té skvostné vědomosti se rozvíjet a růst, otevřel jí všechny dveře, aby se mu v srdci usadila. A o tom, co se mu tam usadilo, nepřemýšlel a neuvažoval. Krev kolotala mu rázněji žilami, oči mu plály, líce se mu vypořádaly a zlahodily a kolem „koutků“ pohrával mu dětský úsměv.

Konečně však přece se vytrhl. Řečník totiž povýšiv hlasu a vykloniv se ještě více, pravil, mrskna očima po obecenstvu a opíraje se o hranu stolu:

Velečení posluchači!

Beze sporu všichni jsme děti, nesmírně hloupé děti. Než je příliš smělé za to míti, nesmíme z toho, co tu bylo řečeno, souditi, že se lidstvo teď nalézá na cestě z temnoty ke — světlu? Ponechávám vám samým, drazí posluchači, na to odpovédět.

Bylo po přednášce. Obecenstvo vstávalo. Několik vzácnějších obchodníků místních, strženi svými ženami, obstoupilo řečníka. On pak, maje prorocky vztýčený ukazováček pravé ruky, cosi jim, na nikoho z nich zvláště se nedívaje, povídal. Co však, nebylo dále slyšeti pro hluk a lomoz ze sálů se hrnoucích.

(P. d.)

B. Bečvářová:

Osvětlená okna.

(C. d.).

Z výletu na Sonnwendstein příjemným údolím Klammu, kolem rozbořeného, kdysi prý loupežnického hradu v lese, ubírala se společnost. Starší dáma, bývalá krasavice, nyní zachovalá padesátnice, vzezřením a způsoby příslušnicé nejlepší společnosti byla doprovázena svoji společníci, slečnou také již staršího vydání a čtyřmi pány. Mezi těmi nalézal se Rienzi. Dáma, baronka B. z Prahy zdržovala se přes léto v Semmeringu a zvala k sobě občas pražské své přátele. Rienzi byl mezi nimi. Přijel, doprovázen jako vždy, svým černochem a bydlel v hotelu. Rád se bavil s hovornou baronkou a její o osm let mladší manžel byl jeho přítelem.

Baronka, její muž, společníce, markýz a dva bratři, finanční veličiny na pražské burse, vraceli se z výletu na Sonnwendstein směrem ke Kreuzbergu, kde měla baronka svoji villu. Ubírali se kolem zříceniny a povšimli si, že se tam filmuje: „Zajímá mne to, pojďme se na to podívat,“ navrhovala baronka a pánové, ať chtěli, nebo nechtěli, poslušně ji následovali.

Přišli k okamžiku, kdy operater zachycoval výstup Irmu Ivanové, hrdinky moderního dramatu, ještě s jednou dámou. Baronka byla překvapena. „Tahle slečna v růžové toaletě je zpěvačka Ivanová z Prahy,“ zvolala a bratři bursiánové také se na Ivanovou upamatovali: „Ano, ano, ta paní má pěknou figuru v obleku pážete,“ řekl jeden z nich. „Ona je vdaná?“ tázala se baronka. „Ona je vdovou a není již tak mladá, jak vypadá,“ referoval druhý finančník a pověděl, co o Irmě ještě věděl. „A tady, jak je vidět, filmuje. Arci, vdova po rakouském důstojníkovi s tou pensíčkou a seškrtným poválečným jménem v rakouské valútě nemohla by být živa, kdyby se sama nestarala,“ doložil.

Baronka jevila živý zájem o Irmu, která se jí dávno líbila. „Chtěla bych ji blíže poznati. Pozvu ji do villy. Co říkáte, vy vševědoucí, jest paní Ivanová tak slušná, jak vypadá,“ výzvívala na obou bratřích, kteří ji ujišťovali, že si pozváním Ivanové nezadá. Po té obrátila se baronka k markýzovi a tázala se jej s přidechem čtveračivosti: „Co tomu říkáte, vy, který nemáte rád dámy od divadla?“ Rienzi pokrčil rameny: „Když vás to těší, milostivá!“ Baronka se zasmála: „Hrajete si na studeného patrona; to jest nepřirozené u mladého muže a Itala k tomu. Ale — odpusťte, co pak ta dceruška plukovníka X.,

k vůli které jste jistý čas nevynechal ani jeden večer u našeho stolu v klubu?"

Rienzi se jen pousmál: „Zajímala mne jako každá mladá, hezká a vtipná dáma," řekl klidně. Ale baronka si ještě nedala pokoje: „Paní Ivanová vás tedy nezajímá?" zažertovala. „Vždyť ji neznám," rozesmál se teď Rienzi doopravdy. „Totiž, znám ji z divadla a potkávám ji někdy na ulici, a to je vše," doložil. „Nuže, seznámím vás," umínila si rozmarná paní a markýz se zdvořile uklonil: „Jak je libo."

Irma právě dokončila svoji scenu a vracela se mezi herce. Stálo jich několik, pánů i dam pod hradem, zsinale nalíčených, v parukách, a o čemsi živě hovořili. Irmy si nikdo z nich nevšiml. Opřela se o kousek rozvaliny a zadívala se do kraje. Krajina Semmeringu líbila se jí daleko lépe, než-li Vysoké, skalnaté Taury. Holé skály nalézají se v Semmeringu teprve na hranicích Štýrska. Semmering, jeho roztomilá údolí Breitensteinu a Klammu byla zelená, svěží, v lesích bělaly se koketní villy. Irma dívala se k Sonnwendsteinu, pod nímž jako hračka, rýsovaly se věže kostela a zahleděla se ještě výše. Obloha na horách byla tak vysoká, čekankově modrá a po ní plulo rozesmáté červencové slunce. Irmě dýchalo se lehce. Vzduch voněl a byl jako křišťál. Zdálo se jí, že každým okamžikem musí jí narůst křídla a že se vznese až kamsi na vrchol poběleného Raxu. Byla vyrušena příchodem starší slečny, která ji přinášela navštívenku od baronky B. Na navštívence bylo několik slov zdvořilého pozvání a dotaz, kdy by pozvaná mohla přijíti. Irma po krátkém rozmyšlení dala slečně svoji visitku a sdělila jí den, kdy barončina pozvání dovolí si použití. Po odchodu společnice teprve se ohlédla a viděla, že měla při hře krom kluků z Klammu ještě vážnější obecenstvo. Vedle baronky poznala markýze. Pozdravila baronku úklonou a na Rienzi zadívala se pronikavě, přivírajíc svoje fosforovitě svítící černé oči. Pak se otočila s jakousi vyzývavou spěšností a rozběhla se k hercům.

Tito se právě vymluvíli a všimli si, že Irma obdržela od kohosi dopis. Raiman šel jí naproti a polohlasem, s přehnaným údivem se podívil: „Váš ideál je tady?" Irma zatínala rty: „Ta strašná, strašná náhoda!" mumlala mezi zuby: „Náhoda! To bych tak věřil!" vysmál se jí Raiman. Jiný herec, starý pán, který tykal všem členům společnosti, když se dozvěděl, kdo Irmě psal, poklepal jí na rameno a s dobráckou štiplavostí si ji dobíral: „Nepozvala si tě paní baronka na kafe, aby měla laciný koncert?" „Fj! To není hezké, co mně tady povídáte," zamračila se Irma. Ale starý pán věděl, co věděl: „Není to hezké, bohužel, avšak pravdivé. A tož se na mne nezlob."

Irma se zlobila i nezlobila. Starý herec měl někdy pravdu. Panstvo sklání se k chudé inteligenci jenom proto, aby ji tato

pobavila, což hrdému plebeji bývá často proti srsti. Baronka se však stýkala s markýzem, Irma měla naději, že se s ním v její vile shledá: „Zpívat jim nebudu, ale půjdu tam,“ umiňovala si a šla. „Irmo, mějte rozum,“ varoval ji Raiman den před návštěvou. Ale fici ženě, aby měla rozum, můžeš jed na to vzít, že ztratí i tu špetku, co ho ještě měla.

Irma šla k baronce s vlukoucím srdcem, a s pocitem rozervanosti, nespokojena sama sebou. Přijdouc k ní, byla zklamána. Stárnoucí šlechtična, která si hrála na demokratku, učinila na ni neuspokojující, ano dokonce nemilý dojem. Baronka měla poněkud křiklavý, rozvláčný hlas, čímž trpěl jemný, hudební sluch Irmin; nervosní umělkyně zprotivila si nejednoho člověka jenom k vůli jeho pronikavému hlasu. Baronka používala voňavek a Irma nenáviděla umělou vůni. Také nikdy žádného parfumu nepoužívala a i líčidla na jeviště vybírala si pokud možná prostá přidavku essence. A co víc, baronka nerozuměla hudbě, ačkoliv jí chtěla rozumět. Irmu přivítala však vlídně, měla junonskou postavu, její klasicky modelovaný a propracovaný obličej byl zajímavý a pleť zachovalá. Chtěj nechtěj musela ji Irma respektovati a svoji nelibost přemoci. Byla však tak znervosnělá, že ji zlobil i pohled na markýze, urážel ji jeho klid, ať byl již pravý nebo strojený a krčila rameny nad jeho nenucenými způsoby. Byl horký den, silný markýz naříkal, jak je mu horko a Irmin posměšný tah kolem zafatých úst prozrazoval zřejmě, co si myslila: „Ráda věřím!“ — Ona horkem netrpěla: „Žebírka se nepotí,“ říkával Raiman.

Hned při první její návštěvě mluvilo se o hudbě. Mluvilo se o českých lidových písních a o německých zpěvech: „České hudbě je stále jako do skoku,“ charakterisoval ji baron Němec. „Bude to snad trochu jiné,“ odporovala mu Irma: „Česká hudba působí mazlivě, německá — jako když stále pláče.“ — „Pravda,“ přisvědčila jí baronka, která se domnívala, že poznámkou baronovou bylo dotčeno národnostní uvědomění mladé ženy: „Stačí jen připomenouti si německou píseň: Es ist bestimmt in Gottes Rat...“

Později prohřešili se a Irmu proti sobě popudili nešťastní bratři finančníci. Začali za jejími zády docela beztaktně hovořiti maďarsky, snad aby jim nerozuměla. Leč bystrá a štiplavá umělkyně se na ně obrátila a s nevinným, jakoby radostným výrazem v obličeji jednoho z nich oslovila: „Tud ön magyarúl?“

(P. d.)

Karel Kolisek:

Návrat z Ameriky po 28. eucharistickém kongresu.

(č. d.)

Opět v New Yorku.

Dne 2. července 1926,

Z Buffala, které jsme opustili ve středu (30. června) večer, přijeli jsme 1. července o 8. hod. ráno do New Yorku. Ubytovali jsme se opět v hotelu Nassau. Mši sv. jsme sloužili v českém kostele důst. pp. OO. redemptoristů.

Pak bylo naší starostí, vyříditi si potřebné věci k odjezdu opět lodí „Rotterdam“. To jsme také odpoledne učinili.

Chtějice před lurdskou poutí, která jede též do Lisieux, Paříže a Neversu ke hrobu bl. Bernadetty, osobně patřičné poutní věci zaříditi, odvolali jsme vylození v Rotterdamu v Holandsku ač tím společností ušetříme celý den na lodi, přece nám nedala odškodného, ba bylo nám platiti ještě po 50 centech za vybarkování v Boulogne. Nedaleko úřadoven Holand. amer. paroplavební společnosti jest přístaviště pro lodě, jezdící k obrovské soše „Svobody“. Použili jsme tedy této příležitosti a sochu jsme navštívili. Je to též z blízka viděno, obrovský kolos, tedy opět stylu amerického, je to největší socha na celém světě. Celé prostranství kolem sochy tvoří ostrůvek s parkem. Socha, spočívající na kamenném podstavci jest kovová, uvnitř dutá. Z dola lze se dáti vytáhnouti elevátorem (zdviží) až k nohám sochy. Odtud pak vedou schody až do hlavy sochy. Celkem je schodů až tam 365, tedy úctyhodná to výška.

Socha představuje vzpřímenou ženu, již s ramen až k nohám splývá řasnatý šat. V pravé ruce pozdvižené třímá pochodeň. Na hlavě má korunu. Jak obrovská socha je, vysvítá z toho, že v její hlavě směstnalo se nás mnoho osob! Do pozdvižené ruky by se jich také několik vešlo, ne jedna! Rozhled z hlavy jest pitoreskní, rozmanitý, jednak na New York s jeho mrakodrapy, jednak na přístav a moře, jednak na ostrov Alžbětín, kam bývají posíláni vystěhovalci, kteří nebývají hned připuštěni do Ameriky, nebo po velkých „oracích“, neb vůbec — nikdy! Tak mnohý vystěhovalec musí právě zde — pohřbiti svoje smělé plány, za jejichž uskutečnění jel přes oceán...

Večer, celí znavení stálým shonem, vrátili jsme se do hotelu.

V pátek (2. července) šli jsme opět sloužit mši sv. k českým Redemptoristům. Tam jsme se setkali již s naším p. opatem Zavoralem. Pak jsme se šli rozloučit se slov. farářem P. Krasulou.

Ještě před polednem navštívili jsme imposantní kostel jezuitský (anglický) na Park Avenue. Je tam krásná mosaiková křížová cesta, pracovaná v dílnách římských, jejíž každé zastavení stálo 500 dolarů. Též jsou tam pěkná malovaná okna. Každé stálo 600 dolarů. To všechno jsou milodary. Na blízku je akademie, vyšší škola, na níž darovala jistá paní 1 milion dolarů a druhý milion se sešel též milodary (celkem asi 67 milionů Kč). U nás jest taková dobročinnost — bohužel — nemyslitelná! A to jest jen jedna akademie! K tomu přišly jiné miliony dolarů na kostel a ostatní školy! — Tomu se říká „porozumění“ pro katolickou věc a — obětavost! Tak zdejší kathedrála stála také několik milionů dolarů, a jak se všeobecně povídá, tu vystavěly služebné a většínou chudobný lid!!

V naší republice se nemohou mnohde věřící zmocí na duchovní správu i když již mají svůj kostel. Ne, že by nemohli, ale že jsou držgrešly!

Na odpoledne byli jsme pozváni do letní kolonie českých Orlů „Bungalova“, jejíž duší i „finančním ministrem“ jest neúnavný český Redemptorista vdp. P. Boh. Matějů. Hodně daleko je to, jako z Brna do Boskovic. Jede se tam podzemní dráhou, vrchní drahou, autobusem a konečně se jde pěšky: Pravý to výlet i se svými štrapacemi. Kolonie pozůstává z dřevěných domků. Uvítaly nás tam české matky, trávící léto se svými dětmi tam na čerstvém vzduchu a u říčního koupaliště.

Vrchní vedení má tam paní Doubková, energická a roztomilá hospodyňka, takto jinak i dobrá herečka. Ačkoliv jest rodilou Američankou, mluví dobře česky. Všechny dámy z kolonie nás chtěly u „Doubků“, výborně pohostiti, zvláště velmi chutnými rybami a newyorským pivem, ale náš žaludek byl již tak zeslaben, že jsme tomu jídlu a pivu „moc nedali“, k všeobecnému zármutku hospodyně.

Tu včerejší a dnešní túru s námi podnikly naše průvodkyně sl. K. Pištěková a sl. M. Miklošková, české katolické činovnice, které se nás vpravdě sestersky ujaly a nás tím labyrintem subwayovým (podzemních drah) vždy šťastně k cíli přivedly!

Dvě služebné (sl. Pištěková je kuchařkou, pochází od Polešovic u Uh. Hradiště, sl. Miklošková je komornou, pochází ze Slovenska od Trnavy, nám jinak neznámé — poznaly nás teprve při přednášce 30. května u dpp. Redemptoristů českých), samy se nabídky k této oběti. Pán Bůh vám to zaplať!

Po naší návštěvě přišli do Bungalova také ndp. opat Zavoral, p. kan. Stavěl a p. farář Pryč s vdp. P. Boh. Matějů.

My jsme měli vykonati ještě dvě návštěvy, proto jsme odjeli dříve. Na zpáteční cestě jsme shlédli velkou pěknou část newyorskou — západ při řece Hudsonu. Jeli jsme v l. poschodí Autobusu, takže jsme všechno dobře viděli. Po příchodu do hotelu přišla se s námi rozloučit pí. R. Kavanová.

Večer, celí „zmordovaní“, jsme se musili pustit do psaní — pohlednic! To trvalo hodně dlouho do noci na 3. července, tedy den odjezdu z New Yorku.

Opět na širém Oceánu.

I.

Na lodi „Rotterdam“, 5. července.

V sobotu 3. července jsme si museli přivstat, bychom ještě sloužili mši sv. u dpp. českých Redemptoristů. Po mši sv. rozloučili jsme se s nimi, poděkovavše za veškeru jejich přízeň vdpp. P. Horgovi, Matějů, a ostatním důst. pánům. Do hotelu Nassau, kde mimo nás bydlel také p. kan. Stavěl a dp. farář Pryč, přišly naše průvodkyně sl. Pištěková a sl. Miklošková, mimo to pak paní Prajková, známá dp. faráře Pryče, by nás doprovodily až na loď „Rotterdam“. K ubytování v hotelu podotýkám, že jeho nájemce vyšel nám všem kongresistům velice vstříc, sníživ cenu pokoje na polovici (místo 4 dolarů denně žádal 2 dolary za osobu a mimo to nám prokázal i jiné velmi cenné služby). Buďtež mu za to srdečné díky!

Před 3/4 9. pohnuli jsme se z hotelu. Jeli jsme podzemní drahou. Tato jede též pod mohutnou řekou Hudsonem. Tak jsme se dostali do Hobokenu k naší lodi hodinu před odjezdem, který byl stanoven na 11. hodinu dopolední.

Zde jsme si v přístavišti vyzvedli svoje veškerá zavazadla, sem předem už poslaná z Pittsburgu. Nebyla velká, celkem 4 kufry, za něž jsme však zaplatili neslýchanou cenu, téměř deset dolarů, čili asi 330 Kč!

Jak je v N. Yorku draho a jak zde snadno se peníze vydělávají, vysvitá z toho, že za holení a střihání vlasů moje, pak za holení bratrovo a očištění botů oběma jsem platil 1 dolar 30 centů, k tomu zpropitné 30 centů, takže za tento „obrovský výkon“ (?) jsem zaplatil 54 Kč 40 hal!

V přístavišti bylo velmi živo. Vždyť naše loď sama má asi 1600 pasažérů a sice: na 600 I., 270 II. tř. a na 700 III. tř., pak lodního personálu na 500 osob.

Naše hodné tři průvodkyně nás doprovodily až na loď. Tam byl již dp. opat Zavoral v doprovodu vdp. Boh. Matějů, pak tam byl již vdp. farář Gilbert Cyrill Křikava z řádu praemonstr., a vdp. farář A. Březina z Měrovic na Hané, a pak ndp. probošt bojnický Karol Medvecký (ze Slovenska). Celkem jest nás osm kněží z naší republiky a laik žádný, aspoň ne z naší delegace.

Po 11. hod. náš kolos „Rotterdam“, tažen pomocnými loďmi, odrazil z přístaviště. Sta a sta průvodkyně a průvodců v přístavu mává šátky... cestující to opětuji vděčně. „S Bohem“ New Yorku, „s Bohem“ Ameriko... Na vždy?... Dle vůle Boží!... (P. d.)

Václav Šlosar:

Pašeráci.

Obrázek z doby předpřevratové z východního Slovenska.

(č. d.)

Hlodně se stmívalo, když Kuděja a Moró octlí se s povozem nad markušovským vrškem. Z koní se jen kouřilo, neboť cesta do markušovského vrchu byla pro ně nejobtížnější. Na kopci dopřáli koním chvíli odpočinku. Hnuli se teprve, když se pohnul povoz, který byl před nimi sotva na sto kroků.

„Teraz, Moró, nastav uší a zaostři oči! Něco sa staně,“ upozorňoval gazda cigána.

„Azda s mátohami sa stretneme?“ tázal se pověřivý cigán, dívaje se do dlouhé topolové aleje, jejíhož konce nemohl dohlédnouti.

„Čo by mátohy!“ odfoukl si gazda pohrdavě. „Len pozeraj!“ Moro se tedy díval, div si oči nevykulil. V levo, na široké rovině, viděl sta elektrických světel osvětlujících Spišskou Novou Ves a dlouhé nádraží, napravo dlouhé černé lány polí s dozrávajícím obilím, na silnici před nimi neurčité obrysy vozu Silberštajnova povozníka. Očima neviděl tedy nic zvláštního a ušima taktéž nevnímal nic podezřelého.

„Či so židom sa dačo staně?“ vyzvídal Moró.

„Hej!“

„Zbojníci snáď?“ lekal se Moró a silně se otrásl.

„Něco podobného.“

„Hej?“

„Hej!“

„Jejka!“ jekal už Moró strachy. „A nám sa nič něstaně?“

„Nič. My sme poctiví l'udia. Iba sa pozeraj! — Vidiš už něčo?“

„Nie! — Žid i furman idú celkom pokojně.“

„A pred vozom nič něvidiš?“

„Hja, na konci áleja kaplnku a pred ňou...“

„Čo vidiš?“

„Dačo, ako iný voz... niekoľko l'udí... teraz idú sem a majú acetylenový lampáš.“*)

„To sú oni!“

„Kto? — Zbojníci?“ šeptal Moró a chystal se sběhnouti po stráni do obilných polí.

„Čakaj!“ zadržel ho Kuděja. „Veď som ti povedal, že to nie sú zbojníci!“

„Predsa! — Hl'a, žid už utěká!“ zvolal cigán a opět uskočil stranou cesty.

*) Lucerna.

Kuděja ho znovu chytil za ruku.

„Dvaja za nim!“ popisoval dále Moró večerní výjev. — „Sú to žandáre!“

„Myslel som si to,“ pravil gazda se zjevnou radostí.

„Zastaněme?“

„Nie! Pojděme ďalej, by sme viděli všetko!“

A viděli. Vůz před nimi se zastavil, patrně na daný rozkaz. Když ho dojeli, dva četníci právě přiváděli uprchlého žida. Jiní dva posvítili si na něho lucernou. Byl všecek zesinalý.

„Co to vezeš?“ ptali se ho maďarsky.

„Olej.“

„Máš průvodní list?“

„Tu je pánové!“ odvětil již pevnějším hlasem a podal jim průvodku.

„Financi!“ pošeptal Moró do ucha gazdovi, který též zastavil vůz.

„Věděl som to. Preto som chcel, by sme naložili skutočný olej,“ řekl vesele gazda.

„Papíry jsou v pořádku. Olej v pěti bečkách. Přesvědčíme se, zda je v nich opravdu olej,“ prohlásil finanční úředník.

„Jen olej, nic jiného než olej, pánové! — Pohleďte, jak jsou sudy špinavé, mastné!“ prosil, upozorňoval žid.

„Máme rozkaz přesvědčiti se. — Posvěťte mi, navrtáme tento sud!“

Jeden svítil úředníkovi, oba četníci hlídali Silberštajna i kočího. Na silnici bylo ticho, rušené frkáním netrpělivých koní a vrzotem ostrého nebozízku, který se hbitě zavrtával do dýhy sudu.

„Už to je. Podejte sem nádobu!“ zněl nový rozkaz.

Byla mu podána nádoba, asi litrová. Úředník vytáhl vrtáček, ozval se crkot tekutiny. Po chvíli ustal, neboť úředník vrazil do otvoru připravenou zátku. Potom vzal svítilnu do ruky a posvítil na tekutinu.

„Není to olej!“ prohlásil a přičichl k nádobě. „Zdá se, že je to víno,“ pokračoval a přiložil k ústům. „Vino, skutečné víno podobné, jaké jsme našli dnes v krčmě u pána Silberštajna. Ochutnejte sami, pánové!“

„Někdo mne chce zničiti, někdo mi zaměnil olej za víno!“ zabědoval žid.

„Doma ti také někdo vpašoval víno do petrolejových sudů?“ optal se ho finanční úředník s úsměškem.

Žid umkl.

„Podíváme se ještě do ostatních sudů,“ pokračoval úředník.

(P. d.)

Adam Chlumecký:

Tábor na Moravě.

(Historická povídka z 15. století.)

(C. d.)

Jan, biskup olomucký, nepřítel všech reformátorů nepovolaných, oblékal svůj zrcadelný pancíř na sebe a chystal se již na novotáře, kteří na Novém Táboře jej více pokoušeli, než sám Žižka v Čechách. Jen sednouti do zlatých třmenů na kůň a dáti povel. Vojska spojená se scházela a srážela, ale nikdo nevěřil, že by kněz Bedřich byl tak bystrý a výbojný, aby se již odvážil vyraziti z ohrady. Vždyť bojovníci mu na loupežích co chvíle utíkali. Hromadu kmetů pozbyl, kteří se raději kajicně ke svému vrchnostem vrátili, než by — k vůli kořisti naloupené, pokažených a bezbožných kněží poslouchali a mezi naháči čest utráceli.

A přece! Bylo horké léto. Lidé z osad byli rozptýleni po polích a vinohradech. Orali, silí — ale nevšudy žali! Roty tábořské svázané obilí vozily na ostrov, sem a tam sebraly na pastvinách koně, nebo krávy a zakládaly si zásoby na zimu. A sotva že byli pojištěni, páchovali šipy do toulců, zapínali silné struny na tisové luky, oblékali brna, neb alespoň kožené kuklice, brousili sekery, meče a halapartny a převáželi se přes řeku. Něco jízdy — v čele kněz Bedřich s pány Bučkem a Haškem, ostatek pěší drábi. Pana Čakela z Hluku s hrstkou otrlých tovaryšů zanechali v táboře, aby střežil poklad a kněžici s rojem sester tábořských. Noc tmavá, vichřice burácela. Valilo se k půlnoci. Na kalné obloze prokmital měsíc krvavým srpkem, když přední honci přijeli ke Zlechovu. Táže se pan Buček z Vyzovic tovaryšů:

„Chrobáci, je dědina veliká?“

„Ani ne kopa chatek. Ale zámožných. Zlechováci jsou teplejší.“

„Zde — a na Polešovsku je nejvíce vinogradů. Posviťte mně. Zrají už hrozny? Zlechovské prý jsou velice ranné. Na mou věru!“

„Začátkem září aby nebyly? Tenhle vinograd patří tatíku oné krásné Zlechovanky, která nám třeštila v táboře. Škoda, že je pápežice!“

„Ach! A je opravdu tak sličná? A kázal jsem ji utopit.“

„Zlechovanky jsou tuze lepší a pověstny spanilostí daleko. Já vím, kde je chata oné děvuchy — ale — nač ji trápit? Jedme dále.“

„Ty, Tubalkaine o ní víš? A opravdu? Jak se jmenuje skřehotka?“

„Hanka. Je jedinou dcerou kmeta Marka na rohu. Ten je samý peníze.“

„Až pojedeme zpět, dáme si sem holubičku přivést a stojí-li za

to, vezmu si ji za ženu — a zavezu ji na Vyzovice. A teď dále, dále, než se mniši zbudí k hodinkám!“

Na nebi se zarděla záplava. Lesnaté vrchy plály krví. Praskot s řevem pekelným ječel z údolí do údolí, s hor do hor. Žhavý dým, srše jiskrami valil se k nebi. Hořel Velehrad!

Mohutné věže plápolaly jako pochodně. Mojžíš s Aronem si dali přivléci opata a šest bratrů na nádvoří. Samson s Goliášem je vláčeli, Jubal s Tubalkainem jim zpívali žalmy na posměch. Ostatním bratřím se podařilo přehnouti do Hradiště.

„Jene — harašil v opatském křesle — kněz Bedřich — byl jsi mým opatem a mým tyranem. Znáš mne dosud?“

„Nelži, nebyl jsem nikomu tyranem!“

„Ty bratře posklepný, tys tolik trpěl se mnou. Tolikrát jsme spolu na opatě skřípali zuby — ty mu dosvědč, že nás týral ne-spravedlivě.“

„To je dětinství. Kdo se bude kdejaké malichernosti chytat? Tyranem jsi ty, ale i ty se dočkáš svého soudce.“

„Jidáš, zrádce Krista pána!“ Zvolal opat.

„Zřekni se Říma a biskupa olomuckého a pros za milost, abys zachoval život svůj a svých tovaryšů. Pros a bude ti dáno.“

„Nestojíme ti o tvou milost — abychom pozbyli milosti Boží.“

Zatím ve chrámě štipali táboři lavice a rovnali z nich pod klenbou hranici. Samson s Goliášem povázali mnichy a vytáhli je na ni. Mojžíš podstrčil pod troud pochodeň.

S vrchu mezi kalným kouřem ozvaly se žalmy. Usinaly brzy v jeku, hukotu a řevu, ve spoustách pršících jisker a párách řezavých — — —

Ná nádvoří vyvaleny sudy s vínem — — — — —

A ještě nedohořel Velehrad, podpáleny Boršice. Kněz Václav, nepřítel Bučkův a Haškův hozen na hranici na Radovanech. Za ním poházeno do žáru mnoho dětí, které svého milého stařečka zoufale bránily. Kdo mohl, přehnul. Roty se hnuly dále. Na Tučapech měla být před polednem svatba. Mikeš z Ořechova se chystal s pannou Částou k oltáři. Právě vyjížděli z bránky k Boršicím, když zahlédli černé voje Bedřichovy v divokém běhu na tvrz. Vrátili se, a smrt je sezдалa na věky! Nade tvrzí se vyvalil černý mrak a zastřel kopec i hluboké údolí. Ticho, zrovna přišerné se usídlilo nad krajinou, nad hrobem paní Markéty, první lásky pana Haška z Ostrohu. Půl kopy vozů hrčelo cestou k táboru s kořistí. Msta dokonána, zlata a stříbra se našlo málo — téměř nic! Nestálo to za námahu. Mniši byli chudí.

T. J. Jiroušek:

Msgre Th. Dr. Rudolf Horský,

vynikající řečník politik a křesťanský sociolog český.

(C. d.).

VIII.

Činnost dra Horského v katol. spolcích v Čechách.

Dlouho to trvalo, než dr. Horský, jako buditel a vzdělavatel katolického lidu pro život občanský i náboženský, se odhodlal vyjetí z Prahy také ven do našich vzdělávacích spolků: Jednot katolických tovaryšů, Jednot Svato-Josefských katol. mužů a jiných, Spolků křesťansko-sociálních a do veřejných schůzí katolického lidu, nadšenci pro novou křesťansko-sociální ideu svolávaných. Avšak, když dnem 8. července roku 1894 vylákal jsem jej s sebou na veřejnou schůzi katolického lidu do Plzně, kde po mé řeči mluvil v katolickém shromáždění, jak sám se mně přiznal, po prvé, pak již nebylo potřeba jej lákati; jezdil sám, bez pobídky a chválil si nový život: „Občane, nikdy jsem si nemyslel, jak je to vábné, jezdit ze schůze do schůze a vykládat tam naše myšlenky. Jako jsem dosud rád pro lid psal, tak rád chodím k tomu lidu řečnit. Rozum, péro a jazyk, občane, nasaďme — a dojdeme k svému cíli,“ tak hovořil dr. Horský, když byl navštívil několik schůzí našeho lidu.

Od 8. července roku 1894 jezdil a mluvil dr. Horský nejen v Praze, ale i na českém venkově a i na Moravu se pustil a vydobyl si vavříny tehdejší jako nejlepší lidový řečník z nás.

Tak ze schůzí do schůzí spěchaje, navštívil v letech 1894—1900 tato místa a města, kde řečnil: Plzeň, České Budějovice, Příbram, Mníšek, Brno, Humpolec, Kladno, Mýto u Zbiroha, Litomyšl, Louny, Náchod, Litice u Plzně, Kostelec nad Orlicí, Vamberk, Polná, Únhošť, Jindřichův Hradec, Kardašova Řečice, Hronov nad Metují, Nové Město nad Metují, Ústí nad Orlicí, Tábor, Libšice nad Vltavou, Noutonice, Smíchov, Hradec Králové, Dobruška, Liteň, Chrudim, Černilov na Královéhradecku, Čáslav, Roudnice nad Labem, Horažďovice, Blatná, Sušice, Volyň, Netolice, Písek, Nové Strašecí, Videň, Nepomuk, Turnov, Pardubice, Dobruška, Kyšperk, Choceň a Mělník.

A v některých místech byl na schůzích i několikrát, jako: v Plzni dvakrát, v Českých Budějovicích dvakrát, na Kladně pětkrát, v Litomyšli třikrát, v Příbrami dvakrát, v Únhošti dvakrát, v Jindřichově Hradci dvakrát, v Libšicích nad Vltavou dvakrát, v Noutonicích dvakrát, v Náchodě dvakrát, v Polné dvakrát, v Hradci Králové čtyřikrát. Mimo v Čechách mluvil v katolických schůzích i na Moravě: v Moravské Ostravě dvakrát, v Polské Ostravě dvakrát, ve Vítkovicích dvakrát a Kroměříži dvakrát. V Praze, ve spolkových i veřejných schůzích v uvedené době

v letech 1894—1900 mluvil dr. Horský mnoho a mnohokrát.

Také ve spolkovém ruchu stál v popředí na místech zodpovědných. Předsedou byl ve družstvu Vlast od 12. prosince roku 1889 do 7. června roku 1911 a jako předseda družstva Vlast, dle stanov byl i předsedou jeho odborů: od založení Historického kroužku družstva Vlast od 7. ledna roku 1891, Sociálního odboru od jeho založení dnem 9. července roku 1891, Literární sekce od 23. prosince roku 1897 a Tiskové Ligy byl předsedou od jejího založení dne 1. června roku 1896 až do roku 1907. — V „Prvním Politickém klubu katolického dělnictva v Čechách“ se sídlem v Praze byl místopředsedou v letech 1894—1897.

A nyní, musím ohledně těch schůzí v Praze i na venkově něco připomenout, proč jsem napsal, že při své akci v katol. hnutí byl obětavý, jako málo kdo z nás — snad nikdo. Dr. Horský, jak známo, když zahájil svou činnost ve schůzích v Praze a na venkově, působil v letech 1894—1897 jako kaplan v Úněticích, z nichž na dráhu do Roztok, polmí bylo přes hodinu cesty a dráhou z Roztok do Prahy půl hodiny, a odtud mohl teprve dr. Horský zase z některého nádraží jeti teprve na venek, kam byl volán. Nám pražským bylo při odjezdu na venek „hej.“ Našli jsme a jeli, a když jsme se vrátili, byli jsme doma. Koňská tramvaj nás za 5 krejcarů dovezla kamkoliv na předměstí. Ale dr. Horský, když přijel večer nebo v noci z venkova do Prahy? Musil čekat na státním nádraží v Hybernské ulici, až vlak k Roztokům vyjel o půl 11. hod. nebo o půl 12. hodině v noci a v 11. nebo ve 12. hodin v noci byl v Roztokách a z Roztok do Únětic polmí měl přes hodinu cesty pěšky. Domů přišel ztrmácen až po 1. hodině po půlnoci. Tenkrát nevozily nás električky ani automobily, jako vozi se jimi agitátoři a řečníci dnes; tenkrát v dešti, sněhu, mrazu nebo v letním parnu musili jsme, ať byl den nebo noc, běhat pěšky. Zvláště dr. Horský, který měl čas vypočítaný na hodinu při svých povinnostech v kostele i ve škole a školy, měl dvě na starosti: v Úněticích a půl hodiny cesty od Únětic v Horoměřicích. Na stařičkého svého dobráka, faráře Jakuba Ludvíka, nemohl se spoléhat, aby chodil jej do škol zastupovat. Byl rád, když někdy sám se nabídnul a řekl: „Pane doktore, jeďte bez starosti, já vás zastanu, když se nebudete moci dostat domu v čas. Uřadujte tedy za mne až přijdete a já budu za vás v Horoměřicích učit ve škole.“

Takové byly oběti dra. Horského, když byl v Úněticích. A když v polovici října, dne 17., přišel roku 1897 za faráře do Horní Šárky k sv. Matěji, neměl to o mnoho lepší. Do Prahy měl zase hodinu cesty, pěšky, s kopce a když šel z Prahy domů, měl cestu zase polmí a do kopce přes hodinu. A když tak chodil do Prahy ze Šárky a z Prahy na Šárku dvacet devět let, nedivme se, že na sklonku svého života, na půl roku před smrtí, postižen byl záduchou...

IX.

Zájezdy dra Horského do rudého Moravsko-Ostravska v letech 1895—1896.

Často ve svých domluvách ohledně směrů a zásad, jsem u dra Horského dobře pochodil, ale jednou v domluvě jsem nepochodil. Bylo to v sobotu časně ráno, dne 23. února roku 1895, kdy dr. Horský přišel do redakce „Dělnických Novin“. Jak řekl, přijel nám dáti s Bohem, že jede na Moravsko-Ostravsko mezi sociální demokraty hlásat křesťanský socialismus. Schůze prý tam našinci již svolali.

„Pane doktore,“ začal jsem s domluvou, „proč jste mně to dříve neřekl, kam chcete jíti do schůzí. Byl bych vás od tohoto kroku varoval. Víte, s kým tam budete mít co dělat? Se socialisty, směru radikálního se tam střetnete, a když schůze jsou svolány jako veřejně přístupné, mohou vám sociální demokraté na nich zahrát.“

„Občane, o to jsem se již postaral, že mně tam sociální demokraté nic nezahrajou. Naopak, já zahraju jim. Podívejte se, občane, co tady mám proti nim materiálu. To jsou hotové pumy.“ To řka, rozevřel dr. Horský svůj ruční kufřík a ukazoval mně, co socialistických novin, brožúr a knih s sebou veze, kdyby sociální demokraté chtěli si na něm v debatě „smlsnout“ — o socialismu.

„Tohle, pane doktore, nebude vám u sociálních radikálů na moravsko-ostravsku nic platné. Ti budou mít proti vám místo novin, brožúr a knih sociálních, huby. Schůzi vám rozbijí a vám na konec ještě nabijí. Tak to může dopadnout,“ vysvětloval jsem.

„Žádné strachy, občane, na řečníšti se jich neleknu, a když to na konec tak dopadne, že mně do zad vrazí nějakou „baštonádu“ pěsti, však ještě něco unesu — a jinak nade mnou nevyhrají,“ ubezpečoval mne a red. Tomáše Škrdle dr. Horský.

(P. d.)

Marie Trkanová:

Zázračné slovo.

Mnohdy by bylo potřebí jen jediného slova —
a člověk mroucí, zlomený, by počal žít znova.
A rozkvetl by jako květ pod teplým slunce dechem,
svůj předsmrtný ston skončil by radostně volným vzdechem.

A dílo by mu pod rukou veselou písní hrálo
a jeho srdce vzkříšené lidem vstříc by se smálo.
A každý kolem mroucího mnohými mluví slovy —
leč to jedno, zázračné, to nikdo nevysloví.

Z NÁRODOHOSPODÁŘSTVÍ.

Nový ministr obchodu. Ing. L. Novák prohlásil, že vedle národního rázu našeho státu bude vždy stejně houževnatě zastávat zásady ochrany soukromého majetku a soukromého podnikání. — Povolovací řízení bude co nejdříve srovnáno se zemí, nejpozději v polovici roku 1929. Tím větší důraz proto klade na racionalisaci a technické zdokonalování výroby a na společný postup průmyslu a zemědělství, zejména v otázkách celních. Ani na chvíli nesmíme však zapomenouti, že jde stále také o snížení cen životních potřeb. Zvláštní důraz položil na rozvoj obchodu a živností, jimž chce věnovati mimořádnou pozornost a všemožnou pomoc.

Z Anglie docházejí zprávy, že náš rafinovaný cukr jest pro příště diferencováním cla na surovinu vyloučen z konkurence na spotřebitelsky i platebně silných trzích Velké Británie. Clo na dovoz cizích knoflíků zvýšil anglický parlament o 33 procent a 33 setin, což znamená pohromu pro domácí knoflíkářské dělnictvo. Ed. Havlák v Nár. Politice k tomu poznamenává: Nejedná se o maličkost, neboť zničení čsl. knoflíkářské malovýroby a středních závodů živnostenských znamená novou ztrátu pro čsl. platební bilanci, rovnající se dle originálních anglických dovozních statistik asi 60 milionům čsl. korun ročně.

V březnu bylo v republice celkem 15 stávek. Ztráta pracovní doby činila 134.797 pracovních dnů a ztráta na mzdě 4.977.734 Kč. Výsledek stávek v jednom případě kladný, v devíti částečný, ve čtyřech záporný, v jednom dosud neznámý.

V roce 1926 bylo v Čechách, na Moravě a ve Slezsku 31 akciových bank. Akciový kapitál činil 1855.6 mil. Kč, rezervní a jiné fondy 1246.6 mil. Kč, dílčích úpisů dlužních vlastního vydání slosovaných a neslosovaných bylo 192.5 mil. Kč. Vklady na knížky a pokladniční poukázky činily 8022.4 mil. Kč, věřitelé a jiná pasiva celkem 14.847.8 mil. Kč. Tyto banky vykázaly zisk 243.6 mil. Kč. Bank bez akc. kapitálu bylo devět se základním fondem závodním 56 mil. Kč. Tyto banky vykazovaly zisk 8.7 mil. Kč.

Stavby obytných domů se státní podporou v Československé republice. V době od 1. června 1921, tedy od počátku účinnosti zákonů o stavebním ruchu do 31. března 1928, byly v ministerstvu veřejných prací a v odděleních pro stavební ruch projednávány projekty na stavbu 26.466 domů o 56.793 bytech s rozpočteným stavebním nákladem zarovnaně 4484 mil. Kč, pro něž byl navržen státní příspěvek částkou zarovnaně 3282 mil. Kč. Z toho připadá na Velkou Prahu 2116 domů o 12.344 bytech s rozpočteným nákladem zarovnaně 1136 mil. Kč, pro něž byla navržena státní subvence 852 mil. Kč. („Zprávy veřejné služby technické“ č. 8.)

Z P R Á V Y .

Za slávou českého jména možno nazvat přímo triumfální cestu strahovského opata dra M. Zavorala v Rumunsku. Radujíce se z poct a vyznamenání, kterých se dostalo osvícenému p. opatovi, srdečně mu k nim blahopřejeme.

Im memoriam... Zemřel kanovník Msgre Dr. Jos. Hanuš, jenž získal si veliké zásluhy o styky katolíků českých s kulturní cizínou, zejména s katolíky ve Francii. Zahraniční propaganda, kterou tak šťastně inauguroval a již tolik přispěl k probuzení a posílení náboženského vědomí a přesvědčení u nás, zajišťuje mu v dějinách osvobozené vlasti trvalé jméno. Osobně milý, krajně obětavý a nezištný pracovník kulturní věnoval se též činnosti vědecké v oboru srovnávacích dějin náboženství jako docent theologické fakulty Karlovy university, již odkázal svou cennou knihovnu. Želíme velké ztráty tohoto vzácného muže, který radoval se upřímně z každého úspěchu našeho.

Julia Zeyera vzpomíná v Rozpravách Aventina A. Lauermannová-Mikschová a podává některé zajímavé detaily. Vypravuje mezi jiným: V posledních letech svého života vzpomínal rád domu otcovského, onoho krásně nádherně zařízeného domu, v jehož komnatách bloudil i v posledních horečných svých snech, v nichž mu i neviditelnými prsty na starém klavíru hrána smutná píseň pohřební.

Ale i dávno před tím povídal v důvěrných odpoledních hodinách, kdy oheň v kamnech hučel, o kouzlech tesařské ohrady, ve kterých sedal jako hoch, v rukou knihu vědomostí reálních a v hlavě sny o dálných zemích a lidech velkých, bohatýrských osudů. Přítomnost bývala mu reprezentována ohavnou knihou záhad počtářských.

„Býval jsem strašný kluk“, říkával o sobě. „Nic jsem se neučil, jen indiánské povídky a hlavně špatné rytířské romány jsem četl a ve škole rozbíjel škamny v bojích se spolužáky. Maminka dávala ty škamny pak spravovat v naší ohradě. Někdy jsem se také hrozně trápil nad vlastní nezdárností, když jsem viděl, že se pro ni trápí maminka. Ale čím co čím, neštěstí později přece jen propuklo“. — Tím neštěstím minil ve své někdy trochu bolestivé hovornosti básnické své poslání.

Poetické nadání Julia Zeyera nebylo v rodině jeho přijato právě s nadšením. Matka Zeyerova nesla těžce, že se ani tento její syn nechtěl zachytit praktické kotvy života; jeho sourozenci, pohybující se většinou v jiných společenských oblastech, pocítili odcizení k tomu, který se jim vzdaloval do neznámých jim světů.

Zeyer zbožňoval svou matku, ač nebyl dědicem některých dobrých, pro život platných jejích vlastností. Dle všeho, co jsem od členů rodiny o Juliově matce slyšela, byla matka jeho energická, pracovitá, měla obchodního ducha a velkou snahu spořit a rozmnožit blahobyť četné své rodiny.

Syn, básník a snivec, nebyl synem jejího ducha. Ale tato matka měla dosti lásky, mateřské, že ač nesouhlasila s předurčenou volbou povolání synova, dovedla mu přece rozžehnouti hřivý ohníček lásky, u krbu domácího a měla čistě mateřské porozumění pro čistě lidské jeho bolesti.

Látku k svým prvním pracím čerpal z vypravování starých šlechticů, které v jeho dětství navštěvovaly dům jeho matky. „V některém koutě skryt, naslouchával jsem, co staré dámy vyprávěly. Pamatovaly doby Karla X. na hradě Pražském, znaly všechny historie rodin šlechtických i občanských.“

Stará Praha! Julius Zeyer uslyšel vedle Jakuba Arbesa jeden z prvních tajemný zpěv jejího ždiva, byl jeden z prvních, jehož fantazie se zahloubala v šero malostranských paláců, zapomenutých koutů i hlozím zarostlých hřbitovních kamenů. Vyčetl, co vepsáno v patinu zčernalých stěn úzkých pražských uliček, co bloudí šerem pražských chrámů, v nichž voskoví svatí ve svých křišťálových rakvích spí. Něco ze ztajeného, šepotajícího o bývalém tu truchlém a beznadějném, tu zase útěšném, nesoucího ohlas půvabně tklivých písní dávno vyznělých i záchvěv tepla krbů dávno vyhaslých i barvy zmírající záplavy večerních obloh mizících dob.

Kroniky, jež se odehrávaly v ztajeném šeru starých domů rodinných a tradovány, ode rtů ke rtům, přibíraly fantastických rozměrů — to vše je skryto v prvních pracích Zeyerových. Práci, v nichž cizí vlivy hledány a do nichž jako v lunojasné noci trčely silhouetty staré stověžné Prahy a její tradice.

Julius Zeyer měl širokou stupnici universálního vzdělání, jeho kultura předstihovala ústředí, ve kterém žil, a byla kosmopolitická, jako musí nutně býti každá velká kultura. Ale cítění jeho bylo fanaticky, bolestivě české. Tato bolestivost jeho češství vysvítá s dostatek z jeho románu „Jan Maria Plojhar“ právě tak, jako bolestivost jeho lidství vysvítá z knihy „Dům u tonoucí hvězdy“. Julius Zeyer byl Čechem toužícím po velké, hrdé, bohatýrské linii národního charakteru i uvědomění. Byl člověkem celé lásky i celé nenávisti, vášnivá i snivá básnická individualita, nezpůsobila k analytickému studiu jevů společenských i národnostních.

Nesmlouval se nikdy se spleť malých jevů, které více méně proplétají každou přítomnost; vše malé, sobecké, nepěkné v národním životě našem jej kromobyčejně rozčilovalo. Rodina Zeyerova neměla přesně vytknutého zbarvení národního, němčila jako v první polovici devatenáctého století němčily rodiny, mající aspirace noblesní, ale Julius byl Čechem již ve věku chlapeckém.

Fráze o Zeyerově cizáckosti u stolců kritických vyslovena, opakována pohodlnou bezmyšlenkovitostí v davech čtenářských, našla svou ozvěnu u pultů nakladatelských. Byly doby, ve kterých Julius Zeyer nemohl pro svá díla vůbec nalézt nakladatele. Přijížděl z Vodňan, podnikal křížovou cestu od Anáše ku Kaifáši

a zapadl. pak unaven, znechucen, skrýváje své pokofení za trochu bolestivým humorem, do některé z přátelsky mu oddaných rodin.

Na radu pisatelčinu, aby psal francouzsky nebo italsky: „Vidíte, jaká jste moudrá“, řekl ironicky. „Ale, co mi povídáte, mně ještě nikdy nenapadlo a nemá to vůbec žádnému z nás napadnout. Nemohl bych nikdy psáti francouzsky neb italsky — mohu psáti pouze česky“.

A pojednou se zasmál téměř chlapecky rozpustile. „Nezbudeli mi na inkoust, budu psáti třeba kolomazi, ale česky budu vždycky psát“.

Cena Mánesova fondu pro rok 1928. Ve schůzi poroty „Mánesova fondu“, založeného Jednotou umělců výtvarných k uctění památky velikého umělce Josefa Mánesa, konané v den před výročím jeho narozenin, byla udělena jednomyslně cena pro letošní rok (5000 Kč) malíři a sochaři prof. Jak. Obrovskému za dosavadní jeho dílo.

Čermákova výstava. Velká souborná výstava životního díla velkého českého umělce, jenž téměř celý život strávil v cizině, rozšiřuje slávu českého umění v míře jedinečné. Výstava, první a snad poslední výstava Čermákova v tomto rozsahu, zabrala obě křídla výstavních síní Obecního pražského domu a na 160 kreseb bylo nutno vystaviti zvlášť v Alšově síni na Malé Straně.

Nové vatikánské museum. Ve vatikánské zahradě bude zbudováno nové museum, v němž budou vystaveny umělecké poklady, které nyní odpočívají v různých depositářiích ve sklepích, na půdách a v různých skladištích. Na těchto místech jest ještě tolik materiálu, že by se jím dalo vyplniti několik museí. Ve středověku byly odloženy různé umělecké předměty, jejichž velikou uměleckou a historickou cenu poznal teprve náš věk.

Nová skladba Leoše Janáčka. V Heidelbergu konati se budou slavnostní hry, při nichž provedena bude také dramatická práce Gerharta Hauptmanna „Schluck und Jau“. Ředitelství slavnostních her požádalo L. Janáčka, aby ke kusu Hauptmannovu složil scénickou hudbu. Německé listy podotýkají k tomu, že bude to zajímavá umělecká spolupráce dvou krajanů, ježto Hauptmann i Janáček pocházejí ze Slezska.

Nový W. B. Yeats. Tři ukázky hrdinských bájí irských právě vydané v překladu Jar. Skalického od nejvýznačnějšího básníka a dramatika keltské renaissance W. B. Yeatse nejsilněji charakterisují jeho dílo, neboť jimi vnesl autor do literatury anglické nový dramatický útvar: drama nerealní, ale číře niterné, které vyrůstá z čistě duchovního pojmání. W. B. Yeats, poctěn Nobelovou cenou a zařazen tím mezi muže světového významu, mystik, visionář, našel v duši lidu pravé zrno keltského národa, které vyrostlo v jeho rukách ve vyjimečnou umělecky dokonalou tvorbu.

Úvodní slova Evy Jurčinové na prvních stranách knihy nám jasně a věcně osvětlují osobnost básníkovu. Překlad Jar. Skaličského je plynňý a přesně vystihující myšlenky básníkovy. Knihu vydalo nakladatelství Ottovo ve „Sborníku světové poesie“. Některé z jeho drobnějších prací vydalo „Dobré dílo“ ve Staré Říši na Moravě, které Yeatse k nám uvedlo.

Svatojánské dny byly letos mimořádně slavné u příležitosti holdu zemědělského lidu k desátému výročí republiky. Nás zajímala přebohatá a nádherná krása národních krojů v průvodu a lidové prostonárodní slavnosti. Oko slzelo radostí a srdce prudčeji bušilo u vědomí síly zdravé a nezkažené národní duše, která nestyděla se za hesla náboženská.

Nerudovy „Malostranské povídky“ vydá proslulý německý grafik Hugo Steiner, rodilý na české půdě, který si je sám přeložil do němčiny a doprovodil vlastními ilustracemi. Bude to kniha, na níž se německá kritika těší, zejména i pro její grafickou stránku.

Příný a ušlechtilý přítel českého národa, Paul Selver, který do angličtiny přeložil již velmi mnoho vybraných básní starší i novější literatury, chystá do tisku anglickou antologii české literatury od Husa po dnešek.

Pravidelné překlady českých děl do francouzštiny, chystá se vydávati pařížské Grassetovo nakladatelství za společné práce pražského Aventina. — Pro první ročník je připraven překlad Čapkovy-Chodovy „Turbíny“, Ivana Olbrachta „Žaláře nejtemnějšího“ a Čapkových „Anglických listů“. Pro druhý ročník jsou vedle Březinovy „Hudby pramenů“ na programu díla Durychova a Jiřího Karáska ze Lvovic.

Zinkova aukce knihovny Arnošta Procházky. Tyto dny byla vydražena v Zinkově aukci poslední, třetí, část slavné kdysi knihovny redaktora „Moderní Revue“ Arnošta Procházky. Knihovna nebyla snad ani tak počtem děl imponující, jako spíše obsahem. Každý ví, co znamenal Arnošt Procházka a jeho „Moderní Revue“ pro moderní českou literární obec. Bouřlivá generace let devadesátých byla skupena kolem A. Procházky jako velká rodina. Z generace této vyšli naši největší básníci dekadentní i symbolisté — Jiří Karásek ze Lvovic, Karel Hlaváček, Antonín Sova, Otakar Březina. Ale i jiní autoři, přiklonivší se později k jiným směrům, nalézali útulek v Moderní Revui, ať to byl Viktor Dyk, Karel Toman, St. K. Neumann, nebo jiní, mladší. Nejen však literáti, ale i grafikové, dnes evropského jména, byli sdružení v Moderní Revui; Zdenka Braunerová, František Kobliha, V. H. Brunner, Karel Hlaváček, T. F. Šimon a jiní mnozí přispívali do této nejlepší naší literární a umělecké revue. Nyní rozešlo se na třikrát celkem 1217 knih a uměleckých publikací této knihovny. Knihovna se neudržela v celku — dědicové ji roz-

prodali v aukcích. Celkový výtěžek aukce byl — nečítaje 10% přírážku aukční — asi 123.000 Kč. Sama „Moderní Revue“ (všech-
ny ročníky) vynesla 20.000 Kč. Veřejnost česká též se zájmem sledovala rozprodávání této knihovny, tak příznačné pro generaci z „konce století“. Teď je dokonáno — zbude pouze aukční katalog. Při tomto katalogu třeba se poněkud zastavit. Snad žádné soukromé knihovně nedostalo se ani u nás, ani v cizině tak pietně a dokonale vypraveného katalogu, tak odborně zpracovaného. Katalog ve 3 částech s obálkou dřevorytovou F. Koblihy, tištěný vzorně Státní tiskárnou, vyžádal si sám nákladu přes 20.000 Kč. Každá kniha je v něm dokonale popsána, takže nutno zde oceniti úmornou katalogizační práci pořadatele p. Zínka, který sám sestavil první 2 díly katalogu, třetí pak (literatura cizojazyčná) společně s bibliotékářem Nár. musea drem Miloslavem Novotným. Ke katalogům připojeno bylo několik reprodukcí titulních listů, vazeb neb autografů u vzácnějších knih. První katalog mimo to má jako frontispic dřevorytový portrét Arnošta Procházky od Fr. Koblihy, třetí díl pak dřevoryt Koblihův „Trosky díla“. Dokonce p. Zínk pořídil pro své přátele přednostní vydání (asi 50 výtisků) katalogu na hollandu. K třetímu dílu přednostního vydání na hollandu připojeno jako zvláštní příloha krásně leptané ex libris Procházkovo, dílo to T. F. Šimona, mistrem samým podepsané.

Katalog sám má svoji hodnotu nejen bibliofilskou, ale i vnitřní, literárně historickou. Podává nám jasný přehled literárního díla generace let devadesátých, jakož i dokumentuje vlivy západní na literaturu naší oné doby. V tom spočívá cena práce p. Zínka, kterou snad budoucí pokolení jednou ocení. A možná, že se dočkáme za nějaké desíletí toho, že katalog tento bude sám prodáván v aukcích jako historicko-literární a bibliofilská zajímavost zároveň.

Dr. P. T.

„Skotský poutník“ — Seton-Watson v Praze. Národ český vítá ve zdech stověžaté Prahy Scotta Viatora, jednoho z mála našich nejoddanějších přátel, s ním blíží se k nám duch oné ušlechtilé Anglie, která je obhájkyň práva a spravedlnosti proti brutální moci útlaku, Anglie, která vstoupila do války po znásilnění Belgie a která programem války učinila osvobození ujařmených národů. Je nepomíjitelnou zásluhou Setona-Watsona a W. Steeda, že do tohoto programu byl pojat také národ československý. Nebylo v Anglii samozřejmé přijati myšlenku osamostatnění Československa a proto tím větší zásluhou, ale i tím větším úspěchem je vítězství Setona-Watsona, které bylo vítězstvím našim. „Skotský cestovatel“ připravoval ovšem vítězství to již dávno před válkou. Není státníkem ani politikem, jen prostým profesorem dějin, a přece jeho úsilí mělo na utváření veřejného mínění současné Evropy vliv větší, než úsilí mnohých oficiálních státníků. Je z těch osobností, jež určují smýšlení doby. Narodil se v Lon-

dýně roku 1879 a již za studií poznal celou velkou Evropu. Studoval v Oxfordu, Berlíně, Paříži, ve Vídni historii a filosofii. Do Rakousko-Uherska přišel jako přítel Maďarů a obdivovatel Košuta. Když však poznal, jaké je vpravdě pověstné „rytířství“ Maďarů, stal se vášnivým zastáncem národů, Maďary potlačovaných. Jeho kniha „Národnostní otázka v Uhrách“, vydaná v r. 1908, byla evropskou sensací. Již před tím (1907) upozornil knihou „Budoucnost Rakousko-Uherska“ veřejné mínění své vlasti na neudržitelnost rakouského ústředního režimu a neustal odtud burcovati svědomí Evropy problémy uherskými (Korupce a reforma v Uhrách 1911, Absolutism 1912). Po vypuknutí světové války byl z prvních, kteří podali pomocnou ruku utlačeným národům ve střední Evropě a především nám, Čechům a Slovákům. Na schůzce s prof. Masarykem v Rotterdamu v říjnu 1914 vypracoval revoluční program československé samostatnosti a propagoval jej v Anglii slovem i skutkem. Osvobozený národ lásku splácí svému velikému příteli vděčností a srdečnou slovanskou pohostinností po celou dobu jeho pobytu v republice československé. —

L I T E R A T U R A .

Dykův sborník. Poslední dvojčíslo Lumíra přináší k padesátinám svého redaktora řadu oslavných i kritických statí, osobních vzpomínek, poznámek i glos. Arne Novák rozbírá melodickou Dykovu baladu, Milou sedmiloupežníků, zařadiv ji literárně historicky a výrazně ji ocení po stránce estetické. Miloslav Rutte v obsáhlém a pečlivě ciselovaném essayi pojímá V. Dyka jako dramatika desilusionismu. Miloslav Hýsek sebral látku k tématu Dyk, literární kritik, poukázav zejména ke kořenům Dykova kulturního tradicionallismu. J. M. Augusta pokusil se v obsáhlém rozboru o charakteristiku Dykova zjevu, bez schopnosti synteticky vytěžit nasbírané poznatky. J. O. Novotný podal „Soupis časopiseckých prací Viktora Dyka“. Jedním z nejzajímavějších příspěvků Dykova sborníku jsou poznámky V. Črhy, jednající o styčných bodech Dykovy básnické tvorby s hudbou. Významná jest hrdá a spolubojovnická báseň Rudolfa Medka, zachycující zejména Dykův osud v současné době. Svou myšlenkou blíží se jí kratičkový pozdrav J. I. Roslava Durycha, vrcholící v doznání: „Čas mizí, věčnost zůstává. A Viktor Dyk dal mnoho věčnosti.“ Ze vzpomínek třeba se zmíniti o Karáskově vypravování o Dykově vztahu k Moderní Revui, o svěžích dojmech Otokara Šimka na básníka „Marnosti“ a o přátelsky vřelém dopisu z nemocnice od Hanuše Jelínka. Sborník obsahuje i příspěvky politických Dykových druhů (Červinka, Borský) a řadu článků významu osobního.

Karla Hynka Ježka Lidová knihovna zábavy a poučení. Expedice v Hlučíně. Ročník II. 1928. Jest třeba důrazně upozorniti na dobré dílo, jehož nehlučně a obětavě podjali se dva jednotlivci. Řídící učitel K. H. Ježek vydává už druhý ročník své Lidové knihovny v Hlučíně, dějinnou spravedlností před 10 lety nám navráceném. První svazek letošního ročníku přináší románovou práci pilného a sympatického Jana Ev. Trávníčka: „Láska učitele - kněze“. Vyšel dosud díl I., dílem druhým bude dílo dokončeno. Už z prvního svazku možno však souditi, že literatuře naší přibude dokončeným románem kniha obsahově cenná, nabádající k přemýšlení o mnohých palčivých otázkách, nalé-

hajících na dnešního vzdělance zejména z kruhů kněžských a učitelských, kniha jemná i čistá, jejíž prostá dějová fabule není bez půvabu. Kdo poznal Trávníčka z jeho zemité, jádrné realistické kresby z Valašska v posledním svazku Archy, objeví v novém románě opačný pól jeho vlohy. Zde jsou postavy úmyslně stylisované a celým dílem vane svěží ovzduší zdravého idealismu. Trávníček bojuje tu o své lidské, výchovatelské i náboženské ideály a činí to formou beletristickou, upomínaje důtklivým i naléhavým způsobem svého horlení na poučnou belletril paedagoga z jiného tábora, Karla Kálala. Přál bych traktátovému avšak nikoli nudnému románu Trávníčkovu hojného rozšíření zejména mezi naši mládež. Proto na Lidovou knihovnu Ježkovu upozorňuji knihovníky všech katolických knihoven. A vůbec všechny, kdož pečují ještě o to, aby dobrá kniha pronikla mezi lid. Bohužel, zdá se, že jich není mnoho. J. Kk.

Th. & JUDr. K a r e l K a š p a r: Cesta prvního českého biskupa do Ameriky u příležitosti XXVIII. mezinárodního eucharistického kongresu v Chicagu. Tiskem Družstevní knihtiskárny v Hradci Králové. Nákladem Tiskového družstva v Hradci Králové 1928. Stran 300. Cena 25.— Kč.

Historicky památnou pouť katolíků z Československa na světový XXVIII. sjezd eucharistický v Chicagu r. 1926 popsali podepsaný s posl. V. Myslivcem v knížce vydané nákladem Dědictví svatého Jana Nepomuckého roku 1927: „Světový kongres Eucharistický v Chicagu a účast katolíků z Československa“ (128 stran a 16 stran obrázkových); pan opat emauzský Arnošt Vykoukal zachytil velmi krásně své dojmy a vzpomínky z cesty oné a z kongresu chicagského v několika statich časopisu „Pax“, zájezd bratří Kolísků vyličěn ve „Vlasti“. K těmto zprávám družil se objemná, výše uvedená kniha, ji: vydal právě v Hradci Králové pan biskup Dr. K. Kašpar. Měl zajisté právem zvláštní důvod k tomu, aby cesta prvního českého biskupa do Ameriky k zámořským bratřím našim byla knižně zachována pro dějiny našeho národa. Ale jaká cesta! Vedle společných návštěv delegace československé v New Yorku, Washingtonu, Chicagu, St. Louis, Clevelandu, Detroitu, Niagare, Buffalu, Philadelphii vyhověl pan biskup prosbám drahých krajanů, aby zajel k nim až na jih do Texasu u zálivu Mexického a odtud přes státy Oklahomu, Kansas, Nebrasku, Iowu, Jižní Dakotu až k hranicím kanadským v severní Dakotě a zpět přes Minnesotu a Wisconsin do Chicaga. Navštívil po kongresu během jednoho měsíce na 20 českých osad, vzdálených tisíce mil, všude káže, slouží mše sv., bývá muje. Ovšem, cesta jeho byla triumfální, všude tolik lásky, neskonalé úcty k biskupu českému od milovaných amerických Čechů, většinou již v nové vlasti narozených, všude vznešený hodnostář při slavnostních uvítáních děkoval za věrnost jejich ke svaté víře a vlasti, pobuzoval, sílil a těšil. A dojmy své psal pan biskup srdcem nadšeným pro Boha a církev, plným lásky k drahým bratřím zámořským a k vlasti. V 61 článcích líčí své vzpomínky z celé památné cesty od odjezdu z Hradce Králové až do svého šťastného návratu do Chrasti, jak si je pečlivě poznamenával, místo odchodu po vysílujících celodenních námáhách. Velmi poutavé líčení slavnosti kongresových a při návštěvách českých osad proplétá zajímavými podrobnostmi o životě, radostech, starostech krajanů, o hospodářském stavu lidu amerického, o zřízení farním, o školství katolickém. S upřímnou srdečností vzdává úctu hrdinským katolíkům českým v Americe za jejich obětavost, s níž si kostely stavěli, kněze volali, školy zřizovali, děkuje všem nescetným, kdož jej na cestách vítali a neocenitelnou službu lásky a úcty prokazovali. Spisem svým ndp. biskup chce nejen krajanům našim vzdát hold za jejich věrnost k církvi a vlasti, nýbrž i příkladem jejich probudit u vlažných katolíků ve staré vlasti lásku k svaté víře, aby obrátili se k Bohu a k nejvroucnějšímu uvítání Eucharistie, jak v závěru krásně uvádí. Doporučujeme upřímně tuto knihu s přáním, aby nadchla hojně čtenáře k horlivosti ve víře podle vzoru bratří amerických. Msgr. Dr. Jos. Hanuš.

Divadelní hry: Ronaj Gabriel, Sluneční píseň, 2. Střížovský Prant., Mariánský sloup, 780 Kč.

Kniha rozjímání pro řeholnice: P. F. Seeböck, Plň sliby své!, přeložil spir. dr. Josef Suchý, 6 Kč.

Poučné a vzdělávací: Cinek Frant., K náboženské otázce Zena, její úkol a výchování, 2'20. Jiříček Bedřich, Vznik a konec světa, 1'90. Jiříček Bedřich, Žalmy kosmické, 1'60. Kavanová Marie, Naši básníci, 1'70. Lang Alois, Otec pouště sv. Jeroným, 17.—. Paláu Gabriel, v prvních letech naší samostatnosti 1918—1925, 18. Horáček Frant., S. J., Katolík činem, ze španělštiny přeložil Jos. Vraštil S. J. brož. 7.—, karton 10, v kůži váz. 23.—. Sborník, Dante a Češi, v pěkné úpravě brožov. 40, ve skvostné vazbě 100 Kč. Spalding John Lancaster, Vyšší vzdělání kněžstva, 1'40. Šanda Jan, Drama golgotské, 2'20. Tauber Ot., Sektářství u nás, 3 Kč.

Bibliofilské: Flaubert G., Legenda o sv. Juliánu Pohostinném (dvoubarevný tisk, ruční papír, 15 dřevorytů Karla Němce, autorem popedpsáno), váz. 76 Kč.

I. starší ročníky revue „Archy“: Ročník V. — 1917 5'50, ročník VI. — 1918 11.—, ročník VII. — 1919 20.—, ročník VIII. — 1920 30.—, ročník IX. — 1921 36.—, ročník X. — 1922 36.—, ročník XI. — 1923 36.—, ročník XII. — 1924 36.—, ročník XIII. — 1925 43.—, ročník XIV. — 1926 36.—.

Starší ročníky časopisu „Eva“: Ročník IV. — 1907 2'80, ročník XVII. — 1920 10.—, ročník XVIII. — 1921 15.—, ročník XIX. — 1922 15.—, ročník XX. — 1923 15.—, ročník XXI. — 1924 15.—, ročník XXII. — 1925 15.— Kč.

III. Starší ročníky časopisu „Obzor rodinný“: Ročník II. — 1920 18.—, ročník III. — 1921 23.—, ročník IV. — 1922 23.—, ročník V. — 1923 23.— Kč.

Věstník katolického učitelstva českosl., roč. VI. Přerov 1928.

Naše doba, revue pro vědu, umění a život sociální, roč. XXXV. Praha 1928. —

Hvězda, časopis pro spolkovou práci mezi katol. mládeží, roč. IX. Brno 1928.

Pax, časopis pro přátele liturgie a řádu sv. Benedikta, roč. III. Praha 1928.

Zasvěcení, roč. VII. Praha 1928.

Hlidka, roč. XLV. Brno 1928.

Věstník jednot. duch. brněnské a olomoucké, roč. XXI. Brno 1928.

Věstník Společnosti sv. Cyrilla a Methoděje, roč. IX. Praha 1928.

Echo z Afriky, katol. měsíčník na podporu africké missijní činnosti, roč. XXIX. Brno 1928.

Růže dominikánská, roč. XLI. Praha 1928.

Ve službách královny, roč. XX. Praha 1928.

Časopisecký zpravodaj. 1 číslo nového ročníku právě vyšlo. Seznam časopisů vycházejících v RCS. je nyní seřazen dle všech oborů, takže je nepostradatelnou pomůckou pro každého. Adresa: Smíchov, Smetanova 2. Tel. 41282. Roční předplatné 28.— Kč.

Kdo neumí ještě dobře německy a chce se hravě a rychle němčině naučiti, používá osvědčené a zábavné naší metody „Německy v 1000 slovech“ a „Dokonale německy pro samouky“. Obou vyšel právě 11. sešit po Kč 3'60. Vyžádejte si podrobné prospekty zdarma u každého knihkupce nebo přímo u nakladatele, jímž je Zemědělské knihkupectví A. Neubert v Praze..

Veledůstojnému duchovenstvu a slavným patronátním úřadům
dovoluje si doporučiti veškeré kostelní nádoby a náčiní, a to:
monstrance, kalichy, cíboria, patenky, nádobky, paciřkály, svícny,
lampy, kaditelnice, kropenky atd. své vlastní výroby, předpisům
církvním vyhovující. Staré předměty opravuje v původní intenci
a znovu v ohni zlatí a stříbří neb proti doplatku za nové vy-
měňuje. Hotové předměty neb výkresy zasílá na ukázkou franko
bez závaznosti koupě. Vše se posílá posvěcené. Práce ruční. Sklad
veškerých zlatých a stříbrných klenotů, jako řetězů, madonek,
křížků, prstýnků, náramků atd. Notářské prsteny, tabatěrky, jí-
delní náčiní ze stříbra pravého a čínského vždy na skladě. Staré
zlato, stříbro a drahokamy kupuje za nejvyšší ceny,

Jan Staněk, pasíř, ciseleur a
přísežný znalec zemského trestního soudu.
PRAHA I., ul. Karoliny Světlé č. 12 a. Telefon 33133.

Zubní krém **LIBUŠE** **zubní prášek**
zubní voda
dnes nejlepší zubní hygienické přípravky.

Zdravý zub ve zdravém těle ! Bílé zuby okrasou obličej.

Zubní prášek, ústní voda činí zuby běloskvoucí a zdravé.

Zubní pasta Libuše neobsahuje Chlor-kall, který zuby sice
bělí, ale lékaři zjistili, že chlor zuby ničí. Při nákupu žádejte
výslovně zubní pastu Libuši.

Alois Mikulášek, Brno, Nová ul. 47.

VLAST

ROČNÍK XLIV. ČÍSLO 9.

FRANT. KAŠPAR: V »Ronsoyce.«

M. R. POUTNÍK: U J. Š. Baara

DON PEDRO CALDERON: Klasy
Rutiny.

ANT. HRŮZA: Šilháč.

RUD. STUPAVSKÝ: Legenda o sv
křížl.

GUDMUNDUR G. HAGALIN: Psaní
do nebe.

B. BEČVÁŘOVÁ: Osvětlená okna.

K. KOLÍSEK: Návrat z 28. euch. sjezd u,

V. ŠLOSAR: Pašeráci.

A. CHLUMECKÝ: Tábor na Moravě.

T. J. JIROUŠEK: Msgr. Dr. R. Horský.

JUDr. MICHAL NAVRÁTIL: Za
českou stopou v Itálii.

Dr. JOS. SVÍTIL-KÁRNÍK: Martin
Kukučín zemřel.

Z národohospodářství. — Literatura.

V PRAZE, DNE 20. ČERVNA 1928

TISKEM A NÁKLADEM DRUŽSTVA

VLAST

VLAST rediguje JOSEF HRONEK. Vychází měsíčně.

Předplácí se ročně 32 Kč, pololetně 16 Kč. Členové družstva platí ročně 30 Kč, kněží deficienti, alumnové, klerikové a studující 26 Kč. Do ostatních zemí kromě Československa, rovněž i do Ameriky 46 Kč. Ročníky „Vlasti“ pokud jsou na skladě, prodávají se po 20 Kč (do roč. XXXV.), ročník XXXVI. 24 Kč, od roč. XXXVII. po 32 Kč a jednotlivá čísla po Kč 3-20.

Používání novinových známek povoleno ředit. pošt a telegr. v Praze čis. 226201/VI ze dne 30. Hjna 1924.

*Rukopisy, jakož i knihy a časopisy na výměnu
budítež zasílány redakci »Vlasti«
v Praze - I. - 894, Josefská ul. čis. 19 n.*

Honoráře se rozesílají po ukončení ročníku.

Knihy a časopisy redakci zaslane.

(Do 20. června.)

Podporujte katolické spisovatele a jejich vydavatelský podnik. Staňte se přispívajícími členy Družiny literární a umělecké. Za příspěvek 25'60 Kč dostanete ročně tři knihy, které v krámském prodeji stojí přes 40 Kč. Na rok 1928 jsou tyto podíly: Jaroslav Hruban: Duše mosaik, román. J. Kárník: Závěští, básně. Jar. Řehulka: Tetky, hanácké humoresky. Členové za nezvýšenou cenu (25'60 Kč) dostanou i podíl na rok 1927 (Odvalil: Svítání, román, Fr. Střížovský: Mariánský sloup, alegorická hra. D. Pecka: Matka Boží v Trní, román) a mají právo objednat si se slevou 20proc. knihy ze skladu Družiny podle dolejšího seznamu. Využijte této vhodné příležitosti k lacinému doplnění svých i spolkových knihoven. Neotálejte!

Seznam knih,

které lze obdržeti v nakladatelství Družiny literární a umělecké:

Romány a povídky: Bazin René, Davidka Birotová, přeložil Dom. Pecka, 7'70. Benson Hugh Rob., V rozbřesku budoucnosti, přeložil Prokop Holý, 15. Bělohávek Václav, Oheň Eliášův, 14. Bruno-Ruby J., Příklad abbého Jouvea, přeložil dr. František Odvalil, 16. Hruban Jar., Pout do Ravenny, 15'50. Hruza Antonín, Bludné touhy, 5'80. Konařík-Bečvan B., Hospic u Zlaté Hvězdy, 18. Kozakiewicz W., Návrat, přeložil R. Korec, 14. Odvalil Frant., Svítání, 20'60. Pecka Dominik, Matka Boží v Trní, 15. Plastrierová C. Mlle., Vyhnaný dědic, přeložil Prokop Holý, 9'20. Ronaj Gabriel, Vítězná píseň, 2'80. Wárosy Gyula, Kaplan, farář a kanovník, přel. Boh. Kyselý, brož. 6, karton. 10. Anthony Trollope, Cestou ke klidu, přeložil Boh. Kyselý, 8 Kč.

Cestopis: Cankar J., Z cesty, přeložil B. Vybíral. 12 Kč.

Básně: Kalus Josef, Přímořské dojmy a elegie, 1'60. Kašpar František, Zastavené hodiny, 10. Kyselý Frant., Z říše světla, 18. Odvalil Frant., Co v duši zaléhálo, 8'50. Ronaj Gabriel, Pane smiluj se nad námi, 2. Zýbal František, Pěl ptáček 5'20. Kč.

V L A S T

František Kašpar:

V „Ronsovice“.

Zarostlou cestou rozkošno je kráčet
nahoru lesem trávy sametem;
ta cesta podobná je kajícnici,
jež nevinným je zase dítětem.

Jen zajíc přeběhne tu, srna stane
jak zkamenělá, větříc v jitra jas;
slyš, koroptev, jak svolává své děti:
ó, krásný, láskou rozdrobený hlas!

Po stranách dvoje mlází, to jsou křídla,
šumící sladce; připjal si je duch
můj, roven ptáku, vznesl se jak v hnízdo
nahoru v obrovitých buků kruh.

Se skály v prostřed v kraj se dívám, dítě
do obličeje zří tak otcova.
Rybničky oči jsou, dvě ruce vzhůru
se pozvídají, věže Nicova.

Pracují vesničky, až z nich se kouří.
V nich šachovnici krávy zdlouha jdou.
Zelená křídla dole; duchové mne
perutě lásky nesou osadou.

M. R. Poutník:

U J. Š. Baara.

(Č. p.)

Uvažovali jsme společně, jak živel český a národnost vlasteneckými českými misionáři, hlavně těmi kaceřovanými jesuity, byla udržována a kříšena, kdežto v krajích poprotestantštělých rychle bujela germanisace. Páni exulanti a protestantští Slezané za Fridricha II. se poněmčili v 50 letech dokonale, kdežto katolíci a na katolickou víru obrácení českými jesuity, zůstaly Čechy a zůstanou, dokud budou katolíky.

O takových vážných věcech jsme hovořovali s Jindřichem Baarem.

O věcech náboženských mivali jsme také kratší rozprávky. Ale ve všem Baar byl pravověrným knězem a jím i zůstal, třeba se některým lidem zdálo, že po převratě s církví se rozejde. Byl sice jako Hus své hlavy, ale nikoliv v otázkách učení a víry, pouze o organizaci církevní měl názory své a jistě názory „Jednoty“ rozpuštěné byly z valné části názory jeho. Ale to se týkalo vnějších nepodstatných věcí, ale i v tom se autoritě církevní ve všem podrobil.

Protože lpěl tak houževnatě na tom, aby se ustavilo zřízení jakési náboženské obce v každé obci a že byl pro zrušení celibátu „fakultativní“, rádi by ho pokrokoví přátelé učinili knězem — rebelantem. Pokud jsem slyšel, zbožný lid choďský byl ve velkém napětí a bázní o svého milého kněze, byli zaraženi, kdo ho znali, kdykoliv se mluvilo o odpadu kněží. A jak radostně kvitovali, když slyšeli, že slouží mši svatou, že krásně a nadšeně se po mši modlí předepsané modlitby. Dříve strach, s jakým hovořili: „Slyšel jste to, že Baar prej odpad, to nemůže být...“ a potom to radostné oddechnutí a ulehčení, když Baar setrval věrně v církvi katolické. Lze nazvat rebelem toho, kdo se podrobí? Baar byl příliš vážný a svědomitý kněz i muž, než aby chtěl býti jmn rebelem. Jemu šlo o názory a pravdu. Velikosti nehledal v tom, aby neuznal, že i vrchnost církevní může mít pravdu.

Kam by byl dospěl, brzy viděl. Náhodou jsem sloužil s kolegou, který byl starším církve československé od jejího začátku, a mohl jsem Baarovi povědět ledacos, o čem se tou dobou nedovídal. Souhlasil se mnou v tom, že odštěpné církve a sekty vznikají jako v minulosti umíněností paličatých panpáterů. Laik, sebe učenější a sebe světější, by církev novou založit nepomýšlel. Hus přece také nové církve nezakládal, žádaje jen nápravy církve katolické, a protože nebylo silného jedince, který způsobil vznik husitství, rozpadlo se církevní toto dílo za 20 let. Církev československou nezakládal také nijaký světec ani zvláště vynikající

theologové. Privil mi tehdy také onen kolega, že církev československá bude mít učení, aby každý i nejmodernější člověk mu mohl věřit nyní i za 100 let. „Nebudou tu učení a články víry stanoviti kněží, ale my laikové. Kněze nenecháme se do toho příliš míchat.“ Ptal jsem se na některé články nové víry a slyšel jsem, že nevěří v Božství Kristovo, v tajemství nejsv. Trojice, nemluvě o

J. Š. Baar.

svátosti Oltářní. Vytkl jsem tehdy kolegovi, že tato církev je největším podvodem, jakého kdy které kacířství se dopustilo: že vábí k sobě katolíky domněnkou, že všechno bude jako v církvi katolické, jenom jazyka že bude užívati národního, a duše k ní se hrnou a budou oklamány a zbaveny víry křesťanské. To přece není vůbec církev křesťanská, podotkl jsem a kolega pokrčil útrpně nade mnou rameny.

Také přestoupivší individua, která jsem znal, jsem Baarovi uváděl. Některé z nich znal. Uváděl jsem dva kněze-řeholníky, s nimiž jsem se znal od mládí, a pro jejichž mravní méněcennost

právě církev katolická trpěla; ti vystoupili z ní, udělali kariéru světskou. Církvi se jistě ulehčilo. Zbavila se bez klateb a interdiktů velmi nehodných sluhů.

O církvi československé Baar se potom jinak nevyslovoval, než „tato zvláště povedená partaj“. A přece bylo mínění, snad i přání novotářů, aby k této církvi přistoupil.

Baar nikdy snad s jinými osobami o církevních rozkolech nemluvil, i o církvi československé ironicky sem tam slůvko pronesl přede mnou. — Ale to nečinil, aby mi něco udělal k libosti. Toho nikdy neučinil. Vždyť také se mi v některých věcech opřel, na př. v názoru, má-li kněz pensista sloužit mši denně. A také když důvodům mým dobře čelit nemohl, mě odbyl slovy: „Víte, jsem už taková svá hlava!“ Přede mnou nikdy z pouhé zdvořilosti a ne k libosti netvrdil, co by se nebylo shodovalo s jeho vnitřním přesvědčením.

Ještě před tím, než jsem se s ním setkal, byl radikálnější v názorech. V soukromém dopise komusi z 7. VI. 1923, otištěn byl v „Literárních Rozhledech“, přiznává, že jako kněz přilnul už 1895 celým srdcem k reformnímu hnutí kněžskému a zůstal mu věren přes všechny persekuce. Ještě dnes věřím, co jsem psal před 30 r., že nucený celibát je nemravný, vybírání školových poplatků za křty, pohřby, sňatky atd., že kněze činí sobeckým, studium v kněžských seminářích že odporuje duchu českému, že je čeština Pánu Bohu tak milá, ne-li milejší, než mrtvá latina, naše dějiny politické že nesmějí být v rozporu s dějinami církve boží v Čechách (Hus, sv. Jan z Nep., Bílá Hora), že naši osadníci nesmějí jen věřit, platit a mlčet, ale že mají mít i práva určitá na církevní záležitosti, správu jmění, volbu farářů a biskupů, jak tomu v Čechách bývalo, že římská forma církevní hodí se duchu národů románských, ale mi že musíme držeti formu svou, slovanskou atd. Když po převratu roku 1918 nepodařilo se mně jako předsedovi Jednoty katol. duchovenstva československého tyto reformy prosadit, nemohl jsem ovšem déle zůstat v aktivě a odešel jsem do pense.“

Odešel do pense, věnoval se zcela činnosti spisovatelské a věci církevní nechal. Našel pravou svou lásku. Píše v témže dopise: „Mé kněžství přivedlo mi ji v náruč a lze ji vyslovit jediným slovem: obrození. Jako kněz, člověk i Chod věřím ještě dnes, že je mojí povinností snažit se všemožně o své vlastní obrození — nebo chcete-li zušlechtění — o obrození mého národa celého a zvláště lidu a kraje, z něhož jsem vyšel. Jakmile toto jsem si uvědomil, pověsíl jsem na hřebík ošidné heslo *l'art pour l'art* a péro mé musilo sloužit častu dost okaté tendenci.“

A tohoto obrození, jemuž Rusové říkají „oproštění“, byl by dosáhl úplně, byl by se oprostil dokonale nepohodlných vlivů, které ho vedly, kam jít nechtěl, kdyby okolí za ním nebylo tak příliš lezlo.

Sám jsem byl kritikami a literární historii dost přesycen a Baar asi sám také. Literární naše rozprávky omezovaly se na míru nejmenší. Tím jsem ho nechtěl otravovati ani sám otravován býti. Toho mu dost nasypali spisovatelé i lidé, kteří si na spisovatelství svém příliš zakládali a s ním koketovali. Vnímavému Baar to dával dost na jevo a pán, který byl podobné besedě jednou přítomen, mi potvrdil, jak se tehdy Baar náhle odvrátil, a nechal spisovatele literárníčit a s jeho synkem studentikem se dal do řeči o zcela obyčejných věcech. Proto jsme nezaváděli téměř o takové thema. Zvláště o svém tvoření nerad mluvil, jak jsem pozoroval. Jen jednou uznal mě za hodného důvěry, že mi sděloval svůj plán k Paní komisarce a snad jen proto, že ode mne chtěl zvědět, jaké názory panovaly v Domažlicích o panu děkanu Fastrově a o paní Němcové. Má tchýně jako děvčátko tu paní dobře znala. Němcovic bydlili také v domě na náměstí, kde několik let měli krámk i moji rodiče, ovšem, kdy už jsem byl dávno z domova. Mínění o této paní a jejím hospodaření v domácnosti nebylo v kruzích staroměstských a šosáckých příliš příznivé a toho nemohl spisovatel potřebovati. O děkanu Fastrově pak nic zajímavého jsem mu sdělit nemohl. Baar mi předčítal některé již napsané kusy a rozhovořil se o tom, kterak v tomto širokém obraze zobraziti chce všechny lidové zvyky a obřady, jaké v Klenčí byly ještě za jeho mladosti a pokud se na ně staří lidé pamatovali.

Když jsem potom četl „Paní komisarku“, neměl jsem toho dojmu, jakého jsem očekával, zejména proti Holečkovým „Naším“. A považuji tam za nejcennější a nejdůležitější zobrazení duše lidu vesnického, kdežto komposici nezdálo se mi vhodným nazvati „románem.“ Šírokost pak při skrovňoučkém ději mi příliš připomínala Klostermannovu techniku ve „Mlhách na Blatech“. Teprve při čtení dalšího dílu „Osmáctýřicátníci“, jsem se rozehlíval a pozoroval patrný vzrůst Baara — umělce. Bylo mi zřejmo, že Baar si činil záznamy toho, čeho mohl upotřebiti pro román i z našich rozmluv. Mezi anekdotami jsem jednou napodobil svéráznou mluvu loutkového divadla, pokud jsem lidové kočovné loutkáře slyšel z dob dětství a setkal jsem se s tím v „Paní komisarce“, kde vtipy byly připsány loutkáři Šmídovi. I měl Baar celé archy záznamů lidových vtipů a anekdot i aforismů všelijakých chodských šprýmařů a veselých kop z Klenčí a z Postřekova. Ukazoval mi je a přečítal mi z nich ledacos na obveselenou. Za to rád hovořil o pracích ostatních spisovatelů chodských. S velkým uznáním hovořil zvláště o chodském spisovateli Janu Fr. Hruškovi, Arcíchodu, jež považoval ve věcech dialogických za autoritu.

Za to prudce se dal do Vrby a jeho chodského dialektu. Citoval mi kusy jeho nářečí a tvrdil, že to není chodština, nýbrž vrbovština, že Vrba dokonce zřejmé moravismy nastrkuje za bu-

lačinu. Co se románů jeho týče, uváděl úžasnou jeho fantasií, ale vytýkal mu také vybičovaný naturalismus. „Ale ono se to dnes líbí a proto Vrba bude čím dále „pornografičtější“, pro-rokoval. Když pan Vrba vydal první díl „Chodských rebelií“, Baar byl již rozhořčen. Protože je v kursu odpad z církve katol. a přízeň k českobratrství a jiným sektám, Vrba bude psát zase, aby se líbil, zůstal v kursu a bude mít protikatolické náboženské přesvědčení.

Co se jeho historie týče, všecko samá fantasmie a všecko da-leko historické skutečnosti, ne-li pravý její opak. A člověk ten má tu smělost na konci napsati tohle: A Baar mi četl doslov spisovatelův, že o nic mu nešlo, než o pravdu a za tím účelem prostudoval množství pramenů, načež prohodil se smíchem: „Vy-drancoval mne a Teplého a naši práci úplně zkreslil.“ Cítoval mi řadu věcí, jež se nesrovnávají s pravdou, a místa, kde se Vrba historicky blamoval. Hájití Vrba bylo těžko, jedině tím, že román je dílo fantasmie a nikoliv historie. Ovšem připsanek o pravdě pravdoucí je vypočten na zmatení myslí.

Vzpomněl jsem si tehdy, po letech na to, že jsem kdysi ne-chápal, proč slovatný literární historik německý Gervinus neměl rád historické romány. I uváděl jsem znovu, co jsem již pravil o Temnu a Jiráskově koncipování naší minulosti. Nevím, zda-li Baar se mnou souhlasil, ale vím jen, jak hrozil, že Vrba dema-skuje, dotkne-li se ještě jednou chodštiny proti němu nebo proti Hruškovi. A ukazoval mi archy: „Zde je to napsáno!“

Pochopil jsem, že se s Vrbou pohněval a rozešel, ale na tak choulostivé věci a příčiny jsem nepokládal za moudré se vyptá-vati. Baar za několik týdnů poté zemřel (1925) a spisovatel Vrba byl nejhorlivějším z pořadatelů skvělého pohřbu, jakého Chodsko nevidělo.

Č. p.

Don Pedro Calderon:

Klasy Rutiny.

Přeložil V. Svatohor.

(Č. d.)

Melchisedech:

Ať v době blahé naše oslava,
náš vítěz, s israelským vojem přijde k nám!

Abraham:

Buď v době blahé zdrav král, jemuž chrám
i vavřín stejně lesku dodává.¹⁰⁾

¹⁰⁾ Melchisedech byl knězem a spolu králem.

Melchisedech:

Zde chléb a víno budiž obět tvá,
již za dík Bohu posvěcuji sám.

Abraham:

Též já se klaním Bohu na význam,
jak velká — víra Abrahamova.

Melchisedech:

Ó připusť dík ten, Bože Sabaothi.

Abraham:

Ó přijmi nám jej, Bože Adonai —

Melchisedech:

dar otce, krále Abimelecha.¹¹⁾

Abraham:

A proti bědným synům Behemoth,

Melchisedech:

kmen Levi vždy jen obětuj a haj,

Abraham:

jak rád dí kněze Melchisedecha.
(Bubny a rohy; zavře se pozadí.)

Hlasy:

(Za jevištěm.)

Melchisedech živ buď král,
Abraham, náš velitel, buď
zdráv!

Lucifer:

Již vzdálil se ten děs?

Svárlivost:

Ano; však, ač mizí, jsem mu
v patách.

Lucifer:

Jak to?

Svárlivost:

Přemítajíc
sem tam, nač to vše a k čemu.

¹¹⁾ Abraham sluje zde Abimelech — „otec králův“ jako praotec krále Davida a krále Mesláše.

Lucifer:

Abys poznala, ó matko
 svárů, důvody k mým děsům,
 proč já, o klasech když slyším,
 zvláště pšeničných, se třesu,
 dále pak, že autoritu
 uvedl jsem již ti čtveru,
 na důkaz, že pravdu mám,
 vracím se k svým slovům zpředu.
 Tyto nivy betlemské,
 které pro žírnost a vzhled svůj
 půvabný kdys vydobyla
 cti a výsad svému jménu —
 neb kdo Betlem dí, „Dům chleba“
 dí — dnes v libezném svém středu
 uctívají vladyku,
 nejvyššího ze všech kmetů,
 velikého praotce
 Booza, lesk i větev štěpu.
 Judy, z něhož vypučí
 podle slibů, daných světcům
 Abrahamu, Isáku i
 Jakobovi, pravá světu
 Spása.

Tedy bohatec
 tento, těšící se věnům
 nejen Štěstěny, též nebes
 milostem a darům, jest muž
 veliký a otec rodin,
 spravedlivý bez ohledu,
 štědrý, skromný, zbožný, mírný,
 láskyplný v každém směru,
 neboť vidím, jak je všem
 hospodou i přístavem dům
 jeho, nejen dělníkům snad,
 kterým platí stejně všem mzdu,
 ať již dřív neb pozděj přijdou,
 též i nedělníkům, k němu
 přichozím, již k jeho prahu
 jdou.

Ten tedy bohatec muž
 vzbudil podezření mé,
 že se blíží neb již jest tu
 čas, kdy sestoupí v lesku
 ctností Slovu vtělenému.
 A byť to již dostačilo
 pro mou úzkost — nehledě tu

ani k tomu, že jest pánem
 betlémských niv, jak již zpředu
 děl jsem a teď znova, niv,
 kde vznik bují tajných dějů, —
 jiné ještě důvody, dnes
 rozmnožují děs mých předtuch:
 neb sem do těch končin zřím jít,
 jakby pro almužnů, ženu
 Noemi, jež kdysi v nich
 spanilá a plná vděků,
 nyní tolik zubožena
 bez pomoci, bez oddechu
 vrací se z niv moabských
 do betlémských, na útěchu
 před hladem a žízní. Ký div,
 že ta Noemi mým hledům
 dvojím světlem plá, jsouc prve
 sličná, nyní hořká. Zde tvůj
 důvtip domýšlí se snad,
 že mám strachy o tu ženu,
 šťastně zda či nešťastně
 navracuje se dnes ve svůj
 domov a zda se jí ujme,
 rozmnožuje takto cenu
 všech svých zásluh, laskavý Booz.
 Není to však na mou věru
 okolnost ta, ale to, že
 přichází s ní, její bědu
 oplakávajíc a nechtíc
 opustit ji v úzkostech — Rut.

Při té zmínce o Rutě
 přišel čas list onen vpředu
 o Zoře zde rozvinouti.
 Ó by ten čas nepřišel už
 nikdy! Její dcera tedy,
 Rut — ač jest jen snachou, zde zvu
 zcela dobře ji tím jménem,
 jak to činí P r á v o,¹³⁾ dceru
 stejně chráníc jako snachu —
 nuže tato Rut je vzhledu
 spanilého, jakého kdy,
 sotva zřely hory v květu,
 byť i zřely bílé, modré
 lilie i růže v lesku,
 setkávané v pestré duhy,

¹³⁾ Zákon, který dceru přijatou na roveň staví dceři krevní.

háje platanů a cedrů,
 narcisky i listy, květy,
 jež si zalibují zjev svůj
 v zrcadlení čirých zdrojů.
 Ještě krásnější je, věz, duch
 její, pročez nazývá ji
 plnou milosti „Zpěv zpěvů“,¹³⁾
 všecku čistou, všecku krásnou.
 Jestliže vše celkem vezmu:
 Rozsévače, jenž sil zrno,
 kněze, jenž je zdvihl Bohu k věnu,
 Spasitele, jenž je sklídl,
 kněze-krále, jenž je v chlebu
 posvětil pák spolu s vínem,
 Betlem, Chleba dům a k němu
 jeho pána, hospodáře;
 přidám-li pak k tomu všemu
 Hořkou Krásu, s kterou jde
 Zázrak Krásy pro potěchu,
 konaje pout do Betlema
 pod záštitu ke starému
 zdávna příbuznému svému,¹⁴⁾
 by on pravým soucitem hnut
 prokázal jí dobrodiní,
 a to vše, kdy právě sem hluk,
 Zoru volající, zní:
 Ký div, do jednoho celku
 když ty části, běda, složím,
 že slep všechen, bez rozhledu,
 vyčerpán, něm, vzbouřen, smuten,
 na rozcestích, beze směru —
 myslím, že v tom boji víc než
 v prvním velkém ztrácím. Věru,
 pozbyl-li jsem milosti tam
 s krásou, zachoval jsem vědu
 aspoň, které nemám zde,
 neboť když jest na útěku
 rozum, není možno přec
 bez rozumu míti vědu.

Svárlivost:

Z dohadů těch vyvozují
 tolik jen, že Lucíferu,
 mému druhu, nastrojené
 pozadí těch velkých zjevů

¹³⁾ Píseň písní. (Cant. Cantorum.)

¹⁴⁾ Booz byl příbuzným Noemě a tím i Rutě.

ve hrůzu se skupilo,
že jde zhalen v jejich šeru
zaslíbený Vykupitel.
Protože pak jasný velduch¹⁵⁾
děl, že oštěp hrozící vždy
méně zasazuje tělu
ran než neočekávaný,
ježto možno proti němu
včas se uchopiti štítu,
připravme se, vejdouce v zkum
Stínů těch, což zachrání nás
od nebezpečí těch Zjevů,
až pak přijdou.

Lucifer:

Jak to myslíš?

Svárlivost:

Nepodal jsi posud textu
jen dle znění slovního?

Lucifer:

Ano.

Svárlivost:

K jinotajovému
smyslu sáhnu dál zas já
jako k štítu záchrannému.
Hrozící dřív ráne oba
možná unikneme v šermu
bystrozrakém, vědouce, jak
brániti se, v jakém směru.

Lucifer:

Mluv jen!

Svárlivost:

S jednou podmínkou.

Lucifer:

S kterou?

Svárlivost:

Že mým slovům slechu
pilně dopřeješ. Ten Booz¹⁶⁾
nejen značí po hebrejsku
„Hospodáře“, také „Sílu“;
ježto zároveň se v něm tu
všecky Boží vlastnosti

¹⁵⁾ S. Gregorius P. Hom. 35. in Ev. Lucae c. 21.: Minus enim iacula feriunt, quae praevidentur.

¹⁶⁾ Bó'az = Živý, čilý.

pojí, za jistou již věc tu
 mějme, že Booz představuje
 Boha. Nad to pro Noemi,¹⁷⁾
 kdysi „Sličnou“, pak zas „Hořkou“,
 zakoušející jen bědu,
 ze všech stran se valící
 v hladu, žízní, mrazu, vedru,
 mějme za to, že zde Lidskou
 Přirozenost zvěstuje. V Rut,
 její dceři, ač ne dceři,
 vízme dále bytost, ženu,
 božsky lidskou, jež, ač v sobě
 nezapře, že v příbuzenstvu
 jejím podle těla stojí,
 přece výsadu a cenu
 takovou má, že se božskou
 zdá, ač není Bohem věru.
 Kterak bychom nazývat ji
 měli, čteme v jejím jménu:
 Přísně vzato, není-liž
 Rut¹⁸⁾ — zde pravda omluv nevkus —
 tolik jako „Sytá“? „Sytá“
 není-liž, — ať zjemním ten zvuk
 lepším opisem — as tolik
 jako „Plná“? Tys ji dnes tu
 sám zval „Plnou milostí“,¹⁹⁾
 pročez „Milostí“ ji přezvu.
 A snad hodí se nám velmi
 jako „Milost“ do záměru,
 bychom jdouce na výzvědy
 pátrali hned po výsledku
 působení jejího, až
 „Přirozenost“ přijde před dům
 toho „Hospodáře“, prosíc.
 Pak-li to jest důvod k děsu,
 že ji v nouzi pšenici dá,
 ježto vlastně za úděl svůj
 krutý Svárlivost má sít
 koukol, tu já na se vezmu, —
 jakože jest rovněž na to
 podobenství, — zkazit pšenku
 takým způsobem, by byla
 zadušena od plevelů,

¹⁷⁾ No'omi = Má sličnost, rozkoš, potěšení.

¹⁸⁾ Rut = Přítelka (podle nového výkladu.) Viz Dr. J. Hejčl. pozn.
 ke knize Rut.

¹⁹⁾ Rut jest obrazem P. Marie.

pošlapána na rozcestích,
 umořena od kamenů,
 od skal domněnek a článků,
 úsudků i slovních kejklů,
 takže buď ji nedostane
 neb jí bude bez prospěchu.

Lucifer:

Troufáš-li si do toho, pak
 ohlédněm se po prostředku,
 jak se vetřít každý zvláště
 v jeho rodinu a ve dvůr,
 by nás nezahlédl spolu.

P. d.

Ant. Hrůza:

Šilháč.

(C. d.)

Krásná noční obloha, posetá hvězdami jako zlatými zrny, jejichž mžikání, jiskření a zvědavé nakukování do hloubky, na jejímž dně černala se země, připomněly jí krásu domácích večerů, jako by byla promluvila tichou hudbou výšek k jejímu nepokojem naplněnému srdci. Neboť i ono, jako ta země pod jejíma nohama, bylo hněteno lidskou zlobou i vášněmi trhajícími zuřivě pouta, jimiž je peklo věznilo. Tento úsek půdy, ohraničený vysokými zdmi a budovami, byl sice klidný, ale dál už — pod střechami dílen — chvěl se každý její nerv otřesy strojů, přissátých hladově k jejímu suchému řádu. A dále odsud padali na ni lidé a z jejich hlav, srdcí i údu vytékala na ni jejich teplá krev. Jejich ústa zakusovala se do ní hladem i bolestí, když smrt nepřicházela, aby je vysvobodila z těžkých muk...

Lidka minula objekt soustružen a octla se ve stínu stromoradi, pod nimž stálo několik stolů se svěráky, u nichž v míru pracovali zámečníci, přidělení mostárenskému oddělení závodu. I několik vertikálních vrtaček tu čnělo do jasné tmy, ale jejich opracované části teď rezivěly a celá jejich konstrukce jaksi chátrala, protože nebylo nikoho, kdo by je byl ošetřoval. Teď tu jen strašily a zapáchaly rží a starým, žluknoucím olejem, jehož zaschlé krůpěje jako výpotky lůžek černaly se pod pánvicemi k zachycování odkapního mazadla.

Z temna stínu největší z nich pokročil jí naproti důstojník, jenž předstíraje překvapení, stanul před ní, jako by se jí byl zalekl. Ale poznav ji, dvorně zasalutoval, sraziv při tom podpatky svých jízdeckých bot, až mu ostruhy na nich zadrnčeli. Ta-

ké vyleštěná důstojnická šavle zachřestila v plechové pochvě, a zlaté třepení na jejím čepeli se zatřpytilo při náhlém pohybu jeho těla.

„Paní Lído!“ řekl, když se nemohla vzpamatovati z leknutí, poznavši Hausku, a když stanula před ním ustrnulá myšlenkami i tělem.

„Šťastnou náhodou vás potkávám, právě když s vámi chci promluvit o velmi vážné věci,“ pravil, když ještě jako socha nebyla sto ani promluvit ani se pohnouti.

A podával jí ruku.

„Což jste se mne tak lekla?“ tázal se.

„Byl jste pryč!“ zašeptala a hlas se jí trásl úzkostí.

„Vzpomínala jste na mne, paní Lído?“ promluvil radostně vroucným hlasem a drže její studenou pravici ve svých rukou, zadíval se do jejích vyděšených očí.

„Bojím se vás,“ řekla tiše a snažila se vyprostiti ruku z pevného sevření jeho vřelých dlaní.

„Lído! Což nevíte, jak vás miluji!“ vybuchl vášnivě.

„Nemáte-li pro mne jiného sdělení, pak prosím, abyste mne nezdržoval,“ řekla teď odvázněji a uražena jeho důvěrností pohnula prudčeji rukou, vězněnou dosud v jeho dlaních.

„Mám, paní Lído, ale bylo třeba povědět i to, co se týče mého srdce a jeho lásky k vám. Abyste mi spíš uvěřila i při té druhé zprávě“...

„Nechápu vaši předmluvu, jakobyste nevěděl, že jsem vdaná za Stolaře,“ namítla bezpřízvučně.

„Vím, Lído, ale srdci těžko bránit!“

„Vy, důstojník a já, žena dělníka“ — prohodila s oprávněnou pochybností.

„Ale krásná jste a dobrá a inteligentní, Lído, inteligentnější, nežli tak mnohá dáma z našich kruhů,“ lichotil jí.

Již již měla na rtech ostré slovo, kterým si chtěla zakázat, aby ji nenazýval důvěrně jejím křestním jménem, ale mohla ho tak náhle odpuditi, když nevěděla, o čem s ní chce ještě promluvit?

„Spěchám domů!“ trhla sebou náhle s takovou silou, že mu ruku vyrvala a učinila prudký krok, aby ho obešla a dostala se z jeho blízkosti.

„Ne, Lído — takhle nesmíte dnes odejít, abyste mi pak nevyčítala, že jsem nepomohl,“ uchopil ji za plné ramě a skoro násilně ji zadržel.

„Co tedy?“ vyjekla ze sevřeného hrdla.

„Zde o tom mluvit nelze, ale přijďte ke mně do mého inspekčního pokoje za strážnicí!“ pravil rozhodně.

„Já k vám?“ užasla.

„Je to ve vašem zájmu, Lído, na mou čest,“ dodal. A když ještě váhala a když vytušil příčinu jejích obav, povzbudil ji:

„Jsem důstojník, Lido, a k dámám nejsem nikdy negalantní. Či byste mohla o tom pochybovat, když jsem vám už řekl, jak vás mám rád?“

„Prosím podruhé, abyste mne takto neobtěžoval,“ pravila energicky a mávla rukou, jako by naznačovala hranici, která ji od něho dělí: „Jinak,“ pravila již vlídněji, „důvěřujíc ve vaše slovo jako důstojníka — budiž, chci vás vyslechnouti.“

Postranními dveřmi, aby jich stráž ve fortně neviděla, vešli pak do jeho inspekčního pokoje. Předešel ji při tom a rozžehnuv elektrický lustr o třech mléčných žárovkách, pokynul jí, čekající rozpačitě ve dveřích.

„Posaďte se prosím, paní Lido!“ řekl hlasem zachvívajícím se jedva znatelně a pokynul jí do měkké klubovky, rozevřené zpola jako lehátko, a odpínal řemen šavle, kterou odložil na stůl uprostřed pokoje. A když usedla na roh pohovky, jako by chtěla býti připravena k okamžitému útěku, posadil se na otáčivé křeslo u svého psacího stolu a otočiv se odrazem nohy, tak, aby ji viděl zcela do obličeje, pravil, zachmuřiv poněkud své energické čelo:

„Jde o vážnou věc, paní Lido, a řeknu-li vám o ní, činím tak jenom z lásky k vám, neboť prozrazuji úřední tajemství.“

A jeho oči zabodly se téměř do jejích úžasných zornic!

„Má-li sdělení toto zůstatí pořád tajemstvím, pak se neobávám, že by mohlo býti pro mne kritické,“ pousmála se rty náhle pobledlými.

„Zítřa, pozítří, již to arci tajemstvím nebude, ale pak nebude také možno zabrániti pohromě, která z toho vzejde!“ namítl opět vážně a přiklonil blíže svou hlavu k ní.

„Myslím, že bych uhodla, oč běží!“ pravila skoro šeptem, jako by se bála i zvuku svého hlasu v tomto strašlivém stavu své duše.

„Nuže, pokuste se, snad mne zbavíte této těžké povinnosti, abych já sám prozradil, co dosud ukrývá zásuvka mého stolu!“

„Jde o mého muže!“ vyjekla a z očí vykřikla jí prosba, aby jí řekl, že nedobře tuší.

Pokývl jen nepatrně hlavou.

„Jeho osvobození od povinnosti na frontě je zrušeno?“ vykřikla teď už i ústy a pustivši košík s nádobím, až talíře v něm zachřestily, chytla se oběma rukama za hlavu.

„Bohužel,“ řekl a vložil lehce svou ruku na její hlavu plnou krásně lesklých kaštanových vlasů, jakoby jí chtěl v její hrůze podchytiť.

„A kdy má odejít?“ zaúpěla, jako by ji kdos tiskl vyschlé hrdlo. V jejích horečně suchých očích zahořela bolest, až se skoro uděsil jejich plamenů.

„Pozítří, Lido!“

„Ježíši Kriste!“ zavolala a zalomila nad hlavou rukama, až jí klouby prstů zapraskaly, jako by je tato úzkost také lámala, jako hroutila její tělo a drtila její srdce.

Povstal od stolu a přešel několikrát pokojem. Jeho těžké boty pohybovaly prkny podlahy a jejich suché vrzání mísilo se se suchým skřipáním desk na zemi, jež jako by se byla vlnila pod ním i pod Lídou.

Tělo ubohé ženy se zmitalo ve štkavém, nařikavém pláči. Slzy valily se jí z očí teď zarudlých a tonoucích v jejích horkém přivalu. Co chvíli zakryla si obličej rukama, jakoby se snažila zakrýti i svému zraku neštěstí, jehož příšerné hrůzy lekala se její duše. „Nevidět a necítit a neprožívat ji v tomto náhlém rozpoutání, v té tragice tušených a duševním zrakem viděných následků sténala v hloubi svého mučeného nitra, ale vysvobození nepřicházelo. Jen Hauskovy boty suše vrzaly v tom hrozném mrtvu beznaděje, prkna podlahy sténala a světlo lamp hořelo skoro syčivě, až bolestně bodavě, jakoby je chrlily z otevřených jícnu tlamy fantastických oblud.

„Lído!“ zavolal na ni, zdrcenou, jako by ji byl kdos přišlápl k zemi.

„Lído!“ opakoval, když jen vzryvnější pláč byl mu odpovědí. —

„Lído! Věříš, jak tě miluji?“ stanul před ní, a když mu ještě neodpovídala, přisedl k ní a vzav ji za ruce, horké bolesti i slzami, opakoval: „Věříš, že tě mám tolik rád?“

Její zbloudilé pohledy zatékaly po předmětech pokoje, jakoby se navracely z krajin, kde jen smrt řádila, krev tekla a odkud sténaly ubíjené životy mladých těl.

„Kam mě to voláte, pro Boha živého?“ vyhrklo z ní, jako by chtěla vydávat všecku tíži těchto chvil.

„K životu, Lído! Je ještě možnost záchrany!“ řekl pevně a přitiskl její žhavé ruce ke svým plným rtům.

Jak sladce a lákavě znělo toto slovo, obsahující naději na vysvobození od smrti skoro jisté!

Hned také jako by se bylo všechno rozednilo v obzorech postřehu nebohé ženy, krajina zalitá světlem zlatého slunce se v nich rozprostřela a kouzelná krása jejich rozkvetlých luk a zahrad, intimní šero hvozdů, sladce opojná, až dusící svou silou vůně pasek a mýtin — to všechno jako v zrcadle zobrazilo se jejím představám a dotklo se jako uklidňující lék jejich smyslů.

„Prosím vás!“ chtěla k Hauskovi sepnouti ruce, jež dosud líbal a vášnivě tiskl. Situace tato vrátila jí však ihned zralý rozmysl, představa o kráse jejího domova rázem zmizela a místo její zaujalo příšerné vědomí přítomnosti.

„Tehle člověk že by jí měl přinést pomoc a vysvobození jejímu muži?“ zatanulo jí myšlenkami a hned na to pravil jí vnitřní hlas, že on vlastně je původcem povolání mužova do

služby v poli. Chtěl ho odstraniti, zbaviti ji jeho ochrany, aby k ní měl jistější a volnější přístup.

„Bylo by to možné?“ pravila po chvíli, ale již nezlomena bolestí, nýbrž statečně odvážná ke každému činu.

„Za jistých okolností je všechno možné, Lido!“ pravil, usmáv se.

„Zakazuji si, abyste se mnou mluvil tímto tónem!“ řekla a oči jí zaplanuly pevným odhodláním.

„Za těchto okolností už by to nebylo možné“, mínil se zřetel k jejímu projevu již uštěpačně.

„Je-li možno za jistých okolností odvolati nařízení, které by muže do pole povolalo, pak lze souditi, že bylo i k vydání jeho jistých předpokladů a příčin. Nejsou vám známy tyto okolnosti?“ ptala se suše.

„Hm!“ usmál se. „Voják má sloužiti v poli, jde-li o záchranu vlasti!“

„A vy?“ ptala se.

„Jste příliš zvědava, paní Lido. Kdybyste nebyla až k zbláznění hezká, mohla by i tato otázka odchod vašeho muže do pole urychlit.“

„Bez splnění určitých předpokladů záchrana mužova tedy není možná?“

„Obávám se, že nikoli, Lido!“

„Proč se obáváte?“ ptala se.

„Poněvadž vím, jak těžce se budete s mužem loučiti!“

„Pomoci tedy není?“

„Byla by!“ vrátil se k začátku své rozmluvy a vzal ji za ruku.

„Proč vás si neštěstí zvolilo za svůj nástroj a postavilo mi vás do cesty?“ zaúpěla v přívalu nové bolesti, který se na ni hrnul.

„Je ve vaší moci všemu zabrániti, Lido!“

Upřela naň nechápavě oči.

„Od vás všechno záleží,“ opakoval a přikloniv hlavu k jejímu uchu, pravil tlumeně, duše v sobě horký dech:

„Budete-li mou!“ A schvátiv ji ve svou náruč, jal se jí líbat náruživě.

Bránila se zoufale jeho násilnické, výbušné vášni a uskočila z jeho blízkosti právě ve chvíli, když se snažil přiblížiti se s ní k pohovce.

„Buďte mou, Lido!“ chtěl ji znovu uchvátiti a sevřiti svými rameny.

„Tedy za těchto okolností!“ vykřikla, uražena v hloubi duše.

„Ano, Lido!“ odpověděl a jeho žíznivé oči div ji neprobodly.

Ale i její oči hořely jako oči podrážděné lvíce. A šílené odhodlání z nich vybuchlo, hnus a odpor prohloubil zdroje, z

nichž vyšlehávaly tyto plameny uražené cudnosti a lásky k muži.

Postavila se proti němu jako tygřice připravená ke skoku na jeho pevnou šij a jako žárlivá samice, když jde o život jejich mláďat, přihrbila své mladé pružné tělo k obraně.

Zaslepen vášní nepostřehl Hauska tohoto přichystání Lidina k výpadu proti sobě. S rozpraženými rukama rozběhl se k ní, domnívaje se dle jejích planoucích očí, že souhlasí s jeho necudným návrhem. I on sklonil hlavu nedočkavě a lačen po polibcích jejích horkých rtů, přiskočil k ní...

„Ničemo!“ vykřikla a vyřála mu svou malou, ale silnou rukou tak prudký políček, že se mu až hlava stočila směrem tohoto úderu. A odskočivši ke stolu, na němž ležela jeho šavle, uchopila ji a hodila mu ji pod nohy právě v okamžiku, když za ní chtěl opět poskočiti.

Viděla ještě, prchajíc ze dveří, že se zapletl nohama do řemení zbraně a slyšela pád jeho těžkého těla. Ale to už chlad večera přistihl ji prchající, jako by ji bouře pronásledovala, a lomící rukama k tmavému nebi o pomoc...

„Zadrž ji, děvku!“ vyběhl Hauska za Lidkou, když už dávno pádila ulicemi do svého bytu. Ale maďarský voják na hlídce nerozuměl jeho povelu a zasalutovav řekl: „Nemtudum!“ (Nevím.)

„Somár! Bundáš rekrutáš!“ zasyčel důstojník maďarskou nádvku a mávnuv rukou, vrátil se do svého pokoje.

*

Před odjezdem na frontu hlásil se muž Lidin, nyní infanterist Stolař, u plukovního raportu se stížností proti Hauskovi. Bolem a lítostí zmořená Lidka byla tu s ním, chtějíc mu býti svědkem.

Plukovník Fékete, Maďar ovšem, vyšel ze své kanceláře, doprovázen několika důstojníky a přijav hlášení velitele oddílu, jemuž byl Stolař přidělen, postoupil k Stolařovi, jenž v dlouhé řadě vojáků stál první. Pevným hlasem a hledě plukovníkovi odvázně do očí, přednášel Stolař svoji stížnost na Hausku a nezamílel ani podmínku, proč byl Hauska ochoten působiti k odvolání rozkazu plukovního velitelství.

„Milion Kanonenkugeln! Fünfmalhunderttausend Tonen Schrapnelen und Granaten!“ žasl plukovník při hlášení Stolařově.

„A kde je tvá žena?“ ptal se, když mu Stolař oznámil, že ji přivedl, aby mu dosvědčila udání na Hausku.

Zavolali Lidku. Přišla a postavila se po bok mužův.

„Kreuzbatalion, hezky šenská!“ zakroutil si plukovník svůj již hodně prošeďivělý knír a zařinčel šavlí.

„Pofidej, co ti byl šít Hauska a cos ty mu udělat“, vybídl Lidku.

„Tys mu dát facek a on nic šít a nepotěkofat se ze šarže“, žasl, když mu Lidka všecko dle pravdy přiznala.

Pak vraštil chvíli osmahlé čelo a potahoval si nervosně dlouhé lieousy.

„Ty jít na frontu — Karpaty!“ ukázal na Stolaře.

„Pane plukovníku!“ vykřikla Lidka a padla před velitelem na kolena. „Smilujte se!“ zvedla k němu sepiaté ruce.

„On tam sůstat u veřtat, jak tady pracovat!“ mluvil k adjutantovi, jenž si rozkaz plukovníkův znamenal do raportbuchu...

„Und wider dem Hauska Straafanzeige an das Kriegsgericht“, a na Hausku trestní udání k válečnému soudu, diktoval dále, a sehnuv hlavu ke klečící Lidce, pravil opět lámanou češtinou:

„Hauska jít také potom na frontu, ale ne do veřtat jako Stolař, on jít do sákop...“

„Neplač, hešký ženská, on se ti frátí zdráv...“ těšil Lidu, když ji muž těžce zvedl ze země.

„Stolař abtreten...“ zasalutoval Lidce a postoupil k nejbližšímu muži u raportu přítomnému.

Stolař otupen a umlácen téměř tímto přívalem neštěstí, rozloučil se před kasárnami s plačící Lidkou a potěšiv ji, že i na frontě bude mimo bitevní čáru a tudíž v bezpečí skoro jako tady, vrátil se na kasárenský dvůr, přeplněný připravující se marškou.

V noci odtáhli na nádraží a s tmou v duších i v očích nasedli do připravených a zapáchajících dobytčáků.

Za chvíli se vlak rozkodrcal a tluka plnými koly do výhybek i litinových křížových veksů, na nichž se kolejnice stýkaly nebo křížovaly, vlek se tento železem chřestící obratlovec noční tmou. Dálka i tma se za ním zavírala jako tlama obrovského netvora s jícenem vrhajícími ohnivě jiskry a vydychujícími páchnoucí, štiplavý dým. A plazil se jejími tmavými útroby, tu černými jako vyhaslé peklo, tu zas se vinoucími pod obrovskými hroty skal, vykotlaných a ostrých, jako hladově číhající čelist dravce.

„Zasvit mi ty slunko zlaté,
na poslední z vlasti krok“...

pokusil se kterýsi voják o píseň rozloučení s rodnou zemí. Ale nikdo se k němu nepřidal, a proto voják, zabručev cosi, zaklel do tmy.

Marno bylo volati a toužiti po úsměvu slunce, když i nad jejich vlastí, kterou opouštěli, visely černé mraky jako noc a když dý úsvitu ranní zoře bylo tak zoufale daleko...

*

Dvě těžká, smutná léta se převalila a fronty bojišť ssály dosud jako obrovské pijavice sílu, krev i životy národů. A v náhradu za dorůstající jinochy i zralé muže vyvrhovaly mrtvá těla ubitých, jež hladově polykaly obrovské šachty nebo jámy na rychle vykopané na blízku nalezené oběti strašné války. Obvaziště, lazarety i nemocnice byly plny mrzáků a šilenců.

I tento materiál se třídil a posílal buď znovu do pekla besciňho na bitevních liniích, nebo k pomocné službě za frontou, neb domů, šlo-li již jen o trosky těla neschopného samostatného života.

I Stolař, přesto, že mu slíbili, že zůstane v dílně, prošel bitevním ohněm, neboť na frontě čerta dbali určení vydaného plukem doma. Zraněného odštěpkem granátu odnesli ho do lazaretu a pak do nemocnice za frontou. Uzdravil se jakž takž, ale pak již do fronty nešel. Byl přidělen do sběrný balíků pošní pošty, umístěné ve velké stodole, opuštěného velkostatku.

Lidka mu často psala, jak poznal z lístků, z nichž ho došel snad teprve vždy desátý. Bydlela nyní u rodičů doma a stěžovala si, že od něho nemá vůbec zpráv.

Děsila se, že je snad již mrtev a zapřísahala ho, dojde-li ho tento lístek, aby jí psal... Tyto výzvy opakovala v každém psaní, líčíc mu v nich svoji vzrůstající úzkost a bolest i stupňující se obavy o jeho život.

Psal jí opět a opět a teprve teď, co byl ve sběrně, dostal od ní první radostný dopis, líčící mu její nezměrné štěstí.

Stolař jen smutně povzdychl, když psaní přečetl a podivav se na svůj ranou znetvořený obličej, div se nerozplakal. Viděl jizvu nad levým okem, táhnoucí se šikmo přes klapku oční, také tak zešikmělou, pro kterouž poruchu nazvali ho (kamarádi) šilháčem.

Měli ho tu všichni velmi rádi, protože byl tichý a nezdráhal se konati službu kdykoli a za kohokoli. Představený pošního úřadu poštovního povoloval mu za to menší či větší výhody a úlevy, dobře věda, že Stolař všechno ve dnech služby vynahradí.

Zábav tu ovšem nebylo a Stolař po nich ani netoužil. Bitevní linie byla tu hodně vypnutá k nepřátelským posícím, teď ku konci války již skoro neobsazeným, ne-li úplně opuštěným. Počínal v nich už rozklad z buněk utroušených tu agitátory bolševickými, děla byla skoro opuštěná a ve vojenských leženích zbyli jen lidé marodící, neb ranění, které rozkládající se trupy ponechaly úplně jejich smutnému osudu.

Otupění a lhostejnost ležela již jako těžká lavina na celém okrsku bitevním. Vojíní odvažovali se i beze zbraně ze zákopů a když zjistili, že fronta naproti je nehybna a mrtva jako vyhaslá sopka, vydávali se i za ni. A protože i vojsko německo-rakouské bylo již až přes míru syto válečných hrůz, nestalo se zřídka, že i ono se rozbíhalo, hledajíc úkrytu v uvolněné šíři obrovské země ruské.

Jak kynuly prchajícím vojínům lákavě a svůdně její nedohledné lány, nad nimiž svítilo krásné slunce jako zlato! Jejich hvězdy na mírných páhrbcích šuměly sladkou píseň svobody a voněly čarovnou vůní domácích lesů. Tu píseň úchvatných kouzel nesl vlahý vánek na svých lehounkých křídlech jako radostné

poselství míru a osvobození člověka z krvavých pout pekelné války.

A jak v tom svobodném vzduchu a světle, nezastiňovaném již chuchvalci dýmu po každém ohlušujícím výbuchu rány z děla, dmula se hrud' volně, jak se v tichu, které se tu zdálo zamlklým v údivu své vlastní hloubky a ponořenosti do nezměrná mlčících rozloh, odpoutávaly, myšlenky od ulpívání na bídě dneška a jak osvěženy nadějí na svatý mír, také se ponořovaly ve snění o sladkém kouzlu budoucích dnů svobody!

I do duše Stolařovy vnikaly tyto dojmy, když za volných dnů vycházel do těchto opuštěných končin. Léčily ji z následků bolestných pokoreni a násilného ponižování a zbavovaly ji hnusných pout, v nichž úpěl jako zajatec ode dne, kdy jej téměř násilím vytrhli z náruče jeho Lidky, až do chvíle, kdy odštěpek granátu jej vysvobodil, zbaviv ho na několik hodin vědomí.

(P. d.)

R. Stupavský:

Legenda o sv. kříži.

V te Jerusale'm svatý jako moře,
když hladinu mu bouře náhle zčeří
a vlna s vlnou tančí po prostoře.

A chtivé oči hledí z každých dveří
na průvod valící se ulicemi
a celou duší dychtivě vše měří.

Sta velbloudů tu šlape tvrdou zemi,
již zlato nesou a lesk drahokamů
a perly barvami jež hoří všemi.

Jde zástup otrokyň tu v záře plamu,
jenž z vlasů svítí spjatých zlata jasem
a z očí zřít jim planout radost samu,

již projevují sladkobolným hlasem
pějice píseň divokou a tklivou,
jež údivem vše plní a hned žasem.

A za nimi zřít otroků směs divou,
jimž svítí z černých zraků vzdor a pýcha,
jak blesk když kosy září rosnou nivou.

Uprostřed na nebi jak luna tichá
na bílém velbloudu, hle, kněžna jede,
z ní velebnost a divné kouzlo dýchá.

To královna je ze Sáby až šedé,
jež moudrost Šalamouna znáti touží
i života vír nádherný, jež vede.

Již k hradu pódivný se zástup plouží,
když potok Cedron cestu jejich stavi,
an vlnami tu modravými krouží.

Dvě břevna lávku tvoří přes proud dravý,
jenž píseň tesknou královně v sluch zpívá,
že na pokyn tu její stanou davy.

A jako s trůnu v širý kraj se dívá
a rozechvělý hlas už v kraj se nese,
jež zachycují srdce žádostivá:

„Ať noha nikoho z vás nedotkne se
té lávky, láskou věčna připravené,
jež spásu čekanou kdys v lidstvo vnese.

Král kdysi věčný z Šalamouna kmene
posvětil vlastní krví tato břevna
a Bůh na kletbu svoji zapomeně.

A prorocství pak všechna budou zjevna,
až král ten výkupnou daň za nás složí,
by cesta v jeho říši byla levná.

V ty vlny každý z vás ať nohy vloží,
by očištěny od zemského prachu
kráčely jednou šťastně ve hrad Boží!“

Již slunce zapadalo v krve nachu,
když potok Cedron přešel zástup celý,
v hrad Šalamouna zapad', v úctě, strachu.

Let tisíc jako paprsk světla skvělý
zapadlo v stínů věčných rozvaliny
i s lidmi, kteří mřeli, krváceli.

Je Velký Pátek zahalený v stíny,
krvavý zápis bude vyplacený,
když druhý Šalamoun vzal naše viny.

Jde Beránek už bolem zkrvácený,
by spočinul na tvrdém kříže klíně,
jenž z lávky cedronske už připravený.

Dnes vyplněna věštba prorokyně!

Gudmundur G. Hagalin:

Psaní do nebe.

Z islandštiny přeložil O. S. Vetti.

(C. p.).

Nadešel podzim. S ním snesla se na zemi šed mrazů, do srdcí pak těch, co měli málo zásob pro lidi a dobytek, strach ze zimy. Palubní lodě nechaly rybolovu, teď bylo na nich plno svátečně ubraných cestujících. A hospodáři každého dne, počásí-li to připouštělo, vydávali se ve svých lodicích na moře, by dovezli živobyť.

Pošták Hinrik konal svou obchůzku. Maje poštovní trubku na šňůře přes rameno přehozené, tašku pod paždí a bafoch na zádech, statně vykračoval. Neměl daleko do Hamraské kotliny, poslední to jeho stanice toho dne. Hinrik byl letitý muž, tiché povahy, velice opatrný a rozvázný. Zastával už leta službu poštovského posla a znal kde koho v kraji. Slyšel, že Hreggvidovi žena umřela a jemu že se v hlavě z hoře nad tou ztrátou popudilo a že ztratil mluv. Teď pak jenom slyšel, že se domů vrátil, že bydlí ve svém baráku sám jako prst a že má dosud típek na jazyku a lidem že se vyhýbá. Hinrik slyšel z úst jeho vždy jen nejlepší slova, věděl o něm, že moc vtipné kaše nepojedl, ale že byl duše v každém ohledu poctivá. I bylo mu ho teď upřímně líto. Hinrik sám byl šťastný člověk. Největší hoře jeho datovalo se z jinošských let. Byl by se velice rád stal námořníkem, ale „nesnesl moře.“ A ve fjordech západních až do nedávno pohlíželi nepěkně na toho, jenž se s neúspěchem pokusil o námořnickou službu, jako na člověka bez rukou a nohou.

Teď měl už jenom kousek do Gerdi.²⁾ A hle, tam přicházel mu naproti sám Hreggvid. Hinrik zrychlil chůzi, Hreggvid pak se zrovna rozběhl.

Vitám tě, Hreggvide. Dobrý den! Bůh budiž s tebou! — I podal srdečně ruku Hreggvidovi, jenž vypadal spíše zaražen, nežli skličén. Ale velice sešel.

— Věru skvostné počasí. To je něco tak pro mne, jenž musím stále býti na pochůzkách, — dodal Hinrik a usmál se.

Hreggvid tiše přisvědčil, ale Hinrik ihned postřehl, že má cosi na srdci. A tož, aby mu jazyk rozvázal, děl: — Chceš mi něco zvláštního říci? —

Hreggvid pohlédl na něho zrakem plným očekávání a jaksi bezděčně uchopil ho za ruku. Z očí vyhrkly mu slzy, slova nemohl ze sebe vypravit.

²⁾ Pro lepší porozumění upozorňuju, že na Islandě statky (usedlosti) jsou od sebe, — jako na Valašsku, smím-li toho přirovnání užíti. —
daleko roztroušeny. P. překl.

Hinrik přátelsky plácl ho po rameni, co mu z očí hleděly útrpnost a dobrota.

— Zajdeme tam mezi kopečky. Sedneme si tam. — A již míří Hinrik tam v tu stranu, táhna Hreggvída s sebou.

— No, — pravil, když si sedli, — tož teď jen ven s tím, co na srdci máš! Mohu-li udělati, co bys ode mne rád, pak můžeš být ujištěn, že se přičiním, abych ti posloužil.

— Nežádám, abys to zadarmo udělal. Bůhtě mi svědek, — na to Hreggvid.

— Uš, uš! Jaká to řeč?! Což by to bylo tak těžké? Bohu díky, že se dost pěkně živím, i netřeba mi býti tak špinavým, abych si dal platiti za každou službičku, již mohu druhým prokázat... Ale... povídám... už se s tím vytras!

Hreggvid sklopil oči. Pravicí škubal trávu, levicí cosi mačkal v kapse své kazajky.

— Milý Hinriku — dosud jsem tě moc neobtěžoval — a pak troufám vůbec, že mne nepokládáš za hříšníka a za člověka, jenž druhým hanbu dělá. Ale mohl-li bys to pro mne udělat, potom... no, potom opravdu nevím, co bych já pro tebe neudělal.

— Ale člověče, pověz mi přece, co bys rád! Už to vyval, — povzbuzoval ho Hinrik.

— Ty, víš přece, že jsem pozbyl ženu a dítě? — pravil Hreggvid, snaže se vzhlednout.

— Ano, jak bych nevěděl, milý Hreggvide? — A Hinrik přitom vzdychl. — Nemohl jsem se hned do toho vpravit. —

— To věřím. Než Bůh dal ti síly, bys to snesl. On těší trpící. „Dopouští, ale neopouští“, můj drahý.

— Ano, neopustil mne. Aspoň doufám, že se ode mne neodvrátil... Snad jsi slyšel, — ovšemže slyšel, — o tom novém objevu? — A Hreggvid teď vzhlédl.

— O novém objevu? —

— No, o tom, o němž „skáld (= básník, čti: skaugt) v letě v Litleyru přednášel? —

Hinrik zavrtěl hlavou.

— O tom — že je možná s nebem si dopisovat? — Hreggvid byl teď jako na trní.

Hinrik hleděl zamyšleně před sebe. — Co dělat? Přeskočilo ubožákovi v hlavě o kolečko? Byl v hrozných nesnázích. Chtěl by ho prosit, aby mu vzal psaní do nebe? A Hinrik znova zavrtěl hlavou. Ba věru, to byla hrozně ožehavá věc. V té však si všimnul, že Hreggvid visí na něm očima plnými úzkosti. — Ne, na žádný způsob nesmí dopustit, aby Hreggvid od něho odešel s tak smutnou, s jakou k němu přišel. Pojednou vyjasnila se mu tvář, jako by si byl na něco vzpomněl, i usmívaje se, podíval se laskavě na Hreggvída.

— Jaký to jsem! Ano, myslím, že by to šlo. No, jsem to já! —

Výraz úzkosti zmizel Hreggvidovi s tváře, radostná naděje.

zářila mu z očí. I okamžik mlčky seděl, jakoby se kochal z toho obratu.

— Tedy, bys mohl převzít psaní ode mne pro ženu? — ozval se posléze jaksi nedůvěřivě.

— Tu to máme! — A Hinrik se v duchu usmál. Bylo to, jak k smíchu, tak i k pláči. Teď jenom běželo o to, jak to provést. Co na tom také, přijme-li psaní? Třeba jen opatrně si počínat. Bylo-li to nesprávně, tož na druhé bylo by neméně slušné a spravedlivě nechat ubožáka odejít zklamaného a na dobro zdrceného. Kdo ví, co by mohl provést?

— Ne, — povídal si znova v duchu, — ať to stojí, co stojí, ale Hreggvid ať má radost!

— Ano, přemýšlím teď o tom. Nejsem však ještě doma. —

— Budiž požehnán! Zaplatím ti za všecku s tím námahu. Já vím, že to bude spojeno s mnohými obtížemi...

— O to není... Ale poslechni. Kdyby našinec takové dopisy na každé zastávce³⁾ bral, to by bylo řečí, hádek atd. O tom však poštovní ani slyšet nechce. Slíbíš-li mi však, že se nikomu o tom nezminíš, pak od tebe psaní vezmu. — Než tak daleko tu u nás ještě nejsme, bychom také dopisy z nebe dostávali.

Krátce potom se rozešli. Hinrik uháněl po svých, jako by se za ním hnala tlupa nepřátel, kdežto Hreggvid povážně a klidně se loudal, pobroukávaše si jakousi písničku dle starého a táhlého nápěvu žalmového. Třebas odpovědi nedostane, přece jenom velkou úlevou bylo pro Hreggvida, že může své ženě a dítěti dát vědomost, jak se mu daří a co tu na zemi dělá. Že se jim dobře vede u dobrého. Pána Boha, o tom byl ujištěn... Ale Hinrik nemá to zadarmo dělat. To slíbil. Neb ať si mluví kdo co mluví, do prava takového psaní je zajisté velice obtížná.

O šest let později. Blíží se zima. Tmavé noci ulehly na holé palouky a pobledlé stráně. Vichřice skučí v úžlabinách, temena hor úpí a ze skalních rozsedlin a strží vyrážejí žalostné kvily. Kde v slunečním jase poskakovaly lehkonožé potůčky, vyvstávají teď kalné louže a močály. Moře v zátokách s řevem se vzdouvá a pění, vyhazuje chaluchu a bahno a hučí a syčí černými „troubami“ kolem skalin a útesů, kolem nichž spíše smavé a švitořivé vlny skotačily.

Hreggvid z Gerdi seděl večer u krbu, s něhož padala na podlahu blikavá záře. Na stěně visela lampička, jež osvětlovala jen prostředek světnice, kdežto v koutech panovalo fantastické přitnutí, jež se zdálo hloubat, o němž nikdo nesměl vědět.

³⁾ Poštovní spojení usedlostí a obcí s poštovními úřady, vlaku s Reykjavíkem jako ústředím, obstarávají posli jízdní; spojení Reykjavíky s cizinou zase poštovní parníky, jež celkem 12 plaveb ročně vykonají. Pětkrát do roka objede pošt. parník také celý ostrov. P. překl

Toho večera měl Hreggvid napsati poslední psaní své ženě. Pošťák Hinrik, když posledně byl na své pochůzce, oznámil mu, že teď bude jiný posel choditi, protože si on už netroufá do zimních cest. A nový posel že asi nebude chtít taková psaní dopravovat — a že by ani nebylo radno jemu je svěřovat. Hreggvid také hrubě o to nestál, aby se ledakomu do rukou dostalo, co stálo srdci jeho nejbliže. Zvykl jinému ve svém životě. Byltě také přesvědčen, že ani jeho Björg o něco takového nestojí. Toto!

Než byla to veliká milost od Pána Boha, že se mu dostalo vědomosti, že možná posílá psaní na onen svět, a to právě v době, kdy mu na tom zvláště záleželo. V té době, když mu slunce zapadalo, poslal mu nejvyšší dobrotvý a vševědoucí Otec nebeský paprsek světla. Co živ bude, nezapomene Mu toho.

Užtě se smítil s myšlenkou, že psaní, jež se toho večera chystal napsati, bude poslední. Žena s dítětem věděly přece, jak se mu daří a jak mu bylo, když jej opustily. Věděly, že jim zůstal věren, že ostříhal vše, co nebožka ráda měla, a že je obě milovati bude, dokud zde na zemi žiti bude. Dosud leželo vše čisté a vyžehlené, jak to žena zanechala, až na starou „trajdu“, již daroval staré Gudnýji, ubohé staré Gudnýji, co zmrzla zrovna pod statkem Stapi (= vysoká, příkrá skála). Však v nejbližším psaní pověděl ženě, co se stalo s tou „trajdou“, a prosil ji, aby mu to odpustila. A to ona také udělala, odpustila mu to i jiné. Povědělo mu to vyzvánění kostelních zvonů. Ó, toho požehnaného hlaholu zvonů! Jakoby Bůh skrze ně lidem zvěstoval pokoj a odpuštění a těšil strádající. „Hran“ však Hreggvid neměl rád. Houraly: — umřel, umřel, umřel! — houraly to tonem smutným a smrti věštícím. Nikdo však neumírá. Všichni žijí u dobrého Boha, všichni, co byli jako jeho Björg dobří, a nevinní jak jeho drahá dceruška. Šlo jí teď na sedmý rok, tam hore v nebi u Boha. Hrozně se mýlí lidé, co tvrdí, že Boha není a že se život končí, jakmile tělo do hrobu uloženo. O ano, setkal se s takovými lidmi, zejména mladými. I on býval za mladých let lehký, ač vždy v Boha a v život posmrtný věřil, jak ho tomu jeho matka učila.

Než teď aby se už raději do psaní dal.

Hreggvid vstal, sňal lampu se stěny a pustil se ke dveřím „stofy“^{*)}. Potom vzal klíč, jež nosil na šňůrce kolem krku, a otevřel pokoj. Byla to malá místnost s jedním oknem. Stěny byly šedě vymalovány, strop modře. Pod oknem stál stůl, přikrytý karmínově červeným plátnem navoskovaným. V koutě — prostřed stěny mezi stropem a podlahou — táhla se police a na ní stály obrazy v rámcích, jež byl sám hospodář vyřezal. Jeden z nich představoval ruského císaře, druhý Jóna Sigurdssona (učence a politika isl.), třetí Björg, Hreggvidovu ženu, a čtvrtý Krista

^{*)} Anž se tu pouštím do popisu isl. příbytku, poznamenávám pouze, že „stofa“ jest asi tolik co náš „salon.“ P. překl.

na kříži. Naproti stolu podél stěny boční stála skříň se zásuvkami (= prádelník) a na něm rozloženy byly pozlacené škeble, mořské ježovky, hřebenatky a vyřezávané krabičky, některé na způsob rakviček. Kromě toho stály v pokoji ještě čtyři židle a truhla po víku a předu růžově natřená.

Hreggvid postavil lampu na stůl, otevřel jednu zásuvku a vyndal z ní držátko, kalamář s inkoustem a listovní papír. Pak zasedl za stůl, vrazil konec držátka do úst a zahleděl se čásek na bílý papír. Potom však zařav pysky, pustil se do psaní.

Moje milá Björg!

Gerdi, 11. října r. 19....

Usedám teď, abych sobě pro potěšení načmáral Ti s obvyklou nemotorností pár řádků, ač tentokrát nemám moc nového Ti o sobě vykládat. Přece však musím Ti oznámit novinku, že tato moje škrabanice bude poslední, již ode mne obdržíš v tomto životě a nepochybně i na věčnosti, neboť netroufám, že by nám třeba bylo v království nebeském si dopisovat. Hinrik totiž vzdává se své služby a kdosi, jemuž nelze věřit, — nechci ho pomlouvat, — bude přistě psaní sbírat. Že mi to není milé, můžeš si myslet, než smířil jsem se s tím jak s jiným, co Bůh na mne v tomto slzavém údolí složil. Vím dobře, že bys ani Ty neviděla ráda, by moje dopisy přicházely do špatných rukou. Mou útěchou bude myšlenka, že přijdu za vámi, až zestárnu a zplesnivím, ač-li mne Bůh tak dlouho na živu ponechá. A jsem přesvědčen, že mě pak přijmeš s láskou, s jakou jsi mě vítala, kdykoliv jsem se domů vrátil. Arci naše drahá dcera bude pak už veliká a snad za některého anděla tam u Pána Boha provdána, neboť troufám, že tam v nebi mladí lidé právě tak jako na zemi se sbírají; slyšel jsem totiž mnohé tvrditi, že tamější život podobá se v mnohém ohledu životu zde na světě, jenomže je dvojnásobně, mockrát lepší. Rozhodně však doufám, že my tam budeme zase svoji, protože Bůh, co zde na zemi spojil, v nebi — jsa nejvyšší dobrotivý — jistě rozlučovati nebude.

Já se mám dobře a zdejší lidé jsou ke mně nadmíru laskavi. Než jsem se vydal na podzimní rybolov, poslala mi drahá Guðrún z Hrafnagnúpu pár důkladně vyvalchovaných punčoch. Proto se jim, těm dobrým lidem, všem dobře vede. Letní výdělek nebyl moc valný, za to však podzimní úlovek dopadl nad všecko očekávání, ač nevodáři prahanebně se k člověkovu chovají. Jsou to nejhorší škorpivci, a to je jediné, co nemohu cítit. Přičiňuju se arci vypuditi ze srdce svého všecku nelibost proti nim, ale nejde to jaksi, protože všichni, co kolem člověka jsou, jim klnou a zlořečí. Sic mám málo na práci, leda tak opatřit krávy a dohlédnouti na ovce, jichž moc není. Žádné dobytče z těch kousků, co jsme spolu měli, už nežije, kromě Stračeny. Však i ona je jalová a na nohy hrozně „šmatlavá“, takže asi požádám Ólafa, by ji na podzim zastřelil, aneb ji dám odvésti řezníkovi do Fagureyri.

Časem se piplám s vyřezáváním, vyřezal jsem všelicos pro „stofu“, a všem se to velice líbí. Zvláště se jim „podobají“ skřínky, jež jsem na podzim zhotovil, jsou to vzácné kousky. Podobají se rakvičkám a leží vedle pozlacených škeblí. Teď už mi látka dochází. Doufám, že se nebudeš příliš nad tím trápit, že je to — poslední psaní. Budu hledět, jak jen dovedu, zůstat hodným, a Ty, — to já vím, — budeš se za mne u Boha přimlouvát.

Jenom ještě jednu prosbu k Tobě mám, a ta je, abys pěkně přijala Hinrika, našeho poštáka, umře-li spíše než já. I dávám Ti vědět, že Ti nebudu mítí pranic ve zlé, jestliže mu povedeš domácnost, přibude-li do království nebeského přede mnou. Bylo by to opravdovým dobrodiním pro něho. Ten Hinrik je vzácný člověk a věru zasloužil si od nás, abychom se mu odvděčili za služby nám prokázané.

Pozdravuj co nejsrdečněji naši dceru od jejího „tafouška“ a vzkazuji jí, aby byla tak hodná, jak hodní jsou Boží andělé. Kojím se nadějí, že k vám přijdu v den její „konfirmace“, ač se na to skládati nemohu při tom čerchmanském zdraví, z jakého se — chvála Bohu — těším. A prosím Tě dále, pozdravuj má moje rodiče, tchána a tchýni a všechny známé. Mamince vyříd, že opatruju jako zřítknici svého oka, co mi po ní zůstalo. Její růžové šaty pořád chovám ve zvláštní přihradě ve velké truhle.

Zůstávej teď s Bohem a měj se povždy co nejlépe — a dobrotivý Bůh zachovej vás obě v slávě své.

To vám přeje do smrti Tě milující a nehodný Tebe manžel

Hreggvid Thorsteinsson.

Když Hreggvid psaní dopsal, pozorně je přečetl, strčil do obálky a napsal na ni adresu. Potom podepřev si bradu o ruku, zahleděl se na obraz Björg. Konečně vstal, zastrčil opatrně psaní do kapsy, uložil psací potřeby na jejich místo a uzamkl pokoj.

Druhého dne přišel pošták Hinrik. Hreggvid šel mu naproti a podával mu psaní. Hinrik je vzal a přívětivě se usmívaje, podal Hreggvidovi pravici. Hreggvid ji vzal do obou svých rukou — a slzy kanuly mu po tvářích. Potom sebou trhl, pustil poslovu pravici a odpelášil domů.

Hinrik postál několik okamžiků, pohlížeje za Hreggvidem. Bylo mu divně měkko, že si musil s očí utřít upracovanou rukou slzy.

— Chvála Bohu, že jsem uposlechl hlasu srdce svého, když jsem od Hreggvida přijal první psaní! — pravil sám k sobě, a bral se dále po svých.

Od toho však dne říká Hreggvid, když se ho ptají, když se to či ono stalo: — Bylo tomu tolik a tolik let před tím anebo potom, co Hinrik přestal být poštovským poslem.

(Vzato ze sbírky „Strandbúar“, vyšlé r. 1923.)

B. Bečvářová:

Osvětlená okna.

(Č. d.).

První návštěva u baronky Irmy neuspokojila. Rienzi skoro nemluvil, jen se kapesníkem ovíval, tvářil se jako unuděný divák a ti druzí, buď ji zlobili, nebo obtěžovali. Teprve při druhé návštěvě se karta poněkud obrátila. Baronka ji požádala, aby něco zazpívala. Nedůtklivá Irma měla již-jíž na jazyku odmítavou odpověď, ale do toho se ozval v čas pánovitý, jinak však příjemný hlas Rienzi: „Prosím, zazpívejte něco, třeba ono: Es ist bestimmt in Gottes Rat.“ A Irma zkrotla jako beránek. Jeho přání bylo jí rozkazem, jeho slovo bylo jí svatým.

Malčky otevřela piáno a zahrála předehtu. Neměla příliš v lásce sentimentální německé písně, její temperamentní povaha i ve smutku byla hybnou, elastickou, leč Rienzi si to přál a ona poslechla. Zpívala a slova připadala jí jako pohřební; mrazilo ji a v očích jí pářilo. Píseň v překladu zní následovně:

„Je v Boží radě souzeno,
že nás co nejvíc mileno,
opouští.
Že srdce nic tak nebolí,
než milého když cokoli
opouští.
Však uvaž dobře píseň mou,
že lidé, než se rozejdou,
se loučí řkouc: na shledanou.“

Irma bylo skutečně úlevou, když smutné německé tony vystřídala lyrickou jihočeskou písní svatební, perlou to lyrických národních českých písní: „Pojď sem hrdličko má milá.“

A tak se s Rienzim seznámila. Zůstala v Semmeringu, i když již nebyla vázána smlouvou k filmové společnosti, přijala nabídku barončinu a bydlela v její vile s vyhlídkou na Schneeberg. Strávila v ní zbytek své dovolené. Zde se vídala s markýzem denně. Ale právě on to byl, z celé společnosti jediný, který zůstal vůči ní stále odměřený, jako byl na začátku. V jeho přítomnosti připadala si mladá žena stále jako odstrčena, jako by od celého světa potupena a její láska k němu nebyla k vyléčení. Trpěla a byla při tom zoufale šťastna. Viděla jej, mluvila s ním a byl jí stále tak žádoucím, jako dokud neměla nic, než světlo jeho oken.

A on, ten hrdý šlechtic, který dobře vypožoroval vzdor její opatrnosti, čím jí jest a který musil jednou přeslechnout

poznámku staršího bursiána: „Ano, ano. Umělkyně jsou roztomilé, zajímavé, ale drahé, po čertech drahé.“ — — markýz Rienzi, který byl znám jako opatrný, šetrný, pyšný šlechtic, zůstal vzdor pobledlým tvářím pěkné paní, která přece jen nebyla mu tak lhostejna, jak dával na jevo, a jak by si sám byl přál, opatrným, šetrným, pyšným šlechticem i vzdor všetečným poznámkám svobodomyslnějších kamarádů. Až jednou...

Blížila se doba odjezdu. Irma vyšla si do Breitensteinu a v lese u viaduktu potkala markýze. Nabídl jí svůj doprovod. Překvapilo ji to. Před tím nikdy nebyli spolu beze svědků. Až dnes! Rienzi zavedl řeč na svoji otčinu. Rozpovídal se o Italii a vyslovil se: „Dlouho to nebude trvat a zase ji uvidím. V říjnu opustím vyslanectví v Praze a poděkuji se z podobné funkce. Nejsem dosti zdrav, věnuji se svému panství.“

Tím bylo řečeno vše. Irma zbledla. Takhle tedy měla zakončit její láska, která přestávala být láskou a stala se vášní. Náboženství nás učí, že láska bez hranic jest hříchem. Máme se ovládati, nemáme být umínění, nemáme žádati nemožností, i když se nám zdá, že jsme v právu.

S Irmou se točil celý svět. Rienzi odjede. Rienzi, který ji naučil nazíratí vážně na život, který dal jí tolik krásných chvil, který naučil ji chodit do chrámu, vrátil ji modlitbám, který, aniž věděl, ale přece jen on učinil ji lepší, než bývala, opustí ji. Okna jeho pražského paláce oslepnou. Místo v jeho chrámu bude kdysi prázdné, a proto snad naučil ji milovati svůj chrám, aby v něm nacházela útěchy, až se rozejdou? Taková útěcha byla příliš v rozporu s jejím temperamentem. Musila se opřít o strom a nedívala se na markýze. Dívala se kamsi do korun na nebesa a hledala nad těmito, vysoko, och, tak příliš vysoko mikosrdenství! Smilování pro svoje poplašené, zamilované srdce. Rienzi odjede! — Proto byl vždy tak upjatý, proto v cizině známostí nenavazoval; byl příliš svědomitý, byl opravdovým šlechticem, vážil si příliš svého slova. Nevzbuzoval marných nadějí. Nehrál si se srdcem ženy. To byl on! Takového muže chtěla vždy milovati a takového našla. Ale byla proto její lítost menší? Stala se proto rozumější? Naopak. V prvním návalu lítostivého dojmu všechno v ní křičelo: „Odjedu také. Pojedu do Italie, třeba bych tam měla jen nádoby umývat, ale musím mít alespoň jeho osvětlená okna.“

Rienzi pozoroval zápas, který sama s sebou vedla. Dojalo její mlčení a snad i jiný zájem měl na tom, když ji viděl tak zaraženu. Srdce muže je právě tak nezbádatelné, jako srdce ženy. Naklonil se k ní a zeptal se jí: „Madame, jak zní poslední sloka písně: „Es ist bestimmt in Gottes Rat.“ Jaký jest její refrain? Tuším, že se opakují slova: auf Wiedersehn!“

Jejími vzpomínkami nesl se však refrain ještě jiné písně. Bylo to před rokem, na jezeře Königsee, francouzská studentka končila svoji píseň slovy: „Dans tes yeux c'est l' Espoir qui luit: Dans les miens le souvenir pleure.“ To byl refrain písně Irmina srdce. Podívala se na markýze pohledem, na který nikdy nezapomněl a požádala jej ochraptělým hlasem: „Vraťme se, prosím.“

VII.

Eternité, néant, passé, sombres abîmes,
Que faites-vous des jours que vous engloutissez?
Parlez: nous rendrez-vous ces extases sublimes,
Que vous nous ravissez?

Lamartine, Méditations.

Dva dny před svým návratem do Itálie přijel Rienzi odkudsi z venkova pozdě večer. Byla říjnová, mlhavá noc. Rienzi těšil se pod střechem a těšil se na odjezd z Prahy. Nyní na podzim bývá v Římě tak krásně. Po dlouhé době projede se Rienzi usínající, zamlženou Campagní a navštíví katakomby. Navštíví Vatikán.

Opustí Prahu. Nebude ji již vidati u svých nohou jako skrocenou královskou krasavici, nebude již pozorovati hru mraků nad vadnoucím Petřínem. A tam kdesi pod malostranskou střechou bude se pro něho trápit jedno poplašené srdce. Rienzi mávl rukou. Jeho poslední ctitelka byla herečkou, snadno zapomena. U ženy veřejně činné střídají se dojmy jako v kaleidoskopu. Rienzi posuzoval Irmu sice o něco lépe, než-li jiné umělkyně, za tu dobu, co se s ní v Semmeringu stýkal, zlomila jeho vrozený předpoklad proti dámám od divadla, leč — byla přece jen dámou od divadla, byla plebejkou. Nemohl na ni vážně pomýšleti. Mohla mít lásku a ducha, až by s nimi hory byla přenášela — přece jen nebyla příslušnicí modré krve. Její rodinné staré zápisky byly zápisky obyčejného maďarského měšťana, který se sice psal jako „dobrý poddaný Jeho Veličenstva císaře a krále Rakouska a Uhrů, císaře Josefa“, ale právě na tohoto císaře a krále rebelové Maďaři nikdy mnoho nedali. Prapravnučku maďarského kupce z osmnáctého století a potomkyni jakéhosi srbského spiklence nedovedl si Rienzi představit mezi zčernalými portréty svých historických, králů vždy poslušných předků.

Druhý den vstal časně. Vyhlédl oknem na Prahu, zatopenou v mlhách, ozářenou krvavým kotoučem vyspalého slunce a dole v ulici u zahradní zdi povšíml si mezi časnými chodci mladé ženy. Poznal ji. Poznal ji podle obleku, podle širokého klobouku, podle její chůze a podle držení těla: „Kam jde Ivanová tak časně?“ tázal se v duchu. Ještě jednou přelétl zrakem malostranské střechy;

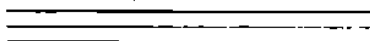
pod sebou a poslední jeho pohled patřil otevřeným dvěma oknům v jednom z protějších domů. V oknech pestřily se astry a pohybovaly se ranním větrem tmavorudé záclony. Pak šel Rienzi snídat.

Irma konala svoji ranní procházku. Co se vrátila ze Semmeringu, rozhodnuta, opustit po odjezdu Rienzově Prahu a vrátit se do Vídně zpět k film. společnosti, od té doby, co měla ve Vídni zajištěný také takový zapomenutý pokojík a co dala pražskému ředitelstvu výpověď, odvolávajíc se na výrok lékařů, chtěla své rodiště co nejvíce užít a chodila mnoho na procházky. Chodila, ale jako tělo bez duše. Její duše bloudila také. Vzpomínala.

Šla kolem pobožené terrassy nad zahradou kláštera u Kajetánů, po které procházeli se právě šediví holubi; šla oblíbenou zachůzkou po zámeckých schodech mezi Thunovým palácem a klášterem, šla po čerstvě spadném listí, které starý metař s nerozlučnou dýmkou v zubech tak brzo ráno ještě nezametal; zadívala se na uličku lomenic a střeš s kouskem Petřina, které nad spojovací chodbou paláce s kostelem zvědavě vykukovaly a v bývalé Ostruhové ulici ohlédlá se za starým hrabětem X., který, opíraje se o hůl, vcházel ke svému Bohu. Povzdychla si: „Dnes, jako tenkrát!“

Přijdouc domů, posadila se k oknu ozdobenému pestrými astrami a tmavorudými záclonami a vzhledla k Rienzovým oknům. Okna paláce byla všechna otevřena a černochoch v pokojích uklízel. Dlouhu tu nebude hospodařit. Maličko a všechno, co bylo, jako by nikdy nebylo. Co kdysi bývalo nadějí, radostí, ilusí, bude jen vzpomínkou. Kam, kam jen odlétají chvílky nezapomenutelné extase? Kam ztratil se první večer po Irmině nastěhování se do malostranského pokojíčka, kdy opájela se sladkými, často se opakujícími tony Serenaty od Toselliho? Kde je ono radostné zaleknutí, když v zrcadle spatřila osvětlené okno a v něm drobnou tvář černochovu? Kam se rozprášily hodiny dalšího pro ni osudného pozorování, kam přehne hra stínů za těmi okny, kam prehl okamžik, kdy při mši v „Rienzově kostele“ zpívala Gounodovo „Ave“, kdy setkala se s ním na osluněném prostranství v jižních Čechách před zámkem Ohrádou, — kde je léto v ideálně rozkošném Semmeringu ve společnosti Rienzi strávené? Vráti se ještě někdy schůzka na jezeře Königssee? Ale věčnost nerada vrací, co byla jednou pohltila.

(P. d.)

Karel Kolísek:

Návrat z Ameriky po 28. eucharistickém kongresu. (c. d.)

Naše loď se otočila a již se dává do rychlejšího běhu... Naposled pozdravujeme obrovskou sochu „Svobody“... rychle mizí v mlze a kouří břehy a pevná zem... V duchu se modlím... Po pěti týdnech, plničkých dojmů nejrozmanitějších, dojmů, poznatků a zážitků velmi cenných, loučíme se s Amerikou...

Na lodi je tentokrát velmi živo.

Kabinu II. tř. máme sami dva pro sebe; mohla by býti trochu větší, bych nemusel do prvního poschodí do postele, ale i tak jsme spokojeni. Pan opat Zavoral a pan kan. Stavěl jedou v I. tř., pan farář Březina ve III. tř. — Jest mlhavo celý den i celou noc, takže lodní siréna houká a řve každou minutu. Večer ozývali se dvě lodi jiné, jedoucí opačným směrem. Bděly, tedy také.

Jak jest nebezpečnou plavba za mlhy, vysvítá z toho, jak nám vykládal pan opat Zavoral, že na cestě do Ameriky byla by se srazila jejich loď s jinou, která tuto minula jen ve vzdálenosti pěti metrů, jedoucí na příč. Tato loď totiž nezastavila, slyšíc výstražný signál, nýbrž jela plnou parou...

Jest totiž předpis, že jakmile v mlze uslyší dvě lodi výstražné signály a o sobě nevědí, mají ihned obě zastaviti, by situaci objasnily. Loď s p. opatem tak učinila, ale ta druhá nikoliv. Tak si lze vysvětliti i srážky lodí na širém oceánu.

Moře bylo v sobotu i v neděli klidné.

Mši sv. jsme měli v salónu I. třídy. Vedle nás tam byli také jiní kněží s arcibiskupem z Uterechtu u svého oltáře. V II. třídě sloužili kněží u dvou oltářů.

Čtvrtý červenec jest největší americký svátek národní, prohlášení samostatnosti Spojených států severoamerických, tedy jejich narozeniny. Naše jídelna byla slavnostně ozdobena a na stolech voněly celé zahrady květů, hlavně růží. Odpoledne po našem obědě se produkovala hudební kapela americká — studentské oddělení — před turistickým. Divím se jen, ba žasnu, jak se taková „kočičina“ může komu líbit?! A ty tance dle toho! — Hrozná dekadence. Indiánská! Večer hráli opět a národ se bavil při rachejtlách a oně kočičině.

Ve vigílii svého svátku pozval nás pan opat Method Zavoral na besedu. Přišel s p. kan. Stavělem k nám do II. třídy. Msgr. dr. Alois Kolísek přednesl při tom příležitostnou báseň, složenou dopoledne p. farářem Pryčem.

Ke dni 5. července 1926

na počest J. M. nejdůst. pana opata Meth. Zavorala, slavného
jmenovce sv. Methoděje, věnováno od podepsaných spolupout-
níků na lodi Rotterdam při návratu z eucharistického kongresu
z Chicaga.

Československou nad zemí
pátý červenec se dní,
Cyrilla a Methoděje světců
jména celou říši zní.

Nad Strahovem slunko vzhází,
smutek jakýs kalí je.
„Kde pak Strahova je hlava?
Otec opat kde pak je?“ —

V Americe daleké dlí
ctitel Eucharistie,
do Chicaga zaputoval
pro čest Božské Hostie,

Výmluvně tam o ní kázal
ku zámořským krajanům,
apoštolskou skončiv práci
vrací se v strahovský dům.

Oceánem širým pluje
mótnutná loď Rotterdam,
opat Methoděj se na ní
vrací k českým končinám.

Na atlanském oceáně
zastihl jej jmenin den.
Strahov ptá se: „Zda pak den ten
bude tam též oslaven?“ —

Nebojte se, Strahováci,
že zanedbán opat Váš.
My mu svátek oslavíme,
je to teď též opat náš.

Loď je chrámem, na ní oběť
koná opat Methoděj,
oceán k ní píseň hude,
a tak slavi svatý děj.

A my dole podepsaní
jsme teď jeho družina,
která mu dnes blahopřeje,
zásluh jeho vzpomíná.

Tato pak slavnostní báseň,
toť náš blahopřejný hlas
upřímně a vřele proudí
ze rtů, srdci všeohněch nás.

„V duchu světce Methoděje,
apoštola Slovanů,
opat Methoděj vždy kráčí
v církvi, vlasti obranu.

Zahuč, moře, mu na slávu,
větre nes to v šíř a dál:
„Dlouho a zdráv nechať žije
opat Method Zavoral!“

Mnoho let ať ještě žije
pro čest Eucharistie
a svátostný Ježíš hojně
ať naň milost vylije!“

Karol Medvecký, probošt v Bojnici (Slov.). Jan Stavěl, kanovník.
Alfons Pryč (autor). Gilbert Cyrill Křikava. Ant. Březina, farář
v Měrovicích na Hané. Msgr. dr. Alois Kolisek, Karel Kolisek.
(P. d.)

Václav Šlosar:

Pašeráci.

Obrázek z doby předpřevratové z východního Slovenska.

(C. p.)

Navrtal, shledal, že je ve všech víno, ve čtvrtém nejlepší. Sudy byly zabaveny, kočímu rozkázáno, aby je zavezl do města do okresního soudu. Kuděja s cigánem byli svědky celého výjevu, hlavně žalu židova.

„Tu je ještě jeden vůz s podezřelým nákladem!“ hlásil četník finančním úředníkům a ukazoval dozadu na Kudějův povoz.

A zase podobný výslech, prohlídka průvodky a zkouška obsahu sudů. Gazda, nedůvěřuje cigánovi, počal se obávat, zda přesto není v sudech také víno. Nedůvěru projevil i slovy: Ale Moró tiše a slavnostně prohlásil:

„Nieto! Veď som pre istotu navrtal každú bečku na dvoch miestach!“

A nebylo. Úředník jakoby zklamán nakázal jim mrzutě, aby jeli ke všem všudy, a Moró-vi vynadal nejlepších jmen. Gazda práskl do koní, aby jel za prvním povozem. Tu však nový příchodí trhl koňmi a je zastavil. Kuděja se podívá a poznává samotného levočského vicišpána.

„Dobre stě to spravili!“ oslovil oba, ale s přízvukem, že si jeho slova mohli vykládati právě tak za pochvalu jako za výtku.

— „Preto zajtra prídi ko mně do kancelárie!“

„Aj s cigánom?“ osmělil se optati gazda podžupana.

„Aj, s cigánom,“ pokynul milostivě.

A teď teprve gázda práskl do koní. Jeli s vrchu, jen to v sudech dunělo. Podle vozu běželi gazda s cigánem.

„Něurobili sme dobre, že sme dovezli ozajstný olej?“ ptal se Kuděja cigána.

„Veru, že dobre!“ schvaloval Moró. — „Ale čo povie tomu páňko notárko!“

„Dobre stě to spravili!“ ozval se za nimi sám městský notář, který zpovzdáli pozoroval výjev na silnici. — „Zajtra odvezieš olej do Margecian a dovezieš víňko, rozumieš?“

„Nie! Zajtra iděme s Moróm k páňovi vicišpánovi do Levoče!“ pravil hrdě gázda.

„Mohol bys ísť sám a Moró by taky išiel?“

„Nie! Ja iděm, zajtra s páňom gazdom k páňovi vicišpánovi do Levoče!“ ještě hrději opákoval Moró.

„Ktože mi tedy ta pójďě?“ nařikal notář.

Gazda natáhl ruku s bičem před sebe do tmy.

„Šilberštajnov povozník. Až složí bočky v okresnom úradě, může naložit bočky s olejom a dovezť ich nazad do Margecian,“ poradil.

„A moje bočky v Margecanoch?“

„Sá poznačeně modrým križíkom,“ odpověděl Moró za gazdu.

Po těch slovech notář je opustil a rozběhl se za prvním povozem. —

Druhého dne ráno před desátou hodinou hlásili se gazda s cigánem sluhovi před kanceláří levočského podžupana. Byli ihned vpuštěni. Podžupan nepotřeboval tentokráte tlumočníka, přesto, že se mluvilo také o úředních věcech. Župan si dal od obou vypravovati, jak to udělali, že notářovi dovezli jen olej místo vína, a rozesmál se, jak žid i notář byli potrestáni. Potom podal Kudějovi ceduličku a pravil:

„V něděl’u id’ s chlapcom k páňovi direktorovi Gömörymu. Telefonoval som, chlapec je prijatý do preparandie na chovu i bývanie. Všetko dostaně darmo. Tu moje kartočka, by pán direktor nězabudol. — A těbe, cigán, dávám túto striebornu hodinku,“ pravil, obráceje se k Moróvi a podáváje mu pěkné hodinky.

„Já by som, páně velkomožný, šiel tiež na štátněho učitéla... Buděm sa vel’mo učít, vel’mo, vel’mičko!“ prosil Moró a sepsal ruce.

„Ty by si chcel tiež na učitéla?“ žasl samozřejmě podžupan.

„Hejže, učiteľ'om by som chcel byť, učiť bielych ľudí i cigánov...“

Podžupan se zamyslel. Podivná žádost! Ale stojí za to, by se o ní uvažovalo. Vláda si už neví rady s cigány. Což zkusit to se školou? Vychovávat je jako ostatní občany ve školách? — Rozhodl se, že o tom dopíše hlavnímu županovi.

„Nože, dobre, cigán! Počul som už mnohorozy, o tebe. Postarám sa, by sa ti splnilo tvoje želanie,“ propustil s těmi slovy gazdu i Moró.

V neděli vybral se gazda s Katuškou i chlapcem do města. Nejprve se zastavili v kostele, potom šli do učitelského ústavu čili preparandie. U ředitele odevzdali podžupanovu kartičku. Ředitel se usmál a přijal chlapcovo vysvědčení. Po té zapsal Jána Kuděju od prvního ročníku.

A Moró? Stran jeho chování byly během měsíce vyslechnuty všechny domácí i okolní úřady a zprávy jejich byly zaslány přímo ministerstvu vyučování do Budapešti... A týden před počátkem školního roku primáš Moró obdržel od rychtáře listinu, že se ode dneška jmenuje Jano Sümegyi, t. j. Smižianský a že je zapsán do prvního ročníku iglovské preparandie za řádného chovance.

Adam Chlumecký:

Tábor na Moravě.

(Historická povídka z 15. století.)

(C. d.)

Noc teplá, hvězdnatá. Září druhý máj. Pan Buček z Vyzovic jel s nevelikou družinou na hříšný lov. Tubalkain vyšťoural, že krásná Hanka se skrývá kdesi v lesích buchlovských s jinými děvicemi — kdesi u velikého dubu, největšího v pralesu. Tubalkain o něm dobře věděl a za hrst zlata vedl zachtivého pána po bezpečných cestách pod Buchlov. Bukové lesy hučely a chvílí se ozýval řvoucí dobytek ze skryší a nepřipustných brlohů.

„Goliáši, proč se ustavičně zastavuješ? Co čicháš?“

„Pane, opatrností nikdy není nazbyt. Nevíš, co nám včera vyprávěli pocestní? Z Uher prý císař Zikmund poslal šest tisíc jezdců, aby splenili Strážnici, Ostroh a Veselí a dobyli našeho tábora?“

„No — zde se s nimi nepotkáme. Děťinství! Jeď a nečenichej.“

„Pan Hašek třeba,“ šeptal Tubalkain. Ten tak tak dorazí na Ostroh. Ale měl na spěch! Hnalo jej asi také svědomí, že upálil na Tučapech svou první lásku. Od té doby chodil všecek pitomý.“

„Hašek vždycky něco spíská a pak ho to mrzí. Kdo se ujal Bedry? Kdo mu namluvil, aby založil Nový Tábor? Nemáme sice čeho litovat — ale Hašek utíkal svému svědomí. Škoda, že s ním prchnul i Čákel z Hluku a tolik kmetů. Ti chrapouni pláčou na oko nad Velehradem — zatím je však mrzí, že tam nenahrabali peněz. Nejprv bájili o plných sudech dukátů — a potom svaloval vinu jeden na druhého. Chám je chám!“

„Poslouchej, pane — ne tak hlasitě. Mohli by zde číhat biskupští.“

„Tubalkaine, není Goliáš starou plachetníci?“

„Také pocestní vyprávěli, že Jan z Perštýna putoval s pomocí na Kroměříž, čekaje vojska biskupská. U Králova Stolu měli potkatí ozbrojený zástup, jenž pospíchal na Buchlov. Budme opatrní!“

„Naši honci byli až za Kroměřížem a nepozorovali ničeho. Zavři hubu a nestraš a nekaz nám krásné nálady. Na taký lov se každý den nejedí.“

Na čisté obloze mezi nescetnými hvězdami vycházel měsíc. Zlatá strakatina se zašerila na mechu pod starými stromy. Nesmírný dub bez vrchů strměl na paloučku a kolem něho slamené boudy, co bych jich na prstech obou rukou zpočítal. Jezdci slezli s koní a svěřili je pacholíku. Po prstech se kradli na vršek. Ale v tom zařehotal kůň Bučkův a za ním ostatní. Z boudy vyskočil ospalý, ulekaný mužik a vytřeštil oči.

„Ej, přátelé, jste biskupští? Co jsme se vás načekali! Sláva Bohu!“

„Ty příteli — nejsi ty Marek ze Zlechova“ — vyzvídal Tubalkain.

„No jsem. Znáš mne?“

„Jak bych tě neznal?! Znáš i tvou dcerku, pěkníčku Hanku. Škoda, že jsi ji pustil na Nový Tábor mezi naháče. Tam ti uhyne. A mohla mít z pekla štěstí. Jistý vladyka se do ní zahleděl a chtěl se s ní oženit. A teď, vída, že je ztracena, chce si sáhnout na život.“

„Má dcera prchla naháčům — a je zdráva. Tuhle spí s námi. Hanko, Hanko, vstaň a postav se sem. Tak, dítě, protři si oči.“

Pan Buček se s bičí hlasitě zařehotal.

„Jezuse Kriste! Táboři! Tatičku drahý, tys mne jim vydal?“

„Neboj se, to jsou biskupští drábi!“

„Znáš je dobře. Pan Buček mne kázal utopit v Moravě.“

„Lidičky zlatí, vstávejte! Hoří!“ Křičel mužik.

Ale, než se spáči vzpamatovali, byla děva na koni a zbojníci se hnali temnými hvozdy do noci. Úpěnlivý nářek a lomoz se rozléhal lesem a vyburcoval osádku Buchlovskou. U Zlechova při potoku, kde sladké hrozny zrály, nastala srážka. A ještě se temna nepřevalila přes půlnoc, utichla vřava a nářek. Měsíc zašel.

Na bojišti ležel pan Buček, ubit oštěpy a kolem něho smělá družina. Jediná děva zmizela — — —

Na zříceninách velehradských seděl biskup Jan Olomucký mezi květem panstva moravského a plakal jak Jeremiáš nad zpuštěným Jerusalemem. Již celý měsíc ležela vojska kolem zpupného ostrova, těžké praky házely kameny i oheň, ale vše darmo. Nepřítel se bránil a pobíj mnoho lidu, zvláště Uhrů, vůdce Petr Peren pozbýval trpělivosti a přijel na Velehrad.

„Otče, škoda každého šípu na ně. Hnízdo je nedobytno — a pomalu máme hlad. Tvé zásoby jsou malé.“

„Co si tedy počneme?“

„Viš-li co, vrátíme se do Uher a dobývejte zatím sami. Ty nemáš zvědů a veškeré přípravy byly jen do větru. Beze zvědů není boje.“

„Nemysli! Máme hromadu sběhů po dědinách, a dal jsem je hledat, aby nám pověděli, co o ostrově vědí. Ale lid je rozplašen po lesích a horách a nesnadno mu přijít na stopu.“

„Předevčirem donesli nám honci zprávu, že u Zlechova vyrvali děvici táborům a ta jim měla povědět, že hříšné hnízdo má ze tří stran vodu plýtkou a hradby ze suchého klestí. Jen prý je podpáliti, a bude hořeti veškeré klečí i s lesíkem“ — řekl pán z Perštýna.

„To jsou jistě jen klepy“ — odsekl pyšně Uher. „Ta děvice je na Buchlově a třeští. Ta nám neposlouží!“

„Chci ji sám vidět a sám s ní mluvit“ — vece biskup. „Jedte rychle pro ni.“

P. d.

T. J. Jiroušek:

Msgr. Th. Dr. Rudolf Horský,

vynikající řečník politik a křesťanský sociolog český.

(C. d.).

Odjel. Mluvil na veřejných schůzích: v neděli dne 24. února ve Vítkovicích, dne 25. února v Mor. Ostravě a dne 26. února v Polské Ostravě. A pochodil dobře. Štěstí mu přálo. Lid řeči dra Horského se zájmem vyslechl a když řeč byla u konce, i zatleskal. A někde, jako v Polské Ostravě, sklídl i vavříny slávy. Tak redaktor socialistického hornického listu „Na zdar!“ Martin Wagner, známý agitátor ze severu Čech, přišel na řečníště proti dru Horskému s anglikánskou biblí v ruce a obhajoval z ní citáty, snahy i názory sociální demokracie, což v celém shromáždění vyvolalo velkou veselost, že bývalý horník Wagner přišel si

proti theologu doktoru Horskému s protestantsko-anglikánskou biblí. Po řeči Wagnerově vystoupil ještě druhý řečník proti dru Horskému, sociální demokrat, občan Arnošt Soukup.

Dr. Horský však oba řečníky po zásluze ve své řeči usadil a jeho řeč, plná humoru a satyr byla shromážděním přijata s bouří potlesku a pochvalou. „Tenhle „panáček“ to umí,“ pochvalovali si mnozí, když se rozházeli. — Sociální demokraté táhli za Horským ze schůze na schůzi, ale nesvedli proti němu nic. Ve Vítkovicích, v Moravské Ostravě i v Polské Ostravě nemluvil lid po celý týden než o „panáčkovi“ z Prahy, který se sociálních demokratů nebojí a hraje jim.

Byl-li první tah dra Horského na Moravsko-Ostravsko slavný, byl druhý tah roku 1896 ještě slavnější.

V pondělí ráno po 9. hodině, dne 15. června roku 1896 přišel dr. Horský do redakcí družstva Vlast — v klášterní budově OO. Dominikánů v Praze I., v Jilské ul. čp. 234—7 nové, dát zase „S Bohem!“, že jede na Moravu. Nesl si vak a pravil k red. T. Škrdlovi a ke mně: „Ten kufřík je plný knih a novin. Občané, redaktoři! To je munice do schůzí, ani prajzké jehlovky z roku šestašedesátého se této zbraní nevyrovnají,“ vysvětloval nám. Oči mu zářily a kolem úst pohrával mu veselý úsměv. „Ať jen zase přijdou sociální demokraté na mne, ti budou koukat, jaké to mám štěstí. Minulého roku přišli si na mne s protestantsko-anglikánskou biblí, letos mohou si na mne přijít se židovským Talmúdem třeba od Marxe, však já je proženu; já jim ukážu, co je socialismus“, rozohněn mluvil dr. Horský a kufřík si pečlivě uzamykal, jako by v něm měl poklady. Šel jsem s ním na nádraží do Hybernské ulice a když jsme se tam loučili, myslel jsem, dívaje se za ním, přijdu-li mu ještě někdy naproti — přijede-li vůbec zpět....

Něco podobného jako v Moravské Ostravě, zažil jsem s drem Horským ve Vídni na dvou veřejných schůzích Katolicko-politické jednoty pro Čechoslovany, kam jako programoví řečníci byli jsme pozváni. V první schůzi dne 22. srpna roku 1899 mluvil dr. Horský „O národní otázce“ a já „O otázce řemeslnické a živnostenské“ za velké návštěvy a vzorného pořádku. To bylo v XV. okresu, v X. okresu vůbec schůze se nemohla ani zahájit, protože než přišli katolíci, sál byl sociál. demokraty tak nácpan, že ani my, ani pořadatelstvo, do sálu nemohlo se dostat a policejní komisař schůzi zakázal. V II. okresu (Leopoldově) 24. srpna dostal se k slovu jen dr. Horský a v půli jeho řeči sociální demokraté schůzi rozbili. Dra Horského z rozkazu vládního komisaře vzalo v ochranu dvacet policejních strážníků a vyvedlo jej ven a mne nadarmo sháněli sociální demokraté, neboť mne neznali a tak jsem ušel v bezpečí.

Takhle se tenkrát námi pracovalo k probuzení katol. lidu. Zákon na ochranu osobní, spolkovou a na ochranu schůzí, nebyl

žádný; kdo nebyl silnější odpůrcův, musil ustoupiti v bezpečí, nechtěl-li se vydat odpůrcům do rukou.

Takové schůze zažil dr. Horský na Kladně, v Plzni a jinde. Dnes ovšem lehčeji se agituje než tenkrát. Kdo takovým schůzím nebyl přítomen, nedovede si o nich učiniti pojem.

V úterý, 16. června mluvil dr. Horský na veřejné schůzi ve Vítkovicích, 17. června v Polské Ostravě, 18. června zase ve Vítkovicích a 19. června v Moravské Ostravě. Po několik dní předem ohlašovaly obrovské plakáty po ulicích měst: Vítkovic, Polské a Moravské Ostravy. Příchod dra Horského, který hodlá mluvit ve veřejných schůzích „O socialismu se stanoviska politického a hospodářského.“ — Obrovské zástupy lidí valily se ze schůze do schůze a v každé byl dr. Horský na tribunu bouřlivým potleskem vítán. Sociální demokraté a jejich vůdcové: Arnošt Berner, Edvard Boleslav Vondřich a Arnošt Soukup mohli si nohy uběhat se sháněním svých věrných, ale se „studováním“ svých řečí proti dru Horskému mnoho práce si nedali a proto s nimi ve všech schůzích pohořeli. Nemohli mu odolat, způsobili v Moravské Ostravě, po půldruhé hodiny trvající řeči dra Horského „o řešení socialismu stávkami“, kravál a řev, že schůze musila býti státním komisařem rozpuštěna a místnost četníky vyklizena. Tím si však sociální demokraté neposloužili, lid viděl v dru Horském řečníka za právo a pravdu nezdolného a proto se slávou provázal jej ve vlastní ochraně ze schůze ven.

Na těchto schůzích triumfoval dr. Horský křesťanským socialismem — ideou nového věku. Ve Vítkovicích mluvil na thema „O řešení socialismu prací“, v Polské Ostravě „O řešení socialismu stávkami“ a v Moravské Ostravě „Proč stojí židé v čele sociální demokracie?“ Proto tam sociální demokraté bránili se vůči slovům dra Horského křikem, kraválem a rozbíjením schůze; jiné zbraně neměli.

JUDr. Michal Navrátil:

Za českou stopou v Itálii.

(C. d.).

Roku 1597 meškal v Praze legát papežský Jan Frant. Aldobrandinus, po kterém papež sliboval zjednatí císaři Rudolfovi II. pomoc 10.000 mužů od knížat vlaských za války s Turky. (Tomek XII.)

Jak vidno od roku 1526, kdy stavové čeští dobrovolně zvolili na trůn český panovníka z rodu habsburského, jsou styky Čech s Itálií ne tak časté jako dříve. Za Rudolfa II. domácí šlechta zalíbvala sobě v jazycích cizích, též ve vlaském. Za dvorem táhlo se do Prahy i mnoho Vlachů.

Rakousko nabylo potomními válkami mnoho zemi a krajín ve Vlaších.

Z Čech jezdívalo se též na trhy do Vlach.

V 19. století skleněné perly z Jablonce posílaly se přes Livorno do Egypta a Barbanic a přes Terst a Cařihrad do Levanty. (Rieger II.).

Války císaře Maxmiliána s Benáťany způsobily, že český obchod odchýlily od jihu a obrátily k severu a západu.

Roku 1848 v Lombardii a v Benátkách vypukla vzpoura, čelící přímo k odtržení se od panství rakouského ve spolku s králem Sardinským. Roku 1855 uzavřel císař Josef I. konkordát s Piem IX., jímž uznáno svrchované právo papeže ve věcech církevních.

Roku 1859 zbaveno Rakousko části svého území ve Vlaších a roku 1866 vypuzeno z Itálie navždy.

Roku 1915 vstoupila Itálie po bok trojdohody do světové války, po jejímž skončení podepsána mírová smlouva v St. Germaine Rakouskem 10. září 1919. Čsl. vojsko v Itáliiúčastnila se bojů na Cima Cady, v údolí Val Concel, Cima Tre Pezzi, Monte Grappa, na Monte Val Bella, Asolone Montello a v noci 4. července 1918 výpravy na jezeru Gardském. V dubnu 1918 utvořila se hlavní část čs. armády v Umbrii, kde umístěna byla v místech Perugia, Assisi, Foligno a Spoleto. Čechoslováci proslavili se v červnu 1918 na Piavě u Fossalty a 21. září na Doss Altu. Jiná památná místa pro čs. legionáře jsou Carzano ve Val. Suganě, kde počala první soustředěná akce na rozvrat Rakouska a horský svah Altissima u Gardského jezera, obsazený 18. srpna 1918 čs. divisi. (Laška.)

1917 17. ledna ustaven v S. Maria Capua Vetere čs. dobrovolnický sbor zásluhou Jana Čapka.

1917 v říjnu došlo mezi čs. národní radou a ital. zajateckou komisí k ujednání o pracovních praporech, na základě něhož čs. zajatci byli používáni na frontě k etapním pracím od února 1918.

— 1918 8.—11. dubna konal se sjezd utiskovaných národů v Římě. (Laška.)

1918 Itálie současně s povolením čs. armády — uznala čs. vládu. 21. dubna uzavřela Itálie s Národní radou smlouvu, jako s korporací sobě rovnou a také později, když dohodové vlády vyslovovaly uznání Národní rady za československou vládu, pravil Orlando, jakožto ministerský předseda, že se strany italské vlády je podobné prohlášení vzhledem ke smlouvě z 21. dubna zbytečné, neboť je v ní de facto obsaženo. (N. P.).

26. září čs. prozatímní vládou ustanoven Dr. Lev Borský, diplomatický zástupce na čs. legaci v Římě při italské vládě. Po

proklamaci čs. republiky zřízena vyslanectví u Quirinálu a v Římě.

3. října prohlášením předsedy ministerské rady Italie byla čs. národní rada v Paříži uznána *de facto* za vládu československou. 28. října nář. výbor v Praze prohlásil samostatnost československého státu.

15. prosince přijel prezident Dr. Masaryk do Modane. 16. prosince v Padově očekával ho král Viktor Emanuel III. a po vojenské revui byl hostem krále. Nedaleko Padovy vykonal přehlídku našeho vojska.

1919 2. září prezident Dr. Masaryk děkoval italskému králi za pomoc při organizaci italských legií.

18. září papež přijal v slyšení nového pražského arcibiskupa Th. Dr. Fr. Kordače.

23. října Msgre Micara přijel do Prahy jako representant papežské stolice a odevzdal ministru zahraničních věcí dr. Ed. Benešovi oficiální uznání českoslov. republiky. (P. d.)

Dr. J. Svítill Kárník:

Martin Kukučín zemřel.

V čase, kdy z úst maďarského státníka ozval se nad Slováky ortel: vyhubit! — zjevili se na Slovensku tři velcí duchové, schopní vystoupiti na forum světové jako žalobci nadaného lidu, určeného k věčnému mlčení. Z nich Hurban Vajanský nepřel světové války, zemřel v maďarské porobě, o níž kdysi napsal, že v „Turecku lepšie ako u nás“. Hviezdoslav spatřil sice kámen od hrobu odvalený a slavnou písní uvítal jitro svobody, ale odešel už také mezi nesmrtelné svého rodu. Jediný Martin Kukučín, ze slavné trojice nejmladší, žil a tvořil tak, že Dr. Pavel Bujnak nedávno v „Lit. rozhl.“ mohl o něm napsati: „Novšia práca „starého“ Kukučina ešte vždy do radostnej extázy uvádza celú našu spoločnosť.“ Také zevnějšek muže sedmašedesátiletého svědčil dosud o plné duševní i tělesné svěžesti, ač o předním mistru krásné prósy slovenské právem lze říci s Homérem, že „mnoho byl po světě štván, shlédl i množství sídel a poznal národů mravy, množství vytrpěl béd též na moři, trudě se v duši!“

Uznáný klasik slovenské beletrie narodil se roku 1860 v Jasenové, obci hornaté Oravy, jako blízký krajan Hviezdoslavův.

Jeho citlivá duše zocelila se ve výhni tvrdého života lidí chudých a pracovitých. V přísné škole jinošských let našel také vzácné koření, svůj zdravý a jemný humor. Když jako mladičký vesnický učitel pocítil touhu po širším obzoru, doplnil houževnatou prací gymnasijsní studium a s hlavou odvážnou ale prázdnou mošnou pustil se do Prahy na studium lékařství. Čekalo ho tam sedm hubených let, o nichž uznale napsal jeho tehdejší kolega ve studiu i veselé bídě studentské, dnes renomovaný spisovatel Dr. Nádaši-Jégé: „Boli sme odkázani na rozličné podpory bratov Čechov, ktoré nám jedine umožnily štúdium“ (Slov. Pohľady; roč. XXXVIII). S druhé strany kynuly však bohaté hody duševní. Medik Matěj Bencúr — to je občanské jméno Kukučínovo — zažil ještě doznívání básnické slávy Lumírovců, ale více na mladého Slováka působil čerstvý kvas Masarykova realismu. Ještě větším vlivem zasáhlo jej Sokolovo pokrokářství i Česká literární moderna let devadesátých. Ze všech těchto kulturních směrů dovedl si vybrati zdravé a ušlechtilé jádro, jak o tom svědčí celá jeho práce životní. V Praze poznal i velké románopisce slovanské, z nichž zejména Gogol svou mravní opravdovostí i srdečným humorem upřímně ho zaujal.

Když Kukučín roku 1887 přišel do Prahy, měl už dobré jméno v domácí literatuře. Bez rozpaků a kolísání postavil mladý autor své umění do služby života, sleduje v literárním díle svém směr zdravého realismu. Od počátku předváděl sympatické a svérázně vesničany ze župy oravské i gemerské, zahluje drsné i temné stránky jejich života milosrdným závojem humoru.

V Praze, kde zažil podnětný ruch jubilejní výstavy, málem by se byl stal spisovatelem českým. Uveden jako vynikající Slováček do Umělecké Besedy, předčítal tam svoje originelní obrázky a uveřejnil také česky psanou povídku ve Světozoru za redakce Šimáčkovy. Ze srdce Čech odnesl si trvalé sympatie k českému lidu, u něhož zejména oceňoval ty vlastnosti, které Slovákům cobybyly k jejich veliké škodě v nerovném boji s maďarskou neústupností.

Jako rozený realista píše Kukučín vždy jen o tom, v čem žil. Dokud byl na Slovensku, vznikaly jeho nedostižné obrázky ze slovenské dědiny, kterou z nich poznáváme po dobrých i stinných stránkách. Žije v nich celá s faráři, učiteli, kostelníky, rychtáři, obecními sluhy, hospodáři i hospodyněmi, zemany i chudáky, krčmáři i pobudy až po cikány a husopasy. A žije celou šíří i obsahem lidového života, od křtu ke svatbám a pohřbům, od postu do adventu, od jarního setí do žatvy, s jarmarky i muzikami, trudem i hýřením. A hned o jeho prvotínách napsal Jaroslav Vlček úsudek, jež možno právem rozšířiti na celou tvorbu Kukučínovu: „Jemu zpod perá všeccko rostie a rozvíja sa prirodzene, či osoby či dialog, je to plastika tak živá a vypuklá ako život sám.“

Osudné bylo, že pro Kukučina nenašlo se místa na Slovensku, když roku 1894 dokončil universitní studium. Nezdarem roztrpčen odešel na slovanský Jih. Usadil se jako lékař na dalmátském ostrově Brači, kdež také se oženil a druhý domov našel. Nový svět otevřel se jeho vřímavé duši. Současně také obzor Kukučinův rozšířil se delšími cestami, z nichž jedna vedla jeho kroky přes Rijeku na Štýrský Hradec, do lázeňských míst Rohiče a Rogatce, končíc Záhřebem, druhá dalmátským pobřežím od Šibeníku přes Split, Dubrovnik, do Kotoru a na Černou Horu. Obojí zájezd popsal v řadě „Cestopisných črt“. Vyšly ve třech ročnících Slovenských Pohl'adů a svědčí každým řádkem, že byly psány pérem rozeného belletristy. Autor cestoval ve společnosti tří přátel, jeho cestopisy jsou živě dialogisovány, takže poutavý rozhovor čtenáře velmi příjemně poučuje o všem, co dobrého nebo špatného poznal Kukučín mezi Jihoslovany.

Jakmile Kukučín mezi Chorvaty zdomácněl a jejich život důvěrně poznal, hned také zpracoval umělecky, čím působilo nové prostředí na jeho smysly i ducha. Vyrosl mu pod rukou dvoudílný román „Dom v stráni“, jež r. 1903 počal uveřejňovati ve Slov. Pohl'adech. To je po dnešní den vrcholné dílo jeho tvorby, klasický román slovenské literatury, a také její nejvyšší meta v krásné próse. Rozvíjí se v něm velmi přirozeně a s hbitým spádem rušného děje dramatický rozpor dvou vrstev dalmátského městečka, selské a patricijské. Románový outek doplněn v malebný obraz života v plné jeho šíři celou galerií rázovitých postav, mistrně zachycených, i lidovými zvyky a slavnostmi, podanými se vším půvabem a opojností slunného plenu.

Je to jedinečně krásná kniha! Dílo původní a nové svým ovzduším i náladou, mohutné svou přímo monumentální charakteristikou, hluboké svou pravdivou psychologií, vznešené svým smírným, harmonickým názorem na záhady života a smrti. Dílo hodné, aby se mu otevřely brány literatur světových — a přece i u nás tak málo známé!

Nadešla však osudná hodina, kdy Kukučín pro uktivdění jeho příbuzným opouští roku 1907 dalmátský ostrov, aby po dlouhé plavbě širým Oceánem zakotvil konečně v jihoamerickém městě Punta Arenas mezi chorvatskými vystěhovalci. V Novém Světě na řadu let se literárně odmlčel a Slováci s bolestí vzpomínali naň jako na ztraceného praporečníka své rozsahem nevelké ale hodnotné literatury. Zatím čas plynul a velký exulant dovršil roku 1910 padesátý rok života. Tehdy zjitřily se staré rány, a Slováci aspoň tím snažili se projevit svou lásku vzdálenému mistru, že jali se vydávati v důstojné úpravě jeho sebraná díla, dosud rozptýlená po kalendářích a časopisech.

(P. d.)

Z NÁRODOHOSPODÁŘSTVÍ.

Státní rozpočet nutno snížit, aspoň o 5. proc. a ve státní správě je zapotřebí další šetrnosti, a to tím spíše, že není dosud znám skutečný výnos jednotlivých daní po daňové reformě. Náš stát platí ročně 30 mil. Kč pensí do ciziny těm, kteří se tam usadili na odpočinku.

Počet nezaměstnaných koncem března činil 46.689, koncem dubna 38.749.

Lihovarů podrobených dani spotřební bylo v republice ve výrobním roce 1926—27 celkem 875; zemědělských 838, průmyslových 37, jež vyrobily 515.857 hl. absolutního lihu.

Anglická produkce umělého hedvábí docílila za první čtvrtletí letošního roku rekordního úspěchu. Bylo vyrobeno umělého hedvábí za 12,550.000 liber šter., skoro dvakrát tolik jako za tutéž dobu roku minulého.

Úhrnný stav vkladů u všech peněžních ústavů v republice koncem roku 1927 byl 43.475.2 mil. Kč. Vklady na knížky a poukladniční poukázky činily v téže době u 31 bank 9137.9 mil. Kč, u 374 spořitelén 15.420.7 mil. Kč, u 1605 záložen 9108.1 mil. Kč.

Akciových společností průmyslových a obchodních bylo v republice roku 1927 úhrnem 1279 tuzemských s akciovým kapitálem 7.215,508.000 Kč. Přírůstek akciového kapitálu 108,499.000 Kč. Z cizozemských 75 akciových společností, pracujících v tuzemsku, mělo sídlo v Rakousku 23, v Německu 21, v Maďarsku 7, v jiných zemích 24.

Na veškerých drahách v republice bylo naloženo v květnu 484.695 vozů, z toho pro vnitrozemí 429.650 a pro cizinu 55.045. Oproti téže době roku minulého jest celkový vzestup o 6.167 vozů.

Země má uhraditi z polovice náklady pro zemské volby v Čechách částkou asi 600.000 Kč; druhou polovici hradí strany.

Moravská banka vykazuje za rok 1927 zisk 8,859.637.80 Kč. Banky, pojišťovny a některé průmyslové podniky vykazují veliké zisky, ale velmi málo slyšeti o jejich dobrých skutcích ve prospěch trpících a dobročinných a vědeckých i uměleckých účelů!

Stát vydává ročně na pasivní státní tiskárny asi 33 mil. Kč. — Na stavbu ústředních úřadů je v rozpočtu dalších 300 mil. Kč. A kolik už domů je zabráno a úřady státní jsou roztroušeny po celé Praze! Proč se nestaví účelně? — Na stavbu škol jest určeno přes 100 mil. Kč. A co milionů dají města a obce! Nač stavěti paláce, když není kde bydleti? — Ústřední úřady potřebují na tak zvané kancelářské potřeby 16 a půl mil. Kč, čili průměr na jedno ministerstvo asi 800.000 Kč. — Naše ministerstva vydávají asi 15 samostatných Věstníků. Proč to? — Počet osobních automobilů

48, při čemž jen udržování stojí 3 mil. Kč mimo platy šoferů a koupí nových vozů. — Celkový počet zaměstnanců 6.193, z toho koncepčních 1.762, zřízenců 832. Jeden sluha připadá na 4 kancelářské síly a na 2 koncepční úředníky. — Ministerstvo zásobování má ještě 100 zaměstnanců, z toho 20 zřízenců. Pak se divíme, že daně jsou tak veliké! (Podle Přítomnosti č. 23.)

Zlatý poklad naší republiky dosáhl téměř 164 mil. Kč.

— O. —

L I T E R A T U R A .

Jaroslav Dlouhý: **Katechetické promluvy II. Výklad Desatera.** Cyrillo-Methodějské knihkupectví Gustav Franci v Praze. 8°, 184 str. Kč 15.— Druhý díl katechetických promluv Jaroslava Dlouhého podává výklad desatera Božích přikázání. Jestliže první díl těchto promluv došel obliby a příznivého přijetí jak u kleru kurátního, tak i u katechetů, možno říci bez nadsázky, že druhý díl též plně uspokojí. Autor v tomto cyklu se představuje nejen jako routinovaný homiletik, ale také výborný katecheta, takže po této jeho nové práci každý kněz rád sáhne. Cyrillo-Methodějské knihkupectví vydalo tímto spisem opět dobré dílo pro kněze v duchovní správě, zvláště vítané a to za poměrně levný peníz. Všele doporučujeme.

L. Wallace: **Ben Hur.** Povídka z dob Krista Pána. Tisk. a nákl. Občanské tiskárny, Brno. Cena tři dílů brož. Kč 42.— Myslím, že není mnoho milovníků ušlechtilých filmů, aby neznali skvostně vypravený a znamenitě zfilmovaný kus Ben Hur. Osudy rodiny jerusalémského knížete Hura ve štěstí i neštěstí důvěrně se sklánějící před vůlí Hospodinovou, dojmají čtenáře i diváka. Oč je bohatší divák na zrakových vjemech, o to získává čtenář na bohatství a vroucnosti díla, jehož čelné partie, a snad právě ty nejlepší, filmu unikly. Úplná odevzanost a víra v Hospodina u mladičkého Judy, který jest odsouzen sverepostí Římanovou na doživotní galeje, či láska a důvěra v Boží spravedlnost u matky a sestry Hurovy, jež obě byly uvrženy do vězení, zamořeného malomocenstvím jen proto, aby se Římané mohli zmocnití velikého jejich jmění, působí mocně na čtenáře. Utrpení Ben Hurovo, jeho vysvobození, hledání matky a sestry, jest doprovázeno četnými epizodami, jež zpestřují a oživují děj; a mezi vším tím všedním kráčí světlá postava Kristova a volá za sebou ty, již touží po klidu. Jdou za ním matka i sestra Hurovy, jež Kristus uzdravuje z malomocenství, a při tom se setkají s Ben Hurem, který chce Kristu, jako Messiáši, pomoci ke království tohoto světa. A když jest odmítnut, dává sebe i celé své jmění do služeb křesťanské církve. — Je to jedna z dobrých knih, jež upoutávají čtenáře všech vrstev.

Robert H. Benson: **„Žádných jiných bohů.“** Nábožensko-psychologický román. Autor. překlad Ladislava Bronka. Nákladem Československé akciové tiskárny v Praze II., Panská 1. Stran 402, cena Kč 25.

Do rukou českého čtenáře dostává se tímto románem první svazek chystaného souboru překladů hlavního anglického romanopisce, který s Chestertonem a Bellocem má slávu světovou. Veliké umění jeho získalo nejprve obdiv doma a dobylo pak i světa. U nás byl dosud Benson znám pouze ojedinělými ukázkami, mezi nimiž právě překlad největších jeho děl chyběl.

V bohatém a barvitém kaleidoskopu událostí a nejrozmanitějších příhod vyličena jest zde se strhující pravdivostí cesta moderní duše za očištěním, osvícením a konečně spojení s Bohem. Bensonův příběh není ani dost málo nějaký nudný traktát, nýbrž jest to do slova a do písmen román; má románovou dobrodružnost a pestrost, spojuje reálnou kresbu s fantastičností, má vzácnou napínavost a při tom stále ukazuje onen hlubší, často utajený smysl života, který nejednomu lidskému poutníku uniká.

V. Baldessari-Plumlovská: **Zlatá nit.** Slovenská pohádka s tanci a zpěvy o třech jednáních. Třetí vydání. 8°, str. 79. Nákladem družstva Máje v Praze, cena 5.— Kč. Autorka rozumí znamenitě duši dítěte a ví, jak k ní promluvit, aby ji upoutala. Dokázala to i v této hře, plné jasných a klidných akordů a jemné okouzlující poesie, postupující napínavý děj.

Rudolf Robl: **Máje.** Veselý obrázek se zpěvy o třech dějstvích. Druhé vydání. Svěží a živá hra, plná rázného tempa a rychle se rozvíjejícího děje, plná rázovitých postav a hlubokého kouzla naší venkovské krásy. Je to hra typicky a vzorně česká, vyrostlá z českého srdce a české hroudy, rozhazující štědrou rukou veškeré bohatství poesie, prýstíci z nevyčerpatelných zdrojů, ukrytých v duši našeho lidu. Vtipná zápleтка, obratné řešení situace, a zejména jejich nenucená přirozenost, jsou dalšími významnými klady této hry, která jistě dojde nejvšelejšího ocenění na všech lidových scénách. Cena Kč 8.—.

Josef Štolba: **All Right.** Veselohra o jednom jednání. Čtvrté vydání. Divadelní knihovny Máje, svazek 64. — Nepřetržitě svěží a stále časová veselohra, plná jasného, smířlivého humoru, vychází již ve čtvrtém jednání, což je jistě důkazem její mimořádné oblíby, již se těší ostatně veškeré hry Štolbovy. Ostrá, místy lehounce karikaturující charakteristika osob, mistrná stavba dějová, dále přirozenost situací i při jejich bouřlivé a otrásající humorističnosti, činí tuto výbornou veselohru klasickým dílem naší divadelní literatury. A ještě jednu velikou přednost vykazuje tato jednoaktovka: nevyžaduje zvláštní režie, je přesně snadno sehratelná a její postavy jsou vděčným materiálem pro herce amatéry, takže bude vždy vyhledávána i divadly ochotnickými.

Josef Štolba: **Na letním bytě.** Veselohra o 3 jednáních. Šesté vydání. Divadelní Knihovny Máje svazek 46. Josef Štolba, je mistrem v budování veselých situací, plných jemného humoru a napínavé síly dramatické, jež udržují diváka v semknuté pozornosti až do poslední scény. Tato hra nese všechny přednosti autorova umění, které získalo tak neobyčejné oblíby na všech jevištích, že objevuje se již v šestém vydání.

Karel Rožek: **Samot chorobné květy.** Drama o třech jednáních. Třetí vydání. Knihovna lidových divadel. Svazek 2. Je to drama, vystupňované rukou zkušeného dramatika ve scény a obrazy stejně životné jako prudce vzrušující a podmanivé.

Hravě a rychle rusky učí praktická učebnice pro lidi dneška „Rusky v 1000 slovech“. Není to žádná školácká mluvnice, nýbrž zábavná metoda, napomáhající snadnému naučení se ruštině, z pera osvědčeného odborníka V. Bělanoviče-Zubova. Právě vydán sešit 10. za Kč 3.60. Vydává Zemědělské knihkupectví A. Neubert v Praze a dodá každý knihkupec. Vyžádejte si všude prospekty zdarma.

několika domů v Praze koupili též Mníšek, kde zbudovali nádherný zámek. Děj jest klidný a pestrý. Střídají se v něm takřka jako ve filmu pěkné výjevy ze života šlechty a důstojníků, z ovzduší klášterů a našich far, jakož i chudického prostředí českých chaloupek. Obsah provanut jest ušlechtilým vlastenectvím a pravým náboženským nadšením, jež v těch dobách u nás skutečně všude se jevilo. Nová kniha Kronusova jest napsána svědomitě a dovedně. Máme za to, že význam její bude mít v naší literatuře trvalou cenu.

Nakladatelské družstvo Máje v Praze: V. Baldessari-Plumlovská: Zlatá nit. Slovenská pohádka se zpěvy a tanci o 5 obrazích 1928, Kč 5.—. — Josef Štolba: Na letním bytě. Veselohra o 3 jednáních, VI. vyd. 1928, Kč 12.—. — Rudolf Robl: Máje. Veselý obrázek se zpěvy ve 3 jednáních, 1928, Kč 8.—. — Karel Rožek: Samot chorobné květy. 3. vyd. Drama o 3 jednáních, Kč 7.—. — Josef Štolba: All right. Veselohra o 1 jednání. 4. vydání. 1928.

Ústřední svaz čsl. družstev v Praze: Emil Strnad: Almanach výrobních a pracovních družstev. V Praze 1928.

Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani. Ivan Pregel. Izbrani spisi I. zvezek: Štefan Golja in njegovi. Tolminske novele. Knjiga je uglasena svojstveno in prijetno apartno v domačnosti in motivnosti Pregljevega „tolminstva“ pa še v občutju toplo romantičnega, Preglju svojstvenega novelskega historizma. V tem oziru slovstveno gradivo I. zvezka teh Izbranih spisov skoraj nima niti oddaleč sebi podobnega ali sorodnega v slovenskem slovstvu. Svetli krščanski optimizem, zdrava krščanska etika brez bolne sentimentalnosti in plehke priderije je glavna poteza teh Pregljevih spisov. Kako resno pojmuje Pregelj svoje delo, priča temeljita presnova prvotnega besedila v „Štefanu Golji“, kjer živi junak kakor v drami pred bralcem. Nič manj nazorno in dehtivo ne riše Pregelj v novelah, ki pričajo o kar bohotni invencioznosti pisateljevi in ki so stilistično prave plese prístne krajevne in časovne karakternosti v besedi in dovtipu. Ni namreč najmanjša vrlina Pregljeve epike njegova avtohtonsko zdrava in krepka dovtipnost. Prvi zvezek Pregljevih Izbranih spisov je mojstrski, živa knjiga za našo dušo in naš čas.

Herder ve Frýburku v Br.: Ingeborg Magnussen: Friedel. 1928 Mk 2'60.

Věstník Společnosti sv. Cyrilla a Metoděje roč. IX. seš. 3—4, redakcí prof. Dra Jos. Čiháka v Praze.

Jan Laichter, Praha: Naše Doba. Redakcí Dra Jok. Macka roč. XXXV. seš. 8.

Družstvo „Vlast“, Praha: Vychovatel redakcí Arnošta Olivy, roč. XLIII. seš. 5.

Věstník katol. duchovenstva redakcí J. Paulyho, roč. XXVIII. seš. 8.

Hlídky redakcí Dra Pavla Vychodila, roč. XLV., seš. 4.

Od Karlova mostu. — Zprávy řádu křižovníků s červenou hvězdou v Praze, redakcí V. Bělohlávka, roč. I., číslo 2.

Ve službách královny, věstník Mariánských družin, roč. XXI., č. 3—4., redakcí P. Černého.

Život roč. X. redakcí prof. Ant. Nováka. Jediný, odborně redigovaný časopis naší katolické intelligence bedlivě všimá si všech časových otázek veřejného a kulturního života a zaslouhuje, aby odbírán byl každým katolíkem, který hledá spolehlivé informace a direktivy v otázkách kulturně-politických ve smyslu náboženském. Řada vynikajících spolupracovníků zejména z kruhu katolické intelligence vzala si za úkol vybudovat v této revui ohlas katolické myšlenky tak, jak to činí katolíci francouzští a příslušníci katolického Centra německého. Možno říci, že obezřetné péči pořádajícího redaktora p. prof. Ant. Nováka a díky účinné podpory jeho spolupracovníků roste nám revue, jejíž hlasu a vážného slova bude dbáno. Aktuality dneška jsou v míře srovnávané respektované takže každý hledající poučení může plně spolehnouti na kritický, objektivní úsudek. Vedle denního listu politického tento čtrnáctidenník jest nepostrádatelnou rukovětí ve spletilé směsici rychle prožíváných zájmů dneška. Dlouho jsme takové postrádali, nyní jest jen na naší veřejnosti, aby počet odběratelů stále se množil.

Veledůstojnému duchovenstvu a slavným patronátním úřadům dovoluje si doporučiti veškeré kostelní nádoby a náčiní, a to: monstrance, kalichy, ciboria, patenky, nádobky, pacifikály, svícny, lampy, kaditelnice, kropenky atd. své vlastní výroby, předpisům církevním vyhovující. Staré předměty opravuje v původní intenci a znovu v ohni zlatí a stříbří neb proti doplatku za nové vyměňuje. Hotové předměty neb výkresy zasílá na ukázkou franko bez závaznosti koupě. Vše se posílá posvěcené. Práce ruční. Sklad veškerých zlatých a stříbrných klenotů, jako řetězů, madonek, křížků, prstýnků, náramků atd. Notářské prsteny, tabatěrky, jidevní náčiní ze stříbra pravého a čínského vždy na skladě. Staré zlato, stříbro a drahokamy kupuje za nejvyšší ceny;

Jan Staněk, pasíř, ciseleur a
přísežný znalec zemského trestního soudu.
PRAHA I., ul. Karolíny Světlé č. 12 a. Telefon 33133.

Zubní krém LIBUŠE zubní prášek
zubní voda

dnes nejlepší zubní hygienické přípravky.

Zdravý zub ve zdravém těle ! Bílé zuby okrasou obličej.

Zubní prášek, ústní voda činí zuby běloskvoucí a zdravé.

Zubní pasta Libuše neobsahuje Chlor-kaň, který zuby sice bělí, ale lékaři zjistili, že chlor zuby ničí. Při nákupu žádejte výslovně zubní pastu Libuše.

Aluis Mikulášek, Brn., Nová ul. 47.

VLAST

ROČNIK XLIV. ČÍSLO 10.-11.

FRANT. LEUBNER: Což jest oko tvé
křivé ?

Dr. JOS. SVÍTIL-KÁRNÍK: Martin
Kukučín zemřel.

DON PEDRO CALDERON: Klasy
Rutiny.

M. R. POUTNÍK: U J. Š. Baara.

ANT. HRŮZA: Šilháč.

VLADIMÍR HORNOV: Květů čas.

B. BEČVÁŘOVÁ: Osvětlená okna.

L. GROSSMANNOVÁ-BRODSKÁ:
Reminiscence literární a jiné
glossy.

A. CHLUMECKÝ: Tábor na Moravě.

T. J. JIROUŠEK: Msgre Dr. R. Horský.

K. KOLÍSEK: Návrat z 28. euch. sjezdu.

JUDr. MICHAL NAVRÁTIL: Za
českou stopou v Itálii.

Z národohospodářství. — Zprávy. —
Literatura.

V PRAZE, DNE 20. SRPNA 1928
TISKEM A NÁKLADEM DRUŽSTVA

VLAST

VLAST rediguje JOSEF HRONEK.
Vychází měsíčně.

Předplácí se ročně 32 Kč, pololetně 16 Kč. Účlenové družstva platí ročně 30 Kč, kněží deficienti, alumnové, klerikové a studující 26 Kč. Do ostatních zemí kromě Československa, rovněž i do Ameriky 46 Kč. Ročníky „Vlasti“, pokud jsou na skladě, prodávají se po 20 Kč (do roč. XXXV.), ročník XXXVI. 24 Kč, od roč. XXXVII. po 32 Kč a jednotlivá čísla po Kč 3.20.

Používání novinových známek povoleno ředit. pošt a telegr. v Praze čis. 226201/VI ze dne 30. října 1924.

*Rukopisy, jakož i knihy a časopisy na výměnu
budetež zasílány redakci »Vlasti«
v Praze - I. - 894, Josefská ul. čis. 19 n.*

Honoráře se rozesílají po ukončení ročníku.

Pro nový ročník »Vlasti«.

*K jubileu 1.000 výročí mučednické smrti sv. Václava
rádi bychom v časopisu našem uvítali básnické i prosaické
příspěvky tohoto tématu se týkající, jakož i studie literární
folkloristické, archeologické, numismatické a pod. Od-
borné práce historické a topografické odkazujeme na Ča-
sopis katolického duchovenstva nebo Sborník historického
kroužku, kde podobné již publikovány.*

*Naším úmyslem jest, aby rok 1929 — rok oslav svato-
václavských — zůstavil po sobě též památku z oboru
poesie a krásné prósy.*

Redakce.

V L A S T

František Leubner:

Což jest oko tvé křivé?

Jarní hrou
ruce v rukou vždy jich dvou
děvčátka se točí,
samé smavé oči,
popěvkují říkáníčka,
do vesela planou líčka —
ticho! Potom... Ticho pojednou.

Z ulic do náměstí Edessy
kráčí Symeon, zván bláznem pro Krista.
Kousky podivínského vyváděl,
že se mnohdy obec ryčně smávala.
Pána Ježíše děd mloval,
skromně maskoval však lásku bláznovstvím,
aby neměl mezi lidmi chval;
na věčný jen účet piš mu dobro Bůh;
V pokoji ho nechávali staří,
ale dětem dosud zůstal záhadou.
Včera z něho strach a zítra smích.
Co pak dnes?
Viz a věz!

Děvčata
jako jarní jehňata
zeleným kdes luhem,
kolem blázna kruhem
poskakují po náměstí,
hrozí prstíkem, hnou pěstí —
prach naň hoď a nyní poupata?

Druhdy, v hadrech staroch Symeon,
dnes pak do svátečna bíle oblečen,
sedl u fontány sloupoví.
Z mramoru tu socha Krista Pastýře,
ztracenou jak ovci napájí.

Pod jeho též nohou pramen vyvěrá
z četných lastur skály umělé,
plní vodojem. Kdo žízni prahne, pij!
Osvěživ se dříve douškem vody,
hladný blázen blaženě tu večeří,
slunce ač má dlouho k západu.
Totě spěch!
Něco nech!

Dívčí kruh
tiše blíže! Rój to much
hemží se dle sloupů.
Což to mají roupů!
Posměškují na starocha,
na nemehlo, na lenocha;
bez roboty, jen cpe břuch!

Poházel je datlí peckami,
stříkal po nich: „Já zas týden pracoval,
týden postil se. Sny k červánkům
dospíváte jako v nebes růžích den —
v mlýně noc já točím žernovem:
bělostný vám chléb, buď křehké pečivo!
Slunce sálá; vážím vahadlem
(mlčím — skřípá ono!) vodu do zahrad,
vám by kvetly, zrály na ovoce.
Dost mi potu, dost mi postů k sobotě.
Čist a syt, jsem dítětem, a vás
rosím z vod
za můj pot.

Vesele
utřely se po čele,
posbíraly pecky,
s nimi zpět, naň všecky!
O smeť, prach vše kouty smýčí,
do špíny ho opět líčí;
Zítra teprv, zítra neděle!

Blázen sedl zas, dal ruce v klín,
trpě shovivavě bolestnou mu hru.
K jejich zábavě snad usnul též?
Zatím on se duchem vidí ve chrámě;
v rouchu vypraném by klonil sám
na dlažbu se nízko, celoval i prach

ale cítě: povznáší jej Bůh,
 míru polibek by, měnil s bratřími.
 Pokoj nám! My čisti — budme šťastni!
 Teď, tu v šatech trus; prach, smetí po vousech,
 pavučiny s čela přes oči
 od dětí — —
 Vyletí:

Zděšenou
 hrajte hanby, honěnou!
 Děd se chechtá, skřehce,
 loví chvatně, lehce,
 kolem sloupů, po jich řadě,
 kde kout který — pohromadě —
 jednu zas — jich skoků obměnou.

Počáteční hněv měň do šprýmů,
 jak by lesní víly, plašil kozonoh!
 Sloupořadím rozběhl se chvat
 rozmarných pak děvčat, udýchaný děd
 když se u fontány zastavil
 do plic dechu nabrat, doušek do hrsti.
 Ony, kolem sloupů točí se,
 kde jak šlehy, smetany jich krouží šat,
 k sloupům lnou, jich o hrany ven kukuč —
 Šilhalko, ty hledíš někam o roh, což?
 Ano, šilhají, kde blázen teď?
 On má smích
 za jich hřích:

Křivo hled,
 šilhej, šilhej jako teď!
 Hleděly jste křivě
 po mně povržlivě;
 v posměch vám se křivě stočí
 nad mou prostotou smích očí —
 Toť můj trest, vám odpověď.

Šilhounky a šilhěrky, zde zle!
 Honem družka družce hledí do očí,
 směje se, že kosmo o nosík,
 pravé očko v levo, levé na pravo
 míří jako střela zlomená.
 Ty mi šilháš! — A ty mně! — My sobě obě?
 Pláč a pláč a slz až potoky.

Na studnice stupních ruce Symeon
 spíná ohromen, co spáchal ohyzd.
 Lektuřím, jak hejno lkavých holubic
 sletěly se k němu toužebně:
 Škoda krás —
 uzdrav nás!

Nechybí,
 když i stín tě políbí.
 Pohled bez posměchu
 bídě na útěchu
 v oči přímo. Uzdraví tě
 soucit s pravdou na očitě —
 zrak jas lásky vytříbí.

Z prachu vytřepal plášť nedělní,
 čistě z fontány si umyl obličej.
 Bílé prsty děvčat šedinám
 vyčesaly, pecky, sňaly pavučí
 bradě zmuchlané, ji hladily,
 ale kam jim o tom pohlížel jich zrak!
 Dlaň hladí bradu, zrak měř lysinu!
 V očích jeho k sobě hledá soucitu —
 slepých uší tvrdé vidí boltce!
 Ale Symeon je líbal na oči
 cudně stařecky — a uzdravil.
 Přímý hled,
 jasný svět!

Liliji
 nejkrásnější pomíjí.
 Pros jak andělíček —
 nelíbá jí víček.
 „Jak jsi, zůstaň; šilhej dále,
 jinak bude ku tvé chvále
 plno bláznů v Syrii.“

Dr. J. Svítíl Kárník:

Martin Kukučín zemřel.

(Č. p.)

S Martinem Kukučínem, jenž dne 22. května 1928 zemřel v charvátském Lipiku, podlehnuv neočekávaně zánětu plic, odešel národu československému duch nevšední, nejenom veliký spisovatel, ale i člověk hluboce nábožensky založený, spravedlivý křesťan. Křesťanské víry i kázně zastal se ve svém literárním díle několikrát a otevřeně. Tak v „Domu v stráni“ napsal: „Viera je klenot, neoceniteľný dar, kto si ju znal udržať. Žiaľ, že celá naša kultúra smeruje k tomu, pozbaviť nás toho pokladu.“ V románu „Mať volá“ touží, aby místo na všech strunách obehřávané lásky, pohlavní, nezřízené lásky k mamonu a zatvrzelého sobectví, zavládla ve společnosti „znevážená, opovržená láska našho Spasitele, ktorá pýta i žertvy a ordriekanie.“

Kukučín netajil se přesvědčením, že v dnešním chaosu nesehlává křesťanská mravnost a řád, nýbrž zbankrotovala společnost, protože podle nich nežila a nežije. Měl i svůj názor na otázku sociální, odlišný od obecně hlásaného. Také na život dělníkův hleděl Kukučín pod zorným úhlem křesťanské morálky. Kdežto u nás počátkem tohoto století kde kdo se socialismem koketoval a všechno, co marxisté hlásali, přijímáno bez výhrady za bernou minci, Kukučín bez pázně a bez sentimentality, odvažil se střízlivého soudu, že hmotnou bídu dělnictva nezavinují pouze nespravedlivé řády, nýbrž i nezřízený život velkoměstského proletariátu. Ve svých „Cestopisných črtách“, líče sytým štetcem otrávené ovzduší noční špeluňky ve Štýrském Hradci, kde tovární dělníci od sobotního večera do nedělního rána probíjejí týdenní mzdu, aby pak vysilení a zpitomnělí potáceli se k hladovějícím rodinám, poznamenal:

„Hľa, kus robotnickej otázky! Jej druhá strana, o ktorej sa nerado hovorí a rozmýšľa. A bolo by treba, aby apoštoli vysúdených prikročili najsamprv k náprave vnútornej. Nech ho (t. j. dělníka) vymenia z otroctva vlastných náruživostí, - nech ho urobja človekom v mravnom smysle a potom bude ľahšie vydobíť svobodu a ľudské práva.“

Také ve své starší povídce nazvané „Mišo“ (vyšla i ve Světové knihovně Ottově, Dvě povídky ze Slovenska, č. 1298—1300, s mým úvodem a slovníčkem), dotýká se Kukučín sociální otázky a uvažuje takto: „A predsa nehnú otázkou, čo sa spriahnu všetky noviny na svete. Nehnú dotiaľ, kým (pokud), spoločnosť nepostaví sa na zásady kresťanskej nauky. Veď dnešná spoločnosť ich neuznáva, je nekresťanská, ba rovno protikre-

sfanská, hoci väčšina nás je, čo sme a cheme byť kresťanmi. No kde ukazujeme, že sme kresťania? Či vo verejnom živote, či v domácnosti? Či to ukazujeme s takou otvorenosťou, ako ukazujú židia, že sú židmi, a mohamedáni, že sú mohamedánmi? Nie! My držíme za smiešno vnášať kresťanské zásady do života. Dostačí, keď ich vraj v srdci, akoby tajne, uznávam. Tak ich mám utajovať, ako keďysi prví kresťania, ak nechceli padnúť do rúk prenasledovníkom. A kto to zaviedol? Tie isté noviny, ktoré žasnú nad poklesnutím mravnosti. Veď posmeškujú si z kresťanstva, kde môžu; cynicky sa smejú jeho zásadám. Priložily sekeru na samé korene, aby ho vyvrátili do základov. Aká zmätenosť logická: volajú, hromžia, že spoločnosť je nemravná. Tú nezreformuješ prvej, kým neskloníš šíje pred veľkosťou kresťanskej pravdy.“

O týchto názorech Kukučínových se ovšem nezmiňovaly jeho nekrology v českých novinách. O tom stydlivě mlčí tisk, který hlásnou troubou hlásá, že náboženství je věcí soukromou. Českému neznabožství byl nepohodlný velký slovenský spisovatel, který věřil a vyznával, že společnost dnešní lze zreformovati jedině duchem Kristovým. Zůstane zato tím dražším všem, kdož se snaží i veřejný život v společnosti a státě srovnati s evangeliem.

•

Kukučín odešel předčasně. Už proto, že v posledním čase horlivě studoval dobu Štúrovu i slovenské povstání r. 1848 a chystal se belletristicky vzkřísiti vzácné postavy vynikajících Slováků z dob probuzenských. Vedle toho živě se zajímal o počátky železářského průmyslu v gemerské stolici. Zakladatelé této kvetoucí industrie byli Slováci, nevšedně vzdělaní a podnikaví. Z jejich života hodlal napsati nový román pro poučení a povzbuzení slovenské podnikavosti.

Životní pouť Kukučínova mohla by se někomu zdáti projevem nepokojného ducha, nějaké duševní anomalie. Tomu však tak nebylo. Jenom zevní okolnosti a tlak poměrů pudily ho ponejprv ze Slovenska na slovenský Jih, podruhé odtamtud do Jižní Ameriky. Kukučín sám byl povaha vyrovnaná, střízlivě usuzující a výtrvalá v cestě za dobrem, které vyhledával a jemuž sloužil jak v literatuře, tak i v životě. Odloučenost od vlasti nesl těžce. Po převratu vyštvaly ho z osvobozeného Slovenska neblahé rozpory mezi Čechy a Slováky. Viděl, že hřeší se na obou stranách a trpěl tím bolestně.

Don Pedro Calderon:

Klasy Rutiny.

Přeložil V. Svatohor.

(C. d.)

Svárlivost:

Dobrá! Co diš, skutkem hned buď,
neboť žeň jest dožata již,
a lid pokračuje v zpěvu
o své další robotě.

Lucifer:

Pomůžeš-li, jsem jist věru —

Svárlivost:

Ochráníš-li, neznám pochyb —

Lucifer:

sebe víc byt zvučel ten hluk —

Svárlivost:

ve hrozivých ohlasech k nám —

Lucifer:

že my dva se nelekнем.

Oba a hudba.

Přijď, ó sličná Zoro, sem,
v níž se osvěží pot chasy,
přijď a pozlať všechny klasy
na tom luhu betlemském;
přijď, ó sličná Zoro, sem.

(Odejdou. Za zpěvu vystoupí ženci a dělníci. Zelfa a Villana se
snopky, správce Levi, Simeon sekáč a jiní.)

Správce:

Již práce naše sečná
jest zatím u konce, žeň naše ječná,
plod nejprvnější pracný,
ježž role pánu odvádí v plat vzácný.
Teď začnem se pšenicí,
již změnila moc Boží všeměnicí,
neb hor těch žírná pata,
dřív od vln zelená, jest mořem zlata.²⁰⁾

²⁰⁾ Kde vlnila se zeleň pšenice, jest nyní moře zlata — zralé úrody.

Simeon :

Ne darmo a ne k ztrátě
pán správcem svého velkostatku má tě,
můj strýče Levi: chceš jen práce tuhé,
by. konec jedné začátkem byl druhé.

Dělnice 1.:

Své mzdy, jsme zasloužily
dnes plně, protož do oběda, chvíli
nás nech, ať každý sedne
si v chládku tuto aspoň za poledne.

Správcce:

Já jistě neodmítám
vám oddechu, ba tisíckrát jej skýtám,
neb řeknu-li, že přejdem k jiné práci,
to neznačí hned, takže nelze přát si
ni chvílky v pracné bédě:
můj rozkaz váže vás až po obědě.

Zelfa:

Když tuto lhůtu dal, pak než to sníme,
oč, že tu celý den si poležíme?

Simeon:

Proč, Zelfo?

Zelfa:

Protože ten, kdo šel domů
nám pro jídlo, jest můj pan muž a k tomu
bloud velké nejapnosti,
jenž sotva co kdy konal bez lenosti.

Dělnice 1.:

Aj, jak ti vášeň hatí
jas myslí, neb tam hory na úpatí
již kráčí sem tam zmítán
hned košíkem, hned mísou.

Všichni:

Buď nám vítán!

Dělnice 1.:

Tak již mu blahopřejme.

Zelfa:

A odtud již i mísu uvítejme!
Já honem předojemnou
chci složit písničku — vy pějte se mnou.

Správce:

Jak Prozřetelnost dobře všechno dělí:
dům lopoty zví hned zas o veselí.²¹⁾

Zelfa:

(Zpívá.)

Že Zafio jde rychle,
jest takový div,
jako o polednách když se
hvězd záře vidí.

Všichni:

Buď živ a zdrav!

Zelfa:

(Zpívá.)

Ta velká mísa — matka,
skvost pro rodiny,
všem, kteří na statku jí
se v potu činí —

Všichni:

již vhod se blíží.

Zelfa:

(Zpívá.)

Ta, jež by došla úcty
všech hospodyní,
neb stále jednotejná
jest po všechny dny —

Všichni:

již vhod se blíží.

Zelfa:

(Zpívá.)

Ta, jež tak rozhazuje
svou pokladnici,
že všechny ochuzujíc,
jest prázdná vždycky. —

Všichni:

již vhod se blíží.

(Zpívají.)

Že Zafio jde rychle
jest takový div,
jak o polednách když se
hvězd záře vidí.

(Vystoupí Zafio s mísou v jedné a s košem v druhé ruce; všichni ho vezmou do prostředka, zpívajíce a tančíce kol kolem.)

²¹⁾ V hospodářství se obé, práce i veselí, rychle střídá.

Všichni:

(Mluví.)

Zafio, buď šťastně vítán!

Zafio:

A vy šťastně nalezení!
Ježto dnes mám za úkol,
jako poklasný všem bdělý
rozdělovat dávky, jídla,
žádám, byste v kruh si sedli,
abych moh' dát chodě kolem
po šálku všem, jak mrav velí,
bez překotu, po pořádku.

Všichni:

Nu tak tedy, nu tak tedy!

Zafio:

(K Simeonovi.)

Vezmi své si napřed ty.

Simeon:

Nic víc, polévku jen cedíš?

Zafio:

Jiného nic; drazí, jen
trpělivě srkejte si,
dnes vám zubů netřeba.

Všichni:

Jak to?

Zafio:

Nutno-li již ven s tím,
však již z vypravování vše
zvíte — tedy, stalo se mi:
Přátelé mé duše, játku,
jak jsem po svahu v dol šel s tím,
obložen, i s košem, mísou,
upadl jsem tak, jak jsem byl.
Nebe a mé štěstí chtělo
že se nerozbilo přece nic,
leda, že se vylilo; já
neštěstí své s mísou přeživ,
co jsem mohl, sebral jsem —
polévku.

Simeon:

Co maso že jsi
spíš a snáze nesesbíral?

Zafio:

Vsáklo do země se hnedky
všecko, jak to vypadlo,
takže ovšem mohl jsem s ní
sebrati jen polévku.

Simeon:

Vymlouváš se velmi hezky!

Dělník 2:

Obraťme se tedy k měchu,
aspoň ten nám donesen byl
plný.

Zafio:

(Stranou.)

Arci, proč by ne, když
studánky jsou?

Simeon:

Pij a dej pít
dál.

Dělník 2:

A co? Vždyť víno vodou
jest.

Zafio:

A kde jest víno bez ní?

Dělník 2:

Zde ne.²²⁾ Proto zaplatí si
žert svůj: příkrývku sem!²³⁾

Simeon:

Letím
ihned pro ni do chaty.

(Odejde.)

Zafio:

Smilování, neboť zjevím
ihned pravdu pravdoucí:
Obsah mísy zavoněl mi
tak, že odkryl jsem jen cípek
sukna, hozeného přes ní;
pokrývka se svezla dolů.
Ach co přečinů a věcí
zlých by předešlo se v světě,
jenom pokrývek těch nebýt!

²²⁾ Protože tu vůbec vína není.

²³⁾ Známá „manta“, v které se vyplácelo.

Konečně já poodkrytou
 mísou pořád házeje víc,
 s ústy otevřenými jsem
 slyšel, „sněz mě“ jak mi velí.
 A já vzav si sousto: toto
 pravil jsem, se nepohřeší,
 rovněž druhé ne a dál tak;
 to jest malé, — v počtu není,
 to je tlusté — lechtalo by,
 to je libové — mdlé velmi,
 to ni libové, ni tlusté.
 A tak po kuse kus. Jestli
 mísa byla žalářem
 a já velkonočním velkým
 jeho visitatorem —
 žalář vyprázdnil jsem celý.
 (Vstoupí Simeon s přikrývkou.)

Simeon:

Zde ta přikrývka.

Všichni:

Tak sem s ní.
 ať se hází.

Zafio:

Zelfo, pomoz!

Simeon:

Nebe dej, by vyhodili
 tak tě vysoko, by snědli
 tě tam cestou nebes ptáci.

Zafio:

Snad by to tak neprovedli,
 zrovna jako já s tou mísou?

Správce:

Nechte ho, neb jeho přečin
 prostotou se omlouvá,
 a já postarám se bedliv
 o jiné vám jídlo.

Zafio:

Vašnost
 že by takovou věc velmi
 vznešenou a bohatýrskou
 učinil a do otěží
 čeládku vzal nezvedenou!?

(Vystoupí Lucifer jako žnec.)

Lucifer:

(Stranou.)

Zde má zloba započne již —
Boozovi dělníci,
při své hlavě povězte mi,
kde tu správce naleznu?

Správce:

Co mu chcete?

Lucifer:

Vyzvěděl bych
rád, zda cizí čeledín,
který práci dostat hledí,
vyhnán z otciny a místa
v cizině zde hledaje si,
přijít by byl do služby?

Správce:

Náš pán nemá nikdy zření
k osobám neb ku pohlaví,
v dům svůj přijímaje všechny:
ode dneška můžete tu
zůstat, a až po poledni
práci s námi započnete,
dostanete přec plat celý.

Lucifer:

(Stranou.)

Na ten málo čekám já.

Správce:

Ježto chvíle posezení
minula, jdu, aby vám
jiný oběd donesen byl,
a pak počkám na Booza,
ježž dnes, tuším, shlédne žeň si,
vy pak do seče se dejte
pšenice.

Lucifer:

(Stranou.)

Již v tom se jeví
jakés tajemství. Leč věc ta
zatím nepatří sem.

Zelfa:

Velmi
vhod pan sekáč přichází.

Zafio:

Málo vhod — Ty nejprvnější
činíš mu hned uvítání!

Zelfa:

Zdvořilým být — slušno není?

Zafio:

Jest, však zbytečno.

Simeon:

Buď vítán!
Což jest oko tvé křivé? —

P. d.

M. R. Poutník:

U J. Š. Baara.

(C. p.).

Rozprávky o Chodech.

K takovému tématu jsme se dostali několikrát. Já mohl ovšem velmi málo přispět, kdežto Baar měl nejenom jako Chod mnohé zkušenosti, ale také hojně bádál v archivních zápisech a měl tedy i mnohé vědomosti historické z minulosti Chodska a tradice. I bylo jeho mínění v mnohém odlišné od toho, co jsem věděl odjinud nebo co tvrdili ti, kdož někdy o Chodech psali.

Domníval jsem se, že lid chodský je hluboce nábožensky založený. Baar mi tvrdil, že starší lidé bývali velice zbožní, ale nikoliv nábožensky založení. Pravdu nemá ani Vrba, hlásal-li (nevím kde), že celé Chodsko bývalo husitské, potom českobratrské a že Chodové byli násilím k víře katolické obráceni. Mylný, ba směšně povrchní je jeho tvrzení, že podstavce s kalichy na Klenčském hřbitově jsou důkazem, jak dlouho se drželo husitství v tom lidu. Baar s humorem vykládal, jak každý kameník měl nějakou značku, kterou vyplňoval prázdnou plochu v průčelí, někdo křížek, jiný srdce, jiný kalich a dosud tak vytesával kameník Štěpánek na kamenné podstavce a objednatel pak koupil třeba sokl s kalichem, ač zemřelý neměl o husitech ani potuchy. Jací v Klenči mohli býti kališníci na hřbitově, který vznikl za doby Marie Terezie.

Chodové dle Baara vůbec neměli přesvědčení a uvědomnění náboženského. Byli jen zbožní, ale co se týče vyznání, měnili je podle toho, jaký mravní vliv provozovalo město Domažlice. Jistě byli husitští, dokud byli v Domažlicích kališníci, potom podlehlí protestantství nebo českobratrství a obrácení k víře katolické

docela se nedálo s oběťmi. Vždyť po mandátě Ferdinandově 1627, jímž se vypovídají ti, kteří nebudou katolíky, kromě asi dvou sedláků nikdo zděděné půdy neopustil, jenom predikanti cizí musili utéci. I vyvozoval Baar, že láska k půdě a hmotný zájem v době bídy a existenčního zápasu byl daleko mocnější než přesvědčení, v některém vyznání náboženském.

A skutečně onu dobu, kterou Chodové nebyli katolíky, lze považovati za intermezzo, přerušení ve víře otců. Obrácení viru katolickou přijali jakoby nic, cítili se zase doma, jinak by nedala se vysvětliti celá zbožná tradice, zvyky a obřady a ony krásné typy mužů a žen, jak je líčil Hruška. Že by Kozina byl tajným protestantem, je čistě produkt fantasie Vrbovy.

Své smýšlení o dnešních Chodech a jejich poklesu mravním, jež mi sděloval, vypsál vlastně v dopise uvedeném, otištěném v „Literárních Rozhledech“.

Praví tam doslovně: „Viděl jsem jako kněz úžasnou bídu — ani ne tak hmotnou — jako duchovní a duševní našeho lidu a tu jsem si nemohl pomoci a musil jsem ji potírat pérem a ukazovati hodně názorně, kam vede pýcha a lenost, jak a čím lze obrodit starou českou mravnost. To mi velela láska k mým osádníkům. (Pozn.: na Podřipsku a v okolí pražském.)

Konečně krvácel jsem z nejbolestnější rány a tou je Chodsko, mé drahé, rodné Chodsko, o kterém prohlásil letos o odvozech Dr. Arne Dvořák, který tu zasedal v odvodní komisi, že tak bídný vojenský materiál nenašel po celých Čechách, jako na Chodsku. Každý třetí rekrut že má svrab, všichni že trpí předčasným kouřením, chlastem a holkářstvím. To jsem viděl až před 20. roky, kdy moji rodáci počali odhazovat kroj a pak — jako když jablko zbavíte slupky — počali hnit od jádra. Proto jsem jim musil postavit před oči obrázky chodské sily a volat po — obrození.“

„Cítím, že to tvoří podstatu mého života i díla, tato snaha po obrození, že je půdou, ze které vyrostlo všecko, co jsem vykonal... Ut desint vires, tamen laudanda est voluntas. (Byť chyběly síly, přece vůle je hodna chvály.“

Loni jsem se zeptal také já vojenského lékaře podplukovníka Dra Líma, když se vrátil z odvodů z Chodska. I ten potvrzoval, jak ubohá těla degenerovaných mladíků spatřil tam, jako snad nikde jinde. Pouhou dřinou a podvýživou se věc nedá vyložit, protože i jinde bylo zle a v některých končinách horských ještě hůře. Zde zajisté škodlivě působily a působí příčiny zvláštní. Je pravda, že degeneraci přivoditi může ženění a vdávání, v určité oblasti a v určitých rodech a Chodové se skutečně po staletí mezi svými obcemi ženili. Ale tak dalo se i jinde. Jak degenerované by bylo Židovstvo! Nebo lid jihočeský a podřipský a tam je lid tělesně zdatný a namnoze i typicky krásný. Ani nemravnost bych na Chodsku nepokládal za horší než je jinde. Robotnictví bylo v jiných krajích už tehdy, kdy Chodsko ještě bylo

svobodné a těžko si mysliti, že by Chodové trpěvše 300 let poddanstvím, byli klesli hůře než jiní trpěvši poddanstvím 400 nebo 500 let. Jinde mladíci také předčasně kouří, chlastají a holkaří, ale snad se to neděje v tak širokém rozsahu a tak všedbecně jako na Chodsku.

Pokud se pamatuji, ještě před 30 lety nebylo takové stížnosti. Chodští mladíci byli jako panny a děvčata jako květ. Ale ovšem tehdy, ještě byl lid nábožný a mravně nezkažený alespoň v mládeži. S moderním pokrokem a s krojem odložili tu i starou nábožnost a mravnost, hniloba mravní rozežrala dobré jádro v tak krátkém čase a účinky její se ukazují i na tělesném zjevu.

A tak se ocitám u věci, již jsem se Baara dotýkali ani neodvážil, čehož nyní lituji: jeho smýšlení politického nebo snad lépe příslušnosti ke straně politické. Netušil jsem, že mi tak záhy odejde na věčnost. Tak mi zůstala nezodpověděna mnohá otázka a Baarovo slovo mohlo býti pro Chodsko přímo odkazem.

Tolik jsem věděl: Baar není příslušníkem katolické strany lidové, sice by odbíral Lidové Listy a nikoliv jenom Národní Listy. Lidové Listy ovšem četl, půjčoval mu je místní pan farář. Příslušníkem strany národně demokratické asi nebyl, neboť tomu bránilo jeho kněžství a jiné smýšlení než liberalisticko-realistické, jak je v Národ. Listech uplatňoval před tím nedávno Herben, Machar a protikatolické vedení večerníku K. Judou. Měl jsem ho v podezření, že je smýšlením agrárník, ač polí neměl. Ale jeho poznámka jednou ironická při anekdotě jakési o sedlácích, že kdyby měl pole, že by také byl agrárníkem a jako oni by chamtil a nosil do záložny, zavrtala se mi do mozku, že jsem pak chtěl přijíti záhadě na kořen a také znáti důvody jeho příslušnosti politické. Jeho smrt mi však odňala žádoucí jasno.

Jednou jsem ovšem zavadil o agrární stranu a uvedl svůj podiv, že kněží také jsou v té straně a snad z důvodů mimokněžského hospodaření, t. j. ti, kteří agrárníci. Nevím, zda náhodou nebo úmyslně Baar věc zamluvil, nebo snad návštěva nějaká nás přerušila, že jsme o věci již nemluvili. Zvěděl jsem jen tolik, že někteří z kněží, kteří jsou ve straně agrární, jsou také jeho přátelé.

Byl-li Baar politickým agrárníkem, volil-li agrárníky, byl by zajisté se na mne rozhněval. Protože bych byl mu pověděl své mínění o pokrokovosti té strany a její žurnalistiky. Byl bych řekl, že sociální demokracie a strana republikánská si rozdělily úlohu ovládnouti český venkov. Program má každá svůj, ale v jednom jsou svorné: odkatolíčtí, ba přímo odkřesťaniti lid a nastrkováním husitství a hanobením katolictví odvésti jej církvi, zbožnosti a náboženství vůbec, nebo-li zpokrokovati jej do zblbnutí. Katolický zbožný lid nehodí se egoismu, egoistickému snažení a cílům ani té ani oné strany. Teprve vyrůstající početnost strany lidové, katolické a potřeba její v koalici zmírnila poněkud úsilí re-

publikánského Venkova a pod., že zabrzdil v provádění programu soudit Řím a odsoudit. Nevím, pokud na to také měl vliv ohled na kněží, kteří ve straně byli. Sám jsem aspoň do očí řekl takovému knězi: „Jen podporujte strany, které vám chtí vaše fary a kostely, rozházet, potom vám bude musiti pomoci strana lidová klerikální.“

Baar jistě nebyl klerikálem, tento přízrak, vymyšlený Židem Gambettou, odstrašil přemnoho lidí, dokud se v útěku nezastavili, neobrátili a nepodívali, co to jest, co se tímto hnusným názviskem jmenuje. Snad bychom pak se byli octli u otázky, jaký vliv na mravnost provozovala katolická víra a kolik k degeneraci lidu přispívá pokrok a bezvěrectví nebo vůbec nynější oficielní a vládní světový názor.

///

Úmrtím Baarovým zašla hvězda Chodskému kraji, jež mu mohla mnoho světla přinést a mnohým je teplem zahrát. Málo jest a bylo v tomto kraji tak osvěcených, vzdělaných, upřímných, rozhodných a vlasti milovných mužů a kněží, jakým byl Baar. Nebál se ničeho, než snad stínu zpátečnictví. Ale pomalu, jak jsem pozoroval, ani toho se už tak neleká a pravdě směle a bez ohledu na lidské úsudky, do tváře hledět si navykl.

K pláči jsem byl jeho odchodem pohnut a chápal onen obecný smutek, jakým provázen byl ten odchod po celém Chodsku. Čím mohl být ještě svému lidu! V bolesti ovšem se také vyderou z úst slova neúměrná. Nelíbil se mi bombast, s jakým byl některým příliš horlivým pisatelem nekrologu nazván králem Chodska. I dovoluji si já, jež snad jsem více pro ztrátu jeho plakal než autor tohoto bombastu, říci také své mínění. Byl to veliký syn chodský, jež byl nesmírně populární jako spisovatel, ale nebyl králem, nikoliv ani vládcem, ani velitelem, ani vůdcem. Byl by se vůdcem snad stal, kdyby byl déle žil. Nemohl být vůdcem, protože působíště jeho celoživotní bylo mimo rodný kraj, a když do kraje svého se vrátil, vůdcem být lidu nechtěl. Chtěl být jeho spisovatelem a také — jak v dopise řečeném minil — i umravňovatelem. Chtěl být umělcem, nikoli vůdcem, jinak by nebyl zůstal jen při činnosti spisovatelské, ale byl by k tomu lidu promluvil jako kněz a jako buditel. Byl by k sobě strhl všecko, protože nebylo řečníka nad něho. Na slavnosti 50letého trvání gymnasia mluvil řeč fulminantní, ale chodskému lidu u př. na pouti u sv. Vavřince jako kněz kázati odepřel. A přece k mravní nápravě toho lidu nikdo tak přispět tou dobou nemohl, jako Baar-kněz. Snad měl k tomu své zvláštní důvody, a fakta mi ohlašují, že chtěl být svého lidu Baarem-bardem-spisovatelem a nikoli Baarem králem. Proto jemu přísluší pomník v Klenčí, jakožto spisovateli-umělci a nikoliv na Výhledy v nadlidské velikosti, jako Kozinovi nebo vůdci Chodska.

Ant. Hruza;

Šilháč.

(C. d.)

Naděje na blížící se konec zběsilého zašilení lidstva a na jeho návrat k rozumné rozvaze, k touze po odpuštění křivd, když nebylo lze zbrání si vynutiti dostiučinění, jako by se byla snižovala jasnějšími paprsky světla s trůnu Božího, aby posílnila rosou a teplem kde jaký již již v zoufalství tonoucí život. Jen duším věřícím v Boží spravedlnost a lásku ke všemu stvořenému, dávala se tušiti, neboť nebylo myslitelné prisuzovati Bohu zapomnění na Jeho tvora. Ta sirá a širá rovina, lidmi krvavých srdcí teď opuštěných ruských plání, byla nepodobna tvárnosti země za oněch dnů, kdy pastýři nepokojných stád, bloudící jejími opuštěnými rozlohami, o hladu, zimě i tmě, vzpínali k nebi své ruce, aby rosou ovlažilo zmořenou zemi, až by se otevřela a dala život nejčarovnějšímu květu pokoje.

Advent jeho byl tehdy jako dnes... Po vítězství pekla svíjel se člověk jako červ ve tmě hříšných vášní a v jejich rozlitých záplavách tonul a tonul.

Bůh ví, jak Stolař bloudě sám v těchto rozlohách, octl se vzpomínkami ve dnech svého dětství tak smutného a neutěšeného jako doba, kterou tu protrpěl.

Leč i z jejích smutků a trudů vanulo sladké kouzlo... Jako ministrant býval denně na rorátech v chudém venkovském kostelíku — chudém arci jen výpravou a velikostí, ale nesmírně bohatém zlatem srdcí oddaně věřících a naplňujících jeho prostory, že srdce téměř na srdci spočívalo a všechna byla v radostném souzvuku jedinou svatou a čistou láskou a touhou. Jen písněmi bylo lze projevit tuto rozkoš člověka blízkého Bohu a něhou svých citů tak mu vděčně oddaného, že nemohlo býti pevnějšího svazku a sladšího pouta nad toto svaté nevolnictví.

Zřídla vznešených krás, kouzelná vůně znovu rozkvétajících květů v otevřených zahradách ráje otvírala se tu lačným duším a opájela je a zajímala ve sférách, v nichž Syn Boží jako osvěžující rosou nebes je čistil, sytil a zvedal až k svému pokornému, dobrému srdci...

O žádných jiných jitrech nehořely kostelní svíce tak zlatým světlem jako o rorátech, nikdy bílá obřadní roucha kněží nebyla ztkána z vláken, jakoby stříbrných, nepamatuje se, že by kdy oko lidské bylo se jiskřilo nebeskou rozkoší a patřením na Boha tak živě, jak o těchto dnech nejsvětější touhy.

A když advent minul a slib Boží stal se skutkem učiněním těla z tohoto nejsvětějšího záslíbeného Slova, jehož slávě kořili se kůry andělův a před jehož pronikajícím světlem padal člověk na svou tvář a oči si zastíňoval v posvátném údivu, rozplynuly

se tmy a zazelenal se luh i háj... To už Láska Boží šla světem a pokojem plnila srdce lidí dobré vůle...

Bůh ví, kam by byl až Stolař zabloudil, kdyby mu z březového hájku nebyla vjela do cesty výzvědná patrola vojenského oddílu... Řízně zalétl k němu povel důstojníkův: „Stát!“ a již zachřestily závěry karabin v rukou jezdců.

„Spoutejte ho, přeběhlíka!“ povel dlel důstojník.

„Nechtěl jsem přeběhnouti!“ bránil se Stolař, když mu spínali ruce řetězem, jehož konec připevnil si jezdec k sedlu.

„U raportu mluv!“ odbyl ho důstojník, seknuv nabroušenou šavlí do vzduchu, až ostří její zahvizdlo. — — „Ručíš za svůj životem,“ připomenul důstojník vojenské hlídce, střežící vězení, do něhož Stolaře v zákopech uzavřeli.

Stolař octl se ve vlhkém, nečistotou zapáchajícím brlohu, do něhož otvorem ve vysokém stropě, ukrytém listnatými keři, tak tak že zabloudil paprsek smutného, zšeřelého světla. Spárami ve dřevěných stěnách, zrobených ze silných dubových klad, prosakovala voda, shromážděná se v prohlubíně na podlaze z udusané, nyní již také rozměklé hlíny. V koutě naproti dveřím z tlustých řošen ležel roztrhaný vojenský slamník s několika cáry špinavých houní. I tyto pokrývky i zchrátralé lůžko byly nasáklé vlhkem a páchly plesnivinou a stuchlinou. Dřevěná nádoba na výkaly čpěla močem a zaschlými zbytky výkalů, usazených na jejích dýhách.

Pln zoufalých myšlenek vrhl se Stolař na ubohé lůžko v této skoro pohřební jámě. Ale hned poděšeně vyskočil, když z útrobu slamníku výběhlo několik potkanů. Některá z krys přeběhla mu i po zádech, a byla by se vězni snad i do krku zakousla, kdyby ji byl Stolař rychle nesevřel krk až zapištěla. Zhnusen, mrštil s ní o zem k otvoru, v němž také ostatní krysy zmizely. Pak jal se zoufale ohlížeti po nějakém předmětu, kterého by mohl použít jako zbraně proti odporným hladovým hlodavcům, až sem zase vniknou.

V jednom z trámů uviděl větší železný kruh, visící volně v oku svorníku, zašroubovaného do dřeva. Účel tohoto nástroje byl Stolařovi ihned jasný — sloužil k uvázání příliš zbujných vězňů. Spoutané ruce povytáhli žalářníci provazem až k železnému kruhu, ponechavše vězni, aby se dotýkal země jen špičkami bot. Hodina tohoto skřípce stačila k ukročení i nejzuřivějšího šilence nebo nejbojovnějšího povstalce. Neboť co nezmohla bolest v pažích jako struna napiatých, to urychlila krysí havěť, jejíž hladové dotěrnosti mohl se nebohý vězeň bránit jen nohama, jichž pohybem převáděl zase váhu celého těla do bolestně napnutých paží.

Stolař poznal, že svorník s okem, v němž kruh visel, je do dřeva zašroubován a že by tedy bylo lze jej uvolnit, kdyby se mu podařilo dosáhnouti výše stěny, kde byl upevněn. Nádoba

na výkaly a slavník zdály se mu k tomu jediným prostředkem. Svinul tedy slavník a takto vzniklý válec obvázal zbytky houní, utvořiv z této hmoty dosti tvrdý špalek. Pak překlopiv džbeřík, vystoupil po něm na podstavec ze slavníku, že hravě již dosáhl železného kruhu. A nemýlil se... Několika obraty uvolnil jeho závity bez tak v ohnivé díře trámu. Silným šroubem zryl pak podlahu v místě, kde nahmatal štěr, jímž potom smíšeným s hlínou, ucpal jak mohl nejpevněji otvor, kudy lezly krysy do jeho vězení. Zabezpečiv se takto proti jejich návštěvě, upevnil železné oko ve stěně jen na tolik, aby vydrželo aspoň po nějakou dobu částečné zavěšení lidského těla. Utrmácen, jak námahou, tak smutnými dojmy a zmořen také hladem, uleh pak na ubohé zapáchající lůžko. Pozdě večer přinesl mu dozorce vězňů kousek jakési hmoty, jež měla být snad chlebem, a podal mu v plechovém šálku vody, kterýž opět odnesl, když Stolař hltavými doušky voďu vypil.

„Zítřka k raportu!“ připomenul Stolařovi tvrdým, bezcitným hlasem, načež přibouchnuv dveře, vězení uzamkl.

Hustá, hrobová tma naplnila brloh, když přival večerního šera zmizel za těžkými dveřmi. Stolař seděl na slavníku a pojídaje mazlavý chléb, z jehož soust dělaly se mu v ústech knedlíky, jako by byl přežvýkoval hlínu, cítil, jak ho tato tma tíží a dusí, jako by ji stlačovalo těžké kamenné víko.

Její nehybnost podobala se věčnosti, poněvadž nebylo v ní měřítko pro plynutí času. Absolutní ticho ji prostupovalo, poněvadž kromě života duše Stolařovy, nebylo tu pohybu ani zvuku. Vše, co dále se venku mimo tyto stěny pod vysokými náspy země, bylo životem pro sebe, jenž nikterak nesouvisel se strašlivou hrůzou tohoto hrobového ticha a mučivé tmy.

Tam venku žili snad lidé nadějemi, a i pohled na měsíc nebo na hvězdy mohl jim působiti rozkoš a plašiti z jejich myšlenek strach z jitra příštího dne. Vánek noční, jenž v pouti světem dotkl se širých i sivých rovin bojišť i četných rovů, když byl dříve nasýtil svůj dech vůněmi lesů i luk s pokosenou otavou, líbal skráně i zoufajících osvěžující silou a tlumočil jejich duším pozdrav výšin, v nichž bylo celé moře zlatých hvězd, i pozdrav dalek, v nichž hýřila radost, tesklila opuštěnost a rodila se naděje z nepatrného usmání světla, až zmohutněla v bouřlivou záplavu plamenů, zahřívajících každou duši a bouřící kde které srdce vášnivou touhou po štěstí svobody.

Všechno toto dění a vření i vzpínání myšlenek vysokými nadějemi mohlo se odehrávat tam venku, poněvadž člověk viděl nad sebou oblohu, hvězdy, měsíc i hloubku vesmíru, i za noci otevřeného jako velká dlaň Stvořitelova, rozsévající štědře krásu nebe po zachmuřených lánech země. Ale nemohl tento utěšlivý a sladce zladěný akord krásy s láskou Věčnou dotknouti se ně-

hou své písně, duše vězněné v ubohém dosud těle pod zemí, mrtvou a tvrdou ke všem bolestem.

Tma tu byla a ticho bez možnosti přechodu v nebytí... Neboť země nepřiblížila se dosud k tělu věžňovu, aby byla nassála jeho teplo a vnikla svým organismem do jeho života. Krev proudila dosud jeho cévami a tlačila se k srdci i mozku, v němž nebylo představy, leč jen o smrti... Zítra, požití, snad za týden... snad ještě této noci přijde, jak vidával, v strašlivé hrůze choditi po bojištích, po chmurných barácích lazaretů, v zákopech a všude. I jemu tak hodila hrst kovu do obličeje, oslepivši ho na polovic, aby viděna pak již jen jedním okem, nebyla tak příšerně odporná a obáváná. A bylo by lze vrhnouti se do jejího objetí s výsměchem před její hrůzou, uniknouti všem, kteří budou míti radost z toho okamžiku, až vřítí se do jeho srdce, jako dravá šelma z uvolněných dveří klece.

A náhle podivné světlo jako by bylo ozářilo kruh nad lůžkem Stolařovým. A cary houně, jichž dotýkala se ruka věžňova, byly dosti pevný, aby udržely jeho tělo, nežli v něm ustane bítí srdce pod přiškrčeným hrdlem... A než myšlenky v mučeném mozku přestanou šliti touhou, aby už všemu byl konec — i této hrůze, pronásledování, bídě a těžkým bolestem...

Moc úžasné síly, lehkosti i pružnosti jako by ho zdvihala s chudého lože a přitahovala jeho vnitřní zrak k onomu osudnému místu, na němž byl kruh upevněn. Však ho beztak upevnili tak do výše, aby nebylo třeba přílišné námahy k uvázání jednoho konce šňůry nebo nějakého popruhu. Podávala se tímto způsobem věžňům pomoc k jedinému útěku, za nějž nehrozil na tomto světě již žádný trest. Deserce ze života, přeběhnutí k smrti...

Útěk z bídy hmotné i mravní... Myšlenky Stolařovy třesly v těžké hlavě, tlačené tmou k páchnoucímu slammiku, ale krev bila mu prudce v tepnách, jakoby také toužila po osvobození z těla, poutaného k tomuto černému brlohu.

Snad sníl, snad bděl — kde byla hranice tvrdé skutečnosti a kde počínal stav, v němž vyprosňuje se duch z hmoty těla, aby nahlédl do vytoužených říší, stanů pokoje a nerušeného klidu?

Myšlenkami již se k nim blížil a krásy jejich již si je podmaňovaly a upoutávaly. To již hluboký spánek sprostoval je strašného pronásledování, a i tělo si podmaňoval, zbavuje ho znenáhla vnímavosti pro bolest i bídu a veškeru trýzeň.

Spal až do chvíle, kdy přišli pro něho, aby jej předvedli k raportu. Teprve, když ve svitu dopoledního slunce uviděl vyleštěná bodla na puškách eskorty, uvědomil si děj včerejška i následky jeho, o nichž bude rozhodnuto dnes. Zdravé jeho oko údivem zamžikalo, když octl se pod širým podzimním nebem. Milosrdné slunce pocelovalo svým mírným teplem a nazlátlým světlem jeho prochládlé čelo i tváře promodralé přetrpěnými útrapami. Připomněl si rodný kraj své ženy, svůj druhý domov,

krásky jeho zahrad i sladce dřímajících lesů, žluť strnišťat nebo již zpodmetaných polí, z nichž páchla země silou své plodnosti a zárodků nespočetných životů, a bolestný stesk zavalil mu hrud a sevřel mu srdce...

A tam čeká naň jeho žena, ta nejvěrnější duše, a nejlepší přítelkyně, nad níž šlechetnější nepoznal v celém svém smutném životě... Teď snad stojí v zahrádce plné štěpů, zohýbaných tíhou sladce uzrávajících plodů, jejich svěží, lákavá vůně probouzí se v polibcích paprsků slunečních, barva jejich rozzařuje se v jejich odlesku všemi odstíny a naplňuje ten tichý kout kouzlem radostné krásy.

Kolik jiter už takto vytrvávala na této výspě, s níž byl rozhled do dálky, do níž vpíjely se bílé silnice, mizející posléze v přítomné lesů, jež lemovaly ten jejich kraj, jakoby jej chránily před útoky bolesti z cizích končin, jejímu prostému srdci neznámých...

A kolik dnů již tak minulo v bolestech, protoužených po jeho srdci, po jeho návratu k ní!

Denně skoro jakoby byl slýchal její modlitby a prosby k Bohu slitovnému, aby již přišla ta sladká a šťastná hodina, kdy spatří ho v zákrutu bílé cesty, jež jako stříbrný pás vinula se zelení luk a vůsovala do silnice táhnoucí se podél plátku její zahrádky...

Jak k ní rozpřáhne ruce, až uvidí ji zrůměnělou tímto krásným překvapením a zajíklou návalem tak náhlého štěstí...

A v tomto zasnění, do něhož jej ukolébal pravidelný krok eskorty, pohnul rukama, aby obejmul krásnou postavu svých vidin, ale řetězové pouto na nich zachřestilo, a muž jdoucí mu po boku, uhodil ho přes ně pažbou ručnice a přirazil mu je k tělu...

Tato rána teprve jako by byla Stolaře probudila i tělesně... Mužná, dosud nezlomená síla zalomcovala jeho svalstvem a vlila do jeho krve prudký oheň. Ale už zase jako by ho kdos byl konejšil pošeptem sladkého příslibu:

„Čekám, vrátíš se!“

A šli cestou jeho průvodci, i on v jejich středu spoutaný na ruku jako lupič nebo vrah... Tu neb tam objevil se pahýl ustřeleného stromu, pak vešli do aleje kaštanů, na jichž větvích rezivělo a žloutlo listí. Vlákna babiho léta visela na nich, plná třpytivých slz rosy v průlinách větví prosvícených sluncem.

Pak všichni zamlklí, jako by život neměl již pro ně ceny ani jediného slova, došli ke kříži, na němž příčné břevno bylo ustřeleno. Hlava Spasitelova i rozpřážené ruce s oběma hřeby čnely bez opory do prázdného vzduchu.

Svatý Jan a Matka Boží stojící pod křížem, s obličejí plnými bolesti, pohlíželi k ukřížovanému Mistru, a jejich oči naplněné vláhou rosy, jako by byly ještě teď plakaly bolestí nad utrpením Páně.

Pak ve vzdálenosti asi padesáti metrů došli ke kapličce s obrazem ve výklenku. V hlavě obrazu byla římská čtrnáctka a obraz znázorňoval uložení Pána Ježíše do hrobu.

„Křížová cesta“, připomněl si Stolař a jako dřív před křížem, tak i teď sklonil hlavu v úctě před obrazem ukončení utrpení Kristova.

„Nato kříž s Ježíšem
do povětří zdvihli,
až pro ukrutnou tíž
v Ném pukaly žíly...

Takto spiatý visel tři hodiny,
nebeského Krále Syn Boží jediný...“ slyšel v duchu Stolař píseň, kterou tak často zpíval jako ministrant při Křížové cestě. I s Lidkou na ni chodili za dnů svého štěstí, kdy bolest byla jim ještě cizí, kdy však před touto nejvyšší a nerosovatelnou bolestí s utrpením člověka s úctou skláněli svá čela i svá kolena.

Minuvše toto vyvrcholení muk Páně, došli k štaci XII., na níž zobrazen byl počátek ortelu Pilátova. Popravčí Kristovi napínali jeho tělo na kříž položený na zemi. Pravá ruka byla již proklána hrubým hřebem a z její čerstvé rány kanula svatá krev. O zápěstí levé ruky ovinut byl provaz, kterým ji dva žoldnéři napínali, opírajíce se klečmo o příční trámec kříže. Třetí pochop tiskl dlaň hřebem a čekal s pozdviženým kladivem, aby ruku přibil, jakmile bude dosti napjata.

Ve zmučeném a rozdrásaném těle Kristově zachvíval se každý nerv bolestí a ze svatého čela, zbodeného ostrými hroty trnové koruny, prýštily krupě krve, zalévající oči i koutky úst...

Ale v těchto mukách prozařovala tahy Jeho obličeje láska nekonalé hloubky a síly a ze zkrvavených rtů jako by i tady byla splývala modlitba za odpuštění vin jak těch, kteří mu tady probíjeli ruce a nohy, tak i oněch, kteří kdykoli a kdekoli budou Jej mučiti vraždou svých bližních...

Pak zastavení za zastavením míjela a ze všech vanula bolest i do jejich cesty. Na jejím začátku, „kde byl ortel vydán a kde jali Ježíše, který jak beránek všechno snášel tiše“ byl neďaleko vojenský stan, v němž i nad Stolařem měl být vynesena rozsudek.

Eskorta Stolařova přidružila se tu k jiným ozbrojeným hlídkám, střežícím tu ostatní provinilce, kteří se měli také jako Stolař zodpovídati u plukovního raportu. Spoutaní vojáci hleděli tupě, jak na ozbrojené četníky, tak na stan, v němž tábořil plukovník. Jejich zubožená těla, oděná v cáry, stejnokrojů, byla již jen troskami, vymořenými hladem, špinou i zimou. Bylo-li ještě nějakého přání v jejich zmučených, zatrpklých a už ani fysickou bolest necítících srdcích, pak to byla jen touha, aby tomuto peklu strádání byl už jednou konec takový neb onaký.

Chraplavý signál vojenské trubky ohlásil příchod velitelův. Spoutaní vojíní stavěli se do řady a za každého z provinilců postavil se jeho žalobce.

Stolař stál čtvrtý v řadě, čelem proti slunci, házejícímu hazardně zlato svých paprsků na tuto bídu země a jejích ubohých tvorů. Teplo podzimního dne prohřivalo jeho prostydlé údy a osvěžovalo jeho krev, že zabouřila jako kdys, v dávných již dobách jinošství...

Neuvažoval v této chvíli o budoucnosti, jaká může nastati v nejbližší chvíli, o budoucnosti, jejíž přítomnost může pak potrvati již jen několik vteřin.

Na pravém křídle počal již raport. Stolařovo zdravé oko, maně tam zabloudilo, leč náhle jako by ho kdos byl oslepil! Ale nebylo to z přivalu slunečních paprsků, tato úděsná strašlivá tma... Poznal v plukovníku, raport konajícímu, bývalého lajtanta Hausku a v témž okamžiku dravá a rvavá síla jako burácející živel zalomcovala v jeho spoutaných pažích.

U prvního muže na křídle padl již rozsudek — ihned transport na nejnebezpečnější místo ve frontě...

„Pse!“ kvitoval postižený voják výrok plukovníkův.

Obličej Hauskův zalil se rudou červení a proměnil se v té chvíli těžké urážky, v obličej krvelačné šelmy.

„Odstup“, povel četníku, stojícímu za odsouzencem a již praskla rána a odsouzenec svalil se jako pytel písku na zem s prostřeleným čelem.

„Co ty?“ předstoupil Hauska před druhého muže, drže v ruce koufící ještě revolver.

„Vrahu, kate!“ vykřikl muž a zvednuv spoutané ruce, chtěl zámkem u řetězu i jeho uzlem uhoditi plukovníka do obličeje.

Ale již opět zatřeskla rána a muž se shroutil, jako by mu byl někdo nohy v kolenou zlomil.

Krvežíznivost Hauskova zdála se býti těmito dvěma vraždami již ukojena. Zastrčiv revolver do pouzdra, vzdálil se poněkud od řady obviněných, aby naň nemohli rukama dosáhnouti a přijmuv hlášení o třetím muži, výnesl krátce rozsudek — hned na frontu, do největšího ohně.

„Co tenhle?“ a ukázal na Stolaře, nepoznav jej ovšem.

„Provedený pokus deserce!“

„Národnost?“

„Čech!“ hlásila hlídka, podávajíc plukovníkovi jakýsi spis.

Hauska učinil krok k Stolařovi, aby mu lépe viděl do obličeje, jenž zdál se býti zkriven jízlivým výsměškem.

„A jak si mne zpupně měří a hledí vyzývavě, jako úskočná šelma! Viz ten jeho pohled!“ pravil, obrátiv se na svého adjutanta.

„Šilháč nějaký!“ usmál se pobočník.

Paže Stolařovy zvedaly se vláčným pohybem do výše, ale neoddařovaly se od těla.

„Jméno?“ ptal se Hauska.

„Stolař!“ hlásila hlídka.

„Sto...“, zaslechl ještě obviněný své jméno, opakované plukovníkem, ale v témž okamžiku již pravá ruka Stolařova hrábla do obličeje a vypáčivši z očního důlku skleněnou protesu oka, mrštila ji jako střelu Hauskovi do obličeje.

„Proto šilhám!“ vykřikl ještě, ale jedva že dořekl, pocítil v týle tupou ránu, po níž rozběhlo se mu po zádech teplo, jako by ho byl někdo polil vřelou vodou. A i do hlavy se mu naválilo a do zdravého oka, z něhož jako by mu bylo vyskočilo několik zelených, do žluta se měnících kruhů.

Pak se všechno ztratilo ve tmě...

Byla to tma vraždící po ráně puškou, kterou mu dal četník do vazy, když viděl, že Stolař čímsi praštil do obličeje Hauskova?

Dávno již ležel Stolař opět ve svém brlohu, kamž ho omráčeného dopravili, určivše případ jeho k projednání u raportu brigádního, a pořád ještě ho ta tma věznila a poutala jeho smysly. A nepřicházel nikdo, aby ho byl vzal za ruku, zavolal naň sladkým jménem života a vyvedl ho do jeho světla a krásy. Byl mrtev a přece žil v této tmě, jež stala se posléze i dobrodiním jeho tělu i jeho smyslům, že nemohly postřehnouti spádek času a že organismus násilím uspaný nepotřeboval potravu, ani nápoje, ani světla...

Ani touha nemohla zabouřit srdcem, odpočívajícím v uzavřené hrudi jako v temné komoře...

Vladimír Hornov:

Květů čas.

D ech čarovný zavál nade mnou,
svit paprsků v duši slét',
šum větrů byl hudbou tajemnou,
v ráj slunný se měnil svět.

A v zahradách kvítek ku květu
tak tiše se naklonil,
zpěv skřivánčí v touhy rozletu
výš k nebesům zazvonil.

Svět celý byl hudbou, písní - jen
a zahradou rajských krás,
sad rozkvetlý zlíbal jara sen:
Byl první máj, květů čas!

B. Bečvářová:

Osvětlená okna.

(C. p.).

Zíttra odjede Rienzi do Italie. Začátkem listopadu vrátí se Irma do Vídně a oslepnu okna v paláci i jeho protějšku ve starém malostranském domě. Jenom zamřížované okno klášterní bude svítit do tmy klidným, vyrovnaným svým světlem, jenom dva svědkové, slunce a měsíc, bloudit budou nad střechami. Irma zase se vzchopila a zase šla ven. Zapadla do Lorety, poslechla si rozladěnou hru jejích zvonečků a na zpáteční cestě vloudila se do paláce, aby zaplatila portýrově dceři za jakousi švadlen-skou správkou a aby ještě jednou vstoupila pod střechu, dokud tu Rienzi bydlel. Zase potkala jeho úředníky, uhlažené, hezké, s připraveným úsměvem na rtech, zase stálo auto na nádvoří, ale maličko a Irma bude se ohlížeti již jen na místo, kde kdysi stávalo. Drobná portýrova žena nebude si více stýskati na černocho, který si od ní na věčnou oplátku často vypůjčoval hádry na mytí automobilu. Černoch s pánem vrátí se do země slunce. A na koleje Rienzova auta, které naposledy okolo parčíku na tichém náměstí přejede, napadá zažloutlé listí. Věrní zůstanou Irmě toliko: zčernalá icona, úlomek zrezavělé, zakřivené šavle, staré zrcadlo, jež s ní věrně vyhlíželo „světla v oknech“, pohlednicová vyobrazení na Königssee a rodinné, chudícké zápisky. Irminu štěstí a žalu budou rozumět jen mrtvé podobizny korunovaných nešťastnic, piano, housle, a ten starý, po rodičích zděděný nábytek. Či ještě někdo?

Irma nebyla dnes schopna uvažovati. Dnes byla plna nervosního neklidu, nevydržela na jednom místě; hledala místo, jako umírající. Dnes jí bylo, jako nám bývá v den pohřbu osoby milované. Myslíme si v takovém případě: kéž již je po všem, kéž již je po trapných pohřebních obřadech, po projevech soustrastí lhostejných zbytečných lidí, kéž jsme se svými myšlenkami a se svým steskem sami; připomínáme si výrok sv. Augustina: „Bolest jest proto jen bolesti, že co bylo jedno, oddělití se má.“ A zase, když si pomyslíme, že za chvíli odnesou nám zemřelého, že již ani tu mrtvou tvář nebudeme mít na očích, zastavuje se nám rozum i srdce a cítíme, jak se nás těžce dotkla ruka Páně.

Dnes měla se Irma rozloučiti s tím, co bylo (jejímu srdci) na světě nejmilejší. Dnes na rozloučenou s Rienzim pořádala baronka B... večírek s trochou zábavného programu a Irma měla být jejím hostem. Přislíbila. Ještě několik hodin večer měla s Rienzim strávit pohromadě. Ještě několik hodin měla naslouchati jeho hlasu, dívat se do jeho sympatické tváře. Ne, takhle svého muže Irma nikdy nemilovala, takhle Korneta nikdy neželela. A radost, jakou byla by pocítila, kdyby jí byl osud vrátit právě uplynulý rok

se všemi blákovými ilusemi, bývala by byla o mnoho větší, ba tisíckrát větší, než kdyby ji byl po smrti Kornetové někdo přišel říci: „Byla to mýlka. Kornet je živ a vrátí se k tobě.“ — Óh, ty mrtvý, nevstávej a lež... Mrtví k mrtvým, živí k živým. Ubozí zapomenutí!

Irma stála před zrcadlem a dokončovala svoji toaletu. Dnes byla protivně bleďá, jak si řekla, ačkoliv použila trochu růžového líčidla: „To dělá ta černá barva šatů“, usoudila nakonec a vzdychla si. Věděla dobře, proč byla dnes tak bleďá. Ještě jednou ohlédla se na hladkou plochu zrcadla, ve které se odrazela známá světlá. Rienzova okna se rozhořela. Setmělo se. V jednom okně objevil se černocho. Ztahoval záclony. Jako tenkrát....

Do pokoje nahlédla posluhovačka Piskačková: „Mladá paní, dole čeká povoz“, oznamovala. Byla to barončina příležitost a Irma vzchopila se k odchodu.

V saloně barončině, kde se Irma vídala teď s Rienzim každý pátek, byla již pohromadě celá společnost. Nebylo jich mnoho, ale přišla tam také plukovníkova dcera, o kterou se Rienzi svého času zajímal, a která se k markýzovi ještě teď koketně chovala. Ještě štěstí, že měla kolem sebe všechny mladé pány, co jich v saloně bylo a Rienzi že byl klidný a rozvážlivý, jako vždy. Snad, by zajisté šetřil zamyšlené smutné zpěvačky.

Irma byla dnes málo vyhledávaná. Celou společnost soustředila kolem sebe plukovníková, mladičká slečna. Irmy všimla si toliko baronka, jako hostitelka, její manžel, a jeden z bratří bursiánů, kterému se líbila zpěvaččina figurka v obleku pážete. Později vystřídal jej Rienzi. Salonem nesla se občas směs z italských oper, přednášelo je kvarteto objednaných hudebníků. Právě dozněly vášnivé melodie Amneris, sokyně Aidy, plukovníkova dcera polohlasem pobzukovala k tomu i slova: „Nein, du muss leben, noch leben und mit mir verbunden“; — když bursián vstal, aby té mladé, hezké slečně řekl nějakou lichotku, Rienzi usedl na jeho místo. Přivřené Irminy oči přeměřily jej šikmým pohledem. Čekala, jak ji osloví. Mladý muž začal s obyčejnými frásemi, jakými si v nejisté pro nás situaci obyčejně vypomáháme. Zmínil se o tom, jak jej to těší, jak je to od baronky hezké i ode všech přítomných, že mu na rozloučenou způsobili tak příjemný večer a posléze pronesl podivení své nad tím, že i paní Ivanová z Prahy odjede. Teprve předevčírem se o tom dozvěděl: „Nelíbilo se vám zde? Arci, společenský život ve Vídni je příjemnější.“ Odmlčel se.

S tváří klidnou, s očima upřenými na široká ramena barona B., odpověděla Irma, jakoby vypravovala příběh z knihy: „Když mne před lety došla zpráva o smrti mého muže, také jsem změnila obydlí. Jest to jediný dobrý prostředek, jak zmírniti lítost a první

nával zoufalého stesku. Vystěhovat se z místa upomínek. Ubytovat se v okolí, kde není stopy po člověku, jehož želíme," Markýzi bylo po jejích slovech poněkud úzko. Chladní, rozvážliví lidé bojí se jakýchkoliv scén. Jaksi jej upokojovalo, že Irma hovořila zdánlivě klidně, že se na něj neřvala a že byl přesvědčen o jejím společenském chování. Odpověděl, jen aby něco odpovéděl: „Ale pokud vím, nikdo vám nyní nezemřel.“

Usmála se sotva znatelně: „Což pak musí vždycky zemřít ti, kteří od nás odcházejí na vždy?“

Salonem mesl se doprovod krásného dueta Rigoletto a jeho zklamané dcery. Prosaický starší bratr bursián zabručel: „A co je do toho fňukání. Mně je z celého Rigoletto nejmilejší chanson vévodův: „La donna e mobile —“. Chtěl bych jej slyšet.“

Irma položila ruku na ruku markýzovu. Dnes poprvé dodala si tolik odvahy a prosila jej: „Zůstaňte pro dnešek u mne. Ti druhí by stále mluvili, smáli by se a mně není ani trochu do řeči.“ Odpověděl jí jediným slovem: „Zůstanu“.

Večeřelo se. Zase se mluvilo o hudbě, hostitelka byla ve svém živlu a dva z hostů se přeli, který akt z Madame Butterfly působí nejtklivěji. Jeden z nich cítil se dojat při scéně, kdy Butterfly vyčkává návratu svého muže po celou noc u skleněných dveří, druhý vyhlášoval scénu, ve které mrlá, oklamaná Japonka přináší na jeviště své dítě, jako nejsvětější pouto lásky mezi ní a nevěrným manželem, za nejúchvatnější. „Ale já znám ještě dojímavější scény,“ přerušil nadšence jiný host. „Ku příkladu, když se vrátil z vojny. voják, který byl omylem prohlášen za mrtvého a doma zastihne svoji ženu po boku jiného.“

Irmu zamrazilo. Kdyby takový omyl existoval a vyšel na jevo v jejím případě! Jak by jí bylo! Ale zaplašila tu obavu. Za čtyři roky mohl zdánlivě mrtvý dávno přijít k sobě. Kornet byl zcela jistě mrtev. Kornet se nevrátí...

Po večeři překvapila hostitelka společnost světelnými obrazy. Jeden z pozvaných důstojníků měl filmový snímek, který předváděl promenádní život v posádkových městech za války. Na svůj náklad nechal si jej tenkrát poříditi a řátoval jej rokem osmnáctým před osudnými bitvami na Piavě. Snímek byl z Hallu. „Do Hallu dojel Kornet po naší svatbě a pozdržel se tam několik dní,“ napadlo Irmě.

Zatím bylo v sousedním saloně připraveno vše, co jest k promítání filmů zapotřebí. Společnost usadila se na svých sedadlech. Vedle Irmu posadil se Rienzi. Nebavil se s ní, ale dodržel slovo. Neopouštěl ji. Plukovníkova koketní dcera skoro se již na něj mračila. —

Setmělo se. Na napjaté plátno na stěně padl pruh světla. Objevily se stíny... Na pobřeží Innu v Hallu, odkud otevírala se

vyhlídka na město pod skalnatými horami, procházeli se důstojníci, mihaly se dámy, pobíhaly děti a ploužily se oběti války. Zjevila se promenáda na náměstí, zase elegantní bývalé rakouské uniformy, zase koketní paní v toaletách moderních v osmnáctém roce. U mostu zachytil fotograf starého Tyroláka, pouličního prodáváče sirek a známého hospodského zpěváka. Když Tyrolák zajodloval, od hor se to odráželo. Majitel snímku vypravoval o něm několik žertovných příběhů.

Po třetí pobřeží! Přešel oddíl zaprášených vojáků, přejelo vojenské auto a nyní přicházel hlouček důstojníků. Mezi nimi vynikal jeden obzvláště slíčným obličejem a elegantní, vysokou postavou. Šel docela nenuceně a pohrával si řetízem kolem zápěstí pravé ruky. Soused jeho cosi mu vypravoval, hezký muž. upřímně se tomu smál. V Irmě zatajil se dech. Irmě začaly se dělat mžítka před očima. Mrtvý se vracel!

Nebylo pochyby. Pro Boha! byl to — ano hezký důstojník byl jejím mužem, byl to pět let mrtvý Kornet! Ve filmu, před pěti lety pořízeném, byla zachycena jeho podoba s překvapující věrností, každý jeho pohyb, úsměv a pohled upřímných očí byl jako živý. Takové, ano takové bylo jeho gesto, když zapaloval si cigaretu, když salutoval. Irma stěží potlačila výkřik. Neočekávané zjevení zemřelého a v takovém rozpoložení mysle, v jakém se nalézala po boku markýzově, působilo na ni drtivě. A Rienzi vedle ní netrpělivě sebou pohnul, naklonil se vpřed, jakoby chtěl ještě lépe na plátno viděti, a šeptal: „Jak zvláštní. To je on, ano to je on.“

Nyní rozepl se Kornetovi řetízkový náramek a upadl na cestu. Kornet jej zvedl, na náramku byly znatelné všechny články a jako sponu měl hlavičku haďa: „Je to on! Podle náramku jej poznávám,“ opakoval si markýz zcela pro sebe.

Podruhé ucítil Irminu ruku na své paži. Ale nyní byla její dlaň těžká, nešťastná žena opírala se o něho celou váhou svého těla a chvěla se. Oba, Irma i Rienzi seděli poněkud opodál od společnosti a poněvadž důstojník, majitel snímku, činil nepřetržitě své výklady, oni mohli hovořiti tiše, aniž by je kdo byl poslouchal. A Irmě ani Rienzi nerozuměl, když se jej tázala: „Jak znáte onoho důstojníka, co si právě náramek na ruku připíná?“ Tázala se takřka dechem.

Rienzi byl také rozčilen. Když svoji otázku po druhé zřetelněji opakovala, odpověděl: „S tím člověkem jsem se setkal v boji na Piavě. Stáli jsme proti sobě jako nepřítel proti nepříteli, i v té seči všiml jsem si, že byl nápadně hezký a když proti mně napřáhl šavli, šlehlo mně přes oči zlato jeho náramku. Spatřil jsem v jeho rukávě zlatou hlavičku haďa, Ano, to je on, důstojník, můj nepřítel.“ Markýz hovořil jaksi udýchaně; zjevení mrtvého půso-

bilo i na něj ponurým, rozčilujícím dojmem a oči nemohl od platná odtrhnouti.

„A — — a jak bylo mezi vámi rozhodnuto?“ Touto otázkou se Irma téměř dusila.

„Zastřelil jsem jej,“ zněla odpověď.

„Vy jste jej zastřelil?“ zaslípěla zoufalá žena. Teprve teď odvrátil Rienzi oči od filmu a všiml si, jak tvář jeho společnice byla k nepoznání změněna. Rienzi se divil: „Co jiného měl jsem s ním dělati? Bylo to v boji, stáli jsme muž proti muži. Kdybych nebyl zabil já jeho, byl by zabil on mne.“

„Ale byl to můj muž!“ — byla poslední slova Irmina.

Potom zmlkla. Její oči vytřeštěně zíraly před sebe a půda ujížděla jí pod nohama. Rienzi byl jako ohromen. Byla to strašná, strašná náhoda. Ženě, která jej měla velmi ráda, o čemž byl ode dneška přesvědčen, zabil muže. A ten muž také jí nebyl lhostejný. Vždyť to byl její muž. Byl krásný, měl ji nepochybně velmi rád, měli válečný sňatek. Pomalu otočil markýz oči zase na plátno. Kornet právě přijímal od vojenského sluhy dopis. Otevřel jej, vyňal z něho fotografii, a Irma se obávala, že se jí hlava z toho všeho rozskočí. Uhádla, že jest to dopis od ní, posílala v něm Kornetovi jejich svatební podobenko. Nyní měla příležitost viděti, jak se zesnulý tvářil, když dopis od ní obdržel. Nechal důstojníky předejít, četl, stále četl a nebo se zase díval na obrázek. A ten jeho pohled byl pln upřímnosti, pln lásky. A ona na něho tak zapomněla!

Jeho obraz ustoupil obrazu markýzovu, jeho vraha. K člověku, který vůbec jí neřekl, že by jí mohl mít rád, který u vědomí svého šlechtictví cítil se nad ní příliš povznešen, zahřela láskou větší, než jakou kdy chovala k manželovi. Ejhle! Síla mrtvých, jejich msta! Mrtvý přicházel ve chvíli pro ženu nejvýznamnější, aby odhalil tajemství osvětlených oken. A poslední láska Irmina zasténala v jejím srdci zmrzačena hůře, než-li kdy mohl koho zmrzačiti nůž comprachicos. Mrtvý se vrátil! Přišel ohromný ve své lásce, sahající až za hrob a dojmavé, tím více, ano se věrné srdce rozpadávalo pomalu v prach. Přicházel ještě ohromnější ve své mstě zapomenutých, s jakou se před očima těch dvou lidí, Irmou a Rienzim, postavil, neboť jeho výčitka byla nic netušícím úsměvem, nemohl se nabažít dopisu své ženy. Oh, taková dobrota, takový důkaz lásky je nejpalcivější a nejúčinnější mstou, jakou kdy vložil Bůh v srdce člověka. Mrtvý neproklínal, mrtvý věřil! A proti dobrému člověku jsme bezmocní.

Místo rozloučení s Rienzim — vrátil se mrtvý! Věčnost vydala výjimečně na okamžik to, co si jednou byla již vzala. Irma měla nenáviděti vraha svého hodného muže. Bylo na ni, aby vstala a odešla z místa, kde seděl Rienzi. Ale — což jí to

neřekl markýz dosti rozumně? Oba muži stáli proti sobě, v boji. Kdyby nebyl zabil Rienzi Korneta, Kornet by byl zabil Rienzi. Irma by markýze nikdy byla nepoznala. Nikdy by nebyla poznala sladkých illusí, které jí přinesla její poslední láska, na níž nikdy nebude moci zapomenout. Rienzi naučil ji věrnosti. Irma měla jej stále, stále ráda. Ale poněvadž mrtvý probudil v ní spoustu srdcovoucích vzpomínek a mnoho si odporujících pocitů, poněvadž to slušnost žádala, bylo jí jako na pravdě Boží, jako na Božím soudě a bylo jí, jakoby oběma těm mužům, mrtvému i žijícímu podle jejího boku, měla říci: „Odejďte a o mne se nestarejte. Mne ponechte Bohu a mému osudu.“ Irma po dnešním večeru nikdy se již nesměla s Rienzi setkat. Neuvidí jej na tom světě tak jako neuvidí již Korneta. Nechce nikoho z těch dvou mužů vidět. V Boží radě bylo souzeno, aby refrain „na shledanou“ pro ni neexistoval.

Irma vstala. Na plátně předváděny byly právě momentky z lazaretu a zničená žena přiblížila se k baronce, aby se jí poroučela. Řekla jí pouze tato slova: „Ve snímku poznala jsem svého muže.“ A Rienzi, který ji následoval, doložil: „Doprovodím paní Ivanovou. Prosím, aby mne společnost omluvila.“ Baronka dívala se za nimi zamyšleným pohledem: „Není to počátek nějakého románu?“ tázala se sama sebe. Mýlila se. Byl to konec románu „osvětlených oken“; ozvěna Serenády Toselliho, která předvádění filmu právě doprovázela, jenom drásala srdce a mozek odcházející ženy.

Oba mladí lidé jeli mlčky. Seděli téměř bez pohnutí v povoze, který újížděl spícím městem a teprve, když Rienzovo auto zastavilo před domem na Malé Straně, podal ruku zamklé nešťastnici. Promluvil na ni: „Můžete-li mně odpustiti, odpustte mně. Vím, vzal jsem vám mnoho. Vzal jsem vám muže.“ Irma zakroutila hlavou: „Vzal jste mně, pane, ještě více. Vzal jste mně duševní klid.“ A nepřijavši podávané ruky, ač by se byla do ni nejradši celá schovala, před strašným osudem, odkvapila.

Okna Rienzova bytu naposledy se rozzářila. V jednom z nich objevil se Rienzi. Zadíval se do oken protějšího domu v malostranských zahradách a poznal za nimi mladou ženu v černém obleku. Stála před starým zrcadlem a hlavu měla sklopenou. Výraz Rienzovy tváře byl zasmušilý. Pozoroval chvíli ženu, která mu teprve teď, když viděl, že se mezi ní a ním staví stín mrtvého, začínala být milá, zadíval se naposledy na tu slabou postavu, která musila unést horu hoře a odstoupil. Zase byl pevný, nepodléhající, jako vždy. Na jeho místě objevil se černocho. Záclona spadla. Světlo, před chvílí jasné, stalo se oranžové.

Irma dlouho stála na jednom místě. Potom doplížila se ke skříni v rohu pokoje a jala se v ní přehrabávat. Přišla na svoji

svatební fotografii, na svazeček dopisů, na zlatý řetízkový náramek s hlavičkou haďa, na snubní prsten a na svazeček suché myrty. S očí vyhrkly jí slzy. Pokojem jako kdyby se ozvalo prasknutí struny. A Irma zase vše spěšně naházela do krabice, vstala a s pláčem rozběhla se k psacímu stolu, nad kterým rozvěšeny byly podobizny korunovaných nešťastnic a podobizna rodičů. Zhroucená do sebe, zavzlykala: „Bože, můj Bože! Po jednom alespoň strouchnivělé památky, po druhém ani stisknutí ruky! Život bře nám někdy víc, nežli smrt.“

A nyní zbýval jen Ten Veliký, Nevyzpytatelný, který každou bouři na zemi jediným Svým slovem ukonejší, k Němuž odešel zesnulý, k Němuž modlil se mladý šlechtic, a k Němuž, za příkladem šlechticovým uteče se nešťastná žena. Z jejich úst ozývala se v pláči pronášená slova její večerní modlitby: „A odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim vinníkům...“

Ona odpustila. Odpustila poslední své lásce, že ji usmrtil muže, odpustila mrtvému, že tak krutě se pomstil za to, jak byl zapomenut, ale — komu měla ona odpustiti onu velikou lásku, která v ní vzdor plachým, prosebným očím zapomenutého mrtvého stále žila? A nikdo nepřicházel, aby alespoň slovo útěchy nešťastné ženě daroval. Rienzi byl příliš markýzem, byl toliko bezděčným původcem celého dramatu a mrtvý? — Mrtvý byl by snad přišel i ze záhrobí, kdyby jej byla jeho Irma zavolala. Měl ji tak rád! Leč jeho jméno ani jednou se pokojem neozvalo. Ubozí zapomenutí...

Oslepla okna paláce, ve kterém Rienzi bydlel, oslepla okna jeho protějšku ve starém domě v malostranských zahradách. Rienzi vrátil se s různými pocity do své otčiny, Irma zapadla mezi cizinci ve Vídni. Rienzi po čase zcela jistě zapomene. Nezvyklá mladá ženě a byl mužem. Mužové nejsou tak citově založeni, jako ženy. Ohromující překvapení nepůsobilo na Rienzi úderem hromu. Toliko jej vzrušilo. Ocelové charaktery hned tak se nepoddají.

Leč Irma, žena — byla herečkou. Hrála a přetvařovala se. Ale až se bude chýlit její schopnost k životu a k práci ku konci, až opustí ji i rozmarní přátelé, zasvíti jí do cesty, jako jediné útočiště na tom světě, zamřížované klášterní okno s jedinou vyhlídkou na oblaka...

L. Grossmannová-Brodská:

Reminiscence literární a jiné glossy.

Dne 9. srpna 1927 bylo 40. výročí úmrtí spisovatele P. Václava Štulce, druhdy probošta kapituly na Vyšehradě, o němž plně platí slova Sušilova: „Církev a Vlast v mém sestersky milují se řádu.“

Byltě vyšehradský p. probošt nejen nadšeným básníkem, ale i fedrovatelem literární vzájemnosti slovanské, jak svědčí jeho četné a mistrné překlady z polštiny, kdy horlivě překládal Mickiewicze a českému čtenářstvu učinil přístupny poetické „Oziady.“ Svého času byl probošt V. Štule významnou osobou národní a společenskou a důkladnou jeho znalost polštiny i vzácnou literární ochotu jeho ocenila sama naše nezapomenutelná básnička El. Krásnohorská, když ve svém krásném překladu kniky „Pana Tadeáše“, poděkovala V. Štuleovi za ochotné i účinné pokyny.

Nemýlíme-li se, byl V. Štule prvním proboštem, který se nastěhoval do tehdejšího nově vystavěného probošství na Vyšehradě tam, kde v přilehlém parku se nyní nalézá pomník postavený k jeho paměti a hned opodál socha svatého Václava, která po odstranění z Václavského náměstí v Praze, byla nákladem proboštovým zde postavena. —

Milé jsou vzpomínky na V. Štulce jako spisovatele, básníka, duchovního hodnostáře, i redaktora. V životě společenském býval uhlazený, ale kdo jej blíže poznal, ten ví, jakým byl dobrým, laskavým člověkem. Řádky tyto napsány z vlastní zkušenosti. Právě před 50 roky byl V. Štule také redaktorem Pečírkova kalendáře, do něhož svůj první literární pokus nesla mladá tehdy literární adeptka L. G. Brodská. Před vstupem do stavení se mladé děvčátko zbožně pokřížovalo a s tlukoucím srdcem stoupalo do schodů. Pan probošt byl doma, a sluha vyřizoval, že nutno chvíli posečkati.

Přirozená bázeň nesmělé dívčiny rázem pominula, když při vstupu do pracovny spatřila u psacího pultu státi vysokou, velebnou postavu starého kněze. Přísný výraz obličeje byl mírněn vlídným pohledem bystře pronikavých očí.

Na úzkostlivou poznámku, že přichozí úplně nedoslýchá, s dobrotivým úsměvem řekl p. probošt: „Vida, já neslyším také, ale to nic, jen je-li člověk jinak zdravý, může Bohu děkovat.“

Přijav nabízený rukopis, zběžně jej prohlédl, pak se otázal s úsměvem: „Jak pak, napsala vy jste to sama, slečinko?“

„To se rozumí samo sebou“, zněla přesvědčivá odpověď.

„Tož, dobře, ponechte rukopis zde. Nehodí-li se, vrátím vám jej poštou, otisknu-li, obdržíte honorář až kalendáře vyjdou.“

Jak mnoho potěchy a povzbuzení bylo v těchto slovech pro mladou začátečnici! Již jest tomu více než půl století, ale pravdou jest, že později žádný sebe větší honorář nezpůsobil mně tolik radostí, jako tehdy oněch 20 zlatých staré rakouské měny, které jsem pak obdržela od pana redaktora „na inkoust“ za povídku „Zmalovaný ženich“, která byla mojí první prací v Pečirkově kalendáři, jehož redaktor V. Štulc až do své smrti laskavě mé práce tam otiskoval, a děje se to až posud, díky blahovůli redakce. Proto s radostným povděkem jsem čítala vzpomínky, nesoucí se ku 40tému výročí úmrtí probošta V. Štulce; přinášely je i listy náboženství nevalně nakloněné, ale spravedlivě oceňující zásluhy národního i literárního pracovníka.

Za krátký čas po té, v prvé polovici srpna, vzpomínáno tragické smrti mladého literáta — bohéma, Bohumila Havlasy, ducha neklidného a dobrodružného, který se jako spisovatel proslavil hlavně románem „Tiché vody“, v němž se odráží život jeho vlastní rodiny a tehdejšího okolí Havlasova otce, lékaře Filipa Havlasy, zámeckého lékaře u kteréhosi šlechtice. Bohumil byl nejmladší ze 8 synů rodiny doktorovy a nemaje náklonnosti k pokračování ve studiích, cestoval nějaký čas s kočovnou společností hereckou, načež se stal válečným zpravodajem čelného pražského denníku a jako takový při vypuknutí turecké války, odebral se roku 1877 na Kavkaz a dne 25. listopadu téhož roku, kdy se byl též účastnil bojů jako dragoun u pluku kavkazského, zemřel v nemocnici vojenské v Alexandropoli.

U příležitosti zasazení pamětní desky k 75. výročí narození a 50. výročí smrti na rodný dům Havlasův v Bavorově, což stalo se v polou srpna 1927, dr. Jindřich Veselý v Národní Politice opravil data místa narození a dne úmrtí B. Havlasy, který ve Strunkovicích trávil pouze své dětství, ale nenarodil se tam, jak udáváno, nýbrž v Bavorově. B. Havlasa zemřel mlád a tragicky. Tehdy mnoho na něho bylo vzpomínáno — opěval jeho úmrtí Sv. Čech a V. Sládek do svého Lumíru, tehdy napsal na smrt B. Havlasy tuto procítěnou báseň:

„Tys přál si zemřít mlád,
sám neznámý v neznámé cizině,
bez přítele a druha, kol jen chlad,
a s duší bloudící v poslední vidině,
kdes v domově, na klíně matčině,
tak zemřels mlád.
V Tvé duši nikdy nespočinul klid,
byls jedním z nás,
jimž osten nepokoje v prsa vryt,
jež zlomí hrob, ne čas.“

Sám každý z nás se béře cestou svou
 jak dravý pták neb uštvaná jak laň,
 a mezi sebou jsme si cizinou
 a v žití sotva stiskneme si dlaň.
 Jen z našich řad, když zase někdo pad,
 tu slza s oka vytryskne,
 a dlaň se k srdci přitiskne
 a víme, jak druh druhá přec měl rád!"

Mnoho mluví z těchto řádků. — Mnoho se lze dohadovati, co mladého, nadějného a nadaného muže vypudilo do cizího dílu světa, kde život skončil. Není pochyby, že kdyby Havlasa byl zůstal na živu, naše literatura bývala by obohacena jeho perem. Slouží ku cti národu i všem, kdož takto uctívají paměť těch, padlých na polovině životní dráhy. Loni jsme uctili památku J. K. Tyla, jehož nejbližší, také již většinou pomřeli a oslav se účastnila jen slečna Božena Turnovská, em. řed. školy a dcera Tylova švakra J. L. Turnovského, zasloužilého spisovatele, žurnalisty a bývalého ředitele Ústřední Matice Školské, který se oženil s oblíbenou tehdy herečkou Annou Rajskou, mladší sestrou Tylovy choti, Magdaleny Forchheimovy, a po smrti Tylově obětavě se ujal osiřelé rodiny, poskytnuv vzdělání a slušného životního postavení Tylovým potomkům, on, sám nemajetný jednotlivec na práci perem odkázaný vykonal to, co bylo povinností národa. Budiž mu za to čestná paměť, a ta jest plně zasloužená, jak se ukázalo, když před nedlouhým časem vzpomínáno 25. výročí jeho úmrtí. Pohřben jest na Vyšehradě, a dcera Tylova, Eliška, která byla po léta řídící učitelkou mateřské školy u sv. Štěpána v Praze, nadarmo se po léta snažila, aby pozůstatky jejího otce, J. K. Tyla, byly převezeny do Prahy. Tyl, jak známo, zemřel v Plzni, kde též odpočívá. Město Plzeň dalo v poslední době hrobku Tylovu pěkně obnoviti, i jeho pomník znovu-zřídilo. Tylův přítel a současník, V. K. Klicpera, žil ve mnohem příznivějších poměrech hmotných, nežli Tyl. Klicpera, povoláním profesor, spisoval hlavně divadelní hry, které se svého času těšily veliké oblibě. Součastník Rubešův, Langrův, Krolmusův a Filipkův, Klicpera v době probuzenecké vyoral mnohou plodnou a požehnanou brázdou v našem starším písemnictví.

Jeho syn Ivan Klicpera, zdědiv ve značné míře otcovo literární nadání, proslavil se hlavně románem „Jindra“, který v nedávné době zfilmován, dojímal povahy sentimentálně založené. Rovněž na pěknou povídku J. Klicpery, „Suplentova láska“, jistě pamatují se s povděkem starší čtenáři. Vycházela v kterémsi předním starším časopisu zábavném.

Ríkává se, že jablko daleko od stromu nepadne, leč přece (aspoň u nás) je řídkou výminkou, aby syn zdědil spisovatel-

ské nadání otcovo, natož jeho literární proslulost, jakož toho jest příklad u francouzského Alexandra Dumasa, kde otec i syn se předháněli ve spisování románů ponejvíce dobrodružných, které po dnešní dobu se těší značné oblibě, u nás dokonce i na úkor cenné a ušlechťující literární tvorby. Kdyby se dobrý znatel české literatury zamyslel do minulosti, kdy nezištně na probouzení národního ducha a uvědomění pracoval obětavý vydavatel novin Kramerius, kdy jsme měli spisovatele a básníky takového významu, jako byli Jan z Hvězdy, Puchmayer, bratři Nejedlí ze Žebráka, Kolár, Jablonský, Písek, baron Vilani, Friedberg-Mírohořský (tento byl stejně dobrým malířem jako spisovatelem, což jeho cestopisným článkům dodávalo zajímavosti). Dále zde byl Vincenc Furch, učenci Palacký, Jungmann, Purkyně, Šafařík; teprve po těchto a ještě mnohých jiných přišli Havlíček, Neruda, Hálek — jehož jediný syn ještě před převratem byl nucen za chlebem se odebrat na Slovensko, což není utěšené pomyšlení vzhledem k tomu, s jakým bouřlivým nadšením při odhalování Hálkova památníku ve rodném Dolínku (v letech osmdesátých minulého století), slibovalo přítomné tehdy studentstvo i shromážděné zde korporace, že neopustí a že se ujmou drobného synáčka Hálkova, když jej po skončení své řeči, slavnostní řečník Václav Vlček, tehdejší redaktor „Osvěty“, stojící na stupních právě odhaleného pomníku, vysoko pozvedl nad hlavy shromážděných, slávu provolávajících zástupů.

A dnes se naleznou lidé, kteří úmyslně zlehčují Hálkovu činnost básnickou, snad proto, že nejsou si vědomi měřítka požadavků a času za doby tehdejší a dneška. To samé platí o literárních pracích Fr. Pravdy, (Vojtěcha Hlinky) a Josefa Ehrenberga, kteří oba náležejíce stavu duchovnímu, byli svojí spisovatelskou činností pravým požehnáním své doby.

O zvrácenosti přítomné doby svědčí i to, že v pravdě dobré spisy Frt. Stránecké, K. Světlé, Sofie Podlipské, Elišky Krásnohorské a V. Lužické-Srbové netěší se u naší mladší ženské generace takové známosti a oblibě, jako na příklad spisy tak zvané „moderní“, o nichž možno naprosto tvrdit, že jsou tak jalového (ne-li frivolního) obsahu, že kdyby je čtenář četl od konce zpět k začátku, věděl by zrovna tolik — totiž nic — jako čte-li je od začátku do konce, vydrží-li to totiž, kdo má zdravý vkus a dobrý posudek.

Omylem dosti rozšířeným jest domněnka, že není dobrým básníkem básník katolický. — Ci nebyl jím Boleslav Jablonský, (Eugen Tupý, řádový bratr Praemonstrátů na Strahově), nebyl jím V. Pakosta a není jím náš Xaver Dvořák?! A což nebyli to hlavně muži stavu duchovního, jimž národ náš dávno v době předbřeznové vděčil za svoje vzkříšení?! Nelze je ani všechny vyjmenovat ty horoucí „zapadlé vlastence“, abychom mluvili s Rai-

sem, ale símě ducha, které rozsévali, vydalo zlatou, požehnanou úrodu, již proto, že se našli dědici jejich snah a práce, jimž idea Cyrillo-Methodějská a myšlenka Svatováclavská byla vzpruhou nadšené působnosti celého jejich života.

Jest znám osvícený vlastenecký farář Marek z Libuně, známé obětavého Zieglera a v době novější, abychom poukázali na bývalého metropolitu Moravy, bohužel již zesnulého arcibiskupa A. C. Stojana.

Jako pravý syn svého lidu a svého národa, A. C. Stojan žije tam v paměti nejvděčnější. Nejen že to byl skutečný lidumil a člověk v pravdě zlatého srdce, ale jeho jest hlavní a první zásluha, že chloubu Moravy, posvátný Velehrad, vedle Hostýna památného nejdražší místo každému Moravanu, zastkvěl se opět v zasloužené slávě a lesku nynějším.

V letech sedmdesátých minulého století, kdy roku 1878 celý svět se zaujímal rakouskou výpravou k objevení Severní točny, kdy za vedení velitelů Payra a Weyprehta objevena nová zem, tehdy nazvaná „zemí císaře Františka Josefa“, neznámý tehdy a nepatrný chudobný kaplan v Příboře na Moravě, P. Ant. C. Stojan pojal šťastnou a dobrou myšlenku, jak by se na Velehradě zpustlém a opomíjeném opět nechala obnoviti tamnější svatyně, zvolna zkáze a zapomenutí propadající. A Bůh žehnal tomuto dílu! —

Bude tomu půl století, kdy se P. Stojan ujal té záslužné akce a opět „Velehrad září“ nejen v písních lidu, ale i ve skutečnosti je místem draze posvátným, přechetným poutníkům nejen z Moravy, ale téměř ze všech dílů světa a posvěcení nejlepšího se mu dostalo, že na něm po smrti spočinulo tělo arcibiskupa Stojana, dle něhož nese jméno též „Stojanov“, dům exerciční a všeobecně prospěšný.

Zasluguje si toho bývalý kaplan příborský, P. A. C. Stojan, aby byla aspoň částečně oceněna jeho činnost, plná horlivosti nejobětavější, kdy v letech sedmdesátých minulého století sám o své újmě zavedl věčnou loterii, jejíž výtěžek měl se obrátit na zvelebení Velehradu a na opravu tamnějšího chrámu. Jakou to horlivou akci rozvinul mladý, Bohem nadšený kněz! Nejen Moravu, ale i též Čechy zaplavil žádostmi o podporu svého podnikání, zasílal prosby, žádosti a hlavně losy, losy věčné loterie. Pisatelka těchto řádků byla tak šťastna, jsouc pověřena důvěrou pořadatele, že opět a opět vypravovala časté a hojné zásilky sebraných dárek všeho druhu, počínaje drobnými pracemi ženských rukou až po velké umělecké obrazy, darované tehdejšími malíři. I losy šly hojně na odbyť, již tehdy bylo patrné, že Bůh žehná dobrému dílu. Zvolna, ale jistě vše pokračovalo a výsledek byl skvělý.

Již tehdy dovedl býti uznalým tehdejší kaplan P. A. C. Stojan. Jaké to byly překrásné, umělecky provedené obrázky svatých, které zasílal v Čechách každému, kdo se jen něco málo zasloužil o jeho podnik! Jak dovedl typicky děkovat tím svým: „Pán Bůh zaplať!“, jako když se později po několika desítkách roků stal arcibiskupem v Olomouci, tu děkoval stejnými slovy těm, kdož mu blahopřáli k této hodnosti. Však je všeobecně známo, že právě arcibiskup A. C. Stojan je hlavním původcem unionistického kongresu, který se roku 1927 již po páté na Velehradě konal na prospěch snah duchovních. I to jest poželnané ovoce působení Stojanova, o něm za života i po smrti kolovalo množství rozmarných i dojemných historek.

Již jako kaplan a později farář při své samorostlé povaze nedbal tuze nařízení vládních (tehdy rakouských), pokud se tato nesrovnávala s prospěchem světených jemu duší, takže nejednou přicházel do konfliktu s ministerstvem Gautschovým. To však nekalilo bodrou náladu mysli Stojanovy, který později jako poslanec ve Vídni proslul jmenovitě za války účinnou dobrosrdečností. —

Však je posud v dobré paměti, jak za vlády chlebenek, cukřenek, mléčenek i jiných — enek bývalo zle také ve Vídni a poslanci z Moravy i z Čech, sjíždějící se do říšského sněmu, obyčejně si vozili s sebou vlastní proviant. Činil tak i dr. Stojan, jehož bafoch obsahoval lahůdku, tehdejším Vídeňákům nedostupnou — dobrý domácí chléb. Neušly Stojanovi žádostivě dychtivé pohledy jeho kolegů, a on ochotně (stejně jako jeho dobrý přítel, poslanec moravský Josef Šamalík), krájel a rozdával ten „Boží dárek“, že se na něho někdy ani nedostalo sousta. Tu pak se utěšoval slovy: „Inu, jakáž pomoc! Je vám přáno. Já si zase popřeju až doma.“

Takový to byl z míry dobrý člověk a věčná ho byla škoda, že po svém zvolení za arcibiskupa olomouckého — byl tehdy již vysokého věku — za několik málo rokův zemřel k nelíčenému a všeobecnému zármutku.

Jest mnoho těch jedinců, jimž lid i národ vděčí za svůj zdar i za své bytí a kteří zasluhují, by jim byla věnována vděčná vzpomínka. —

Adam Chlumecký:

Tábor na Moravě

(Historická povídka z 15. století.)

(Č. p.).

Temná podzimní noc. Na Novém Táboře hoří ohně a vichřice v nich frčí, honíc nad nimi sněhové přeháňky, jež se do nich sypou jak zlatý vodopád. Strážé hlídají, třesouce se zimou — ale kapsy v opasku plny stříbrných grošů jim dodávají horlivosti, aby neusnuli. Nepřítel kolem dokola, je třeba píle i odvahy.

Pod nádherným stanem se znakem pana Petra z Kravař odpočíval kněz Bedřich ze Strážnice. Únavou usnul tvrdě. Na proti za stolem na drahých kožešinách, v loži z provazců dřímala mladá žena jeho. Spala nepokojně. Trápily ji divoké sny. Náhle procítla.

„Slyšíš, slyšíš, nespíš? Prosim tě, já se bojím.“

„Čeho se bojíš, miláčku?“

„Zdá se mně o tatičku již třetí noc. Hledám jej ustavičně, hledám — a najdu matičku jak ho nebožtíka oplakává. To je hrůza.“

„Ach, ten jim ujel. Je jistě s Haškem, nebo na Vyzovicích. Jen se dušítko neboj. Goliáš a Tubalkain by biskupských sami potloukli celou kopu. Dívali jsme se na ně se stromu, jsou jak komáři. Neboj se mojuško a spinkej, spinkej.“

„Také se mně zdálo, že jsem viděla letět stádo bílých holubů s hořícími křídly do nebe. A za nimi stádo skřivánek jako sníh padlý. Lidé stáli, hledíce za nimi — stáli tam také naši kněžíci Petr a Hřiska a Tomáš z Vyzovic — ptám se jich, co jen to je za ptactvo? A Petr z Mladenovic povídá: „To jsou mniši velehradští, jež páter Bedřich upálil. A skřivánci jsou děti, jež shořely na hranici s knězem Václavem. Kdo by se toho byl nadál, že tak je Bůh oslaví? A my jsme je umučili!“

„Chrobáčku — máš horkou hlavu. A to jsou ty sny.“

„Hleď,hleď, kněžíci nám do jednoho utekli. Cítili zkázu tábora.“

„Ať jsou tam! Nebyli beztoho k ničemu. Jen už spinkej, drahuško.“

„Poslouchej, řekni mně pravdu — je peklo?“

„Nevím. Ale dobří se ho nebojí.“

„Tys mně to vždycky vymlouval, abych se ho nebála — a mně se zdálo o něm tak strašně. Viděla jsem pana Haška v řevavé propasti a paní Markéta Tučapská stála na břehu nad ním a lomila rukama.“

„Vidíš — Hanka Zlechovanka mně povídala také, že Bůh vše řídí. Vzpomněla jsem si hned na matičku, jak mne napomínala

a cvičila. Jak jsem bývala nevinná! Ale kněz Húska pošlapal všecko, čemu mne matička naučila. Připravil mne ó viru a pleban Tomáš mne naváděl k rozpustlosti, k tancům a hýření. A zase přišel třetí kněz — —“

„Ale Veruško spi. — chci se vyspat, abych mohl bojovat.“

„A tím třetím jsi ty! Zkažena — nezkažena — přemluvena — a zrovna prodána tatikem jak hovádko — jsem ti sedla na vějíčku, a teď to mám! Nejsem, děcko, nejsem pannou — a jsem — a nejsem ženou!“

„Jsi dětinská, že si nedáš říci.“

„Poslouchej, — těm tisícům se neubráníme. Spálí nás?“

„Mám vše uchystáno, do boje i na útěk. Samson a Henoch se o tě postarají, kdyby mělo být třeba. Ale neboj se a spi.“

„Buďu spat, ale jen ještě slovičko! Hanka Zlechovanka mně povídala, že matka Boží na Hostýně tvoří divy, a skrývá stíhané pod svým pláštěm. A říká to kde kdo, že nikoho neoslyší. Ráda bych se k ní utekla.“

„To je samá poutní pověra! Na Velehradě jsme pověry spálili, a na Hostýně bychom je ctili? Musíme-li přehnouti, utečeme do Čech mezi Orebity — snad do Kolína. Nám nebude nikde zle! Máme zlata a stříbra plnou archu. Na celé Moravě nikdo ho nemá — a v Čechách ani pětistá růže jím tak neslyne. Budeš bohata a nađe všechny vážena.“

„Nevím, usneme-li. Ten víchř burácí tak zběsile a stromy praskají. Bojím se, že se nám stan překotí a zaneše nás do řeky. A kdyby nepřítel zašel z chytra teď na nás — nevím, co bych dělala.“

„Tak mně něco napadlo. Kdybys nebyla ospalá a byla při síle, vypravil bych tě potichu z tábora. Noc je temná, víchř hučí — utéci by nebylo snadno. Samson s Henochem by převezli koně — a pak tebe, les je blízoučko — a mohli byste na Hostýn. Tam bychom se sešli, kdybychom tábora neudrželi. Co říkáš, dušenko?“

„Já již neusnu a jsem při síle.“

Vymrštila se pružně z lůžka. Hliněný kahanec šel na ni, zalévaje spanilou postavu nažloutlým přisvitem. Bohaté vlasy se rozkadeřily, po krásné hlavě a plecích, vlnice se až po paty. Vyskočil s lože Bedřich a strojil se. Potom zavolal sluhy, a dával rozkazy Samsonovi. Kahanec kmital a prskal, čoudě po aksamitových záhybech panského stanu a plápolaje spěchem běhající. Víchř hukotal, stan se třásl a frčel, slouhy se pospíchaly — a venku ječela noc podzimní a srčela hujavice prvním sněhem — —

Na červeném opatském křesle seděl bojovný kněz Bedřich, louče se se svou ženou — dosud v dětských střevočkách! Klečela před ním hlavu na jeho kolenou, plačíc usedavě. Položil jí na hlavu dlaň a hladil jí kučery.

Jak hrubě lišil se osobou od dívčího zjevu, jenž se krásou podobal nešťastnému padlému andělu. Mohutná hlava, hranatá, s dlouhými patriarchálními vlasy, černými jak uhlí; seděla ponuře, pánovitě v ramenou, dodávajíc bledé tváři výrazu neobyčejně tvrdého a odvážného. Majestátně přehlédl slouhy, uděluje na cestu všem požehnání. V narudlém světle se zdálo, že má dlaně žehnající plny krve — — —

„Tedy s Bohem — a Bůh ti pomoz!“

„Šťastnou cestu a Bůh tě povodí. Neboj se, nic nám nebude.“

„A vidíme-li se naposledy — nežaluj na mne před Bohem, že jsem tvou ženou. Co bych dala za to, abych ji nebyla! Odpusť mně mou vinu, mám-li jakou. Já na tebe žalovati nebudu.“

„Bůh se nad námi ustrne podle velikého milosrdenství svého. Jděte v pokoji. Na Hostýně se shledáme.“

Ještě den a noc se bránil Nový Tábor proti přesile. Ze tří stran hnal příval hrozný, nezdolný. Celý ostrov hořel a divá vichřice dusila dýmem a uhlím pršícím bojovný Eden. Chytily se stany. Prudký požár si nevybíral. Ztrávil sprosté i panské, i pyšný stan pana Petra z Kravař, v němž sídlil kněz Bedřich, ztrávil cáry, hedvábí i zlato, ztrávil slávu a veškeré naděje! Biskup Jan stál na ostrově. Kde jsou poraženci? Není zde ani skřítko. Kudy prchli? Pod tlejícím dubem, pod nímž slavila Veruše snění s Bedřichem, umíral utlučený Kain. Vida biskupa v brnění, zvedl se a zachrochtal:

„Zvítězil jsi Galilejský!“ A dokonal. A ozvěna letěla po široké řece, a přeskakující z lesa do lesa, ječela až k Veselí: „Galilejský — Galilejský — Galilejský.“

Řetavou září plála obloha, a noc se měnila v den. Kněz Bedřich s hrstkou věrných vyvázl, ale chud a sdrancován! Naháči ubozí, otrhaní, popálení. Poblíž ostrova v trníčku ležela v bílém rubáši děvce, a u ní se krčil starý Marek, poctivý kmet Zlechovský, a plakal. Svítící požár jej ovál tklivým žalem, nad nímž i naháčům srdce usedalo. Nebožka právě skonala. V andělské tváři kmítal se úsměv nebeský. Kněz Bedřich pohlédl na ni, a zarazil se — a zaskuhrá:

„Či je ta děva, tatíku?“

„Má dcera, ubita Mojžíšem a Aronem.“

„Ach, Hanka?! Kterak se sem dostala?“

„Vedla právě biskupa na váš Eden, a Hospodin ji vzal do ráje.“

„Hle — a ta — Eva nás připravila o ráj!“

Studený pot vyrazil knězi na čele a svědomí se zachvělo. Úprkem do lesů, za ním naháči, za nimi vichřice, za ní příšerná ozvěna:

„Galilejský — Galilejský — Galilejský!“

T. J. Jiroušek :

Msgr. Th. Dr. Rudolf Horský,

vynikající řečník politik a křesťanský sociolog český.

(Č. d.).

X.

Vystupování dra Horského na katolických sjezdech.

Na katolických sjezdech všeobecných, arcidiecéšních, diecéšních, krajinských a spolkových měl dr. R. Horský velkou účast a na všech byl vítán s nadšením jako žádný jiný vedle něho. O tom svědčí od r. 1891 do r. 1912 celých 21. ročníků „Dělnických Novin“ a „Našich Listů“, vedle denního listu „Čecha“, „Katolických Listů“ a „Nového Věku“ od r. 1907 do r. 1912. Aby každý mohl si učiniti pojem, jak v dobách probouzení katolického lidu k novému životu dr. Horský se obětoval a co přinesl za námahu hnutí katolického lidu v Čechách a na Moravě, při konání katolických předem uvedených sjezdů, sdělují přesně dle svých záznamů z předem uvedených časopisů:

Dr. Rud. Horský během 18 let od r. 1894 do r. 1912 jako programový řečník mluvil na sjezdech, které konaly se v tomto pořadí:

Roku 1894: na I. Všeobecném sjezdu katolíků českoslovanských v Brně: „O liberalismu, socialismu a anarchismu.“ — Na českoslovanském děl. sjezdu v Litomyšli „O organizaci“. — Roku 1895: na sjezdu delegátů katolických vzdělavacích spolků z Čech, Moravy a Slezska v Praze: „O organisování a spojení katolických dělníků.“ — Na sjezdu českých katolíků z arcidiecése pražské v Příbrami: „O sociální otázce.“ — Na sjezdu českých bohoslovců v Praze: „O socialismu a jeho podstatě.“ —

Roku 1896 na krajinském sjezdu katolických vzdělavacích spolků v Českých Budějovicích: „Co chtějí křesťanští sociálové?“ — Na krajinském sjezdu katol. spolků v Jindřichově Hradci: „O zásadách a směrech křesťanského socialismu.“ — Na diecéšním sjezdu katolíků českých z diecése českobudějovické v Táboře: „O úkolech katolíků v sociální otázce.“ —

Roku 1897: na diecéšním sjezdu katolíků v Hradci Králové: „O sociální otázce.“

Roku 1898: na II. Všeobecném sjezdu katolíků českoslovanských (na ostrově Žofinském, dnes Slovanském) v Praze: „O povinnostech zaměstnavatelů k dělníkům dle Encykliky „Rerum novarum“ sv. Otce Lva XIII.“ — Na II. zemském sjezdu strany křesťansko-sociální v Praze: „O řádu organizačním.“ — Na krajinském sjezdu katol. spolků v Dobrušce: „O programu křesť. sociálů a svorném postupu.“ —

Roku 1899 na krajinském sjezdu katolíků v Turnově: „Kterak pojmají liberálové, sociální demokraté a křesťanští sociálové národnost a vlastenectví“. — Na III. zemském sjezdu křesť. sociální strany české v Praze: „O sdružování odborovém.“

Roku 1900 na I. sociálním a literárním sjezdu družstva Vlast v Praze: „O sociálním působení církve katolické v XIX. století“ v prvním dnu ve slavnostní schůzi a druhého dne „O taktice našeho boje proti našim odpůrcům a nepřátelům.“ —

Roku 1901: Na sjezdu katol. spolků z diecése českobudějovické v Sušici: „Možno-li se křesťanským sociálům spojit s některou stranou v Čechách?“ — Na sjezdu katolíků z arcidiecése olomoucké v Kroměříži: „O našich spolcích a jejich působnosti.“ —

Roku 1902: Na sjezdu katolíků diecése královéhradecké v Hradci Králové: „O vědě a víře.“ —

Roku 1905: Na Mariánském sjezdu katolíků československých v Praze na Slovanském ostrově: „O Panně Marii a jejím sociálním poslání.“ — Na krajinském sjezdu katol. spolků v Jindřichově Hradci: „O cílech křesťanských sociálů.“ — Na krajinském sjezdu katol. spolků v Náchodě: „O našich směrech k našemu příštému sociálnímu životu.“ —

Roku 1906: Na sociálně literárním sjezdu družstva Vlast v Jindřichově Hradci: „O nutnosti naší katolické organizace dle organizačního řádu strany katolického lidu českého.“ — Na krajinském sjezdu katol. spolků v Hronově nad Metují: „Kdo rozřeší otázku sociální?“

Roku 1908: Na sjezdu strany katol. lidu na Smíchově v zahradním pavilonu „na Knížecí“: „O činnosti katol. poslanců na říšské radě ve Vídni.“ — Na IV. všeobecném sjezdu katolíků československých v Praze na Slovanském ostrově: „Aby všichni jedno byli.“ —

Roku 1909 na sociálně literárním sjezdu družstva Vlast v Turnově na Střelnici: „V čem záleží rozluka manželství a co z ní hrozí pro rodinu, obec a stát?“ — Na diecézním sjezdu katolíků českých v Hradci Králové v „Adalbertinum“: „O postupu katolíků za naší doby.“ —

Roku 1911: Na VI. všeobecném sjezdu katolíků československých v Olomouci: „O sociální činnosti církve katolické v zemích koruny české.“ —

Mimo všech předem uvedených programových řečí na sjezdech, předsedal dr. Horský na sjezdech:

Roku 1906 v Praze v Konviktě sjezdu tří stran: Křesť. sociální, katolicko-národní a křesťansko-sociálně lidové, z nichž utvořena zde zemská „strana katol. lidu českého“. — Roku 1908 na Smíchově „na Knížecí“, předsedal sjezdu strany katolického

lidu českého. — Roku 1910 předsedal sjezdu strany katol. lidu českého v Národním domě na Král. Vinohradech, kde strana tato přetvořena ve stranu křesťansko-sociální. A posledně předsedal r. 1912 sjezdu křesť. sociální strany v reprezentačním obecním domě ve Smetanově síni u Prašné brány v Praze.

Rozumí se samo sebou, že na těchto sjezdech dr. Horský jako předseda, třeba nebyl programovým řečníkem, mluvil také a možná více než kterýkoliv referent.

Pokud se týče slavnostních řečí při různých příležitostech, mluvil dr. Horský: Roku 1902 ve schůzi Literární sekce družstva Vlast v Praze „O 25letém papežském jubileu sv. Otce Lva XIII.“ — Roku 1906 při oslavě 15letého trvání sociálního odboru družstva Vlast v Praze: „O významu sociálního odboru družstva Vlast pro spolkový a veřejný život katolíků.“ A roku 1899 mluvil „O křesťanském socialismu“ na oslavě 10letého trvání Jednoty katolických tovaryšů v Hradci Králové. —

Při slavnostech svěcení praporů katolických vzdělávacích spolků v letech 1894—1914 měl dr. Horský slavnostní řeči: v Náchodě, Příbrami, Kostelci, nad Orlicí, Polné, Mýtě u Zbítova, Čáslavi, Hronově nad Metují, Ústí nad Orlicí, Kardašově Řečici, Litomyšli a v Praze (zde r. 1897 spolek pražských dělníků zámečnických vyžádal si u dra Horského slavnostní kázání při svěcení svého spolkového praporu v chrámu P. sv. Jana Nep. na Skalce a dr. Horský ochotně vyhověl a kázati přišel. Starostou spolku byl tehdaž křesťanský sociál, Ludvík Skružný, účastník dělnického hnutí od r. 1880.)

XI.

Dr. Horský jako politický vůdce katol. lidu českého.

Význam dra Horského v hnutí katolického lidu českého v letech 1894—1912 spočíval také v tom, že dr. Horský, co psal pérem v novinách, podepisoval a co na schůzích mluvil za to stál svou zodpovědností. Ano, sám v čelo se postavil, mnoha korporacím (a zvláště v politice) i straně samé na nejzodpovědnější místo jako předseda.

Katolickou stranu i za jejích různých přeměn, vedl jako předseda výkonného výboru, za něhož byl zvolen: v Litomyšli dne 9. září r. 1894 v ustavené straně katol. dělnictva československého. — V Praze: na I. zemském sjezdu strany křesť. sociální dne 28. září r. 1896. — Na II. zemském sjezdu křesť. soc. strany dne 22. srpna r. 1898. — Na III. zemském sjezdu křesť. soc. strany dne 28. září r. 1898. — Na zemském sjezdu strany křesť. sociální a strany křesťansko-sociálně lidové v Konviktě dne 17. června r. 1906, kde utvořená strana katolického lidu českého. — Na Smíchově „na Knížecí“ dne 6.

ledna r. 1908, kde ze strany katol. lidu na zemském sjezdu utvořena poznovu: česká křesťansko-sociální strana. — Na Král. Vinohradech na zem. sjezdu strany křesť. sociální, konaném ve velkém sále Národního domu dne 28. března r. 1910. — Na zemském sjezdu křesť. sociální strany konaném v Praze ve Smetanově dvoraně Obecního domu u Prašné brány dne 9. dubna r. 1912 předsedal posledně sjezdu tomuto jako skutečný předseda výkonného výboru strany. Na jeho místo jako předseda výkonného výboru strany byl zde zvolen rolník Frant. Šabata z Vrbice a dr. Horský zvolen za I. místopředsedu. Na zemském sjezdu křesť. sociální strany, konaném v Praze v sále Měšťanské besedy dne 17. května r. 1914 zvolen dr. Horský opět místopředsedou. — Na zemském sjezdu spojených stran katol. lidu konaném v Praze „u Zlatého kláusu“ dne 6. dubna r. 1916 zvolen dr. Horský již za II. místopředsedu výkonného výboru strany a podobně na zemském sjezdu v Praze na Slovanském ostrově dne 6. ledna r. 1919, kde ze spojených stran katolického lidu utvořena byla československá strana lidová, dr. Horský zvolen zase až za II. místopředsedu. — Na druhém zemském sjezdu této strany konaném v Praze opět na Slovanském ostrově dne 16. května roku 1921 zvolen dr. Horský již jen jako člen výkonného výboru strany, a na třetím sjezdu československé strany lidové konaném opět v Praze, na Slovanském ostrově, vůbec ani do výkonného výboru strany volen nebyl. —

Rokem 1912 přestává vůdcovství dra Horského po sedmnáctiletém vedení katolického lidu českého na půdě politické — ale proto neodložil a řečnil katolickému lidu, když byl jím volán, neodřekl. Psal a mluvil až do roku 1926, kdy odešel na věčnost.

Politický a sociální rozhled dra Horského byl veliký. Nikdo z nás, neznaje tolika řečí jako on, který pročítal francouzské, anglické, vlašské, německé knihy, brožury a časopisy, neměl takový rozhled. A co hlavního bylo u něho, co nejvíce mne a redaktora T. Škrdle k němu poutalo, že zásadně byl svůj a ve směru křesťansko-katolickém pevný. V zásadách neznal kompromisu, taktiku dle potřeby a výhody měnil, ale nikdy — zásady křesťanské. Takovým byl jako politik a sociolog i jako vůdce, jako předseda politicko-sociální strany katolického lidu. Domácí politický směr měl státoprávní z doby deklarantů a také, když byl zvolen říšským poslancem, šel roku 1907 do vídeňské říšské rady v státoprávní deklarantské — čamaře. Takovým byl dr. Horský jako politik.

XII.

Dr. Horský ve volebních zápasech v letech
1897—1920.

Celý rozmach a proud našeho křesťansko-sociálního hnutí, jehož vznik počíná rokem 1885 na Moravě, kde položen k němu základ časopisem „Dělník“, jehož 1. číslo vyšlo dne 10. ledna roku 1885, tak i v Čechách rokem 1891 založením „Dělnických Novin“, jejichž číslo 1. vyšlo dne 1. září r. 1891, dál se směřem pouze vzdělávacím. Na politický směr nemohlo se ještě pomýšleti, poněvadž jsme byli slabí. Až vybudovali jsme po Moravě a po Čechách řadu spolků vzdělávacích a měli za sebou již sta a sta stoupenců, zahájili jsme činnost politickou a nastoupili politický směr — křesťansko-sociální.

Odhodlal jsem se k tomu založením „I. Politického klubu katolického dělnictva v Čechách se sídlem v Praze“ dne 18. června r. 1893 na jeho první valné hromadě. Klub ten existuje podnes, pod změněným názvem „Křesťansko-demokratický klub český“. Když pak za rok na to, konal se r. 1894 náš první československý sjezd křesť. sociálů z Čech, Moravy, Slezska i z Dolních Rakous v Litomyšli, tam již programově postavili jsme se jako strana na stanovisko politické a za základ tohoto stanoviska, prohlásili jsme se pro všeobecné a přímé všeobecné právo volební ve smyslu zájmovém. Podobně učinili jsme opět na našem I. zemském sjezdu dne 28. září r. 1896 v Praze.

A dobře jsme udělali. Sotva že jsme něco přes tři léta učili se v politice pohybovat, přišla od slavné vlády vídeňské, lidu jako „dar“, místo všeobecného přímého volebního práva, tak zvaná pátá kurie říšské poslanecké sněmovny, do níž za 500 obyvatel volil poslance — jeden volitel. Ale, volil přímo! To bylo něco! Mnozí radostí mohli se sfantit.

Dr. Horský i já jsme se tomu smáli a řekli jsme si, že nás slavná vídeňská vláda na tuhle vějičku nenačapá, že kandidovat — nebudem. To jsme si mysleli my, ale právě z křesťanských sociálů již v roce 1896 přebarvení křesťanští demokraté P. Josef Šimon a P. Emil Dlouhý-Pokorný se svými stoupenci, nás do volebního zápasu vystrnadili.

Řekli jsme si tehdy s drem Horským: „Vem to rarach. Zvolení nebudem, je nás teprvé hrstka, za 500 lidí volí jeden volič, do Vídně nepůjdem. Budeme jen kandidáty sčítacími, pro svornost a jednotu v našem táboře; vyhovme těm našim demokratům, kandidujme.“

Kandidovali jsme a s námi i křesťanští demokraté — a jak jsme řekli, tak to dopadlo. Zůstali jsme sčítacími kandidáty. To byl náš první politický počátek ve volbách do zákonodárny.

V prvních volbách do páté kurie říšské rady vídeňské, konaných v měsíci březnu r. 1897, padlo v okrese Píseckém na dra Rud. Horského 30 hlasů, na mladočecha Frant. Dostála 109 hlasů a na sociálního demokrata Karla Vaňka 151 hlasů. Došlo k užší volbě, v níž zvolen mladočech Frant. Dostál.

Když jsem po těchto volbách navštívil dra Horského, gratuloval jsem mu k jeho vystoupení na politickou půdu. Dr. Horský se na mne zadíval s úsměvem a řekl: „Občané, nic si s vaší gratulací mne nedobírejte. Já vyhrál, třeba jsem propadl až na dno té politické propasti. A víte v čem jsem vyhrál? Ve volebním boji, na schůzích, svými řečmi. Ručím vám za to svým krkem, ačkoliv mám jen jeden, že žádný z těch kandidátů na schůzích volebních nezískal pro hnutí své strany tolik, jako já získal pro stranu naši. Otvíral jsem svými řečmi oči posluchačů jak se patří. V tomhle směru žádný z těch druhých politických sportsmanů mne nedoběhnul.“

„Tak v tom politickém sportu jsme přece něco dosáhli?“ tázal jsem se s úsměvem.

„Ano, občané, dosáhli jsme mnoho,“ horoval dr. Horský. „Já dostal ve volebním okrese Píseckém 30 hlasů, a vy ve volebním okrese Litomyšlském 40 hlasů, tedy více o deset hlasů než já, a nejste spokojeni? Vždyť vy jste tam mluvil ve více schůzích než já v mém okrese a nebyl byste spokojen?“

„Prosím vás, pane doktore, jak mohu býti s tou akcí spokojen, když jsem při ní ve Chlenech přišel v patalii na schůzi o deštník a při jízdě z Poličky do Svitav na dráhu, sjeli s námi saně po sněhu do příkopu, kde jsem si pořádně natloukl. Stojí za to celá ta vídeňská říšská rada?“

„Občané, deštník se koupí jiný, záda se zase zhojí a bude dobře,“ těšil mne dr. Horský a připomínal: „Jak dojde k příštím volbám, půjdeme do nich zase.“

A kandidoval opět, dr. Horský, v druhých a posledních volbách do páté kurie říšské rady vídeňské v měsíci lednu r. 1901, ale já ne. Dr. Horský vzal si tedy můj volební okres Litomyšlsko, a získal tam 65 hlasů, ale najezdil a nařečnil se tam více než já v roce 1897. Když bylo po volbách, liboval si: „Občané, to byl tanec! To sociáci koukali, co my víme a umíme. A rosteme při tom.“

„Rosteme, pane doktore,“ smál jsem se jeho horlivosti. „Jenom že než dorosteme na poslance, při tom vzrůstu, budeme spolu dávno na hřbitově zakopáni, jinak bychom musili dosáhnout stáří nejméně 150 let. Náš lid v politice jde hlemýžďovitě ku předu.“

Dr. Horský se na mne upřeně zadíval, zamrkal a řekl: „Občané, v tomhle máte pravdu. My se budeme bít ve volbách a

žně sklídí po nás jiní. Sklízně se nedočkáme, alespoň ne, dokud bude na světě tahle pátá kurie.“

Za šest roků došlo mezi mnou a drem Horským k jinému rozhovoru. Dle svých zápisků přišel jsem jako obyčejně návštěvou k dru Horskému na Šárku, v pondělí, dne 28. ledna r. 1907. Zastihl jsem jej ve veselé náladě. Seděl ve farní kanceláři sám a volal mně vstříc: „Občane! Už to tady máme, zákon o všeobecném přímém a rovném hlasovacím právu byl v sobotu císařem podepsán. Čert vzal pátou kurii!“

„Vím o tom, pane doktore, vím,“ odpovídal jsem. „Ale, neslibuji si od toho práva valné úspěchy. Byl bych raději viděl, kdyby to všeobecné a přímé hlasovací právo bylo zájmové, jak jej máme v litomyšlském programu, které jsem tam dostal s velkou námahou proti vašim názorům. Již tenkrát chtěl jste tam mít všeobecné přímé hlasovací právo rovné. Nyní jste ho dosáhli, já však nejsem s ním uspokojen.“

„Občane, vy jste rebelant! Proč vám není vhod to všeobecné přímé a rovné hlasovací právo, když všichni mladočeši i naši křesťanští demokrati se ho domáhali?“ tázal se dr. Horský.

Rekl jsem: „Pane doktore, pamatujte si, já nikdy s P. Josefem Šimonem a P. Dlouhým-Pokorným v jejich demokratismu nepůjdu a víte proč? Poněvadž z toho jejich demokratismu číší silně — liberalismus našich mladočechů. A takový demokratismus a takový liberalismus nepovažuji ani za demokratismus, ani za liberalismus, jakými v pravém smyslu toho slova mají býti. Víte, co nám z takového všeobecného, přímého a rovného práva hlasovacího vzejde? Vzejde nám z něho několik tuctů stran a povede k politice rozháranosti v lidu a ne k zájmům lidu. To je mé přesvědčení. A vy, pane doktore, se té doby dočkáte, kdy zrodí se politická strana vedle strany, a zmocní se všeobecného přímého a rovného hlasovacího práva samy — a lid, jemuž toto právo bylo dáno, vyjde na prázdno. Rozhodovat o kandidaturách budou — politické strany. A tohle, za všeobecného přímého hlasovacího práva zájmového, by se stát nemohlo, aby za řemeslníky a živnostníky byl volen advokát, za dělnictvo zase advokát, za úřednictvo, učitelstvo atd. některý pan pivovarský ředitel, za rolníky technický inženýr atd. Pane doktore, u mne a pro mne, jako křesťanského sociála z lidu a pro lid, všeobecné přímé a rovné hlasovací právo není právem budoucnosti. To je názor můj!“

„Ale kandidovat budete?“ tázal se mne dr. Horský.

„Když naše strana o tom rozhodne, musím,“ odvětil jsem. „Ale propadnu. Naše doba není ještě zde.“

„A já jsem právě takových názorů, jako vy, kandidovat musíme. Už k vůli těm volebním patáliím bude to všeobecné přímé a rovné hlasovací právo stát za to, i kdyby nám hned nic na-

šeho nepřineslo. Naše strana, strana hlavně zájmová, v něm vzroste, uvidíte," ubezpečoval mne dr. Horský.

V měsíci květnu r. 1907 došlo k volbám, k nimž pořádaly se schůze volební po dva měsíce. Dr. Horský kandidoval na Náchodsku, Novo-Městsku a Opočensku a já byl výkonným výborem strčen do skupiny měst: Smíchova, Košit, Bráníka, Vysočan a Bubenče, kde za velké akce sehnal jsem proti sociálnímu demokratu JUDru. Leo Wintrovi celých 300 hlasů. Dr. Horský ve skupině venkovských obcí Náchodska atd., získal největší počet hlasů 5439 proti svým protikandidátům: agrárníku Janu Kotlandovi, který dostal 2126; sociálnímu demokratu Janu Kudrnáčovi, na něhož padlo 1989 hlasů a proti národnímu socialistovi, Frant. Kovářovi, na něhož padlo 1566 hlasů,

Mezi drem Horským a Kotlandou došlo k užší volbě, v níž dr. Horský zvítězil 6251 hlasy a Kotland podlehl se 4696 hlasy. Dr. Horský byl zvolen říšským poslancem. — — —

Po volbách při naší první schůzce jsem dru Horskému gratuloval.

„Občane, vyhrál jsem," pravil mně dr. Horský. „Ale ještě jedny. takové volby kdybych měl prodělat, tak mne po nich zahrabete do země. To bylo schůzí a řeči! Ani na to nesmím vzpomínat.“

A došlo k tomu, čeho se obával. Poslancoval jen čtyři léta. Říšská rada z jara r. 1911 byla předčasně rozpuštěna a nové volby říšských poslanců vypsány na měsíc květen a červen r. 1911. Volební rozruch nastal znovu. Dr. Horský kandidoval poznovu ve venkovských obcích na Náchodsku, Novo-Městsku a Opočensku a dostal 4223 hlasů proti svým protikandidátům, na něž padlo: na agrárníka Rydlo 3312, na sociálního demokrata Ackermana 1518, a na národního socialistu 1411 hlasů. Došlo opět k užší volbě a v té dr. Horský podlehl agrárníkovi. Dra Horského volilo 5123 voličů a agrárníka Rydlo 5198 voličů. Prostou většinou o 71 hlas zvolen Rydlo. Proti dru Horskému pomohli agrárníkovi hlasy sociálních demokratů a národních socialistů. A tak se stalo i všem katolickým a křesťansko-sociálním poslancům zvoleným r. 1907: Frant. Šabatovi, Václavu Myslivci, JUDru Jos. Myslivci, Jos. Prokopovi, P. Milu Zárubovi i Ant. Šachlovi, že v užších volbách r. 1911 proti nim vzájemně se slučovali sociální demokraté, národní socialisté i agrárníci, jen aby neprošli. A neprošli. Padli všichni v užších volbách.

Po volbách došlo za tři léta k světové válce a po ní dne 28. října r. 1918 k utvoření Československé republiky, do jejíž konstituanty dr. Horský nebyl volen. Byli tam vysláni za spojené katolické strany: rada Ervin Červinka, prof. dr. Fr. Kordač, inženýr Beď. Pospíšil, bankovní úředník Jos. Šolle, JUDr. Gustav Mazanec a opat Method Zavoral.

Když se toto Národní shromáždění v roce 1920 rozešlo a byly vypsaný volby poslanců, dr. Horský nebyl ani kandidován! Byl kandidován do senátu v pražské župě na třetím místě, kde co do počtu hlasů — neprošel. Prošli před ním postavení kandidáti: JUDr. Jos. Karas, vrchní rada zemského výboru a Method Zavoral, strahovský opat.

To byla poslední kandidatura dra Horského.

Od té doby věnoval se pilně psaní článků do denníku „Čech“, v němž pravidelně měl články ve čtvrtek a v neděli. Psal články časově politické, sociální a kritické, v nichž byl řízným posuzovatelem časových zjevů. Někdy i pod čarou ve feuilletonu si zažertoval. Některé články vyšly samostatně nákladem Cyrillo-Methodějské knihtiskárny (V. Kotrba), v Praze, jako: Epištoly: I. „In causa mea.“ II. „Náboženství a politika“, III. „Vatikán a stát“.

Karel Kolísek:

Návrat z Ameriky po 28. eucharistickém kongresu. (č. d.)

II.

Na lodi „Rotterdam“, 11. července.

Svátek sv. Cyrilla a Methoděje oslavili jsme službami Božími. Panu opatu Zavoralovi jsme assistovali.

Celý den zavládala slavnostní nálada, jelikož 4. červenec se slavil také 5. července. To znamená: Připadnou-li národní svátky na neděli, oslavují se v pondělí, aby nikdo o ten svátek nepřišel, jelikož neděle je neděle. Tak tedy i tento národní svátek byl slaven v pondělí, večer pak ještě více při lampionech, rachejtlách, muzice, tanci, venku na palubě atd.... Počasí pak k tomu bylo příznivé...

Hodiny byly od soboty do půlnoci z 5. na 6. července napřed již o půl druhé hodiny. Co jsme tedy na času získali cestou do New Yorku, to jsme nyní pozbyli, tak že každá noc byla kratší. Co dělat? Všecko se musí jedenkrát vyrovnat, a když ne na zemi, tedy jistě na věčnosti!

6. červenec byl pěkný, slunný den, moře celkem dosti klidné. Po poledni objevil se asi 15 km od nás parník, jedoucí naším

směrem. Odpoledne se trochu ochladilo — časem bylo pod mrakem.

Celou cestou od N. Yorku nebylo lze spatřit tvora na moři, teprve odpoledne několik mořských vlaštovek.

V noci moře poněkud strašilo ty malověrné, ale ráno 7. července hýřilo slunko při mírném větru.

Hodiny jsme musili pošinouti o 32 minuty do předu. Celý den bylo pěkně.

Večer byl věru letní, ač trochu větrno. Byl ve znamení tří světů: V oddělení t. zv. turistickém byla cestujícími uspořádána „umělecká akademie“. Program byl velmi pestrý: Hudba, zpěv, tance, deklamace. Nejpestřejší směsí bylo však samo — obecenstvo, bavící se po americkánsku, tedy také po indiánsku. Zajisté každý dělá, co dovede... To byl první svět.

Tam v koutku na naší palubě, kam doléhaly zdola zpěvy a aplausy jako ozvěnou, seděl na jedné lavici vážený starý mnich-františkán, naproti němu pak seděly řeholní sestry a několik dam a dívek.

To byly poutnice do Říma a Assisi, kterých onen P. františkán byl vůdcem. Měl k nim právě večerní promluvu, snad meditaci... Všichni byli pohroužení ve světě — duchovním...

Hned vedle se jiný svět bavil, smál, řval, a zde, jako by to byli duchové v lidském těle... tak si představují — právě křesťany.

A podíval-li jsem se přes naši palubu kousek výše na palubu I. třídy, tam v záři barevných světél se mihaly plesově ustrojené postavy: zlaté střevíčky, bílé mantelety, černé odění pánové ve smokingu a uhlazení — tam se baví luxus, dolar... Toť třetí svět... Dole rámusící lid, nad nimi kající mnich s několika vyvolenými, zbožnými dušemi... A zde nad námi luxus... Toť věru tři světy... Který z těch světů je nejlepším?...

S temně safírové klenby nebeské shlížejí na všechny ty tři světy jasně hvězdičky. A jedna z nich chtěla být tak šťastnou, jak ten meditující mnich s těmi zbožně naslouchajícími poutnicemi, tam viděla pravé štěstí, nebeský klid v duši... Jí nezávil smějícího se lidu rušný život, v němž vřely vášně... Jí nezávil skvělý luxus při plese a šampaňském... Jí jediné se zalíbil život zbožných čistých duší. Proto přímo zalétla k těmto, kde její blazenost neměla konce... Tak spadla hvězdička do našeho plovoucího města.

8. července ve čtvrtek měli jsme opět mše sv. jako denně. Slunečno, poněkud pod mrakem, dosti větrno a chladnavo. Odpoledne se nebe zatáhlo a také mlhou slunce neproniklo. Večer byl u nás „bál“, ovšem že jazz-band převládal. Jakmile zanotili nějaký valčík, tu se daly do tance i staré dámy, jako vzpomínkou na mládí. Noc byla poněkud neklidná.

Ráno 9. července moře dosti pohnuté, trochu padala mlha. V samé blízkosti předhonili jsme loď „Lützow“, menší parník severoněmeckého Lloydů. Veze 450 německých účastníků, vracejících se z chicagského kongresu. Po celý den bylo vlaho, ale dosti mlhavo. Večer měli naši „turisté“, většinou studující američtí, maskarní ples „se vším činem“ a rozdělováním cen nejkrásnějších maskám.

K večeru jsme předejeli nákladní anglickou loď, vezoucí petrolej do Anglie. Též jsem spatřil nějaké mořské ptactvo.

Noc minula dosti klidně, za houkání sirény.

10. července ráno opět mlhavé a vlahé.

V čítárně a písárně byla velkovýroba rozličné korespondence. Celý den bylo mlhavo, večer též. Zajímavý a tklivý případ se stal: Jede s námi též pán z Luxemburgu. Ten, dovědév se, že jede též jedna slečna Luxemburgčanka, oslovil ji v její mateřštině vlámské. Slečna, jakmile ho uslyšela, dala se do pohnutého pláče. Nikdo nevěděl, proč tak pláče. Když se vzpamatovala, pravila, že 14 let — jsouc v Americe — nikdy neslyšela své mateřštiny. A to oslovení v mateřštině ji tak dojalo, že radostí musela zaplákat! — Tomu se říká kouzlo mateřštiny...

Večer se opět bavil „národ“ turistů tancem, licitací a jinými — oetkami... Z hlouposti mívají „báječnou“ radost! Málo kultury duševní! I v naší a v I. třídě byly tancovačky.

A jak málo kdo tušil, že právě v noci byli jsme stále ve velkém nebezpečí v mlze a čiré tmě, i když ohromný reflektor vrhal nepřetržitě svoje mocné, oslňující paprsky do temnot nočních a siréna ustavičně houkala. Že tomu bylo tak, nasvědčovaly tomu ráno všechny postranní záchranné čluny, připravené k spuštění na oceán. A co se stalo? Po 11. hodině náš parník musel zastaviti, jinak by se byl srazil s velkou lodí na blízku.

Též onino studenti a turisté praničeho nedbali, ani náhlé smrti svého kamaráda, který včera v koupelně byl nalezen mrtev. Sebevrah, v opilosti se ve vaně utopil! — Z maskarního rozverného plesu — zrovna na věčnost!

Dnes o půlnoci měli jsme již 1 hod. 9 min. — o tolik totiž jest potřebí dáti hodinky vpřed.

11. července, neděle, den Páně. Mlha a opět mlha... máme již velké zpoždění. Mše sv. jsme měli jak obyčejně. V II. třídě byla četná účast. — Blížíme se Anglii.

(P. d.)

JUDr. Michal Navrátil:

Za českou stopou v Italii.

(C. d.)

II. Památná místa pro Čechy v Italii.

Prameny :

Adámek K., Čechy a Italie. Almanach Vlasti. Zásluhy Lva XIII. o kolej českou as v letech 1890. Hipman, Za českou slávou. Dr. Kulač Jar., Průvodce Římem. Laška, Stopami našeho odboje v Italii. Logaj, Československé legie v Italii. Mareš Fr., Český hospic v Římě. (Čas. Č. Musea 1890, 65.). Dr. Pangerl M., Zur Geschichte des böhm. Hospitals in Rom (Mittheilungen d. Ver. f. Geschichte d. Deutschen XII. 205.) Podlaha a Šittler, Album sv. Vojtěcha. Tlamič Zd. Dr., Vzpomínky československé za hranicemi. (Čas. tur. 1918—22.) Waal A. Dr., Das böhm. Pilgerhaus in Rom. (česky vydal Dr. Borový.) Zprávy zem. archivu. V. Zapletal, Česká kolej v Římě. (Č. kat. duch. 1890.)

Abio. Zde na náměstí dekoroval generál Graziani tři Čechoslováky, probivší se ze zajetí v bitvě na Doss Altu.

S. Alessandro u Rivy na jezeře Gardském. Zde byl 3. července 1918 zajat a u San Giorgio oběšen desátník Alois Štorch. Postaven mu byl pomník mramorový roku 1919. Pohřben na hřbitově v Arcu v září 1918 za bojů na Doss Altu. (Čas. tur. 1921, 16.)

Altissimo. Zde byl generál Graziani s vévodou z Bergami mezi čsl. legionáři dne 8. prosince 1918.

Arco. Na pravém břehu Adíže u Arca na úpatí skalní stěny, na jejímž temeni trůní zbytky kastelu, stojí v zátiší ve Via Prabi pomníček, postavený z kvádrů bílého mramoru. Na přední stěně nalézá se deska s nápisem italským a českým: „Zde na olivách popraveni byli od Rakušanů 4 bojovníci za svobodu republiky čs. v Italii zajatí při bitvě na Dosso Altu 22. IX. 1918. Antonio Ježek, Giorgio Šlégl, Václav Svoboda a Carlo Nováček.“ (N. P.)

Assiago. Na zdejším hřbitově pochován Fr. Kovařík, člen „Sokola“ v Klatovech, který padl jako poručík při útoku na Monte Sisemol.

Begato, Castelaccio a Sperone, tvrze u Janova. Zde žili čsl. zajatci v letech 1916—18.

Benátky. Byly s obchodním spojením s Prahou. Po prvé připomíná se to v století dvanáctém.

Roku 1280 dože upomíná královnu vdovu Kunhutu, by zaplatila benátskému obchodníkovi za dva lvy. — Roku 1358 dože Delphino a Karel IV. berou v ochranu obchodníky měst svých. Když kupcům českým v Italii r. 1366 uloupeno zboží, staral se dože, by škoda byla nahrazena. Mnoho dopisů vyměnil Karel IV. s

Benátkami stran svobodného obchodování. Dvůr pro kupce z Němce (Fondaco dei Tedeschi) poskytoval útulek i českým obchodníkům. Vykládali v něm i Boemi, jak patrně z vládních nařízení z roku 1427 a 1475. Když roku 1363 syn konšela Staroměstského Křištof nalezen zavražděný poblíž Benátek, zboží jemu náležející bylo z rozkazu vlády benátské vydáno kupci Raynoldovi z Prahy a případ oznámen radě Pražské, která dne 28. června 1363 vyslovila souhlas s nařízením vlády benátské. —

Sensálem ve Fondaco dei Tedeschi byl roku 1351 Jan de Liberio de Bohemia a roku 1399 Nicholo Boemo. Roku 1365 byl tam tlumočnickem Michael de Bohemia.

Pražané, obležení vojskem Sigmundovým, vyzývali roku 1420 Benátky k brannému spolku proti společnému nepříteli. —

Benátky mají za svého ochránce též sv. Jana Nepomuckého. — (Hipman.)

Na cestě do Říma staví se tu zvěrozvěstové. Sv. Cyril vítězí v hádání s odpůrci slovanských bohoslužeb na téma: „Učte všechny národy!“ —

V Benátkách zahájil svou triumfální cestu po Itálii zakladatel Mysliveček. „Il divino Boemo“. (Čas. tur. 1919, 291.)

Bologna. Zdejší universita měla vliv i na vzdělání v Čechách. Již roku 1159 putoval sem kanovník pražský Čeněk z rozkazu biskupa kupovati knihy a dekréty. Právnícké učení v Bononii jevílo velkou přitažlivost na české studující. Na učení tom v století 13. tvořili Češi sdružení po příkladě ostatních kolegů z ciziny. V letech 1315—16 byl rektorem těchto „ultramontanů“ Čech. V Bologni studovali arcibiskup pražský, Arnošt z Pardubic, kronikář a opat Neplach, Jan z Jenšteina, mistr Jan z Jesenice a j. (Hipman.)

Ministr Randa byl čestným doktorem práv university boloňské. —

1918 dne 5. května při průjezdu 31. pluku konalo se sbratření praporu italského a českého na nádraží.

Brenta. Zde byl legionářský tábor za světové války.

Brescia, u Milána. Zde byli dekorováni čsl. legionáři sedmé armády.

Brescia. As roku 1906 navštívil Gust. Bouček, vrchní rada z. s. v Plzni museo civico v Brescii, umístěné ve troskách jakéhosi starořímského chrámu. V oddělení středověkých památek spatřil náhrobní kámen s nápisem, v němž uvedeno mimo jiné také slovo Bohemus neb Bohemia. Pro krátkost času a pro nedostatečnou známost středověkého písma nemohl s přečtením celého nápisu se zabývat, — soudil však, že náhrobní kámen pocházel z nějakého zrušeného neb zbořeného chrámu nebo kláštera a že se týkal buď nějakého Čecha neb vůbec někoho, kdo v Čechách působil a v Brescii zemřel neb pohřben byl.

Bressanone (Brixen) v již. Tyrolsku, město při stoku Eisacku s Rienzou na trati Brennero-Verona. Publicista Karel Havlíček v noci na 16. prosince 1851 z N. Brodu deportován do Tyrol. Po šestidenní jízdě, již popsal v Tyrolských elegiích, internován v klášternickém pokoji. V květnu 1852 vyžádal si do vyhnanství choť Julii a dceru Zdeňku. Tu vykázán mu domek zvaný „Elephantenstöckl“, jehož reprodukce byla v našich illustrovaných listech. Zde psal „Krále Lávrů“, přepracoval „Křest sv. Vladimíra“ a sbíral látku k dějinám Rusi. 14 dní po skonu choti dostal povolení k návratu. Na domek zasazena pamětní deska, jež odhalena 8. července 1925 po řeči prof. Dr. Jiřího Gutha Jarkovského, jako zástupce Svatoboru a konsula Lašky za čs. vládu.

Deska od J. Šejnosta má tento česko-italský nápis: V tomto domě žil v letech 1852 až 1855 v zajetí rakouské vlády český novinář a spisovatel Karel Havlíček Borovský, neohrožený bojovník za svobodu svého národa. — (Čas. tur. 1919, 293.)

Busto Arsizio. Zde byl koncentrační tábor, kde svezeni čsl. zajatci.

Canalette, kotlina na Monte Altissimo. Zde umístěny byly čsl. oddíly v první záloze.

Capri, ostrov u Neapole. Psali o něm Jaro Hilbert, J. S. Machar, Jan Neruda, Milota Zd. Polák, Růž. Svobodová a j. Dlel zde akad. malíř Preissler, sochař Sapík a roku 1921 prezident T. G. Masaryk a prof. Dr. Syllaba.

Caronno. Zástupcové zdejšího města odevzdali čestnou korouhev 17. praporu naší druhé armády v Itálii.

Cassano Magnano. Zdejšími dámami darován prapor 11. čs. domobraneckému praporu.

Castelfranco u Padovy. Zde bylo sídlo velitelství 6. čs. divise po návratu z bitevní čáry za války světové.

Conegliano mezi Udine a Treviso, místo popravy 15 čsl. legionářů 15. června 1918.

Cusinatti, jedno z vojenských sídel legionářských.

Davanzo u S. Dona di Piave. Zde bylo 19. června 1918 popraveno 5 čsl. legionářů 33. pluku, zajatých na Piavě. Zavešeny jim tabulky s nápisem: „Vlastizrádce, člen čechoslovácké legie“, a s německým, maďarským a italským překladem.

Na škole v Davanzu zasazena jim deska s tímto italsko-českým nápisem 19. VI. 1918: „Zde zemřelo pro vlast 5 čs. legionářů v Itálii, bojujících za svobodu své vlasti. Byli za to popraveni od Rakouska.“ V Davanzu na Casa Sgorlon je deska legionáři Bedř. Havlenovi, který 21. června 1918 popraven. (Laška.)

Doss Alto. Zde byly zákopy čs. legionářů v letě 1918. Zde sveden slavný boj čsl. divise dne 21. září 1918. Zákop smrti na Doss Altu byla nejnebezpečnější posunutá posice celého úseku 6. čsl. divise.

Výzvědný pluk 39. shrnoval výzvědné skupiny, které do boje zasáhly první a byl předchůdcem pluku „Doss Alto“, v němž vojenské akce na italské frontě kulminovaly bitvami na Piavě a na Doss Alto.

Florence. V Palazzo Vecchio na nádvoří na stěně je freska z 17. století, znázorňující Prahu. (Major.)

Foligno. Na zdejším hřbitově, upraveném péčí čs. misse v Římě, pochováno 58 legionářů. Na velkém pomníku uprostřed hřbitova je český a italský nápis: „Bojovníkům za svobodu československého národa vděčná osvobozená vlast. (Č. tur. 1919, 389.) —

Na paláci Condiotti, býv. sídle velitelství čsl. legii zasazena tamže pamětní deska.

Gallarate u Lago Maggiore. Bylo tu sídlo českého vojenského velitelství.

Lago di Lusia na bývalých italsko-tyrolských hranicích. Na vysoko položeném vojenském hřbitůvku zdejším vedle jiných obětí rakouské soldatesky odpočívá prof. Josef Felix. (Čas. tur. 1920, 145.)

Lovrana. Tu trávil poslední jaro u moře básník Jaroslav Vrchlický, než zhasl v Domažlicích. Krásnému hřbitůvku lovranskému, nad Adrií věnoval veršovanou vzpomínku ve „Zvonu“ 1911. Dr. Zd. Tlamič. (Čas. tur. 1920, 145.)

Lukka vděčila roku 1369 znovunabytí svobody Karlu IV. za daň 300.000 zl. K ochraně Lukky Karel IV. založil hrad Monte Carlo. Lukka slavívala druhdy památku svého osvobození 8. dubna, kdy osvobozovací listina od císaře vydána a na paměť Karla IV. raženy zlaté mince s podobou císařovou. V dómě S. Martino lze spatřiti „Oltář svobody“, upomínající na Karla IV. „Christo liberatori“ z mrtvých vstávající Spasitel na oltáři je prací sochaře Giovanni da Bologna, který pracoval pro krále Rudolfa II., jenž ho roku 1588 v Praze povýšil do stavu rytířského. Karel IV. dal 6. března 1369 Lucce list na gen. studium, jež však zřízeno nebylo. (Hipman.)

V středověku udržovala Praha obchodní styky s Lukkou. Kupci a bankéři z Lukky, v Praze usedlí, sprostředkovali zasílání desátků papežských a jiných poplatků z Čech do Italie.

Milán. V basilice sv. Ambrože Fridrich Barbarossa při slavném „Tedeum“ za dobytí Milána korunoval krále českého Vladislava 1158 a téměř po dvou stoletích Karel IV. získal zde poddanost rodu Visconti. Zprvu pomýšlel dáti se korunovati v Monze, kde od času Fridricha I. Barbarossy uschována koruna lombardská. Panovníky milánské bratry Visconti: Mattea, Bernaba a Galeazza, kteří po smrti strýce svého arcibiskupa Giovanniho vládli státu Milánskému, Karel čítal mezi své protivníky. Spolčil se proti nim s ligou Benátčanů a vladařů Padovy, Mantuy, Verony a Ferrary. Bylo proto překvapením, když k němu

do Mantuy přišli poslové jejich, nabízejíce mu poddanost a velké daně, jestliže je jmenuje místodržícími svými v Miláně. Karel IV. rád prostředkoval mezi ligou a Visconti, k jichž prosbě 4. ledna 1355 vjel do Milána, kdež slavně byl vítán a druhého dne korunován na téže místě a téhož dne jako 1311 jeho děd Jindřich VII. I korunovace Sigmunda se tu konala. V basilice sv. Ambrože v prosinci 1466 meškal s rytířským průvodem krále Jiřího Lev z Rožmitála. Jeden z jeho rytířů Šašek z Mezihoří zapsal si pověst o hrobě Ambrožově. V témž chrámě viděli naši cestující modlu, neboť Milán obýván druhdy pohany, jak připomíná Šašek. Před basilikou v stínu lip zachoval se ještě starožitný sloup, u něhož druhdy skládány korunovačí přisahy. —

Blažena (Guilelma Bohema), dcera Přemysla Otakara I., trávila poslední léta života v Miláně. Dobrými skutky získala si takové úcty, že považována po smrti za svatou, ba rozhlašováno ní, že se v ní vtělila třetí božská osoba. Bylo třeba zakročení milánské inkvisice, ba i trestů hrdelních pro vymitění tohoto kacířství. (Hipman.)

Na II. mezinárodní knižní výstavě byla čs. expozice.

V českém oddělení na výstavě roku 1907 zastoupena byla keramika bechyňská.

Milán. Bibliotheka Europea je zvláštní oddělení v knihovně Ambrosianě, jež vytvořil P. Karel Mensinger, vojenský kaplan a český spisovatel, rodák z Labské Týnice (1813, † 1892). Obsahuje přes 3000 čísel, hlavně bohemik, slavistik a jiných cizojazyčných knih a časopisů, zejména knihy našich buditelů, Riegrův Slovník a mnoho českých listův a beletristických spisů do let 90 minulého věku. Ať zakladateli tanulo na mysli zříditi jakousi mezinárodní knihovnu pro účely studijní, ať myslel na kulturní potřeby krajanů a Slovanů v Itálii, slouží biblioteka Europea Ambrosianě ke cti. Olejový portrét Mensingerův od milánského malíře Savatelli visí v knihovně.

Hřbitov Porta Magenta choval pozůstatky tělesné českého spisovatele K. Mensingra. Po jeho zrušení byly jeho kosti uloženy ve společné kostnici.

Monte Baldo nad jezerem Gardským. Na jednom vrchu M. Struzena postavili čeští vojáci pomník padlým Piemontanům z roku 1848 s triptychem a nápisem česko-italským (monumento czeco.) (Čas. tur. 1919, 290.)

V lesíku Dossioli na Monte Baldo jsou pohřbeni naši padlí.

P. d.

Z NÁRODOHOSPODÁŘSTVÍ.

Jen třetina poplatníků platí daně bez exekučních zákroků. To jest málo lichotivé vysvědčení. Tisk místo všelijakých štvanic měl by více uvědomovati lid o povinnostech jeho.

Zemský svaz živnostenských záložen a družstev v Praze soustřeďuje 186 záložen a 216 družstev, většinou nákupních, Roční obrat Svazu činí 3 a půl miliardy Kč.

První česká vzájemná pojišťovna u příležitosti jubilea stoletého trvání ústavu a stého výročí čsl. pojišťovnictví darovala na zřízení fondu pro udílení podpor dlouholetým členům ústavu jeden milion a sto tisíc Kč, — na oslavu desetiletého trvání republiky sto tisíc Kč, — Národnímu museu, Technickému museu, Čsl. zemědělskému museu úhrnem sto tisíc Kč. — Domu umělců a novinářů a pensijním fondům žurnalistů úhrnem sto tisíc Kč. — Účelům hasičstva 60 tisíc Kč, a spolkům pěstujícím myšlenku pojišťovací a dobročinným účelům 140 tisíc Kč.

Výnos cel za první čtvrtletí t. r. jest o 30% větší než bylo v rozpočtu odhadováno.

Výnos přímých daní za prvé čtyři měsíce roku letošního činil v důsledku daňové reformy o 112.7 mil. Kč méně než za totéž období roku loňského. Daně nepřímé vynesly o 98.8 mil. Kč více než loni za stejné období.

Požárními pojišťovnami hlášeno bylo za květen 2416 požárů, jež způsobily škod za 20,384.975 Kč. Na den připadlo 78 požárů a 657.580 Kč, škod. Požární škody jsou za prvních pět měsíců roku letošního o Kč 8,362.619 vyšší než v roce minulém ve stejném období.

Stížnosti na vysoké poplatky poštovní neustávají a poslední dobou stále se množí.

Československo je mezi evropskými státy na 7. místě a mezi světovými státy na 13. místě v zahraničním obchodě v r. 1927.

V Československu jest za 30 miliard Kč zemědělských výrobků dosud nekryto pojištěním.

Státní hornické a důlní závody zakoupily značnou část akcií Středoslovenských elektráren, čímž stát získal majoritu ve společnosti a jest největším akcionářem Středoslovenských elektráren.

V červnu bylo 55 stávek, z toho 24 jednotlivých a 31 hromadných, v 394 závodech. Zameškáno 170.197 pracovních dnů a na mzdě ztraceno 5,815.985 Kč. Výsledek stávek byl pro zaměstnance ve 4 případech kladný, v 25 částečný, v 6 záporný, ve 20 dosud neznámý.

Prokonřilo se v naší republice v r. 1927 1.878,069.128 Kč.

Demise ministra Engliše nebyla panem presidentem přijata.

Agitace a přípravné práce pro Lidové záložny jsou v plném proudu. Akci nutno vítati a podpořiti v zájmu strany lidové.

Z P R Á V Y .

Leoš Janáček zemřel. 12. srpna v sanatoriu v Moravské Ostravě onemocněv chřipkou v 74. roce věku svého. Jako fundatista starobrněnského kláštera dostal se do styku s Křížkovským, po jehož odchodu do Olomouce stal se jeho nástupcem na kůru starobrněnského kláštera. Nejlépe význam umělcův vystihl v L. N. Gr. Černušák.

Cím byl Janáček, na to odpovídá jeho umělecké dílo, jež i ve vrcholném údobí tvůrčím tkví pevně svými kořeny v lidu, jsouc po této stránce výrazem obecné kulturní vlny moravské, jež vynesla ve výtvarnictví malby Úprkovic a stavby Dušana Jurkoviče a dala písemnictví Rok na vsi. Tyto lidové prvky jsou v Janáčkově díle promítnuty vyhraněnou, tvrdou a neústupnou osobností, jež vidí a vyjadřuje vše po svém.

Tak zaujímá Janáček svou skladatelskou činností v soudobém hudebním umění místo zcela zvláštní a jeho díla, ačkoliv úmyslně popírají všecku uměleckou tradici a jdou proti celkovému vývoji, patří k nejkrásnějšímu, nejzajímavějšímu a nejsilnějšímu, co poskytla hudební produkce posledních desetiletí, májící jedinou obdobu v skladbách velkého mistra ruského realismu M. P. Musorgského. Janáček nezná vyššího cíle, než podati obraz skutečného života tak, jak se jeví jeho horoucí duši. Nedostatek umělecké stylisace bije proto v jeho díle často do očí, je ale nahrazován jedinečnou bezprostředností, s jakou dovede Janáček své podněty přiblížit posluchači.

V Janáčkově díle ustupuje instrumentální skladba svým rozsahem i významem zřejmě do pozadí.

Vlastním oborem Janáčkovým byla tvorba sborová. Tu dovedl si Janáček ovšem vybrati náměty, jež jeho lidovostí vyhovovaly co nejlépe. Jeho sborová tvorba se opírá o texty lidové, Bezruč, Procházkovy Hradčanské písničky, hanácké písničky Přikrylovy, nerozpakuje se sáhnouti po pochybných Legiích, jeho vrcholné dílo písňové zhudebňuje prosté verše neznámého samouka, jeho humor se vybíjí na žertovných říkadlech, jeho Pastorkyňa vyrostla jako prvé operní dílo na prosu komponované z lidového dramatu G. Preissové. Kde mu zvolená látka nedávala hotového základu textového, nerozpakoval se upravit si ji po svém způsobu, který sice nelze třeba nazvati umělecky šťastným, jak dokazují Broučkovy výlety nebo Liška Bystrouška, ale kterému dovedl Janáček dát svou skladbou většinou oprávnění.

Proti Janáčkovým dílům je vůbec těžko zachovat stanovisko chladného posuzovatele. Uvědomíte si řadu estetických námitek, vidíte nezpěvnost jeho sborů, časté opakování textových zlomků, hromadění několika textů, nesprávnou deklamaci, nevyrovnanou instrumentaci jeho orchestru a bůhví co ještě, ale všechny tyto

námítky umlknou, slyšíte-li živé a výstižné provedení. Pak působí Janáčkovy dílo svou vnitřní pravdivostí živelnou silou. Úžasná lidská tragika Maryčky Magdónovy, opilý vir Sedmdesáti tisíc, trpká tvrdost Kantora Halfara, vypjatý popřevratový nacionalismus Legii, teskná elegičnost Hradčanských písniček, násilná hrůza Vlčí stopy, nadzemská láska Věčného evangelia, těžké vzdechy Rozloučení, drastická komika Komárů, nevinné roztoužení Dež víš, žhavý erotismus valašského nokturna Na Soláni, jásot Naší vlajky, i pekelný rej Kašpara Ruckého, jaká tu bohatá stupnice citů a nálad, zachycených několika smělymi tahy a sytými barvami s určitostí, jež si vynutí podiv a podmaní neúprosně. A což teprve Zápisník, jehož citová žhavost a dramatický spád jsou písňovým protějškem k nejlepším Janáčkovým pracím jevištním. V jejich popředí stojí jako jedinečný umělecký čin Její pastorkyňa, dílo veliké mravní hodnoty a veliké lásky, nejkrásnější květ hudební Moravy, nejčistší výraz lidové duše. K ní druží se Káťa Kabanová, jejíž hřích a vinu přikrývá pláštěm milosrdenství hluboký lidský soucit. Opoďál stojí podivínská satyra Výletů Broučkových. V Lišce Bystroušce prozaňuje z podivné směsi zvířecích a lidských příběhů též horoucí láska k všemu životu, jež posvěcovala Věčné evangelium.

A pak přicházejí poslední dvě velká díla, která ještě Janáček slyšel, díla, která nám byla svědectvím Janáčkovy mladistvé vitality a jež se nám nyní budou jevití obestřena stínem rozloučení: Věc Makropulos, jež ho prý lákala jako problém historické opery a jež mu vyrostla v mohutnou oslavu smrti a Slavnostní mše, v níž chtěl napsat reprezentativní skladatel dílo k slavnostní liturgické potřebě — tanulo mu na mysli jubileum svato-václavské.

Oficiálními poctami byl v posledních letech přímo zahrnován: tak čestný doktorát, státní ceny, členství pruské akademie, zastoupení na mezinárodních festivalech a pod.

Básník Antonín Sova, Ph. Dr. h. c., člen České akademie věd a umění zemřel ve svém rodném Pačově, dne 16. srpna ve věku 64 roků a pohřben z Pantheonu v krematoriu olšanském. Zarážející nepatrná účast na pohřbu velikého básníka zvyšovala smutek nad osudem toho, v jehož tvář „bolesti často zasmály se“. Jméno Antonína Sovy jest nerozlučně spjato s básnickou generací let devadesátých — trifolium Sova, Machar, Březina. Básníkův odkaz dojde jistě ocenění, jakého plnou měrou zasluhuje, neboť v díle Sovově se veškerá umělecká a citová náplň jeho pokolení projevila nejzřejměji. K němu lnuli i nejmladší básníci. Tak vzpomíná na A. Sovu na př. Václav Kašpar, mladší bratr našeho vzácného pěvce, nicovského faráře, piecou, která mluví za celé články:

Byl veliký kouzelník našeho mládí. Milovali jsme jeho lyrický sen, sociální pathos, hudbu jeho slov, vášnivě vzkypělé věty jeho

prós. S jeho knihami snili jsme v přítmi lesních cest, na březích stříbřitých vod, nad zamklými rybníky a živými stráněmi. Milovali jsme jeho krásnou inteligentní tvář, jak ji nakreslil Hlaváček do drahocenného sešitku „Prósy“, který vydal v letech devadesátých Hugo Kosterka. V jeho verších prožívali jsme bolestná dramata duše milující a zrazené, v jeho prosách všechnu dychtivou roztěkanost mládí a žízeň lásky. Co bylo kouzla ve verších:

Jak jsem olše měl vás rád,
v podvečerní vonný chlad
nad vodou když schýlen sám
stín váš, chvěl se sem a tam...

Nebo nálada letního jitra v lesích:

Přes brody, kde se jen smrčí
ponuře zrcadlí,
kolesky ze vsí teď hrčí,
do lesů zapadly...

Nebo jak nás ranily verše o milence, jež vrátila se z náruči jiného s rozčuchanými vlasy:

Nuž rcete, či jste jaro žila?
Kdo vám tak zcuchal tmavé vlasy?

To jen tak namátkou, pokud paměť podržela hudební sloky prvních knih Sovových, jež nám byly nejdražší. Kdo by nevzpomínal „Lyrických vteřin duše,“ těch náznakových zpovědí moderního člověka, jenž se z chaosu vypjatého, vzrušeného života ocitl ráno v lese za rodnou vsí s bílými břízkami a kde s vůní mechu mísí se reminiscence na ztracené chvíle a jejich osudové kouzlo?

Antonín Sova byl dítě svého věku a své generace, trpěl jejími bolestmi a proto byl tak bezprostřední. Jestliže v něm bylo mnoho soucitu a lásky, bylo v něm i mnoho vzdoru. Jeho sociální sloky, rozvášněné a útočné, jeho hrdá odpověď Theodoru Mommse-novi musily vzbudit radostný ohlas. Přišly po knihách jemných krajinářských pastelů „Realistických slok“, „Květů, intimních nálad“, odpovídaly „Třem zpěvům dnešků a zítřků“. Následovaly bolestné, utrpením vykoupené knihy „Zlomená duše“, „Ještě jednou se vrátíme“, „Lyrika lásky a života“, „Zápasy a osudy“ a řada knih novějších, kam básník ukládal všechny záchvěvy rozjitřeného srdce a v nichž zrál k duchovním výškám a jež jsou ukazateli cesty vzhůru. V nich už se obracel pokorný umělec k Bohu, podal mu krvácející srdce a v záři všelidského sbratření i své ruce těm, ostatním, kteří tvoří duchovní kulturu dneška.

Teskní, budeme probírat se zase drahými svazky, sáhne po „Výpravách chudých“, „Ivově románu“, „Próse“, „Druhé lásce“, „Nadějích i bolestech“, „Žních“, „Básních nesobeckého srdce“, připomeneme si nervosní povídky „O mlkování, lásce a zradě“ a

v nich to kouzelné „Valium valis“, které se tolik podobá zbojnickému údolí našeho mládí.

Bude nám teskno po něm. Vzpomeneme na něho nejen jako na velkého básníka a umělce, ale i jako na člověka, který se k vykupující bráně života protřpěl těžkým a bolestným utrpením. Řadu let neopustil své pohyblivé lenošky, kam ho připoutala beznadějná choroba, vysýchání míchy, ale těžko říci, zda tělesná muka byla větší než duševní drama, jaké prožíval před tím.

Zemřel v rodném místě. Mezitím, co se dočítáme o jeho skonu, prší, tiše prší na město; člověku by se chtělo bloudit zamlženým krajem básnickovým, třeba úplně vylištěným, chodit po stopách jeho mládí a po chomáčích rudých jeřabin zachycovat jeho i svůj smutek...

Budiž ti země lehká, básníku, a ty měj náš dík za dar krásy.

Il Santo. — Za příčinou sedmistiletého jubilea smrti sv. Antonína v roce 1931 počal v Padui vycházeti v nádherné úpravě čtvrtletník v řeči italské, bohatě ilustrovaný, pode jménem „Il Santo“. Bude přinášeti pojednání a obrazy z celého světa, vízíci se k sv. Antonínu, Již první číslo se škvěle reprezentuje. Po úvodním slově fra Alfonsa Orlicha, gen. ministra a Eliáše dalla Costa, biskupa v Padui a provinciála fra Vittore M. Chjaliny stručně naznačen program Rivisty. Následuje hned bibliografie Antonianská studií, v níž se podává světcova fysiognomie morální od prof. G. Benvenutiho. — A. Frassinetti líčí památky na sv. Antonína v Romagni a v Castorocar. Numismatika Svatoantoniánská je zahájena popisem dvou karrarinů (penízků), Františka II. da Carrara z XV. století, na nichž je zobrazen sv. Antonín. — Jako Giotto v Assisi vyzdobil velké stěny mistrnými malbami, tak podivuhodné kupole basiliky sv. Antonína v Padui okrášlil prof. Achille Casanova z Bologně. Oduševnělý doprovod k nim podává náš časopis. — Po úvodě, založeném na pramenech otiskuje A. Bazzon nedělní řeči sv. Antonína. — Redaktor P. Luigi Quidaldi počíná líčiti: (1) Jak slavný světec Antonín kázal v Římě, (2) jak sv. Antonín kázal rybám mořským v městě Rimini. — Archivář kláštera Minoritů v Padui u sv. Antonína počíná uveřejňovati z archivu tamního knihu příjmů a vydání z let 1434—1435. Kniha jest vyzdobena nádhernými originálními linkami a přiléhajícími přečetnými ilustracemi. Předplatiti lze tento sborník, jenž vychází čtvrtletně, na adresu: Rivista „Il Santo“, Basilica del Santo — Padova, za 30 lir ročně. Mohu snad uvést, že pravděpodobně v r. 1931 Lurdský spolek vykoná pouť k sv. Antonínu do Paduy.

Karel Procházka.

Autor „Blouznivců našich hor“ dožívá se osmdesátého pátého roku, Antal Stašek, původním jménem Antonín Zeman. Jak přišel ke svému pseudonymu, vykládá: Jsem biřmovaný Stanislav, kra-

kovský strýc mi říkal Stašku (Stašek = Stanislav). Jmenuji se Antonín. Kdysi, strašně dávno, volávalo mne jedno krásné děvčátko (Maďarka), které bylo do mně zamilováno: „Antal!“ Tedy: Antal Stašek.

Paul Claudel, francouzský diplomat, 6. srpna dovršil šedesát let. Básník, i u nás dobře známý z doby svého pobytu v Praze, který ve svém verši spojil nejprofílejší vlivy: styl bible, volný rytmus Aischylův a Shakespearovo střídání verše s prósou mu byly nejbližší. Claudel jest předním představitelem francouzské katolické kultury, hluboce tradiční a tvořivé, jenž ukázal, že krása katolicity tkví i v grandiózní universálnosti ideové a mravní. Památkou na jeho pobyt v Praze jsou jeho krásné „*Images saintes de Bohème*“ a to sv. Václav, Lidmila, Jan Nepomucký a Pražské Jezulátko (1911).

Kdo se čte u nás? Na brněnské výstavě v lidováchovném oddělení ministerstva školství jest znázorněno, kteří čeští a němečtí spisovatelé jsou u nás nejčtenější. V českých spisovatelích jest tento pořad: Jirásek, Herrmann, Baar, Sokol-Tůma, Vrba, Raš, Kopta, Brodský, Klostermann a Medek. V německých: Rosegger, Gestecker, Zahn, Müller-Guttenbrunn, Ebnerová-Eschenbachová, Freytag, Dahn, Anzengruber, Strobl a Löns.

Alois Dostál, zasloužilý spisovatel a bývalý redaktor „Vlasti“, u příležitosti svých sedmdesátin byl vyznamenán ministerstvem školství a národní osvěty čestným darem 3000 Kč. I my jubilantu přejeme pevného zdraví a svěžesti k plodné práci literární.

Veřejné knihovny obecní v naší republice v roce 1926. Podle úředních zpráv bylo v roce 1926 v celé čsl. republice 14.755 veřejných knihoven obecních s 5.079.907 svazky, které měly 866.725 čtenářů, 13.476.148 výpůjček a přes 16 mil. Kč příjmů. Překvapuje vzrůst knihovnictví na Slovensku; za necelé tři roky docílono, že 91 proc. obcí má již své knihovny, třeba malé. Osvětových sborů okr. působilo v témže roce: 298 českých, 82 slovenských, 177 německých, 8 podkarpatoruských, 3 polské a 1 maďarský, jimiž bylo provedeno 107.871 podniků.

Literární vkus dětský. V polské anketě o literárním vkusu dětském konstatováno, že hlavním znakem dětské psyché jest konkretismus a aktivita. Kniha málo konkrétní a bez aktivity nudí dítě. Má-li býti vytlačena senzáční četba, je třeba uvést oba faktory do četby pro mládež. Děti dávají instinktně přednost dílům vynímajících autorů. Stejně jim bývají milejší knihy populárně vědecké, nežli beletristicko-vědecké. Společenské ovzduší a pohlav. mladého čtenáře nemá valného vlivu na výběr četby, ale věk mnohem více.

L I T E R A T U R A .

Jan Kárník: Závěti. Verše. Družina literární a umělecká v Olomouci. 1928. — „Závěti“ jest pátou básnickou knihou našeho drahého Kárníka. Ačkoliv činí dojem jakoby uzavíral svoji básnickou žeň, nevěříme tomu, nýbrž vidíme v ní knihu básníkovy oddechu a slunné pohody nad rodným krbem těšícího se z vnoučka Venouška. Sám se k tomu přiznává:

Ode dne, co středem světa
stal se Venoušek,
je mi dražším nad Hamleta
Raisův Bezoušek.

Intimní nálada Dědkových rýmů dokresluje profil básníkův. Šťastný dědoušek:

To je krása k nepopsání:
v lázni klouček růžový,
modrá očka k zulbání — —
inu, zázrak hotový.

A jak starostlivý je o svůj poklad:

Ani zlato s měsíčka
nesmí kanout na líčka,
aby se mi nebudila
drahá blavička.

Vnouče je mu vším: Knihy veršů stranou dávám,
tklivě dojatý
uctivě se rozžehnavám
s pěvců knížaty.

Jen však na chvíli, jak ukazují další čísla této sbírky věnované různým přátelům.

K vzácnému a sympatickému zjevu básníkovu se vrátíme v novém ročníku „Vlasti“ větší studii z povolaného péra, které nakreslilo portrét Kárníkův k této knize. Družině literární a umělecké děkujeme za krásný dar vkusně vypravené knihy, neboť v naší poesii dnešní jest málo tak hřejivě milých a radostných knih veršů. Právem položil básník motto Sovovo v čelo své knihy: „Nejkrásnější jsou radosti z líbezných živo tních setkání, společných duchovních cest“.

Josef Vévoda-Emanuel Masák: Matka Boží v české poesii. Brno 1928. Cena 18 Kč.

Jsou okamžiky v životě, kdy člověk unaven pracemi, rozrušen stěrymi starostmi a zájmy, mnohdy i zraněn v duši sahá po takové knize, ve které by našel uklidnění, útěchy a nové naděje. Pokusem o knihu toho druhu je tato sbírka. Tak psal úvodem zasloužilý prof. Vévoda k prvnímu vydání tohoto sborníku. Šlo mu o to, podat českému čtenářstvu co možno nejrozmantější básnické projevy úcty i důvěry, obdivu i nadšení vůči nejvznešenějšímu ideálu ženy, Panně Marii bez poskvrny a Bohorodičce zároveň, Matce Boží a neméně i matce naší. Anthologie Vévodova byla brzo rozebrána. Poněvadž byla i dále po ní poptávka, ujal se redakce nového vydání básník a spisovatel Em. Masák, připojiv doplňky z novějších básníků. Úkolu pietně se zhostil, dík za to mu i Občanské tiskárně, která velmi vkusně knihu vypravila.

Museum. Časopis slovanských bohoslovců. Číslo jubilejní. V Brně 1928. — Po olomouckých přícházeti brněnští bohoslovci, kteří jubilejním číslem chtějí doložit hlubokou tradici a radostnou kontinuitu, že věrní zůstali životnímu dílu Sušillovu: Církev a vlast! Pročtete-li krásně vypravené číslo Musea, jakoby vás ovanula hřejivě milá vlna mladišvého nadšení těch ideálních dělníků Božích, kteří s horoucím srdcem přijímají v reminiscenci slavných kněží-vlastenců slova Spasitelova: „Příklad zajisté dali jsme Vám, abyste i vy činili tak, jako jsme činili my“. A můžeme říci, že mladí a nejmladší skutečně čestně dostali a hodni jsou odkazu dědictví otců našich. Ano z „Růže Sušillovy“ vyšli nám Pospíšilové, Sedlákové, Podlahové, Tumpachové, Kmetkové, Kupkové, Bouškové, Dostálové a celá legie ostatních. Nuže mladí přátelé vytrvejte, neklesejte a dále Sursum!

Kdo touží pracovati v moderních misiích?

Nezištné a obětavé katolické dívky od 15—28. let, které chtějí vlastním posvěcováním a apoštolskou činností přispěti k záchraně našeho národa před moderním pohanstvím, přihlaste se za sociálně karitativní pomocnice v Přerově na Moravě, Šířava 7.

Nevýslovná bída duší se rozmáhá. Jednotě sociálně karitativních pomocnic se nabízí nová a nová činnost. Ale pracovnic (sester charitek) je dosud málo. Některé z nich jsou již se šířavskými ctihodnými sestrami Neposkrvněného Početí ve službách Královny Moravy v poutním domě na Sv. Hostýně a v exercičním domě v Hlučíně, nejsou však dosud činnými členkami Jednoty, nýbrž prodělávají tam u sester část své doby zkušební. Vlastní činností JSP je drobná apoštolátní práce ve farnostech, podobná činnosti Markétky Lekeuxové (viz knihu Markétka, vydanou v Přerově, Šířava 7, 1928).

Ústředí Jednoty je v Přerově na Šířavě č. 7. Odtud se každé dívce, která má zájem o tento apoštolát, oznámí bližší podmínky přijetí. Žadatelky se mohou také přihlašovati u ctihodných sester na Sv. Hostýně nebo v exercičním domě v Hlučíně. — Nepřijímají se však dívky, které byly již reholními kandidátkami, nebo sestrami.

Pro JSP se zvláště hodí dívky, které mají již určité předběžné vzdělání, měšťanskou, rodinnou, obchodní nebo střední školu, učitelský ústav pro učitelky, literní, dom. nauk a pro školy mateřské, nebo sociální, ošetrovatelské, katechetské kursy. Není však překážkou, hlásí-li se dívky, které mají toliko školu obecnou. Ty doplňují své všeobecné vzdělání v Jednotě, kde se také všem charitkám dostává vzdělání odborného pro činnost JSP.

U každé žadatelky se však požaduje určitý stupeň inteligence, zralá, zdravá zbožnost, nezištná dobrota, taktní chování, mlčelivost a dobré zdraví. Chudoba není překážkou přijetí do JSP.

Veledůstojnému duchovenstvu a slavným patronátním úřadům
dovoluje si doporučit veškeré kostelní nádoby a náčiní, a to:
monstrance, kalichy, ciboria, patenky, nádobky, paciškály, svícny,
lamps, kaditelnice, kropenky atd. své vlastní výroby, předpisům
církvním vyhovující. Staré předměty opravuje v původní intenci
a znovu v ohni zlatí a stříbří neb proti doplatku za nové vy-
měňuje. Hotové předměty neb výkresy zasílá na ukázkú franko
bez závaznosti koupě. Vše se posílá posvěcené. Práce ruční. Sklad
veškerých zlatých a stříbrných klenotů, jako řetězů, madonek,
křížků, prstýnků, náramků atd. Notářské prsteny, tabatěrky, jí-
delní náčiní ze stříbra pravého a čínského vždy na skladě. Staré
zlato, stříbro a drahokamy kúpuje za nejvyšší ceny,

Jan Staněk, pasíř, ciseleur a

přísežný znalec zemského trestního soudu.

PRAHA I., ul. Karoliny Světlé č. 12 n. Telefon 33133.

Zubní krém **LIBUŠE** **zubní prášek**
zubní voda

dnes nejlepší zubní hygienické přípravky.

Zdravý zub ve zdravém těle !

Bílé zuby okrasou obličej.

Zubní prášek, ústní voda činí zuby běloskvoucí a zdravé.

Zubní pasta Libuše neobsahuje Chlor-kall, který zuby sice
bělí, ale lékaři zjistili, že chlor zuby ničí. Při nákupu žádejte
výslovně zubní pastu Libuše.

Alois Mikulášek, Brno, Nová ul. 47.

VLAST

ROČNÍK XLIV. ČÍSLO 12.

Zakladatel revue »Vlast« red. Tomáš Škrdl.

T. J. JIROUŠEK : 1853—1928.

Dr. ALFRED FUCHS: Olakar Březina.

FR. LEUBNER: Hovor se sv. Rosou z Límy.

ANT. HRŮZA : Šilháč.

T. J. JIROUŠEK : Měgre Dr. R. Horský.

K. KOLÍSEK : Návrat z 28. euch. sjezdu.

FR. BOH. DĚRDA : V údolí.

Dr. JOS. SVÍTIL-KARNÍK : Martin Kukučín zemřel.

DON PEDRO CALDERON : Klasy Rutiny.

JUDr. MICHAL NAVRÁTIL : Za českou stopou v Itálii.

Z národohospodářství. — Zprávy. — Literatura.

V PRAZE, DNE 20. ZÁŘÍ 1928
TISKEM A NÁKLADEM DRUŽSTVA

VLAST

VLAST rediguje JOSEF HRONEK.
Vychází měsíčně.

Předplácí se ročně 32 Kč, pololetně 16 Kč. Členové družstva platí ročně 30 Kč, kněží deficienři, alumnové, klerikové a studující 26 Kč. Do ostatních zemí kromě Československa, rovněž i do Ameriky 46 Kč. Ročníky „Vlasti“, pokud jsou na skladě, prodávají se po 20 Kč (do roč. XXXV.), ročník XXXVI. 24 Kč, od roč. XXXVII. po 32 Kč a jednotlivá čísla po Kč 3-20.

Používání novinových známek povoleno ředit. pošt a telegr. v Praze
čís. 226201/VI ze dne 30. října 1924.

*Rukopisy, jakož i knihy a časopisy na výměnu
budtež zasílány redakci » Vlasti «
v Praze - I. - 894, Josefská ul. čís. 19 n.*

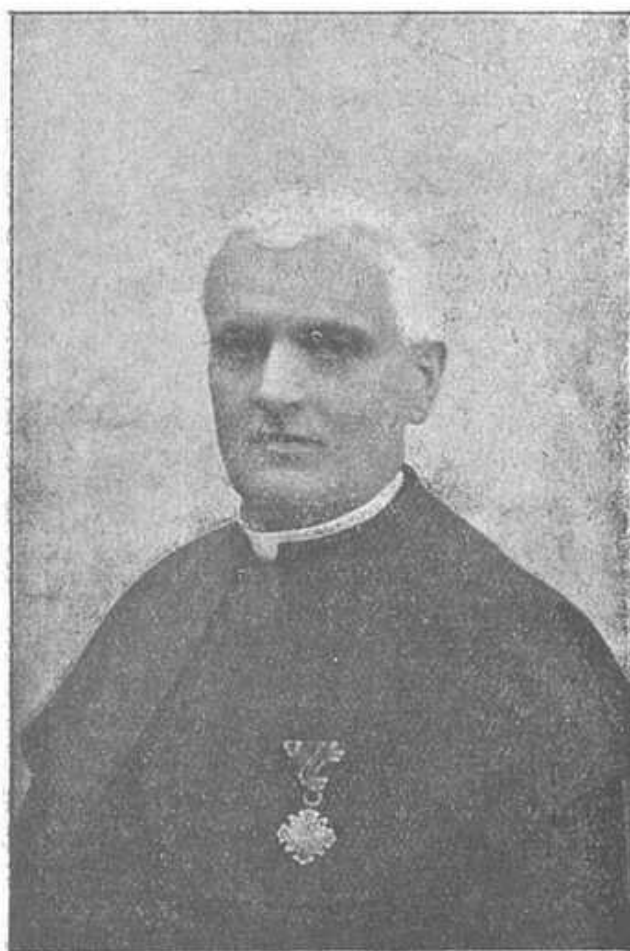
Honoráře se rozesílají po ukončení ročníku.

Přistupujte za členy Družstva Vlast.

Členský vklad jednou pro vždy 100 Kč splatiti možno v měsíčních
lhůtách. Členové mají „Vlast“, spolkový měsíčník pro vzdělání a
zábavu za 30 Kč a po doplacení členského vkladu obdrží zdarma
knih v krámské ceně 200 Kč.

**Příhlášky přijímá ředitelství Družstva Vlast
Praha II., Žitná ul. 26.**

V L A S T

Red. Tomáš Škrdle, zakladatel revue »Vlast«.

T. J. Jiroušek :

1853—1928.

(Vzpomínka na život a činnost red. Tomáše Škrdle. ve Družstvu Vlast.)

Letos jest tomu 75 let, kdy dne 9. září roku 1853 narodil se v Pleších čp. 65 u Kardašové Řečice na Jindřichovské hradecku Tomáš Škrdle, nejmladší syn tamního rolníka Bartoloměje Škrdle a manželky jeho Veroniky Škrdlové rozené Mácové z Dráchova u Soběslavi. Novorozence jejích křtil v Kardašově Řečici tamní kaplan Pavel Fortunat v neděli dne 11. září a pokřtil jej na jméno svatého Tomáše z Vilanovy a proto také, když Tomáš Škrdle dorostl, slavil vždy své jmeniny dne 18. září, kdy připadá svátek sv. Tomáše z Vilanovy.

Školu obecnou navštěvoval Tomáš Škrdle v Pleších a měšťanskou v Kardašově Řečici v letech 1860—1867. Studia gymnasiální konal v letech 1867—1875 a bohoslovecká v Hradci Králové roku 1875 a v Praze v letech 1876—1879, kde roku 1879 dne 13. července byl světicím biskupem ndp. Karlem Průchou na kněze vysvěcen.

Již jako bohoslovec, všímal si v Praze literatury a z Jindřichova Hradce psal již v roce 1875 literární povídky do »Českého Jihu« v Táboře a do »Ohlasu od Nežárky« v Jindřichově Hradci. Na gymnasium v Jindřichově Hradci se studenty založil literární kroužek »Poupě«, který pro své členy opatroval vzdělávací četbu. V kněžském semináři v Praze, psal do bohosloveckého, litografovaného časopisu »Božetěch«, řídil seminářskou knihovnu a psal články do Františka Skrejšovského »Světového«.

V pátém roce svého kněžství a v stáří 31 let, obíral se Tomáš Škrdle myšlenkou, založit měsíční časopis, jako byla Vlčkova »Osvěta«, na stanovisku přesně křesťansky osvětovém a katolickém. A myšlenku svoji uvedl ve skutek. Dne 15. října roku 1884 vyšla jeho »Vlast« číslem 1. ročníku I. Dnes už jest tomu 44 let, kdy »Vlast« vychází. Redigoval tuto svoji »Vlast«, pro kterou takofka žil, až do své smrti, 29 let. Mimo do »Vlasti«, psal Tomáš Škrdle také do »Čecha« a do »Vychovatele«. Když pak byla pro křesťansko-sociální hnutí roku 1891 zřízena při »Čechu« tak zvaná »Nedělní dělnická příloha« dvakrát v měsíci vycházející, redigoval ji Tomáš Škrdle tři leta od roku 1891 do roku 1893. O založení »Dělnických Novin«, od roku 1900 týdeníku to »Našich Listů«, měl v roce 1891 největších zásluh. A co bylo kolem »Družstva Vlast«, jím založeného, ode dne 24. září roku 1884, ve všem měl své

ruce. Byly to zvláště spolky: »Tisková Liga«, »Jednota katolického učitelstva českého« a odbory družstva Vlast: sociální a literární, které založil a svým duchem vedl linií přesně katolickou až do skonu svého života.

Zemřel dne 29. listopadu roku 1913 v nemocnici Mílosrdných bratří ve světnici č. 45. v Praze a na Vyšehradě byl slavně pochován, kde odpočívá již přes 14 let.

Letos, kdy vzpomínáme jeho nezapomenutelné činnosti, byl by dosáhl věku 75 let. Čest budiž jeho památce!

Dr. Alfred Fuchs:

Otakar Březina.

Otvírám knihu Otakara Březiny, jehož verše mne kdysi provázely takřka na každém kroku, jako každého literáta z naší generace. Otvírám ji a jest mi tak, jakobych za horkého letního dne vstoupil náhle do gotického chrámu. Ovane Vás chlad, vznešenost, mystická nálada, zbožnost ale cítíte, že nepotrvá, že budete musít zase z chrámu vyjít, neboť není možno v chrámě trvale bydleti, třeba si člověk tisíckrát říkal: »Domine dilexi decorem domus Tue et locum habitationis glorie Tue«. Snad znějí tato slova málo oslavně, ale jsou za to upřímná. V dobách našich myšlenkových a náboženských krisí byly nám vůdcem tyto vznešené verše. Když se nám zdálo, že jsme nesrozumitelní všemu světu, těšili jsme se, že žádná myšlenka není myšlena nadarmo, že

»každý náš krok a pozdrav, úžasu výkřik a vzdech
chodbami blankytu zní tam, jak odraz v nekonečno
se nesoucích ech«.

Tak jako platí ve světě hmotném zákon o zachování energie, zákon o zachování hmoty, tak také žádná myšlenka se nemůže ztratit a my nikdy nevíme, kde končí vlna, kterou jsme pohnuli. »Chvíme se nad mocí své vůle, jež z tohoto života zakletí zbyla nám dědictví knížecí tajuplného pádu!« Nic se neděje nadarmo: všichni, kteří kdy pracovali, pro nás pracovali i trpěli. Řetěz rukou, který tvoří živí mrtví i nena-rození jest nepřetržitý. (Jak blízké jest ostatně toto myšlení dogmatu o obcování svatých, podle něhož se neztratí žádná zásluha a z pokladu milosti, jež nahromadili »Velcí a Svatí našeho rodu« můžeme čerpati všichni). Otakar Březina nejenom svým vnějším výrazem, v němž bral často metafory z katolické liturgie, nýbrž i svým kosmickým pohledem blížil se katolickému universalismu, třeba v celém svém díle jména Božího nikde přímo nevyslovil, snad z posvátné hrůzy, jež zakazovala starozákonným Židům i čísti jméno Boží tak, jak

jest napsáno. Básníků, kteří užívali terminologie katolického ritu jest mnoho a mnozí mezi nimi této terminologie zneužívali k věcem velmi nenáboženským. U Otakara Březiny jest každé slovo zákonitě na svém místě. Divím se, jak může tento básník být někomu nesrozumitelný. Jeho básnická dikce jest logika a metoda sama. Každá jeho metafora může býti dále a dále rozváděna a dále a dále se ukazuje, jak jest logická při veškeré své barvitosti. (Na př. srovnává-li lidské štěstí s perletí: nejenom pro matný lesk, ale také proto, že perleťový přísvit vzniká toliko lomem vrchních vrstev):

»A zřel jsem v žití hru, kde bledý přelud štěstí
jak v perletí se lomem vrchních vrstev snoubí«.

Ačkoli je takovým kouzelníkem metafor, slova i veršové melodie, že není většího, přece jeho verše i jeho prosa má filosofickou přesnost a akribii, jež snese nejpřísnější vědeckou diskussi. Tam, kde se dává inspirovat katolickým ritem, tam nejde o pouhé vzbuzení nálad, tam jde o domýšlení celého liturgického aktu právě tak, jako když líčí nějaký chemický, či fyzikální děj, jest vidět, že mu neběží toliko o hudbu slov a zvukové valeury, nýbrž také o intelektuální domýšlení děje, z něhož bere své comparatum, comparandum a tertium comparationis.

»O Věčný rci, zda smím, kde chrám Tvůj z kovu ční,
nad městem z mramoru, své krve touhou nečist,
na malém oltáři, pod klenbou poboční,
ti mši svou tichou přečíst?«

A nyní následuje velmi přesně rozvedená celá liturgie mše svaté aplikována na mystické, intuitivní poznání, jak to čteme často u starých mystiků, jimž se cítí Otakar Březina podivuhodně blízek. Jest rozhodně bližší jim, než Walt Whitmanovi a jiným spisovatelům, s nimiž bývá srovnáván. Jest autorem, v němž filosofická myšlenka česká spojená s úžasnou nosností řeči dostoupila formátu opravdu evropského. Tají se nám dech při vstupu do jeho samotářského chrámu, nám, kteří stojíme in mezzo del cammin di nostra vita. Ale tím není řečeno, že toto kosmické samotářství je »překonáno«: ach, opravdové problémy se »nepřekonávají«. Člověk octnuvší se tváří tvář vůči hvězdnatému nebi, člověk prožívší zoufalý smutek »Motivu z Beethovena« na tyto smutky nezapomněl nikdy, nemyslí toliko na ně tolik, jako na ně myslel, dokud jeho duše byla více přístupna smutkům kosmu, než smutkům všedního dne. Tyto problémy, smutky, bolesti a lásky jsou věčně staré a věčně nové.

»V mé duši myšlenka, jak těžká vůně vstala,
a píseň v mládí mém, již slýchal jsem pět,

do tváře dýchla mi a za ruku mne jala,
a skrytých do zahrad mne vedla zašlých let . . .»

Trojhvězdi, které zářilo nad Sturmem a Drangem naší
generace se nazývalo Otakar Březina, Antonín Sova, F. X.

Salda: později přišly hvězdy nové, jež zastiňovaly svit hvězd
starých: Ale mládí prožité pod tímto trojhvězdiím bylo krásné
mládí!

František Leubner:

Hovor se sv. Rosou z Limy.

Po zahradě plno slunce,
až div oči nebolí!
Co tu hoří květů!
Pták nezašvéholí:
Den je žhavý do vedra,
že se horkem slívá.
Do večera dlouho bude,
slunce kdy se dívá
do jiných kdes obzorů,
zde co hvězdy planou
velké třpytné jiskřivé
a nocí chladné vánky vanou.
Gonsalvo de la Massa!

Jemný hlas, toť lásky povel.
Opustila slečna hned
rybek nádrž chladnou
a zářný vodomet.
K svaté panně Růženě
sedla do besídky,
lupenu ni od leknínů
na vějíř, ni snítky,
odhánět kdys pištivých
komárů tu roje;
těž ti mlčí siestou.
Jest ticho do snů, do pokoje.
Čti aspoň!

Gonsalvo, jak nyní čisti!
Pohleď, pilnou práci mám,
ku svatbě tvé sestře
i závoj došívám.
Hleď, kam tenkou táhnu nit,
svatá jména vkládám

do kvítků a zavilin,
 ale při tom hádám
 o svém blahu s Ježíškem
 u Mateře Boží,
 jenž mi jednou na skráně
 sám k zasnubu myrt víněk vloží.

Mluv o nich.

Nemohla bych klidně šiti.
 Mně se ruce zachvějí
 k nim již na modlitbách,
 mne slzy polejí,
 sladké slzy, toužení
 po nich v slunce vlasti.
 K nim mé oči oslněné!
 Zde tmy nad propastí
 úzká vede cestička
 přes bolestné trní,
 na něm plá však rosička
 jak živné manny, sladké zrní.

Mluv o sobě.

Růženou proč nyní sluji?
 Isabellou pokřtěna,
 v kolébce spím venku.
 Hle, jaká proměna!
 Léto kvetlo zahradou,
 pod keřem spím růže.
 Co se děje? Uviděti
 pouze matka může:
 tvářička mi bělá hned,
 hned se růžovatí
 v stínu růží, naposled
 se jako slunce divem zlatí.

Co to, co to?

Do běla buď — byť i v stínu —
 bez hříchu a bez viny;
 bílou růží u vlas —
 z nich stříbro, šediny.
 Bolestných dní růženec
 rudé růže roste —
 ruce z trnů krvácejí,
 srdce — světa zlostí.
 Nezoufej! Bůh nad tebou.
 Do Emaus jdi, tiše,
 zlatí se již západ tvůj —
 noc hvězdnatá mír věčný dýše.

Znáš bolesti?

Pouze pohledu ty nevěť!
Den co den svůj nese trud.
Na strast nežaluji
a chloubám brání stud.

Bůh mně rozmnož útrapy.
— spím i na oblázku,
tlumím bolest, vzdech a výkřik —
ale množ i lásku!
Ve vašem jsem domě host,
v srdci mém — vy, páni,
modlím se, vám pracuji
a dvojí láska poklad schrání.
Ty, svatá —

Vždyť i já mám svoje vady.
Pohled, tamto, po květech!
Motýli se rojí
v hry, lehkých poletech.
S nimi já též hrávala,
pestrost milovala,
honila den po květinách,
s křídel pel jich drala.
Chytím posléz motýla,
černý byl a bílý.
Nádhera; však jed a smrt.
Pel, květ a med a vůně mýlí.
Co pavouk?

Gonsalvo, jsi milou družkou;
s pomluv netrap škádlilkou,
kdo vám věrnou služkou,
ne bludů blouznílkou.
Pro mne příze nepřede,
nenavléká niti
pavouk z besídky tu štěrbin —
komáry jen chytí.
A mně toho líto jest,
mně-li před zrakoma
vraždí tvora bližní tvor,
ač na čas jen jsme my, zde doma.
Tvůj slavík?

Nevyčítej. Vim a teskním:
sladký pěvec milosti
motýlky mně hubí
vzdor písním něžnosti.

Nerozumím přírodě,
 ale z tvorstva hlasů
 vnímám chválu Tvůrci všeho
 citů do úžasu.
 Kéž Bůh slyší z mých též úst
 Te Deum mu vroucí!
 Jemu slávu, Jemu čest
 pěj v bolestech i řet můj mrourí.
 A večeríš...

Zlatá jablka tu loupám.
 Pomerančů sladká dřev
 sládní tobě do úst,
 rtů sladkých na roveň,
 ale hořká jádra mně!
 Neměj pro mne smíchu:
 sedm zrn jím k umrtvení
 na smír sedmi hříbů;
 v pátek pět pak zrnek mám
 z úcty, k pěti ranám.
 Neprodlouží cesty lán
 mně k svatým zlatým nebes branám.
 Kam nasloucháš?

Večerní jdou vánky sadem.
 Nebuď hluchá! Slyš mň teď:
 Ten si vzdechnul dotaz,
 ten šeptá odpověď.
 Šumí stromy v korunách,
 modlí se a kloní,
 do větví se hnízdí ptáci,
 listí rosou voní.
 Vinu práci do koše.
 Sepnů dlaně se mnou,
 toužím s dechy večera:
 dej hvězdy Bůh nad nocí temnou.
 Co v šeru vidíš?

Chodí mezi květinami.
 Cervánek mu nad hlavou.
 Nopálů jde ostny,
 dlan, nohu bolavou.
 Ježíši, můj Ježíši,
 co to vážíš v rukou?
 Touto květy, onou trny
 s toužnou lásky mukou.

Mně dej trny na hlavu,
 viň je mně kol těla!
 Gonsalvo, pros, důvěřuj,
 co k štěstí tvá by touha chtěla.
 Mně květy, květy.

Blízko slavík zaklokotal,
 tluče, plesá, trokotá,
 k spánku zve sad' tichý
 i trudy života.
 Touží, pěj a lkej a huď
 do hvězd modré záře,
 uspi bol a z jitra buď
 blahé, smavé tváře!
 Neusni má v klíně!
 Slyšíš, cítíš, Gonsalvo?
 Pomodli se Ave teď;
 již osvětlují hostům síně — —

Zde plakat nech mě blahem.

Ant. Hruza:

Šilháč.

(C. p.)

Nevěděl Stolař, jak dlouho trval tento jeho bezesný, mrtvolný spánek. Už dávno vřel na frontách život, jiný život, než jaký se dřív chočil v podzemních brlozích — šťastný a radostný život se tu rozvířil, protože každý utíkal a prchal z tohoto místa tolikerou krví napojeného.

Otvíraly se dveře komor v zákopech, otvíraly se zámky vězení, neboť co včera bylo proviněním, bylo dnes zásluhou...

I brloh Stolařův se otevřel, jakousi čirou náhodou ovšem. Neboť bylo třeba odměnit trpitele a potrestati utlačovatele...

Světlo vešlo do tmy, obklopující Stolaře... Čtyři muži ucítivše teplo v jeho údech, vynesli ho na slunce a jali se jej křísiti.

„Vstávej, hochu, pojedeme domů, k ženě, k dětem,“ volali naň a kdosi číšku koňaku vlil do jeho pootevřených úst.

„Teď jiný tam bude hlídat a s potkany se rvát... Znáš přece Hausku, už ho tam vedou a dobře ho uváží do kruhu, jako on nedávno nás do něho věšel...“

„Hauska?“ zašeptl Stolař a pootevřel oko.

„I v pekle budou slyšet to jméno a za nedlouho tam jistě bude!“ zasmál se kdosi, pomáhaje kamarádům odváděti Stolaře do sběrný, kde se mužstvo seskupovalo v čty, aby snadněji zmohli nesnáze po cestě domů.

„Domů pojedem!“ zas kdosi vykřikl a vyhodiv čepici do výšky proti zlatému slunci, zavýskl si jako za dob, když s děvčetem se točil u muziky o posvícení. —

A těmito injekcemi radosti přiváděli Stolaře k vědomí...

„Domů?“ zašeptl posléze a sepjal ruce. A pravé zdravé oko div se mu neutopilo v slzách... I kráter vyhaslého druhého oka v nich zatonul, jak srdce se rozbušilo divoce, ba téměř zběsile v návalu tohoto skoro vraždícího štěstí.

Po dvou dnech odpočinku v lazaretu nabyl Stolař opět úplného zdraví a síly. Všechno v minulosti prožité a přetrpěné pozbylo svých hrůz v těchto dnech radosti. Srdce se zušlechtovala, neboť pokoj a svoboda vracely do nich zase lidský cit, lásku a vůli odpustiti...

Transport byl přichystán k zítřejšímu odjezdu... Domov se svými kouzly vyvstal jako krásná vidina v představách každého... I Stolař jej viděl, a jásavá radost zalomcovala mu hrudí...

S myšlenkami naň vyšel si ještě do zákopů, nyní již prázdných. Místy ležela odhozená zbraň, tam kostra koně, ohlodaná vlky a havrany, se bělela v roští, kam zdechlinu zavlekli, rvouce se o ní.

Maně vzpomněl si Stolař také na Hausku. Jen tak z podvědomí vyplynula mu na paměť událost, kdy stál před ním u raportu a pak když jako ze sna slyšel, že Hausku vedou do vězení, ze kterého vynesli jej, Stolaře, tehdy ještě nechápajícího, co se přihodilo, že je konec války...

Bezděky zamířil k svému bývalému vězení... Byl-li tu Hauska dosud, byl pevně odhodlán zbaviti ho pout a otevřít mu dveře žaláře. Neboť srdce jeho v této chvíli štěstí neznalo touhy po pomstě a chtělo i štěstí jiného člověka, třeba i nepřitele.

Znamé dveře jeho brlohu nebyly uzamčeny, na zámek, ani masivní petlice, kterou býval provlíknut, tu již nebylo. Stolař viděl podle rozštípnutého pažení dveří, že ji kdos urazil těžkým nějakým předmětem — snad dubovým trámecem, jenž býval kdys pražcem pro kolejnice a který teď byl opřen o dveře, aby jich z vnitřku nikdo nemohl otevřít.

Odhodil tedy vzpěru, a když se dveře svou váhou samy otevřely, stanul na okamžik před černajícím se vchodem do kobky.

„Hauska?“ zavolal dovnitř, ale hlas se mu nějak zlomil, jakoby znovu prožíval útrapy nedávných dnů...

Ale posupné ticho a tma civěla naň jakoby z rozšklebené čelisti hrozně jakés obludy.

A přece jej cosi nutkalo, aby nahlédl do jejích studených, zavlhkou plísni páchnoucích útrob...

Těžko si zvykalo jediné oko náhlému přechodu ze slunného dne do tmy, podzemí... Ale za nedlouho viděl již v místě, kde býval železný kruh, jako na skřepci napnuté lidské tělo. Jeho nohy, dotýkaly se špičkami bot zaschlé země, any ruce byly jako tetivy napjaty do výše, že dosahovaly až skoro k samému kruhu, k němuž byly připoutány koňským postraňkem.

Elektrickou lampičkou posvítil si Stolař na tělo tohoto nebožáka... Nejdřív na obličej zamířil chvost bílých paprsků a již dív mu zuby nezacvakly hrůzou z tohoto příšerného pohledu...

Tento obličej, nyní jako vápno bílý, byl obličej Hauskův. Skelné, bezvýrazné oči byly také jako u mumie, v jejichž žilách nezbylo kapky krve. A doleji na prsou, na nichž leskly se dosud četné řády a zlatá vyznamenání?... Co, pro Bůh, trčí mu z hrudi zrovna pod odsunutým řádem zlatého záslužného kříže?

Stolař znal hrozný nástroj, jímž tolikrát probodávali vojáci prsa svých nepřátel... Krátké vojenské bodlo se žlutým trepením, vlastní to zbraň Hauskova, kterou tento tvrdý důstojník nejednou ponořil do srdcí lidských, tkvělo teď až po samu čepel v prsou mrtvého.

Třebaže i srdce Stolařovo zatvrdlo několikaletým pobytem na frontách, kde měl příležitost zakoušet i poznávat hrůzy utrpení i smrti vojínů, neubránil se teď při pohledu na svého mrtvého nepřítele a trýznitele bolestnému dojmů.

„Viny jeho jsou pomstěny!“ pravil si v duchu a požehnav mrtvého, pomodlil se zbožně za spásu jeho duše.

Ohlásil sice u své skupiny, v jakém stavu Hausku našel, leč kdo měl v tom spěšném zmatku pokdy zabývat se péčí o řádný pohřeb důstojníka i svými druhy nenáviděného?

Ještě téhož dne vydaly se pečlivě zformované čety frontovních vojinů na pochod ke vzdálenému nádraží. Kdo se držel v jejich houfu, nebyl vydán nebezpečí smrti přepadením lupičských band, kterých po ztroskotání fronty hned několik se vyrojilo na opuštěném bojišti. Odvážil-li se kdo cestovat odděleně od formaci vojenských, aby si odvezl na voze majetek zbylý v opuštěných leženích, padl jim do rukou a byl ztracen. Na pečlivě vyzbrojené a silné oddíly vojenské si ovšem netroufaly a proto asi po osmihodinovém pochodu dostal se k nádraží i oddíl, jemuž byl přidělen Stolař.

Vlak, který je měl odvézt na hranice Čech, byl už skoro přecpán prchajícími vojiny. Navěsili se naň, kde kdo mohl. Stolař,

nerozmýšleje se dlouho, vyskočil na platformu u parního kotle, a když jej chtěl topič hřeblem zahnat, pohrozil mu revolverem.

„Mne se báti nemusíš, dáš-li pokoj, a jak vidíš, ani já se nebojím!“ pravil česky, usedaje na několik uhelných balvanů, a otevřev tlumok, nabídl jak strojvůdci tak topiči několik cigaret.

„Jeď, ať už jsme venku z toho pekla!“ povel pruvodčí vlaku strojvůdci, přiskočiv také na jeho stanoviště, protože v celém vlaku nezbylo proň místa.

Líně vlekla se řada vozů tažených hekající lokomotivou tmavou nocí. Míjeli, nezastavivše, menší staničky, nacpané také unavenými vojáky, spícími na peronech a čekajícími, brzo-li se objeví vlak, v němž by bylo místa také pro ně.

Za evakuovaným územím a mimo bitevní oblast ujížděl vlak již zrychleněji. Zde nebylo již zmatku ve výpravě vlaků a jízda byla proto bezpečnější.

Srdce vojáků však předstihovala let parního stroje a toužila po radosti setkání a shledání s milými doma.

•

Byl příjemný listopadový den, nedlouho po dušičkách, když před jedenáctou hodinou dopolední vyšla Lidka Stolařova ze dveří domku svých rodičů.

Slunce hýřilo zlatým světlem, jako by před blížící se zimou chtělo ještě nasytit zemi svým teplem a vzduch vyzlatit svojí krásou.

Příroda i kraj mlčely v posvátném tichu... Spadl-li kde opožděný list do zvadlého trávníku, nebo zachytil-li se v holých ratolestech keřů, bylo slyšet i jeho suchý šelest.

Venku nebylo živé duše, jako by všechno bylo pomřelo. Jen z komínů chalup vystupující namodralý dým stoupal tiše k modrým výškám.

Cesty ztrácely se v bílé mlze podzimu, převalující se z luk, nežli zmizely ve ztemnějším zášeří hvozdů.

Po jedné z nich krácel voják, nyní již bez výzbroje, ale zato s objemným baťochem na zádech.

Byl nyní oděn do obstojného vojenského stejnokroje, který dostal výměnou za zničenou a znečištěnou polní uniformu.

Vynořil se z bílých mlh a když zrak jeho objal milý mu kraj s kulisou nízkých domků o bílých stěnách a temně zarudlých střeších, přidal do kroku, aby co nejdříve byl již tam u těch zahrádek před nimi a pak doma...

Ale tam z jednoho z nich vyběhla teď žena a když spatřila blížícího se vojína, zaclonila si dlaní oči, aby možno-li, již z dálky

poznala cizince. Jeho postava rýsovala se výrazně v čistém podzimním světle, které hýřící zlatem paprsků, plnilo celý kraj radostnou krásou...

Bylo to slunce opravdového míru a pokoje, které onoho pozdního podzimního dne zahřívalo odpočívající půdu i stromy zbažené již všech plodů.

A plnilo duše i srdce štěstím a vděčností za všechny tyto dary.

Svah cesty se mírně skláněl k zahrádkám chalup, a cizinec kráčeji po ní, zrychloval krok, když viděl již jejich jasná okna, z nichž jakoby bylo zlato sršelo, jak paprsky, slunce do něho bily.

Zaváhala žena jdoucí muži tomuto v ústřety... Což mohla věřit radostnému tušení, že by to mohl být její muž Stolař? A přece každý jeho krok byl jí tak známý, každý pohyb jejím srdci tak blízký a milý...

„Lidko!“ ozvalo se teď blízko ní, když už nebylo pochybnosti, že přišel, že se vrátil, on Její muž, že se vrátil šťastně.

Nepcvičdomou silou zvedly se její ruce vstříc tomuto štěstí a jeho vlna zalila jí hrud a hrdlo sevřela, že nemohlo ani hlesnouti. Sřítla se beze slova do jeho náruče a byla by mu padla k nohám, kdyby ji byl nezachytil.

Rozuměl tomuto úděsnému hnutí její mysli a bolestnému ustrnutí jejího srdce... Vždyť všechno přetrpěné hoře, všechna strašlivá neštěstí i nebezpečí byla vryta do jeho tváří i do čela nad vystřeleným okem.

Hrůza jejich hleděla i na ní z těchto jizev i ze skleněného nehybného oka a ryla i v jejím srdci strašlivě hlubokou, bolestnou ránu...

„Ty se mně bojíš, Lidko?“ zeptal se, nesa jí téměř bezvládnou a ještě se hroutící...

Teprve tato otázka probudila ji k životu. Vždyť to byl její muž, jeho slova ji volala a jí připomínala, že není snem tato jeho přítomnost po jejím boku.

„Vrátil se, oh Bože, jaké štěstí!“ zaburácelo jejím nitrem a přívál radostných slz oslepil na okamžik její nyní již jasným světlem prozářené oči. To již objímala jeho drahou hlavu a vřelými polibky vítala ho domů a k sobě, k svému srdci. —

T. J. Jiroušek:

Msgre Th. Dr. Rudolf Horský,
vynikající řečník politik a křesťanský sociolog český.
(C. p.)

XIII.

Jubilea a vyznamenání dra Horského.

Uprostřed politické a sociální akce, málo klidných a potěšitelných dnů zažil dr. Horský. Ale někdy přece nadešla chvíle, kdy musil zanechat schůzí, řečí i pera a věnovat tu chvíli sobě a přátelům, kteří přišli, aby odtrhli jej od práce.

Bylo to dne 10. září r. 1901, kdy z družstva „Vlast“ přišli jsme k dru Horskému, který právě slavil v soukromí své 25leté kněžství ve farní Šárecké; redaktor „Vlasti“ Tomáš Škrdlé, farář Vlastimil Hálek z Liboce, katecheta a nynější předseda družstva „Vlast“, Antonín Suchoradský; duchovní správce trestnice pan-krácké Emil Stárka a já. Překvapili jsme dra Horského gratulacemi, na něž nám pěkně odpověděl. (Celá návštěva vypsána ve „Vlasti“ r. XVIII. z r. 1902 na str. 49—51.) Zdrželi jsme se tam od 9. hodin ráno až do 5. hod. odpoledne a podali dru Horskému pěkné album podobizen.

V témž čase, dne 23. září r. 1902 slavil dr. Horský opět soukromě ve své farní na Šárce své 50letí a k tomu jsme mu blahopřáli z redakce „Dělnických Novin“, tehdejší již „Našich Listů“ a z „Vlasti“, s personálem družstva „Vlast“, písemně.

Záhy po těchto událostech byl dr. Horský jmenován arcibiskupským vikariátním sekretářem vikariátu libockého a když zemřel roku 1907 vikář a farář Frant. Blažko v Noutonicích, byl jmenován dr. Horský arcib. vikářem. Před tím byl dr. Horský jmenován r. 1899 od biskupa Edvarda Jana Nep. Brynycha biskupským konsistorním radou Královéhradeckým, kteráž jmenování jej velice těšilo a také nade dveřmi své farní úřadovny, vzhledem k tomu, dal si umístiti nápis: „Konsistorní rada: dr. Rud. Horský.“ V roce 1907 dostalo se mu vyznamenání od sv. Otce Pia X. z Říma. Dostal záslužný kříž „Pro Ecclesia et Pontifice“ a za nedlouho byl jmenován i čestným arcibiskupským konsistorním radou pražským arcibiskupem Leonem kardinálem Skrbenským.

Roku 1922 přinášely k 70letí dra Horského katol. časopisy jen životopisné články. Jakýchkoliv oslav si neptál. I v tom se mu od nás vyhovělo.

Čestným členem zvolen byl dr. R. Horský: Křesťansko-sociálním spolkem katol. mužů a jiných na Kladně r. 1904 při oslavě.

desetiletého trvání a „Družstvem Vlast“ v jubilejní 25leté valné hromadě r. 1909.

Poslední pěkný den v životě dra Horského připravili jsme mu v neděli dne 11. července r. 1926, kdy v soukromí slavil své jubileum 50letého kněžství. Slunce krásně stálo na obzoru, kdy v 8. hodin ráno stáli jsme před chrámem Páně sv. Matěje v Šárce očekávající dra Horského, který přicházel obětovati slavnou mši svatou.

Byl překvapen, když ze staré gardy křesťansko-sociálních průkopníků spatřil: poslance lidové strany JUDra. Gustava Mazance, redaktora T. J. Jirouška, starého pražského organisátora Václava Dvorského, říd. učitele Václava Špačka, přednostu kanceláře zemského výboru Jaroslava Magerle, předsedu organizace lidové strany v Šárce Zdeňka Souhradu, redaktora Ant. Bonav. Drapalíka, jednatele Prvního Politického klubu křesťansko-demokratického, Leopolda Havelku-Příbramského, mladšího; pí Josefu Jirouškovou, kterou před 30. léty, dne 6. října r. 1896 slavnostně ve chrámu P. sv. Jiljí v Praze, za přítomnosti 17 kněží, dr. Horský oddával s redaktorem T. J. Jirouškem, dále byly přítomné pí Havelková, choť přítomného Leop. Havelky, a pí Magerlová, choť přítomného Jaroslava Magerle.

Všichni dru Horskému k jeho zlatému kněžskému jubileu přáli a dr. Horský v pohnutí jim děkoval za to, že si na něho ve významný den vzpomněli, načež se všemi odebral se do chrámu Páně, kde měl slavnou mši svatou za zpěvu, který chrámem velebně se nesl.

To byl nejradostnější poslední jubilejní den dra Horského. Za pět měsíců na to, odebral se na věčnost.

XIV.

Dr. Horský jako kazatel, literát a publicista.

Jako kaplan ve Staré Boleslavi, stár 28 let, objevuje se Rudolf Horský poprvé mezi katolickými spisovateli svým kázáním „O zmrtvých vstání“, r. 1880 v „Posvátné kazatelně“ roč. XVII. na str. 264. — Roku 1881 následuje tamtéž v roč. XVIII. na str. 28. kázání Horského „O dědičném hříchu“. — Roku 1884. v „Duchovním Pastýři“ roč. IV. na str. 65. uveřejňuje redakce Horského kázání „Celé dílo a učení Kristovo jest láska“. Tamtéž v roč. IV. na str. 78. opět otiskuje Horského kázání „O lhostejnosti k náboženství“. — Roku 1887. v „Posvátné kazatelně“ roč. XXIV. na str. 362. je Horského další kázání „O pravé moudrosti“ a v roce 1890. přináší „Pastýř Duchovní“ v roč. X. kázání „Jaké řeči věsti máme a jaké řeči věsti nemáme“, na němž podepisuje se Rudolf Horský jako doktor theologie. A v témž roce 1890

počíná dr. Horský psáti do „Vychovatele“ a na svůj článek „Poznámky k provedení nového zákona katechetského“, uveřejněný v roč. IV. na str. 3. podepisuje se jako Dr. Rudolf Montanus. Záhy na to, v roce 1890 podává dr. Rud. Horský do „Vlasti“ kritickou biografii: „Dr. Jan Jiří von Döllinger,“ která je v roč. VI. „Vlasti“ v čís. 6. uveřejněna.

Dále shledáváme se s uveřejněnými pracemi dra Horského, ponejvíce kázáními, plnými časového významu, na tehdejší dobu obdiv vzbuzujícími:

Roku 1892 v „Duchovním Pastýři“ roč. XII.: „Boháč a Lazar“ (vyšlo též samostatně). — Roku 1894 v „Duchovním Rádci“ roč. I. „Stopy zjevení ve Starojonické filosofii“. Tamtéž v r. 1894. „Modlitba a práce“; roku 1895: „V nerovném zápasu: I. Nula rovná se nekonečnosti. II. Mrtvý život. III. Živá smrt. IV. Nekonečnost rovná se nule.“ — „Duchovní Pastýř“ z roku 1899 přináší: „Kristus obroditel ideje pravdy, dobra a krásy.“ — „Časopis katolického duchovenstva“ roku 1904 přináší na str. 50. obranu proti pronásledování řádových sester nadepsanou: „Vyštvané řeholnice“ a podepisuje se dr. Horský pod článěk jako „Dr. Ralph Barturé.“

Ve „Vychovateli“ shledáváme se s články dra R. Horského r. 1897 v roč. XII. na str. 4.: „Dvanáctiletý Spasitel vzorem mládeže“ a v „Exhortní příloze „Vychovatele“ r. 1897: „Buďme sobě dobrými pány a Bohu dobrými pastýři.“

Odpovědným redaktorem „Vychovatele“ byl dr. Rud. Horský v letech 1899—1910.

Ve „Sloveh Pravdy“, Brynychem v Praze založených, brožurkovém to časopisu, uveřejněná byla velkolepá řeč dra Rud. Horského proslovená na I. českoslovanském sjezdu katolíků v Brně r. 1894 na thema: „Liberalismus, socialismus a anarchismus,“ která až dosud má svoji časovou cenu. Vyšla v číslech 16. a 17. roč. IV. „Slov Pravdy“.

Navždy nábožensko-historickou cenu budou mít dra Rud. Horského „Vlastenecké homilie“, vydané družstvem „Vlast“ v letech 1903—1906 a v týchž letech vydané dva sešity jeho kázání: „Po stopách pravdy“.

Do „Čecha“ psal dr. Horský již jako mladý kaplan, až do konce r. 1896. A když koncem r. 1896 denní „Čech“ ustoupil nově založeným denním „Katolickým Listům“, které rokem 1897 počaly vycházeti, psal do nich dr. Horský až do konce r. 1903, kdy Novým rokem 1904 nastoupil místo nich zase denník „Čech“. Do „Čecha“ psal dr. Horský až do posledního svého dechu a také o půl 6. hod. odpoledne 22. prosince r. 1926 po napsání článku „U jesliček betlemských“ — poslední to jeho článek do „Čecha“, — odloživ péro, usedl na pohovku a po několika minutách zesnul v Pánu.

V „Dělnických Novinách“ v letech 1891—1900 nachází se velké množství článků a feuilletonů dra Rudolfa Horského. Podobně v příloze „Dělnických Listů“ vydávané v letech 1894—1896 pod názvem „Hornické Listy“, nachází se též mnoho článků dra Horského, který sám „Hornické Listy“ redigoval až r. 1896 byly přepuštěny dp. Prokopu Holému a horníkům příbramským, kteří si je tam sami redigovali a vydávali až do podzimu roku 1897, kdy jejich další vydávání převzal Václav Kotrba, majitel Cyrillo-Methodějské knihtiskárny v Praze a jejich redigování svěřil redaktoru T. J. Jirouškovi. Týž je vedl až do konce r. 1898, načež byly vydavatelem zastaveny pro nedostatek abonentů a a velkou režii.

Když roku 1900 změnily se „Dělnické Noviny“ po devátém ročníku v týdeník „Naše Listy“, psal velmi pilně dr. Horský i do těchto listů až do roku 1910, kdy ustal, aby vyhověl svému novému povolání jako říšský poslanec vídeňského parlamentu. Mimo do „Našich Listů“ a „Čecha“, psal dr. Horský roku 1908 do křesť. sociálního týdeníku „Hlas Lidu“, vycházejícího v Čes. Budějovicích, kde zvláště jeho článek nadešpsaný: „O povinnostech katolíků v přítomné době,“ dělal tehdejší svým důmyslným a přesně katolickým obsahem velkou sensaci.

A konečně pilně přispíval dr. Horský do ústředního listu křesť. sociální strany československé „Nového Věku“, založeného roku 1907 vedle starého křesťansko-sociálního listu týdeníku „Naše Listy“, redigovaného mnou s drem Horským od roku 1891 jako „Dělnické Noviny“ a pak jako „Naše Listy“ od r. 1900. A konečně v roce 1912 převzal u „Nového Věku“ chefredaktorství i odpovědnost za redakci. A tam byla také poslední redaktorská činnost dra Horského, která během roku ochábla tak, že poznenáhlu v tisku strany křesť. sociální již za jednání o sloučení tří katol. stran: Katolicko-národně konservativní, Katolicko-národní a Křesťansko-sociální v roce 1916, jméno dra Horského se již neobjevuje.

Po převratu v roce 1920 již dr. Horský píše pilně situační články a úvahy do „Čecha“ s mladickým nadšením plných šest let, až do 22. prosince r. 1926, kdy přestává jeho působnost jako literáta, vynikajícího publicisty, řečníka a učenice i politika v našich řadách nejvýznačnějšího — smrt vzala mu pero z ruky, uzavřela ústa na vždy.

Dr. Rudolf Horský psal nejen pod svým jménem, ale i pod těmito svými pseudonymy: Dr. Ralph Barturé, Dr. Rudolf Montanus, Dr. Václav Kyjovský, Dr. Alexius, Dr. Jos. Gitzler, Dr. Justinus, Jakub Šicha, Josef Jedlička v letech 1891—1926 a v letech 1890—1898 jako ligista, psal pod značkou: L. + 7. — Tolik uvádím k jeho publicistické činnosti na vysvětlenou.

Samostatně vyšly tiskem spisy dra Horského:

1. Boháč a Lazar. R. 1892. —
2. „Majisté“. Sociál. obraz z nové doby napsali: T. J. Jiroušek a Liga + 7.
3. Liberalismus, socialismus a anarchismus. R. 1894.
4. Desatero Božích přikázání: „Nepokradeš“. R. 1896.
5. Vlastenecké homilie. R. 1906.
6. Po stopách pravdy. R. 1908.
7. Řeči o sedmi darech Ducha svatého. R. 1916.
8. I. In causa mea. R. 1925.
9. II. Náboženství a politika. R. 1925.
10. III. Vatikán a stát. R. 1925.
11. Requiem pro tři mužské hlasy (baryton a bas I. a II.). Partitura a jednotlivé hlasy.

XV.

Poslední léta dra Horského a jeho skou.

Od roku 1920 dr. Horský neúčastnil se tak činně veřejného politického a sociálního života jako jindy. Seděl u svého stolu a psal své články do „Čecha“, dokud nebyl z této práce vyrušen nějakou deputací, aby přišel tam nebo onam do spolku, do veřejné schůze, řečnit. A tu obyčejně odpovídal: „Mám mnoho práce v duchovní správě zde i ve vikariátu,“ ale vyhověl jak mohl. A nikdo z nás se nedivil. Byla to od něho, muže sedmdesátiletého oběť. Schůze spolkové i veřejné konaly se večer a po deváté nebo po desáté hodině měl se dr. Horský brátí pěšky a po tmě z Prahy, po poli dejvickém a do vrchu na Šárku přes hodinu cesty, Přece však někdy vyhověl.

Posledně na velkých schůzích v Praze řečnil: dne 13. března r. 1922 večer v „Lucerně“ na památné a slavné katolické manifestovní schůzi, kde mluvil „O úpravě poměrů mezi církví a státem,“ při oslavě 30letí Politického křesťanského demokratického klubu v Praze na Slovanském ostrově, dne 24. září r. 1924, kde mluvil „O vzniku a vývoji křesťansko-sociální strany u nás,“ v jubilejní valné hromadě družstva „Vlast“ na oslavu 40letého jeho trvání v sále Jednoty katol. tovaryšů v Praze dne 24. září roku 1924 na thema „Čtyřicetiletá minulost družstva Vlast“, a posledně mluvil na valné hromadě Katolicko-politické jednoty pro Čechy v Praze dne 21. března roku 1926 v přednáškovém sále Lidového katol. domu na thema: „K nemožnosti uznání ruských sovětů „de jure“, kde slavně proti takovému uznání protestoval. Do spolkových schůzí chodil jen do výboru Katolicko-politické jednoty pro Čechy, kde byl místopředsedou. A posledně ve schůzi výboru této jednoty byl dne 7. května r. 1926.

Často jsem dra Horského v těch letech na Šárce navštívil a posledně v pondělí dne 13. prosince r. 1926. Tehdáž mluvil jsem s ním málo, neboť, jak jsem přišel, byl již připraven k pohřebnímu průvodu zemřelé osadnice, věrné katoličky, nad jejímž hrobem po výkropu měl ještě o jejím životě pěknou řeč. Avšak v průvodu i ze hřbitova šel již těžce a podpíral se o hůl.

Promluvili jsme spolu cestou o některých nutnostech a když pozoroval jsem jeho únavu, rozloučil jsem se s ním před farou. A to byla moje u něho poslední návštěva. Za deset dní, 22. prosince r. 1926 o 5. hodině odpoledne po napsání posledního článku do „Čecha“, odloživ péro, šel si na lůžko odpočinout — a odpočinul si na dlouho, na vždy. Zemřel raněn mozkovou mrtvicí.

Slavný pohřeb bylo finale jeho životní písně. R. I. P.

Karel Kolísek:

Návrat z Ameriky po 28. eucharistickém kongresu. (C. p.).

V mlze na širém oceánu.

Nedělní odpoledne (11. července) bylo na našem parníku „Rotterdam“ velmi pohnuté, čím více jsme se blížili břehu anglickému, kde byl silný lodní provoz. Širána lodní stále houkala... Z dále i z blízka bylo slyšeti jiných sirén jakýsi volající, truchlivý, uděšený ohlas... Několikrát jsme museli rychle zastaviti, sice bychom se byli utkali s jinou lodí... Mlhy k večeru přibývalo. Náš parník jel pomalu. Náš lodní kapitán byl velmi zkušený a ostražitý námořník. Raději o půl dne, o celý den později přistáti, než zavinit srážku... Mimo poslední noc byl náš parník ještě dvakrát ve velkém nebezpečí srážky. Ale rychle dána zpáteční pára a naše loď couvala... Bylo již hodně slyšeti křik z lodi mimo nás jedoucí opačným směrem, ale lodi samé nebylo lze pro hustou mlhu spatřiti... Jen bylo slyšeti její uděšené signály...

Reflektor naší lodi vrhal mohutné paprsky světelné do mlhy, ale zář jeho přece daleko nepronikla v husté mlze a nastále temnotě. Jeli jsme pomalounku. V tom náš parník najednou zastavil a couval... a nejen to, vydal též jekotný signál, který pronikl i všemi kostmi... Všichni hrnuli se na palubu... Co to?

V tom již slyšíme volající hlasy z lodi, která se nám vyhnula ve vzdálenosti jen několika metrů!!...

Všichni jsme si oddechli, vidouce v mlze konturu lodi, šťastně vyváznuvši ze srážky! Právě na těchto místech jest — hrob mnoha lodí a lidí...

Z pobřeží anglického bylo slyšeti signály dělových ran, pak jsme postřehli světelné signály, kmitající se jako svatojanské mušky... Mimo to z pobřeží zaznívaly k nám hrozně ječivé zvuky, varovné — toť signály majákové, jehož jsme však pro tmou a mlhu nemohli spatřiti. Za chvíli se objevila světélka, jen slabě kmitající, k nám se blíží. Byla to malá barka a pak menší loď pobřežní, strážná, která nás v té mlze — hledala. Nyní jsme dostali lodivoda. Za doprovodu strážných lodí jsme se pomalounku blížili místu přístavnímu na širém moři, 6 mil vzdálenému přístavu plymouthského. (1 míle má asi 1.7 km.)

Zakotvili jsme. Naše loď byla nyní zářivě osvětlena... Řev a hluk signálů a sirén mísil se do zvonění z naší lodi... Koncert to příšerný a tajemný...

Od pobřeží připlížil se menší parník — jako nějaké velké strašidlo — s ohnivýma očima. Přistál k našemu parníku po delších evolucioních... Konečně mohl šťastně odraziti s pasažéry teprve o půlnoci!...

Všecko to vypadalo tak pohádkovitě — hrůzostrašně, jako by to byla loď „Bludného Holanďana“.

Po půlnoci se dal konečně i náš kolos oceánský do pohybu. Ale pluli jsme stále velmi pomalu za ustavičné mlhy a řevu sirény naší i jiných lodí.

Ráno v pondělí (12. července) probudivše se po krátkém odpočinku, opět jsme mohli spatřiti mlhu a zase mlhu!... Tím naše nálada ovšem nestoupala. Teprve po poledni se začalo nebe trochu jasnít a tím i naše mysl... O půl 4. hod. odpo. mlha mizela, mizela, až zmizela úplně, ... a my si mohli opět oddechnouti po chvílích vážného nebezpečí — z mlhy na oceánu...

Již objevily se také na dálném obzoru, ozářeném milého slunka jasem, parníky větší i menší i plachetní lodi — to od pobřeží francouzského. Opět po tolika mlhavých nehostinných dnech pokochali jsme se vzácnými rozhledy po nekonečné pláni oceánu, skvící se v barvách safírových a smaragdových, v níž se zrcadlila nebes báně v čistounkém azuru...

Moje zanícená duše se modlila:

„Bože, chválíme Tebe,
 Pane, moc Tvou velebíme... —
 Když se vše v světě mění,
 Ty sám Jsi bez proměny!“ —

K 6. hodině objevilo se před námi z čista jasna pobřeží francouzské s romantickým, pitoreskním přístavem Boulogne sur mer.

Před přístavem jsme zakotvili na širém moři.

Po revisi pasové opustili jsme svůj parník „Rotterdam“ (bylo nás zde vyloďeno přes 400) a vstoupili do parníčku, jenž nás za několik minut dopravil do přístavu Boulogne sur mer.

Dopsáno na lodi „Rotterdam“, dne 12. července.

Boulogne — Paříž — Lisieux — Nevers — Praha — Brno.

Majíce před sebou duchovní vedení lurdské pouti, museli jsme také ji dobře připravit. Proto jsme osobně museli shlédnouti také Lisieux a Nevers.

Z Boulogne do Paříže jsme měli zvláštní rychlovlak.

Jakýsi melancholický pocit se mne zmocnil, při posledním „s Bohem“ naší lodi „Rotterdam“... Poslední paprsky zapadajícího slunce zářily v klidný oceán a celovaly naše lodní město... Život tam utvářel se jaksi familiárně... Mnoho nových poznatků odnesl jsem s sebou do života. Před námi rýsovaly se budovy boulognské kathedrály a celého pitoreskního města rázu orientálního.

Vyloďení tam bylo dosti rychlé, celní prohlídka blahovolná.

Náš vlak odjel o 3/4 9. večer. V Paříži jsme byli o půl 1. hod. v noci (12. t. m.).

Dlužno podotknouti, že jsme „drželi pospolu“ s p. kan. Stavělem, farářem Pryčem, far. Křikavou a proboštem Medveckým. Pan farář Březina se staral sám o sebe.

V Paříži, ačkoliv jsme měli v hotelu Massena být zamluvený, přece jsme tam bytu nedostali. Po dlouhém vyjednávání s portýrem, objednal nám tento (telefonicky) 3 pokoje v hotelu „d'Amboise“, nedaleko. Nebyl prvotřídní, ale poutníci chicagští musejí býti pokornými a trpělivými. Konečně o půl 3. hod. v noci jsme si mohli odpočinouti.

Odpočinek ovšem dlouho netrval, neboť po 7. hod. ranní jsme odjeli na nádraží St. Lazare, bychom jeli do Lisieux, ke hrobu sv. Terezičky. Tam jsme přijeli před 12. hod. polední. Bratři se podařilo ještě sloužit mši sv. u oltáře, hned před hrobem této andělské světice. Tam všechno dýše něhou nadzemskou...

Poobědvavše v hotelu, vrátili jsme se o půl 6. hod. do Paříže. My dva jsme ihned jeli do cest. kanceláře Cookovy, objednat si lístky do Prahy a do Neversu.

Právě tam bylo 6 hodin, kancelář nabitá lidmi, již chtěli zavírat, ale ještě nás vpustili.

Tam jsme si musili napřed vyměnit dolary za franky, což také tak hned nešlo. Ale konec konců jsme si všechno dobře vyřídili.

Odtud jsme si zajeli do svého hotelu, kde rozloučivše se s p. kan. Stavělem a p. farář. Pryčem, jeli jsme na nádraží Est, kde

jsme složili svoje zavazadla. Hned pak jsme jeli na nádraží PLM., bychom po 8. hod. odjeli expresem do Neversu. Tam jsme byli po půlnoci. V hotelu de la Paix, hned u nádraží, dostali jsme byt, o kterýž jsme museli z Paříže telegrafovat.

Ráno o půl 7. hod. jsme se vybrali do klášterního kostela ke hrobu blah. Bernadetty. Zde jsme měli mši sv. a shlédli památky. O půl 11. hod. vydali jsme se zpět do Paříže, kdež jsme byli před 3. hod. odp. Celá Paříž slavila slavnostně národní svátek. Projeli jsme se trochu městem a pak hned na nádraží Est k odjezdu do Prahy. Jaké však bylo naše překvapení, když nám konduktér sdělil, že všechna místa v II. tř. do Prahy jsou obsazena. Ale nedali jsme se odbýt. Byli jsme usazeni hned vedle v kupé I. tř., proměněného na II. tř. Také nás tam sedělo šest — jako v II. tř.

II. třídu měli obsazenu američtí Čechové, jedoucí do vlasti na návštěvu. Mezi nimi jsme tam také našli známé z Chicaga a z Baltimore. Jak vidět, je ten svět přece jen — malý.

Cesta z Paříže do Prahy trvá přes 25 hodin. Vyjeli jsme 14. t. m. o 5. hod. odpo. a v Praze jsme byli o půl 7. hod. 15. t. m. (ve čtvrtek).

Ačkoli velmi unaveni, ale dobře ubytováni v konventu ryt. řádu maltézského na Malé Straně, kde nás ndp. velkopřevor Fr. Hamr-šmíd velmi laskavě uhostil, museli jsme se dát do práce, spojené se srpnovou poutí do Lurd. — —

Dne 16. t. m. jsme v tom pokračovali a skončili u ndp. opata M. Zavorala, našeho vzácného spolucestovatele z New Yorku do Evropy a protektora letošní lurdské pouti.

Hned odpoledne jsme z Prahy odjeli do Brna, kde nás na nádraží uvítal vdp. voj. superior K. Veselý, slovy básníka Virgila: „Avete, multum terris et alto jactati! Vítejte, mnoho na souši a moři zmitání!“ To měl skutečně pravdu. Vždyť na souši i na oceáne jsme velmi mnoho zkusili!

Ještě téhož večera odjel jsem do Milonic, kde jsem byl před 1 hod. po půlnoci. Bratr Alois jel dále do Bratislavy. — Celá naše americká pouť stála nás mnoho obětí, ale též jsme mnoho viděli, zažili, věru amerického! —

Končím:

Adoremus in aeternum,
Sanctissimum Sacramentum!...
Ať žije Kristus Král!...
Per Mariam ad Jesum!...
Ať žije Panna Neposkvrněná!...
Zdrávas, zdrávas, zdrávas Maria!...

Frant. Boh. Děrda:

V údolí.

Lučiny pod horami,
posety vonnými květinami,
lahodný vánek je
oblétá, ovívá,
šťasten, kdo vkročí sem
a vůní hojivou
duši si omývá.

Potůčky kamením
cestu si hledají,
po věky, noc i den,
písničky samoty
Bohu a lidem tu zpívají.

Každíčký keřík tu
jak harfa ve větru,
struny své napíná,
když skřivan píseň svou,
za jitra počíná.

A silná vůně hor,
vstříc vane z daleka,
jak sestra laskavá,
z dálky již obejmě,
každého člověka...

Dr. J. Svítíl Karník:

Martin Kukučín zemřel. *)

Apřece Kukučín nebyl ztracen pro Slovensko a dílo jeho nebylo ještě dovršeno. Šťastný obrat dějin, kterým v hodině dvánácté zachráněn před záhubou a pro svobodný rozvoj slovenský lid, ač ještě r. 1917 napsal o něm Pesti Hirlap tato brutální slova: „Uhry nemohou být Yellowstovnským parkem, v němž jako v museu dochovávají se rasy určené na vymření“ — mocně dotkl se vzdáleného Kukučina. Slovenská vlast, sotva jí spadly okovy, jimiž byla otrocky spoutána, volala důtklivě syna již téměř

*) Nemilým nedopatřením část tato přemístěna a má následovati jako pokračování z čísla 9.

oželeného a r. 1922 vrátil se vzácný exulant do vzkříšené země, kterou v jejích smrtelných mdlobách opouštěl.

S jeho návratem získává opět slovenské písemnictví. Už cestou do vlasti zastavil se Kukučín na delší odpočinek ve Francii a navštívil Paříž. Z cestovních dojmů vznikla nová kniha „Dojmy z Francúzska“, jež potom vyšla jako IX. svazek jeho sebraných spisů, když už před tím, krátce po návratu, vydal obsáhlé dílo cestopisné „Prechádzka po Patagonii“, psané ještě v Americe a velice podrobně poučující o odlišném životě jihoamerických pamp.

Doma byl Kukučín nadšeně uvítán a také Praha přijala slovenského mistra se všemi poctami, jaké přísluší muži jeho významu. Ale — Martin Kukučín na Slovensku trvale nezůstal. Snad stranický zápas, který po osvobození Slovenska hrozivě byl rozpoután a nenávisným štváním bratra proti bratru znova podvazoval křídla jeho volnému rozletu, vypudil jemnocitného spisovatele z šíleného sabatu demagogů a kořistníků. Odešel do Jugoslaviie a žije tam v tichém Lipiku. Než pobyt na rodné půdě, byť i nedlouhý, přece jen zázračně působil na tvůrčí sílu mistrova. Svědčí o tom nová díla, jimiž radostně překvapil všechny přátele slovenské kultury.

Vedle uvedených už dvou knih cestopisných je to především nová, rozsáhlá románová skladba „Mať volá“, která svými pěti svazky vyžaduje obecné pozornosti. Proti pevné kompozici „Domu v stráni“, jest fabule nového románu více kronikářsky, uvolněna a dějový spád zejména v prvním dílu poněkud trpí filosofováním o smyslu peněz. Ale i tyto dialogisované úvahy, dovede autorova srostitá a obrazná mluva, bohatá množstvím jadrných úsloví z lidu čerpaných, učinit záživnými pozornějšímu čtenáři. Na štěstí počínaje druhým dílem vítězí životná kresba nad traktátem a lidské osudy zúčastněných osob plně upoutají zájem čtenářů. Děj románu čerpán z autorových zkušeností mezi chorvatskými vystěhovalci v Jižní Americe, „ohlasy z obce roztratených“ zní podtitul. Proti obecné honbě za mamonem a zatvrzelému sobectví hlásá autor ústy ušlechtilého idealisty za pultem kupcovským, Simona Katoviče, že společnosti nebude lépe, dokud všichni nepochopíme, že smysl peněz není v tom, aby se hromadily, nýbrž aby se jich účelně užívalo ke zvýšení obecného dobra a štěstí. Tuto these sleduje autor v životě svých hrdinů a příkladně ji vyzvedá. Jistota v jemné dušmalbě, tolik ceněná v mistrových povídkách a prvním románu, ani v tomto nejrozsáhlejším díle slovenské prósy výpravné neselhala. Svým zakončením ukazuje nový Kukučínův román slovanským vystěhovalcům cestu zpět, do vlasti, kde se otevřená hlava a pilné ruce lépe mohou uplatnit, než v těžkém zápasu a mrazící cizotě za mořem.

Další nová beletristická práce Kukučina vychází právě ve Slovenských Pohľadech. Obírá se osudy věrných rodomilů i odrodilých maďaronů v bouřích roku 1848, za Hurbanova čestného odboje proti rozpoutanému násilí maďarské panovačnosti. Konečně tedy zakotvil autor opět doma — aspoň literárně.

Největší slávou Martina Kukučina je jeho láska k člověku, jeho šlechetný optimismus, a nezlomná víra ve vítězství dobra. To je to vnitřní světlo, které ozařuje i temné stránky života jeho sympatických hrdinů. Z něho pramení laskavý humor i dech silné poesie, který vane i prostými obrázky, a zvedá je na úroveň ryze uměleckou. Při tom zůstává Kukučín pravým synem svého lidu, mravně opravdového, nábožensky pevně zakotveného v křesťanské víře a morálce. Nikde ve svém díle nestojí mimo dobro a zlo, nikde nestírá hranic mezi ctností a nečestí, nýbrž všude jeho nepomýlený mravní soud povznáší uměleckou tvorbu do čistých výšin ethických.

Sám o sobě napsal toto vyznání: „Ja som človek povahy veľmi húževnatej — čo ako smiešno sa to v ústach doktora vyníma — človek, ktorý verí v Boha a spolieha naňho, že on vie najlepšie, čo k nášmu slúži dobru; nech on sám riadi tedy tú krehkú loďku mojej existencie. A ver mi, nikdy nedolahol na mňa okamih zúfania ani beznádejnosti.“ Tu je klíč jak k povaze šlechetného člověka, tak i k literární tvorbě vzácného optimisty. Kukučín zná život, prozívá bystře jeho záhyby až k záhadným hlubinám, dovede odlišiti vznešené od všedního, směšné od trapného, věčné od marného. Ve svém díle nehraje jenom na jedné struně. Erotické vzplanutí mladých srdcí není mu alfou a omegou všeho životního dění, jak nám to módní monotonní autoři chtějí namluvit, učinivše si z utkáni obou pohlaví laciný a výnosný předmět své živnosti.

Jak nečasový je takovýto Kukučín, člověk i spisovatel, za našich dnů, netřeba šíře vykládati. Ale právě proto zaslouží, abychom poznali jeho lepší svět a čerpali oblažující harmonii z jeho jasného pohledu na lidi a věci. Je nám potřeba nového idealismu. Najdeme jeho čisté zdroje u velkého spisovatele naší větve slovenské.

Don Pedro Calderon:

Klasy Rutiny.

Přeložil V. Svatohor.

(Č.- d.)

Simeon:

Buď vítán
pěkně, ženče, z cizích zemí
u nás —

Lucifer:

Kde bych ze srdce rád
všechněm pilně ke službě byl.

Dělník 2:

Ježto máme započítí,
znovu k dílu zapějme si.

Hudba:

Přijď, ó, sličná Zoro, sem,
v níž se osvěží pot chasy,
přijď a pozlať všechny klasy
na tom luhu betlemském.

(Sekají.)

Lucifer:

Přestaňte již se zpěvem tím,
neb se zdá mi zbytečným,
ježto krásná Zora denní
přišla již.²⁴⁾

(Ruth a Noemi vystoupí jako poutnice.)

Dělnice 1:

Dvě poutnice tam
odbočující k nám z cesty,
pěšinou jdou na pole, kde
sečeme a také kde již
na vozy se nakládají
navázané snopy.

Zelfa:

Měly
bychom schladit žár a mdlo,
proto něco povězme si
místo zpěvu.

²⁴⁾ Narážka též na příchodí Ruth.

Všichni:

Kam jdou ty dvě?

Zafio:

Stařenko ty vetchá, jdeš si
spolu s Kráskou hledat někde
živobyti?

Lucifer:

Tak jest; jsem jist,
že tu hledá živobyti
pro sebe i lidi všechny.²⁵⁾

Ruth:

(k Noemi.)

Vzchop se, podle polí soudím,
že již Betlém dalek není,
tam si odpočineš.

Noemi:

Těžko,
doero, vzchopit se, když velmi
tíží břímě let a nehod.

(Ubírají se kolem ženců, Noemi opřena o rameno Ruth.)

Rut:

O mne opři se jen, chceš-li,
mně pak nebe dodá síly,
bych tě, mohla pevně vésti,
dokud nevejdeš v svůj domov.

(Podpírá ji.)

Lucifer:

Jaký to mám začátek zlý
s Přirozeností a rovněž
s Milostí, neb co zřím nejdřív,
jest, že Milost pozdvihuje
Přirozenost ramenem svým.

Zelfa:

Ode kdy pak soucit mají
s ohyzdnými krásné ženy?

Zafio:

(k Ruthě.)

Jistě hezký kousek země
vlečete zde na své pleci!

²⁵⁾ Jako milost, která připravuje lidem vyšší a lepší život.

Lucifer:

(Stranou.)

Uhodl jsi, jaký zde
význam vložen do Noemi:
zemí jest a bude vždy.

Rut:

Lidskou stezkou kráčeje si
žítím dál a nehleďme,
zlého světa na výsměchy.

Všichni:

Nech té vetché staré, sličná
krasavice.

Dělnice 1:

Přestaňte s tím;
těchto žen se nedotýkej
nikdo jazykem svým smělym,
neb se nesmí jednou říci,
že snad někdo z nás je znectil.

Dva dělníci:

Proč pak?

Dělnice 1:

Protože, jak mně
paměť má v tom nezle svědčí,
ona stará — Noemi jest;
jež kdys bývala niv zdejších
zdobou, vznešená a krásná.

Siméon:

Náhodou snad ona nejsi
za onoho času krásná,
která ušla před hladem kdys
s mužem Elimelechem i
dvěma syny z našich zemí
do Maobské země, kteráž
slepá v modloslužbě své ti
byla sklonem ke hřešení.²⁹⁾

Noemi:

Tak jest; leč mé jméno nezní
již teď „Krásná“ ale „Hořká“
pro nehody mé a bědy,
jež jsem zažila, neb choť mi

²⁹⁾ Odchod z Betlema do Moabska jest obrazem odchodu prvních lidí z ráje.

umřel se syny a nezbyl
v ranách jiný těšitel mi,
ana nyní do vlasti se
za milosrdenstvím беру,
nežli tato kráska přední,
jež jest po prvním mém synu
Mahalonu podílem mým,
zrovna jako božskou choti
ducha, v nížto přetajemný
popel Elimelechův jest
uschován, až duch ten jej z ní
vzbudí k životu zas jednou
jako odnož slavnou velmi
z velikého kmene Judy,
z kteréhožto pokolení
Spása slíbená se čeká.

Simeon:

Smutné na ni pohledění.

Dělnice 1:

Soucit jal mé oko.

Dělník 2:

Jak je
změněna!

Zelfa:

Jak jiná, nežli
bývala.

Simeon:

Jak usoužena
jeví se teď!

Dělník 2:

Z krásné ženy
jaká nyní zřícenina!

Zafio:

Vidiš, Zelfo, cože jsme my!

Rut:

Hledí na ni vše, a nikdo
nedá podpory ni těchy.

Simeon:

Elimelecha já muže
jejího jsem synovcem byl
z téže strany jako Booz,
ale v této bídě její
jak ji uznat příbuznou!

Lucifer:

(Stranou:)

Alespoň to daří se mi,
že v tom celém lidském rodě,
jež tu ona, značí, není,
kdo by se k ní ubožačce
přiznával svým příbuzenstvím.

Noemi:

Abyste se nemusili
slitovat a pohoštění
zdvořile mi nabídnouti
nebo podporu neb peníz
na důkaz své jakés lásky,
proto jste se ptali, jsem-li
já to čili nejsem?

Simeon:

Což my,
můžem v pohromách tak velkých
komu pomoci, jenž ztratil
muže s dětmi? Bůh sám přej ti!

Dělník 2:

S Bohem jdi, neb žal, jež jsi nám
způsobila, dosti perný
zbývá nám.

Všichni:

Bůh opatruj tě!

Zelfa:

Bůh tě do své přízně vezmi!

Zafio:

Hospodin Bůh všeho dej ti.
(Ženci odejdou.)

Lucifer:

Důkaz to, že lidské síly
nestačí již bídě její.²⁷⁾

Noemi:

Pojďme, Rut, neb o srdce
připraví mne zahanbení,
že jsem řekla jim, kdo jsem.

²⁷⁾ Člověk nemůže kleslou přirozenost svými silami uvést ve vyšší stav milosti.

Rut:

Byť i povržena všemi
u mne dojdeš ochrany vždy;
o tom přesvědčíš se, jen jdi
napřed volně, Noemi,
k městské bráně a tam hezky
počkej na mě. Zatím já
na požatém láně, kde již
na vozy žeň nakládá se,
jako jiné sběratelky,
po zbytcích se shánějící,
jež jim Prozřetelnost ve žních
na strniskách zanechává,
snopek nasbírám si ječný,
který obživí nás zatím,
pšeničný než seberem si.

Noemi:

Počkám tam, neb věru nemám
jiné těchy ve svízelných
než tvůj soucit.

(Noemi odchází a Rut skládá si z klasů snopek, který Lucifer pokouší se jí odňati.)

Rut:

S Božího již
stolu začínám si tedy
sbírat ty malé drobty,
kterých štědře na půdě niv
Prozřetelnost zanechává.

Lucifer:

(Stranou.)

Co to vidím? Známky věcí,
jež jsem viděl dřív a slyšel
o klasech a Zoře? —

(Nahlas:)

Nech ty
klasy, ženo, ležeti!

Rut:

Proč ty bráníš, dobroději,
Bohu, když on pro chudého
nechal padati jich k zemi?

Lucifer:

Zde je mého pána statek,
a ten loupiti tu nesmí
nikdo před očima mýma.

Rut:

Ne tak!

Lucifer:

Ano!

(Vystoupí Booz se správcem a dívají se na oba, zápasící o klasy.
Dělníci.)

Booz:

Jaký hněvný
spor tu?

Lucifer:

Tvého pracovníka
nového, jenž tvého bedliv
jmění brání, aby tito
mravenci sem zevšad slezli,
lační tak a lakotiví,
úrody ti neroznesli,
ve svůj prospěch a k tvé škodě.

Booz:

Kdo pak pověděl ti, že ty
klasy, které jednou již
se snopů se k zemi svezly,
mým jsou jméním? Svatý zákon
níjak není srozuměn s tím,
neb dí v Levitik²⁹⁾, že ni
vlastní pán, slyš, nemůže jich
zdvihnouti si, protože
jednou na zem pohozeny
chudého jsou, a ne jeho.
Neboť to, je způsob tentýž:
jako on by obral mne,
z humna mého uchvátě jich,
tak já oloupil bych jej,
se země jich zvedna, neb i
chudý v Prozřetelnosti má
božské stejně přiděleny
jako práci tak i žeň svou.
Tím se jistě neumenší
bohatému jeho výnos,
spíše se mu ještě zvětší,
neboť není jeho jen ten
poklad v sýpkách uzamčený,
také ten, jež u chudého
schoval, ježto nejjistější

²⁹⁾ Lev. 19. 9. Když budeš žati obilí své půdy, nesežneš ho až k samé zemi a nesebereš klasů, které (na zemi) zůstávají.

jmění není v tom, co hlídá
boháč, ale v tom, co bédný
sebral chudák, který co má,
vydává hned výhodně, jist,
že mu jeho majetečku
moli nezmaří ni červi.

(Hledě na Levi.)

Tobě já se nedivím,
ale tomu, do čeledi
kdo tě přijal. — Nejen to však
vyčísti má tobě, Levi,
soucitnost má, ale všem
vytknouti to jako přečin,
že až po sám kořen v půdě
Boží úrodu jste sekli.
Však to zakazuje zákon,
by srp žencův nezajížděl
lakotně a pouze zisku
prospěchářsky tuze pečliv
do strniska po sám kořen,
takže by ni nárok nezbyl
chudým na tu špetku slámy,
již by mohli dobytek si
aspoň skrovně obživiti,
neb si ve svých strastech četných
lože, jehož přál jim Bůh
starostlivý, trochu změkčit.
Není dost, že spí tak zle,
ani spát jim přáno není?

Lucifer:

Pane já...

Správce:

Já, pane...

Booz:

Mlčte,
na to není odpovědi.
Pán Bůh nade vše a po něm
chudás, Boha zastoupne-li.

Lucifer:

(Stranou:)

Hledím-li naň, jak se hněvá;
sluch můj, chví se, mdlí a děsí.

B o o z :

A ty, sličná cizinko tam,
jejiž chudoba jest, věř mi,
zárukou dost vážnou ctnosti,
kdo jsi?

R u t :

Cizinkou jsem v zemi
tého, kam mne přivedla jen
pouhá láska, neb mám péči
o výživu staré, chudé,
choré matky. —

(Stranou.)

O Noemi
zamlčela jsem, kdo jest,
aby znova povržení
nedošla. —
Ji opustiti
v soužení a strasti nechci,
v úzkostech a velkých bédách,
takže tato bída není,
pane, vlastně ani moje,
prosím-li zač jménem jejím;
neboť vyprosit a dát
jest má sláva.

B o o z :

Mohu tedy
rovnou říci, že ty jsouc
Poslušností dcerou, též jsi
Milosrdenství zde matkou.²⁹⁾
Protož, cizí poutnice ty,
věru dvakrát cizí, mám-li
kroj i krásu na zřeteli,
nepřebíhej nikam jinam,
ale zůstaň na pozemcích
těchto, neb chci míti já též
na lásce tvé účastenství.

R u t :

Odkud, pane, přichází
mně tak převeliké štěstí,
že bych zasloužila já
naléztí snad u tebe si
milost?

²⁹⁾ Obraz Marie P., matky milosrdenství.

B o o z:

Že ji nalézáš
u mne, tomu nic se nediv,
neb jsi milost sama, takže
domnívám se, vída tě ji
plnou, že Pán s tebou jest.

R u t:

(Pokleká.)

Nejsem víc než jedna z děv tvých
služebných; tvá vůle děj se
se mnou vždy.

B o o z:

Vstaň, již se zvedni,
a vy všichni ostatní
slyšte, co dím: Po každé, když
přijde v pole, mějte se k ní,
vlídně a ne nepřátelsky,
v hodinách pak jídla něchť
s vámi na důkaz jí, že již
k rodině mé přináleží.

Z a f i o:

Bude spokojena velmi,
když jim půjdu pro mísu já.

B o o z:

(K Levi.)

A ty, o to dbej mi, Levi,
kdykoli ji tuto spatříš,
aby na té řadě, kde si
bude posběrovat, lidé
schválně hojně poházeli
klasů, by víc sebrala, než
jiné, aby uviděli,
že má o výsadu víc
nežli ostatní ty všechny.

(K Rutě:)

Jdi jen v pokoji, neb rád bych
všecky role obešel si.

R u t:

Pokoj tobě.

B o o z:

Jaká krása,
plná divné, neznámé cti!

(P. d.)

JUDr. Michal Navrátil:

Za českou stopou v Itálii.

(C. d.)

Monte Carlo v Toskánsku, zbytky hradu, jež založil v listopadu 1322 králevič český Karel. Sám napsal o tom: „Jedechom do Luky, do Tuscie a způsobichom válku proti Florenským, ustavili sme hrad krásný s městečkem a zdmi ohradili na vrchu hory, jenž jest vzdálí deset mil od Luky, líc k údolí Mlhy, a převzděchom jemu jméno „Hora Karlova“. Dne 14. února 1355 na výpravě k římské korunovaci Karel IV. zde nocoval.

Říšský erb, který zdobil zdivo hradu, vsadili co upomínku na Karla IV. do průčelí tamní školy.

Montecassino. Roku 990 sv. Vojtěch, biskup pražský, byl zde uctivě přijat a hostěn. V průvodu jeho nalézali se nejmladší bratr jeho Radim, probošt Velich a někdejší pěstoun Vojtěchův Radla.

V tomto klášteře našel německý učenec Pertz v pergamenovém rukopise z 11. věku legendu o sv. Václavu, již byl mnich Vavřinec sepsal. Malíř Jar. Major, býv. benediktin emauský, při výzdobě krypty sv. Benedikta byl spoličinným. (Adámek.)

Monte di Vall Bella. Vítězný útok na tento vrch podnikla 5. a 6. rota výzvědného pluku čs.

Monte Guardii mezi Collatem a Sussegranou u vily Eichhorn popraveno 10 čs. legionářů. Deska umístěna na Casa Montone. (Laška.)

Monza v Lombardii. V pravé lodi v zdejším dómě nalézá se reliéf ze 14. století „Korunovace Karla IV. v Miláně 1355 u přítomnosti české šlechty“ od M. da Campione. Karel IV. měl původně v úmyslu korunovat se v Monze. V pokladu chrámovém je železná koruna, již korunován Karel IV. Široký zlatý obrouček, vyložený uvnitř železným proutkem, vytepaným prý z hřebů, jež císařovna Helena našla na Golgotě.

Mussocco u Milána. Na zdejším hřbitově odhalen kříž legionáři Josefu Lamberkovi z Úhriněvše, který roku 1918 zraněn na Piavě, zemřel 25. července 1918 ve vojenské nemocnici v Miláně.

Neapol. Parník „Roma“ přivezl naše raněné hrdiny ve světové válce z Vladivoostoku do Neapole.

Oderzo. Deska připomíná 3 popravené legionáře 18. června 1918.

Orvieto. Roku 1263 český kněz v chrámě sv. Kristíny, v Bolseně u Orvieta proslovil pochybnost o transsubstanciaci. Tu počala hostie v ciboriu krvácti a krev potřísnila roušku kalicha. Papež Urban IV. dal z Bolseny do Orvieta přenést *corporale* a ustanovil slavnost Božího Těla. Plastika nad levým bočním vchodem dómu v Orvieto vypravuje legendu, která se vrací v sochařském a malířském zpodobnění v Capella del *Corporale*.

Padova byla místem formace čs. armádního sboru před návratem do vlasti. Zde před zraky italského krále Viktora Em. III. slibovali čsl. vojáci věrnost čsl. republice 8. prosince 1918. Zde navštívil legie před odjezdem do Čech president čs. republiky Dr. Masaryk.

Padula v jižní Itálii. Kdysi kartusianský klášter, ve válce soustředovací tábor čsl. zajatců, odkudž jako dobrovolníci odcházeli na frontu. Zde byly provedeny odvody dřív, než byla podepsána smlouva s Národní radou ze dne 21. dubna 1918.

Perugia. Zde je hrob prvního padlého čs. legionáře Jos. Matušky.

Piava. Zde v červnu 1918 vyznamenal se první prapor 33. pluku.

Pisa nad Arnem. V máji 1355 při návratu Karla IV. z Říma obě strany městské, nevražících na sebe Bergoliniův a Raspaniův, domnívající se, že Karel IV. zamýšlí prodati Lukku Florenčanům, vrhly se s pokřikem „zdar lidu, smrt císaři!“ na nenáviděný průvod panovníkův. Češi útok odrazili a prosekali se davy nepřátel.

Na hřbitově Campo santo v prsti přivezené z Palestiny ná 53 korábech, v 12. století pochován Jindřich VII., děd Karla IV., který mu zde postavil pomník.

V Pise Karel IV. korunoval poetu Zanona di Strada z Florence.

Dojmy o cestě Karlově do Itálie vypisuje markrabí moravský, kancléř Jan ze Středy v listu, v němž velebí krásy a bohatství vlasti Dantea a Petrarky a prohlašuje Itálii za ráj pozemský. List ten je historickým dokumentem vzdělání středověkých Čechů. (Hipman.)

Riva. Na Piazza d'armi je mramorové poprsí desátníka Štorcha, jenž v čele malého hloučku legionářů, pokusiv se o přistání v Torbole, 3. července 1918 zajat a oběšen Rakušany. (Cas. tur. 1921, 16.) Na roli mezi obcí Grotta a San Alessandro u Rivy je pomník Štorchův.

Rjeka. Mezi Rjekou a Ankonou v listopadu 1910 zahynul na lodi William akad. malíř Beneš Knüpfer.

Rovereto v jižním Tyrolsku stalo se Slavínem italské legie. V zdejším válečném museu sál čís. 18. věnován Československé

republice. Jsou tam obrazy poprav čsl. legionářů, sošky legionářů a zbraně, reprodukce malířů Liebschera, Čermáka, Aleše, Brožíka, fotografie Myslbekova sv. Václava, poprsí presidenta Masaryka od Mařatky, kopie praporů a ukázky literatury legionářské. Na zdejším hradu ve věži zvon padlých každoročně 15. června ve výročí bitvy na Piavě, připomíná několika údery památku padlých Čechoslováků. Ústřední hřbitov italské legie na Castel Dante u Rovereta je místo koncentrace našich legionářských hrobů v Itálii. Péči konsula v Miláně J. Lašky podařilo se soustředit sem 122 ostatků a to zejména z hřbitova v Caprinu Veronese (17), Rirdi Veronese (9), ve Veroně, Padově, Castel francu a j. Zde umístěna bude bronzová socha italského legionáře od Kofránka.

Rím. Z četných chrámů ve věčném městě památny jsou pro nás tyto: Chrám sv. Petra. V kapli nedaleko hrobu sv. Petra krásná mosaika dle obrazu Caroseliho představuje sv. Václava v rouše knížecím s praporem v ruce. Oltář ten zasvěcen roku 1628. I ve staré basilice sv. Petrské byl nejen oltář, nýbrž i kaple sv. Václava, a aby paměť naň nezanikla, překreslen byl obraz jeho do podzemních chodeb nynějšího chrámu Vatikánského, zvaných „Grotte Vaticane“. Tuto památku na sv. Václava založil prý Hynek III. z Berky, biskup Olomoucký, který zemřel v Římě 6. XII. 1333. V l. 1378—1380 daroval sem nový obraz sv. Václava Jan Očko z Vlašimě, arcibiskup pražský. Obraz ten připomíná vítězství Přemysla Otakara II. nad Bellou uherským roku 1260, kdy prý se mu zjevil sv. Václav.

Císař Sigmund 1433 dosáhl korunovace císařské v Římě. Musil se však zavázati papeži Eugenovi IV., že jej bude hájiti proti všem nepřátelům. Po korunovaci pasoval na rytíře věrného maná svého Kašpara Šlika.

Na „porta argentea“, bronzové bráně sv. Petra zobrazen Sigmund a české komonstvo při korunovaci. Pracoval to sochař Filarete v letech 1431—45. (Hipman.)

S. Giovanni in Laterano. Zde byla kaple sv. Jana Nepomuckého, když nevšímavostí krajanů zpustla, vyžádal si ji kníže Torlonia, opravil ji a učinil hrobkou své rodiny. (Bouzek.)

Sv. Jeronym. O svátku sv. Cyrilla ukazují zde velkou relikvii sv. Cyrilla. (Adámek.)

Sv. Kliment. Tato basilika sestává ze tří svatyní. V podzemní svatyni jsou sv. Cyrill a Metod — oba s tonsurami — klečící před Kristem, jehož milostí doporučováni jsou archanděly Michael a Gabriel a světci Klimentem a Ondřejem. Spasitel žehná Slovanům po způsobě řeckém.

Na druhém fresku zobrazen pohřeb Cyrillův z Vatikánu do chrámu Klimentského. V průvodě je papež Hadrian II. s nimbem a jemu po pravici, sv. Metod. Nápis hlásá, že obrazy

dala z bázně boží a k spáse své duše malovati Maria Macellaria. Sv. Cyrill onemocněl v Římě a zemřel 14. února 869. Tehdy prý papež Hadrian II. nařídil, by duchovenstvo římské a všichni z kleru řeckého v Římě přítomní zúčastnili se pohřbu se svícemi a pějíce žalmy, vzdávali mrtvému čest pohřební, jakoby samého papeže pochovávali.

Sv. Method usiloval prý o převezení mrtvoly svého bratra do rodné země, a Hadrian II., nechtě žádosti jeho odporovati, kázal uložiti zemřelého do rakve mramorové, již vlastní pečeti opatřil. Sedmého dne dal sv. Methoději svolení k odjezdu.

Ale tu římský klerus společně se vznešenými osobnostmi, uradivše se, šli k papeži a jali se protestovati proti odvezení mrtvoly muže tak znamenitého, jehož zásluhou dostalo se Římu ostatků sv. Klimenta.

„Ten, kterého Bůh ze vzdálených a cizích krajín k nám přivádí, že Cyrill a Metoděj, zemřevše v Římě, byli pochováni buď na tomto místě věhlasném!“ znělo prý přání Římanů, s nímž papež souhlasil.

Usneseno tedy, pochovati Cyrilla v chrámě sv. Petra. Ale Metoděj pozbyv naděje na převezení ostatkův bratrových do vlasti, prosil prý, aby Cyrilla pochovali u sv. Klimenta. Této prosbě vyhověno, a mrtvola Cyrillova převezena z Vatikánu k sv. Klimentu. —

Ve třílodní basilice na konci levé lodi jsou dvě nástěnné malby. Jedna, velmi sešlá, představující sv. Cyrilla, klečícího před císařem Michalem III., který jej roku 863 posílal na Moravu, nalézá se v sousedství prázdného hrobu Cyrillova. Exhumované ostatky světce uloženy snad ve vrchní svatyni. Hrob ten však nenalezen.

Od krypty v pravo vymalován sv. Method s tonsurou a plným vousem, an křtí slovanského mladíka. Starí vlaští spisovatelé tvrdili, že mimo ostatky sv. Cyrilla nalézají se u sv. Klimenta i kosti Metodějovy. Martyrologium římské od Baroniusa uvádí, že Cyrill a Metoděj, zemřivše v Římě, byli pochováni u sv. Klimenta a že jich ostatky v téže svatyni nedávno objeveny.

Jan Dubravius, od roku 1541 biskup olomúcký, téhož je mínění.

Ottavio Pancioroli napsal roku 1626, že sv. Metod, pronásledován knížetem moravským, vrátil se do Říma a zde zemřel. U Bartoliniho, vlašského učenice, nalézáme již pádné důvody, že Metoděj zemřel na Moravě.

V hořejší svatyni sv. Klimenta zbudována nová kaple slovanských apoštolů, kteří znázorněni, ani hájí užívání slovanského jazyka při bohoslužbě. Mimo to je tu zobrazen pohřeb Cyrillův. Stalo se to za Lva XIII. zásluhou velkého Štrosmayera. Románská svatyně sv. Klimenta je Slovanům nejdrahocennější památkou Říma.

Santa Maria Maggiore. Zde slouženy první bohoslužby sv. Cyrilem a Methodějem. Bylo to Tedeum na poděkování za ospravedlnění sv. věrozvěstů z osočení německé hierarchie pro zavedení mateřského jazyka v bohoslužbu. Tehdy papež Hadrian II. položil na hlavní oltář tohoto chrámu slovanský překlad sv. písma, jenž budil tolik zájmu, že Římané houfně přicházeli k slovanským apoštolům popatřit na jejich dílo kulturní.

O půlnoci velkého pátku 3. dubna 1355 dva dny před korunovací císařskou Karel IV. trávil zde na modlitbách a 22. května 1433 syn jeho Sigmund zúčastnil se zde mše sv. se svým českým komonstvem. Zde též v prosinci 1620 slouženo Tedeum na oslavu bitvy Bělohorské. Pod podlahou chrámu tli moravský šlechtic Mitrovský. (Hipman.)

V kapli Patrizi pohřben Maxmilian, syn Vratislava z Pernšteina, který studuje v Římě, zemřel 2. září 1593. Nad hrobem jeho je sarkofág s poprsím Maxmiliánovým a se znakem Pernštýnů:

Deo Optimo Maximo Maximiliano Pernestanio Baroni Boemo nobilissimo Clementis P. Papae VII. ab intimo cubiento a quo ad Sigismundum regem Poloniae et Sueciae est missus in summa spe erepto Maria Manriqua Filio Dulcissimo P. Didacus de Campo amico optimo fieri curavit. Vivit annos XVII. menses IX. obiit IV. non. Sept. MDXCIII. (Adámek.)

Santa Maria del Popolo. Při vchodu po levé ruce je hrob Čecha Samuela Rafaela Globice z Bučiny, který v 25. roce svého věku 18. srpna 1662 žlutou zimnicí zemřel. Na mramorovém náhrobku jest anděl o rodinný erb Globicův se opírající, pak nápis: „D. O. M. Hic lapis centrum est cujus periphehia vita fuit giratus et in hoc turbulento vitae circulo nobilis Samuel Raphael Globics de Buczyňa Bohemus pragensis parente regni geometra qui felicissime quadraturam circuli invenit dum filius hic ejus dilectissimus sub hoc quadrato lapide sepulchrali anno MDCLXV die XVIII. aug. aetate XXV. humatus est. — Po svědectví K. Skréty. byl Globic vynikajícím malířem. (Adámek.)

Santa Maria della Vittoria na rohu Via Santa Susanna a Via XX. Settembre. Na stropě apsidy tohoto chrámu zvěčněn vjezd ligistického vojska 9. listopadu 1620 do Prahy — nákladem knížete Torbonia. V pozadí staroměstské věže mostecké jedva poznáváme budovy Hradčanské, umístěné umělcem kdes na Petříně. Z údolí týčí se chrám sv. Mikuláše, teprv roku 1752 vystavěný. Není divu; obraz je z pozdější doby (století XIX.) Ve středu obrazu na koni karmelitán Dominik, který Maxmilianovi bavorskému přinesl meč papežem posvěcený a před bitvou vyvrátil všechny rozmysly vojevůdcův a vzbudil důvěru ve vítězství. Drží v ruce zázračný obraz Strakonický, shořelý roku 1833. Za ním vítězové Maxmilian, Buquoy, Tilly a ostatní vůdcové v čele Neapolitánů, polských kozáků, Bavorův a Špa-

mělů. Zde slouží se druhou nedělí v listopadu mše sv. na památku vítězství císaře Ferdinanda III. na Bílé hoře. Je tu obraz **II.** pražského Jezulátka. (Il bambino di Praga.)

Sta Maria Trastevere. V předsíni fresko sv. Václava od Cavellini. Malá postava u nohou sv. Václava jest prý dárce Hynek Berka z Dubé. (Bouzek.)

Sta Prassede. Jest zde náhrobek Jana z Jenštejna. (Bouzek.)

Sv. Sabina. V tomto kostele jsou dva staré obrazy sv. Václava. (Adámek.)

Sv. Štěpán (S. Stefano) na Via Celimontana. Je to titulární chrám kard. Skrbenského, jehož obraz jest uvnitř při hlavním vchodu. (Kulač.)

Sv. Vavřinec (San Lorenzo in Lucina). Vlevo je kaple sv. Jana Nepomuckého s výjevy ze života jeho. Zde pochován český skladatel Mysliveček (Il divino Boemo). (Kulač.)

Sv. Vojtěch, nazývá se nyní San Bartolomeo all' Isola, chrám na Tiberském ostrově, vystaven byl ctitelům českého světce císařem Ottou III., (983—1002), jenž uložil zde kosti rukou Vojtěchových, jež přinesl z Prahy. Rámě sv. Vojtěcha jest v levém pobočném oltáři. (Lze čísti nápis.) Na stupních hlavního oltáře je mramorová obruba bývalé studně, na níž je relief sv. Vojtěcha.

Při opravě tohoto chrámu byl přičiněním Dr. Jaeniga po stranách hlavního vchodu vytesán nápis v latině: „Zde lze uctít ruce sv. Vojtěcha, jedna držela biskupskou berlu v Praze, druhá křtila Štěpána, krále uherského.“ Sv. Vojtěch v klášteře Aventinském zapomněl na hodnost biskupskou: čistil kuchyně, umýval nádobí, nosil ze studně vodu bratřím. Zde byl spokojen a nerad po dvakráte vracel se do vlasti. (Podlaha a Šitler, Bouzek.)

Hřbitov (Il Campo Santo) blíž Vatikánu. Jsou v něm pochováni Češi, kteří zemřeli v hospitálu. V zápisu členů bratrstva sv. Kiliana při Campo Santo v Římě v letech 1623—30 jsou šlechticové Oldř. Fr. Kolovrat, Oldřich Adam Popel z Lobkovic, Daniel z Velechova, Jiří Žibřid Breiner z Rabštejnu a j. (Adámek.)

Na podstavci pomníku Giordana Bruna na Campo di Fiori jsou reliefs ze života mistra Jana Husa a Jeronýma Pražského. (Kulač.)

Campo Verano. Je zde monument, jež Pius IX. postavil vojákům, v jeho službách roku 1867 pro ochranu náboženství a pro neodvislost města. Jest zde též nápis: Rudolfus Deworscheck Boemus (patrně Dvořák) sub praep. cohort. manuballistarum auxiliar. Padl u Mentavy. (Květy I. Hostinský, Římské procházky.)

Z NÁRODOHOSPODÁŘSTVÍ.

Výdaje a příjmy jednotlivých oborů státní správy podle státního rozpočtu na rok 1928.

	V ý d a j e	P ř í j m y
President republiky a kancelář	18.468.384	2.473.663
Zákonodárné sbory	43.614.984	204.000
Předsednictvo ministerské rady	31.423.675	19.085.000
Ministerstvo zahraničních věcí	164.990.650	16.690.000
Ministerstvo národní obrany	1.400.000.000	35.186.000
Ministerstvo vnitra	648.268.600	115.05.960
Ministerstvo spravedlnosti	299.741.210	14.347.333
Ministerstvo pro sjednocení	1.939.972	—
Nejvyšší správní a volební soud	6.016.997	164.000
Ministerstvo školství	893.872.048	30.217.399
Ministerstvo zemědělství	216.135.726	15.841.990
Státní pozemkový úřad	28.427.565	28.427.565
Min. prům., obchodu a živností	41.712.542	9.335.900
Ministerstvo veřejných prací	714.378.733	98.145.800
Ministerstvo pošt a telegrafů	15.646.890	15.646.890
Ministerstvo železnic	29.945.520	29.945.520
Ministerstvo sociální péče	865.804.611	16.823.300
Ministerstvo pro zásobování lidu	10.610.337	360.000
Ministerstvo zdravotnictví	140.753.616	28.826.292
Odpočivné a zaopatřovací platy	650.287.000	91.037.990
Ministerstvo financí	534.485.948	7.441.782.650
Všeobecná pokladní správa	2.774.369.282	1.656.223.170
Nejvyšší účetní kontrolní úřad	5.179.254	—
Ú h r a	9.536.073.544	9.562.270.422

Návštěva cizinců v republice letošního roku stoupla. Jen evropští návštěvníci nechali tu 500 mil. Kč, z toho nejvíce Němci 289.9 mil. Kč.

Pensijní pojištění soukromých zaměstnanců zahrnuje 210.396 pojištěnců. Novinářů je 995, z toho 25 žen.

Novelizace soc. pojištění vládními stranami za velikých bouří oposice schválena poslaneckou sněmovnou.

Vklady u 373 spořitelů činily ku konci prvního půlletí t. r. 16.085 mil. Kč.

Ministerstvo železnic určilo pro rok 1929 na obnovu vyřazených vozů a na rozšíření provozu 68 mil. Kč.

Československá akciová tiskárna vykazuje za rok 1927 čistý zisk 176.265.78 Kč a vyplácí 4% dividendu.

Počet **nezaměstnaných** u nás stále klesá.

Cukr zdražen o 60 h, zdraženo **uhlí**, **drahota** stoupá! A pořáde se chlubíme, jak si hospodářsky pěkně stojíme!

Slavnostní zahájení I. veletržního paláce vykonáno za přítomnosti vlády, diplomatického sboru a čelných delegací tuzemských i cizozemských.

Z dovezených 1,195.344 párů **dámské obuvi do Ameriky** v prvním půlletí t. r. připadlo na Československo 830 tisíc párů. Aspoň v něčem jsme na prvním místě.

V srpnu bylo hlášeno 3488 **požárů**, jež způsobily škod za 50,418.743 Kč. Na den připadlo průměrně 113 požárů a 1,626.411 Kč škod.

V srpnu bylo 39 **stávek**, z toho 28 jednotlivých a 11 hromadných. V postižených závodech bylo 8 337 zaměstnanců, z nichž stávkovali 4.149 a v důsledku stávek nepracovali 855. Ztráta pracovní doby činila 81.405 pracovních dnů a na mzdě 2,375.782 Kč. Výsledek stávek byl pro zaměstnance ve 3 případech kladný, v 18 částečný, v 8 záporný, v 10 dosud neznámý. —o—

Z P R Á V Y .

Prof. V. H. Brunner zemřel o prázdninách. Jím ztrácí české grafické umění jednoho z nejlepších svých umělců.

K šedesatinám básníka Otakara Březiny napsána spousta článků zdařilých i méně zdařilých. Nás zajímá co o něm píše Jaroslav Durych v Rozpravách Aventina: Stavitel chrámu se dožil šedesáti let.

Přes jeho odmíčení a odloučenost bylo, jest a snad i bude mnoho psáno o něm i o jeho díle a na zhodnocení a výzkum jeho díla bylo by potřeba vynaložit aspoň polovinu normálního mužného věku. Proto netroufám si nějak se pokoušet o krátkou charakteristiku jeho díla ani o posouzení poměru dnešního světa k němu, nýbrž oživím jen nějakou vzpomínku.

„To jest umění mrtvé; umění, které rozsévá smrt; tím ovšem nepravím, že to není velké umění.“ — Tak třeba charakterisoval některá proslulá díla cizího a snad domácího umění. „— Ale člověku jest po tom smutno.“ — Tím jest vyjádřen jeho poměr k umění a životu. — Autor „Stavitelů chrámů“ mohl věnovati pozornost tomu umění, jehož účelem jest triumf skepsé a dokonale půvabné gesto ničení, ale přihlížel k tomu tak, jako býváme nuceni přihlížeti ku kažení života. Těch proslulých autorů, kteří s obzvláštní zálibou a dovedností provádějí poutavé zabíjení života, jest vlastně více než těch, kteří život považují za věc zázračnou, a lidé, kteří hynou rozvratem rozumu a srdce, čtou to ze zvědavosti po tom, co na ně čeká. Poněvadž těch, kteří se ze záliby ve vlastní tragice resignovaně těší na svůj neodvratně pochmurný konec, jest více než těch, kteří život považují za službu, nedosáhne Otakar Březina uznání obecného.

Jednou snad ještě před válkou jsme mluvili o Balzacovi. Mistr Lidské komedie nezdál se mu prost sklonů k modloslužbě smrti i vykazoval mu místo na rozhraní, ale spíše už v rayoně básníků smrti. Tenkrát jsem však byl horlivým čtenářem Balzacovým a nalézal jsem v něm věci, které naopak mi ukazovaly jeho soucit, které mě učily dívat se na mnohé věci mnohem lidštěji, než jak jsem činil dříve, ve kterých jsem cítil záchvaty něhy, dušené pláčem, zvláštní zbožnost, dosti hlubokou a žhavou i v její syrovosti, i jal jsem se Balzaca hájiti, žádaje pro něho místo na straně života. Otakar Březina naslouchal, měl na tváři a v očích zvláštní jas, který posléze se proměnil v kratičký úsměv. Zdá se mi ještě dnes, že měl tenkrát radost. Pak řekl vážně: „Ano, tak se to jeví vám a snad ještě několika jednotlivcům podobného smýšlení; ale kolik pak čtenářů bude se dnes na Balzaca dívat tak jako vy?“ — Byl to drobný detail, ale jest v něm zvláštní krása toho, jak se rozzářil, když viděl, že někdo hájí z lásky někoho i proti jeho svědectví.

Známý jest jeho způsob oposice v řeči, zvláště, když pozoruje, že host jest zaujat proti některé osobě světa veřejného nebo tvůrčího. Nevidí rád, jsou-li lidé odsuzováni bez obhajoby a bez ocenění také svých kladných stránek. Někdy bývá obhajoba materiálně dosti obtížná, tu však mu pomáhá jeho nádherný a jedinečný humor, kterým antipatie žalobcovy mění aspoň v shovívavý úsměv. Umí to, co jest dnes velmi vzácné: dobré vlastnosti lidské promítati zvětšené, zlé pak vlastnosti posuzovati jen v jejich příčinnosti a spojitosti v pohledu z dálky.

Právě tak umí i povzbuzovati k práci a těšiti v bezradnosti. „Kdybych mohl poslechnout hlasu svého lepšího ducha, tak bych toho nechal a spálil bych to,“ stýskal jsem si jednou, načež se mi dostalo odpovědi: „To byl ďábel. To nebyl dobrý duch.“

Krásné byly jeho chvály osob nepřítomných. Sigismund Bouška by jistě plesal ještě dnes, kdyby byl býval mohl slyšeti rozbor a ocenění svého překladu Mistralovy Mirelo z jeho úst. Otakar Březina vyhledal knihu a nejkrásnější odstavce předčítal nahlas. Slyšel jsem ten jeho recitativ živě ještě letos asi po osmi letech, když jsem jel tou krajinou, kde žila Mirelo

Byl jsem u něho také v prosinci 1916, když jsem dostal čtrnáctidenní dovolenou z fronty. Byla řeč o válce, o Německu. Díval se na tehdejší zjevy a události z dálek staletí, se smutkem, který v té době všecy nás tísnil, s touhou po spravedlnosti a vyjasnění; vyličil vývoj německé filosofie a německého mesianismu od Kanta až po Viléma II. a když podal svůj objektivní posudek, z něhož čísel mrazivý děs, zmínil se o naději národa a o nezbytnosti této zkoušky. „Mám zde také Masarykův vzkaz; jest tamhle v rohu ve skříni, aspoň ho najdou, až si pro mne přijdou a budou ho hledat.“

V zimě po převratě přišel jsem k němu ze Staré Říše s Frant. Pastorem. Hluboké závěje a víchřice se sněhem nás tak udřely, že jsme k němu došli pozdě večer za hluboké tmy. Byl to večer skoro jako v Poetově Havranu. Dlel sám u svého stolu, vlídně odmítal naše omluvy a vida naši zkřehlost, rozdělal znovu oheň, abychom se zahřáli. Mluvili jsme tenkrát o leccěms. Časy byly neutěšené a nejisté. Tehdy jsem viděl jeho samotu v její tíži.

Nechci psát chvály Otakara Březiny. Jest dobrota srdce, která o chválu nestojí. Jeho slovo má svůj vnitřní ceremoniál, který bezděčně zachovává i ten, kdo je slyší. Grandseigneur myšlenky a slova, zároveň grandseigneur askese, tak se jeví v díle i v obcování s lidmi, jichž přes nepříznivou komunikaci k němu přichází jako okřídlenců k lampě.

O. Březina jako myslitel správně je chápán Pavlem Fraenklem, jenž praví o něm v R. A.: Blíží se základními pojmy svého pojetí života dvěma filosofům: Platonovi a sv. Augustinovi. Bylo by třeba samostatné studie — ostatně velmi plodné — k podrobnému vymezení těchto vztahů. Zde aspoň několik náznaků:

Už v Březinově zpovědní prvotině, v Tajemných dálkách, nacházíte zvláště v samých počátcích ono opakování dějů, v nichž se duše rozpomíná na svůj minulý, kdysi před věky žitý život, kdy se prochází po této zemi s nejasným tušením, že sem byla zanesena z končin kdysi dávno ztracených, jež tolik připomíná Platonův dualism světa jevů a světa věčných, neměnných, všem společných a dokonalých idejí. U Březiny jest toto poznání zabarveno trpkým a vyčítavým smutkem ze života, který ulétl jak pták, jehož hlasu jsme vůbec nezaslechli, jenž odplynul jak voda řek, do nichž jsme nesměli vstoupit za těžkých veder, jenž se ztratil jak stín, nerozlučně svázaný se zapadajícím sluncem. Jako u Platona, i v poesii Otakara Březiny setkáváte se s obměněným antickým mythem o jeskyni, v níž jsme uzavřeni a z níž nemůžeme před smrtí vystoupiti; u Březiny nabývá tento rys znaků až mučitelské palčivosti citové, úpějlí pod svým pozemským břemenem, což ukazuje opět ke kořenům křesťanským. S Platonem sdílí se český básník o krásnou pověst o návratu duše z rajských zahrad, kde byl její pravý domov, do nehostinného světa tlže a hrůzy, v níž ji přepadá bezcílnost života, úděsná samota, smutek a pláč. Na pomezí básnický názorné filosofie Platonovy a vášnivě problematičnosti sv. Augustina, pátrajícího po původu zla v souhlasu s existencí Boží všemohoucnosti, jest Březinův neodbytný zážitek o celoživotním vězení (půl platonská jeskyně, půl křesťanské vědomí, že žijeme jako hosté na této zemi), dorůstající ve Větrech od pólu a Stavitelch chrámů k Březinovu osobitému pojetí mysticismu i jeho stylové rovnomocniny, symbolickému výrazu, jak o tom bude řeč dále. S Platonem rozhoduje se Březina vytvořit si vlastní kosmogonickou poesii, napjatou k vypátrání tajemství o původu života i světů. Jako ve filosofii antického idealismu, hraje i v poesii Otakara Březiny velký — ba jsem v pokušení říci:

dokonce základní — význam zápas dobra a zla, který Březina prožil a promyslel se silou, již se nemůže rovnat žádný jiný básník český, ani Vrchlický, jenž by zde snad látkově přicházel v úvahu. Na vrcholu Platonovy hierarchie idejí — pozměněné za nedlouho Aristotelem v jeho vymezení vývoje jakožto poměru látky a formy — trůní idea dobra, u Březiny sledujete stálý zápas smyslnosti a ducha (vzpomeňte Platonova mythu ve Faidru, který tam vypravuje Sokrates!), tíže země s taneční lehkostí vykoupené duše, tmy krve se zářením ducha. Otakar Březina uskutečnil svým způsobem boj, který vede duševozataj s ořem vášnivostí a dolů k zemi směřujícím smyslným chtíčům.

Neboť od dusných přizraků znepokojené krve a nevyžité vášnivosti proběhl oblačný vůz Březinovy poesie až k rozplátému náručí duše už osvobozené, nacházející v Bohu a měsíčně zduchovělé lásce vesmírné pravý svůj domov; od bolestí nejistot a zoufání nad věčným prokletím, oslepujícím člověka v touze rozpoznatí tajemství světa, dospělo jeho dílo až k jásavé naději na odpuštění a zlomení mystické vazby, za níž se rozevře nesmrtelnost bez hranic.

Jako Platonova filosofie, znamená i Březinovo básnické dílo znovuvstavení světa silou všeobjímajících visí, které mají ctížádost zachytit totalitu života a celistvost formy.

Než vlastními svými kořeny jest Otakar Březina největší novodobý básník křesťanský, jenž promyslel, domyslel a v řád básnického stylu převedl do posledních důsledků všechny základní pojmy a předpoklady křesťanství: nauku o původu zla, vědomí boží nesmrtelnosti a lidskou touhu po ní, milost vykoupení, vítězství ducha nad hmotou, zážitek cizoty tohoto a nadsmyslného světa, poznání, že největší silou je pokora, heroické přetvoření fatalistního determinismu uvědoměním, že obrodnou vůlí věřící duše možno i zápor bolesti proměnit v klad niterného zbohacení, v oddané opojení dechem věčnosti. Křesťanská jest jeho silná láska k nepřítelům i počáteční názor na nečisté tělo, křesťanství blízké jest jedno z jeho pojetí smrti jakožto klíče, otvírajícího uzamčené brány pravého světa i doznání odvěké kletby, lpící na lidském rodu, stýkající se právě se středověkým hlubokým výkladem sv. Augustina o původu zla odpadnutím od Boha. V Adamovi zhřešilo celé lidstvo, neboť ono je v podstatě jediným, nedílným celkem. Od prvotního hříchu nemůže už lidstvo nehřešit. Ztratilo svobodnou vůli, která mu byla na počátku všemohoucím Bohem dána a které člověk svým odpadlivostí zneužil. Nyní jsme všichni hříšní a potřebujeme spasení. Právě proto je nám třeba milosti a vykoupení. Dědičný hřích je pouze důsledkem prvotního hříchu. A pouze vyvolení budou podle úrady boží vysvobozeni. Říše tato je neviditelná. Nevíme a nikdy nepoznáme, kdo to jsou. Vyvolení nemají proto svou vlast zde, nýbrž v Bohu. Nevykoupení bojují na tomto světě o zdání moci. Odtud potom už prýštila Augustinova koncepce světových dějin jakožto nutné rozloučení obou říší, připomínající racionalistický radí-

kalism Chelčického s jeho krásně utopickým lišením říše moci a říše milosti i s jeho geniálním poznáním, že všechna světská moc kazí lidi.

S těmito názory shoduje se Otakar Březina v mnohém: od Tajemných dálek až po Ruce slyšíte úpění nesvobodného vězně a hlučení pout, měnící se konečně v nebeskou hudbu bezhraničných kosmických sfér a kolující hromadné zpěvy pokolení, spějících k rovnocenné nesmrtelnosti a vesmírnému sbratření v Bohu. U Březiny lze nalézt básnické obměny k oběma theologickým pojmům sv. Augustina: k prvotnímu i dědičnému, na všechna pokolení se rozmnožujícímu hříchu.

Jakub Deml padesátníkem. Básník Deml v literárním umění českém nemá obdoby. Bylo to v pražském semináři, kdy po prvé jsme se viděli. Tehdy bydlil Deml v Praze, nezapomenu těch krásných chvil, kdy mluvil o mnohých naléhavých věcech; o umění, literatuře. Z Prahy odešel — vrátil se do Tasova na Moravu a jako pozdrav odtamtud dostávám svazeček „Mojí přátelé“ — knížku o květinách, již podobnou mohl by napsat jen takový francouzský křesťanský idyllik Francis Jammes.

Básníku Demle, buďte zdrav!

L I T E R A T U R A .

František Kyselý „Matka Boží“. Legendy. Stran 109, cena Kč 27.—. Vydalo Nakladatelství Československé akciové tiskárny. Praha—II., Panská ul. 1.

Legendární cyklus Františka Kyselého má všechny známky, jimiž se poesie básníkovy dosud vyznačovala; ušlechtilost výrazu, pravý, nelíčený cit, jenž mimoděk přechází i na vnímavého čtenáře.

Forma legend jest tradičně prostá, ale vkusně propracovaná. Z každé řádky dýše úcta ke slovu a péče o rým.

Básně Kyselovy opírají se po většinu o zprávy biblické, nad nimiž básník se zasnívá a jež opřádá svými invencemi. Jsou čestným doprovodem Mariánské Písně, komponované biblí; důstojným holdem Matce — Panně. Svědčí, že je psal opravdový básník, a zbožná, krásná, čistá duše.

Světlice z naší doby: Sv. Terezie od Ježíška. Napsal D. W. Mut. Nákladem fy Kropáč a Kucharský, Praha VII., Šimáčkova 26 S obrazem sv. Terezie. Cena Kč 6.—, pro důstojné duchovenstvo k vlastní potřebě Kč 5.—, další výtisky se slevou 10—40%.

„Malá Terezička“ jak lidově jest nazývána, náleží nepochybně mezi nejžárnější hvězdičky na nebi svatých našeho století. Tím, čím byla sv. Terezie z Avilly pro 16. století, to jest malá Terezička Panna z Lisieux pro oživení říše Boží v srdcích lidských dnešnímu století.

Spis D. W. Mutův nalezl ve své vlasti ohlas, jako žádný jiný.

365 tisíc výtisků do dnešního dne vykonalo tam své poslání.

Ihned v úvodu nacházíme slova sv. Otce o sv. Terezičce a dále pak mnoho podrobností ze života této světice plné poetické něhy. Podivuhodné příběhy sv. Terezičky. Mnoho přemnoho zajímavostí, kterých se zde poprvé dovídáme. Kapitoly Úcta sv. Terezie v Československu shrnují po prvé látku a přináší zprávy podivuhodných uzdravení na přímělu sv. Terezičky.

Dr. Jan Rubík „Kam vede národ český československá církev“, stran 55, cena Kč 8.—. Vydalo Nakladatelství Československé akciové tiskárny, Praha II., Panská ul. č. 1.

V brožuře, jejíž objevení se na trhu literárním vyvolalo skutečný rozruch široké veřejnosti, vysvětleno jest bývalým farářem československé církve Drem Janem Rubíkem způsobem dokumentárním tajemství vzniku, vývoj i celá činnost církve československé.

Veškeré kapitoly této ojedinělé dnes publikace tvoří přímo sensační odhalení poměrů v této církvi zavládnuvších a trvajících. Brožura tato měla by vniknouti pokud možno v největším množství do nejširších vrstev lidu a otevřítí oči těm tisícům lidí, kteří nechali se zlákat „národním nátěrem“, t. zv. demokratičností nové „církve“.

Život dítek Božích. Promluvy a úvahy o milosti posvěcující a pomáhající. Napsal Karel Lutislav. Nákladem Cyrillo-methodějského knihtupectví Gustav Franci v Praze. 8°, 178 stran, Kč 9.50 poštou Kč 10.50.

Kniha, která je opravdu novinkou v naší homiletické literatuře, pojednává o „jednom potřebném — nadpřirozeném životě v milosti posvěcující. Nelze se nadíti obrody náboženského života u nás dokud nebude každému katolíku zřejma nutnost i důstojnost toho, že má býti dítkem Božím. Vůdčí ideou kázání i katechesy musí býti hlásání evangelia jakožto radostného poselství o synovství dítek Božích.

Eucharistický život rozvíje se jen tam, kde mládež pochopí, že je třeba starati se o udržení a rozmnožení života milosti častým sv. přijímáním, kterého nedocílíme, nepoučíme-li ji dříve o významu, ceně a účincích milosti posvěcující.

Tomu všemu chce sloužiti kniha, o níž v předběžné recenzi napsal autoru Dr. Josef Matocha, m. ř. profesor C. M. fakulty bohovědné v Olomouci: „Posílaje Vám rukopis Vaší zdařilé, pro praktické potřeby velmi cenné práce, bez lichocení Vám mohu říci, že měl jsem velkou radost při četbě Vašich promluv. Vidět, že jste si dal hodně práce s každou jednotlivou promluvou a proto jsem plně přesvědčen, že „vydání knihy přinese hojné ovoce“.

Na konci ročníku.

Dostalo se nám tolik upřímných projevů souhlasu a podpory ve snaze revui »Vlast« nejen udržeti, ale také povznést. V měsíci říjnu vyjde první číslo nového ročníku, jímž chceme ukázati, že jest ještě pochopení a smysl pro literární umění, v němž obráží se plnost náboženského života a náboženské myšlenky.

Na shledanou !

Redakce.

Kdo touží pracovati v moderních misiích?

Nezlátné a obětavé katolické dívky od 15—28. let, které chtějí vlastním posvěcováním a apoštolskou činností přispěti k záchraně našeho národa před moderním pohanstvím, přihlaste se za sociálně karitativní pomocnice v Přerově na Moravě, Šířava 7.

Nevýslovná bída duší se vzmáhá. Jednotě sociálně karitativních pomocnic se nabízí nová a nová činnost. Ale pracovníc (sester charitek) je dosud málo. Některé z nich jsou již se šířavskými ctihodnými sestrami Neposkrvněného Početí ve službách Královny Moravy v poutním domě na Sv. Hostýně a v exercičním domě v Hlučíně, nejsou však dosud činnými členkami Jednoty, nýbrž prodělávají tam u sester část své doby zkušební. Vlastní činností JSP je drobná apoštolátní práce ve farnostech, podobná činnosti Markétky Lekeuxové (viz knihu Markétka, vydanou v Přerově, Šířava 7, 1928).

Ústředí Jednoty je v Přerově na Šířavě č. 7. Odtud se každé dívce, která má zájem o tento apoštolát, oznámí bližší podmínky přijetí. Žadatelky se mohou také přihlašovati u ctihodných sester na Sv. Hostýně nebo v exercičním domě v Hlučíně. — Nepřijímají se však dívky, které byly již reholními kandidátkami, nebo sestrami.

Pro JSP se zvláště hodí dívky, které mají již určité předběžné vzdělání, měšťanskou, rodinnou, obchodní nebo střední školu, učitelský ústav pro učitelky, líterní, dom. nauk a pro školy mateřské, nebo sociální, ošetrovatelské, katechetské kursy. Není však překážkou, hlásí-li se dívky, které mají toliko školu obecnou. Ty doplňují své všeobecné vzdělání v Jednotě, kde se také všem charitkám dostává vzdělání odborného pro činnost JSP.

U každé žadatelky se však požaduje určitý stupeň intelligence, zralá, zdravá zbožnost, nezištná dobrota, taktní chování, mlčelivost a dobré zdraví. Chudoba není překážkou přijetí do JSP.

Veledůstojnému duchovenstvu a slavným patronátním úřadům
dovoluje si doporučiti veškeré kostelní nádoby a náčiní, a to:
monstrance, kalichy, ciboria, patenky, nádobky, paciřkály, svícny,
lampy, kaditelnice, kropenky atd. své vlastní výroby, předpisům
církvním vyhovující. Staré předměty opravuje v původní intenci
a znovu v ohni zlatí a stříbří neb proti doplatku za nové vy-
měňuje. Hotové předměty neb výkresy zasílá na ukázkou franko
bez závaznosti koupě. Vše se posílá posvěcené. Práce ruční. Sklad
veškerých zlatých a stříbrných klenotů, jako řetězů, madonek,
křížků, prstýnků, náramků atd. Notářské prsteny, tabatěrky, jí-
delní náčiní ze stříbra pravého a čínského vždy na skladě. Staré
zlato, stříbro a drahokamy kupuje za nejvyšší ceny,

Jan Staněk, pasíř, ciseleur a
přísežný znalec zemského trestního soudu.
PRAHA I., ul. Karoliny Světlé č. 12 a. Telefon 33133.

Zubní krém **LIBUŠE** zubní prášek
zubní voda

dnes nejlepší zubní hygienické přípravky.

Zdravý zub ve zdravém těle ! Bílé zuby okrasou obličej.

Zubní prášek, ústní voda činí zuby běloskvoucí a zdravé.

Zubní pasta Libuše neobsahuje Chlor-kall, který zuby sice
bělí, ale lékaři zjistili, že chlor zuby ničí. Při nákupu žádejte
výslovně zubní pastu Libuši.

Alois Mikulášek, Brno, Nová ul. 47.

V L A S T

ČASOPIS PRO POUČENÍ A ZÁBAVU

ZALOŽIL ROKU 1884 TOMÁŠ ŠKRDLE.

ROČNÍK XLIV. 1927—1928.

MAJITEL, NAKLADATEL A VYDAVATEL
DRUŽSTVO VLAST.

REDAKTOR
JOSEF HRONEK.

V PRAZE 1928.
TISKEM KNIHTISKÁRNY DRUŽSTVA VLAST V PRAZE II.

OBSAH

XLIV. ročníku Vlasti.

Básně.

- Cyril Berka*: Advent str. 112. Svati tři králové str. 117. Sv. Kříž str. 204.
Bohumír Bürger: „Lénka“ str. 261.
Don Pedro Calderon: Klasy Rutiny str. 289, 345, 390, 439, 522.
Fr. Boh. Děrda: V údolí str. 519.
Dlask E: „Studánka“ str. 58.
L. Grossmannová-Brodská: Památce Elišky Krásnohorské str. 50. Vánoce str. 118. Illuse 200.
Vladimír Hornov: Sv. Václav str. 1. Královně růží str. 11. Koledy str. 97. Viatcum str. 212. Zvěstování str. 241. Na Golgotě str. 316. Máj str. 351. Květů čas str. 457.
A. S. Chudobka: Květinářka str. 152. Tančírna str. 162.
Jan Karník: Pozdrav zarmouceným str. 21. Sedmdesát tisíc str. 49. Koleda str. 118. V rozpacích str. 269.
Fr. Kašpar: Procházky str. 343. „V Ronsovice“ str. 387.
Dr. M. Kovář: Ty Otče náš! str. 323.
Frant. Kyselý: Poslední okamžiky str. 193. Věšba str. 248.
Fr. Leubner: Kdo viděl dál str. 209. Dobře bude! str. 303. Což jest oko tvé křivé? str. 433. Hovor se sv. Rossou z Limy str. 501.
Gab. Ronaj: Mořským vlnkám str. 168.
R. Stupavský: Sv. Václav str. 337. Touha str. 359. Legenda o sv. Kříži str. 405.
Šerý Jan: „Za jitra“ str. 24.
E. Taftl: Láska na cestách str. 145.
Taubic Frant.: Věčný Bůh str. 31. Nevděčník str. 64.
Marie Trkanová: Zázračné slovo str. 376.
Velvarský V.: Věčný Řím str. 39.
Voborský Jan: Sv. Anežka z Monte Poliglano str. 73.

Čtení zábavné.

- Bečvářová B.*: Osvětlená okna str. 16, —65, 109, 157, 205, 267, 364, 413, 458.
G. Hagalin Gudmundur: Psaní do nebe str. 361, 407.
Hrůza Antonín: Hvězda s hvězdičkou str. 70, 113. Šilháč 352, 397, 450, 505.
Chlumecký Adam: Tábor na Mo-
ravě str. 12, 59, 106, 153, 201, 256, 317, 372, 421, 471.
Václav Šlosar: Pašeráci str. 2, 51, —99, 148, 195, 242, 307, 370, 419.
Karla Třebenická: Kdo lásku roz-
sévá, ten lásku sklízí str. 163.
O. S. Vetti: Smrt starého Orga str. 32.

Články poučné a vědecké.

- Dr. Alfred Fuchs:* Dramatik skepse str. 305. Otakar Březina str. 499.
- L. Grossmannová-Brodská:* Reminiscence literární a jiné glossy str. 465.
- T. J. Jiroušek:* Msgre Th. Dr. Rudolf Horský str. 129, 169, 213, 250, 312, 374, 423, 474, 510. † Fra Th. Dr. Jos. Mergl, str. 237. — 1853 — 1928 str. 498.
- Karel Kolísek:* Návrat z Ameriky po 28. eucharistickém kongresu str. 273, 321, 367, 417, 482, 515.
- JUDr. Návrtil Michal:* Za českou stopou v Itálii str. 82, 123, 177, 222, 275, 324, 425, 485, 532.
- Oliva Václav:* O pobytě Langobardů v Čechách str. 27, 78, 125, 174, 216.
- M. R. Poutník:* U J. Š. Baara str. 338, 386, 446.
- Rezková Frant.:* Milá vlasti! Kdepak tě bolí a kde nejvíc str. 22.
- Dr. J. Svlttil-Karník:* Martin Kukučín zemřel str. 427, 437, 519.
- Sorm Ant.:* Vánoční stromy republiky str. 74, 119.
- Ladislav Zamykal:* Osobnost a dílo Karla Dostála-Lutinova str. 296.
- Ignát Zháněl:* Šamalík Josef jako žurnalista a spisovatel jubilant str. 166.
- P. Augustin Vrzal-A. G. Stín* str. 211.
-
-

- Literatura:* str. 285, 333, 383, 431, 496, 543.
- Zprávy:* str. 279, 327, 378, 491, 539.
- Z národohospodářství:* str. 326, 377, 430, 490, 538.
- Zprávy z ciziny* (Fr. H. Žundálek) str. 87, 133, 182, 229.
- Literatura německá:* str. 141.
- Slovanská hlídka* (Fr. H. Žundálek) str. 85, 131, 180, 227.
- Z našeho života:* str. 47, 96, 144, 191, 239.
- Literární obzor:* str. 44, 93, 141, 188, 238.
- Hlídka sociální* (Arn. Oliva) str. 42, 88, 184.
- Česká literatura* str. 40, 90, 137, 186, 232.
- Václav Vajs-Kníže:* Kšk. str. 230.
-
-